

تصویر ابو عبد الرحمن الکردي

زنجبیل
هزری
هاوچهره
نیمسال

۲۵

منتدی اقرا الثقافی
www.iqra-shiamexada.com

چەمكائیک

دەبی راست بکرنیسه وه

بەڕێوەبەر
بەڕێوەبەر

بەڕێوەبەر

هەزار / چوێن بەگەم - ۲۰۱۳

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ النُّقَافِي)

براي دانلود كتابهاي مختلف مراجعه: (مَنْتَدَى إِقْرَأِ النُّقَافِي)

بۆدابهزاندنی چۆردها کتیب:سەردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ النُّقَافِي)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتب (كوردی , عربي , فارسي)

چهرہ کا نیک
دہنی رات بکری نہ وہ

مه به سټ له زنجیره ی هزری هاوچه رخی ئیسلامی

◆ دهوله مه ندرکړنی کتیبخانه ی کوردیه به گرنګترین وکاریګه رترین دهقی ئه و کتیبخانه ی که مه شخه لی سهری ی هزری هاوچه رخی ئیسلامین.

◆ ئاشناکړنی خوینه رو لوی موسولمانی کورده به دهقی ئه و کتیبخانه ی که سهرچاوه ن بؤ روشنیری ئیسلامی و سازینه ری بیډاری و رابونی ئیسلامی پیوژن.

◆ شاره زاکړنی راسته و خو ی لوی کورد به م سهرچاوانه، نازادکړنیانه له گشت کوټ و بهند و بوچونی ته سکی حزبا یه تی و تاکړه وی و ره و تګه رای ی.

◆ بناغه یه ک بی بؤ بنیادنانی که سایه تیه کی ئیسلامی به هیز بؤ هه ر تاکیکی موسولمانی کورد تا توانای نه نجامدانی ئه و گورانکاریانه ی هه بی که خوی په روه رډگار پیی سپاردوه.

دهگل ریژ و ته قدیرمان بؤ بیرو پای نوسه رانی ئه م زنجیره یه، مه رجیش نیه ئیمه پابه ندی هه مو بیرو بوچونه کانیا ن بین.

با ده ستوریشمان له وه رگرتن فه رمایشته که ی خوی په روه رډگار بیټ:

الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئِكَ الَّذِينَ

هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمْ أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿١٨﴾

سُورَةُ الرَّعَدِ

فوزی بکدی ته سیرک

چہ مکاتیب

دہ بی راست بکرتینہ وہ

نویسی

محمد قطب

دہ رکیرافی

ژیوانے گہ لالی

المنہسیر

ہم وڈر

مافی لمچا پدانهوهی پاریزراوه بو
نوسینگهی تهفسیر

- ناوی کتیب به عاره بی: مفاهیم ینبغی آن تصحیح
ناوی نوسهر: محمد قطب
ناوی کتیب به کوردی: چه مکانیک ده بی راست بکرتنهوه
ناوی وهر گسیر: ژیوانی گه لالی
چاپ و بلاو کردنهوهی: نوسینگهی تهفسیر / ههولیر
کومپیوتهر: نوسینگهی تهفسیر
خهت: نهوزاد کویی
نوره و سالی چاپ: یه کهم ۱۴۲۳ ک ۲۰۰۳ ز
چاپکردن: چاپخانهی بهروه ردهی ههولیر
تیراژ: ۱۵۰۰ دانه
ژمارهی سپاردن: ۶ سالی ۲۰۰۳

التفسیر

ههولیر - شهقلمی دادکا

ت: ۲۲۲۱۶۹۵ - ۲۲۳۰۹۰۸

tafseeroffice@maktoob.com

AITafseer@hotmail.com

پيشه كى وەرگىز

لەم سەردەمە تەمتومانە، كە دىنيا تەزى خەمانە و، وا بە موسلمانان كراوه ھەر بە
حالى خۇ خەرىك بن، لەنىو ھەنگامەى دىنادا بىئاگا و تەرەوتەرىك بن، لە جىھانى
ئىسلامىدا، بە تايبەتیش لەم ھەوارە تەنگوتارە، ھەر لە روالان تا كالان، ھەمو بىناز و
دەسخەرۆ، تەسلىمى ھزرى غەوارە، يا ھزرى چەوتى ناوہ خۆ. لەوپەرى
ھونەرنواندن، كاتى تەواو تەنگاو دەبن، مەيدان دە كەنە مەيدانى مەملانى و شەرە
پەرۆ-تەنيا پەرۆ و ھىچى تر نا؟! گەورە و ردىن سېيش زۆربە، يان خاپىنۆك، يا
خاپاون، سەرورمىر تىيان پروانە ياخود و روپىن و پەلىكن، يا بە باخەل ئاخىن و بە
مفتەخۆرى خەرىكن، ئەوانى كە دەشمىنەوہ زۆربەى لاگر و تەرىكن، ئەو كەشتىەى
كە لەسەر پىشتى گەشت دە كەين، با چۆنى بوئى ئاواى داژوا.

بەلام خودا- لە مېھرى خۆى- ناوہناوہ بەندەيەكى خۆى ھەلدەخا بەپراشكاوى و
مەردانە و، بىپەرۋا لە لۆمەى خەلكى حەقىقەتان بختە رو، شوشەى ئاپروى
گزيكاران وردوخاشكا و لە بەردىدا، پىشتى زۆران ھزرى نامۆ و چەمكى لارپى لە
ھەردىدا، حەقىقەت وەك خۆى دەربخا و وەك پىويستە دىنى خوا ئاوا سەر بخا.

لەنىو گەلانى موسلمان گەلى كوردىش وەكو ئەوان، ھۆكارگەلىكى مېژويى،
زۆر ئەنگىزەى سەقەت و گۆج، ھەرۋەكو ھزرى ھاوردە و، سۆفېزىم و ھزرى
ئىرجانى، بون بە ماىەى سەرگەردانى و لەرپى دەرچون، چەمكەكان تىك شىوتىنراون،
راستىنە و راستەقىنەكان، يان كز بون، يا ھەر نەماون. لەنىو ئەو ھەزارەزىلەى
بىرۆچكان و ئەو ھزرگەلە گەند و نامۆ و شىپزانەى نەمپۆ لەنىو موسلمانان

بازبازین و هه‌لبه‌ز و دابه‌زینیانه، هزری ئیسلامی شیواوه و تهره‌ی لاری و هه‌له‌ت و په‌له‌تان کراوه، به هه‌ر لایه‌کدا ده‌روانی لاری‌بوونه و چه‌مکه‌کان به ده‌ردیک چوونه، ره‌نگه هه‌ر نه‌ناسرینه‌وه، لارییون له زۆر چه‌مکاندا وا چه‌سپاوه باباسی لاری ته‌واو لییان دابراوه و راسته‌ریگه‌ی به‌دی نا‌کا.

ئه‌م کتیبه‌ ناوازه‌یه که زاده‌ی بیرو ئه‌ندیشه‌ی نوسه‌ریکه، میژوی خۆی و خانه‌واده‌ی له سایه‌ی خوداوه رونه و کامیان ده‌گری سوارچاکیکی زۆر چاپوکه له‌م رابونه. به‌و شیوازه ره‌سه‌ن و سه‌بکه پته‌وه‌ی زۆر مامۆستا و وه‌ستایانه ریچکه و میژوی لاری‌کردن و نامۆکردن و خالی‌کردنی چه‌مکه بنه‌ره‌تیه‌کانی ئیسلامی توژیوه‌ته‌وه، که چهند چه‌رخ و سه‌ده‌ی درێژه واعیزان-مه‌گه‌ر مه‌ردانی خوا نه‌بی- له‌سه‌ر مینه‌به‌ر و سو‌فیان له‌ خه‌له‌ه‌تگادا، به‌ نا‌گا یا بی‌تا‌گایی، به‌یاری هزری هاورده لیشیواون و ده‌شیوینن؛ جا ته‌رازی ئه‌و ته‌رازو و ئه‌و پیوانه‌ی که خوا ئه‌م چه‌مکه جوانانه‌ی پیدابه‌زاندون و ناردون، کیشاونی و چۆنیه‌تی و روی راسته‌قانی پیشانداون. که هه‌قیقه‌تیش ده‌رکه‌وی، هزره نامۆکان ده‌به‌زن. هه‌روه‌کو گه‌مالی باشدز قاچی ماخۆی خۆ ده‌گه‌زن.

هه‌ر بۆیه‌ش بو ئه‌م کتیبه‌م بۆ وه‌رگێرانی هه‌لبژارد، له‌پال ئه‌مه‌ش له‌سه‌ر ناستی تاکه‌که‌سی ئه‌و هیوایه‌ی تیر ده‌کردم و ئه‌و ئاره‌زه‌ی ده‌شکاندم، که هه‌ر له‌ سه‌ره‌تای ناشنابون و چاوکرانه‌وه‌م به‌ نویسنی ئه‌و خانه‌واده گه‌وره‌یه و ئه‌و که‌له‌ نوسه‌ر و بیریاره به‌توانا و سه‌رراسته‌نه‌دا به‌ ئاوات بوم چهند کاریکیان لی وه‌رگێرمه سه‌ر زمانه شیرینه‌که‌م، ئه‌وه‌ی لای خۆم بۆته ته‌ما و بۆته مایه‌ی کردنه‌وه‌ی زۆر ده‌روازه‌ی مه‌زنی ئاسۆی هزر و بیرم، برایانی کوردی موسلمانیشمی لی بی‌به‌هره و بی‌به‌ش نه‌بی.

شایسته به ناماژهیه و جیگه‌ی سوپاسیکی زوره که ناموزای خوشه‌ویستم کاکه نارامی گه‌لالی که‌له وەرگیپر بۆ وەرگیپرانی ئەم کتیبه به‌پیتزه زۆری هاندام و تەنانت گهلینک جارانش بۆ تاوتویی وەرگیپرانی زاراوه‌کان ئەزیه‌تی له‌گه‌لدا کیشام. له‌پاش ئەمەش پاشبه‌ندیکی بۆ وەرگیپرانه‌که‌م نوسی که هەر له‌دوای ئەم کتیبه دابه‌زیوه و بریتیه له‌خویندنه‌وه‌یه‌کی کتیبه‌که‌ و، به‌راستی خوینهری لی به‌هره‌مەند ده‌بی و مایه‌ی تیگه‌یشتنیکی چاکتر و پوخته‌تره. خودا هەر به‌رخوردار و پایه‌داری کا.

نابی ماندوبون و نهرکی ده‌زگای تەفسیر له‌بیر بکری، له‌گه‌ل ریز و سوپاسیکی زۆر و تاییه‌ت بۆ ماموستا (مخلص یونس)ی خاوه‌نی، که زۆر رهند و بییاکانه نهرکی چاپ و په‌خشی ئەم په‌راوه‌یان له‌ئەستۆگرت. هه‌روه‌ها هه‌ردو سه‌ربازی نه‌ناسراوی ئەم ده‌زگایه؛ کاک نه‌وزاد کۆیی نازیز که به‌په‌ره‌موچه هونه‌رمه‌ندانه‌که‌ی و به‌سه‌رنجه رهندانه‌که‌ی کتیبه‌که‌ی رازانده‌وه و کاک جمعه صدیقی خوشه‌ویست که له‌ئەنجامدانی کاروباری کۆمپییۆته‌ردا وه‌ستایی و شاره‌زایی نواند و زۆر تیبینی جوانی گه‌یاند، به‌راستی جی‌په‌نجه‌ی ئەو دو به‌رپیتزه به‌سه‌ر ئەو کتیبانه‌وه ئاشکرایه که له‌م ده‌زگایه ده‌رده‌چن.

سوپاس و ریزی زۆریشم بۆ برای زۆر نازیز و ژیر کاک سه‌نگه‌ری مه‌لا نه‌زیر له‌گه‌ل شه‌وبۆخانی خیزانی که ماندوبون و شه‌ونخونیان کیشا و هه‌له‌چنیه‌که‌یان کرد و ده‌سنوسه‌که‌میان له‌گه‌ل تاییه‌که‌ پینگگرت و له‌به‌ر یه‌ک رانا، خوا هه‌مویان ته‌مه‌ندریژ کا و پاداشتی نهرکیان داته‌وه.

ژیوانی گه‌لالی

لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ
الْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ
وَالنَّبِيِّينَ وَءَاتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ
وَالْمَسْكِينِ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ
الصَّلَاةَ وَءَاتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا
وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ
صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ

پشک

نەمپۆ جیهانی ئیسلامی (هەروەك لە كەتییكی دیکەدا ناماژەم پێكردووە) ^۱ لە یەكێك لە قۆناغە میژووییە هەرە ناھەموارەكانیدا دەژی، نەگەر خراپترین قۆناغی نەبێ كە بە درێژایی میژووەكە پێیدا تیپەریو، چونكە تەنگژەكانی پێشووەكو حالتی ئیستا لە یەك كاتدا توشی هەموو موسلمانانی سەر پوی زەوی نەدەبۆ. زەلیلی و سوکبون و سەرگەردانی تێكرای ئومەتی ئیسلامی نەدەگرتووە هەروەك نەبجاریە دایگرتووە.

بۆ نمونە نەگەر نەسكۆی نەندەلوس بە خراپترین قۆناغ دابنری كە موسلمانان لە سەدەكانی پێشوودا پێیدا تیپەریون، ئەوا نەسكۆی فەلەستین خراپتر، چونكە كاتیك سێبەری موسلمانان لە نەندەلوس دادەكشا، دەولەتی تازە لاوی عوسمانی قوستەنتینیە فەتخ دەكرد و دەیكردە پێتەختی خیلافەتی ئیسلامی، پاشان بە ئەوروپادا رۆدەچوو تا دەگەشتە قینا و پەترۆسبۆرگ. هەرچی نەسكۆی فەلەستینە لە كاتیكدا رۆدەدات كە سێبەری موسلمانان لە گۆی زەوی داكشاو، لە گشت لاوە كوشتارگە و قەسابخانەیان بۆ ساز و نامادە كراو، لە كۆلیان نایتەو: لە

^۱ لە كەتیی (واقەنا المعاصر) دا باسمان كردو، دەبوا یە كەتیی (چەمكەكان) پێش (واقەنا المعاصر) چاپ بكری، چونكە چەند سالێك پێشتر نوسراو، بەلام خودا وای ویست كەتیی چەمكەكان نەم هەموو سالە دوابكەوێت، كە كەتیی دیکە تییدا دەرچن سالانێك دواتر نوسراون! هەموو شتیكیش لای خوا بە پێوانە یە.

فلیپین، له حبه شه، له نهریتیریا، له چاد، له نیجیریا، له هیند، له نه فغانستان له
 تیکرای جیهانی شوعی، که له نیوان کوفر و مردن موسلمان سهرپشک ده کرین،
 پیلانیش بو نیسلام و موسلمانان له چوارچیوهی سهرجه م هیزه ده ولته تیه کان
 داده ریژری، جیهانی نیسلامیش بو چندین جار پارچه پارچه و دابره کری. ههول و
 کوشش یه که له دوای یه که له نارادان تا ده ولته تیک له سهر خاکی موسلمانان بو
 هیدیکه دامه زرتین. هه رجاره و به شیک له خاکی نیسلام دابره ده کهن و، نه و
 موسلمانانه ی که تیاشیدا ده میهنه وه یا ده کورژرین یا به نارپکتین شیواز له
 میژودا نازار و نه شکه نجه ده درین، نه مهش هه موی له سهر دهستی حکومه تانیک
 که به ره نگاری بانگه وازی نیسلامه تین و، نارازین له وهی موسلمانان به شهرعی خوا
 حوکم بکرین.

نه مه نه و باره خرابیه که نه مپو جیهانی نیسلامی تیدا ده ژی و له میژودا
 هاوشپوهی نه بووه.

هیچ کاتیک شتیکیش له م باره ناهه موارده دا له خورا رونادا، ناکری ته نانهت یه که
 شتیش له ژیانی مروث له خورا روبدا، به لکو هه مو شتیک له ژیانی مروثدا به پیتی
 سوننه تی خودایه که نه پاش ده که وی و نه خاتری نافه ریده یه که ده گری:
 ﴿فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَحْوِيلًا﴾ قهت نابینی ری و
 شوینی خوا بگوردری و نالوگور بکری / فاطر/ ۴۳.

یه کیک له سوننه ته کانی خوداش نه وه یه که نه و به هره و نیعمه تانه ی به
 قهومیکی داو نایانگوری تا قهومه که زاده ی دهرونیان نه گورن، واته له سهر ری
 لانه دن، ﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَىٰ قَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا
 بِأَنْفُسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ چونکه خودا ده رگه ی چاکه ی له هه رگه لی

کردیتهوه، ههتا ئەوان بیری خۆیان نەگۆریبێ، قەت خودا لێی نەگۆریون، خوا بێسەر و زانا ئیە. ﴿الأنفال/ ۵۳.

سونەتێکی دیکەى خوداش ئەوێهه که خاتری کەسێک ناگرێ لەبەر ئەوێ له رهچەڵەک و پشتی قەومێکی چاکه کاره: ﴿وَإِذِ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ: ئەوسا خودا بهچەند وشه ئەزمونی ئیبراهیمی کرد، پێکی هێنان. فەرمووی: دەتکەم بە پێهەری خەلکی دونیا. گوتی: ئەدی تۆرەمە کەم؟ گوتی: ناهەقیکارەکان وەبەر بەلێنم ناکەون. ﴿البقرة/ ۱۲۴.

بەلام که بەخۆیان برواداری چاکه کار بون ئەوکاته بالادەستیان دەکات: ﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّن بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا: ئەو کەسانەى له ئێوه برۆیان ههیه و ناکار چاکن، خودا بهلێنی پێدان: لەم زەمینه دەیانکاته جێگە نشین، هەر وه کو چۆن ئەوانەى پێش ئەوانی کرده جێنشین، دینه کەشیان- که خۆی په سەندی کرده- هەر بۆیان دادەمەزرێنی و ترسه کەشیان بۆ دەکاته دلنیاى، تا تەنیا من بپهستن، هیچ شتیکیش به شەریکی من نەزانن. ﴿النور/ ۵۵.

کەچی ئەوانی هەر به میرات کتیبیان بۆ به جێ ماوهو، وادانانێن که تاییه ته به خۆیان و مولزه میان دهکا، به لکو پێیان وایه تەنیا شتیکه له باب و باپیرانهوه جێماوه، ئەو کەسانه ئەو پاشچینه خراپەن که له کتیبی خوا ناماژەیان بۆ کراوه له

میانہی باسی بہنی نیسرائیل تا موسلمانان لہ چارہنوسی وان ناگادار بکاتہوہ:
﴿فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا الْكِتَابَ يَأْخُذُونَ عَرَضَ هَذَا الْأَدْنَىٰ وَيَقُولُونَ
سَيَغْفِرُ لَنَا وَإِن يَأْتِهِمْ عَرَضٌ مِثْلَهُ يَأْخُذُوهُ أَلَمْ يُؤْخَذْ عَلَيْهِمْ مِيثَاقُ الْكِتَابِ أَن لَّا
يَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ وَدَرَسُوا مَا فِيهِ وَالذَّارُ الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا
تَعْقِلُونَ﴾: ئەوسا جینشینانئیکی بەدەفەر ہاتنہ جیگایان و، کتیبہ کہ لای ئەوان بہ
کہ لەپور ما، کہ ہەر بۆ تەماحی دنیا تئیدەکوژان. دەشیانگوت: ئیمہ ہەر زۆر زو
عافو دەکرین. ئەگەر دیسانیش دەستیان لە شتیک گیربا، وەریان دەگرت. ئەدی
لەو کتیبەدا پەیمانان لی وەرنەگیرا، کہ لەراستی بەولاوہ دەربارہی خوا نەدوین؟ کہ
ہەرچی تیشیدا ہەبو خویندبویان. مالتی ئەولا(قیامەت) بۆ ئەوانہی خوپاریژن زۆر
باشترە، ہیشتا کہ ئیوہ تی ناگەن؟ ﴿الأعراف/ ۱۶۹﴾.

ہەر ئەوانیشن کہ خودای گەورہ لەبارەیان دەفەرموی: ﴿فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ
خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهْوَاتِ فَسُوفَ يَلْقَوْنَ غِيَا﴾: لەدوای ئەوان
کہسانئ بوونہ جیگیان، بەلای نوێژاندا نەدەچون و شوین نارەزوی خۆیان کہوتن،
ئەوانہ زوو توشی نازار و ئەشکەنجە دەبن. ﴿مریم/ ۵۹﴾.

ئەمانہ ہەموی سوننەتگەلی پەرورەدگارن کہ لە ژبانی مرۆڤدا کاروباریان پێ
ہەلدەسورن، نە خاتری کەس دەگرن و، نە بە نارەزوی کەسیک دەگۆڕین.

خودا نۆمەتی نیسلامی بە بالادەستبۆن و جینشینکردن و ناسایش بەہرەمەند
کردبو و، رێژەنی^۱ ناسمانەکان و زەوی بۆ ناوہلا کردبۆن: ﴿وَلَوْ أَن أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا
وَأَتَّقُوا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ﴾: نیشتەجیی ئەو باژێرانہ ئەگەر

۱ رێژەن: بەرەکەت

خوایان بناسیبا و خو پاریزبان، دەر وازهی بیره که تمان له ناسمان و زه مینه وه به پرویاند
ده کرده وه. ﴿الأعراف/ ۹۶﴾.

پاشان دۆخه که له جینشینکردن و بالادهستی و ناسایشه وه گۆرا بۆ زه لیلی و
لاوازی و سوکبون و، دهر به دهر کردن و سوکایه تی پیکردن و کوشتن تا گه یشته شه
ناست و وینه می که پیغه مبهرد صلی الله علیه و آله ناماژه ی پین فمر موبو: ((يُوشِكُ أَنْ تَدَاعَى
عَلَيْكُمْ الْأَمَمُ كَمَا تَدَاعَى الْأَكَلَةُ عَلَى قَصْعَتِهَا. قَالُوا: أَمِنْ قَلْبِنَا نَحْنُ يَوْمَئِذٍ يَا
رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: أَنْتُمْ يَوْمَئِذٍ كَثِيرٌ وَلَكِنَّكُمْ غُنَاءٌ كَفَثَاءِ السَّبِيلِ: هينده ی نه ماوه
که ئوممه ته کانی دیکه بیته سه مرتان وه کو شه و بخۆزانه ی ده چنه سه ره له گه نی
ناخواردن.. گوتیان: نایا له بهر که می ژماره مان له و روژیدا، نه ی پیغه مبهردی خوا؟
فهر موی: نه خیر شه و روژی نیوه زۆرن، به لام وه کو ئاوما لکی سیلاوی وان))^۱.

جا شه ی گۆرا چی بو؟... گۆرانکاریه که ش چۆن رویدا؟

گه لیک لاریبون^۲ له میژودا له کاروانی دورو درێژی ژیا نی موسلمانان رویدا وه.
هه مو لاریبونیکیش له بهرنامه ی پهروهردگار، که له ژیا نی موسلماناندا
رویدا وه بیگومان چاره نویسیکی خا و^۳ یان خیرای هه بوه به پیتی جۆری لاریبونه که و
را ده ی بلاویونه وه، هه لویستی ئوممه ته له ناستیدا به فهرمانه روا و زانا و خه لکی
په شوکیه وه.. تا شه و کاته ی لاریبون گه یشته شه و په پری و چاره نوسه که شی شه و لاوازی
و زه لیلی و ترسه یه که شه و مه رۆ ده یبینین، له جیا تی جینشینبون و بالاده ستبون و
ناسایش.

نیمه به ته ما نین له م کتیبه دا باسی تیکرپای هیلی درێژی لاریبون بکه یین.^۴

۳ خا و: هیواش

۱ أخرجه أحمد وأبو داود ۲ لاریبون: اعراف.

۴ له کتیبه ی (واقعنا المعاصر) به درێژی باسمان کرد وه.

به لکو ليره دا باسی جوړه لارپيونيکی ديار يکراو ده کهين، که رهنگه بو ژيانی شم
سه رده مهي موسلمانان له هموی ترسناک ترې، يا خود بريتيه له پوخته سي
دهره نجامی سر جهم لارپيونه کانی ميژو.

زوريه ي بانگخوازه دلراسته کان^۱ به خوځيان وا گومان ده بن که نه وه ي به سر
موسلمانان داهاتوه، به هوی لارپيوني هه لسوکه وتيانه وه به له وينه نيسلاميه
راستو دروسته که. له ري ده رچوني موسلمانان يش له هه لسوکه وتدا زور له وه رونتره
که ناماژي پيويست بي... چونکه نه دزي و گزي و دورويي و، لاوازي و
ترسنوکی و چاو له ژيري و... بيدعه و گوناچه ي بلاويوته وه، نه له ده سته رچون
و خاووخليچکيه ي گه نجان تيي که وتون و... نه خراپه کاري و نارپيکيانه ي خه لک
تيي که وتون و، ده يان سيفهت و کرداري ديکه، هموی فري به سر نيسلامه وه
نيه، به لکو بريتيه له واقيعه ي (موسلمانان) تييدا ده ژين!

له گه ل هه نديش لارپيوني ره فتار، تا که لارپيون نيه له ژيانی نه و (موسلمانان) ه
و، ترسناک ترين لارپيون يش نيه له ژيان ياندا، نه گه م مه سه له که ش ته نيا له لارپيوني
ره فتاره کان کورت هه لاتبا- له گه ل خراپه که ي- هيشتا زور سوکتر بو!

به لام مه سه له که له وه تيپه ري و گه يشته لارپيوني (چه مکه کان)^۲... هه مو
چه مکه سه ره کيه کانی نيسلام هه له (لا اله الا الله) وه!

کاتيك مروفيکيش ده بينی له ره فتاريدا لارپيه، به لام تيروانيني بو حه قيقه تي
ناين دروسته، هه لتيک ده ده ي تا له لارپيوني ره فتاري بيگيترپه وه، به لام پيويستت
به وه نابج که هه ولده ي بو راستکردنه وه ي چه مکه کانی، چونکه هه به خوځيان له لای
وي دروست و راستن، نه گه رچی ره فتاريشی له و چه مکانه لايدابي، به لام کاتيك

۲ چه مک: مفهوم.

۱ دلراست: مخلص.

لاریبون له خودی چه مکه کاندای ده بن، نایا چندت ههولدان پیویسته تا یه که مجار
چه مکه کان راسته که یه وه، پاشانیش رهفتاره کان؟

ئه وه ئه مپرو حه قیقه تی بارودوخی جیهانی ئیسلامیه.

لاریبون له ناوچهی رهفتار تیه ریوه، گه شتوته چه مکه سه ره کیه کانی ئه م
نایه.

هر بویه ئه مپرو ئیسلام به ده ست ئه و نامۆبونه ده نالینسی که پیغمبه ر ﷺ
باسی کرده: ((بَدَأَ الْإِسْلَامُ غَرِيْبًا وَسَيَعُوْدُ كَمَا بَدَأَ: ئیسلام به نامۆبی ده ستی
پیکرد و، نامۆش ده بیته وه، ههروه کو ده ستی پیکرد.))^۱.

به راستیش نامۆ و غه ریبه .. له نیو ئه هله که ی نامۆیه، وه ک حه قیقه تی خو ی
تی ناپروانن- سه ره پرای ئه وه ی که رهفتاریان لینی لاری بوه- به غه ریبی تیده گن
کاتیک به وینه ی راسته قینه ی خو ی بویان ده خریته رو، ههروه ک له کتیبی خوا و
سونه تی پیغمبه ری خوا ﷺ دا هاتوه له ژبانی پیشنه صالحه کاندای ﷺ بواری
پیاده کردنی تهواوی بۆ ره خساوه.

ئیمه ش پیویسته روبه روی حه قیقه تی مه سه له که بیینه وه ..

هه ر ههولتیک ته نیا بۆ راستکردنه وه ی رهفتار بدری- له گه ل مانه وه ی چه مکه کان
به لاریسی- به ره مه می تهواو نابه خشی و، ئوممه ت له و نسکۆیه ده رناهیسی که له م
سه رده مه دا تییکه وتوه، به لکو پیویسته ههولتیک ی دو قات به دین تا دوهم نامۆبون
نه هیلین وه ک ئه و ههولتی یه که مین کۆمه لئی موسلمانان دایان بۆ لابر دنی یه که مین
نامۆبی ئیسلام.

جا ئەو ھەولە دوچەندانەییە بریتییە ئەو ئەرکەیی کە ئەمڕۆ لە ئەستۆی رابونی
ئیسلامی دایە.

یەكەم شتیش ئەم ھەولەیی پێ دەستپێكەین راستکردنەوی پێرەوی وەرگرتنە...
تێگەشتنمان بۆ ئەم ناینە لە كوئێ وەرگیرین؟ لە كتیبی خوا و سونەتی
پێغەمبەرەكەیی ﷺ و ژینامەیی سەلەفی صالح ﷺ؟ یا لەوہی تێكەلتی ئەم
تێگەشتنە رون و ناشكرا و راستەپێیە بوە لە فیکرە غەوارە و خواروخیچەكان، بە
کاریگەری فاكتەری جیا جیا لە میانەیی کاروانی درێژی ئومەتی ئیسلامی و،
بەھۆی لێكسوانی بەردەوامی لە گەڵ تێكەلتی رارەو و تێكەلتی ھزری جیا جیا؟!
جا ئەگەر پەیرەوی وەرگرتنمان^۱ راستکردنەو، بە پێتی ئەو ش ئەو چەمكە
سەرەکیانەیی ئیسلامان لە ھەستی موسلمانانی پاشینە^۲ راستکردنەو، ھیشتا
ئەركیكی دیکەمان دەمیتنی کە بێتس تر نیە لە مەیان و، بریتییە لە ئەركی
پەروردە کردن لە سەر چەمكە راستەکانی ئەم ناینە.

پەروردەش ئەو ھەولە راستەقینەییە کە چاوەروانی بە رویومی لێدەكسری، بەلام
بە رویومەكەیی نابەخشی ھەتا لە سەر بنچینەییەکی راستدروست دانەمەزری.
ئەم كتیبەش ھەولێکی بچوكە بۆ راستکردنەوی ھەندیک لە چەمكە
ئیسلامی یەكان، بە گێرانەو ھیان بۆ وینەیی یەكەم، کە لە كتیبی خوا و سونەتی
پێغەمبەرەكەیی ﷺ ھەلێنجرارە، لە گەڵ لابردنی ئەو لاریبوانەیی لە میانەیی کاروانی
میتزویی ئومەتی ئیسلامی پێیەو لە کاون.

۲ پاشینە: خلف.

۱ پەیرەوی وەرگرتن: منهج التلقی

لهم کتیبہدا باسم له پینج چہمکی سہرہ کی لہ چہمکہ کانی نیسلام کردوہ:
 چہمکی (لا إله إلا الله)، چہمکی پەرستن، چہمکی قہزاقہ دەر، چہمکی دنیا و
 ناخیرت، چہمکی ژیار و ناوہ دانکردنہوہی زہوی.

خوینہریش دہیینی کہ باسی چہمکی (لا إله إلا الله) بەشی ہہرہ گہورہی
 کتیبہ کہی داگرتوہ، پاشان چہمکی پەرستن دئی، ئەمەش شتیکی سہیر نیہ، چونکہ
 (لا إله إلا الله) پایہی یہ کہ مہ و گہورہترین پایہ کانی نیسلامہ، لارپیبونی
 ہہرہ گہورہ و-ہہرہ ترسناکیش- لہ ژیانی موسلماناندا ئەوہیہ کہ لہ چہمکی (لا
 إله إلا الله) رویداوہ! ہہروہا چہمکی پەرستنیش، پیشتر لہو واتا فراوان و
 گشتگیرہی کہ ہہیبو، دہنگدانہوہ و سہدای لہ مہزینتی ئەم ٹومتہ و مہزینتی
 دہسکہوتہ کانیدا ہہبو، ہہرہک لہ واتا بەرتەسک و لاوازہ کہی کہ پیی گہیشت،
 سہدایہ کی ہہبو لہو واقعہ تہسکہی کہ ئەمپۆ موسلمانان لہ دہستی دہنالینن..

کاتیک ئەم چہمکانہش راستدہ کرینہوہو، لہ دہرونی موسلماناندا وینہ
 راستہ قینہ و زیندو و کاریگہرہ کہی بۆ دہ گہریتتہوہ، رینگاکہ-بہ یاریدہی خوا-
 ناسان دہبی بۆ راستکردنہوہی ہہمو ئەو خواروخیچی و لارپیبونانہی توشی
 موسلمانان ہاتون و، ہہمو ئەو کاریگہریانہی لہ ژیانی موسلماناندا پەیدایان
 کردوہ.

جا ئەگەر خوا سہرکہوتنیکی لہم ہہوئہ بچوکہ دہست خستیم ئەوا من
 سوپاسگوزاری نیعمتہ کانیم و، سہرکہوتنیشم ہہموی ہەر لہ خواوہیہ.

محمد قطب

بہندی یہ کہم

ہم سب کی ذمہ داری

حەسەنكى لادولە رەسوللەھ

(لا إله إلا الله) يەكەمىن و گەورەترین پاىەيە لە ئىسلامدا.. دەكەوئتە پيش نوئژ و پۆژى و زەكات و حەج و.. ھەمو شتىكى دىكە لەم دىنەدا.

ھەركەسىكى لە قورئانىش رابمئىنى بىنگومان تىبىنى ئەو بايەخە مەزنى دەكا كە كتيبى خوا بەدۆزى^۱ يە كتاپەرستى داوہ كە دۆزى (لا إله إلا الله) يە، بەشيوەيەك كە كەلىنىكى ھەرە گەورەى لە سەرتاپاى قورئاندا داگىر كەردوہ، ھەرچەندە لە سورەتە مەككەييە كاندا توندتر جەختى لەسەر دەكا.

رەنگە لە سەرەتادا وا بەبەر زەيندا رەت بئى- ھەروەك لە كتيبى (دراسات قرآنية) دا ئامازەمان بۆ كەردوہ- ئەو بايەخە بئىرادەيەى كە لە كتيبى خوادا بە دۆزى (لا إله إلا الله) دراوہ لەبەر ئەوەيە كە ئەوانەى لە سەرەتادا قورئان لەگەڵياندا داوہ خەلكىكى ھاوبەشپەرست بون، بۆيە وا رىكبوہ كە پتر لە دۆزى يەكتاپەرستى بياندوئىنى بۆ راستكردنەوہى بىروباوەرە پوچەل و بىروبوچونە گەندەلە كانيان لە ئاست دۆزى پەرستراوئيتيدا^۲.

بەلام بەردەوامبوونى باس و خواسى ئەم دۆزە لە سورەتە مەدينەييە كانيش، لەپاش دامەزرانى باوەر و، بەرپابوونى كۆمەلگەى ئىسلامى و دەولەتى ئىسلامى و بابەندبوونى ئەو كۆمەلگەيە بە ئەرك و پىنداويستىەكانى ئىسلام و، لەسەروى

۲ پەرستراوئيتى: الالهية

دۆز: قضية

۱ جەمك: مفهوم

همموشی جیهاد کردن له پیناو خوادا.. ئەمانه همموی بەلگهی رون و ناشکران بۆ
 گرنگیتی خودی ئەم دۆزه، تەنانهت بەگۆیرەیی ئەو بروادارانەش که خوای گەورە له
 دەسپێکی^۱ نایەتە مەدینهییەکان بە (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا: ئەی گەلی باوەرداران..)
 دەیانداوینتی.

جا دۆزی یەکتاپەرستی-دۆزی (لا إله إلا الله)- گوفتاریک نیه بۆ ماوه کاتیك
 بێتە بەریاسان و دواتر لهویهوه بگوازیتتەوه بۆ باسیکی دی، بەلکو فرمایشتە که
 له گەل همموا باسدکاندا جینگۆرکی دەکات و.. هیچ کاتیك نابریتتەوه.

رەنگه ئەم نایەتە پیروزی بەلگهیهک بێ، بۆچونه کەمان یە کلا بکاتەوه:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَيَّ رَسُولِهِ
 وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ
 الْآخِرِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا: ئەی گەلی خاوهن باوەردان! برپا بێتن
 بە خودا و بە پێغه مبهره کهی و برواتان بهو قورئانه هه بێ که بۆ پێغه مبهره کهی
 ناردوه و برواتان بهو کتیبەش بێ که بهر له قورئان ناردویه، هه رکه سیکیش به خودا
 و فریشتەکانی و کتیبانی و پێغه مبهره کانی خودا و پۆژی دوایی بپروابن،
 له راده به ده ر گومرایه. ﴿النساء/ ۱۳۶.

لیڕەدا ئەوانەیی بۆ برپا هێنان بانگ دەکرین هەر خودی بروادارانن: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
 آمَنُوا: ئەی گەلی خاوهن باوەردان! ﴿ ئەو شتانهش که بۆ برپا پێهێنانیان بانگ
 دەکرین پێشتر تهواو باوەریان پێهێنابو! ئەوان بۆ ئەوه بانگ دەکرین که برپا به
 خودا و پێغه مبهره کهی و ئەو قورئانه بێتن که بۆ پێغه مبهره کهی دابه زاندوه،

۱ دەسپێک: سەرەتا

له گه لَ ئەو کتیبانهی که پیشتر هه ناردونی. ههروهها خوا له دوادوای سورتهتی به قهره دا ده باره یان ده فهرموئ:

﴿أَمَّنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ: ئەم پیتغه مبه ره و بروادارانیش هه موو بر وایان بهو شته هیناوه که له لایه ن پهروه ردگار یانه وه هاتۆته خوار و بروا ده که ن به خودا و فریشته کانی و کتیبانی و سه ره بهر پیتغه مبه ره ن و، ده لئین: ئیمه له نیتوان پیتغه مبه رانی خوا هیچ جیاوازیه ک دانانین. ﴿البقرة/ ۲۸۵.

که واته دۆزی (لا إله إلا الله) دۆزیکهی هه می شه ییه له ژیا نی مرۆفایه تیدا. ته نیا بیروایانی بو بانگ ناکرئ تا باوه ری پی بینن، ته نیا (هاوبه شه په رست) انیشی بو بانگ ناکرئ تا کو بیروباوه ریان راستکه نه وه. به لکو موسلمانانیشی بو بانگ ده کرئ و ده بیریان ده هینریتته وه، تا کو به زیندویی له دل یاندا بیتیته وه، له ویژدان یاندا بچه سپی و، له ژیا نی رۆژانه یاندا کاریگه ر بی و لیتی سارد نه بن و له داخوازیه کانی غافل نه بن:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا: ئەی گه لی خاوه ن باوه ران! بروا بینن.﴾

جا سهیر نیه که هه ر دۆزی (لا إله إلا الله) دۆز بی!

هۆی گرنگی پیدانی قورئانیش به م دۆزه ئەوه نیه که قورئان کتیبی ناینه! به لکو هۆیه که ی ئەوه یه که قورئان ئەو کتیبیه یه که به رنامه ی ژیا ن بو مرۆف دیاری ده کا.^۱

۱ له کتیبی (دراسات قرآنية) ناماژهم به م واتایه کرده.

چونکه ژيانی مروّف راستهړې نابې هتا نهو حقه دهناسې که ناسمانه کان و زهوی پې وهديهنراوهو، تا ژيانيشی له گهّل نهو حقه دا دهسازې، نهوجا لتي لانا دا و له داخوازيه کانی ريزهړ نابې.

حقيش نهويه که بيچگه له خوا هيچ په رستراوړيکی دیکه نين.. هدر خوا تنيا وهديهنره .. هدر نهو تاکه بڑیوی دهره، هدر به خوئی به تنيا زاله و بو خوئی تاکه مشورگيړه و هدر به تنې به سر همو شت راده گا .. له خودای مهزن بترای که سينک نيه وهديهنره يا بڑیویدهر يا مشورگيړی کاران بی.

داخوازی گشت نه مانهش نهويه که به تنيا بپه رستری و کسی بو نه کریتته هاوول و په رستن^۱ لهو بترای ناراسته ی کسی دی نه کری.

سهره پای نهوی نه مانه مافی خودایه له سر بنده کانی، چونکه مافی وهديهنره ی بڑیویدهری به ره به خوشی خاوهن فزله که په رستن بيچگه لهوی ناراسته ی که ساینک نه کری که هيچيان وهدی نه هيئاوهو بڑیوی که سيان نه داوهو فزلیان به سر که سدا نه بو..

سهره پای نه مانهش نه مه دؤزی خودی مروّفه..

چونکه خودای وهديهنره ی بڑیویدهری به ره به خوشی خاوهن فزل شایسته یه تنيا و تنيا په رستن بهو تاييهت بکری و چونکه هدر خوا تاکه په رستراو و تاکه په روهردگاره، به لام خودای پاک و بهرز له بهندان و په رستنيان بيئيازاه و، مولکی وی چی لیناگورې نه گهر بنده کانی خوئی بيپه رستن، يا خود پروای بی نه هینن!

له فرموده یه کی قودسيدا ده فرموی: ((يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ مُؤْمِنِكُمْ وَكَافِرِكُمْ وَبِرِّكُمْ وَفَاجِرِكُمْ كَانُوا عَلَىٰ أَتَقَىٰ قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ مِنْكُمْ مَا زَادَ ذَلِكَ فِي مُلْكِي

۱ په رستن: عيبادهت.

شَيْئًا، وَلَوْ أَنَّ مُؤْمِنِكُمْ وَكَافِرِكُمْ وَبِرِّكُمْ وَفَاجِرِكُمْ كَانُوا عَلَى أَفْجَرِ قَلْبِ رَجُلٍ مِنْكُمْ مَا نَقَصَ ذَلِكَ مِنْ مُلْكِي شَيْئًا: ندى بهنده گانم! نه گهر بپروادار و بيپرواتان، چاك و خراپتان وه كو دلى پاريزكارترين پيساو بان لهناو خوٲتان، نه مه هيجى له مولكى من زياد نه ده كرد و، نه گهر بپروادار و بيپرواتان، چاك و خراپتان، وه كو دلى خراپه كارترين پياوى نيو خوٲتان بان هيج شتيكى له مولكى من كه م نه ده كرده وه.))^۱.

ههروه ها خواى بهرز له قورئانى پيروژدا له سه ر زمانى موسا عليه السلام ده فه رموى: ﴿وَقَالَ مُوسَىٰ إِنَّ تَكْفُرُوا أَنتُمْ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا فَإِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ حَمِيدٌ: موسا گوتى: جا نه گهر نيوه و هه ركه سيكى له سه ر نه م زه ويه يه بيپروابن، خوا ده وله مه نه ده و نيازى به هيج كه س نيه و هه ر شياوى ستايش كردنه. ﴿ابراهيم/ ۸.

كه چى بارى مرؤف جيايه ..

له لايه كه وه بو يه ك چر كه له ژيانيدا له فه زلى خوا بينياز نابى: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَلَيْ تُوْفِكُونَ: ندى خه لكينه! له بيرتان بن خدا چه ندى چاكه له سه ر نيوه هه يه، ناخو غه يرى خوا، وه ديه يتيك هه يه كه له ناسمان و زه ويدا بوئوى نيوه داين كا؟ غه يرى خوئى هيج شت بو په رستن ناشئ، جا چوئن له ريگه ده رده كرئين. ﴿مفاطر/ ۳.

له لايه كى ديكه وه مرؤف هه ر به سروش و فرچكى خوئى په رستياره. هيج چر كه يه ك له ته مه نى تينا په رئى كه شتيكى تيا نه په رستئ، جا ناگاي ليئى يا ليئى

بانگه‌وازی شه‌یتانه:

﴿أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ، وَأَنْ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ: ئەى توره‌مه‌ى ئاده‌م! من له پيشدا په‌يمانم ده‌گه‌ل نه‌به‌ستن كه شه‌يتان نه‌په‌رستن، نه‌و به ئاشكرا دوژمنتانه. هه‌ر ته‌نيا خوژم په‌رستن، كه ريگه‌ى راست هه‌ر نه‌مه‌يه. ﴿يس/ ۶۰-۶۱.

هه‌روه‌ها له پيڅه‌ته‌ى مرؤفدا- له‌و فرچكه‌ى خودا پي‌ره وه‌ديه‌تانه- خو‌شويستنيكي قولى ئاره‌زوه‌كان هه‌يه كه خوداى به‌رز به‌م شي‌ويه وه‌سفى ده‌كا:
﴿زَيْنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِصَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا...: ئاره‌زوى ژنان كردن و كورئ زور په‌يدا كردن و ده‌سكه‌وتنى كومه‌له زي‌ر و زيوى گه‌وره و په‌وه نه‌سپى به درؤشم و ولسات و زهوى كي‌لانى، بؤ مه‌ردم رازاوه‌ته‌وه له ژيانى دنيايه‌دا مايه‌ى خو‌شين... ﴿آل عمران/ ۱۴.

هه‌رچه‌نده ئه‌م ئاره‌زوانه‌ش له‌به‌ر هيكمه‌تيكي خواى گه‌وره‌يه كه له پيڅه‌ته‌ى فرچكى مرؤفدان،^۲ به‌لام هه‌ر نه‌مانه نه‌و ده‌روازانه‌ن كه شه‌يتان مرؤفيان ليه‌وه

۱ ته‌نانه‌ت نه‌وانه‌ى به‌خو‌يان ده‌لئين- بن‌دين- و خو‌يان به‌ فه‌رمه‌سو‌نيش تيه‌ده‌گه‌ن و به‌روايان به‌هيچ نيه و هيچ ناپه‌رستن. له راستيدا به‌نده و په‌رستياى هه‌وه‌س و ئاره‌زوه‌كانى خو‌يانن، هه‌روه‌ك خواى به‌رز ده‌فه‌رموئ: ﴿أَفَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ: ئشاخۆ تو‌ نه‌و كه‌سه‌ت ديه‌وه كه ئاره‌زوى خو‌ى ده‌په‌رست؟ ﴿الجنائيه/ ۲۳.

۲ نه‌مانه بريتين له‌و پالنه‌رانه‌ى كه خودا ده‌زانئ بؤ مرؤف پي‌ويستن ياكو رو‌حى جينشيني له‌سه‌ر زه‌ويدا بگي‌ريئ، به‌لام له‌و سنورانه‌ى كه خودا ريگه‌ى پيداوه، له هه‌مان كات بريتين له‌ خالى تاقى كردنه‌وه له ژيانى مرؤف... سه‌يرى به‌ندى داهاتوو (چه‌مكى په‌رستن) بكه.

دانه خوره^۱ ده کات، تاکو به شیوه یه کی کاتی له په رستنی خودا دوری خاته وه، هروه کو له نه بامدانی گوناهان دیتته دی: ((لَا يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَسْرِقُ السَّارِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ...: زیناکه ر زینا ناکا کاتئ بړوادار بی و دز دزی ناکا کاتئ بړوادار بی))^۲

یا خود به ته وای دوری ده خاته وه و په یوه ندی له گدل خوا دا ده پچرئ جا یا توشی هاو به شدانان یا بی پروایی یا نکولئ کردن ده بیت:

﴿قَالَ فَبِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ، ثُمَّ لَا تَنِيَّهُمْ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ: گوتئ: چونکه له پریت لادام، منیش بزیان روده نیشم، راسته پرئ تویان لیده گرم، نه وسا له پیش و پاشه وه بزیان ده چم، راست و چه پیشیان لیده گرم، جا ده بینی زورینه یان شوکور ناکن. ﴿الأعراف/۱۶-۱۷.﴾

دیاره ژبانی مرؤف که به ندهی خودا بی یه کسان نیه به وهی که به ندهی شهیتان بی:

﴿أَفَمَنْ يَمْشِي مُكِبًّا عَلَى وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمَّنْ يَمْشِي سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ: ناخو که سئ ده مه ورو به عهردا ده خشی چاکتر رتئوین بوه، یان نه و که سئ به ناسانی به سهر راسته ریدا ده روا؟ ﴿الملك/۲۲.﴾

﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تُسْتَوَىٰ الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ: بلی: کیته په روه ردگاری نه م ناسانان و زه مینه؟ بلی: خودا. بلی:

۲ أخرجه البخاري ومسلم.

۱ دانه خوره: استدرج.

ئاخۇ گەورە گەللىكتان بىي لىم خۇدا ھەلبۇاردو، كە قازانچ و زىيانى خۇشيان بە دەست نىسە؟ بىي: ئاخۇ كۆيىر و بىنا بەرانبەرن؟ ئاخۇ تارىكى و روناكى سەربەسەرن؟ ﴿الرعد/۱۶﴾.

لە چاكە و بەخشندەبىي خۇايە، كاتىك بەندەكان مافى سەرشانىان بەرامبەر خۇدا جىبەجى دەكەن كە بە تاكە پەرستراو و تاكە پەروردگارى دادەنىن و، دلراستانە پەرستنى ئاراستە دەكەن، دەكەونە سەر چاكتىن بار ھەرەك خۇا و دەپھىتان و، ژيانىشيان لە دنىادا دەبىتە چاكتىن و پاكتىن و جوانترىن ژيان. لە ئاخىرەتەش ئەو پاداشانە و ھەرەگرن كە خۇا بەلئىنى پىداون. لە كاتىكدا گەر كافر بن رابوردنى دنىايان ھەك ئاژەل دەبى و لە ئاخىرەتەش دوچارى ئەو سزايە دىن كە خۇا بەلئىنى پىداون.

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَتَمَتَّعُونَ وَيَأْكُلُونَ كَمَا تَأْكُلُ الْأَنْعَامُ وَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ: ئەوانەي خۇداشيان نەناسىو، لە دنىادا راي دەبوئىرن و دەلەو ھەرىن، ھەك لە ھەروپانى ئاژەل و جىگەيان لە ئاگر دا ھە. ﴿محمد/۱۲﴾.

﴿وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَى فَبَشِّرْ عِبَادَ: ئەو كەسانەي لە پەرستنى بئەكان تەكيونەو، بەرەو خۇا گەراونەو، خۇشى لەوان، سا تۆش مۇدە بە ھەدەكانى من بەدە. ﴿الزمر/۱۷﴾.

ھەر بۆيە مەرف ھەمىشە پىويستى بە (لا إله إلا الله) يە. بىپروا بىي ياخۇد ھاوبەشپەرست پىويستى تە تا بنچىنەي بىروا ھەرى پىي راستكاتەو. ئەگەر پروادارىش بىي ھەر پىويستى تە تا ھۇشيار و ھەناگابى و دەروازەكانى شەيتان لە دەرونى خۇي تەسك بكاتەو، تاو كە لە ئەركى پەرستنى رەواو راستى خۇدا گومراي نەكا.

له هه مو باریکیشدا (لا إله إلا الله) ئه کیکی دیاریکراوی له ژبانی مرۆشدا ههیه و، هه رگیز نایته ته نیا (واژه‌یهك) که به‌بادا هه‌ئدرئ و چ پێداویستی نه‌بی و کاریگه‌ری له ژباندان نه‌بی.

* * *

ئێستا با پروانینه ئه‌و رۆله‌ی (لا إله إلا الله) له ژبانی نه‌وه‌ی یه‌که‌مین هه‌وه ﷻ گێڕاوه‌تی، با پێشتریش ته‌ماشاکه‌مین بۆچی عه‌ره‌به‌ هاو به‌ش په‌رسته‌کان ره‌تیان کرده‌وه و ئه‌و ممله‌لاتیه‌ توندو تاله‌ی بانگه‌وازه‌که‌یان کرد که میژوو پێی ناشنایه و شایه‌دی بۆ ده‌دات.

(لا إله إلا الله) بانگه‌وازی سه‌رجه‌م پێغه‌مبه‌ره‌کانه، سه‌لامی خویان لی‌بی، هه‌ر له ئاده‌م و نوح هه‌و تا موحه‌مه‌د ﷺ، هه‌لۆیستی جاهیلیه‌تیش له به‌رامبه‌ریدا یه‌که‌ هه‌لۆیسته و به‌دریژی میژوو نه‌گۆراوه و، بریتی بوه له هه‌لۆیستی ره‌تکرده‌وه و به‌رانگۆبونه‌وه و پشت تێکردن و لالیگرتن.

جا ده‌بی ئه‌و شته‌ چ بی که وا ده‌کا جاهیلیه‌ت به‌ دریژی میژوو ئه‌و هه‌لۆیسته یه‌که‌نگه‌ری هه‌بی به‌تایبه‌تی له‌لایه‌ن خۆ به‌زل زانانی هه‌مو جاهیلیه‌تیک.

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ، أَنْ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمِ أَلِيمٍ، فَقَالَ الْمَلَائِكَةُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا نَسْرَاكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا وَمَا نَرَاكَ إِلَّا اتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا بِادِّ الرَّأْيِ وَمَا نَرَىٰ لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَسَادِبِينَ: نوحان ناره‌ لای هه‌زه‌که‌ی، که: من بۆتان ترسینه‌ریکی ناشکرام، جگه له‌خوا مه‌په‌رستن، نیگه‌رانم نه‌وه‌که‌ رۆژی نازاری به ژانتان توش بی... خۆ به‌ زل زانانی هه‌زه‌که‌ی- که خوانه‌ناس بون- گوتیان: وه‌که

١ واژه: کلمه (عبارة).

ئىمە دەتېيىن تۆش مەرۆقىكى وەك خۆمان، ئەمانەش كە شوپىن تۆ كەوتون، روتە و پوتەى بىئاۋەزن، نەشمان ديوە شتېكتان لەمە زياتر بى، بەلكو ئىمە پىمان وايە درۆ دەكەن. ﴿ھود/۲۵-۲۷.

﴿وَالِي عَادَ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُفْتَرُونَ، ...، قَالُوا يَا هُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي آلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ. بۆ لای عادىش ھودمان نارد-كە برايان بو- گوتى: گەلۆ! ھەر خودای تاك بېەرستەن، بە غەيرى ئەو ئىۋە خودايەكتان نىە، ئىۋە تەنيا ھەر درۆيان دەنەخشىنن... گوتيان: ئەى ھود! تۆ ھىچ بەلگەت لە خوداۋە بۆ نەھىناين، ھەر بە قسەى تۆش، ئىمە لە پەرستراۋەكامان دەست بەرنادەين، پروايەش بەتۆ ناھىين. ﴿ھود/۵۰، ۵۳.

﴿وَالِي ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ هُوَ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُجِيبٌ، قَالُوا يَا صَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا أَتَنْهَانَا أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَإِنَّ لَنَا لَفِي شَكِّ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٌ. بۆ لای ئەمۇدېش صالحى برايانمان نارد. گوتى: گەلۆ ھەر خودای تاك بېەرستەن، ئىۋە غەيرى ئەو خودايەكتان نىە، ئەو لەم خاكەى وەدېھىتان و ويستى ئاۋەدانى بكەن، لىبوردنى لىتخوازن، پاشان بەرەو خوا بگەرپنەۋە. پەرۋەردگارى من نزيكە و بەفرياتان دى.. گوتيان: صالح! بەر لە ئىستى جىگەى ھومىدى ئىمە بوى، ئاخۆ رى نادەى ئەوانەى باۋانمان دەيانپەرست، بيانپەرستين؟ ئىمە لەۋەى كە تۆ ئىمەى بۆ بانگ دەكەى، بە گومانين و دودلېن. ﴿ھود/۶۱-۶۲.

﴿وَالِي مَدِينٍ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ وَلَا تَنْقُصُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ إِنِّي أَرَاكُمْ بِخَيْرٍ وَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُحِيطٍ... قَالُوا يَا شُعَيْبُ أَصْلَاكَ تَأْمُرُكَ أَنْ نَتْرُكَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا أَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ: بۆ مهديه نيش شوعه يبي براي انمان هه نارد، گوتی: گه لۆ! خودای ته نیا بپه رستن! بیجگه له خوا هیج په رستراویکتان نیه. له کیشان و بیوانه دا گزی مه کهن. خۆشگوزه رانتان ده بینم و من له و رۆژه ترسم هه یه نازاری سه رتاپا گرتان بۆی... گوتیان: شوعه یب! نایا نوێژه کهت هانهت ده دا ئیتمه واز له و شته بیتمین که باب و باپیرانی ئیتمه ده یان په رست، یان وه که خۆمان ده مانه وئ له دارایی خۆماندا ده سکاری نه کهین؟ به راستی که تۆ پیاوێکی له سه ره خۆ و به سه لیه ی. هود/د/۸۴، ۸۷.

جا جاهیلیه تی عه ره بان تازه داهینراویک نه بو له و جاهیلیه تانه جودایی که به رانگۆ بانگه وازی پیغه مبه ره کانی پیشو ده بونه وه، نه ی بۆچی جاهیلیه تی عه ره بان نه م هه لۆیسته مله ورا نه ی وه رگرت، که هه مان هه لۆیستی جاهیلیه ته کانی پیشو بو؟

نایا هه ر له بهر واژه که بو؟ یا له بهر مه دلل و داخوازیه کانی؟ نایا مه دلولی نه م واژه یه له هه ستی نه واندا چی بو؟ به پیتی مه دلولی واژه کهش، جیا وازی چی بو له نیوان نه و شیوه ژیا نه ی تییدا بون له گه ل نه و شیوه ژیا نه ی که بۆی بانگه واز ده کران، یان پییان وابو له ژیا نی نیو (لا إله إلا الله) دا هه یه؟

هه رچی خودی واژه که یه، دور له داخوازی و مه دلوله کانی، وا له قورپه یش ره چاو نه ده کرا که نه مجۆره هه لۆیسته تونده لاملانه ی له ئاست وه رگرن که وه ریا نگرت و نه و هه مو کی شه و مملانییه ی له پیناودا نه بجام به دن که نه بجا میان دا، تا

وايلتھات کاروباریان لہدہست دەرچو و، چەندین سوارچاکیان لی کوژران.. ھەر وہا
 لہ عارەبەکانی دیکەش رەچاو نەدە کرا تەنیا لەبەر واژەیکە ئەو مەملانسی گەرەبە
 بکەن، ئەگەر ئەو واژەبە ھیچی لہ ژیاناندا نەگۆرپیا و، ھیچی بەرەویش نەبردبا
 و ھیچیشی وە دوا نەخستبا.

بە گۆرەیی قورەیش، خۆ ئەگەر ھەر ھۆزیک شاعیریک تیدا ھەلکەوتبا ئەوا
 شانازی بەسەر ھۆزەکانی دیکەدا دەکرد و خۆی پێ ھەلکەوتشا، چ جایی ئەوێ کە
 پێغەمبەریکی تیدا دەرکەوی! بەتایبەتی قورەیشیش کە سەرکردایەتیەکی (تایینی)
 ھەبو، ئەمەش لہ ھەمانکاتدا پلەو پایەبەکی سیاسی و ئابوری بەرچاوی
 پێدەبەخشی، کە پێغەمبەریکی تیدا لہدایکبو پتر سەرکردایەتیە ئاینیەکی
 بەرجەستە دەکرد و باشتیش جەختی^۱ لەسەر پلەو پایە سیاسی و ئابوریەکی
 دەکرد و پتەوتتری دەکردن.

ئەدی بۆچی قورەیش رەتی کردەوہ واژەکە بلی.. ئەگەر تەنیا واژەیکە
 سەرزارەکی بو؟

پێغەمبەر ﷺ کاتێ تکای موسلمان بونی لہ ئەبوتالیبی مامی دەکرد پێی
 فرمو: ((قُلْهَا يَا عَمُّ! كَلِمَةٌ أَشْهَدُ لَكَ بِهَا عِنْدَ اللَّهِ: دەییلی مامە! واژەیکە
 شەفاعەتت لەلای خوا بۆ پێدەکەم)). ئایا لہ ئەبوتالیب رەچاو دەکرا کە یەک واژە
 رەت کاتەوہ ئەگەر تەنیا واژە با و بەس، واتە ئەگەر ھیچ پێداویستیەکی نەبان و،
 ھیچ گۆرانکاریەک و ابەستەیی گوتنەکی نەبا؟ یا بۆیە رەتی کردەوہ چونکە
 گۆرانکاریەکی تەواوی لہ سەرتاپا بەرنامەیی ژیان دەھێنا ئارا لہ گەڵ ھەمو ئەو
 لایەنانەیی بە ژیانەوہ پەیوہست بون؟

۱ جەخت: تاکید

ئەو بەلگەنەوېستىكە پىمان وانىە چ مشتومړىك هەلگرئ.

جياوازي نيوان ئەو شپوھ ژيانەى لەسەرى بون لەگەل ئەو شپوھ ژيانەى كە بۆى بانگەواز دەكران گەلنىك گەورەبو، بەرھەلستى كرنىشيان لەم بانگەوازە گەلنىك شپوھ و ھۆكارى ھەبو.

دۆزى سروشيان بەدرۆ دانا و..

زندوبونەوھو ھەشر و لىپرسىنەوھو پاداش و سزايان بەدرۆ دانا و.. رازى نەبون پەرستراوھەكانى خۆيان بە يەك پەرستراو بگۆرنەوھو..

ئەوھشيان رەت دەكردەوھە كە دابى باب و باپىرانىيان جى بىلن و بگەونە دوای ئەوھى خودا دايبەزاندوھو.. ھەلال و ھەرامىشيان بەپىي ھەرامنەكانى خوا بى..

* ئەمانە سەربارى مەسەلە (ئاكارىھەكان)ى دىكەى وەكو شەراب و قومار و زىنا و كوشتن و دزى و تالان و زىندەبەچال كرنى كچان و خواردنى مالى ھەتو و زولم و زۆردارى و دەستدرىژى كرنى بەناھق، كە لە نيوانياندا بلاو بو..

بەكورتى.. رازى نەبون (تاين) لە خواوھەرگرن، بە واتا فراوان و گشتگىرەگەى كە بىروباوھر و دروشمەكان^۱ و ھەلال كرن و ھەرامكردن و ئاكار و تىپروانىنەكان دەگرىتەوھە. ھەرەك ئەوھشيان رەتدەكردەوھە پابەندى ئەو ئەركانە بن كە تاينى خوا پىيان رادەسپىرئ.

گرنگرتىنى ئەو دۆزانەش كە قورئانى پىرۆز جەختى لەسەر كردون، برىتين لە دو دۆزى سەرەكى، كە ھەمو دۆزەكانى دىكە لە دو توياندا كۆدەبنەوھە: دۆزى روكردەنە خوداى تاك و تەنيا بۆ پەرستن و، دۆزى شوينكەوتى ئەو ھەرمائىستانەى خودا لەبابەت ھەلال و ھەرامەوھە دايبەزاندون:

دروشمەكان: شعائر

۱ گشتگىر: شامل

﴿وَعَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ وَقَالَ الْكَافِرُونَ هَذَا سَاحِرٌ كَذَّابٌ، أَجْعَلُ
 الْآلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ﴾: نه‌م‌یان پی سیر بوه که
 پیغه مبه‌ریکیان له‌خویان بۆ هاتوه و ترسی خویان وه‌بهر ده‌نی، خودا نه‌ناسه‌کان
 گوتیان: نه‌م کابرایه جادوگه‌ری درۆزنه، چۆن ده‌یه‌وی له‌جیتی نه‌و هه‌مو بتانه‌ی
 ده‌تانپه‌رست، هه‌ر خودایه‌ک بپه‌رستن؟ نه‌مه زۆر شتیکی سه‌یره. ۴/ص-۵.

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاؤُنَا أَوْ لَوْ
 كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ﴾: نه‌گه‌ر به‌وانه بگوتی: نه‌وه‌ی خودا
 نارده‌ی خوارئ ئیوه په‌یره‌وی لیبکه‌ن، ده‌ئین: ئیمه هه‌ر په‌یره‌وی نه‌و شتانه‌ین که
 باوانان له‌سه‌ری بون.. با شه‌یتانیش بانگیان بکا بۆ نه‌شکه‌نجه‌ی ئاگری
 دۆزه‌خ. ﴿لقمان/۲۱﴾.

قورئان هه‌لویستی هاوبه‌شه‌په‌رستی له‌ ئاست نه‌م دو دۆزه زۆر به‌ وردی له
 سوهرتی (نه‌نعام) و سوهرتی (نه‌حل) دا کورته‌ده‌کاته‌وه:

﴿سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ
 شَيْءٍ كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتَّىٰ ذَاقُوا بَأْسَنَا﴾: نه‌وکه‌سانه‌ی شه‌ریک بۆ
 خودا ده‌ناسن، ده‌ئین: خودا مه‌یلی لیبنا، ئیمه و باب و باپیرانان، بتپه‌رستیمان
 نه‌ده‌کرد، هه‌چ شتی‌شمان له‌خۆمان حه‌رام نه‌ده‌کرد، نه‌وه‌ی به‌ر له‌وانیش هه‌بون،
 هه‌ر پڕویان به‌ پیغه‌مبه‌ران نه‌هیتنا تا نه‌وکاته‌ی که جه‌زه‌به‌ی ئیمه‌یان
 چه‌شت.. ﴿الأنعام/۱۴۸﴾.

﴿وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَا
 آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَهَلْ عَلَى
 الرُّسُلِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ﴾: نه‌وکه‌سانه‌ی شه‌ریکیان بۆ خوا په‌یدا کرد، گوتیان:

ئەگەر خوا مەیلی لیبیا، نە ئیمە و نە باب و باپیرانمان، غەیری خۆی هیچمان نەدەپەرست، هیچمان بێ فەرمانی ئەو بە ناڕەوا نەدەزانی. ئەو هی پیش ئسەوانیش هەبون هەر وایانکرد. پیغەمبەران جگە لە راگەیانندی بە ئاشکرا، چى دیکەیان لەسەر هەیه؟ ﴿النحل/ ۳۵﴾.

هاوبەشپەرستی- لە وینە بیروباوەرپه کەیدا- لە بیروباوەر بەبونی پەرستراوی دیکە بیجگە لە خودا رەنگدەداتەوه، وینە کرداریه کەشی لە روکردنە غەیری خوا بۆ پەرست و حەرامکردن و حەلالکردن بیجگە لە خودا رەنگ دەداتەوه.

هەر لەبەر ئەمەش بو هاوبەشپەرستانی عەرەب رازی نەبون واژەى (لا إله إلا الله) بلین.

* * *

پیشتر ئاماژەمان^۱ پینکرد کە ئەم هەلۆیستە-هەلۆیستی رەتکردنەوهو بەرپەست کردن- تەنیا تاییهت نەبو بە جاهیلیهتی عاره‌بی، بەلکو مەسەلەیدەک بو لە هەمو نەفامیه‌کانی پیشوتیش دا هەبو هەردو ئایه‌تە‌کەى سورەتی (ئەنعام) و سورەتی (نەحل) کە پیشتر یادمان کردن ئاماژە بە هەندى دەکەن:

﴿كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ﴾

﴿كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ﴾

هەروها تیکرای بەسەرھاتەکانی پیغەمبەران ئاماژە بەو حەقیقەتە میژوووییە دەکەن. لە هەر جاهیلیه‌تیکى کە پیغەمبەرئیکى بۆ رەوان کرابى دەبینین پایەدارەکان^۲ خیرا تەگەرە لەبەردەم پیغەمبەرە کە دادەنێن و بە درۆی دادەنێن و

۲ پایەداران: ملا

۱ ئاماژە: اشاره

هول ددهن له بانگه وازه کسه په ژیوانی کهنه وه، (جه ماوهر) ی بیتینکراویش^۱
دهیین به دوای گوره کانی خوین ده کهن- برپکی که میان نه بی- و بهر به ست
ده خنه ریگه که.

جاری واش ده بی جه ماوهر رازی نابج واز له و چند خواپه رسته بیئی که پی
راهاتوه، چونکه جه ماوهر- له جاهیلیه ته که یاندا- پتر به جیهانی هسته وه نوساون،
جا هم په رستراوه هستیپکراوه نیزیکانه لاریبونه نه فامانه کانیان تیر ده کا و،
هرکاتیک بینیان یا ده ستیان لیدا یان قوربانی، یان دروشمه کانی په رستیان
پیشکش کردن، همه وایان لیده کا هست بکن به شیوه کی مادی بهر هست له
خواهنده کانیان نیزیکن!

پایه دارانیش- که خوین له جه ماوهر به روشنبیرتر و بهرتر داده نیسن- هینده
مهسه له ی خواهنده داهینراوه کان یا ناغولینتی بو شهری شو پیغه مبهره ی بوین
ره وانکراوه، هینده ی مهسه له ی (دهسه لات) ده یاغولینتی!

ملکه چییان بو هم په رستراوانه زیاتر شیوه یی به له وه ی راسته قینه بی!
داکوکیشیان^۲ له په رستراوانه- هرچند گهرمیش بی- له بیروباوه پون به
خواهنده ای تیان ه لئا قولی هینده ی له وه ه لده قولی که نه و په رستراوانه نامرازیکن
به ناوی نه وانه وه جه ماوهر ده کرینه کویله و، دهسه لاتیکی پیروزی ه لئینجراو له
پیروزی نه و په رستراوانه له دلی جه ماوهر دا بو خوین دروست ده کن!

به لام دوزه راسته قینه که به گویره ی نه وان دوزی حاکمیه ته: کی حوکمی هم
جه ماوهره ده کا؟ نه وان؟ یا خودا- پاکي و بهرزی بو وی- له ریگه ی فرمانره وایی
شهریعه ته وه؟

۲ داکوکی: دفاع

۱ بیتینکراو: مستضعف.

نهمه شو دۆزه راسته قینه یه که له هه مو جاهیلیه تیکدا ده ماری (پایه داران) ده گری^۱ تا دژی بانگه وازی (لا إله إلا الله) بجهنگین.

دهسه لات له دهستی شهواندا نیه، دهسه لات یاسادانان که جه ماوهری پی به ریوه ده بهن- و پی زه بونیان^۲ ده کهن- له بنچینه دا دهسه لات یه شهوان نیه، به لکو مافی خودای وه دیهینه ری بژیویده ری به هره به خشی خاوهن فهزله، که ئافه ریدانی^۳ وه دیهینه و، پاشان بژیوی داوه به هره و فهزلی به خشیوه، بویه ههر ته نیا مافی خویه تی که هه لال و حهرام دانئ و، ریگه بدا و قه ده غه بکا و، له و بترازی که سینیکی دی مافی یاسادانانی- هه لال و حهرامکردن- نیه، ته نیا نه گهر وه کو خوا وه دیهینه ری و وه کو خوا بژیویده ری بی و، وه کو خوا به هره به خشی و خاوهن فهزل بی، خوداش: ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ﴾ هیچ شتی وینه ی خوا نیه. ﴿الشوری/ ۱۱﴾.

﴿أَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَا يَخْلُقُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ ناخو خودای وه دیهینه ر، چۆن وه کو شه و کهسه وایه، که ناتوانئ هیچ وه دی بهینه؟ ناخو ئیوه پهنه ناگرن؟ ﴿النحل/ ۱۷﴾. ﴿هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَآئِي تُؤفَكُونَ﴾ ناخو غهیری خودا، وه دیهینه تیک هه یه که له ناسمان و زه میندا بژیوی ئیوه دابین کا؟ به غهیری خوی هیچ شت بو په رستن ناشئ، جا چۆن له ریگه ده رده کرین. ﴿فاطر/ ۳﴾.

به لام (پایه داران) خویان له ناست شه راستیه نه فام ده کهن و، له به رامبه ر بنچینه (بیروباوه ریبه کان) و داخو زیبه کرداریه کان خو گیل ده کهن، کاتیک له دهسه لاتدا ده بنه که له گا^۴- جا به دیکتاتوریه تیکی راشکاو حوکم بکه ن، یا له

۳ ئافه ریده: مخلوق.

۲ زه بون: ذلیل

۱ ده مارگرتن: استفزاز

۴ که له گا: مستبد .

په ناپه‌رده‌یه‌که‌وه وه‌کو حاله‌تی (دیموکراسی) ^۱، هه‌روه‌ها چ‌ه‌ز و ناره‌زوه‌کانی جه‌ماوهر تیرکه‌ن یا ته‌نیا به‌ه‌ز و ناره‌زوه‌ تاییه‌تیه‌کانی خۆیان وازیبنن ^۲ و، به‌رده‌وام ره‌گی ده‌سه‌لاتیان به‌ (سیسته‌مه‌کانی) حوکم و (ده‌ستور)ه عورفی‌یه‌کان بیان نوسراوه‌کان داده‌کوته‌ن، که مافی‌ه‌لال و هه‌رامکردن و، ریگه‌پیتان و قه‌ده‌غه‌کردنیا‌ن ده‌داته‌ ده‌ست..

جا نه‌گه‌ر پیغه‌مبه‌ریک له‌لایه‌ن خوداوه‌هات و گوئی (لا إله إلا الله)، ﴿اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾: خوا بیه‌رستن چونکه‌غه‌یری نه‌و چ‌خواوه‌ندیکی دیکه‌تان نیه ^۳ سهرتا‌پای هه‌لوئیسته‌که ده‌گۆری!

ره‌نگه‌ پایه‌داران له‌نیو خۆیاندا له‌سه‌ر نه‌وه ناکۆک بن‌که‌ کئی (ده‌سه‌لات) بگریته‌ ده‌ست و جه‌ماوهر بکاته‌ کۆیله‌. یا ره‌نگه‌ له‌نیوان خۆیان و جه‌ماوهر‌دا ناکۆک بن-هه‌وه‌ک له‌ دیموکراسیدا رویدا- له‌سه‌ر نه‌وه‌ی چ‌بره‌ ده‌سه‌لاتیک له‌ده‌ست خۆیان ده‌هیلنه‌وه‌و چ‌بریک یا که‌ل و پارچه‌یه‌ک به‌رده‌ده‌نه‌وه‌ تا جه‌ماوهر پیی بخافلئ، به‌لام کاتیک پیغه‌مبه‌ریک دی‌که‌ ده‌لی: (لا إله إلا الله) خوا بیه‌رستن چونکه‌غه‌یری نه‌و چ‌خواوه‌ندیکی دیکه‌تان نیه، نه‌وا کپۆکی ^۳ مه‌سه‌له‌که ده‌گۆری و.. ده‌بیته‌ مه‌سه‌له‌یه‌ک هه‌ر له‌ بنه‌ره‌تدا ده‌سه‌لات له‌نیو ده‌ستی پایه‌داران و

۱ نه‌گه‌ر ده‌ته‌وی پروه‌ به‌شی (دیموکراسی) له‌ کتیبی (مذاهب فکریه‌ معاصره‌)، له‌وی روفان کردۆته‌وه‌ چون سه‌رمایه‌داری به‌ناوی دیموکراسی حوکم ده‌کسا و به‌ چ‌شیوه‌یه‌ک هه‌مو به‌رژه‌وه‌ندیه‌کانی خۆی وه‌دیدئ و گه‌لیش واتیده‌گا هه‌ر به‌خۆی سه‌رچاوه‌ی ده‌سه‌لاته‌.

۲ به‌تاییه‌تی له‌ دیموکراسیدا گه‌لیک ناره‌زوی دابه‌زیوی جه‌ماوهر، وه‌کو به‌شیک له‌ گه‌مه‌ گه‌وره‌که‌ تیره‌ده‌کری، بۆ ره‌تکردنی به‌رژه‌وه‌ندیه‌کانی سه‌رمایه‌داری فه‌رمانه‌ه‌واو خه‌له‌تاندنی جه‌ماوهر به‌وه‌ی که به‌خۆی خاوه‌ن ده‌سه‌لاته‌!

۳ کپۆک: جوهر

تهنانهت له دهست هه مو مروڤانیش دهردینتی و، بو خودای خاوهن دهسه لآت دهیگپیتسهوه، که خاوهنی مافی قهدهغه کردن و ریپیدان و، سه لاکردن و هه رامکردنه!

هه ربویه (پایه داران) چه ندین قاتی راجله کانیان له رکابه رانی دهسه لاتی سه زهوی، له بانگه وازی (لا إله إلا الله) ده ترسین و داده چله کین و، هه مو هیز و وزه ی خویان ده خه نه گهر بو جهنگی ئەم بانگه وازه و، هه مان جه ماوه ریش ده که نه یه کینک له و که ره ستانه ی که بو ئەم جهنگه به کاریان دیتسن، هه ندی جار به ساخته کاری هه حقیقه ته کان و، جار جار یکیش به تیرۆر و تو قانندن!

﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَى وَلْيَدْعُ رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ: فیرعهون وتی: لیم گهرین موسا بکوژم، با نه و هاوار بو پهروه دگاری خوی به ری، من ده ترسم دینه که تان بگوړیت و په شتیوی له م زه مینه دا بنیتسهوه. عافر/ ۲۶.

﴿ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمُ مُوسَى وَهَارُونَ إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ بِآيَاتِنَا فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ، فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا إِنَّ هَذَا لَسِحْرٌ مُبِينٌ، قَالَ مُوسَى أَتَقُولُونَ لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَكُمْ أَسِحْرٌ هَذَا وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُونَ، قَالُوا أَجِئْنَا لِنُلْفِتَنَّا عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا وَنَكُونَ لَكُمْ الْكِبْرِيَاءَ فِي الْأَرْضِ وَمَا نَحْنُ لَكُمْ بِمُؤْمِنِينَ: ئنجا نهوه موسا و هارونمان به نیشانه کانی خومانسه وه ناره لای فیرعهون و سه رزه کانی دیوانی. خویان گه لیک به زل زانی و تاوانکار بون، کاتی راستیان له لای ئیمه وه پیگه یشت، گو تیان: ئەمه هه ر به ناشکرا جادوه .. موسا گو تی: وه ختی ئەم راستیه تان پیگه یوه، پیسی ده لین جادو؟ که جادو گه رزگه ر نابن .. گو تیان: ناخۆ هه ر بو نه وه هاتیه لامان، که له وانهی باب و کالمان له سه ری

بون، وهرمان گيړی و ناغايه‌تی هم زه مينه بو ئیوه بی؟ بهلام ئیمه باوره‌یمان پیستان
نیه. یونس/۷۵-۷۸.

﴿فَاسْتَخَفَّ قَوْمَهُ فَاطَاعُوهُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ﴾ زانی کاری ژیرده‌سته‌کانی
سوکه، گشت به فهرمانی ته‌ویان کرد، ته‌وان هوزیکی لاری بون. الزخرف/۵۴.

* * *

له مه‌ککه‌شدا دۆزه‌که هه‌مان هم دۆزه بو. قورپه‌یشیش ته‌و (پایه‌دارانه) بون
که به به‌ره‌ه‌لستی و جه‌نگ به‌ره‌نگاری بانگه‌وازه‌که ده‌بونه‌وه‌و، له‌راستیدا شه‌ره‌که
شه‌ری نیوان قورپه‌یش و موچه‌مه‌دﷺ نه‌بو، به‌لکو شه‌ری نیوان ته‌وان و ته‌و
(بانگه‌وازه) بو که موچه‌مه‌دﷺ هه‌لی گرتبو:

﴿فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلَكِنَّ الظَّالِمِينَ بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ﴾ خو ته‌وانه تو
وه‌درو ناخه‌نه‌وه، له‌راستیدا ته‌و ناهه‌قیکارانه له نیشانه‌کانی خودایه‌ حاشا
ده‌که‌ن. الانعام/۳۳.

له‌ تروپکی^۱ کیشه‌که‌دا قورپه‌یش په‌یکیکی^۲ ناره‌ه لای پیغه‌مبه‌ری خسواﷺ تا
سه‌ریشکی‌که‌ن له مولک و مال و هه‌مو خزشیه‌کانی دنیا به مه‌رجیک واز له‌و
بانگه‌وازه‌ی بی‌نی! چونکه دژایه‌تیه‌که له‌نیوان ته‌وان و که‌سیتی پیغه‌مبه‌رﷺ دا
نه‌بو، به‌لکو دژایه‌تیه‌که له‌وه‌وه سه‌ریه‌له‌دا که پیغه‌مبه‌ر ده‌ستی به بانگه‌وازه‌یه‌وه
گرت و وازی لی‌ته‌هیتنا و، ته‌وانیش نه‌یانه‌توانی و نارامیان له‌سه‌ر نه‌ده‌گرت!
پاشان هه‌رده‌بو له کۆتایدا بگورپی و بییته جه‌نگی نیوان ته‌وان و نوینه‌ری
بانگه‌وازه‌که ﷺ.

* * *

۱ په‌یک: رسول

۲ تروپک: ذروة

لهدواييدا ويستی خودا وابو پرواداران پروا به (لا إله إلا الله) بیئن، ئنجا ئهو نهويه ناوازه و بیوتینهی میژویان لی پیکهات.. جا ده بی (لا إله إلا الله) له ژیانی نهواندا چۆن بی و مه دلوله کهمی له لای نهوان چی بی؟!

نایا ههر ته نیا نهونده بو باوهر بکهن خودا-ی پاک و بهرز- یه که و بیجگه له خوا هیچ په رستراوینکی دیکه له تیکرای ئهو گهردونه پانویپوره دا نیه؟ یان ته نیا به راستدانان بو له دل و دان پیداهینان بو به زمان؟!

یا شتیکی زور لهوه گهوره تر و قولتر و سه رتاپاگیرتر له دهرون و واقعی ژیاناندا هه بو؟!

با پروانینه راسته قینهی ئهو واقیعه..

عه ره ب- ههروه که له کتیبی (واقعنا المعاصر)^۱ ئاماژه مان پیکردوه- پارچه پارچه و په رته وازه بون و ریک نه ده که وتن و کۆنه ده بونه وه، سه ره پای ئه وهی هه مو فاکته ره کانی کۆبونه وه له گۆریدا بسون، وه که یه کیتی خاک و، یه کیتی ژینگه و، یه کیتی زمان و، یه کیتی بیروباوهر و، یه کیتی رۆشنبری و، یه کیتی میژو و.. له ویوه نیسلام چینییه وه^۲ و چاکترین نه ته وهی مرۆفایه تی لی ده رختن ﴿خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ﴾.

له جهزیهی عهزه بییدا بته کان تا که په رستراو نه بون ههروه که هه ندیک کتیبی میژو پیتی له سه ر داده گرن، که دۆزی (لا إله إلا الله) ته نیا له لابردنی ئهو ره نگه به ره سه ت و مله ستورهی هاو به شه په رستی کۆده که نه وه. گه نده لیش هه ره له و چه ند گه نده لیه ئا کاربانیهی وه که شه راب و قومار و زینا و زینده به چال کردنی کچان و تالان

۲ چینییه وه: ألتقطهم.

۱ بهندی (نظرة الى الجيل الفريد)

و برۆ و جهور و سته می کۆمه لایه تی کورت هه لته هاتبو، ههروه کتیبی میژیوی
دیکه رکه ی^۱ له سه ر ده که ن!

به لکو (لا إله إلا الله) دهرونه کانی له هه مو هاویه شه رسته یی ک ده پالاوت،
هاویه شه رسته یش هه رهنگی ک نه بو به لکو چه ندین رهنگی جیا جیا ی هه بو که له
کۆتادا له ژیر ئه م دو دۆزه سه ره کیه په نهان ده بون: زۆر په رسته راوی و، شه وینه که وتنی
غه بری شه وی خوا دا یبه زاندوه.

هۆز پهروه ردگاریکی په رسته راو بو، ههروه کو شاعیر ده لئ:

وهل انا من غزیه، إن غوت غویت، وإن ترشد غزیه أرشد!

دابی بابو یاییرانیش کرابوه پهروه ردگاریکی په رسته راو:

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمِ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا: تَكْفُر

به وانه بگوتری: شه وی خودا نارویه خوارئ ئیوه په یره وی لیبکه ن، ده لئین: ئیمه هه ر
په یره وی شه و شتانه یین که باوانمانی له سه ر بون... کلقمان/ ۲۱.

ههروه ک هه ز و ئاره زوش کرابونه پهروه ردگاری په رسته راو:

ألا أيهذا الزاجرى أحضر الوغى وأن أشهد اللذات هل أنت مخلدى؟!

ههروه ها قوره یش و هۆزه گه و ره کانی دیکه کرابونه پهروه ردگار و چیان بو یسته با
بۆ عاره بان هه لالیان ده کرد و چشیان بو یسته با لیان هه رام ده کردن. ههروه ک
به وانه کانیش^۲ وابون:

﴿إِنَّمَا التَّسْبِيءُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ يُضَلُّ بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُحِلُّونَهُ عَامًا وَيُحَرِّمُونَهُ
عَامًا لِيُؤْطِقُوا عِدَّةَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ فَيُحِلُّوا مَا حَرَّمَ اللَّهُ زَيْنَ لَهُمْ سُوءَ أَعْمَالِهِمْ وَاللَّهُ

۱ بهتوان: کاهن الاصلام.

۲ رکه: الحاح

لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ: راگوزان و ئالوگوزی ئه‌و مانگانه، ده‌بیته هوی زیده‌بونی خوانه‌ناسی و خودانه‌ناسه‌کانی بئ گومرا ده‌بن. له‌ سالتیکا شه‌ر به‌ ره‌وا ده‌زانن و له‌ سالتیکا به‌ ناره‌وا، تا ژماره‌ی مانگه‌ ره‌وا و ناره‌واکان ئه‌وسا به‌رانبه‌ر بیته‌وه^۱ و له‌ ئاکاما، ئه‌وه‌ی خودا ره‌وا‌ی نه‌دیوه، ره‌وا‌ی که‌ن. دیاره‌ شه‌یتان ئه‌و کرده‌وه ناله‌باره‌ی بۆ جوان کردون. خوا ئه‌وانه‌ی دژی دینن، شاره‌زای راسته‌پری ناکا. ﴿التوبة/۳۷﴾.

﴿وَجَعَلُوا لِلَّهِ مِمَّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ وَالْأَنْعَامِ نَصِيبًا فَقَالُوا هَذَا لِلَّهِ بِزَعْمِهِمْ وَهَذَا لِشُرَكَائِنَا فَمَا كَانَ لِشُرَكَائِهِمْ فَلَا يَصِلُ إِلَى اللَّهِ وَمَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَى شُرَكَائِهِمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ، وَكَذَلِكَ زَيْنٌ لِكَثِيرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَتَلَ أَوْلَادَهُمْ شُرَكَائِهِمْ لِيُرُدُوهُمْ وَيَلْبَسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا فَعَلُوهُ فَذَرَهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ، وَقَالُوا هَذِهِ أَنْعَامٌ وَحَرْثٌ حِجْرٌ لَا يَطْعَمُهَا إِلَّا مَنْ نَشَاءُ بِزَعْمِهِمْ وَأَنْعَامٌ حُرِّمَتْ ظُهُورُهَا وَأَنْعَامٌ لَا يَذْكُرُونَ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا افْتِرَاءً عَلَيْهِ سَيَجْزِيهِمْ بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ، وَقَالُوا مَا فِي بُطُونِ هَذِهِ الْأَنْعَامِ خَالِصَةٌ لِدُكُورِنَا وَمُحَرَّمٌ عَلَى أَزْوَاجِنَا وَإِنْ يَكُنْ مِثْقَةٌ فَمِنْهُمْ فِيهِ شُرَكَاءُ سَيَجْزِيهِمْ وَصَفَهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ، قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا بِغَيْرِ عِلْمٍ وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ افْتِرَاءً عَلَى اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ: له‌ به‌روبوی ئه‌و کینگه و ئه‌ساته‌ی که‌ خوا به‌دی هیناوه، به‌شیکیان بۆ خۆی دانا. جا به‌ خه‌یال گوتیان: ئه‌مه‌ به‌شی خوایه و

۱ عه‌رب له‌ جاهیلیه‌ته‌که‌یاندنا ب‌روایان به‌ هه‌رچوار مانگه‌ حه‌رامه‌کان هه‌بو، که‌ خودا حه‌رامی کردون، به‌لام ئه‌گه‌ر حه‌زیان لیبنا به‌ ناره‌زوی خۆیان لیبیان هه‌لال ده‌کردن و، له‌باتی ئه‌وان مانگی دیکه‌یان حه‌رام ده‌کرد به‌شێوه‌یه‌ک که‌ ژماره‌ی مانگه‌ حه‌رامه‌کانی سالتیک چوار ب‌بابیه‌وه، جا ئه‌م نایاته‌ پیره‌زه‌ ناماژه‌ به‌وه‌ ده‌کا.

نه مهش هی بته کاغانه. خو به هرهی بته کانیشیان، نه ده که و ته لای به هرهی خوا، به لام به هرهی خوا ده چوه لای بته کانیان! ناشیرین داوهری ده کهن. بته وانانی شهریک دانهر بو خودا، وایانکرد که زوریک له هابیره کانیان کوشتنی مندالی خوین به لاره جوان و ره وایی، تا کو له بهینیان بهنو دینه که یان لی تیکه ل و پیکه ل بکن. نه گهر خودا بیویستبا، نه وان ناوایان نه ده کرد. لیان گهری ههر بوختانی دهیکه بیکن. ههر به خهیا ل دهیانگوت که: نه مالات و کیلگه قه ده غهن. بی نیزی نیمه هیچ کهس نابی تامیان بکاو نه مالاتهش کهس نابی سواری پشتیان بی. هیندیک مالاتیان ههیه، له وهختی سه رپریندا ناوی خوی له سر ناهین و درو به ده م خواوه ده کهن. خودا له سر نه و درو هه لبه ستنه یان توشی جه زره به یان ده کا. دهیانگوت که: چی له پزدانی^۱ نه و ناژه لانه دایه، بو نیرینهی مندالی نیمه ره واینه و بو ژنانمان نار ه وایه! نه گهر مرداره وه بوش بی، هه موان تیدا شهریک ده بن. به م زوانه خوا سزای نه م قسانه یان ده داته وه. خودا ههر خوی له کارزان و زوردانایه. نه و که سانه -وا له بهر گه وچی و نه زانی- مندالانی خوینیان کوشت، زیانباریون و به بوختانکردن بو خوا، نه و بژیوهی که پیدابون، هه رامیان کرد، دیاره رییان لی تیک چوه و شاره زا نین. ﴿الأنعام/۱۳۶-۱۴۱﴾.

جا قورئان بانگه واز به (لا إله إلا الله) ده کات بو پالوتنی دهرن و دل و ههست و رهفتاران له م هه مو رهنگه هاوبه شپه رستیه -له پال بت په رستی- به یه ک پلهی بایه خ و گرنگی پیدان، جیهادی پیغه مبه ریش ﷺ له مه که ره روهی هه مو نه و جورانه بو به فه رمانی خودا و ناراسته کردنی بو پیغه مبه ره کهی ﷺ.

۱ پزدان: بطن، رحم.

نه گهرچی دۆزی زیندو کړنه وه و لپرسینه وه ش که لینیکی گهره ی له وتاری
 قورثان بۆ هاویه شپه رستانی مه ککه داگرتبو، له بهر شهو بو که خوی گهره
 دهیزانی پروابون به پوژی دوايي چ کاریگهریه کی له بنه برکردنی هه مو جوړه کانی
 هاویه شپه رستی و هه مو شونه کانی^۱ له دلاندا هیه، چونکه شه گهر شهوان پروایه کی
 پره پریان^۲ به وه نه بوایه که پاش مردن زیندو ده کړینه وه، له سهر
 هاویه شپه رستی که بیان مو حاسبه ده کړین، وازیان له هاویه شپه رستی که بیان
 نه ده هینا و ده سهر دار نه ده بون، جا هاویه شپه رستی که له په رستن بایه یا له
 شوینکه و تن...

* * *

کاتیکیش دهرونی پرواداران به (لا إله إلا الله) له و رهنکه هاویه شپه رستیانه پاک
 بووه، گۆرانکاریه کی مه زن له دهرونیاندا به ریابو... که به له دایک بوئیکی تازه
 ده جو. ته نیا به راستدانان نه بو، ته نیا دان پیدا هینانیش نه بو...

به لکو-ههروه کو له کتیبی دیکه شدا باسمان کرده- به دوباره ریکه خسته وه ی
 گهر دیله کانی دهرونیان به باریکی نوی، ههروه که گهر دیله کانی پارچه ئاسنیک دوباره
 ریکه خریتته وه و ده بیته وزه یه کی کارؤ مو گناتسی.

رینوین بون بۆ (حق) کاریگهریه کی زؤ مه زنی له هه مو لایه نه کانی ژیاناندا
 هه بو... هه ر تازه هه مو شه و پهروه دگاره ساختانه لاچوبون که دل و گیان و
 رهفتاری داگرتبون^۳ و له یه که په رستن بترازی که بۆ خودای ته نیا و بیهاوه له چیدی
 دل و گیانیا ن به شتی دیکه خهریک نه بو...

۳ داگرتن: احتلال

۲ برهړه: قاطع.

۱ شون: اثر.

له گهڻ گلانی پهروه دگاره ساخته کان هه مو ئه و دابانهش^۱ که و تنه خوار که پیتانه وه په یوه دست بون، له گهڻ هه مو ئه و بایه خ پیدانانه ی که دهوریان دابون.. چیدی نه هوز و، نه دابی بابویا پیران^۲ و، نه نهریته که له پوریه کان له ههستی ئه وان بارستایی بالی پیشولیه کی نه ما و چیدی فشاری^۳ نه خسته سر ره فتار و ههستیان.. چیدیکه ش په یوه ندییه کانی خوین و په یوه ندییه کانی (به رژه وه ندی) نه بونه هؤکاری کؤکردنوه یا لیک جودا کردنوه یان..

به لکو دنیا سهرتاپای- به هه مو تیکنالان و پیوه نده کانی- چیدی نه بوه تاکه خم و خافلینه ریان ههروه ک پیش پرواهیتنایان به (لا إله إلا الله) و ابو، (به هاکان) ییش ئه و به هایانه نه مان که دونیا به دابراوی له روژی دواپی بریاری له سهر ددهان!
 (لا إله إلا الله) بوه کلیلی کؤبونه وه و لیکدابران.. بوه پیوه ندی لیک گریدانی ئه و دلانه ی که باوه ریان پیهیتابو و، له گهڻ دلانی دیکه جیای ده کردنوه، ههروه ها بو به و کؤبونه وه نوییه ی که له ناخی دهرونیاندا جیگای هه مو کؤبونه وه کانی دیکه ی گرتبؤوه، نه مهش هه موی له (لا إله إلا الله) هه لده قولاً و، به دهوری (لا إله إلا الله) ده خولایه وه و ، تیکرای هه بونی تازه ی خو ی له (لا إله إلا الله) هه لده هیئینجا: نیینجا ئه و پیغه مبه ره ی ﷺ که بو (لا إله إلا الله) رینوینی کردبون و، نه و په یامه ی له خوا وه بزبان هاتبو له ذاتی وی رنگی دبووه- له مائی نه رقه م ده دیدیتن تا مه نترین کاریک نه نجام بدا به دریاپی هه مو میژوی مرؤثایه تی تاکه مرؤقیک

۱ گلان: سقوط داب: عرف

۲ نه و دابه له سهرده می نیستاماندا به (رای گشتی) ناوده برئ.

۳ نهریت: تقلید فشار: ضغط ☩ به هاکان: قیم

نه نجامي دابي، نه ویش بریتي په له په روره درده کړدنی شو نه وه ناوازه په^۱ به پیتی
داخوازه کانی (لا إله إلا الله) و، ناکاره کانی (لا إله إلا الله)..

جا له میانه ی نه م په روره درده بیوتنه یه ی که به پیتی داخوازه کانی (لا إله إلا الله)
و ناکاره کانی (لا إله إلا الله) و، له سهر دهستی پیغه مبهری خوا^۲ بو، چاکترین
نوممتی میژو درکه وت.

* * *

خه لکینکی زور وا خدیال ده کم ن که (لا إله إلا الله) به هم مو داخوازه کانی ه وه
داواکراو بو و، به هم مو کاریگریه کانی کاری لهو نه وه ناوازه په کړدبو چونکه
نه وان-پیشتر- هاویه شپه رست بون!! به لام نه گهر له باریکی تر دا بونا شهوا ته نیا
به راستدانان و دان پیدا هیتنایان لی^۳ داوا ده کرا!!

نه وه شو تاوانه هره گوره یه بو که هزی ئیرجانی له دژ نوممتی ئیسلامی
نه نجامی دا، هر نه ویش بو- له گه^۱ ه نندیک فاکته ری^۲ تر- ورده ورده خه ریکی
خالی کړدنی (لا إله إلا الله) بو له ناوه پوکسه راسته قینه کمی و له دوا پیدا کړدیانه
واژه یه کی^۳ به تالی بیتگیان.

به ر له وه ی گفتوگویی نه م خدیاله بکه ین، ده مانه وئ- که میک- وینه ی (لا إله إلا
الله) له گه^۱ پروادارانې مه دینه بخه ینه رو.

باسوخواسی (لا إله إلا الله)- هه روه که له پیشتر باسما ن کړد- له مه دینه ش
نه برایه وه، چونکه نه مه باسیک نه بو له سه ره تای ریگه که دا بیته به ریاس و پاشان بو
بابه تیکی دیکه بگوازیته وه، به لکو له سه ره تا دای ریگه که دا باسده کرا و شه و جا
له گه لیدا بو هم مو بابه تیکی دیکه ده یگواسته وه.

۱ ناوازه: فرید. ۳ واژه: کلمه، عبارة.

۲ فاکتهر: عامل

با چند نمونه كه له سوره ته مه دینه بیه كان وهریگرین كه نه مەسه له یه رون ده كه نه وه .

سورته ی به قهره كه كه لێك بابته ی جیا جیا ی له خۆگرت كه دهستی پێ به ریکخستنی ژیا نی برواداران كرد له كۆمه لگه ی نوێ پاش دامه زرانی ده ولت، له سه ره تادا به وه سفی نه و بروادارانه ده ست پێ ده كات كه بیروبا وه رێکی راستیان وه رگرت و به وینه هه کی راستو دروست له لایان چه سپا، پاشان نه و په رستنهانی له سه ریان فه رزكرا بو نه بجا میان دا :

﴿ اَلَمْ، ذٰلِكَ الْكِتٰبُ لَا رَيْبَ فِيْهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِيْنَ، الَّذِيْنَ يُؤْمِنُوْنَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيْمُوْنَ الصَّلٰةَ وَمِمَّا رَزَقْنٰهُمْ يُنْفِقُوْنَ، وَالَّذِيْنَ يُؤْمِنُوْنَ بِمَا اُنزِلَ اِلَيْكَ وَمَا اُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُوْنَ، اُولٰٓئِكَ عَلٰى هُدًى مِّنْ رَبِّهِمْ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ: نه لێف، لام، میم.. نه م کتیبه هه یچ گومانێ تیدا نه، بۆ نه وانه ی پارێزکارن، رێپیشانده ره.. نه و كه سانه ی برویان به غه یب هه یه و نوێ ده كهن و له و بژیوه ش كه پیمان داو نه ده به خشن.. نه وانه ش كه به و کتیبه ی له تيمه وه بۆ تۆ هاتوه و به وانه ش بۆ پینغه مبه رانی به ر له تۆ ره وانكراوه، به بروان و له هاتنی رۆژی دوایی گومانێکیان نه.. نه وانه په روه ردگاریان رێبه ریانه و دیاره كۆمه له ی رزگارن. ﴿البقرة/ ۱-۵ .

جا چ به و (برواداره) (پارێزکاره) (رزگارانه) ده گوتری كه نه ك ته نیا مه رچی به راستدانان و دان پیدانانیان لیهاتبوه دی، به لكو نوێژکردن و زه كات دانیشیان بۆ زیده كرد كه بریتی بو ن له و دو په رستنه ی له و کاتی له سه ریان فه رز کرابون؟

ئایا پێیان ده گوترا: به ستانه! نه وه نده تان وه ده سه ته ینا كه لیتان داوا کرابو و به هه شتتāن بۆ خۆتان دا بینکرد.. یا پێیان ده گوترا: خودا له سه رتانی فه رزکردوه و،

لهسهرتانی فهرز کردوه و لهسهرتانی فهرز کردوه.. ئه مهش به شیوازی ئه ركبارة كردن
ئه كه به شیوازی سه ریشك^۲ كردن؟

ههروه ها پێیان ده گوترا، تا به یه قینه وه بزانه كه حهقیقه تهی بپروا ته نیا به
به راستدانان و دان پێداهیتان نایه ته ئارا، به لكو به كار و کرده وهی وا وه دی دئی كه
به لگهی بپرواهیتان بن.

﴿لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي
الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ
وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ
وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ﴾ كاری چاك هه ر ئه وه نیه
رو ده رۆژهه لاتئ بكه ن یان رۆژاوا، چاك ئه مه یه باوه ریتان به خوا و به رۆژی دوایی
و به فریشتان و كتیب و پێغه مبه رانی خودا هه بی و له و سامانه ی-هه ر چه ند
زۆریشو خۆش ده وئ- به شی بده ن به خزمه ان و هه تیوان و هه ژاران و پێیواران و
سوالكه ران و عه بدانی پێ بكه رنه وه نوێیكه ن و زه كات بده ن، هه ركات په یمانێك
ده به ستن نه یشكێنن، له نه داری و گه رتاری و ته نگانه دا خۆراگر بن. ئه وانه ن
به راستی باوه ردار و دیاره له خودا ده ترسن. ﴿البقرة/ ۱۷۷﴾.

سوره تهی (ئالی عیمران) یش كه سه رتا پایی به دۆزی (لا إله إلا الله) خه ریکه^۳ و،
به م ئایه تانه ده ست پێ ده كات كه باوه ره وه په یوه ستن:

۱ نه ركبارة كردن: وجوب . ۲ سه ریشك: التخییر .

۳ نه گه ر و یستت به وردی بپروانه كتیبی (دراسات قرآنية).

﴿إِنَّمَا إِلَهُ الْإِنْسَانِ إِلَهٌ أَحَدٌ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ لَهُ كُنُوزٌ غَيْرُ مَعْدُودٍ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾
 ﴿إِنَّمَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ، نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا
 بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنْزَلَ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ، مِنْ قَبْلُ هُدًى لِلنَّاسِ وَأَنْزَلَ الْفُرْقَانَ: تهلِف.
 لام، ميم... غهیری خودا هیچ شت بۆ پهرستن ناشی، ههر زیندوهو بهسهه هه مو
 شت را دهگا. ئەم کتیبە-بەرست- که بۆ تۆ ناردوه، باوەر بەو کتیبانەش دەکا
 که بەر لهوی له خواوه رهوانکراون، تهورات و ئینجیلیشی پێشتر هه نارد... تا
 ڕێنیشاندهر بن بۆ خه‌لك. فورقانیشی-لهوهودوا- نارد... آآل عمران/۱-۴.

ئەم سورەتە بە شێوازێکی روون و یەکلاکەرەوه بنچینه کانی باوەر پێیاردەدا، لە پال
 ئەویشدا بریاری داخوازیه کانی دەدا، لە نێوان داخوازیه کانی مەسه‌له‌ی کوشتر
 بەرجهسته دەبێ بۆ بریاردانی ئەم حەقه لهسهه زه‌ویدا، بە تاییه‌تیش باس له‌و وانە
 پەرۆه‌ده‌یه‌یه مه‌زنه ده‌کات:

﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لآيَاتٍ لِّأُولِي
 الْأَلْبَابِ، الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ
 السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ، رَبَّنَا
 إِنَّكَ مَنْ تَدْخُلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَجْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ، رَبَّنَا إِنَّنا سَمِعنا مُنَادِيًا
 يُنَادِي لِلإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَأَمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنَا
 مَعَ الْأَبْرَارِ، رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا
 تُخْلِفُ الْمِيعَادَ، فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِنْكُمْ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ
 أُنْثَىٰ بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ فَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَأُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأُودُوا فِي سَبِيلِي
 وَقَاتَلُوا وَقُتِلُوا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
 الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ: له وه‌ده‌یتانی ناسمانان و له
 زه‌مه‌یندا و نالوگویری شه‌و و روژان، زۆر نیشانە‌ی پتەو هه‌یه بۆ ئەوانه‌ی که خاوه‌ن

دلّی وشیارن.. ئەوانەى-چ بە راوەستاوی و چ لە جێوه، بە دانىشتن، چ لەسەر تەنىشت- ھەر يادى خوا دەکەن و لە سازدانى ئەم ئاسمانان و زەمىنە رادەمىنن، دەلّین ئەى پەروردگارمان! تۆ ئەم دەزگایەت بە فەرۆ سازنەداوە، پاکى و بى‌عەیبى بۆ تۆیە، ھەر بۆ خۆشت لە نازارى بەناگرمان بپارێزە.. پەروردگارمان! ھەرکەس تۆ بىخەیتە ناگر، توشى شورەبىت کردووە. ئەوانەى ناھەقیارن، ھىچ کەس نایەتە ھانایان.. پەروردگارمان! نىمە بىستمان بانگ رایەلّیک بانگى دەکرد کە باوەرپى بە پەروردگارتان بىنن، نىمەش باوەرپمان ھیننا، سا بۆ خۆت ئەى پەروردگارمان! لە گوناھانمان خۆش ببە و ھەر خراپەى کردومانە، بیکۆژنەووە لەگەڵ ئەوانەى پیاوچاکان بمان مرینە.. پەروردگارمان! ئەو شتانەش بەنىمە رەوا بىنە کە لە زمان پىنغەمبەرانتەو بەلّىنت پىمان داوین، شەرمەزارى رۆژى قىامەتمان مەکە. تۆ لە ھەربەیمانى بىدەیت لاریت نىە.. پەروردگاریان ئاوا بە دەنگیانەو ھات، کە: من کردەى ھىچ مرۆڤىک-لەنیر و مى- بەبى پاداش ناھىلمەو، ھەموتان لای من وەک یەکن. ئەو کەسانەى لە زىدى^۱ خۆیان دەرکراون و لەپرای من نازاریان دیوہ و چونە جىھاد و دژى منیان کوشتبى یان بە کوشت چوین، بى‌گومانە گوناھیان دەکوژنەووە و لە پاداشتى کردوہیان دەیاغەمە ناو باغاتىک جۆباریان بەبەردا دەروا، کە ئەمە چاکەى خودایە دەربارەیان، کە پاداشى ھەرە باشىش وا لای خوايە. آل عمران/ ۱۹۰-۱۹۵.

جا ئەو بروادارە راستگۆیانەى کە بە پىوہو بە دانىشتوبى و بە پالکەوتوبى يادى خودا دەکەن و-يادى خوداش کردوہى ئەندامەکانە لە پال ئەوہى کە کردوہى دلّە- بىر لە وەدیھىنانى ئاسمانەکان و زەوى دەکەنەووە، ئەوجا بۆ ئەوہ

۱ زىد: نىشتمان.

ریتویین دهبین که به نارپهوا وه دینه هیتراون، به لکو به حهق خولقیسراون. حه قیش
 شه وه ده خوازئی که خه لک له باره ی شه کرده وانه لیپتیچانه وه میان له گه لدا بکری که له
 ژیانی دنیادا شه نغمایانداوه، بویه همر ده بی زیندوبونه وه و لیپرسینه وه و پاداش و
 سزا هه بی، جا له خوا ده پارپنه وه که له ناگر بیانپاریژی و بیانباته به ههشت و،
 پاکانه ی داخوازیه که شیان ده خه نه رو که: ته نیا به بیستنی بانگی شه بانگ خوازی
 بو پرواهیتان بانگه وازی ده کرد ﷻ پروایان هیناوه.. شه پروادارانه ی که شه
 حالت و نه مانهش سیفه تیان بی هه والیان پیده درئی که خودا وه لامی داونه شه..
 جا ده بی خودای پاک وه لامی چی دابنه وه؟ وه لامی به راستدانان و دان پیدانان؟
 وه لامی بیرلیک درنه وه و تیرامان؟ وه لامی یاداوهری به رده و امی نه پچراو؟ وه لامی
 جزوشی گهرمی دل بو پاریزران له ناگر و چونه به ههشت؟ یا هی شتیکی دیکه
 له پاش شه هم موه، که له (داخوازیه کانی) ^۱ همر شه شتانه یه؟!

﴿فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنْكُمْ: په روه ردگاریان شاوا به
 ده نگیان موه هات، که: من کرده ی هیچ مرؤقیک-له نیر و می- به بی پاداش
 ناهیل موه﴾.

ناراسته کردنه په روه رده بییه کهش ناشکرایه.. داواکراو شه ویه که بیرلیک درنه وه و
 تیرامان و یاداوهری ببنه کرده وه، خودای به رزیش همر وه لامی شه ده داته وه،
 کاتیک سوره ته کهش همر به مه سه له ی جهاد خه ریکه بو چه سپاندنی حهق له روی
 زه ویدا، نایه ته که چند جوره کرده ویه که به رجه سته ده کات که له گه ل
 شاهه نکه که دا ^۲ ریکده که ون، باسی شه وانه ی فرمونه که له پینا و خوادا کوجیان
 کرده وه، شه وانه ی له پینا و خوادا له ولاتی خوین ده رکارون و، شه وانه ی له پینا و خوا

۲ ناههنگ: سیاق.

۱ داخوازیه کانی: مقتضیات.

نازار و شهسکه نجه دراون و، شهوانه‌ی له‌پیناو خوادا کوزراون، بۆیه نا که شهمانه تاکه کرده‌وه‌ی داواکراون، به‌لکو له‌بهر شه‌وه‌ی له‌گه‌لّ شاهه‌نگه‌که‌دا کۆک و گونجاون.^۱

هه‌روه‌ها سوره‌تی (نيساء) شهو ئایه‌ته‌ی تێدا هاتوه که برواداران (الذین آمنوا) ده‌دوینێ و داوایان لێده‌کا که برپا بێنن، ته‌نانه‌ت داوایان لێده‌کا برپا به‌هه‌مان شهو شتانه بێنن که به‌خۆیان باوه‌ریان پێ هه‌یه-هه‌روه‌کو پیشتر ئاماژه‌مان بۆ کرد-

به‌گه‌لی برواداران ئالێ ئیوه شه‌گه‌ر شهو برپاوه‌ی داواکراوه‌تان هینا و ته‌نانه‌ت له‌دلا چه‌سپاندتان و پارێزگاریتان لیکرد و چاوتان لیبو و، دل و وێژدانه‌کانتانی پێ پر بۆه‌و، به‌راستتان دانا و دانتان پێدا هینا، له‌پاش شه‌وه چیدیکه‌تان له‌سه‌ر نیه، شه‌گه‌ر ره‌فتاری واقعی و هه‌لسوکه‌وتی کرداریتان به‌پێی هه‌ز و ئاره‌زه‌کانتان بێ، یا به‌و جۆره‌ی که دابونه‌ریته‌کانتان برپارتان بۆ ده‌ده‌ن.. به‌لکو شه‌نیا هه‌ندی فه‌رزیان به‌سه‌ردا فه‌رز ده‌کا و رونکردنه‌وه‌که‌ی به‌وه کۆتایی پێدینێ که ده‌فه‌رموی:

﴿تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ.. وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ﴾ شهو ده‌ستورانه سنورن خوا دایناوه، هه‌رکه‌سینکی به‌ فه‌رمانی خوا و پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی بێ، ده‌نییتریه ناو باغاتیک جۆباریان به‌ به‌ردا ده‌روا و هه‌تا سه‌ر هه‌ر تیاده‌بن و له‌وه‌په‌ری به‌خته‌وه‌ریدان.. هه‌رکه‌سینکیش له‌ فه‌رمانی خوا و پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی ده‌رچی و سنوری خوا بیه‌زینێ، ده‌یخاته دور شاگره‌وه‌و هه‌تا سه‌ر هه‌ر له‌وه‌ی ده‌بی و به‌وه‌په‌ری سوکایه‌تیوه نازار ده‌دری. ﴿النساء/۱۳-۱۴﴾

۱ له کتیبی (دراسات قرآنیة) دا له راناندنی سوره‌تی (ال عمران) دا ئاماژه‌م به‌م مانایه‌ کردوه.

ههروهها بههوه ههنديك ئاراسته كرده دياريكراويان دهبا تا په يوهنديه
خيزانيه كان و په يوهنديه كومه لايه تيه كانيان له سه ر بنيات بنيت و، نهو سه رچاوه يان
بو ده ستنيشاند ه كا كه له هه مو مه سه لانه دا بگه رينه وه سه ريان:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ: بَكه ن. النساء/ ٥٩﴾

نه ي گه لي خاوه ن باوه ران! به ر فه رماني خوا و پيغه مبه ري خوا و كاريه ده ستاني
خوتان بن، هه ركاتي كيش له سه ر شتتيك له ني تو خودا پي ك نه هاتن، نه گه ر بروه اتان به
خوا و به روژي قيامه تي هه يه، كي شه ي خوتان هه واله ي خوا و پيغه مبه ري خوا
بكه ن. النساء/ ٥٩.

به م شيوه يه گي رانه وه ي كاروباره كان بو لاي خوا و پيغه مبه ر و، ژيان برنده سه ر
به پي تي فه رمانه كان ي خوا و پيغه مبه ره كه ي ﷺ به برواهي تان به خوا و روژي دو اي
ده به ستيتته وه ده يان كاته مه رج ي بروا: ﴿إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ: نه گه ر
برواتان به خوا و به روژي قيامه تي هه يه.﴾

پاشان پي تيان راده گه يه ني كه پيغه مبه ره كان ي خو ي ته نيا بو بانگه واز و
پي رايه يان دن نه نار دوه، تا كو كه سانيك هه لكه ون بلين: وا په يامه كه م پي رايه يشت و
زانيم و، به راستم دانا و دانم پي داهي تان. به لكو بو نه وه ي هه نار دون تا گو تپرايه لي
بكري ن:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ: هه ركه سي تيمان به پيغه مبه ري
هه نار دوه، بويه به كه به نيزي خوا فه رماني تبه رن كه ن.﴾ النساء/ ٦٤.

نه ه، في ريان ده ستان - پاشان، رو ك دله وه ي حركه م و فه رمان، به ره ته ستين.

نیه، به لکو بریتیه له بهراستدانانیکئی واقیعی بو ئیمان له شیوهی کردهوهیه کی ههستییکراودا:

﴿لَيْسَ بِأَمَانِيكُمْ وَلَا أَمَانِيَّ أَهْلَ الْكِتَابِ مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْزَ بِهِ وَلَا يَجِدْ لَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا، وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا﴾: نه به ئاواتی ئیویه و نه به ههوا و ئارهزوی ئهه کهسانیه به ئههلی کتیب حهسین، ههه مرۆفیک کاریکئی ناله بار بکا، بهه کارهی خۆی سزا ده درئ و جگه له خوا هیچ کهسی بو پهیدا نابئ دۆستی بئ و بیته هاواری. ههه مرۆفیک-نیر بئ یان مئ- ههه هینده خاوهن باوهه و ئاکار چاک بئ، ده چنه بههه شتهوه و به ئه ندازهی تلئشی وردیلهی ناوکه خورمایه کیش ناهه قیان لی ناکرئ. ﴿النساء/۱۲۳-۱۲۴﴾.

ههروهها سوره تی (مائیده) که بانگه وازی کامل بونی (ئاین) و تهواوبونی

نیعمهت کراوه:

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾: وا له مرۆه دینه که تانم تهواو کرد و به بئ کورتی و کهمایه تی چاکه م ده باره ی ئیوه کرد، ئیسلامیشم به دینی ئیوه هه لبارد. ﴿المائدة/۳﴾.

ئهم سوره ته سه رتا پای رونکردنه وهی ئهه و شتانه یه که خوا حه لالی کردون له گه ل ئهوانه ی حه رامی کردون، جا چ خساردن چ خواردنه وه چ ئالو ویری^۱ و چ ئه حکام بیته. هههه سوره ته کهش ئاراسته ی (بیرواداران) کراوه ههه له یه کهم ئایه تیوه:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ: ئەي گەلی خاوەن باوەڕان، ھەر بە ئێتییکی
 کە دەیدەن پێکی بینن.﴾

ھەر و ھا بریتیە لەو سورتەئەیی کە بەراشکاوی دەقی واجب بونی گەڕانەوێ بۆ
 شەرعی خوا تێدا ھاتوێ بێجگە لە ھەموو یاسایەکی دیکە، ئەو ھەشی رونکردۆتەوێ
 کە حوکم تەنیا دو جۆرە و سێنەمی نیە و ھیچ نێوھەندیکیش لە نێوانیاندا نیە: یان
 حوکمی خودا یان حوکمی جاھیلیەت:

﴿أَفْحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ: ئایا ئەوان
 حوکمی جاھیلیەتیان دەوێ! دەو جالەلای ئەو کەسانەیی وا لە برۆی خۆیاندا ھیچ
 شک و گومانێکیان نیە، کامە فەرمان لە فەرمانی خوا چاترە. المائدة/ ۵۰.

ھەر کە سێکیش حوکمی بەو شەرعە نەکرد کە خودا دایبەزاندوێ، ئەوا لەلای
 خوا دەکەوێتە خانەیی بێبڕوا و لەدیندەرچو و ستەمکاران:

﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ: ھەرکە سێکی حوکم بەوێ
 نەکا کە خودا دایبەزاندوێ، ئەوانە کافر و بێبڕوان. المائدة/ ۴۴.

﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ: ھەرکە سێکی حوکم بەوێ
 نەکا کە خودا دایبەزاندوێ، ئەوانە ستەمکار و زۆردارن. المائدة/ ۴۵.

﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ: ھەرکە سێکی حوکم بەوێ
 نەکا کە خودا دایبەزاندوێ، ئەوانە لاری و لەدین دەرجون. المائدة/ ۴۷.

تێکرای سورتە مەدینەییەکانی دیکەش بەم شیوەیەن.. ھەموو تارن بۆ
 ئەوانەیی برۆیان ھێناوێ، واتە دانیان پێدا ھێناوێ بەراستیان داناوێ، ئەو نایەتەنە
 پێیان دەئێن: ئەو بەراستدانان و دانپێداھێنانەیی کە لە مەککەرا بە کوچکردن
 لە پێناو خوا ھێناوێانە کوچیش بەخۆی (کردوێ ھێکە) کە پێیان راسپێردراو ئەوانیش

جیبه جی یان کرد - یان له مه دینه له سه ری بون (نه گهر له پشتیوانان بوین)، نه وه یان لی ده خوازئی که پابه ندی حوکم و نهرک و فرمان و بهره له سستییه تازه کانی شاری مه دینه بن، بروا که شیان - ئیستا - به هه مو نهو شتانه وه په یوه ست بوه که لای خوداوه هاتون، نه م په یوه ست بونهش سه نگی مه حه که بۆ راستی بروا هینان، نه گینا ده بیته نهو دورویییه^۱ که خودا قبولی ناکا و، تاکه سزای شایسته شی نه مرییه له چینی هه ره ژیره وهی دۆزه خ...

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ وَمَا أَنْزَلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾... ﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾: نه دی نه وانته نه دیوه، که خو یان وا نیشان ده دن، بهو قورنانه ی بۆ تو هاتۆته خواره وه و به وهش که پیش تو دابه زینراوه، بروا ده کهن، ده شیانه وی کیشه یان به رنه لای تاغوت، فرمانیشیان پیدراوه حاشای لیکهن، دیاره شهیتان وای گهره که به یه کجاری له رینگه یان هه له بکا... به لام نه خیر، سوینده که به پهروه رگاری تو نه مانه نابنه خاوه نی بروا مه گین وه ختی که له کیشه و هه رای نیتوان خو یانا حوکم بیننه لای تو و له دلوه به هه فرمانیکی تو بیده ی پیی رازی بن و به ته واوی ملکه چی بن. ﴿النساء/ ۶۰، ۶۵﴾.

﴿وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِنْهُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ، وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ

۱ دورویی: نفاق

مُعْرَضُونَ، وَإِنْ يَكُنْ لَهُمْ الْحَقُّ يَأْتُوا إِلَيْهِ مُذْعِنِينَ، أَلَمْ يَلْمِزْهُمْ مَرَضٌ أَمْ ارْتَابُوا أَمْ يَخَافُونَ أَنْ يَحِيفَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولَهُ بَلْ أُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ، إِنْ مَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ، وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشِ اللَّهَ وَيَتَّقِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ: نه‌شلین: نیمیسه باوه‌پریمان به خوا و پیغه‌مبهر هیتاوه و به‌رفره‌رمانین. له‌دوای نه‌مه‌ش برپیکیان رو وه‌رده‌گیرن، نه‌وانه ههر بروادار نین.. ههرکاتیکیش به‌ره و خودا و پیغه‌مبهره‌که‌ی بانگیان ده‌که‌ن، که حوکمیان له نیتواندا بکا، که‌چی ده‌سته‌یه‌کیان پشتی تیده‌که‌ن.. نه‌گهر له قازانچی وان بی دینه لای و ده‌یسه‌لمینن.. ناخو نه‌مانه ده‌غزبان له دل‌دایه، یان دودلن، یان ده‌ترسن خودا و پیغه‌مبهری خودا ناهه‌قیه‌کیان لی‌بکه‌ن؟ نا، نه‌وان خو‌بان ناهه‌قن.. به‌لام نه‌وی باوه‌ردارن، ههرکاتی بانگ ده‌کرین که بین به‌ره و خودا و پیغه‌مبهره‌که‌ی، تا حوکمیان له نیتواندا بکا، یه‌کسه‌ر ده‌لینن: بیستمان و به‌رفره‌رمانین، نه‌وانه دیاره‌رزگارن.. ههرکه‌سیکی به‌رفره‌رمانی خودا و پیغه‌مبهره‌که‌ی بی و ترس و شهرمی له خودا هه‌بی، نه‌وان بردویانه‌ته‌وه. ﴿النور/ ۴۷-۵۲﴾

﴿إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا﴾: دیاره نه‌وه‌که‌سانه‌ی دو‌رون، وان له قاتی ههره به‌ره‌ژیره‌وه‌ی دوژه‌خ. تو نساتوانی یاریده‌یان بو په‌یدا‌که‌ی. ﴿النساء/ ۱۴۵﴾

جا نه‌گهر نه‌مانه له داخو‌زیه‌کانی (لا إله إلا الله) بن که سوره‌ته مه‌دینه‌یه‌کان هیتاویانه، نه‌وه‌یان بو‌مان رونکرده‌وته‌وه که کاتیک نابین کامل بو.. له‌و روژه‌ی که خودای به‌رز نه‌و نایه‌ته‌ی دایه‌ته‌ی که ده‌فرموی: ﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾: ایسه‌ی که له‌سوره‌ی

دینه که تاتم ته‌واو کرد و به‌بی کورتسی و که‌مایه‌تی چاکم ده‌بارهی ئیوه کرد،
ئیسلا میشم به دینی ئیوه هه‌لبژارد. المائدة/۳.

(لا إله إلا الله) په‌په‌وه و به‌رنامه‌یه‌کی ته‌واوی ژیان بوه و، لایه‌نی بیروباوه‌ر و،
لایه‌نی په‌رستن و، لایه‌نی ره‌فتار و کرده‌ی گرتۆته‌وه. بیروباوه‌رپوونی به تاکیتی خوا
(واته یه‌کتا په‌رستی له خود^۱ و له سیفه‌ته‌کانی و له ناوه‌کانی و له کرده‌وه‌کانی) و
ئاراسته‌کردنی دروشمه‌کانی په‌رستن بۆ خودای بی‌هاوه‌ل و هاوتا و، به‌رفه‌رمانی
شه‌ریعه‌ته‌که‌ی وی به ته‌نیا بی‌جگه له هه‌مو یاسایه‌کی دیکه و، خۆرازانده‌وه به
ئاکاره‌کانی (لا إله إلا الله)، له‌پال هه‌مو ئه‌و ئه‌رکه جۆراوجۆرانه‌ی که خودا پی‌ی
راسپارد بون..

ئه‌گه‌ر سوره‌ته مه‌که‌که‌یه‌کانیش جه‌ختیان له‌سه‌ر لایه‌نی بیروباوه‌ر کرد بی:
بروایون به خودا و رۆژی دوایی و فریشته‌کان و کتیب و پی‌غه‌مبهران و، قه‌ده‌ر به
چاک و خراپه‌وه، له‌پال لایه‌نه ئاکاریه‌کاندا و، ئه‌و دروشمانه‌ی په‌رستنیش که له
مه‌که‌که‌ فه‌رز کرابون، ئه‌وا سوره‌ته مه‌دینه‌یه‌کان زۆر به خه‌ستی جه‌ختیان له‌سه‌ر
دۆزی حاکمیه‌ت و، په‌یوه‌ست بون به حوکمه‌کانی شه‌رعی خودا و کردنی به
سه‌نگی مه‌کی برواداری، له‌پال دوپاتکردنه‌وه‌ی لایه‌نی ئاکاری و په‌رستنه‌کانی
دیکه که له مه‌دینه‌دا فه‌رز کران.

به‌لام هه‌له‌یه‌کی گه‌وره‌یه ئه‌گه‌ر وا گومان به‌هین که دۆزی حاکمیه‌ت، واته
برپاردانی ئه‌وه‌ی که حاکمیه‌ت ته‌نیا بۆ خودایه و، مافی یاسادانانیش له
هه‌لالکردن و حه‌رامکردن و رێپێدان و قه‌ده‌غه‌کردن مافی‌که به پاک‌ی هی خودایه و

هیچ مرۆڤێك تێیدا نایهتته هاوهل، یاسادانانیش به غهیری شرعی خوا-تێکهه له به شرعی خودایی یا به تهنیا- هاوبهشپههستهیه .:

ههلهیه وا گومان ببری که ئهم دۆزه-بهو ورده کاریانهیهوه- له مه دینه بریار دراوه لهو کاتهی که یاساکان داده به زین تا موسلمان ژیانی خۆیانی له سهه بنیات بنیت. چونکه له راستیدا ئهو دۆزه زۆر به رونی و به شپهیهیه کی یه کلاکه رهوه له مه کهه دا بریاریدرا،، ئه مهش له پتر له سوره تێکی مه کههیدا هاتوه وهک یسه کێک له بنچینه کانی بیروباوه پر به (لا إله إلا الله) هاتۆته پێش نهک ههه تهنیا وهک پابه ندبونیکی رهفتاری.

ههه به ئهونه ئهم ئایهته له سوره تی (ئهعراف) ی مه کههیی وهه گهراوه:

﴿اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ:

ههه چی له پهروهه دگارتانهوه بۆتان نار دراوه ته خوارهوه، شوینی کهون و به غهیری ئهو مه کهونه شوینی سه په رهشتانی دیکه. ئیسه زۆر کهم عیبههت ده گرن. ﴿الأعراف/ ۳.

نایا ئهم ئایهته چی ده گهیه نی؟

ئهوه ده گهیه نی که خهه کی له تهنیا دو حاله تدان: یه کێکیان فهه مانی پێکهراوه و ئهوی دیکه نهه ی لێکهراوه، یه که میان بر وایه و، دوه میان هاوبه شپههستهیه .

بروا له ویدا بوخت بۆتهوه که خودا ده فهه رموی: ﴿اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ: ههه چی له پهروهه دگارتانهوه بۆتان نار دراوه ته خوارهوه، شوینی کهون. ﴿

له بههه ره شیدا- واته شوینکهوتنی بیجگه لهوهی خوا دایه هه زاننده- شوینکهوتنی گهوره کانه- که به هاوبهش دانراون- و ئه مهش هاوبه شپههستهییکی راشکاوه.

هروهها پروانه نم نایهته له سورهتی (ثعراڤ):

﴿أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ: وهديهتنان و فرمان هدر بۆ نهوه.﴾ الأعراف/ ۵۴.

نهمه بریاری دو مهسهلهی جودا دهدا له یهك كاتدا كه: فرمان تهنیا بۆ خودایه، بهشیوازیکی کورتبر، فرمان به رههایی^۱ و بهیئ سنوردارکردن به چوارچیویهکی دیاریکراو یا بواریکی^۲ دیاریکراو، فرمان له ناسمانهکان و له زهوی و له ژبانی مرۆفانیش، ههچی نهوهی له ناسمانهکان و زهویه، له مه دهفامریتتهوه كه خودای بهرز هدر له ههمان نایهتدا پيش نم دهستهواژهیه دهفهرموئ: ﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ: پهروهردگارتان خودایهكه ناسمان و زهمینى له شهش روژاندا دروست کرد، نهوجاره كه لهسهر تهختی فرمانرهوایی دامهزرا، روژی به شهوی داپوشنی و روژیش خیرا دهكهوئته شوینی شهوی. خۆر و مانگ و نهستیانی بهدی هینا و ههر لهژیر فرمانی نهودان.﴾ الأعراف/ ۵۴.

بهگویرهی ژبانی مرۆفیش لهوی دهفامریتتهوه كه خودای بهرز ههر یهكسهر لهپاش نم نایهتهدا دهفهرموئ:

﴿ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ، وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا: بنهینى و بهسهرکزی ههر پهروهردگارتان لهبیر بئ و لهبهدری بیاریتهوه. خودا نهوانهی خوڤ ناوی كه لهریگهی نهو لادهدهن.. خراپهش مهكهن لهم زهمینهدا دوای باش بونی.﴾ الأعراف/ ۵۵-۵۶.

واته: به دەرچون له فرمانه کانی خودا دهریزوی مه کهن و، گهنده لیش مه خنه سهرزهوی به هوی شوینکه وتنی بیجگه له شرع و بهرنامهی خودا، پاشتهوهی چاکی تیدا سازا بهوهی له لای خوداوه دابهزی.

مهسه لهیه کی دیکهش که هه مان نایه ته که ی سهره وه بریاری ددها نه وه یه که مافی حاکمیهت له ناسمانه کان و له زهوی و له ژیانی مرۆڤدا له وه دیهینه ریتیه وه هه لده قولی، به واتا له توانای وه دیهینانه وه، چونکه شهوی توانای وه دیهینانی هه بی، هه نه وه به ته نیا خاوهن فرمانه، که ته نیا خودای پاک و بهرز-تاکه وه دیهینه ره، هه نه ویش به ته نی خاوهن فرمانه، تیکرا له ناسمانه کان و له زهوی و له ژیانی مرۆڤیشدا پیکه وه.

ههروه ها بروانه نه م نایه ته پیروزه ی سوره تی (شوری) ی مه ککه یی:

﴿وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ﴾: له سه ره رشتیک پیک نه هاتن، حوکه که ی بو لای خودایه. نه وه خودایه پهروه دگاری منه، من خوم هه ره بهو سپاردوه وه هه ره رو ده که مه وه لای نه وه. ﴿الشوری/ ۱۰﴾.

نه میش هه مان بنه ما بریار ددها: که گپرا نه وه ی حاکمیه ته بو خودا له هه مو نه و شتانه ی که له ژیاندا رینگه به مرۆڤ ده گرن، کاتی خوی بهرز ده فه رموی: ﴿مِنْ شَيْءٍ﴾: له هه رشتیک ﴿مه بهستی ره گهزی شت و شته کانه به گشتی، واته هه مو شتیک به ره های. هه مو شتیکیش به ره های حوکه ی بو لای خودایه، ناخو حه لاله یا حه رانه یا موباحه یا مه کروهه یا مه ندوب، نایه تی پشتریش هه مان واتا بریار ددها که نایه ته که ی سوره تی نه عراف بریاریدا:

﴿أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ فَاللَّهُ هُوَ الْوَلِيُّ وَهُوَ يُحْيِي الْمَوْتَى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾: ناخۆ که سیان غهیری خودا دیوه تهوه که پشتیوان و دۆستیان بی؟ پشتیوانی راسته قینه ههر خودایه و نهو ده توانی مردوان زیندو بکاتهوه و توانای ههمو شتی ههیه. ﴿الشوری/۹﴾.

جا نیمان بریتیه له گپرانهوهی حاکمیهت بو خوا له ههمو شتی کدا و، پیچه وانهی نهوش بریتیه له گرتنی دۆست و پشتیوانان بیجگه له خوا-واته هاوبه شهپرستی - کردهوهیه کی پوچه، چونکه خودا ته نیا تاکه پشتیوانه، ههر بهخوی ده ژینیی و ده مرینیی و، توانای بهسهه ههمو شتی کدا زاله.

ههروهها تم نایه ته پیروژهش که خوی گهوره له سورتهی (شورا) دا ده فرموئ: ﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ﴾: ناخۆ نهوان شتانی وا به شریکی خوا ده زانن، که دینیکی وه هیان بو داهینابن و خودا نیجازهی نه دابن. ﴿الشوری/۲۱﴾.

بهلام نایه ته کانی سورتهی (نه نعم) رهنگه وردتر لهو دۆزه بدوئیت:

﴿أَفَغَيْرَ اللَّهِ أَبْتَغِي حَكْمًا وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ، وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدَّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ، وَإِنْ تُطِغْ أَكْثَرُ مَنْ فِي الْأَرْضِ يَضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ، إِنْ رَبُّكَ هُوَ أَعْلَمُ مَنْ يَضِلُّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ، فَكُلُّوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ بِآيَاتِهِ مُؤْمِنِينَ، وَمَا لَكُمْ أَلَّا تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ وَإِنَّ كَثِيرًا لَيَضِلُّونَ بِأَهْوَائِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ إِنْ رَبُّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ، وَذَرُوا ظَاهِرَ الْإِنَّمِ

وَبَاطِنُهُ إِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْإِنَّمِ سَيُجْزَوْنَ بِمَا كَانُوا يَقْتَرِفُونَ، وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ
يُذْكَرْ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَىٰ أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ
وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ: ناخۆ ره‌وايه غه‌یری خوا داوه‌ریکی په‌یدا بکهم؟
هر نه‌ویشه هم کتیبه‌ی دور له هم‌مو که مایه‌تی بۆ ئیوه ناره‌ خواره‌وه. نه‌وانه‌ی
کتیبمان پیدان، سور ده‌زانن که خه‌لاته و له په‌روه‌ردگاری تۆوه‌یه و گشتی راسته.
که‌وايه تۆ هرگیز له دودلان مه‌به.. قسه‌کانی په‌روه‌ردگارت-له‌بێ دادگه‌ری و
راستیدا- ته‌واو و بێ‌کهم و کورپین، که‌س ناتوانی بیانگۆری. زۆر بیسه‌ر و
هه‌ره‌زاناش هه‌ر خودایه.. نه‌رگه‌ر که‌وتیه شوینی قسه‌ی زۆریه‌ی نه‌وانه‌ و له‌م
سه‌رزه‌مینه‌دان، له‌ریگه‌ی خودا لات ده‌ده‌ن، چونکه هه‌مو به‌شوین خه‌یالدا ده‌پۆن و
هه‌ر له‌ پرۆبۆچ خه‌ریکن.. په‌روه‌ردگارت زۆر له‌خۆت باشت ده‌زانن کین نه‌وانه‌ی
له‌ریی خوادا لایاندا و باشتیش له‌تۆ ده‌زانن کئ ریگه‌ی راستی له‌به‌ره.. ده‌سا ئیوه
نه‌گه‌ر بپرواتان به‌خودا هه‌یه و نیشانه‌کانی خوداتان له‌لا راسته، له‌ گۆشتی ناژه‌ئێ
بخۆن که ده‌می سه‌رپینن، ناوی خوای له‌سه‌ر هاتوه.. بۆچی ئیوه خۆتان له‌ گۆشتی
نه‌وانه‌ ده‌پاریزن که ناوی خویان له‌سه‌ر دئ؟ که هه‌ر خوداش به‌ ته‌واوی باسی
نه‌مانه‌ی بۆ کردون که خواردنیان نا‌ره‌وايه،-مه‌گه‌ر له‌روی ناچاریه‌وه- زۆر له‌وانه
هه‌ر به‌ نا‌ره‌زوی خۆیان و له‌ نه‌زانن، مه‌ردم له‌ریگه‌ لاده‌ده‌ن. خودا خۆی ناگادارتره
له‌و که‌سانه‌ی له‌ نه‌ندازه‌ ده‌رده‌چن.. له‌ تاوانی به‌ ناشکرا و نه‌ینی خۆتان پیا‌ریزن،
نه‌وانه‌ی وا خۆیان توشی تاوان ده‌که‌ن، سزای تاوانیان ده‌بینن.. هه‌ر ناژه‌ئێ له‌کاتی
سه‌رپینیدا ناوی خودای له‌سه‌ر نه‌یه، نابێ له‌ گۆشته‌که‌ی بخۆن، نه‌مه‌ له‌ریگه
لادانه. شه‌یتانه‌کان دنه‌ی دۆستانی خۆیان ده‌ده‌ن، تا کیشه‌تان له‌گه‌ل بکهن. جا
نه‌گه‌ر به‌گۆیتان کردن، بێ‌گومان شه‌ریکتان بۆ خودا داناوه. ﴿الأنعام/۱۱۴-۱۲۱﴾

نهم نایه ته بهم پرسیاره بهره‌واژه ده‌ست پی‌ده‌کات:

﴿أَفَعَيِّرَ اللَّهُ أَتَّبِعِي حَكْمًا: ناخۆ ره‌وایه غه‌یری خوا داوه‌ریکی په‌یدا بکه‌م؟﴾.

که نه‌وه ده‌گه‌یه‌نی حاکمیه‌ت ته‌نیا بۆ خودایه، که هه‌ر نه‌وه ده‌بی به‌ داوه‌ر هه‌ل‌بژێردی و نابێ هیچ که‌سیکی دیکه له هیچ کاروبارێکدا حوکمی بپه‌یته‌ به‌ر. پاشان نه‌وه ده‌گه‌یه‌نی که خودا قورئانی (بی‌که‌مایه‌تی و به‌ ورده‌کاری و درێژه‌پێدانه‌وه) ناردۆته‌ خوار، جا که‌س هه‌نجه‌تی نه‌ماوه تا جگه له خوا حه‌که‌میکی دی له یه‌کیک له کاروباره‌کاندا هه‌ل‌بژێری. نه‌وه‌ش ته‌بیینی ده‌کری که نهم نایه‌ته مه‌که‌یه‌ی و له سو‌ره‌تیکی مه‌که‌یه‌ی و، له مه‌که‌شدا هه‌شتا هه‌مو نه‌و یاسایانه دانه‌به‌زیبون که مرۆف له ژیاناندا پتو‌یستیان پێی ده‌بی. به‌لکو نه‌وه له مه‌دینه بو، نه‌وه درێژه‌پێدانه‌ی که نایه‌ته‌که ناماژه‌ی پی‌ده‌کات، (درێژه‌پێدانه‌ی) شه‌حکام-واته وردکردنه‌وه‌ی لقه‌کان- به‌لکو وردکردنه‌وه‌ی دۆزه هه‌ره‌گه‌وره‌که‌یه- دۆزی حاکمیه‌ت- و له پنجه‌یه‌ی بیروباوه‌ردایه و، بیروباوه‌ریش ته‌واو نابێ و راست نابێ مه‌گه‌ر واتا و مه‌به‌سته‌که‌ی بریتی نه‌بی له پابه‌ندبون-له‌روی رێبه‌وه^۱- به‌وه‌ی له‌لایه‌ن خوداوه هاتوه، جله‌وه‌ی له‌لای خودا هاتوه چ زۆری چ که‌م، به‌ بیروباوه‌ر تابه‌ت بی یا به‌ ئاکار یا به‌ حوکمه‌کان..^۲ پاشان نایه‌ته‌که‌کان به‌رده‌وام ده‌بن و بریارده‌ده‌ن که واژه‌ی خودا بریتیه له جیاکه‌ره‌وه‌ی نیتوان حه‌ق و ناحه‌ق و، بریتیه له راستی و دادگه‌ری و، نه‌وانی شوینیشی ناکه‌ون نه‌وه گو‌م‌پایانه‌ن که شوین

۱ رێبه‌ر: مه‌بدا .

۲ به‌ وردی و سه‌رتاپاگه‌ری له‌باره‌ی نهم بابه‌ته، په‌نشه‌کی سو‌ره‌تی نه‌نعام له (في ظلال القرآن) دا به‌رگی ۷/، لاپه‌ره/ ۱۰۰۴-۱۰۲۹ بچو‌تته‌وه، له‌گه‌ل به‌شی (په‌رستراوی و به‌ندایه‌تی) له کتێبی (مقومات التصور الاسلامی).

گومانان ده که ون و، پاشان ریتوینیش نابن، خوداش چاک ده زانی کئی له شارینگی وی گومرا دهبی و کیش رینگاکهی ده دۆزیتته وه.

ئینجا نۆرهی ئه وه دۆزه دئی که ئه م هه مو پیتشه کیانه بۆ دوپاتکردنه وه وه ره گاژۆکردنی هاتون، ئه ویش دۆزی جه لالکردن و جه رامکردنه . داخوا کئی بریاری تیدا ده دا و، هه لۆیستی برواداران و هه لۆیستی هاوبه شه په رستان له ئاستیدا چیه و هه ر شتیکی له م بابه تانه وه ش که مرۆف ده کاته بروادار یا هاوبه شه په رست، خولگه که شی بریتیه له وهی که هاوبه شه په رسته کانی مه ککه ناوی خویان له سه ر شتی مردار نه ده هینا و پاشان خواردنیشیان جه لال ده کرد . هه ر له لایه ن خۆشیانه وه شه رعیه تیان به م مه سه له یه ده دا بئی ئیزنی خودا و بئی به لگه ، جا خوا رئی له برواداران ده گری که شتیك بۆن نیوی خودای له سه ر نه هاتبی و- که بریتیه له وه مرداره ی خودا جه رامی کردوه - ئاگاداریان ده کاته وه له وهی نه گه ر گوپراهئی هاوبه شه په رستان بن وه کو ئه وان ده بنه هاوبه شه په رست. چونکه به م کاره یان پابه ندی یاسایه کی جاهیلی و دور له رینگهی خودا ده بن.

له وه دا رونده بیتته وه که دۆزی حاکمیه ت له مه دینه و پاش دابه زینی یاساکان ده ستی پینه کردوه ، به لکو له مه ککه دا کاتی ره گاژۆبونی^۱ بنه ماکانی باوه ر و رونکردنه وه ی داخوازیه کانی (لا إله إلا الله) ده ستی پینکرد، به لام دواتر نه حکامه بره ره کان^۲ له مه دینه دا هاتن بریاری ئه وه یاندا که هه رکه سانیتیکی حوکم نه که ن به وهی که خودا دایبه زاندوه کافر ده بن و، که سیکیش نابته ئیماندار هه تا حوکم ده باته لای خودا و لای پیغه مبه ره که ی، وه ک پیاده کردن و جه ختکردنیک^۳ بۆ

۲ بره ر: قاطع

۱ ره گاژۆ: تاصیل

جه ختکرن: تاکید

۳ پیاده کردن: تطبیق

برپاره کانی کاتی ره گاژۆکردنی باوهر له مه ککه.

* * *

جا نه گهر نه مه له لایه نی ئه رکبارکردنی^۱ پهروهردگار هوه بی، با ته ماشای لایه نی پیاده کردن بکهین له ژیانی برواداران له مه دینه دا.. چون فرمانی پهروهردگاریان وه رگرت و چون جیبه جیان کرد..

هیچ یه کیک لهو نه وه تا کو ته رایسه زۆر نه ده وه ستا و زو ده پیرسی: ئایا نهو فرمانانه ی پهروهردگار- جا له کتیبی خوا دا هاتن یا له سوننه تی پاکۆدا- بابهن کارن؟! ئایا ده که ونه ناو چوارچی وه ی ناوی برۆا یا لییه وه زیاده؟! ئایا مرۆفیش ده بیته بروادار نه گهر هاتو ههرگیز کاری به هیچ یه کیان نه کرد!!

* هیچ یه کیک نه وه ی نه ده کرد، جا نه گهر لهو بروادارانه با که خودا و پیغه مبه ره که ی ﷺ شایه دی برۆایان بۆ دابو، یا ته نانه ت له دوروه کانیش بوانایه، که له رودا بروادار و له ناخی دهرون کافر بون.

چونکه ههردولا (بروادار یا دورۆ) ده یانزانی که (لا إله إلا الله) ته نیا وشه یه ک نیه به زمان بگوتری و کۆتایی پی پی، به لگو واژه یه که و کۆمه لیک داخوازی هه یه، به راستیش نه م داخوازیانه یان به جی ده هینا، له گه ل جیاوازیه کی بناغه یی له نیوان بروادار و مورنافیقان. نه وانی یه که م بۆیه جیبه جیان ده کرد چونکه برۆایان پیته بو و گوێرایه لی خوداش بو که فرمانی پیکردبون و دایبه زانددبون، ههروه ها له خوۆشی و ته مای به ههشت و رهزامه ندیه که ی خوا، نه وانه ی دیکه ش به دورۆیی و بی برۆایی نه نجامیان ده دا و به سارد و سریه کی دیار یا بزر جیبه جیان ده کرد، یا به فرۆفیل خۆیان لیده دزیه وه:

۱ نه رکبارکردن: تکلیف.

﴿إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كَسَالَى يُرَاعُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا﴾: بەدەل دەغەلانی دوپرو دەیانەوی خوا فریودەن، کەچی خوا دەیانغەلەتینی. ئەگەر دەچن نوێژ دابەستن، بە تەوێزەلی هەلەدەستن، روینی لەخەلک دەکەن، کە میان نەبی کەمتر ناوی خوداش دینن. ﴿النساء/ ۱۴۲﴾.

﴿وَإِنْ مِنْكُمْ لَمَنْ لَيَبْطِنَنَّ فَإِنْ أَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةٌ قَالَ قَدْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيَّ إِذْ لَمْ أَكُنْ مَعَهُمْ شَهِيدًا، وَلَئِنْ أَصَابَكُمْ فَضْلٌ مِنَ اللَّهِ لَيَقُولَنَّ كَأَنْ لَمْ تَكُنْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ مَوَدَّةٌ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ مَعَهُمْ فَأَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾: هەندیکی واتان لەناودان کە لە ئانقەست خۆی بەپاش دەدا و ناتانگاتی. ئەگەر ئەوسا ئیو توشی چورمیک^۱ بن، دەلی: خودا بەهرە بە من بەخشی کە من دەگەلێاندا نەبوم. ئەگەر ئیو لە سایە چاکەیی خوداوە دەسکەوتیکی باشتان دەسکەوت، وە کە سێکی کە لەبێشدا هەر یە کترتان نەناسیبی و دۆستایەتیتان نەبوی، دەلی: خۆزگە منیش بەگەلێان کەوتبام، ئەوسا منیش لەو خێر و بێرە گەورەییە بەشدار دەبوم. ﴿النساء/ ۷۲-۷۳﴾.

هیچ یەکیکیش لەو دوپروانە -ج جای پروادارەکان!- وای بۆ نەدەچو کە بتوانی تەنیا بە گوتنی (لا إله إلا الله) روکەشیتی^۲ نیسلام لە ژبانی دنیا دا و دەست بێنی، بە بێئەوی تەنها یەکیک لە داخواریەکانی جیبەجی بکات. مەحال بو ئەمە -لە کۆمەلگەیی موسلماندا- روبدا!!!

تەنها بۆچونی هەبونی تاکە کە سێک لە کۆمەلگەیی موسلماندا -واتە ئەو

۲ روکەشیتی: مظهرية .

۱ چورم: مصيبة.

كۆمەلگەيەى حوكمى بە شەرعى خودايە- كە پىنى بگوتىرى (موسلمان) و پارىزگارلىق لەم ناوہى بكات-جا لە راستىدا بروادار بىن يا دورو- بەبىن ئەنجامدانى يەكلىك لە كردهوہكانى ئىسلام.. بۆچونىكى مەحالە!

چونكە ھەر بەلای كەمى مەسەلەى نوپۆ لە گۆرپىيە!

ھىچ تاكەكەسىنك ناتوانى لە كۆمەلگەى موسلماندا-واتە ئەو كۆمەلگەيەى كە حوكمى بە شەرعى خودايە- كە سى رۆژان لەسەرىك نوپۆنى نەكا بەبىن ئەوہى دووچارى سزاي كوشتن بىن! يەكسانىشە چ وەك ھەددىك بكوژى يان بەكافر دابىرنى و بكوژى. چونكە عىبرەت لىرە نىيە! بەلكو عىبرەت-ھەروەكو ئىبنى تەيمىيە پىشەوا فرمويەتى- لەوہدايە كە لە واقىعى كردارىدا ناكرى مرۆڤنىك ھەبى يەك گەردىلە برواي لە دلىدا ھەبى و بەھۆى نوپۆكردنى روبەروى كوشتن بىتەوہو ھىشتا ھەر ركە بگرى و نوپۆ نەكا تا بەراستى دەكوژى!! ئەمە مەحالە!!

ھەروەھا دانپىدانانىكى واقىعى كردارى بە حاكىمىتى شەرعى خودا لە گۆرپىدايە، كە بە تەنبا حوكم بېرىتە بەر ئەو شەرعە و حوكم نەبىتە بەر ھىچ ياسايەكى دىكە.. ئەگىنا، ئەگەر لە ساىەى ئەم حوكمە دەرچو- لە كۆمەلگەى موسلماندا- يان نكوئى بەشىكى كرد، ئايا بە (موسلمانى) دەمىنیتەوہ؟ و ئايا بە زندوبى دەمىنیتەوہ؟ ياخود دەبىتە ھەلگەراوہو ھەددى ھەلگەرانەوہى دەكەوتتە سەر؟!

بەمشىوہ دەردەكەوئى كە مەحالە- لە كۆمەلگەى موسلماندا- يەك تاكەكەس ھەبى تەنبا يەكلىك لە كردهوہكانى ئىسلام جىبەجى نەكا، ئەوجا ھەر بە موسلمانەتى بىنیتەوہو پارىزگارلىق لەم ناوہ بكات، سەرەراى ئەوہى كە ژيانىشى لەو كۆمەلگەيدا بىننى!! بەلكو ئەم شىوہ بانگەوازە بۆش و بەتالە تەنبا لە

کۆمەلگە جاھیلیەکان بانگەشەیان بۆ دەکری کە خۆ بە موسلمان پیشان دەدەن و،
پال دەدەنە بەر هزری ئیرجائی، کە تەواو بەرۆحی ئەم ناینە نامۆیە.

* * *

با ئیستا لە سێ پیگە^۱ جیاوازهوه بڕوانینە ئەم دۆزە ترسناکە-دۆزی
داخوایەکانی (لا إله إلا الله)- کە هەرسێکیان لە کۆتاییدا دەگەنە یەک ئەنجام:
یەکم: ئایا ئەم ناینە دەتوانی بگاتە ئەو نامانجانی کە بۆیان دابەزیووە، ئەگەر
هەموو داخوایەکان تەنیا هەر بەراستدانان و دانپێداھێنان بن، یاسا ئەگەر
بەراستدانان و دانپێداھێنانیان-بەتەنیا- بەسەن بۆ پێدانی سیفەتی ئیسلامەتی،
نەک تەنیا لە دنیا، بەلکو لە روژی دوایش هەروەتر^۲؟!.

دوهم: ئایا ئەوەی پیغەمبەری خواﷺ و ھاوڵە بەرپێزەکانی لە پیادەکردنی
داخوایەکانی (لا إله إلا الله) ئەنجامیان دەدا، لەخۆرا بەخشینیک بو و ئەرکی
سەرشانیان نەبو؟!.

سێیەم: ئایا لە واقعی دەرونی مرۆڤدا دەگونجی کە مرۆڤ بڕوا بە شتیکی بێنسی
پاشان سەرپاکی رەفتارە واقعییەکەشی لە داخوایەکانی ئەم بڕوایە جودایی؟!.

* * *

جا لە پیگە یەکمەو دەستپێدەکەین و یەکمەجار دەپرسین: خودا بۆ
پیغەمبەران بۆ مرۆڤایەتی دەنێری و بۆ پیامیان بۆ دادەبەزینی؟
هەر لەلایەن خۆشمانەووە وەلامی مەسەلەیهکی وا ترکزە نادەینەووە، چونکە هیچ
کەسێک بۆی نیه لەخۆرا وەلامی ئەم مەسەلەیه بداتەووە. چونکە خودای بەرز لە

۱ پیگە: منطق.

۲ هەروەتر: كذلك.

کتیبی دابه زینراوی خوئی که نه له پیشرا و نه له دواوه ناحهقی روی تیناکا، نهم وه لامی دابینکردوه:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ: هه رکه سیکنان به پیغه مبهری هه نارده بی، بویه بوه که به نیزی خوا فرمانی قبول کهن و گویرایه لی بن. ﴿النساء/ ۶۴.﴾

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ: نیمه پیغه مبه رانمان نارد به چهند به لگهی ناشکراوه و ویرای نهوان، کتیب و هوی هه لسه نگاندمان نارد هه خوار، هه تا خه لک بی جیاوازی له ناو یه کاره فتار بکهن. ناسنیشمان نارد و ته خوار، که هیزی برشتی زوره و زور به هره ی بز خه لک تیدایه و، تا خودا بز خوئی بزانی کئی له غه بیه وه خوئی و پیغه مبه ره کانی سه رده خا. دیاره خودا خاوهن هیز و ده سه لاته. ﴿الحديد/ ۲۵.﴾

پیش نه وه ی باسی دوایین په یام بکهین- که باریکی تاییه ت و کومه له نامانجیکی تاییه تی هه ن- له م دو نایه ته راده مینین که باسی په یامه کان به گشتی ده کهن هه له نادم و نوحه وه تا موحه مده ﴿۱۵۷﴾.

یه کیک له نایه ته کان بریارده دا که ناردنی په یامبه ران له لایه ن خواوه ته نیا بز پیراگه یاندن و ناگادار کردنه وه نیه، به شیوه یه که هه مرؤقیکی په یامبه ریکی بز رهوان کرا ده توانی بلئی: نهوا مه سه له که ت پی ت راگه یاندم و زانیم،^۱ به لکو پیویسته

۱ زانست (علم) له زماندا مانای یه قین ده دا، که نهو (به راستدانان) هه ده گریته وه که مورجیسه کان باسی ده کهن و ده لئین واتای پروا نه وه ده گه یه نن.

لهسەری بۆ: فەرمانەكەم پێراگەیشت و زانیم و گوێرایەڵ و پابەندیم. ئا بەمشیتو
وەلامی ئەو پەيامبەرەى داووتەووە كە بۆى رەوانكراو، ئەو ئامانجەشى وەدیھیتناو
كە پەيامبەرەكەى بۆ رەوانە كراو.

ئایەتەكەى دیکە ئەو ئامانجە روندەكاتەووە و سنورەكانى دیاریدەكا، كە
بەریاکردنى ژيانى خەلكە بەدادگەرى و بىجیاوازی، كە ئەمەش واژەیهكى كورتى
گشتگیری كۆكەرەوہیە، ئایەتەكانى دیکەى قورئان بەشیتوہیەكى سنوردار و وردى
دەكەنەووە و درێژەى پێدەدەن (لەگەڵ سوننەتى پاکی پیغەمبەر) كە بۆ ئارەزوى مرۆف
جێنەھیتلراو. چونكە ئەگەر دیاریکردنى دادگەرى و یەكسانى بۆ ئارەزوى مرۆف
وازی لى ھیترا ھەمو شتێك گەندەڵ دەبێ:

﴿وَلَوْ أَتَبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ: ئەگەر
راستى شوین ئەوان كەوتبا، بىگومان ئاسمانەكان و زەمىن و ھەرچى دەناو
ئەواندایە، خرا دەبون.﴾ المؤمنون/ ۷۱.

داخوازی ئەم ئایەتە ئامازەپێكراوہى پێشو ئەوہیە كە ناردەرنى پەيامبەرەن و
دابەزاندنى كتیب تەنیا بۆ پێراگەیانندن و ئاگادارکردنەوہ نە، بەلكو بۆ وەدیھیتنانى
ئامانجىكى كەردارى واقیعیە لە ژيانى خەلكیدا كە بەریاکردنى شەریعەت و
بەرنامەى خودایە. لەگەڵ ملکہچەكردنى خەلكى بۆ ئەم شەریعەت و بەرنامەى،
چونكە ئەمە تاكە رێگەى تا خەلك دادوہرى بەریاكەن، بەواتا كەدوہ یەك ھەى كە
دەبێ لە واقیعی زویدا بێتەدى پاش بەراستدانان و دانپێداھیتنان. ئەگەر ئەو
كەدوہیەش نەبێ ئامانجى ھەناردنى پەيامبەرەن و دابەزاندنى ئاین وەدى نایى،
بەلكو ئاین دەبێتە كۆمەلە دروشمىكى بەرزكراو و بنەمایەكى واقیعی نایى، یا
دەبەتە كۆمەلە خۆزگەىك لە ویژداناندا، نە چ بەرەوپیئشەبا و نە چ دوادەخا و، نە

هیچ شتیك له ژبانی خهلكیدا ده گۆرپی. ناماژه کردنیش- له نایه ته کهدا- بهناسن و هیز و، سه رکه وتنی خوا و پیغه مبه ره کانی، به لگه ی ناشکران که له نیتوان کرده وه داواکراوه کان جیهادیش ههیه له پیناو خوا تا خه لک دادوهری شه نجام بدهن و بی جیاوازی له ناو یه کاره فتار بکهن.

جا نه گهر ئەم مانایه له هه مو په یامه کان وه دیهاتبی هه ره له ئاده م و نوحه وه تا موحه مه دﷺ، نهوا په یامی دوا یین باریکی تاییه تی ههیه له گه ل کۆمه له شه رکیکی تاییه ت، که زیاتر و جیاوازن له سه رجه م په یامه کانی پیتشتر.

خودای- بهرز و پاک- له باره ی په یامه کانی پیتشو و شه هلی شه وه یامانه ده فرموی:

﴿وَمَا أَمْرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ﴾: فرمانیشیان هه ره نه وه نده پیتدرا بو که ده بی خوا په رست بن و له دینی نه ودا دلپاک بن و به ره وه هه قانه ت برۆن و نوژی بکهن و زه کات بدهن، که ئەمه دینی دروسته. ﴿البینة/ ۵﴾.

جا نه گهر ئەم فرمانه هه مو په یامه کان بگرتته وه تا کو په یامی موحه مه دﷺ، نهوا دوا په یامیش- که په یامی کۆتاییه- که پیغه مبه ری دوا یینی ﷺ پین ره وان ه کراوه گرنگیه کی دیکه ی ههیه جیا له په یامه کانی دی و، شه رکباری زیاتری تیدا سه رباری په یامه کانی دی.

له قه ده ره و ویستی خودا دابو که پاش موحه مه دﷺ په یامه به ریکی دیکه نه نیری:

﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ﴾: موحه مه د بابی هه یج پیاویك له پیاوانی ئیوه نیه، به لām پیغه مبه ری خوا به و ناخری

پیتغه مبه رانه... ﴿الأحزاب/ ٤٠﴾.

((أَلَا إِنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي: هیچ پیتغه مبه ریتک له پاش من نیه.)).^۱

ههروه ها له قهدهر و ویستی خوادا بو که ناین بهم په یامه کۆتاییه ته واو بکا و،

بۆ هه مو مرۆفایه تی بی:

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ

دینا: وا له مرۆوه دینه که تانم ته واو کرد و به بی کورتی و که مایه تی چاکه م ده ربارهی
نیوه کرد، نیسلا میشم به دینی نیوه هه لبارد. ﴿المائدة/ ٣﴾.

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا: نیمه تۆمان هه ر بۆیه نارد که بۆ

گشت خه لکی سه ر زه مین مژده ده ر و ترسیته ر بی! ﴿سبا/ ٢٨﴾.

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا: بلی: خه لکینه! بزانه نه من

خودا بۆ لای سه رجه م نیوه ی هه نار دومه. ﴿الأعراف/ ١٥٨﴾.

((...وَبَعَثْتُ إِلَى الْأُمَمِ كَافَّةً: ههروه ها بۆ هه مو نه ته وه کان ره وانه کراوم.)).^۲

جا سه رجه م نه مانه نه وه ده خوازی که نه م ئومه ته دواینه که په یامی دواینه ی

هه یه، دو نه رکی پی راسپیتردری نه ک ته نیا نه رکیک وه کو ئومه ته کانی پی شو.

نه گه ر ئومه ته کانی پی شو هه مویان به مه راسپیتردرابن که خودا به دلپاک ی

﴿مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حَقَّاءَ: له دین شه ودا دلپاک بن. ﴿بهرستن و، ته نیا له

چوارچیوه ی خۆیاندا له سه ر ناین و نه رکه کانی سه قامگیر بن، شه و ئومه تی

موسلمان هه مان شه م نه رکه ی پی راسپیتردراوه، شه و جا سه ره رای شه مه ش پی ی

راسپیتردراوه که نه م ناینه له هه مو پارچه کانی زه ویدا بلا و بکاته وه به جیتشینی

۲ أخرجه الشيخان.

۱ أخرجه الشيخان.

پیغمبر ﷺ و در یزگرد نه‌وهی ریبازه‌که‌ی و، تیبکوشی تا ثابین هموی بوّ خودا ده‌بی.

﴿وَلَتَكُنَّ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ ده‌بی له‌نیو ئیوه‌دا کۆمه‌لیک‌بین، فرمان به‌چاکه‌بدن و ری له‌خرابه‌بیسته‌ن. ﴿آل عمران/ ۱۰۴﴾

﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِئْتَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ﴾ شه‌ریان له‌گه‌لدا بکه‌ن هه‌تا نا‌ژاوه‌نامی‌نی و دین گشتی دینی خوا ده‌بی. ﴿الأنفال/ ۳۹﴾

داخوازی شه‌مه‌ش نه‌وه‌یه‌که‌شه‌و(کرده‌وه‌ی) له‌م ئومه‌ته‌داواکراوه‌له‌پاش به‌راستدانان و دانپیدا‌هیتان، گه‌لیک‌گه‌وره‌تره‌و، زۆر ترسناک‌تره‌سه‌هر کرده‌وه‌یه‌کی که له ئومه‌تیکی پیشو له‌میژودا داواکرا‌بی.

ئه‌گه‌ر به‌راستدانان و دان پیدا‌هیتان به‌ته‌نی و، به‌بی کرده‌وه‌حه‌قی ئه‌رک‌بارکردنه‌په‌روه‌ردگاریه‌که‌ی هیچ ئومه‌تیکی له‌ئومه‌ته‌کانی پیشو نه‌دات، چونکه‌خودا هه‌ریه‌که‌ی کۆمه‌له‌ئه‌رکیکی له‌سه‌ر شان داناون و، پیغمه‌به‌ریکی بوّ ناردون تا به‌ئیزی خودا گو‌ت‌پ‌ایه‌لیی بکری، نه‌ک ته‌نها بوّ پ‌پ‌را‌گه‌یاندن، شه‌وا شه‌م ئومه‌ته‌به‌سیفه‌تیکی تایبه‌تی - ناکری ته‌نیا به‌راستدانان و دانپیدا‌هیتان مافی شه‌و ئه‌رکه‌په‌روه‌ردگاریه‌ی سه‌رشانی پ‌رکاته‌وه، له‌کاتیکیدا که دو ئه‌رکیشی پ‌یکه‌وه‌پی راسپ‌یزدراوه: که له‌خودی خویدا بوّ خودا سه‌قامگیر بی، پاشان رینو‌تی پی‌روه‌ردگار به‌همو زه‌ویدا بلاوبکاته‌وه.

ئایا به‌چ خه‌یال‌یک داد‌ی-ئه‌گه‌ر داواکراوه‌هموی هه‌ر به‌راستدانان و دان پیدا‌هیتان بوایه‌و چی‌تر نه‌با- ته‌نانه‌ت ته‌نیا که‌عبه‌ش له‌بتسه‌کان پاک بکرا‌باوه، ناشلیین مه‌که‌به‌ته‌نی، یا دورگه‌ی عه‌ره‌بی، چ جای به‌شه‌کانی دیکه‌ی جیهانی

نیسلامی که به جیهادی موجهیدانی رتی خوا رونکیان گه‌یشتوتی.

نایا ده‌هاته بهر چ بۆچونیک-نه‌گهر ته‌واوی داواکراو ههر به‌راستدانان و دانپیدانان با-که نیسلام ده‌ولته‌تیککی له مه‌دینه بۆ دامه‌زرا،^۱ چ جای شه‌وی شه‌و ده‌ولته‌ ته‌واوی دورگه‌ی عه‌ره‌بی بگریتته‌وه، یا رابکشی و، له‌نیو سه‌ده نیوان زه‌ریا له رۆژاوا تا‌کو هیند له رۆژه‌لآت دابگری هه‌روه‌کو رویدا.

نایا به‌یری که‌سیشدا ده‌هات-نه‌گهر ته‌واوی داواکراو ههر به‌راستدانان و دانپیدانان با، یا نه‌گهر موسلمانان و تیکگه‌یشتبان که داواکراو هه‌موی ههر به‌راستدانان و دانپیداهینانه- که کۆله‌گه‌کانی^۲ ده‌ولته‌ له مه‌دینه‌دا چه‌سپا، له‌وکاته‌ی که جوله‌کش له ناوه‌ه‌را ته‌له‌و داویان بۆ ده‌ناوه‌و، له ده‌ره‌وه‌ش قوره‌یش چالیان بۆ هه‌لده‌که‌ند، چ جای شه‌وی که کۆله‌گه‌کانی له ته‌واوی دورگه‌دا بچه‌سپن، یا یه‌کینک له دو ده‌ولته‌ مه‌زنه‌که‌ی هاویه‌شپه‌رستی له ره‌گه‌وه هه‌لته‌کینتی که (فارس) و نه‌ی دیکه‌ش (رۆم) له بنه‌وه‌را به‌ه‌ژینتی سایه‌ی عه‌رش و ده‌سه‌لاتی له زه‌ویدا ویک بیتته‌وه^۳ دابکشی.. چ جای شه‌وی شه‌و ده‌ولته‌-له‌پاشاندا- ببیتته چه‌ق و ته‌وه‌ری دنیا، که زانستی تیدابی و، ژیا‌ری^۴ تیدابی و، هیژ و بالاده‌ستی له‌روی زه‌ویدا هه‌بی؟!

* * *

۱ ده‌ولته‌ له مه‌دینه‌دا پاش کۆچ دامه‌زرا، نه‌مه‌ش-هه‌روه‌ک پیتشتر باسه‌انکرد- کرده‌ویه‌ک بو موسلمانان به‌ نه‌رکیار کردنیک له‌لایهن خوداوه نه‌نجامیاندا، کرده‌ویه‌ک بو زیتر له به‌راستدانان و دانپیداهینان.

۲ کۆله‌گه‌کان: دعانم

۳ ویک هاتنه‌وه: تقلص.

۴ ژیا‌ر: حضارة

لهو پینگەى كە باسمان كرد ده چینه پینگەى دوهم، لیشی نیتريك كهوتوینهوه، جا ده پرسین: ئایا ئەو كردهوانەى پتغەمبەرى خواﷺ و هاوڵە بەرپتزه كانی له پیاده كردنى داخوازیه كانی (لا إله إلا الله) ئەنجامیان دەدا، له خۆرا خو بەخشینیك بو و ئەركیتكى سەرشانیان نەبو؟

لێره خالتیک بەدیدەكړی كە رەنگە لەنیو زەینه كاندا تیکەل بێ، له نیوان خۆبه خشین و ئەركبارى^۱ بەگوێرەى نەوهى هاوہ لانﷺ.

له كتیبى (واقعا المعاصر) ئەوهم رونكروتهوه كه ئەو نەوه ناوازیه لهوه دا تاك و جیا نیه كه به ئەركه پەرورده گاریه كى هەلستاوه، چونكه ئەمه فەرمانیکه و بەسەر هەمو نەوه كاندا فەرزر كراوه، له هەمو نەوه كان داوا كراوه، بەلكو تاكیتی و جودایی ئەو نەوهیه له پلهى بەرز و سەرسورھیتی جیبه جێ كردنى ئەو ئەركانه دایه. چونكه خودا جەنگى فەرزر كرده، بەلام ئەوكەسەى كه لەمالتى خۆى بو جەنگ هاتە دەرى و چەند دەنكه خورمایه كى لە دەستبو دە بخواردن و خۆى زۆر هێدى هاتە بەرچا و لەرى بەهەشت، جا گوتى: ئەگەر من تا له خواردنى ئەم قەسپانە دەبمەوه بێتم زۆر درێژ دەخایەنى! قەسپه كانی فرییدا و خۆى هاویشته كۆرى جەنگ و شهید بو. ئەمه پلهیه كى زۆر بالا یه له جیبه جێ كردنى ئەرك و فەرمانى پەرورده گارى، كه ئەمه و زۆرى هاویشۆهش لەو نەوه ناوازیه دا هەبون، هەرچی خودى جەنگیشه وهك وەر امدانه وهى ئەركیتكى پەرورده گارى، مەسەله یه كه له هەمو نەوه كان داوا كراوه و تەنیا بهو نەوهیه تاییهت نیه.

هەر وهه خودا فەرمانى داوه كه كۆمه لگەى نیسلامى هەموى لهو خێر و بێرە گشتیه دا هاوبهش بێ كه خودا بەسەر ئەو كۆمه لگه یهیدا هەلده ریۆى و، نامرازی

۱ خۆبه خشین: تطوع ئەركبارى: تكلیف.

بؤ جیبه جینکردنی ئەو هاوبه شیهش زه کاته که دهوله مهنده کان له زیدهی مائی خویان (ئهوهی له نیصاب زیاد ده بی) ده بیه خشن و، ده ولتهت به سهر موحتاجانی دابهش ده کا، که ئەم نایه ته پیروزه ده ستیشانی کردون:

﴿إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ﴾: زه کات هه رده بی بدریته هه ژاران و کهم ده ستان و ئەو که سانهی کاروباره که هه لده سوپین و، به خشین بکری بؤ هۆگری نه یاران و رزگارکردنی کۆیلان و قه رزداران له رای خودا و له ریگابه جی ماواندا. ﴿التوبة/ ۶۰﴾.

نامرزیکی دیکهش بریتیه له مال به خشین له رتی خودا به بی دیاریکردنی ریژهی وه کو نیصابه کانی زه کات، پیغه مبهری خواش ﴿الله﴾ ده فهرموئ: ((فِي الْمَسَالِحِ حَقُّ سِوَى الزَّكَاةِ: مَا لَمْ يَبْجُجْ لَهُ زَه كَات حَقِّي دِيكَه شِي تِي دَايَه)).^۱

ئەم ماله خشینهش له پیناو خودا مه سه له يه كه نيه ته نيا به نه وهی به كه م تايهت بئ، چونكه نهركينه بؤ هه مو نه وه كان، به لام ئەو كه سهی له هه مو مائی خۆی هاته ده رئ و.. ئەو كه سهی كه میوانی هات و نه مپش نان و خۆراکی مال و مندالی شك نه ده برد، جا به خیزانه كه می گوت: چراكه می بكوژینه وه و مندالان بیخه ناوچئ، پاشان وای پيشاندا كه خۆی و خیزانه كه می له خواردن به شدارن تا میوانه كه دئی بیته وه و بخوا، تا وایلیهات هه رچی هه بو به ته نیی خوارد، خودا له باره ی نه وانه ئەم نایه ته ی دابه زاند:

﴿وَيُؤْتِرُونَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ﴾: ئەوان له پيشتر ده زانن، هه رچهند ده ست ته نگيشيان هه يه. ﴿الحشر/ ۹﴾.

۱ آخرجه ابن ماجه.

جا خو خودای بهرز و پاک- نهم دو له خوړا به خشینه بالایه ی فرزند نه کردبو، که چی نه مانه و هیدیکه ش بونه جیا که ره وهی تاکیتی نه وهی نه اوازه یه .

پیغه مبهری خوداش ﷺ فرمویه تی: ((الْحَلَالُ بَيْنَ وَالْحَرَامِ يَبْنُ، وَيَبْنَهُمَا مُتَشَابِهَاتٍ، فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتَ فَقَدْ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ، وَمَنْ حَامَ حَوْلَ الْحِمَى أَوَّشَكَ أَنْ يَقَعَ فِيهِ: حَلَالٌ نَاشِكْرَايَه وَ حَرَامٌ نَاشِكْرَايَه، شتیشیان له نیواندا هه یه که لیکده چن، جا نه وکه سی خوئی له و شتانه خو بیاریزی که لیکده چن، نه وای پاکيخوازی بو ناینه که ی کردوه، نه وای به دهوری پاوانیشدا^۱ بسورپیتته وه، هینده ی نامینن بکه ویتته ناوی.))^۲

بهم شیویه داوای له پرواداران کردوه که خویمان له شتی جیگومان بیاریزن تا ناینه که میان به پاکي رابگرن و، له سنوری رون و ناشکرای حلال راوه ستن و له شتی دیکه دور بکه ونه وه، نه مهش نه رکیکه خراوته نه ستوی هه مو موسلمانان له هه مو سه رده میتکدا، هه رچی نه وانه شبون که گوتیان: (نو له دهی حلالمان جیده هیشت له ترسی نه وهی بکه وینه نیو حرام)، نه مه خو به خشینیکی بالایه و خودا فرزی نه کردوه، نه وهی نه ویهش له مه دا تاکه و پیی دهناسرپیتته وه...

بهم شیویه جیاوازیه کی گرده بر^۳ نه نجامده دین له نیوان دو مه سه له که له میشکی خه لکانیکدا تیکه ل^۴ دهن. له نیوان نه وهی که نه وهی ناوازه وه کو نه ربار کردنیک نه نجامی داوه که له لایهن خوداوه خراوته نه ستوی و، به ته نیا به وان تاییه ت نیه و، به لکو بو هه مو نه وه کانه و، نه گهر وازی لیپینن گونا هبار دهن، له گه ل^۵ نه و خو به خشینه ی نواندیان له ده ستپوه گرتنی مه ندوبه کان وه ک فرز، که نه مهش له قولی و چه سپیوی پروایاندا و له هه ستیاری ویژدانه پاکه کانیان

۳ گرده بر: حاسم، قاطع، فاصل.

۲ متفق علیه.

۱ پاوان: حمی

بەرامبەر ئەو ئەركانى خۇدا پىتى راسپاردبون، ھەلڭدەقولان...

با ئىستاش تەماشاسى ئەو ئەركانە بگەين كە لەبەر ئەوئى ئەركن بۇيە ئەنجاميان داون، نەك ئەو مەندوبانەئى كە پىيانەئو پابەند بون و ۋەكو فەرز بەسەر خۇياندا فەرز كردبو..

ئايا پابەندبون بەوئى لە كىتئىبى خوا و سوننەتى پىغەمبەرەكەئى ﷺ دا ھاتبو و، گەرآنەئو بۇ لای خۇدا و پىغەمبەرەكەئى لە ھەمو كاروبارىكدا، خۇبەخشىنىك بو لەلايەن ئەوئى يەكەمەوئو پىتى ئەركبار نەكرايون؟

ئايا راستگۇزى جىھاد لەپىئناو خۇدا خۇبەخشىن بو و پىتى ئەركبار نەكرايون؟
ئايا ۋەدەپىئنانى ماناى ئوممەت بە وىئە راستەقىنەكەئى، كە سەرتاپاگىر بو بۇ دەستەبەرى^۱ نىئوان چىنەكانى كۆمەلگە و، براپەتى راستەقىنەئى نىئوان برواداران و ئارىكارىي لەسەر چاكە و خۇبارىزى و، حەرامى مال و خۇيىن و ناموس و پارازىتىيان.. ئايا ئەمە ھەموئى خۇبەخشىن بو و پىئيان ئەركبار نەكرايون؟
ئايا داينىكردنى دادگەرى پەروەردگارى لە واقىئى زەویدا خۇبەخشىن بو و پىتى ئەركبار نەكرايون؟

ئايا خۇ رازاندنەئو بە ئاكارەكانى (لا إله إلا الله) خۇبەخشىن بو و پىتى ئەركبار نەكرايون؟

ئايا سەرپاستى و ۋەفادارى لە پەيماننامەكان خۇبەخشىن بو و پىتى ئەركبار نەكرايون؟^۲

خۇبارىزى: تقوى

۱ دەستەبەرە: تكافل ئارىكارى: تعاون

۲ ئەمانە ديارترىن سىماكانى ئوممەتى مۇسلمانن كە لە كىتئىبى (واقفنا المعاصر) باسمانكردو، بە زىادەئى بزافى زانستى ئىسلامى و بزافى ژىارى ئىسلامى كە ئەو دۋە-بە سروشتى خۇيان-درەنگتر ھاتن، بەلام تۆوى سەرەتايان لە لۆئى ئەو راپسكانە ھەرە مەزنىە بو كە ئەوئى يەكەم ۋەدەپىئنا.

همروه‌ها نایا نه‌وه‌یان له‌بهر هه‌ستد ابو که نه‌و هه‌مو کاره‌یان نه‌نجامده‌دا که خۆبه‌خشینیکی بو زیاد له‌ نه‌سلی ئیمان، له‌کاتیکیدا ئیمانیش له‌ ده‌رونیان و واقعی زانیان ته‌نیا به‌ به‌راستدانیان و دانپێداهێنان هاتۆته‌دی ته‌گه‌رچی هه‌یج له‌و هه‌مو کرده‌وانه‌ش نه‌نجام نه‌ده‌ن؟

یاخود ده‌رونیان پر بو به‌وه‌ی-هه‌روه‌ک له‌ کتیبی خوا و له‌ پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فی‌ری بون- که نه‌نجامدانی نه‌و نه‌رکانه‌ داخوازی ئیمان به‌وه‌ی که بیجگه‌ له‌ خودا هه‌یج په‌رستراویکی دیکه‌ نیه‌ و موحه‌مه‌دیش پیغه‌مبه‌ری خواجه‌.. نه‌وجا پاشان- له‌جیبه‌جی‌کردندا- بۆ لوتکه‌ هه‌ره‌ به‌رزه‌کان هه‌لده‌کشان تا له‌ خوا نزیک بینه‌وه‌؟! نایا ده‌جیته‌ عه‌قل که واقعی کرداری ئیسلام هه‌موی زی‌ده‌کردن بۆ له‌ بن‌چینه‌که‌ و نه‌جیته‌ ناو نه‌و بن‌چینه‌یه‌!؟

نه‌گه‌ر وابێ به‌های نه‌م نایه‌ چیه‌؟ نه‌و نه‌رکه‌ چیه‌ که له‌ ژبانی خه‌لکیدا نه‌نجامی ده‌دا؟!!

وه‌ نایا خودا کتیبان داده‌به‌زینێ و، پیغه‌مبه‌ران ده‌نێرێ و، داوای ئارام و خۆراگری و، جیهادیکی پته‌ویان لێده‌کا، ته‌نیا بۆ نه‌و ده‌سکه‌وته‌ سلبيه‌ی که به‌ داپۆشراوی له‌ دلاندا ده‌مینیتیه‌وه‌و، له‌ ویژداناندا په‌نا ده‌درێ، هه‌یج شتیکی له‌ واقعی خه‌لکیدا ناگۆرێ و، حه‌قیکی سه‌ر ناخا و ناحه‌قیکی له‌ناو نابا و، چاکه‌یه‌ک به‌ریا ناکا و خراپه‌یه‌ک پوچناکاته‌وه‌!؟

نایا نه‌و ئومه‌ته‌ بۆ هه‌ندێ هاتۆته‌ وجود؟!!

﴿ كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ: نَبِيَّهِ چاکترین ئومه‌تن که له‌ناو خه‌لکی دنیادا سه‌رتان هه‌لدا،

فرمان به چاکه ده‌دهن و ری له ناره‌وا ده‌به‌ستن، باوه‌پریستان به‌خوا هیه‌آل
عمران/۱۱۰.

نایا ده‌چیتته عدقل که نامنجی سهره‌کی سهره‌لدان و دهرخستنی ثم نوممه‌ته
مه‌سه‌له‌یه‌کی زیادبج، به‌و واتایه‌ی که وه‌دیهاتن و وه‌دینه‌هاتنی کاریگه‌ریان به‌سهر
بنچینه‌که‌دا نابج؟!

یان ده‌لین په‌یوه‌ندی نیوان (لا إله إلا الله) و داخو‌زیه‌کانی به‌نه‌وه‌ی
هاوه‌لانه‌وه‌ﷻ تاییه‌ته و، ههرچی نه‌وانه‌شن که له دواتر هاتون چ کاریان به
کرده‌واندا نیه نه‌گه‌ر به‌راستدانان و دانپیدا‌هینانیاں لی وه‌دیهات؟!
جا نایا ثم قسه‌یه هیچ پاپشتیکی راسته‌قینه‌ی له قورنان یا له سوننه‌ت یا
له مه‌نتیقیکی ژیرانه‌دا هیه‌ه؟!

نایا هیچ ده‌قیک-یا مه‌نتیقیک- هیه‌ه بلج: که ته‌نیا نه‌وه‌یه‌کی دیاریکراو یا
چهند که‌سینکی ده‌سنیشانکراو ده‌بج پابه‌ستی داخو‌زیه‌کانی (لا إله إلا الله) بن،
خه‌لکانی دیکه‌ش همر نه‌وه‌نده‌یان له‌سهره له دل به‌راستی دابنن و، به‌زمانیان
بلین (لا إله إلا الله، محمد رسول الله)، خو نه‌گه‌ر به‌زار گوتیان-به‌راستیشیان دانا-
هه‌مو نه‌وه‌ی لییان داواکراوه، وه‌دیها‌توه و ته‌واو به‌وه، که‌سی دیکه‌ش به‌وی نیه
له‌پاش ثمه‌ه هیچ شتیکیان لی داوا بکا! جا نه‌گه‌ر به‌خو‌زیاں (له‌چاکه‌ی خو‌زیاں) و
له‌خو‌زا کرده‌وه‌یه‌کیان له داخو‌زیه‌کانی (لا إله إلا الله) نه‌مجامدا نه‌وه له‌چاکی
خو‌زیا‌نه و، نه‌گه‌ر نه‌شیکمن سهرزه‌نشتیاں له‌سهر نیه و.. ئیمانیاں وه‌ده‌ست
هیناوه!!

به حقیقه‌ت نه‌وه‌ی یه‌که‌م به‌شیتو‌زیتکی بیوتنه داخو‌زیه‌کانی (لا إله إلا الله) ی
له خودی خو‌زی و واقعی ژسانیدا وه‌دی‌هیتابو که له میژودا دوساره نه‌بوت‌ه‌وه،

له کاتی کدا که نهوه کانی دواتر به درزیایی ئه و سه ده دورودریژانه یه کبهیه ک خۆیان له و داخوازیانه ده دزیه وه تا وایلێهات هینده ی نه ما که له بهر هه موی ده ریچن . به لām ئه مه له بهر ئه وه نه بو که نه وه ی یه که م به خودی خۆی ئه رکی تایبه تی له نه ستۆی دابو که له نه وه کانی دیکه جیاواز بو، له بهر ئه وه ش نه بو که نه وه کانی دواتر له و ئه رکانه عه فو کرابون که به سه ر نه وه ی یه که مدا فه رز کرابو .

به لکو ئه و باروزروفه ی که ده وری گه شه کردنی نه وه ی یه که می دابو کردیه ئه و نه وه یه تا کو ته رایه له میژودا، چونکه پێشتر جاهیلیه تی دیتبو، پاشانیش ئیسلامی دیت، جا ههستی به و نیعمه ته ی پهروهردگار کرد و ته واه و قه در ی زانی و چاوی لیبو، پێغه مبه ریش ﷺ له نیوانیاندا ده ژیا و، راسته و خۆ لیبیان وه رده گرت و له بهر چاوانی وی ﷺ پهروه رده ده بون، جا تا ئه و په ری توانای به رزبونه وه ی مرۆف به رز ده بونه وه، له پال ئه وه ی که گه شه ی نوێی به ده رونان ده کرد له تیژکردنه وه ی وره و وزه کان تا ئه و په ری، به پێچه وانه ی ئه و نه وانه ی له پاش ته واه بوونی بنیاته که له دایکبون، ههروه ها ئه و نه وه یه ی به ده ستانی خۆی بنیاته که داده مه زرینێ و، له قیتکردنه وه ی مانده ده بی، پتر چاوی لیده بی نه وه ک بروشی و جوانی و ره ونه قه که ی تیکچێ .^۱

ئه و باروزروفانه پێکه وه وایان له و نه وه ناوازه یه کرد که له پیاده کردنی داخوازیه کانی (لا إله إلا الله) بگاته ئه و ترۆپیکه به رز و بالاییه که هه ر خۆی پێی گه شتو نه وه کانی دیکه نه یگه یشتنی . هه رچی ئه رکه کانیشن ئه واه ههروه کو خۆیانن چۆن له دوتوویی کتیبی خوا و سوننه تی پێغه مبه ره که ی ﷺ دان، ئه نجامدانیشیان وه ک

۱ ئه و باروزروفه و کاریگه ری له پێکهاته ی نه وه ی یه که م به شتیوازه ناوازه که ی له کتیبی (واقعا المعاصر) به ندی (نظرة الى الجيل الفريد) باسکراوه .

داخوازی بروا هه بون به (لا إله إلا الله)، نهوه حهقیقه تیکه په یوه ندی به وه وه نیه
کامه نهوه یه که مینه یا ناوه پراسته یان نهوه ی دواییه!

* * *

نیستا دینه دواهمین پیگه و ده پرسین: تیا له واقعیعی دهرونی مرؤفایه تیدا
ده کری مرؤف بروای به شتیک هه بی، پاشان سه رجهم ره فتاره واقعیعیه کانی جودا، یا
پیچه وانهی داخوازیه کانی نهو بروایه بن؟!!

ته نیا یه که حالت هیه نهو که سانه دهیزانن که به چاره سه ری نه خو شیه
دهرونیه کانه وه خه ریکن و بریتیه له حالته تی (له تبونی که سی تی = انفصام
الشخصیه) که نه خو ش تیایدا دو که سی تی ته و او لیک جیاوازی ده بی - وه کو نه وه ی
هیچ په یوه ندی ه کیان له نیواندا نه بی ت - یه کیکیان - بو فونه - چاکه کاره و نه ی دیکه
خراپه کاره، نه خو ش له نیوانیاندا دی و ده چی له کاتی نوره ی ده ماره هه لچونی وا که
خوی ده سه لاتی به سه ردا نه بی، نه مهش حاله تیکه نه خو شیه و نه رک له سه ر شانی
خاوه نه که ی لاده با.. له گه له هندی شدا خودی نه م حالته به هوی نهو ره فتاران ه وه
ناشکرا ده بی که له گه لی دان و بوی ده بنه به لگه! واته له ره فتاریکی کرداری که
له پا له حالته دهرونیه که دا هیه!

هه رچی حالته گریمان کراوه که یه^۲، که بریتیه له بونی مرؤفیک له حاله تیکه
سروشتی دا - واته به هوشیاری شیراده وه - له ناخی دهرونیه وه بروای به شتیکه
دیاریکراو هه بی و، پاشان له سه رجهم هه مو ره فتار و هه ل سوکه وته کانیدا ته نیا
شتیک نه بی که به لگه ی هه بونی نهو بروا داپوشراوه ی نیو ویژدان بی (نه مه جگه له

۱ له هه مان بندی ناماژه بۆکراو له کتیبی (واقعنا المعاصر) باسی نه م خاله شم کرده.

۲ گریمان: اقتراض.

حالتی زۆر لیکردن و ناچاری که شاردنهوهی تهواو له چاوی ئەو دوژمنانهی چاویان تیپریوه دهیته ئەرك) ئەم حالتە لە واقعی دەرونی مرۆڤدا مەحاله و، بە درێژایی میژو کەس باسی حالتیکی وای نەکردووە.

بەلام هەرچی ئەوهیه کە دەشی بەراستی وجودی هەبێ، بونی پرۆایە بە شتیکی دیاریکراو، لەپاڵ هەبونی هەندیک هەلسوکهوتی پینچەوانە بە داخوایەکانی ئەو پرۆایە. ئەمە حالتیکی سروشتیە.. بەلکو ئەمە حالتی زالە لە رهفتاری مرۆڤدا! بەلام ئەمە لە خۆرا و بەبێ هۆ روناادات! هەرۆک لە بەلگە و ناماژەش خالی نیە. هەرچی هۆیه کانیسه بریتیه لەو روتیکردنە لە دەرونی مرۆڤدا هەیه بەرهو خۆدزینەوه لە ئەرکهکان بۆ وەرآمدانەوهی ئەو هاندەرانی^۱ لە ناوهوهی دەروندا لەکارن، چونکە ئەرکهکان-هەرۆک لە روکهشدا^۲ دیارە- کۆت و بەندی ئارەزوهکانن، جا بۆ سنوردارکردنی بری ئارەزوهکان بێ یا بۆ سنوردارکردنی ئاراستهکیان. ئنجما دەرون روده کاته خۆدزینەوه لەو ئەرکانه کاتیکی پالدهداته لای وەرآمدانەوهیهکی بەره لای ئارەزوهکان، کەچی شتیکی دەمیئ- لە تۆژینەوه دەرونیەکانهوه تیپینی دەکرئ- ئەوهیه کە (پرۆا)- کە بۆخۆی فریشکە^۳، چونکە لە فریشکی دەرونی مرۆڤدا هەیه کە پرۆای بە شتیکی دیاریکراو هەبێ- بەخۆی کۆتی ئارەزوهکانه، بری ئارەزوهکان دیارده کا یان ئاراستهکیان دیاری ده کا. بەو شیوهیه ئارەزوهکان بە هەمان ئەو بر و هەمان ئەو ئاراستهیه نارۆن کە لەحالتی نەبونی ئەو پرۆایەدا روده دەن، هەلسوکهوتی واقعیانە مرۆڤیش دەرەنجامی ئەو هیژ و ریکخەرانیە کە لەنیۆ دەرونیدا لەکارن. جا پتر بە پیر داخوایەکانی پرۆاوه دەچی یان زیاتر

۳ فریشک: فطره

۲ روکهش: ظاهر

۱ هاندەر: دافع

خویان لی ده دزیتته وه به پیی بری نهم هیژ و شهو ری که خه رانه پی که وه له هه مان کاتدا. باره کانی مرؤفی تاکیش له نیوان ساتیک و ساتیکی تردا ده گورپی به پیی گورانی بر و ریژه ی نیوان نهم و شهو، به لام هدرگیز له هیچ باریکدا دهره نجامی بروا نابیته سفر، به شیوه یه ک بون و نه بونی یه کسان بن..

نهمه سروشتی دهرونی مرؤفه.. بویه شهو زانایانه ی به نوری خوا شت ده بینن گوتویانه بروا زیاد ده بی و کم ده بی.. به یاخیبون که مده بیته وه وه به گوپرایه لی زیده ده بی..

گومانیش له وه دا نیه که تاین کۆته.. جا بو بری ری که پی دراوی وه رامدانه وه ی ناره زوه کان بی، یا له دیار یکردنی ناراسته که یان.

خودای پا کو به رز ده فهرموی: ﴿تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا: نهمانه سنوری خوا، له سنوری خوا دهرمه چن. ﴿البقرة/ ۲۲۹.

﴿تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرُبُوهَا: نهمانه سنوری خودان نه چن توخونیان بکه ون. ﴿البقرة/ ۱۸۷.

به مشیوه یه نهم سنور دیارده کا که مرؤف ده توانی تیایدا وه رامی شهو ناره زوانه بداته وه که له قهواره که ی دا^۱ له کارن و، له م نایه ته پی رزه شدا بوختکراوه نه ته وه: ﴿زَيْنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْأَحْرَثِ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا: ناره زوی ژنان کردن و کوری زور په یدا کردن و ده سکه وتنی کۆمای زلی زیو و زیران و ره وه نه سپی به دروشم و ولسات و زهوی کیلانی، بو مهردم رازاوه ته وه و له ژیانی دنیا یه دا مایه ی خوشین. ﴿آل عمران/ ۱۴.

۱ قهواره: کیان

هدر وها خودای بهرز ده فەرموی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُواتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ: ئەي خەلکینە! لەو بەروبوی سەرزەمینە، کامی رەوا و پاکە بچۆن، بەشوین شەیتانیشا مەرۆن، کە ئەو بۆتان دۆژمینیکی ناشکرایە. ﴿البقرة/۱۶۸.

دیسان دە فەرموی: ﴿وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّى يُؤْمِنَ وَلَا مَئِمَّةً مُؤْمِنَةً خَيْرٌ مِنْ مُشْرِكَةٍ وَلَوْ أَعْجَبَتْكُمْ: خواستنی بت پەرستان بۆ پیاوی باوەردار رەوا نیە، با زۆریشیان هەز لی بکەن، هەتا نەبنە خاوەن باوەر ناشی بیکەنە هاوسەرتان. کەنیزی باوەردار بۆ هاوجوتی، لە ژنی نازادی خودانەناس هیژاترن. ﴿البقرة/۲۲۱. وە دە فەرموی: ﴿وَأَحِلُّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ: جیا لەمە رینگەتان دراو بە دراوی خۆتان ژن بەیتن، بەلام بە پاکى بى نه به داوین پیسی. ﴿النساء/۲۴.

بەمشپۆهه ئاراسته‌ی ئاره‌زوه‌کانیش دیارده‌کا.

حەلال و حەرامیش هەموی کۆتن، ئاین لەسەر رێی ئاره‌زوان دەیانده‌نێ تاکو بپه‌که‌یان دیاریکا یا ئاراسته‌یان.

سەرەرای ئەمانەش ئەرکی دیکە هەن جۆره‌ کۆتیکى دیکە لەرینگەى خولیا و ئاره‌زوه‌کان دادەنێن کە بر و ئاراسته‌یان دیاریده‌کەن، وەك نوێژ و زەکات و روژی و حج و، ئاکاره‌کانی (لا إله إلا الله) و، لەسەر تروپکی هەمو ئەوانەش جیهاده‌ له‌پیتناو خودا.

خودا ناره زوه کان-یا هانده ره کان-ی بیتهوده^۱ له قهواره ی مرۆف دانه ناون، پاکی و بهرزی بۆ خودا له بیتهوده یی، ههروه ها کۆته کانیشی به بی مه بهست له سه ر ریی هانده ره کان دانه ناون..

چونکه خودای پاكو بهرز زانیویه تی که نهو ئه رکی جینشینیه ی له سه ر زهوی مرۆفی بۆ وه دیه یتاوه پیوستی به کۆمه له هانده ریک هه یه که مرۆف بۆ کارو بزاف و بهرهمه یتان هاندا، بۆ ناواکرده وه ی زهوی. که نه مهش یه کیکه له ناما بجه داواکراوه کان له مرۆف و، له نیشته جیبونی سه رزه ویدا بۆی ته قدير کراوه:

﴿وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً ۗ تَعَسَىٰ أَعْتَبُكُم ۚ وَإِن يَرَوْا كِسْفًا مِّنَ النُّجُومِ فَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ البقرة/۳۰.

پهروه ردگاری تۆ به فریشتانی راگه یاند: من ده مهوی جینشینیک له سه رزه مین دیاری بکه م. ﴿البقرة/۳۰﴾.

﴿هُوَ أَنشَأَكُم مِّنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا ۖ ثُمَّ لَعَنَ قَوْمًا مِّنْهُمْ أَتَىٰ الْكَلْبَ الْأَبْرَحِيَّ فَسَخَّرَهَا لَهُمْ فِرْعَوْنَ وَبَنِي لَؤْيَ بْنِ كَعْبٍ﴾ هود/۶۱.

ههروه که نه وانه له نامرازه کانی (رابواردنن) که خودا له سه ر زه ویدا بۆ مرۆفی خه ملاندوه:

﴿وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ۚ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُحَانٍ أَسْفُودٍ﴾ البقرة/۳۶.

رای ببوین. ﴿البقرة/۳۶﴾.

له هه مانکات خالی تا قیکردنه وه یه که خودا مرۆفی بۆ وه دیه یتاوه:

﴿إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَّهَا لِنَبْلُوَهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ۗ وَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ السَّوْءُ الْأَعْمَىٰ ۗ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ الكهف/۷.

سه ر زه مینه یه نیمه بۆمان کرد به ئارایشت تا تا قیان بکه مینه وه کامه یان کارچاکتر ده بن. ﴿الكهف/۷﴾.

هەرچی کۆت و ریکخه‌ره کانیشن نه‌وا خودا زانیویه‌تی که نه‌وانیش پئویستن بۆ قه‌واره‌ی مرۆف تاکو نه‌رکی جینشیننی راسته‌ری^۱ نه‌نجام بدا که لیتی داواکراوه. جا وه‌رامدانه‌وه‌ی ته‌واوی هانده‌ره‌کان، که سنوره نارامه‌کان ده‌به‌زیتن، له‌ناوچون و گهنده‌ل بوونی مرۆفه و، له‌و به‌رزیه‌ی ده‌ترازیتن که خودا بۆ مرۆفی چاکی ته‌قدیر کردوه‌و به‌باشترین شیوه‌ وه‌دییه‌تاوه‌و، به‌شیویه‌کی گرده‌ب‌ر له‌ ناژه‌لی جیاکردۆته‌وه‌و، به‌م به‌رزیه‌ش بۆ هه‌لگرتنی نه‌و راسپارده‌یه ناماده‌کراوه که ناسمانه‌کان و زه‌وی و کپوه‌کان قایل نه‌بون هه‌لیگرن و ترسیان له‌ هه‌لگرتنی نواند چونکه بۆی ناماده نه‌کراون و، مرۆف هه‌لیگرت..

کۆته‌کانیش دو نه‌رک له‌ ژبانی مرۆف نه‌نجام ده‌ده‌ن.

نه‌و بره‌ دیاریده‌که‌ن که مرۆف پئیی وه‌رامی هانده‌ر و ئاره‌زه‌وه‌کانی بداته‌وه، به‌مشیویه‌ بره‌ وزه‌یه‌ک ده‌گێرپێته‌وه له‌وه‌ی که هه‌مو له‌ بواری به‌ره‌ستدا به‌فپرو بپروا. پاشان ناراسته‌ی نه‌و وزه‌یه‌ دیاریده‌کا و له‌ کایه‌یه‌کی به‌ره‌ستی په‌تی به‌رزی ده‌کاته‌وه بۆ کایه‌ی (به‌ها)کان،^۲ که بونی هه‌ره‌به‌رز و بالا بۆ مرۆف وینه‌ ده‌کیشتن، نه‌مه‌ش هه‌مان نه‌و راسپارده‌یه‌یه که مرۆف له‌ ناژه‌ل جیا‌ده‌کاته‌وه..

جا به‌م شیویه‌.. له‌نیوان هانده‌ره‌کان و ریکخه‌ره‌کان قه‌واره‌ی مرۆف هاوسه‌نگ ده‌بن و، مه‌به‌ستی بونی وه‌دیدئ کاتئ له‌باشترین شیوه‌دايه.^۳

به‌لام مرۆف له‌ هه‌مو حاله‌تیکدا ته‌واو ریکناکه‌وئ و، له‌هه‌مو حاله‌تیکیش له‌سه‌ر هاوسه‌نگیه‌که‌ی به‌رده‌وام نابئ:

۱ راسته‌ری: راشد.

۲ په‌تی: خالص به‌هاکان: قیم.

۳ نه‌گه‌ر ده‌ته‌وئ له‌مباروه‌ به‌شی یه‌که‌می (منهج التربية الإسلامية) بھوتنه‌وه له‌گه‌ل (دراسات في النفس الإنسانية) به‌شی (الدوافع والضوابط).

﴿عَهْدَنَا إِلَىٰ آدَمَ مِنْ قَبْلِ فَنَسِيَ وَلَمْ نَجِدْ لَهُ عَزْمًا﴾: بىر له نىستاش ده گەل

ئادەم پەيمانن بەست، لەبىرى كرد و پىنى نەكرا پىنكى بىنى. ۱۱۵/طه.

((كُلُّ بَنِي آدَمَ خَطَاءٌ، وَخَيْرُ الْخَطَائِينَ التَّوَّابُونَ: هەمو ئادەمىزادىك هەلە

دەكات و، چاكتىن هەلە كارانىش ئەوانەن كە تۆبە دەكەن.))^۱

جا لىزەدا گوناح روودەدا..

بەهۆى يەكئىك لە هۆيەكان، يا بەهەردوكيان لە يەك كاتدا روودەدا.. يا بەهۆى

توندىبونی فشارى هاندەرەكان بۆ سەر مرۆف-يا بەهۆى لاوازی رىكخەرەكان لە

ساتىكى ديارىكراودا، ياخود بە كۆبونەوهى هەردو هۆيەكان لە يەك كاتدا: توندى

هاندەرەكان و، لاوازی ئەو ويستە^۲ رىكخەرەى كە بپ و ئاراستە ديارىدەكا.

ئەوجا ئەنجامەكەشى لەقەدەر بەشداربونی هۆكارەكان دەبى.. خۆ كاتىك هاندەر

لاواز بى ئەوا بە ئاسانى رىكخەخرى، بەلام كاتىك توندونىز بى ئەوا رادەوهستىتە

سەر هیزی ئىرادە. ئەگەر بەهیز بو بۆى هەيە تەواو بەرپەرچى هاندەرەكە بداتەوهو

گوناحەكە رونەدا، يان بە سوکی روبدا و تىپەرپى كە قورنانى پىرۆز بە (لم: گوناحى

چكۆله) ناوی بردون. بەلام كە لاواز بو ئەوا لەبەردەم فشارەكە دادەپروخى.

پرواش بە خودا و بە رۆزى دواى بەهیزترىن كەرەستە يارمەتیدەرەكانى مرۆفە

بۆ بەرگرى كردن بەرامبەر فشارى ئارەزوهكان و، بەقەد ئەوهى پروا بەهیز و چەسپىو

بى توانای مرۆف هیندە دەبى بۆ رىكخستن لەناو ئەو سنورەى خودا بۆى كىشاوه،

واتە گوپرايهلى بۆ فەرمانەكانى خودا دەبى و، ئەو ئەركانە ئەنجامەدا كە خودا

لەسەرى فەرزكردون و، ئەمەش مانای ئەوه نىە كە مرۆف لە مرۆفایەتى خۆى

۱ أخرجه أحمد وأبو داود وابن ماجه والدارمي.

۲ فشار: ضغط · ويست: إرادة.

دابشورئ و ببيتته فريشته و هەرگيز گوناھان نہ کا! بە لکو مانای ئەوہ یە کہ گوترايەلئ و ریکخستت و ئەنجامدانئ ئەرکە کان لە ژيانيدا دەبنە بنەرەت و، لەوانيش بترازئ ريزپەرن و تێدەپەرن کہ نہ تێيدا دەمیتتەوہ و نہ تێيدا نەقووم دەبئ.

ئنجائەم وەسفەئ پەرورەدگار دەيگرتتەوہ:

﴿وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ
 ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرُ اللَّهُ لَهُ لَمْ يُصِرْ عَلَى مَا
 فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ، أُولَئِكَ جَزَاءُهُمْ مَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَجَنَّتْ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
 الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ: ئەو کەسانەئ هەرساتئ کارئ خراب
 دەکەن، یان ناحەقئ لەخۆ دەکەن، خودا لەبیر نابەنەوہ و لەبەری دەپارێنەوہ لە
 خەتاکانیان ببورئ، جگە لە خوداش کئ لە گوناھان دەبورئ؟ جا ئەوانە لەسەر
 کارئ کہ زانیویانە هەلەبە، پێداگر نین.. ئەوانە پاداشیان لەلای پەرورەدگاریان
 لیبوردنە و باغاتیکە کہ جۆباران بە بەریاندا دەپۆن و تاسەر لەنیو باغاتە
 دەمیتنەوہ، چەندە جوانە پاداشتی ئاکار چاکان. ﴿آل عمران/ ۱۳۵-۱۳۶.

بەلام کاتیک پڕوا بە خودا و بەپۆژی دوايئ لاواز بو-بەبەری لاوازیونیشئ-
 پێچەوانەئ ئەوہ دەبیتتە بنەرەت و، سەقامگیربون لەسەر فەرمانئ خودا دەبیتتە
 حالەتیکئ تێپەر کہ پاشان بەرەو گوناح و تاوان و گەندەلئ سەرەوژێر دەبیتتەوہ.

لە هەموو حالەتیکیشدا دەرەنجامئ پڕوا قەت ناییتتە سفر و، هەرگيز بون و
 نەبونی یە کسان نابن، بەشێوەیەک مەرۆف تاکە کردەوہ یەک لە کردەوہ کانی ئیسلام
 ئەنجام نەدا!!

گوناهیش-به کۆراییی^۱ زانایان- مرۆڤ له ئیسلام وه ده رنانئ^۲... به لکو شه وه له ئیسلام ده بیاته ده ره وه که گونا هیک به حه لال دانئ- نه گهرچی نه نجامی شی نه دابئ- به حه لال دانانی ش^۳ کرده وه یه کی ته واو جیا وازه له که وتنه ناو گونا هان.

که وتنه ناو گونا ح ساتی کی لا وازه که به سه ر مرۆڤ دادئ و له بیر ده کا، هه ره کو ئاده م پیت شتر له بیر ی چو، وره شی ده رو خئ، جا به روا نا که وت شه به ر بیر و هه ستی، هه رچه نده هیت شتا له دل شیدا مابئ. پیده چی ئامازه که ی پیغه مبه ری خوا ش ﴿هه ر بۆ ئه مه بی که ده فه رموی: ((لَا یَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلَا یَسْرِقُ السَّارِقُ حِينَ یَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ: زینا کهر که زینا ده کا به روا دار نیه و، دزی ش کاتی دزی کرده که ی به روا دار نیه.))^۴ پاشان مرۆڤ له ساتی لا وازی وه ئا گادئ و دیت ه وه یادی و، دا وای لی خو شبون ده کا و، خوداش لی خو شه ده بی.

هه رچی به حه لال دانا نه شه وه خو به گه وره زانی نه له ئاست به رستنی خودا و ملکه چ بون بۆ فه رمانی، وه ک شه وه یه خا وه نه که ی بلئ: خودا ئا وها ده لئ، به لام من له و مه سه له یه دا بۆ چو نی کی دیکه م هه یه، هه وه کو شه ی تان کاتی ک بان گه وازی یا خیبونی له فه رمانی خودای- به رز و به توانا- را گه یاند که پی تی فه رمو سو ژده بۆ ئاده م بیا، به لام شه ی تان گو تی: ﴿أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ: گو تی: دیاره من خو م له و چاک تر ده زانم، منت له ئا گر، شه وت له قو پ وه دیه ئنا. ﴿ص/ ۷۶. یان گو تی: ﴿لَمْ أَكُنْ لَأَسْجُدَ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ

۱ کۆراییی: إجماع

۲ ته نیا خه واری چ له گه ل نه مه دا نین، به خو شی ان تا خنی کی له ئیسلام به ده رن.

۳ یه کینه که له کرده وه کانی دل و ده بته مایه ی کافری ون.

۴ آخر جه الشیخان.

حَمًا مَسْتُونٍ: من چۆن سوژده ده بهم بۆ مرۆڤيڤك، له قورپه شهى بۆگه نيوى رهق هه لاتوت چى كردوه؟ ﴿الحجر/۳۳. نه مه يه كه خوداى پاك لىسى خوڤشابى چونكه هاوبه شپه رستيه:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ: خودا له وانه نابورى كه شه ريكى بۆ بناسن، له وه خوارتر هه ركه سيكى بۆ خۆى هه زكا، عافوى ده كا. ﴿النساء/۱۱۶.

به لام نايا سنورى گوناح له كۆمه لگه ي موسلماندا چيه؟

نايا ده كرى ئه م سنوره رابكشى و هه مو كۆمه لگه بگريته وه. پاشان رابكشى و هه مو كرده وه يه كه له كرده وه كانى ئيسلام بگريته وه؟!

نايا له پاش شه وه ته نيا به به راستدانان و دانپيڤداهيئان وه ك كۆمه لگه يه كى (موسلمان) ده ميئى؟!

ئيمه نه گهر شه وه مان پى دروستبو كه مه بده ئى (به راستدانان و دانپيڤداهيئان) (پروا) بى و... واماندانا كه پروا به مانه وه ديدى نه گهر چى مرۆڤ يه كه كرده وه ي ئيسلاميئى جيبه جى نه كرد، به بانگه شه ي شه وه ي گوايه كرده وه ناكه ويته بهر ناوه رۆكى پروا و، بريارماندا-به پيى ئه م بۆچونه- كه ئه م هيئنده به سه بۆ به خشيئى سيفه تى ئيسلام له دنيا و چونه به هه شت له رۆژى دواييدا.. نه گهر شه وه مان بۆ تاكه كه سيك به ره وا دانا، نايا بۆ مان هه يه له هيج تاكيكى ديكه ي قه ده غه بكه مين؟ يا له هه مو تاكه كان نه گهر به خويان بيانه وي؟!

ئهى حاله ته كه چۆن ده بى نه گهر كۆمه لگه يه كمان هه بو هه مو به مشيويه

(موسلمان)ى (پروادار) بن؟!

نایا هیج شتیکی له‌وانه لی‌وه‌دی دی که خودا به‌ناردنی پیغه‌مبه‌ران و دابه‌زاندنی کتیبان مه‌به‌ستی بو؟

هەر بو وه‌بیره‌یناوه ده‌گه‌رینه‌وه بو‌ئهو نایه‌ته‌ی که نامانج له‌ ناردنی پیغه‌مبه‌ران و دابه‌زاندنی کتیبان دیارده‌کا:

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ﴾: نيمه پیغه‌مبه‌رانمان نارد به‌ چهند به‌لگه‌ی ناشکراوه و ویرای نه‌وان، کتیب و هزی هه‌سه‌نگاندنمان نارده‌ خوار، هه‌تا خه‌لك به‌ داد‌گه‌ری و بی‌جیاوازی له‌ناریه‌کا ره‌فتار بکه‌ن. ﴿الحديد/۲۵﴾.

نایا خه‌لك به‌مشیه‌یه‌یه‌ داد‌گه‌ری به‌ریا ده‌که‌ن؟!‌

دیسان هەر بو وه‌بیره‌یناوه ده‌گه‌رینه‌وه بو‌ئهو نایه‌تانه‌ی نامانجی سه‌ره‌لدان و ده‌رخستنی خودی ئەم ئوممه‌ته‌ دیارده‌که‌ن.

﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ﴾: نیه‌و چاکترین کۆمه‌لن له‌ناو مه‌ردمی دنیا‌دا سه‌رتان هه‌لدا، فه‌رمان به‌ چاکه‌ ده‌ده‌ن و ری له‌ نارها ده‌به‌ستن، باوه‌ریشه‌ستان به‌خوا هه‌یه. ﴿آل عمران/۱۱۰﴾.

﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا﴾: به‌و شیوه‌یه‌ نيمه نیه‌وه‌مان کردۆته‌ ئۆمه‌تیکی هه‌لبۆارده، تا شایه‌د بن و ناگاتان له‌ خه‌لكی هه‌بی و پیغه‌مبه‌ریشه‌ شایه‌دتان بی و چاوه‌دیریتان لی‌بکا. ﴿البقرة/۱۴۳﴾.

﴿وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مِّلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ هُوَ سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ

شَهِدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ
 وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ النَّصِيرُ: به دل و دا و-وهك
 بیویسته- له رای خودا جهاد بکهن. نهو همر خوی نیوهی ههلبژارد، لهم دینهشدا
 توشی زهحهتی نهکردون، همر نایینی ئیبراهیمی باوکتانه، لهپیشدا و لهم
 قورنانهشدا، همر نهو ناوی نان موسلمان، تا پیغه ممبر به شایهت بی لهسر نیوه و
 نیوهش شایهت بن لهسر خه لک. جا نویژ بکهن و زهکات بدهن و پشتتان همر به
 خوا بهستن، نای چمن گهوره و یاریده ریکی ههتیزایه. ﴿الحج/۷۸﴾.

جا نایه به مشیوهیه هیچ شتیک لهم نامانجانه دینه دی؟! نایا خودا-ی بهرز و
 تهوانا- لهعجزه خدیاله-یا نهو رهفتاره ههله- ناگادار نهکردینهوه که باسی
 بهنی ئیسرائیلیمان بز دهکا، تا ئیمهش دوچارى نهین:

﴿فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا الْكِتَابَ يَأْخُذُونَ عَرَضَ هَذَا الْأَدْنَىٰ
 وَيَقُولُونَ سَيُغْفَرُ لَنَا وَإِنْ يَأْتِهِمْ عَرَضٌ مِثْلَهُ يَأْخُذُوهُ أَلَمْ يُؤْخَذْ عَلَيْهِمْ مِيثَاقُ
 الْكِتَابِ أَنْ لَا يَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ وَدَرَسُوا مَا فِيهِ وَالذَّارُ الْآخِرَةُ خَيْرٌ
 لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾: نهوسا جینشینانیکى بهدفر هاتنه جیگیان و،
 کتیبه که لای نهوان به کهله پور ما، که همر بز ته ماحی دنیا تیده کوشان.
 دهشیانگوت: ئیمه همر زور زو عافو ده کرین. نهگمر دیسانیش له شتیک دهستیان
 گیربا، وهریان دهگرت. مهگمر لهو کتیبهدا پدیانیان لی وهرنه گیرا، لهراستی بهولواه
 ده باره ی خوا نه دوین؟ که ههرجی تیشیدا هه بو خویندبو بیان. خانه ی قیامت بز
 نهوانه ی خو پاریزن زور باشتره، هیشتا نیوه تی ناگهن؟ ﴿الأعراف/۱۶۹﴾.

یان نه مه نه رکیکه ته نیا له نهستوی بهنی ئیسرائیل دایه و (نومه تی
 موسلمان) یشی لی عهفو کراوه!؟

بۆ دورخستنه وهی ئەم خەیاڵە حوزەیفە رضی اللہ عنہ گوتی: بەنی ئیسرائیل باشتترین برای ئێوەن ئەگەر هەرچی شتی خۆش و شیرینە بۆ ئێوە بێ و هەرچی ناخۆش و تالیشه بۆ ئەوان بێ. ^۱!!

گومان لەو هەدا نیه ئەو (کۆمەلگە) یە ئێمە بۆره گەندەلانە ی دەربارە ی (پروا) و دەربارە ی (داخوازیە کانی لا إله إلا الله) تێدا بلاویتتەوه دەبیتتە ئەو ناوماڵکە ی پیغەمبەر صلی اللہ علیہ و آله و سلم بۆ لی ئاگادار کەنەوه باسی فەرموہ: ((يُوشِكُ أَنْ تَدَاعَى عَلَيْكُمْ الْأُمَمُ كَمَا تَدَاعَى الْأَكَلَةَ عَلَى قَصْعَتِهَا. قَالُوا: آمِنٌ قَلِيلٌ نَحْنُ يَوْمَئِذٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: أُنْتُمْ يَوْمَئِذٍ كَثِيرٌ وَلَكِنَّكُمْ غُفَاءٌ كَغُفَاءِ السَّيْلِ: هَيِّنْدِي نَه مَوَاهِ كَه نَوْمَتَه كَانِي دِيكە بِيئَنه سەرتان لەو كۆ ئەو بۆخۆزانە ی دەچنە سەر لە گەنی ناخۆاردن.. گوتیان: ئایا لەبەر كەم ی ژمارە مان لەو رۆژیدا، ئە ی پیغەمبەری خوا؟ فەرمووی: نەخێر ئەو رۆژی ئێوە زۆرن، بەلام وەكو ناوماڵکی سیلاوی وان)) ^۲.

بەراستیش نۆمەتەكان پەر دەدەنە ئەو ناوماڵکە ی كە هەر بە بەراستدانان و دانپێداھێنان رازیه و، وا خەیاڵ دەكا كە پروای وە دەست هێناوه.!!

هەرچی كۆمەلگە ی موسلمانیشە - كە بە شەرعی خوا حوكم دەكا - ئەو گوناھانە ی تێدا رودەدا كە خودا قەدەری لەسەرە، بەلام لە هەموو بارێكدا بەلای كەم ی دو كەدوہ هەر دەمێتن كە هیچ مرۆڤێك وازیان لێناھێنێ تا لە كۆمەلگە موسلمانە كەدا وەكو موسلمان مامەلە ی لە گەلدا بكەن و، لێ پێچانەوشی لەسەر خوا دەبێ و، هەتاكو لە سزای فەوتیتنەر قوتار بێ لە ژيانی دنیا، ئەو دو كەدوہ یەش بریتین لە نوێژ و حوكم بردنە بەر شەریعەتی خودا، ئەمانەش ئەو دو

۱ رواه الطبرانی عن حذيفة من أكثر من طريق، أنظر تفسير الطبري ۲۵۳/۶ الطبعة الثالثة ۱۳۸۸ھ.

۲ أخرجه أحمد وأبو داود

فاکته ره بون که بۆ ماوهی سێزده سهده له بهلگه نهو یسته کانی کاری موسلمان بون له کۆمه لگه ی ئیسلامی دا (هر چه ند له ناخی دهرونی کافر یا دوروش بوی) سه ره پای هه مو نه و لاریبونه ی^۱ نه وه دوا ی نه وه موسلمانان تییکه وتن و، سه ره پای نه وه هه مو خۆدزینه وه ی له نه رکه کانی ئیسلام نه نجامیاندا .. له م سه ده ده ی دوا ییش ده رچی هه رگیز به ناشکرایی که سینک وازی لییان نه هیئاوه ..

* * *

به مشیویه نه وه رونبۆوه که مه حاله مرۆف ده سه برداری هه مو داخوازیه کانی (لا إله إلا الله) بیست، هه ر برواداریش بمینیته وه به (لا إله إلا الله) .. مه حاله به گوێره ی نه و ناما نجانه ی پیغه مبه رانیان بۆ نار درا وه کتییان له گه لّ دابه زینرا وه . ههروه ها مه حاله به گوێره ی واقعی نه وه کۆمه لگه موسلمانه ی که حوکم به شه ریه تی خوا ده کا و، مه حاله به گوێره ی واقعی دهرونی مرۆف، جا ده بی نه و که سانه ی پشتیان به چ به ستابێ که ده لێن: هه مو داخوازیه کانی بر وای بریتیه له به راستدانان و دانپیدا هیئان. کرده وه کانیش- نه گه ر له پاش نه مه مرۆف نه نجامیدا- نه وه به رزبونه وه ی پله و پایه یه و، نه گه ر نه نجامی شی نه دان بۆ بر واکه ی چ باس نیه، نه و بر وایه ی که ته نیا به هۆی به راستدانان و دانپیدا هیئان به ته واوی دیته دی؟!

بیگومان نه مه قسه ی مورجیته کانه له گه لّ نه وانه ی به پیکی نه وان لییاندا وه و له پیکی نه وان هه لیاندا وه .. ساکارترین پیدا چونه وه ی میژوی تا قم و گروپه کانیش، سه رچاوه ی نه و قسه یه مان پیشانده دا که زۆر به روحی ئیسلام نامۆیه . هه رچه ند له راستیدا مورجیته کۆنه کان- له گه لّ نه و هه مو لاریبونه ی له تیگه یشتنی ئیسلام دا یانه ئینا- هه رگیز بۆی نه چون و- هه رگیز نه شگه یشتنه نه وه ی- که نوێژ یا حوکم

۱ لاریبون: انحراف

بردنه بهر شهريعه‌تی خودا لایبهن هه‌روه‌کو مورجینه تازه‌کان لایان بردن، چونکه به دريژایی سیزده سده‌ی یه‌که‌م به‌خه‌یالی که‌س دا نه‌هات که‌تاکه مرؤفینک له‌سه‌ر خاکی نیسلا‌می هه‌بی و بکری به‌موسلمان ناویری له‌ژیانی دنیا و، به‌زندوییش بی‌نی، له‌کاتینکدا سی‌رؤژ له‌سه‌ر یه‌ک نویژی پشتگوی خستب، یان حوکم بیاته به‌ر غه‌یری شهريعه‌تی خوا.

به‌لام مورجینه کۆنه‌کان-له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا- هه‌رئه‌وان بون نه‌و ته‌وه ژه‌هراویه‌یان چاند که‌ مورجینه تازه‌کان لیان چنن و، نیسلا‌میکی نویان لی‌پواند که‌نه کتیبیکی پی‌دابه‌زیبو و نه‌پنغه‌مبه‌ریکی پی‌ره‌وانه‌کراو. نیسلا‌میکی به‌بی نه‌رک! یا بلئی: نیسلا‌میکی به‌بی نیسلام!!

مورجینه‌کان-چ کۆن و چ تازه‌کانیان- ناخۆ پشت به‌چ ده‌به‌ست له‌وه‌ی که‌ هه‌رچی داواکراوه بۆ چه‌سپاندنی پروا بریتیه له‌دانپیدانانیک به‌زمان به‌گویره‌ی ژیانی دنیا و، به‌راستدانان و دانپیدا‌هینان به‌گویره‌ی ژیانی دوا‌یی؟!

یه‌که‌م شت پشتیان پی‌به‌ستابن مه‌دلولی زمانه‌وانی وشه‌ی پروا(نیمان)ه و، گوتیان: بریتیه له‌به‌راستدانان، پاشان گوتیان: له‌ئایه‌ته‌کانی قورشاندا کرده‌ی چاک به‌مه‌عتوفی له‌پاش نیمانه‌وه دئ: ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾، پیتی واویش لی‌رده‌ا جیاوازی ده‌گه‌یه‌نی، جا به‌مجۆره پروا شتی‌که و کرده‌ی چاکیش شتیکی تره، له‌هه‌مان ره‌گه‌ز نیه و ناچیتته ناوی.

جا هه‌رچی به‌لگه هینانه‌وه‌یه به‌مه‌دلولی زمانه‌وانی نه‌وه خه‌له‌تان‌دنیکی ناشکرایه!

چونکه مه‌دلولی زاراوه‌یی-که هه‌ندیک بی‌ژه‌ی دیاری‌کراو له‌قورشاندا وه‌ریان‌گرتوه وه‌ک: نیمان و، نویژ و، زه‌کات- ده‌چیتته نیو واتای زمانه‌وانی به‌

گشتی، به‌لام که نیسلام به‌کاریدینن واتایه کی تاییهت و سیفه‌تییکی تاییهت وهرده‌گری، که دروست نیه واتای زمانه‌وانی چیدیکه بو بگریته بیانو.

نوژی(الصلاة) له زماندا واتای نزا(دعاء) ده‌گه‌یه‌نن، به‌لام نایا ده‌کری بلین که نوژی-به واتا تاییه‌تیه‌که‌ی له زاراه‌سازی نیسلامیدا-ته‌نیا پارانه‌وه و نزایه، جوړیک نزا-به‌همر شیوه‌یه‌ک بی- جیگه‌ی نوژی بگریته‌وه به رکوع و سوژده و قورنان خویندنه‌وه‌کانی و نهو ری‌کخه‌رانه‌ی هده‌تی له واجبیتی پاکوون له پیش نوژی و، واجبیتی نوژی‌کردن له کاته‌کانی دیاری‌کراوی خویدا...تاد...تاد!؟

پرواش به ههمان شیوه... له زماندا بریتیه له به‌راستدانان، به‌لام-به واتا زاراه‌یه‌یه نیسلامیه‌که‌ی- شیوه‌یه‌کی دیاری‌کراوی به‌راستدانانه که کومه‌له داخو‌زیه‌کی دیاری‌کراوی هده‌یه، له کرده‌وه‌ی دل و ه‌کو خو‌شه‌ویستی و سهر‌شو‌ری و ملکه‌چی و خو‌یه‌ده‌سته‌وه‌دان و، واجبونی گه‌رانه‌وه بو لای خوا له‌کاتی حوکم کردن له‌سهر ههر مه‌سه‌له‌یه‌ک له مه‌سه‌لان، یا هه‌لو‌یستی‌ک له هه‌لو‌یستان، یا هه‌لسوکه‌وتیک له هه‌لسوکه‌وتان، داخو‌ه‌لاله یا حرامه یا موباحه یا مه‌کروهه یا مه‌ندوبه، هه‌روه‌ها کرده‌وه‌ی نه‌ندامه‌کانیش که نه‌نجامدانی دروشمه‌کانی په‌رستن ده‌گریته‌وه له‌گه‌ل ده‌سپتیه‌گرتنی ناکاره‌کانی (لا إله إلا الله) له ره‌فتاری کرداریدا، له‌پال ملکه‌چ بونی کرداری بو نه‌حکامی شه‌ریعت له‌و کیشانه‌ی که له ژیانی خه‌لکیدا له ههر ساتیک له ساته‌کانی ژیان‌بیاندا روده‌ده‌ن:

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ، الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ، أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ:

خاوه‌ن پروا نهو که‌سانه‌ن ههر که ناوی خودا برا، دل‌یان ترسی لی ده‌نیشی و که

ثابته کانی نهویان بو خوینرایه وه، پروایان به هیتر دهبی و دهرهست خویمان به
 په روره دگاریان دهسپترن.. نهوانه که نویژ ده کهن و لهو برژیوهی به شمان داوون به شسی
 هدرارانیش دهدهن.. باوه پرداری بی که مایه تی نه مانه ن که له په روره دگاریانه وه
 پله وپایه و لی خویشبون و برژیوی په سندیان هیه. ﴿الأنفال/۲-۴.

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي
 أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيَسْلُمُوا تَسْلِيمًا﴾ به لام نه خیر، سویند به په روره دگاری
 تو نه مانه نابنه خاوه نی پروا مه گهر کاتیک که له کیشه و هدرای نیوان خوینانا
 حوکم بیننه لای تو و له دلوه به هدر فرمانی تو بیده ی پی رازی بن و به ته وای
 ملکه چی بن. ﴿النساء/۶۵.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن
 تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
 نهی گه لی خاوه ن باوه ران! به رفرمانی خودا و پیغه مبهری خودا و کار به دهستانی
 خوتان بن، هدر کاتیکیش له سهر شتیک له نیبوخودا بیتک نه هاتن، نه گهر پرواتان به
 خودا و به روژی قیامه تی هیه، کیشی خوتان حه والهی خوا و پیغه مبهری خوا
 بکن. ﴿النساء/۵۹.

﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ، الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ، وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ
 مُعْرِضُونَ، وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ، وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ، إِلَّا عَلَى
 أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ، فَمَنْ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ
 هُمُ الْعَادُونَ، وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ، وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ
 يُحَافِظُونَ، أُولَئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ، الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾
 بی گومان باوه پرداران، رزگارن.. نه وکه سانه ی له نویژاندا خویمان به گه وره

نازانن.. ئەوانەش که له قسەى پوچ دورى دەکەن.. ئەوانەش که زەکات دەدەن.. هەر ئەوانەش که شەرمى خۆ دەپارێزن، مەگین لێ هەوسەرى خۆيان يان ئەوەى ملکى خۆيانن، که نابێ سەرکۆنە بکریتن، هەركیش جیا لەمانەى بوو، ئەوە سنوربەزیتە و لە ئەندازە لادەرە.. ئەوانەش-لە رزگارەن- که ئەمانەت و بەئینیان دەپارێزن.. ئەوانەش که لەسەر نۆژکردنێ سۆرن.. ئەمانە گشتیان بەشەبەرن.. ئەو کەسانەى که بەشەبرى بەهەشتن و تا هەتا هەر تیا دەبن. ﴿المؤمنون/۱-۱۱﴾

ئەمانە هەموى داخوازی (بەراستدانان)ن بە واتا زاراوەیە تاییەتیەکەى که قورئان بە وشەى (بروا = الإیمان) گوزارشى لێکردووە، و مەدلولى زمانەوانیشى لى نابیته بیانو، وەك چۆن نابیته بیانو لە واتای نوێو و لە واتای زەکات و زاراوە ئیسلامیەکانى دیکە، که بەکارهێنانە زمانەوانیەکەى سنوردار کراو، داخوازیگەلێکی دیاریکراوی خراوەتە سەر که مەرج نیە واتای زمانەوانى هەلیانگری.

هەرچی بیانو هێنانەوشە بەوەى که کردەوێ چاک (عمل الصالحات) لە دەربڕینی قورئانیدا بە مەعتوفى لەسەر بروا هاتو، ئەمەش کردنە بەلگەى ئەوەى که کردەوێ ناچیتە نینو ناوەرۆکی بروا چونکە (واو) جیاوازی دەخوای، چونکە هیچ شتیک بو سەر خۆى مەعتوف نابن.. ئەمەش لە بیانوی یەکەم کەمتر دانەپزێووە خەلەتاندنی کەمتر نیە!

خودای بەرز دەفەرموی: ﴿مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ﴾ هەرکێ دژی خودا و پیغەمبەرەکانى و فریشتانى و جویرائیل و میکایل بێ، خوداش دژی خوانەناسانە. ﴿البقرة/۹۸﴾

لهم ثایه تدها ناشکرایه که جبریل و میکال له هه مان نهو فریشتانهن که پیشتر باسیان هاتوه، نه مهش ریی له وه نه گرتوه که جبریل و میکال به مهعتوفی بین له سهر فریشتان. چونکه عهتفی به شیک له سهر هه مو، یان عهتفی تاییهت له سهر گشت دروسته و لهو زمانه دا ناسراوه که قورثانی پس دابه زیوهو بۆ واتا گه لیکی ره وانبیژی ناسراو به کارهاتوه.

ههروه ها خودای بهرز ده فهرموئ: ﴿الَّذِينَ يَخْمَلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ: نهوانه ی تهختی خویان هه لگرتوه و نهوانه ی به ده وری نهودان، به پاکیگاری و سوپاسی پهروه ردگاریان خه ریکن و برویان هه بهوی ههیه. ﴿غافر/۷.

لیره دا پاکیگاری (التسبیح) وه پیش خراوه، که چی بۆ خوی له داخوازیه کانی برویه، لهو کرده وانن که له گه ل بروادا جوتن نه مهش نه بۆته ریکر له وه ی که ئیمان له سهر عهتف بکری. چونکه عهتفی (کل) ی دواخراو له سهر (جزء) ی پیشخراو دروسته و له زماندا ناسراوه بۆ هه ندیک واتای ره وانبیژی.. هیچ شتیکیش له مه دا جیاوازی له نیوان (معطوف) و (معطوف علیه) ناخوازی. نه له فونه ی یه که م و نه له فونه ی دوه م، به لکو هیند نزیک و جوتن له گه ل یه کتر، گه یشتۆته له خوگرتن: یه کیکیان نه وه ی دیکه له خو بگری، یا جوتبونی گشت له گه ل تاییهت.

ههروه ک به لگه هینانه وه بهو عهتفه ی له ئایه ته قورثانیه کاندا له نیوان برپا و کرده وه ی چاکدا هاتوه بۆ سه ره خوئی هه ریه که یان له وه ی دیکه و نه چونه نیو ناوه رۆکی یا نیو واتای. نه مهشیان به چند ئایه تیکی دیکه سوچ ده کرتیه وه که باسی کراوه به جوتی له گه ل کرده وه ی چاک نهک به مهعتوف.

﴿وَمَنْ يَأْتِهِ مُؤْمِنًا قَدْ عَمِلَ الصَّالِحَاتِ فَأُولَئِكَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلَى، جَنَّاتُ
عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ مَنْ تَزَكَّى: هدرکه سیئک
به پرواداری بجیتته لای خوا و کرده وهی چاکی نه بجام دابئی، جینگای نهوان وان له
پله بهرزه کانا. نشیمه نیان باغاتیکه جویاریان به بهردا ده پروا و تا هه تابه تیا ده بن.
نهمیه پاداشی پاکان. ﴿طه/۷۵-۷۶.

تیکرایی حالته که لیره دا نه وهیه که واژهی ﴿قَدْ عَمِلَ الصَّالِحَاتِ﴾ که کرده وهی
چاکی نه بجامدابی. ﴿ له دو واتایان بترازی چیدیکه هه لئاگرئی: یا نه وه تا کرده وهی
چاک داخوازی و ناوه رۆکی پروایه، به واتای نه وهی هدر که سیئکی پرواداریی حالی
وایه ده بی کرده وهی چاکی کرد بی، یا نه وه تا ده بی کرده وهی چاک-له گهل پروادا-
ههردوک مەرچی چونه به ههشت بن، له ههردو باریشدا پروا و کرده وهی چاک جوتن
له سه ره تادا بی یا له سه ره بجام یا له ههردو کیان پیکه وه.

خۆ نه گهر بگوتری: کرده وهی چاک مەرجن بز گهیشتن به (پله بهرزه کان) به
تدنیا نهک ههردو چونه به ههشت و تاکه مەرچی چونه به ههشتیش به راستدانان و
دانپیدانان، نهوا نهو نایه تهی له سوره تی نیساندا هاتوه نهمه ده پوکینته وه:

﴿وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ
الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا: ههردو مروهک-نیر بی یان می- ههردو هینده خاوهن باوهر و
ناکارچاک بی، ده چنه به ههشته وهو به نه ندازهی تلیشی وردیلهی ناوکه خورمایهش
ناهه قیان لی ناگرئی. ﴿النساء/۱۲۴.

لیره دا باسی کرده وهی چاک پیشکه وهتوهو مەرجه که شی له تیکرایی حالته که دا
هاتوه (که پروادار بی) سه ره بجامیش چونه به ههشته نهک پله بهرز و بالایه کانی!

ههروههها كه خودا ده فرموى: ﴿وَيَسِّرَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا حَسَنًا﴾ به شو خاوون باوه پاندى ئاكارچاكن مؤده بدا كه پاداشى باشيان ده بى. ﴿الكهف/ ۲﴾.

لييره شدا واتايه كه له وه ده رناچى كه كرده وهى چاكه نيشى پرواداران، يان ئاكار و كرده وهى چاك له گه ل پروا مه رجه بؤ ده سكه وتنى پاداشتى باش. نايه ته كانيش تىكرا به لگه ي رون و ئاشكرايان له خو گرتوه هه مو قسه و قسه لؤكى مورجينان به تال و پوچ ده كاتوه كه له باره ي جودايى پروا له كرده وه گوتويانه و، له گه ل نه و ليكدانه وه يان كه گوايه شو پروايه ي له لاي خودا قبول ده كرى و ده بته مايه ي چونه به هه شت ته نيا بريته له به راستدانان و دانپيده ينان!

* * *

ههروههها مورجينه گوناھيان كر دۆته بيانو..

گوناح له كرده وهى نه ندا مان به پيى به كده نكي زانايانى ئيسلام مرؤف له پروا ده رناكا، كه واته ده بى پروا شتيك بى هه ر ته نيا به خودى خو ي به رپايى و، به كرده وه په يوه ست نه بى، نه گينا سيفه تى ئيمان له و كه سه داده شو رى كه گوناھيك نه بجا مدا و به پروادارى ناميى.

بيانو گرتنيان به گوناھيش به مشيوه يه - وه ك هه مو بيانوه كانيان - خه له تاندنيكى ئاشكرايه!

راسته گوناھ مرؤف له پروا ده رناكا، به لام بيتگومان كارى تيده كا! كارى گه رى گوناھيش له حالى مرؤف حه قيقه تيكه پيويستى به دوپات كرده وه نيه، چونكه شتيكى تيبينكراوى بيسراوى رۆژانه يه، به لام شو رافه كرده ي

پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: هر که از من بپرسد که چه گناهی است که خداوند او را عذاب کند، بگو: آن گناهی است که در آن گناهان گناهان را نماند. (صحیح بخاری، ج ۱، ص ۱۰۵)

((إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا أَخْطَأَ خَطِيئَةً نَكَتَتْ فِي قَلْبِهِ نُكْتَةً، فَإِذَا هُوَ نَزَعَ وَاسْتَتَفَرَّ وَتَابَ صَقَلَ قَلْبُهُ، وَإِنْ عَادَ زِيدَ فِيهَا حَتَّى تَعْلُوَ قَلْبُهُ، وَهُوَ الرَّانَ الَّذِي ذَكَرَهُ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾، كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَخْجُونُونَ، ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ﴾: نه گدازنده گناهتکی کرد پنتیکسی له دلدا دروست ده کات، جا نه گداز وازی هیتنا و داوای لیخوشبونی کرد و ژیوان بژوه، دلّی زاخاو ده دریتسه وه، نه گداز گه رایسه وه سدریشی نهوا زیاد ده کا هه تا دلّی داده گری، نه مهش نهو (ران: ژهنگ) هیه که خودای گه وره باسی کرده: ﴿که واش نیه، به لکو نهوان ژهنگی کاره کانی خویان بژته تویژیکسی سدر دلّیان.. هیچ وا نیه! دیاره نهوان لهو رژژدها له به زهیی په روه رد گاریان، زور دورن.. له ناکاما نهوان- بی گومان- ده چنه دژزه خ.﴾

دلّیش جینگمی بروایه.. جا چون دلّی رهش له گهل دلّی سپی له روی برواوه به کسان ده بی؟!

بروا ده که ویته بهر کاریگه ری تا عهت و گوناها ن و زیاد و کهم ده بی، هیچ بژچونیکیش نه وه قبول ناکا که باری بروا له زیاد بوندا وه کو باری بروا وای له کاتی که مبونده دا.

له گهل نه وهش- هه روه که له پیتشدا ناماژه مان بو کرد- ده بی سنوریک بو گوناها ن دابنیتین و لیّی تینه په رین هه رچند چوارچیوه که ی فراوان بی. شه م سنورهش نیمه له خومانه وه داینانیتین، به لکو له کتیبی خوا و سوننه تی پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم

هه‌لده‌هینجری. ^۱ چونکه گوناح له به‌ه‌ل‌ل‌دان جودایه و، به‌ه‌ل‌ل‌دانان مرۆف له
بروا دهرده‌کا هه‌رچه‌نده کرداری نه‌هی لیکراویشی نه‌نجام نه‌دایه.

گوناهیش نه‌وه ناگریته‌وه که بنچینه‌ی بروا هه‌لبه‌ه‌شینه‌وه، یاسادانانیش به
غه‌یری نه‌وه‌ی خوا دایبه‌زاندوه (واته‌ه‌ه‌ل‌ل‌کردن و هه‌رام‌کردن به‌بێ فه‌رمانی خوا)
له‌و شتانه‌یه که بروا هه‌ل‌ده‌وه‌شینه‌ته‌وه.

ناکری له هه‌مان‌کاتدا یان له هه‌مان‌که‌سدا، گوناح سه‌رتاپای داخوازیه‌کانی (لا
إله إلا الله) بگریته‌وه. هه‌رکه‌سیکیش به‌دریژایی ژبانی خۆی ته‌نیا یه‌ک
له‌کرده‌وه‌کانی نیسلامی نه‌نجام مه‌حاله‌ه که یه‌ک گه‌رد بروای له‌ دلیدا
هه‌بێ!!

* * *

هه‌روه‌ها بیانویان به‌وه هیناوه که بۆ نه‌وه‌ی خه‌لک بیته‌ ناو نیسلام ته‌نیا داوای
نه‌وه‌یان لیکراوه به‌زار شایه‌تمان بیتن، هه‌رکه‌سیکی شایه‌تمانیشی ده‌هینا یه‌کسه‌ر
به‌ موسلمان داده‌نرا و، حوکمه‌ دیاره‌کانی ژبانی دنیا‌شی به‌سه‌ردا تیپه‌ر ده‌کرا و،
له‌رۆژی دوايشدا لپیته‌چانه‌وه‌ی له‌سه‌ر خوا بو.

نه‌مه‌ش له‌ گه‌وره‌ترین خلیسکانه‌کانی تیگه‌یشتنه‌ له‌باره‌ی داخوازیه‌کانی (لا
إله إلا الله)! چونکه نه‌مه به‌خۆی حه‌قیقه‌ته، به‌لام ده‌لاله‌ته‌کانی به‌مشیه‌یه‌ نیه
که بۆی ده‌چن و.. نه‌مه‌ش به‌لگه‌یه!

راسته هه‌رکه‌سیکی ده‌هاته‌ لای پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ده‌یگوت: (أشهد أن لا إله
إلا الله وأن محمداً رسول الله-یا شتیکی به‌م واتایه‌ی ده‌گوت) یه‌کسه‌ر به‌ موسلمان

۱ هه‌ل‌ئینجان: استنباط

حسینده کرا و، ده چوه ریزی کۆمه‌لگه‌ی موسلمان، ته‌نانه‌ت نه‌گهر به‌ دوروییش بی‌گوتبا.

به‌لام به‌لگه‌هینانه‌وه به‌مه‌ بۆ نه‌وه‌ی-ته‌نیا- به‌زمان گوتنی (لا إله إلا الله) سیفه‌تی ئیسلامی له‌ژیانی دنیا‌دا به‌خشیوه‌و، له‌وه‌ش زیاتر چیدی له‌ مرۆڤ داواناکری تا‌کو بیته‌ موسلمان له‌ ژیا‌نی دنیا و لیپیت‌چانه‌وه‌شی له‌ رۆژی داواییدا له‌سه‌ر خوایه، نه‌مه‌ به‌لگه‌خوازیه‌کی ره‌ت‌کراوه‌یه!

نه‌وه‌ی نه‌م مه‌سه‌له‌یه‌ گرده‌ب‌ر به‌کلاده‌کاته‌وه‌ بریتیه‌ له‌ هه‌لگه‌پانه‌وه‌١ .. بابای هه‌لگه‌پاره‌ که‌ هیشتا به‌ زمانی ده‌لی: (لا إله إلا الله محمد رسول الله) ، به‌لام نکو‌لی شتیکی له‌ داخوازیه‌کانی (لا إله إلا الله) کردوه، جا نکو‌لی له‌ نو‌یژ یا له‌ رۆژی یا زه‌کات یا حج کردب‌ن، یاخود به‌ ویست و ره‌زامه‌ندی خۆی حوکمی بردۆته‌ به‌ر غه‌یری شه‌ریعه‌تی خوا، له‌ژیانی دنیا‌دا سزاکه‌ی کوشتنه‌ و، سزای رۆژی داوایشی به‌ نه‌مری مانه‌وه‌یه‌ له‌ دۆزه‌خدا (نه‌گهر نه‌گه‌ریته‌وه‌و تۆبه‌ نه‌کا) ..

جا ئایا ری‌ی تیده‌چی که‌ دادگه‌ری خودای به‌رز وابی، فه‌رمان به‌ کوشتنی مرۆڤیک‌ بدا له‌ ژیا‌نی دنیا و، له‌رۆژی داوایشدا به‌ نه‌مری بیخاته‌ ناگری دۆزه‌خ له‌سه‌ر مه‌سه‌له‌یه‌ک که‌ لی‌ی داوانه‌کردوه‌و، پێ‌وه‌ی پابه‌ند نه‌کردوه‌و، پێ‌ی رانه‌گه‌یانده‌؟!

نه‌گهر روکه‌شی حالته‌که‌ وه‌رگه‌ین- که‌ مورجیسه‌کان ده‌یکه‌نه‌ به‌لگه‌ له‌گه‌ل نه‌وانه‌ی به‌ زورپنای نه‌وان هه‌لده‌په‌رن- نه‌وا زیاتر له‌و مرۆڤه‌ داوا نه‌کراوه‌ که‌ به‌ زمانی بلی: (لا إله إلا الله محمد رسول الله) .

١ هه‌لگه‌پانه‌وه: الردة .

به لّام سزادانی هه لگه پاره له دنیا و قیامه تدا ریکوراست نابێ که ئەو هیشتا به زمان بلی (لا إله إلا الله محمد رسول الله) و، تێروانین له ناست دادگری خودای- پاک و بهرزیش- له دنیاو قیامه تدا ریک و راست دهرناچێ، ئەگەر ئەم به زمان گوته داخوایه کی دیاریکراوی له خۆ نه گرتبێ. که ئەوهی دهیلێ زانییستی و تیی گهیشتی، ههروهها زانیی که پێیهوه پابهند کراوه، جا کاتیک نکوئی لیکرد- له گهڵ ئەوهی هیشتا به زمانی خۆی بیژهکان دهلی- له ژیانی دنیا حوکمی کوشتنی بۆ درا و، له رۆژی دواییدا به نهمری مانهوه له نیو ناگری دۆزهخ.

نایا مهسه له که هه لده گری به جوړیکی تر بێ؟

مه بهستم ئەوهیه نایا ده کری که هه مو داواکراو ئەوه بێ که به زمانی بلی (لا إله إلا الله و ان محمد رسول الله) ، به بێ داخوایه که ئەو گوته له خۆی گرتبێ و بیژه که ی پێی پابهند بکا، پاشان ئەو سزا تونده ی بدات، له کاتیکدا که هیشتا بهردهوام بێ لهو کاره ی لێی داواکراو؟!

نه خیر! مهسه له که له سه ریه ک بناغه نه بێ سه قامگیر نابێ. ئەویش ئەوهیه کاتیک لێی داواکرا به زمان بلی (لا إله إلا الله محمد رسول الله)، له هه مانکاتدا له ناوه رۆک ئەوه ی لی داواکراوه که به داخوای شایه تمانه که ی پابهند بێ، که بریتیه له پابهندبون به وه ی له لایه ن خوداوه هاتوه له گه ل حوکم بردنه بهر شه ریه ته ی خودا.

جا ئەگه ر یه کیک گوته: ئەگه ر ئەو پابهندبونه داواکراو با بۆ ده ستخستی سیفه ته ی نیسلام، ئەوا پیغه مبه ر ﷺ له ده قیکی فه رموده کانی دا باسی ده فه رمو، هه روه که له ده قیکدا پێداویستی گوته ی (لا إله إلا الله) ی فه رموه .. به لّام نیمه هه یج به لگه یه ک بۆ پابهندنه بونه که نابین..

نیمه ده لێن: راسته پیغه مبه ر ﷺ ده قی وای نه فه رموه، به و که سه ی که

هاتیبته لای و گوتبی (لا إله إلا الله محمد رسول الله)، پیسی نه فرموده: هر وهها ده بی به لاین بدهی که نویزان بکمی و زه کات بدهی و ره مه زانی به پروژی و نه گهر پیترکا حدجی مالی خوا بکمی، هر وهها ده بی په میان بدهی که حوکم به بیه بهر شهر یعتی خوا و حوکم نه به بیه بهر یاسا کانی جاهیلیهت (نه مهش هموی نهو داخو زیا نهن که به (لا إله إلا الله) په یوهستن).

به لکو پیغه مبه ر علیه السلام فرموده تی: ((أَمِرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَإِنْ قَالُوا عَصَمُوا مِنِّي دِمَاعَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ وَأَعْرَاضَهُمْ إِلَّا بِحَقِّهَا: فرما می پیترکه که له گدل خه لکدا بجهنگیم هتا ده لاین (لا إله إلا الله)، نه گهر گوتیان نهو خوین و مال و ناموسیان لای من پاریزراو ده بی، مه گهر به حدقی خوی.))^۱

به لاین، پیغه مبه ر علیه السلام له دهقی فرموده پیروزه کانی ته نیا باسی گوتن ده کا و، ده قتیکی نیه نهو داخو زیا نهی تیدا فرمود بی که گوتنه که ده یانگرتته خو، بیجگه له قوناغی فیرکردن، چونکه کاتیک معازی علیه السلام ده نارده نیو خه لکی یه من، پیسی فرمو:

((إِنَّكَ تَقْدَمُ عَلَى قَوْمٍ أَهْلِ كِتَابٍ فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ عِبَادَةَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَإِذَا هُمْ عَرَفُوا ذَلِكَ فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللَّهَ فَرَضَ عَلَيْهِمْ خُمْسَ صَلَوَاتٍ فِي يَوْمِهِمْ وَلَيْلَتِهِمْ فَإِذَا فَعَلُوا فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللَّهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ زَكَاةً تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَانِهِمْ فَرُدُّهُ عَلَىٰ قُرْبَائِهِمْ: تو وا ده چیه ناو قومیتک که نه هلی کتین، با یه کم شت که بانگه وازیان بو ده کمی په رستنی خودای بهرز و کار به جی بی، جا نه گهر نه وه یان زانی پییان رابگه یه نه که خودا له روژ و شهوتکیاندا پینج نویژی له سهر

۱ متفق علیه .

فهرز کردون، نه گهر نه مه‌یان کرد نه‌وجا پییانرپا بگه‌ینه که خودا زه کاتیک
به‌سردا فه‌رز کردون که له ده‌وله‌مه‌نده کانیان و هرده‌گیری و ده‌دریته‌وه
هه‌ژاره کانیان))^۱

جا کاتیک فیتر کردن ته‌واو بو نه‌م مه‌سه‌له‌یه، هه‌روه‌ک زانایانی نه‌م دینه‌ه ده‌لین
(بوه یه‌کیک له به‌لگه‌نه‌ویسته‌کانی نه‌م ناینه)، واته له‌لای هه‌رکه‌سیکی بلئی (لا
إله إلا الله محمد رسول الله) چاک ده‌یزانی که نویژ کردن و زه‌کات دان و رۆژوگرتن و
نه‌گهر پیی‌کرا حه‌جی مالئی خوی لی‌داواکراوه، نه‌وه‌شی زۆر له‌لا رۆنبو که خودا
کۆمه‌له‌ه حوکمیکی دابه‌زاندون و به‌سهر نه‌وانه‌ی‌دا فه‌رز کردون که نه‌م ناینه
هه‌لده‌بژین، نه‌م حوکمانه‌ش له کۆمه‌لگه‌ی نیسلا‌میدا کاریان پینده‌کری و بیجگه
له‌وانه‌ش هه‌مو شتیکی دی پوچ و به‌تاله، جا به‌پیی نه‌و زانسته، هه‌رکه‌سیکی
نکولئی له داخو‌زیه‌کانی (لا إله إلا الله) کردبا نه‌م سزا تونده‌ی له دونه‌یا و له
قیامه‌تدا ده‌بو:

﴿وَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدَّلَ لِكَلِمَاتِهِ: قسه‌کانی په‌روه‌ردگارت-
له بی‌لایه‌نگری و راستیدا- ته‌واو و بی‌که‌م و کوپین که‌س ناتوانی
بیانگۆری..﴾ الأنعام/۱۱۵.

مه‌سه‌له‌یه‌کی دیکه‌ش هه‌یه له واقعی کۆمه‌لگه‌ی نیسلا‌می هه‌لقولاوه هه‌مان
هیز و هه‌مان بایه‌خی پابه‌ندبون به داخو‌زیه‌کانی (لا إله إلا الله) هه‌یه. هه‌ر له‌و
کاته‌ی کۆمه‌لگه‌ی نیسلا‌می قه‌واره‌یه‌کی دامه‌زراوی ته‌واوی هه‌بوه، نیسلا‌م،
ویته‌یه‌کی واقعی زانراو و به‌ناوده‌نگی هه‌بوه، که نه به‌گرمیان دانراوه و نه‌خه‌یال
دروستی کرده، چونکه له‌لای هه‌رکه‌سیکی هاتبی بلئی (لا إله إلا الله) پیشت

۱ آخرجه مسلم.

زانراوه که (موسلمان) له رۆژ و شهویدا چەند نوێژیکێ دیاریکراو دەکا و، لەسائێ رۆژویەکی دیاریکراو دەگرێ و، زەکاتی مال و سامانی خۆی دەدا و، ئەگەر توانی حەجی مائێ خواش دەکا و، بەو حوکمە دیاریکراوەش پەییوست دەبێ که لەلای خواوە دابەزیون و حەلال و حەرامیان بۆ موسلمانان تێدا دیاریکراوە، پێشتر ئەوێ چاک زانیووە که موسلمان بەم هەموو شتانهو پابەندە، ئەمەش داخوایەکانی موسلمان بونیەتی، جا ئەگەر نکوئی لە یەکیک لەو شتانه کرد ئەوا هەڵدەگەرێتەووە حەددی هەلگەڕانەوێ دەکەوێتە سەر، جا عەقل نایبێرێ که بێ بۆ ئەوێ شایەتمان بێنێ و لەناخی دەرونیشی نیازی ئەوێ هەبێ خۆی روبەرۆی کوشتن بکاتەو لەلایەن دەسەلاتی شەریعەت که تەواو لەسەر زەویدا بەرپایە! بەلگو ئەو مەنتیقی و مەعقوله، که -کاتیک دێ شایەتمان بێنێ- نیازی پابەندبونی هەبێ بە دەسەلاتی بەریای شەریعەت و لی دەرەنەچونی.

دیاره ئەمەش نەری ئەو ناکا که رەنگە هەر بە سروشتی بارە که گەلیک لە ئەحکامە لاوەکیەکان نەزانی، چونکه زۆریەیان تەنیا ئەو کەسانە فەقیهن و لە ئاین شارەزا هەر ئەوان دەیانزانن و، بەلام ئەوێ ناکرێ نەیزانی بریتیه لە مەبدەئی پابەندبون بەوێ لەلای خوداوە دابەزیووە، ئەو پابەندبونەش- بەتیکراییی- بریتیه لە داخوای گوێتی (لا إله إلا الله).

هەر لەبەر ئەوەشە که یەکیک دەهات بێتە ناو ئیسلام تەنیا داوای لێدەکرا شایەتمان بێنێ و، داوای لی ئەدەکرا بریاری نوێژ و رۆژی و زەکات و حەج بدا و، دان بە پابەندبونی بە حوکمەکانی شەریعی خوا بێنێ، چونکه ئەمە هەموو بونەتە (بەلگەنەویستەکانی ئاین) پاش ئەوێ ماوێ فێرکردن لە مەبدەئی ئیسلام تەواو بو و، وایلیتە هەرکەسێ بەزمان بلی (لا إله إلا الله محمد رسول الله) پاشان

نکولتی یه کیئک له داخوازیه کانی بکا له دنیا دا حه ددی هه لگه رانه وهی ده که ویتته
سه ر و، له قیامه تیشدا له ناگری دۆزه خ جاویدان^۱ ده بن.

ئهم پابه ندبونهش به داخوازیه کانی (لا إله إلا الله) له کۆمه لگهی موسلماندا
ته نیا نه رکمی که سیتیکی پروادار به م ناینه نیه وهك خه لکانیتک وا تیده گهن، به لکو
نه رکمی هه مو مرۆفیتکه که بلتی (لا إله إلا الله) جا نه گه ر بیپروایه کی دوروش بی
له وانهی که له چینی هه ره ژیره وهی دۆزه خن! چونکه دورو- که ره نگه له ناوازی
قسه کردن بناسری یا به سارد و سپی له نوژیۆکردن یا نیشانه ی دیکه بناسری- له
کۆمه لتی موسلماندا ژسانی خۆی ناپاریژی و، حوکمه کافی نیسلامی به سه ردا
ره تنابن، ته نیا به گوته نی (لا إله إلا الله) نه بن، له گه ل پابه ند بونی به حوکم برده نه
به ر شه ریه تی خوا و، - به لای که م- پابه ندبونی به نوژیۆه کان.

پرواداریش به وه له دورو جیانا کریتته وه که پابه ندی شه حکامی خودا و
نوژیۆکردنه (به لای که می) چونکه شه مه سنوریۆکه خه لکی هه مو تیدا یه کسانن تاکو
له کۆمه لگهی موسلماندا سیفه تی نیسلام ده ستبخهن و، پاریزیگاری له و سیفه ته
بکه ن و، پاریزیگاری له خۆیان بکه ن نه وهك حه ددی هه لگه رانه وه یان بکه ویتته سه ر..
به لکو جیاوازیه که نه وه یه که پروادار- له ئیمان به راستزانین و گوته پرایه لتی و بۆ
نزیکبونه وه له خودا هه مو نه و کرده وانه شه نجامده دا، که چی دورو له دورویی خۆی
و له ترسی گیانی خۆی!

که واته خودی رواله تی نیسلام له کۆمه لگهی موسلماندا- واته نه و کۆمه لگه یه ی
حوکم به شه ریه تی خوا ده کا- ته نیا به گوته نی شایه قمان و پابه ندبون به
داخوازیه کانی و، به لای که مه وه نوژیۆکردن دیتته ده ست، نه و مه سه لانه ش نه وانهن

۱ جاویدان: خالد.

که خذلك - به پروادار و دورویانمونه - به درتژیایی سیزده سده له میژوی نیسلام ده یانزانی و پییانمونه پابه ند بون!

* * *

هروه ها بیانو به رودای نوسامهی کوری زهید دیننمونه که پیاوئیکی کوشت گوتبوی (لا إله إلا الله) پاش نمونه نوسامه شمشیری لی راستکردبووه و، پیغممبیریش ﷺ زور لیی توره بو و به توندی سرکونهی^۱ کرد و، چهن دین جار نمونه لی دوباره کرده و ده یفرمو: ((قَتَلْتُهُ بَعْدَ أَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ؟!)) پاش نمونه که گوتی (لا إله إلا الله) کوشت؟!))، نهو پاکانهی^۲ لی قبول نه کرد که ده یگوت کابرا له ترسی شمشیره که گوتویه تی، واته بروای پینه بوه، جا پیغممبیر پیی فرمو: ((هَلَا شَقَقْتُ عَنْ قَلْبِهِ فَنَعَلْنِمُ أَنْ كَانَ قَالَهَا...: بُو تُو دَلِيْتُ لِي كَرْدُو تُو ه)) لیت کردو توه تا بزانی له ترسان وایگوتوه)).

بیانوی نهو روداوهش نایانگه یه نیته نمونه به لگه خوازی لیده کهن.

(لا إله إلا الله) شمشیر له سر نهو که سه هه لده گری که ده یلی، واته: کوشتنی نهو که سه قه ده غه ده کا، به لام نایا سیفه تی نیسلامی ده داتی؟! شوینی لی تیکه لبونه کهش له به لگه هیتانمونه به روداوه که ی نوسامه لی ره دایه.

چونکه حوکمی خودا له کیشه که دا نمونه که هر که سی بلئی (لا إله إلا الله) گهر له ترسان و بو خو پنه نادانیش بی، دروست نیسه بکوژری، به لام نه گهر به نه حکامی نیسلام پابه ند نه بو نایا هر مامه له ی موسلمانیتی له گه ل ده کری؟! واته نه گهر دوی شاده هیتانمونه که یه که مجار کاتی نویژ داهات و بو نویژ

هه‌لنه‌ستا و غه‌زری^۱، ئایا حوکمه‌که‌ی چیه؟ حوکمه‌که‌ی شه‌ویه که هه‌لگه‌راوه‌یه و هه‌ددی هه‌لگه‌راوه‌ی ده‌که‌ویته‌ سه‌ر! واته‌ گوته‌ی (لا إله إلا الله) شمشی‌ری له‌سه‌ر هه‌لگرت، به‌لئ، به‌لام خسته‌یه به‌ر چاودیری بۆ ساغ کردنه‌وه، جا نه‌گه‌ر ساغبۆوه که به‌ داخوازیه‌کانی (لا إله إلا الله) پابه‌نده‌-نه‌گه‌ر دورپوش بی- شه‌وا له‌ ژبانی دنیا‌دا موسلمانانه و له‌ قیامه‌تیش حسابی له‌سه‌ر خودایه‌، شه‌گینا شه‌هاده‌هیتانه‌که‌ی له‌سه‌ر حسابه‌ و، هه‌ددی هه‌لگه‌راوه‌ی ده‌که‌ویته‌ سه‌ر چونکه‌ نکوئی له‌ داخوازیه‌کانی (لا إله إلا الله) کرده‌ که به‌ زمانی خۆی گۆی کردبو^۲!

له‌ هه‌مو باریکیشدا جینگیربونی سیفه‌تی نیسلام بۆ هه‌ر مرؤفیک له‌ ژبانی دنیا وابه‌سته‌ی پابه‌ندبونه‌ به‌ داخوازیه‌کانی (لا إله إلا الله) پاش شایه‌تمان هیتان، جا پرواداریکی راسته‌قینه‌ بی یا یه‌کیک بی له‌ دورپوان.

پاشان گوناح له‌ کۆمه‌لگه‌ی موسلماندا روده‌دا و، درێژه‌ده‌کیشتی و درێژه‌ ده‌کیشتی، به‌لام له‌ دو خالی بنچینه‌یی راده‌وه‌سته‌ی و لییان تیناپه‌ری، شه‌وانیش بریتین له‌: حوکم بردنه‌ به‌ر شه‌ریعه‌تی خوا و، نوێژکردن.

* * *

هه‌روه‌ها روداری شه‌و که‌نیشکه‌یان^۳ کردۆته‌ بیانو که پینغه‌مبه‌ری خواﷻ لینی پرسی: ((أین الله: خوا له‌ کوئیه‌؟)) ناماژه‌ی بۆ ناسمان کرد. جا لینی پرسی: ((من أنا: من کی‌م؟)) گوتی: پینغه‌مبه‌ری خوا، شه‌وا جا پینغه‌مبه‌ر به‌ گه‌وره‌ی شه‌و که‌نیشکه‌ی فرمو: ((أَعْتَقَهَا فَإِنَّهَا مُؤْمِنَةٌ: نازادی بکه‌ شه‌مه‌ پرواداره‌)).

جا ده‌لین شه‌گه‌ر بۆ سه‌لمانندی پروا شتیکی دیکه‌ داواکرا با له‌پاش شایه‌تمان

۳ که‌نیشک: جاریه

۲ گۆکردن: نطق

۱ غه‌زری: آبی

هینانی به زار، ئەوا پیغەمبەری خواﷺ تەنیا بە گوتن (یا بە ناماژە که نیشانەیه
بۆ گوتن) سیفەتی پڕواھینانی نەدەدا کەس.

ئەمەش گەرەتەری نی ئەو دۆزانەیه که مورجیئەکان-بە کۆن و نوێیانەو-
و روژاندویانە تاکو ئەو بەسەلمینن که سەرجم داواکراوی ژیاننی دنیا تەنیا بە دەم
شایەتمان هینانە، سەرجم داواکراوی قیامەتیش بریتیه لە بەراستدانان و
باوەرپێتکردن.

هەر لە کۆنەو زانیان بەلگەخواریەکانیان رەتکردۆتەو بەسەریان دا
داوئەتەو...

جا چ قسە شاطیبی پێشەوا-بەر مێهری خوای- وەرگرتن که دەلی: کێشە
تا کە تاکە خەلکی دەق هەلناوەشینتەو، چونکە دەق بەلگەیه بەهێزتر و پتەوترە،
واتە ئەو روداوانە بەخۆیان راستن بەلام نابنە پێوەر(قیاس) بۆ شتی دیکە.^۱

۱ شاطیبی پێشەوا (لە کتیبی الموافقات، ب ۳ ۱۶۵-۱۶۶، چاپخانە محمد علی صبیح، قاهرە)
دەلی:

ئەگەر بنەمایەکی گشتی(عام) یا رەها(مطلق) چەسپا تێگێڕبونی لەگەڵ دۆزی تاکتاکە خەلک و
سەربردە ی حالتی تایبەت کاری تیناکا، بەلکش بۆ ئەم مەسەلەیه چەند شتیئە:

یەکەم: بنەما بەفەرزکردن گەرەبەر کراو، چونکە ئیمە لە بنەرەتە هەمەکیە گەرەبەرەکان(الأصول
الکلیة القطعیة) قسان دەکەین، مەسەلە تاکتاکە خەلکش جینی گومان و خەیاڵە و،
جێگومانیش-بەرامبەر شتی گەرەبەر ناوئەستی و لەگەڵی تێگێڕ نابن.

دووم: هەر بنەمایەکی لەیەک لێکدانەو پتر هەلناگرتن و یەکپۆی هەیه، چونکە پشت بە بەلگەیه بڕەر
دەبەستن، کێشەکانی تاکتاکە خەلکش لێکدانەو ی دیکە هەلنەگرن. لەبەر ئەو ی رەنگە مانایان
و هک روالەتیان نەبن، یا لەسەر روالەتی خۆیهتی بەلام لە بنەرەتەکی دابەر کراو و جیاکراو تەو.

بۆیه ئەگەر حالەتەکی وایێ ناکرێ هەمەکی بونی بنەماکە بە شتیئەکی لەم شیئەیه بەتال بکەینەو.
سییەم: مەسەلە تاکتاکەکان بەشەکی(جزئی) و بنەما رەهاکان هەمەکی، بەشەکی هەمەکی
هەلناوەشینتەو...

یا نه گهر قسه‌ی ئیبنی ته‌ییمه‌ی پیشه‌وا- بهر میهری خوا بی- وهر بگریز که بهزار گوتنی شایه‌تمان بهسه بو بهسهر داتیپه‌رین و چونه بهر حوکه‌کان له ژسانی دونیادا- که نازاد کردنیش یه کیکه- به‌لام به‌لگه نیه بو هه‌بونی پروا.

جا کامه لهو دو قسانه وهر گرین، دۆزه بنه‌ره‌تیه‌که هه‌ر یه‌که. هه‌ر که‌سیکی بلتی (لا إله إلا الله)، وای بو گریمان ده‌کری که به داخوازیه‌کانی (لا إله إلا الله) پابه‌نده و، هه‌ر له سه‌ره‌تارا شتیکی دیکه‌ی لی گریمان ناکری، چونکه نه‌مه پابه‌ندبویتیکی

۱ ئیبنی ته‌ییمه‌ی پیشه‌وا له (الفتاوی- کتاب الایمان- الجزء السابع) هه‌لبۆاره‌یه‌که له لا ۲۰۹- ۲۱۵، چاپی ده‌زگای (الرساله)، به‌یروت، ۱۳۹۸ک، ده‌لن:

کاتی بیانو بهوه ده‌گرن که پیغه‌مبه‌ر به که‌نیزه‌که‌ی فرمو: (أعتقها فانها مؤمنة) یه‌کیکه له بیانوه ناوداره‌کانیان و، ئیبنی که‌للاب هه‌ر نه‌مه‌ی کردۆته بیانو، ده‌یگوت: پروا به‌راستدانان و گوتنه‌پیکه‌وه، به‌مشیه‌یه قسه‌که‌ی له قسه‌ی جوهم و شویتکه‌وته‌کانی نیزیکی بو، که هیچ بیانویه‌کی تیندا نیه چونکه رواله‌تی پروا که نه‌حکامی دونیای پێ پیاده ده‌کری په‌یوه‌ست نیه به پروا له باتیندا داخواه‌نه‌که‌ی له قیامه‌تدا شاد و کامهران ده‌بن، چونکه نه‌و دوپوانه‌ی گوتیان: (أَمَّا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ) باوه‌رمان به خوا و به ره‌ژی دوا‌یسی هیناوه، که‌چی باوه‌ریشیان نیه)، به رواله‌ت پروادار بون، له‌گه‌ل خه‌لکی نوژیان ده‌کرد و به‌ره‌ژی ده‌بون و هه‌جیان ده‌کرد و زه‌کاتیان هه‌دا، موسلمانانه‌کانیش ژن و ژنخوازیان له‌گه‌ل ده‌کردن و میراتیان لینه‌گرتن. هه‌روه‌ک دوپۆه‌کانی سه‌رده‌می پیغه‌مبه‌ر ﷺ. کاتێ خردای به‌ره‌زیش له که‌فاره‌تدا فرمانی به نازادکردنی کۆیله‌یه‌کی موسلمان کرد، له‌سه‌ر خه‌لکی نه‌بو کۆیله‌یه‌ک نازاد نه‌که‌ن هه‌تا له ئیسانی نیو دلی دنیا نه‌بن، چونکه نه‌مه به‌وه‌ی ده‌چێ که پێیان بگوترا: هه‌مو خه‌لکی بکوژن نه‌وانه نه‌بن که ده‌زانن پروایان له دلیدایه، به‌لام نه‌وان فرمانیان پینه‌کراو که دلی خه‌لکی هه‌لکۆلن یا زگیان هه‌لترپن، بۆیه نه‌گه‌ر بیانیدیا پیاویک رواله‌تیانه‌ پرواداره دروستبو که نازادی که‌ن و، خاوه‌نی که‌نیزه‌که‌ش که له پیغه‌مبه‌ر ﷺ پرسی نایا نه‌مه پرواداره؟ مه‌به‌ستی له رواله‌تی پروا بهوه که موسلمان و کافر جیا‌ده‌کاته‌وه، هه‌روه‌ها نه‌گه‌ر که‌سیکیش نه‌زرتکی له‌سه‌ر بێ که به‌وه پاندى بکا که کۆیله‌یه‌ک نازاد کا بزانی ئیسانی له دلیدا هه‌یه، نه‌وا هه‌رگیز نه‌وه نازانی، ته‌نانه‌ت هه‌رگیز هیچ که‌سیکیش نه‌وه نازانی... مه‌به‌ست نه‌وه‌یه که پیغه‌مبه‌ر ﷺ هه‌ر به پروای روکه‌ش و رواله‌ت که نه‌حکامه رواله‌تیه‌کانی پێ وابه‌سته‌یه، له باسی نه‌و که‌نیزه‌یه دواوه.

به لگه نویسته له نایندا و، بهم پابه ندبونه گریمانه بیهش سیفه تی نیسلام وهرده گری،
 واته بهو داخوازی بهی که گوته که له خۆی گرتوه ئەک ته نیا به گوته که، خو نه گهر
 نکولی له داخوازی که کرد له گهل ئه وهی ههر له گوگردنه کهش بهرده وام بو شهوا
 ههر هه لگه پاره به له نیسلام و، نه مهش له دوو چاریوونی هه ددی هه لگه پاره وه
 رزگاری ناکا که بلی: نه مه زانی! له میژوی نیسلامیش به درێژی سیژده سه ده
 شتیکی وا روینه داوه که به کیک له خه لکی بلی: نه مه زانی که نیسلام داخوازی
 هه به!! نه گهرچی سه رجه م حوکه لاهه کیه کانیسی نه زانی بی و پیوستی به
 پرسیار کردن بی تاکو فیریان بی!!

* * *

له کۆتاییشدا بیانو به وه ده هیننه وه که پیغه مبهری خواﷺ فەرمویه تی: ((مَنْ
 قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ: هه رکه سیکی گو تی (لا إله إلا الله) ده چیته
 به ههشت.)) یا فەرمویه تی: ((مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ:
 هه رکه سیکی مردو ده زانی که جگه له خوا په رستراویکی دیکه نیه ده چیته
 به ههشت.))، یان فەرمو ده ی دیکه ی بهم واتایه.

هیچ پیوست ناکات له باره ی نه م فەرمو دانه وه بلیین له مه که دا و بهر له
 دابه زینی نه رکه کان گو تراون و له مه دینه دا پاش دابه زینی نه رکه کان وه هه ندیک
 زانا ده لێن نه سخ بونه ته وه.

مونزیری حافیز ده لێ: (کۆمه لێک له گه وره گه وره کانی زانایان وای بو ده چن که
 نه وه ها کردانه ی له باره ی نه وه که سانه وه هاتون که بلیین (لا إله إلا الله) ده چنه
 به ههشت یان له ناگری دۆزه خ حه رام ده بی یا شتی دیکه ی هاوشیوه، نه مه له
 سه ره تای نیسلام دا بوه، له وه کاته ی که بانگه واز ته نیا بو دانپیدا هینسان به

یه کتاپه رستی بوه، جا که فەرزه کان فەرزرکراون و حه دده کان دانراون شهوان نه سخ بونه ته وه، به لگهش بۆ نه مه گه لیک زۆر و ناشکران، زه ححاک و زوهه ری و سوفیانی سهوری و زانایانی دیکهش هه ر هه مان نه م بۆ چونه یان هه یه، کۆمه لیک دیکهش ده لئین پتویست ناکا بلئین شه وانه نه سخ بونه ته وه، چونکه هه ر شتیکی له پایه کانی ناین و فەرزه کانی ئیسلامه بریتیه له پیداویستی و ته واو که ره کانی شه هاده هینان. جا نه گه ر شاده ی هینا و پاشان وازی له شه نجامدانی به شیک له فەرزه کان هینا جا باوه ری پینه بو یا له بهر به سه کم هه لگرتنی شه نجامی نه دابن شه وا رای جیا جیا هه لده گری، له و کاته دا حوکمی کوفر و نه چونه به هه شتی بۆ ده رده که یین.

ههروه ها ئیبنی قه ییم ده لئ: (یه کتاپه رستی به ته نیا شه وه نیه که به نده دان به وه دا بنی که بیجگه له خوا هیه چ وه دیه یینه ریکی دیکه نیه و خودا پهروه ردگاری هه مو شتیکه و خاوه ن و پادشایه تی، ههروه ک بتپه رسته کان له گه ل شه وه ی هاوبه شه په رستیش بون دانیان به و شتانه دا ده نا. به لکو یه کتاپه رستی خۆشه ویستی خودا و، ملکه چ بون و زه بونی بۆ خودا و، ته واو رامبون بۆ تاعه ت و دلپاستی له په رستنی و مه به ست بونی روی خودای بهرز به هه مو قسه و کرده وه و لیگرتن و پینه خشین و خۆشه ویستی و بوغزاندنیک که له نیوان خاوه نه که ی و هۆکاره کانی گوناح و پیگیری له سه ر گوناحان دروست ده بی. هه رکه سیکی نه مه ش بزانی نه م فه رموده ی پیغه مبه ریش ﷺ ده زانی: ((إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَتَّغِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ: خودا شه که سی له ناگری دژه خ حه رام کرده که گوتیه تی (لا إله إلا الله) و روی خودای پین مه به ست بوه.)) وه که ده فه رموی: ((لَا يَدْخُلُ النَّارَ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ: هه رکه سیکی گوتی (لا إله إلا الله)

١ الترغيب والترهيب، ٢٢٠/٣، تحقيق محمد عى الدين عبدالحميد.

ناچیتته دۆزه خ))، له گه‌ل هه‌مو نه‌و فه‌رمودانه‌ی به‌مۆژه هاتون که له خه‌لکانیکی
 زۆر تیکه‌ل بوینه به شیوه‌یه‌ک هه‌ندیکیان وایان گومان برد که نه‌سخ بونه‌ته‌وه‌و،
 هه‌ندیکیشیان گومانیان وابو پیش هاتنی فه‌رمان و نه‌هیه‌کان و سه‌قامگیربونی
 شه‌ر عوتراون و، هه‌ندیکی دیکه‌ش به دۆزه‌خی هاویه‌شپه‌رستی و بی‌پرواییان
 لیکداوه‌و، هه‌ندیکی وشه‌ی چون(الدخول)یان به‌هه‌میشه تێدامانه‌وه ته‌ئویلکرد و
 گوتیان: مه‌به‌ست له‌و فه‌رمودانه‌وه‌یه که بۆ هه‌میشه تێدامانه‌وه ناچنه‌ ناوی.
 له‌گه‌ل کۆمه‌له‌ ته‌ئویلیکی دیکه‌ی له‌م بابته‌. پیغه‌مبه‌ریش ﷺ نه‌یفه‌رموه نه‌مه
 ته‌نیا به‌ قسه‌ی زمان دیتته‌دی، چونکه نه‌مه پیچه‌وانه‌ی شته زانراوه‌کانه له‌ ناینی
 ئیسلام، له‌به‌ر نه‌وه‌ی دوپروه‌کان به‌ زمانیش ده‌یلین به‌لام له‌ ژێر نه‌وانه‌شن که هه‌ر
 بی‌پروابون و له‌ چینی هه‌ره ژێره‌وه‌ی ناگری دۆزه‌خن.. جا گوتنی د‌ل و گوتنی زمان
 هه‌ردوک ده‌بن هه‌بن، گوتنی دل‌یش زانین و به‌راستدانان و زانینی حه‌قیقه‌تی
 ره‌تکردنه‌وه‌و سه‌لماندن(النفي والإثبات)ه‌کانی ده‌گریتته‌وه، له‌گه‌ل زانینی حه‌قیقه‌تی
 خوداوه‌ندی که تایبه‌ته به‌ خوا و له‌ غه‌یری خوا نه‌فی کراوه‌و مه‌حاله‌ بۆ غه‌یری
 خوا به‌سه‌لمی و، به‌رپابونی شه‌م واتایه‌ له‌د‌لدا وه‌ک زانست و زانیاری و یه‌قین و
 حاله‌تیک که حه‌رامکردنی بگۆیه‌که‌ی^۱ له‌ ناگری دۆزه‌خ واجب ده‌کا.. جا له‌و
 حه‌قیقه‌تانه‌ی پروا رامیتنه‌ که له‌ د‌لی بکوژی^۲ سه‌دکه‌سه‌که دروستبو، که له‌ رویشتن
 به‌ره‌و گونده‌که خافل نه‌بو و به‌د‌ل ده‌یویست بۆی بچۆ و به‌گژ ئاووزینگاندا^۳ ده‌چو،
 نه‌مه مه‌سه‌له‌یه‌کی دیکه‌ و ئیمانیکی تره‌، سه‌یریش نیه‌ که به‌گه‌ل گوندی
 پیاوچاکان خرا و له‌وان حسیب کرا...^۴.

۱ بگۆ: قاتل . ۲ بکوژ: قاتل . ۳ ئاووزینگ: احتضار، سكرات الموت.

۴ مدارج السالکین ج ۱ ص ۳۳۰-۳۳۲ طبعة دار الكتاب العربي ۱۳۹۲هـ.

ئىنجا دەلىل: لە چاگە و فەزلى خۇدا بەدەر نىە .. ئەگەر خۇداى بەرز بىهوى ئەو
كەسە لە دۆزەخ دەرىنى كە گوتىبەتى (لا إله إلا الله) و بە بارستەى گەردىك
خىرى لەدەلبابى .. يا ھەر بە فەزلى خۇى قەسومىك لە دۆزەخ دەرىنى ھەرگىز
چاگەيان نەكردبى .. ئەمە كارى خۇبەتى و چاگە و رەھمەتى خۇبەتى ..

بەلام پاش ئەمەش مەسەلەيەك دەمىنى دەبى تەماشای بکرى .

ئەم چارەنوسەى كە ھەندىك خەلك دەيگەنى پاشنەوى لەپای تاوان و گوناھيان
نازار و ئەشكەنجە دەچىژن و، پاش ئەوہى خۇدا دادوہرى لە مافى بەندەکاندا
دەكات، -بەفەزلى خۇى- ئەوانە دەباتە بەھەشت كە شایستەن و کاریان بە
داخوازىەکانى (لا إله إلا الله) کردوہ، پاشنەوى پىغەمبەر ﷺ شەفاعەت دەکا بۆ
كەسانىك لە بەندەکانى خۇدا .. ئەو چارەنوسەى كە خەلكانىك دەيگەنى و- لە چاگە
و مپەرەبانى خۇدا- لەوہ رزگار دەبن كە بە نەمرى لە ناگرى دۆزەخدا بىئىنەوہ
پاش ئەوہى چەندى خۇدا وىستى لە دۆزەخدا مانەوہ .. ئايا دەبى ئەوہ بىتتە ئەو
نامانج و مەبەستەى مرۆڤ ھەول و كۆشى بۆ دەکا و، ھەر لە يەكەم ساتەوہ
تىكۆشانى بەپىئى ئەم پتوہرە ديارىبىكا!؟

بۆ نزيكخستەنەوہ نمونەيەك دىئىنەوہ .. نمونەى بەرزىش بۆ خوايە .

لە تاقىکردنەوہ كان لىژنە دادە مەزرىن لەژىر ناوى (لىژنەکانى بەزەبى) كە
تەماشای بارى ئەوانە دەكەن كە لە تاقىکردنەوہ كان كەوتون، جا ھەول دەدەن
كەسانىكى گونجاو لەكەوتن رزگار بکەن . ئەوجا ھەر پىندا دەچنەوہ و پىدادەچنەوہ
تا لە كۆتايى وايلىدئى ھەرچى بچوكترىن بيانوى بۆ بدۆزنەوہ لە لىستى كەوتوہ كان
دەرىدئىن .

جا نه گهر فیږخو ازان هر له سره تاي ريگه وه به خوځيان بلين: ليږنه ي به زه ي هه ن و به زه بيان به حالي ټيمه دا ډيټه وه وه هر که مترين نه رکمان کيشابئ به سرکه و تومان داده نين، به لگو رنگه خه لکه کيش به سرکه و تو دانين که هر خوځيان ماندو نه کړدبئ.. نيا نه و کاته کرداري خوځيدن سره له بهري هيچ قيمه ټيکي ده مينئ؟ هيچ نامانچيکيش له نامانجه کاني چي به جي ده کات؟ نيا خودي تاقيرکړنه وه که هيچ نه رکيکي ده مينئ نه نجامي بدا؟!

به لام نه و ليږنه ده مينئ و به نه رکي خوځيان هه لډه ست و، که سانتيکي لاوازيش رزگار ده که ن، که - به راستي - هه وليان داوه، به لام سره نه که و تون، جا له پای نيازا کيان و هه ولي راستگويان بيان پاداشتيان ده داتئ هه رچه نده که ميشيان وه ده سته ي نابئ، به لام هر نه م ليږنه يه کاتيک که سانتيکي به هيژ و توانا ده بينئ - که هيژ و توانايان ليږا ده بينئ - ده ستيان به خوځا به راوه ته وه و، زه ي خوځيان به گالته و ټاره و بازي به فيږو ده دن که ده يانتواني له خوځيدنئ به کاري ببه ن، چونکه نه رک که بيان به سوک زانپوه و، تاقيرکړنه وه که بيان به هيڼد هه لڼه گرتوه و، پشتيان به ليږنه کاني به زه ي به ستاوه که نه نجامه که بيان چو ن بي هر سهريان ده خا.. به لام نيا له و کاته ليږنه کاني به زه ي رزگاريان ده که ن؟!

جاريکي ديکه ده لټين: گومان له چاکه و فزلئ خودا نيه.. ميهری خودا هه مو شتيکي گرتوته وه.. لتي ده پارپينه وه تا له گونا همان خوشبئ و له خرابه کامان ببورئ و، به زه ي به لاوازيان دا بي و، کوسپي سه رپيمان ته ختکا و، هه ننگاي راستمان بي هه لټين.

به لام ټيمه وا تيده گه ين که فرموده ي پيغه مبه ر ﷺ مه به ستی نه وه يه که که س له ميهری خوا بي هيو نه بي. نه ک نه وه ي که مورچينه کان نيسلامتيکي بي نه رکي لي

هەلپەن. پاشان بانگەشەى ئەو بەکن کە خوا بەو ئاینە ئەمەى ویستوہ! بەلگەشمان ئەوہیہ کە موغازﷺ لە پیئغەمبەرﷺ پرسی: ئەى پیئغەمبەرى خوا مزگینسى بە خەلکى نەدەم؟ فەرموی: ((لَا تُبْشِرُهُمْ فَيَكْبَرُوا: مزگینیان بێ مەدە، ئەوہە دەست بەخۆدا بەردەنەو)).

پاشان ئەگەر خودا لەروژی دوایدا لەو گوناھبارانە خۆشبو پاشنەوہى لەپای گوناھەکانیانى ئەشکەنجەیان چیتۆ و، لە ئاگرى دۆزەخ بە نەمرى نەپهشتنەوہ، بەلکو بە میهرى فراوانى خۆى دایگرتن و لە نەمرى نیتۆ دۆزەخ دەریهتێنان و بردنە بەهەشت.. ئایا بارى ئەم دینە لە ژیانى دنیا بەوہ چاکدەبێ کاتیک موسلمانان هەمویان یا زۆریەیان لەوانە بن کە دەکەونە دۆزەخ، هەتاکو میهرەبانى پەرورەدگاریان رزگاریان دەکا لە مانەوہى تا هەتایی لە دۆزەخدا؟!

ئەم واقعەى کە ئەمڕۆ تێیدا دەژین چاکترین شایەتى ئەم دۆزەیه، زەبونی و سوکی و لاوازی دایگرتوین و، دوژمنانیش زالن، بەردەوام دەستدریژی دەکەنە سەر کەرەمەت و خوین و ناموس و مالى موسلمانان، حال هەروایە کە خەلک وەکو ئاومالکی سیلاوی بن.. واشیان لى بەسەرنایى تەنیا کاتیک ئیسلامەکیان ئیسلامى بەراستدانان و دانپێدانان بێ، بەبى هیچ کردەوہیدە کە لە داخوایەکانى بەراستدانان و دانپێداناندا ئەنجام بدرى.. جا ئایا خودا لە بەندەکانى قبول دەکا کە ئاینەکەى ون کەن و، پشت لەو ئەرکە بەکن کە خودا لەسەر زەویدا ئەوانى بو ئەنجامدانى دەرخستوہ، پاشان ئا ئەمەش بیئتە ئەو بنچینەیهى تەواوى ئاینى لەسەر پێوانە دەکرى؟!

کۆمەلگەیه کی برۆا بههێز، که له نێو کارکردن به داخوایه کانی (لا إله إلا الله) چه سپی، ده توانی برۆا لاوازه کان و، ته مبهل و ته وه زهه و له شکرانه کان له ته و ژمی خۆی هه لگرت و، به پێدا برۆا و ناما نجه کانی وه دیبیتن. به لام که هه موی- یا ته نانهت زۆریه- ده بنه برۆا لاوازه و ته مبهل و ته وه زهه و له شکران، ئایا هه چی پێده کرت و ئایا ده گاته هه چ؟! دره ختی به هه ژ ده توانی هه ندیک گه لای سیس و زه رده هه لگه راو یا ته نانهت هه ندیک لق و پۆسی دا که وتو هه لگرت، پاشان به رو بو مبهش بگرت و نهو گه لا و لقو پۆپانه هه چ زیانیکی پێ نه گه یه نن، به لام نه گه ر هه مو گه لایه که له دره خته که داوای مافی زه رده هه لگه رانی خۆی کرد و ویستی له گه ل نه وه ش به م شیویه مافی وجودی هه بێ مادام هه شتا له دره خته که نه وه ریوه، ئایا له له ناو چون و مردن بترازی نهو دره خته هه چ چاره نویکی دیکه ی هه یه؟!

جا نه گه ر خوا- له میهری خۆیه وه بۆ به نده کانی- نهو لاوازانه قبوڵ بکا، پاشته وه ی به مانه وه یان له دۆزه خ هه نده ی خوا خواستی له سه ر بێ له گونا هه پاکیان ده کاته وه، ئایا بۆ ئیمه دروسته بلین: هه ر شه وه نده له برۆا داران داوا کراوه و هه چیدی که نا و، هه ر که سیکی بشلێ برۆا داران له وه زیاتریان پێ سپێدراره نهو بۆ دینی خودای زیاد کرده؟!

بۆ جاری سییه مبهش ده لێن: گو مان له چاکه و فه زلی خوا دا نیه، کیی بیه وی ده یخاته به ر ره جه تی خۆی، به لام هه ر خوا شه م ته رکانه ی به سه ر برۆا داران دا به زانده وه فه رزی کردون، هه ر به خۆشی فه رمویه: چونه به هه شت له گه ل خۆزگه خوازتن و پالدا نه وه وه دی نایین:

﴿لَيْسَ بِأَمَانِيكُمْ وَلَا أَمَانِيَّ أَهْلُ الْكِتَابِ مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْزَ بِهِ وَلَا يَجِدْ لَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا، وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْتَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا: نه به نارواتی ئیویه به و نه به ههوا و نارزهوی ئهه که سانه به به نه هلی کتیب حه سیین، ههر مرؤفیک کارئکی ناله بار بکا، بهه کاره ی خوی سزا ده درئ و جگه له خوا ههچ که سی بؤ پهیدا نابئ دؤستی بئ و بیته هاواری. ههر مرؤفیک-نیر بئ یان مئ- ههر هئنده خاوه ن باوهر و ناکار چاک بئ، ده چنه به هه شته وه و به نه ندازه ی تلئشی وردیله ی ناوکه خورمایه کیش ناهدقیان لی ناکرئ. ﴿النساء/۱۲۳-۱۲۴.

ئینجا خودا له پاش ئه وه چاکه و فه زلی بیسنوری خوی به سهر ههر به نده یه کی که خوی بیهوی دادهریئ

* * *

به لام گرنه گترین شتیک که جیبایه خی ئیمه بیت له بابته ئهم فهرمودانه ئه وه یسه که ناخؤ مورجینه تازه کان بؤ کوئیان بردون!
مورجینه کانی پئشان له گه ل ئه وه هه مو لارکردنه وه ی خستبویانه چه مکی (لا إله إلا الله)، -وهه باسانکرد- له دو خالدا راهستا بون که لییان تیپه ر نه ده بون له گه ل ئه وه هه مو (کرده وانده ی) له داخوایه کانی پروایان ده رده هاویشته، نه وانیش بریتئ بون له نوئز و حوکم برندنه بهر شه ریعه تی خوا، نه گهرچی ده شیانگوت که هه مو کرده وه یه که له ده ره وه ی داخوایه کانی پروایه، به لام کاتیک له فیهه قسه یان ده کرد- زؤریشیان فه قیه بون- چاک ده یانزانی هه ندیک کرده وه هه ن مرؤف هه رده بئ ده ستیان پیوه بگری تا له کؤمه لگه ی موسلماندا سیفه تی نیسلامی بسؤ بمئیتته وه، گرنه گترینیان نوئزکردن و حوکم بردنه بهر شه ریعه تی خواهه.

کهچی مورجئیه تازه کان له هیج سنوریک رانه وهستان.. له کۆمه لگهیه کدا له دایکبون به شهر یعدتی خوا حوکم ناکا.. له کۆمه لگهیه ک نوێژی تیدا ناکریت (له گه ل پهرستنه کانی دیکه ش)، پاشان ژه مه ژه هراوه یه که ی فیکری ئیرجائیشیان قوتدا، جا بیرى خۆیان هه ل خست^۱ تا کو هه مو شتیکیان له داخوازیه کانی (لا إله إلا الله) خسته جوغزی نه و هزره وه^۲، نه و جا گوتیان: هه رکئ گوتی (لا إله إلا الله) پرواداره نه گه ر یه ک کرده وه شی له کرده وه کانی نیسلام نه بجام نه دابئ.. به مجۆره دوایین دو به ره ستهیشیان بری که مورجئیه کۆنه کان له لایان راوه ستابون: به ره سستی نوێژ و به ره سستی شهر یعدت.. جا نه و کۆمه لگایانه یان به کۆمه لگه ی نیسلامی وه سفکرد که حوکم به شهر یعدتی خوا ناکه ن. خه لکیشیان-هه مو خه لک- به موسلمان وه سفکردن، مادام به زاریان ده لئین (لا إله إلا الله حمد رسول الله)!

پیمانغۆشه یه که بچار بو نه و فرموده یه بگه ر پینه وه که پشتی پی ده به ستان: ((مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ: هه رکه سیتی گوتی (لا إله إلا الله) ده چیته به هه شت.)).

پیشتر گوتمان پیوستمان به وه نیه بلئین نه م فرموده یه به دابه زینی نه رکه کان له مه دینه دا، نه سخ بو ته وه، به لام ته نیا ده لئین به فرموده ی دیکه ی پیغه مبه ر ﷺ ته رخانکرا^۳ که خۆدابرین له هاویه شه پرستی کرده مه رج.

پیغه مبه ر ﷺ ده فرموئ: ((مَا مِنْ عَبْدٍ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ثُمَّ مَاتَ عَلَيَّ ذَلِكَ إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ: هه ر به نده یه ک گوتی (لا إله إلا الله) پاشان له سه ر شه وه مرد ده چیته به هه شت.)).^۴

۱ بیرى خۆیان هه ل خست: مدوا فکرم. ۲ هزر: فکر. ۳ ته رخانکرا: خصص

۴ أخرجه مسلم

ههروهها فەرموی: ((مَنْ مَاتَ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ: ههركه سیکی
مرد و هیچ هاوبهشی بۆ خودا بریار نه دابو ده چیتته بههشت.))^۱

جا به له بهر یهك راگرتن و كۆكر دنه وهی ههردو فەرموده نه وه مان له باره ی (لا إله
إلا الله) بۆ ده رده كه ویت كه خۆدابیرین له هاوبه شهپرستی مه رجی قبول بونیه تی
له لایهن خوداوه له رۆژی دوایدا. خودا له قورئانی پیرۆزیشدا به شیوه یه کی گرده بر
نه مه ی ده ستنیشان کردوه:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ: خودا له وانه
نابورئ كه شه ریکی بۆ بناسن، له وه بترازی ههركه سیکی بۆ خۆی هه زكا، عافوی
ده كا.﴾ النساء/ ۱۱۶.

هاوبه شهپرستیش چه ندين جوړه .. وتارخوین و واعیزه كان باسی هه نديکیان
ده كه ن- كه ده سه لاتداران توږه ناكات- باسی شه وانى ديكه ش پشتگوئ ده خه ن!
روكر دنه غه یرى خوا به یه كیتك له جوړه كانى په رستن وه كو نزا و كۆمه كه خوازی و
فرياخوازی^۲ و نه زر و سه ره برین .. هاوبه شهپرستیه و گومانى تیدا نیسه،
وتارخوینانیش به زۆرى باس له جوړه هاوبه شهپرستیه ده كه ن!
وا گومان بر دنیس كه هیدیکه هه ن له گه ل خودا بژئو ده ده ن یا زیان یا سود
ده گه یه ن .. نه مه شیان بیگومان هاوبه شهپرستیه و وتارخوینانیش گه لیكجار باسی
ده كه ن!

یاسادانانیش (واته هه لالكر دن و هه رامكر دن) بیجگه له وه ی خوا ی گه و ره
دا بیه زانده وه، رازیبون به و یاسادانانه، هاوبه شهپرستیه و گومانى تیدا نیسه، به لام

۱ آخرجه مسلم

فرياخوازی: استغاثه

كۆمه كه خوازی: استعانه

۲ ترا: الدعاء

خەلکی لەم سەردەمەى دواییدا نەفام بون-یا نەفام کران- بەو راستیە ترسناکە،
 وایان لیتەت کە گوناح و ھاوبەشپەرستی لە یەکتەر جودا نەکەنەوه و، وەکو
 گوناھێکی شایستەى لیخۆشبون دەیانروانیە ئەم جۆرە ھاوبەشپەرستیە .. ئەگەر
 وەکو (پێویستی)یەکی موباحیشتە ماشای نەکەن کە هیچ گوناھێکی تێدا نیە.
 بەلکو ئەگەر-لەپشت ئەمانەش- لە ھەستیاندا وا نەچەسپابن کە مایەى
 پێشکەوتن و شارستانیەت و دەربازبونە لە کۆت و بەندان!!

* * *

ئەمە چۆن رویدا؟!

لە سەرەتا لەشکرکێشی خاچپەرستان ھات و پێی چەپەلێ خستە ھەر شار و
 ولایتیک شەریعەتى ئیسلامی تێدا وەلا نا، پاشان بە خەلکی گوترا: خەمتان نەبێ!
 مادام نوێژدەکەن و رۆژو دەگرن ئێوە موسلمانن ئەگەر ھوکمیش نەبەنە بەر
 شەریعەتى خودا!

ئەوجا ھێزى خاچپەرستان (و جولەکانیش لەگەڵیدا) شتى وایان بەسەر
 خەلکیدا زالکرد کە تەنانت لە نوێژ و رۆژویان کردن. پاشان بە خەلکی گوترا:
 خەمتان نەبێ! مادام دەلین (لا إله إلا الله) ھیتتا موسلمانن!

بەمشێوەیە ئیسلام تەنیا بەو دەزوە باریکە بە ھەلواسراوی مایەوه کە بریتی بو
 لە گوتنى (لا إله إلا الله) بە زمان، بەبێ هیچ جۆرە داخوایەك لە ژبانی خەلکی.
 پاشان مورجیئە تازەکان ھاتن-بەو ژەھرەى لە ھزرى ئیرجانی ھەلیانمشتبو-
 گوتیان: بۆ خەلك ھیچی تێدا نیە! چونکە برۆا بەراستدانان و دانپێداھێنانە و،
 ھەرکەسێکی بلن (لا إله إلا الله) برۆادارە و، ئەگەرچی یەك کردەوھشى لە
 کردەوھکانی ئیسلام ئەنجام نەدای!

نايهوئى هدرچى پيشتر گوتمان دوباره‌ى كهينه‌وه..

به‌لام پيويسته دؤزىكى زؤر گرنگ له‌بىر نه‌كهين.. نه‌ويش نه‌ويه كه (لا إله إلا الله) هدا له هاوبه‌شپه‌رستى پاك بئى له‌لاى خودا قبوله-گهر به‌شيئويه‌كى كاتى چاوپوشين له مه‌سه‌له‌ى (كرده‌وه) و گومرايه‌كانى مورجينه كؤنه‌كان له‌م بابته-، به‌لام نه‌گهر هاوبه‌شپه‌رستى تىكسه‌وت، ته‌واو هه‌لده‌وه‌شيئته‌وه‌و، به‌هيچ جؤزىك له‌لاى خودا قبول نابئى..

له‌و كارساتانه‌ى له‌م سه‌ده‌يه‌ى دوايش توشى هاتين نه‌ويه كه باس له‌و شتانه ده‌كهين كه ده‌ستنوئۆ به‌تال ده‌كهن و له‌ په‌يانگا نايينه‌كان سه‌دان جار و له‌ سه‌دان لاپه‌ره به‌ فيترخوازانى ده‌لئينه‌وه.. به‌لام باسى نه‌و شتانه‌يان بؤ ناكهين كه (لا إله إلا الله) به‌تال ده‌كه‌نه‌وه! نه‌گهر باسيسى بكهين نه‌وا ته‌نيا باسى هاوبه‌شپه‌رستى بيروباوه‌ر و هاوبه‌شپه‌رستى په‌رستن ده‌كهين و هاوبه‌شپه‌رستى شوئىكه‌وتن(الاتباع) نايينه‌يه به‌رباس، له‌سه‌ر بنچينه‌يه‌ك كه ههر له‌ بنچينه‌دا هه‌له‌يه و، برىتبه له‌وه‌ى كه هاوبه‌شپه‌رستى شوئىكه‌وتن (كوفرى كردارى)يه و كهس له‌ دين ده‌رناكا!!

پيغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌م نايه‌ته‌ى ده‌خوينده‌وه ﴿اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ له‌برى خوا ره‌به‌نه‌كانى خؤيان و مه‌سيحى كورى مه‌ريه‌ميان كرده‌ خوا، فه‌رمانيشيان پيئدرابو بيئجگه له‌خوای تاك و ته‌نيا نه‌په‌رستن، له‌ غه‌برى نه‌و هيچ شت بؤ په‌رستن ناشئ. خودا بئى عه‌يبه و به‌دوره له‌و شتانه‌ى به‌ هاوتاي نه‌وى ده‌زانن. ﴿التوبة/ ۳۱﴾ كه عه‌دى كورى حاتم چوه لاي، گوتى: نه‌ى پيغه‌مبه‌رى خوا، به‌لام نه‌وان نه‌يانده‌په‌رست! پيغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموى: ﴿أَلَمْ يَجْلِسُوا

لَهُمُ الْحَرَامُ وَيَحْرَمُوا عَلَيْهِمُ الْحَلَالَ فَاتَّبَعُوهُمْ: نهدی حرامیان بۆ حلال نهده کردن و حلالیان لی حرام نهده کردن و سهوانیش شوینیان نهده کهوتن؟ گوتی: بهائی، فرموی: ((فَذَلِكَ عِبَادَتُهُمْ إِيَّاهُمْ: جا شهوه پهرستنه که یانه بۆ شهوان))^۱

خودای بهرز واده فرموی و، پیغه مبهره کهی ﷺ و ده فرموی، پاشان شهوان دین و ده لئین: شهوه له کوفری کرداریه و، کوفری کرداریش نابیته هوی له دین ده چون!!

* * *

بهو باسه دا رت بوین^۲ که دۆزی یاسادانان یه کیکه له دۆزه سه ره کیه کانی بیروباوه، سوره ته مه که کیه کانیس ته نانهت پیش دابه زینی حوکه کان به دریتی که حوکی کۆمه لگهی نیسلامی ده کهن، باسیان لیوه کرده. خودای بهرز له مه که که که بانگه وازی خه لکی کرد بۆ نیسلام پیی فرمون:

﴿اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مَن دُونِهِ أُولَٰئِكَ هُمْ لَهٗ پروه ردگارتانه وه بۆتان نارداوه ته خواره وه، شوینی کهون و به غهیری شه مه کهونه شوینی سه ره رشتانی دیکه. ﴿الأعراف/۳.

﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِّنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَن بِهِ اللَّهُ: ناخۆ شهوان شتانی وا به شه ریکی خوا ده زانن، که دینیکی وه هیان بۆ داهینابن و خودا نیجازه ی نه دابن. ﴿الشوری/۲۱.

﴿وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ: له سه ره هرچی پیک نه هاتن، حوکه کهی بۆ لای خودایه. ﴿الشوری/۱۰.

۲ ره تبوین: تیبه رین

۱ أخرجه الترمذي .

همروه‌ها به پرواداران می‌ککمی فرمو:

﴿وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ
إِلَىٰ أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ﴾ هر نازه‌تی له کاتی
سه‌پرینیدا ناوی خودای له‌سه‌ر نه‌یه، نابی له گوشته‌کمی بخون، نه‌مه له‌ریگه
لادانه. شه‌یتانه‌کان دنه‌ی دؤستانی خویان ده‌دهن، تا کی‌شه‌تان له‌گه‌ل بکمن. جا
نه‌گه‌ر به‌گویتان کردن، بی‌گومان شه‌ریکتان بو خودا داناه. ﴿الأنعام/۱۱۴-۱۲۱﴾.

پاشان که حوکمه‌کان به دریزی له مه‌دینه‌دا دابه‌زین و، ئیسلام وینه‌یه‌کی
پیاده‌کردنی کرداری وه‌رگرت، سه‌ره‌رای په‌رسته‌کان به شه‌حکامی خوداوه‌ پابه‌ند
بو، هه‌لال تیایدا نه‌وه‌بو خوا هه‌لالی کردوه و، هه‌رامیش نه‌وه بو که خوا هه‌رامی
کردوه، لی‌ره‌دا دؤزیکمی دیکه له مه‌دینه‌هاته کایه‌وه که بریتی بو له دؤزی نه‌و
دوروانه‌ی که له سه‌روه‌ه‌ وایان پیشانده‌دا ئیسلامیان قبول‌کردوه، به‌لام
ده‌رونه‌کانیان بو شه‌حکامی خودا رام و ملکه‌چ نه‌بو، ده‌شیانویست حوکم بیه‌نه‌ به‌ر
تاغوت و (هه‌ر حوکمی‌کیش بی‌جگه له حوکمی خودا حوکمی تاغوته)، ده‌یانویست
هه‌لال و هه‌رام به‌پیتی ناره‌زوه‌کانیان و دابونه‌ریته‌کانیان بی‌نه‌ک به‌پیتی فه‌رمانی
خوا.

جا لی‌ره‌دا حوکمی‌کی گرده‌بری خودایان ده‌ریاره دابه‌زی:

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي
أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾ به‌لام نه‌خیر، سویند به په‌روه‌ردگاری
تو نه‌مانه نابنه‌ خاوه‌نی پروا مه‌گه‌ر کاتیک که له کی‌شه و هه‌رای نیوان خویانا
حوکم بی‌ننه‌ لای تو و له دل‌ه‌وه‌به هه‌ر فه‌رمانی تو بیده‌ی پیتی رازی بن و به ته‌واوی
ملکه‌چی بن. ﴿النساء/۶۵﴾.

﴿وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِنْهُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ، وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ مُعْرِضُونَ: ئەشلىن: نىمە باوەرىمان بە خوا و پىغەمبەر هێناو و بەرفەرمانىن. لەدواى ئەمەش بڕىكیان رو وەر دەگێرن، ئەوانە هەر بڕوادار نین.. هەر كاتىك كەش بەرەو خوا و پىغەمبەرەكەى بانگيان دەكەن، كە حوكمیان لە نىواندا بكا، كەچى دەستەيه كيان پششى تىدەكەن ﴿النور/ ۴۷- ۵۲﴾.

بەمە دەركەوت كە سەنگى مەحەكى بڕوا- پاش تەواوبونى ئاين- بۆتە حوكم بێردنە بەر شەرىعەتى خودا لەپاش دروستى باوەر و بەجىهتەئانى پەرسەنەكان. دروستى باوەرپىش نىستا بەتەئى بەس نىه و، دروستى باوەر و بەجىهتەئانى پەرسەنەكانىش بەس نىن، چونكە (لا إله إلا الله) داخووزى زىاترى بۆ پەيدا بونىنە لەپال ئەو داخووزيانەى كە لە مەككەدا هەييون، بڕواش بە (لا إله إلا الله) كە پابەندبون بە هەمو داخووزىسەكانى دەخووزى (لەگەل رودانى گوناھىك بنەماى پابەندبونەكە هەلناوەشىنەتەو). كاتىك لە سەرەتای بانگەوازدا لە شارى مەككە داخووزى (لا إله إلا الله) بەتەواوى بريتى بو لە بڕوايون بە وەحدانىەتى خوداى پاك و بەرز- و بڕوايون بەوہى كە پىغەمبەرى خوێ ﷺ ناردوہ تا بانگەوازەكەى رابگەيەنن، بڕواھىتان بەمانە هەمو داواكراوہكە بو لە هەرمزۆئىكى بەھاتبان نىو دىنى خوا.

كاتىك هەندىك پەرسەنەئىش فەرزكرا ن داخووزى داواكراو بوہ بڕوايون بە وەحدانىەتى خوا و ناردنى پىغەمبەرەكەى ﷺ و ئەنجامدانى ئەو پەرسەنەئە، كاتىك كەش لە مەدىنەدا پەرسەنەكان تەواوبون و ئەحكام دا بەزى داخووزى داواكراو بوہ بڕوايون بە خودا و پىغەمبەرەكەى و (لەگەل هەر وەر دەكارىەك كە سەروش لەم

باره یه وه دیاریکریو) و نه بجامدانی پهرستنه فهرزکراوه کان و، پابه ندبون به شهرعی خودا، هیچ یه کیکیش له مانه جیگه ی نهویدیکه ی نه ده گرت ه وه و له باتی نهوی نه ده بو.

به لام دور ه کان مشتومریان له سهر دۆزی یه کتاپهرستی نه ده کرد و، له باره ی مه سه له ی پهرستنه کانیش مشتومریان نه ده کرد (نه گهرچی به سارد و سپری و ته مبه لیش نه بجامیان ده دا)، به لکو ساخته کاریان لهو نه حکامانه ده کرد و رویان لی وهرده گتیرا که هه لسوکه وتی پرواداران ی له ژیان ی دنیا دا ریکده خست، جا به لای حوکمی تاغوت دا لارده بونه وه (تاغوتیش بریتیه له ههر حوکمیگه جگه له حوکمی خودا ههروه ک باسه انکرد)، بۆیه نایه ته قورئانیه کان له مه دینه جه ختیان^۱ -ههر به بۆنه ی باسکردنی دوروان - له سهر دۆزی حوکم به شهرعی خوا ده کرد، چونکه نه مه نه و دۆزه بو که له و روژاندا^۲ و روژابو.^۳ جا فرموده ی گرده بری خوا دابه زی:

﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ﴾ ههرکه سیکی حوکم به وه نه کا که خودا دایبه زانده، نه وانه کافر و بی پروان. المائدة/ ۴۴.

﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾ ههرکه سیکی حوکم به وه نه کا که خودا دایبه زانده، نه وانه سته مکار و زۆردارن. المائدة/ ۴۵.

﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾ ههرکه سیکی حوکم به وه نه کا که خودا دایبه زانده، نه وانه لاری و له دین ده رجون. المائدة/ ۴۷.

۱ جه خت: تاکید: ترکیز.

۲ ههروه که له روژانی نه مرۆشدا و روژاوه.

۳ وروژان: اشاره.

﴿أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَنْفَعُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ﴾ نایا شهوان
 حوکمی جاهیلیه‌تیاں دهوی! دهوجا له‌لای نهو که‌سانه‌ی وا له بر‌وای خو‌یانا هیج
 شك و گومان‌یکیان نیه، کامه حوکم له حوکمی خوا چاتره. ﴿المائدة/۵۰﴾.

* * *

له هه‌مو شتی‌کیش سه‌دیرتر نه‌ویه گهر یه‌کینک پی‌ت بلی: خودا بۆیه شه‌م
 حوکمی له‌باره دابه‌زاندون چونکه شه‌وان دورو بون! بۆیه له‌باره‌ی شه‌وان فه‌رموی:
 بروا ناهینن تا حوکم ده‌به‌نه به‌ر شه‌ریعه‌تی خوا!! به‌لام شه‌گهر بر‌وادار بونایه خودا
 شه‌م مه‌رجه‌ی له‌سه‌ر دانه‌ده‌نان!!!

سه‌یره! شه‌دی بر‌واداران چۆن بونه بر‌وادار؟!

دوروه‌کنیش بۆچی بونه دورو؟!

نایا بر‌واداران هه‌ر به‌وه نه‌بونه بر‌وادار که حوکمیان برده به‌ر شه‌ریعه‌تی خوا
 له‌گه‌ل دروستی باوه‌ر و به‌جیه‌نانی په‌رسته‌نه‌کان؟!

نایا ده‌یان‌توانی بی‌جگه له‌مه به‌شتی دی بینه بر‌وادار؟!

﴿إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا
 سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ به‌لام شه‌وی باوه‌ردارن، هه‌رکاتی بانگ
 ده‌کرین که بین به‌رهو خودا و پی‌غه‌مبه‌ره‌که‌ی، تا حوکمیان له‌نیواندا بکا،
 یه‌کسه‌ر ده‌لین: بی‌ستمان و به‌رفه‌رمانین، شه‌وانه دیاره رزگارن. ﴿النور/۵۱﴾.

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا لِمُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ
 الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ﴾ شه‌گهر خوا و پی‌غه‌مبه‌روه‌که‌ی فه‌رمانیان به‌هه‌رکارتیک دا، هیج
 بی‌او‌تیک و هیج ژنیکی خاوه‌ن باوه‌ر ناتوانن په‌سندی نه‌کهن. ﴿الأحزاب/۳۶﴾.

پروادار بونه پروادار چونکه پابهندی شهوه بون-ههر لهو کاتموه که گوتیان لا إله
 إلا الله محمد رسول الله-دان بهودا بنین که له لای خوداوه هات و بوی ملکهچ بن،
 جا کاتیک بانگی کردن تا حوکم بیهنه بهر شهریعه ته که ی، گوتیان: بیستمان و
 گوپرایه لاین، جا سیفته تی ثیماندار ی و پروایان به بهرده و امی بۆ مایه وه چونکه
 بهرده و امبون له کارکردن به داخوازی (لا إله إلا الله). واجیبتی حوکم بردنه بهر
 شهرعی خوداش ته نیا به سهر دوروه کان فهرز نه کرابو له بهر شهوه ی که دورون!! به لکو
 له سهر هم مو که سینک فهرز بو که ده یگوت (لا إله إلا الله محمد رسول الله) ، جا
 نه گهر پی پابه ند بو له گهل رازیبون و ته سلیم بونیکی ده رونی، شهوه پروادارن،
 به لأم نه گهر به ناشکرا ملکه چی نواند و له ناخی ده رونی شی رازی نه بو و
 خوینه دابوه ده ست، شهوا لهو که سانه یه که خودا ده رباره یان فهرمویه که دورون
 (له گهل شه مه شدا شه وان به ناشکرا سهر کیشیان^۱ لی نه ده کرد چونکه نه گهر و ابوا یه
 شهوکات ده بونه هه لگه راه نه ک دورو، سزاکه شیان له کۆمه لگی موسلماندا ده بوه
 کوشتن). پوخته ی مه سه له که ش شهویه که دۆزی یاسادانان راسته وخۆ به (لا إله إلا
 الله) په یوه سته و، شه م په یوه ندیه ش به هیچ شیوه و باریک لیک جودا ناپیته وه.
 زانایان له باره ی شهو نایه ته ی ده فهرموی: ﴿وَمَنْ لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ
 فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ﴾ ده لاین: شهو که سه کافر نابی مه گهر حهرامیک به حه لال
 بزانی. شه گهر حهرامی به حه لال نه زانی شهوا کوفری بچوکه و.. کوفری که مرۆف
 له دین ده رناکا.

۱ سهر کیشی: امتناع.

جا نئو قازیمه به غهیری شهرعی خودا حوکم ده کا له کیشیه کی بهره سستی چونکه به رتیلی له لایه نیک و هرگرتوه، به م کارهی کافر نابئ هرچند تساوانتیکی وای ده که ویتته نه ستۆ دو چاری رق و تورپه بی خوی بکا.

نئو رافه کارهی نیجه تهادیکی کردوه و ههله ی کردوه و حوکمی به غهیری شهرعی خوا له بارهی کیشیه کی بهره سستی ده رکردوه، نئوه گونا هبار نیه، به لکو پاداشتی نیجه تهاده که شی هیه مادام به نیازتیکی پاک کاره کی کردبئ.

تا دوابی نئو حاله تانه ی که فه قیه کان ژماردویانه و ریزیان کردون..

به لئ.. به لام نهمه هه موی سه رنا کیشی بۆ یاسا دانان به غهیری نئوه ی خوا دایه زاندوه، چونکه حوکمی که له کیشیه کی بهره ست به غهیری شهرعی خوا، به پالپشتی یه کیک له و هۆکارانه ی له کتیبه کانی فیه دها هاتون، به بی به حه لال زانینی نئو حوکمه، نهمه شتی که و، یاسا دانانیش به غهیری نئوه ی خوا دایه زاندوه شتیکی ته و او جودایه. چونکه له حاله تی یه که م دانپیدا هی تانی به وه ی که شهرعی خوا بریتیه له و سه رچا وه یه ی له حوکمدا بۆ ده گه ریتسه وه، هه لئا وه شیتته وه و به تال نابئ، هرچند له جیبه جی کردنیش پیچه وانه بی. به لام له حاله تی دوه م نئوه له لایه ن خۆیه وه - به بی نئوه ی هیه ده سه لاتتیکی له لایه ن خوا وه پئدرابئ - شهرعیکی جیا له شهرعی خودا داده نئ، پاشان - به کرده وه یان به زمان - ده لئ شهرعی خوا جیبه جی مه که ن، به لکو نهم یاسایه جیبه جی بکه ن که من دامنا وه چونکه هاوشیویه بۆ شهرعی خودا، یان چونکه له شهرعی خودا چاکتره، یان چونکه له شهرعی خوا گونجاوتره!

نهمه شیان مه سه له یه که به درێزایی هه موو میژوی نیسلام فه قیه کان له سه ری یه که ده نگن که کوفری که خاوه نه که ی له دین ده با ته ده ری.

مهسه له يه كي ديكه ش هيه به دريژاي همو ميژوي نيسلام فهقيهه كان جياراين دهر باره ي كه كوفيكه خاوه نه كه ي له دين ده باته دهر، نه ويش بريته له وه ي كه به زانين و ويسته وه رازي بي به شهرعيكي غهيري شهرعي خوا. دياره زورليكردن ناچيته بهر نه مه چونكه زورليكردن رازي بوني تيدا وه دينايي، بويه شه خوداي بهرز فرمويه تي:

﴿مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ أَكْرَهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾ ههركهس برواي به خوا بويي و له پاشان كوفر بكا، (سزاده دري) مه گين كه سي زوري ليكرئي و ناچار كرئي و له باوه ري دلنيابن. به لام كه سي به كوفره كه ي دلي خوش بي، بهر تورهي خوا كه وتون و نازاري زور دژوار ده درين. ﴿النحل/ ۱۰۶﴾

چونكه ياسادانان به غهيري نه وه ي خوا دايبه زانده وه، رازي بون به ياسايه كي جودا له شهرعي خوا، ههردوكيان- له حوكمي خوادا- هه لوه شينه وهن بو (لا اله الا الله)، هه بويه حوكميكي گرده بري دهر باره ي دابه زي: ﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ﴾ ههركه سيكي حوكم به وه نه كا كه خودا دايبه زانده وه، نه وانه كافر و بي پروان. ﴿المائدة/ ۴۴﴾

نييني كه ثيري پيشه وا له ته فسيره كهيدا له باره ي ثايه تي ﴿أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَنْعُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ﴾ ده لي:

(خودا ره خنه له وه كه سه ده گري كه له حوكمي خوا دهر ده چي كه هه مو چا كه و خيرتيكي له خورگرتوه و، به ره له ستي له هه مو خراپه و شهرتيك كردوه و، رو ده كاته كوومه له بوچون و زاراهه گه ليكي ديكه كه پياوانيك به بي هيج پالپشتيك له شهريعه تي خواوه داياناوه، ههروه كه نه هلي جاهيليه تيش به و گومرابي و نه فاميانه

حوکميان ده کرد که به نارەزو و بۆچونی خۆيان داياننابون، هەروەها وەکو تەتەر چۆن حوکميان بەو سيارسەتە شاھانەي خۆيان دە کرد که لە جەنگيزخانی پادشایانەو وەرگيرابو که (ياسق)ی بۆ دانابون، که بریتی بو لە کتیبیک کۆمەلە حوکمیکي تیدا کۆکرا بۆو که لە شەریعەتی جۆزواجۆری جولەکە و ديانان و لە تاینی نیسلام و هیدیکەش وەرگيرابو، گەلێک حوکمیشی تیدابو که هەر تەنیا بە بۆچون و نارەزوی خۆی بریاریدابون، ئەمەش لەنیو کورپ و نەوەکانیدا بوە یاسا و شەریک و شوننی کەوتبون و دەیانخستە پیش حوکم کردن بە بە کتیبی خوا و سوننەتی پیغەمبەرە کەي ﷺ جا هەر کەسێکی لەوان ناوای کردبێ بیروایە و دەبێ شەری لەدژ بکری تا بۆ حوکمی خوا و پیغەمبەرە کەي دەگەریتەو، لە کەم و لە زۆر بە غەیری وی حوکم ناکا).

* * *

ئەم پەيوەندیە پتەو لەنیوان (لا إله إلا الله) و حوکمرانی شەریعەتی خوا، بەدریژایی سێزده سەدەي یەک لەدوای یەک ببوە بەلگەنەویست لە هەستی موسلماناندا، نیسلامیان بەبێ ئەو نەدەهاتە بەرچاو و، (موسلمان)یشیان نەدەهاتە بەرچاو که بەبێ ئەو موسلمان بێ، ئەو حوکمی شەریعەتەش که بەراستی لەسەر زەوی بەرپابو قورسایي ئەمری واقعی بە دۆزەکە دەبەخشی، جا خەلک بیران لە شتیکی دیکە نەدەکردهو، و، بیران بۆ ئەو ش ئەدەچو که شتیکی دیکە دەکری بێتە ئارا!!

جیاوازیش- لە هەستی موسلمان- لەنیوان نیسلام و کوفر و، لەنیوان موسلمانان و کافران دو مەسەلەي سەرەکی بون، که بریتی بون لە نوێژ و شەریعەتی خوا،

١ پروانە تفسیر ابن کثیر ج ٢ ص ٦٨.

سهره‌پای زۆر مه‌سه‌له‌ی دیکه، جا موسلمانان نوێژیان ده‌کرد و، حوکمیان ده‌برده بهر شه‌ریعه‌تی خوا، و، کافرانی‌ش نوێژیان نه‌ده‌کرد و، حوکمیان نه‌ده‌برده بهر شه‌ریعه‌تی خوا، به‌لام مه‌سه‌له‌که له هه‌ستی موسلمانان پاش داگیرکردنی ولاتیان له‌لایهن خاچپه‌رستان و، لادانی شه‌ریعه‌تی خوا له حوکم و پاشان زالکردنی هه‌مو نه‌و فاکته‌رانه‌ی که موسلمانان له نیسلام ده‌هیننه‌ ده‌ر، زۆر گۆرانکاری به‌سه‌ردا هات.

هه‌رچی نه‌وه‌ی یه‌که‌م بو نه‌وا حه‌قیقه‌تی (شه‌رع‌ی)ی به‌ ئاشکرایی ده‌بینی.. جا وه‌لانی شه‌ریعه‌ت-هه‌روه‌کو مه‌به‌ده-٤- کوفره و، نه‌وانه‌ی نه‌و کاره‌ش نه‌نجام ده‌ده‌ن- له واقیعه‌دا- بی‌پروا خاچپه‌رسته‌کان بون که خاکی نیسلامیان داگیرکردبو. به‌لام مه‌سه‌له‌که لای نه‌وه‌کانی دواتر زۆر تینکه‌ل و پینکه‌ل بو.

له شویتینکی دیکه‌ش باسی کرداری به‌ رۆژئاوایی کردن (ته‌غریب)م کرده، له‌گه‌ل باسی هیرشی فیکری و، باسی به‌رنامه‌کانی خویندن و، باسی ئامرازه‌کانی راگه‌یاندن و، باسی نه‌و گه‌نده‌لیه‌ی له نیسو جیهانی هزر و نه‌ده‌ب و، جیهانی سیاست و، دۆزی ژنان و، بواری ئاکار هاتنه‌ ئارا.. تاوه‌کو موسلمانان له نیسلام به‌هیننه‌ ده‌ری.^١

پاشان کۆمه‌له‌ حوکمپرانیک هاتن که ناوه‌کانیان نیسلامی بو، که‌چی به‌ غه‌یری شه‌رع‌ی خوا حوکمیان ده‌کرد و، وه‌ک جیگیری داگیرکه‌ری خاچپه‌رست هه‌مو ئامانجه‌کانیان بۆ جیبه‌جی ده‌کرد و، به‌ خه‌لکیان ده‌گوت که نه‌وان موسلمانن و، (زه‌روره‌ت) وا ده‌خوازی حوکم به‌ غه‌یری نه‌وه‌ بکه‌ن که خوا دا‌یبه‌زاندوه.^٢

١ پروانه‌ به‌شی (آثار الأعراف) له کتیبی (واقعنا المعاصر).

٢ له کتیبی (واقعنا المعاصر) پروانه فتوای شیخ ره‌شید ره‌زا و وه‌لامی نیمه‌ بۆی.

پاشان دورکه وتنه وهی خه لکی له نیسلام زیاتر ده بی و- به کاریگه ری هه مو نمو
هۆکارانه ی به سه ریاندا زالکرا بو- به ناشکرا پییان ده گوتری نمو به مرزبونوه و ژیار و
پیشکه وتن و نازادبون و ره هابونه، وه لادانی شه ریعه تی خوا له حوکم ده خوازی،
له گه ل هاوردن^۱ رییر و ده ستور و یاسا له نه وروپای پیشکه وتو- یه که مجار له
روژئاواکه ی و پاشان له روژه لاته که ی- و نمو شه ریعه ته ی بهر له چوارده سه ده ش
دابزه یوه ناکری- و دروست نیه- حوکمی ژیا نی خه لکی شه مرۆ بکات و،
(گه شه سندن) یش هه رده بی ریچکه ی خۆی بگری و ناینیش بریتیه له و (کوژانه ی)
که ری گه شه سندن له خه لکی ده گرن و، چاره نویشمان- بانه وی یا نه مانه وی-
هه ر چاره نویسه وروپایه، که هه تا دینی فرینه دا وه پیش نه که وت و،
(کوژنه په رستی) ش ناکری- به پیی یاساکانی گه شه سندن- له شوینی خۆیدا جیگیر
بی، چ جای نه وهی ره وره وهی گه شه سندن رابگری و نه هیلن په هابی!
له میانه ی نه هه موه شدا به خه لکی ده گوترا که نه وان (موسلمان) ن.. مادام
ده ئین (لا إله إلا الله)!!

* * *

نا نه مه واقیعی (موسلمانی هاوچه رخ)ه!

(لا إله إلا الله) هه مو ناوه روژک و هه مو داخوازیه که ی لی به تالکراو، بوه
واژه یه که هه ر ده گوترا و ده درایه ده م با و، نه و (ناو مالک) هه ش خۆی پی هه لواسیبو
که پیغه مبه ر ﷺ باسی فه رمویو، جا لیتمشت^۲ رایده مالتی و و نهیده توانی خۆی
بگریته وه.. چونکه ره گی نه بو! ره گه کانی نه م نوعمده ته که له سه مر زه وی بالاده ستی
ده کا بریتیه له (لا إله إلا الله محمد رسول الله)، جا نه گه ر نه م ره گانه له ناوه روژکی

۲ لیتمشت: السیل

رییر: مبدأ

۱ هاوردن: استیراد

راسته قینه یان به تالکران و، بونه توئیکلیکی پوکی به تال له ناوه پوکی زیندو، نایا ده کرئ دهست به شتیک بگرن و، نایا ده کرئ خویمان له بهر شهو گیزه نه گه وره یه رابگرن که لافاوه که دروست ده کات؟ نایا نه مانه هه مان شه ره گانه نین که پیشتر ((چاکترین نومعت)) بیان لی روابو که بو خه لکی ده رکه وتب؟!

به درژیایی میژوی دورودریژی نیسلام گه لیک فاکتەر کاریان له به تالکردنی (لا إله إلا الله) کردوه له ناواخنه راسته قینه که ی.. جا خو دزینه وه له شه رکه کان و، ناته واوی یاداوه ریه کان و، رابواردن و خو شگوزهرانی ویرانکەر و، سلبيه تی صؤفیزم و، که له گایی^۱ سیاسی و، هزری ئیرجانی، هه ریه که له وانه له م ماوه دورودریژه دا بو به تالکردنی (لا إله إلا الله) له ناوه پوکه زیندوه که ی کاری خو ی کرد.^۲

خو دزینه وه له شه رکه کان سروشتیکه له مرؤفدا، گرانیایی زهوی و، گرانیایی ئاره زهوه کان قورسی ده که ن، چاره سه ریه که ش هه ر بیره ینانه وه و یاداوه ریه ه:

﴿وَذَكَرْ فَإِنَّ الذِّكْرَى تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ: تَوَهَّرْ وَهَبِيرِيَانِ بَجَهْوَه، يَادَاوَهْرِي بَه هَرَه دَه دَا بَه وَا نَه ي خَاوَه ن بَاوَه رِن.﴾ الذاریات/ ۵۵.

جا کاتیک یاداوه ری ته واو نه بی- له روی پله یا جوړ- شه وا خو دزینه وه له شه رکه کان به رده وام ده بی.. پاشانیش زیاد ده کا.

شه و به فیروژدان و خو شگوزهرانیه ش^۳ که موسلمانانی گرتبزه شه کاتی له سه ر زهوی بالاده ستبون، دهست و مستی له په تی پتهوی خودا شل کردن.. جا به هوکمی هه زکردن له رابواردنی سه رزهوی خویمان له شه رکه کان ده دزیسه وه، بو یه

۱ که له گایی: استبداد.

۲ فراوانتر باسی شه فاکتەرانه مان له به شی (خط الانحراف) ی کتیبی (واقعنا المعاصر) دا کردوه.

۳ به فیروژدان و خو شگوزهرانی: الترف.

بیدعه و گوناح زۆر بون و، هه مو ئه و شتانهش ده چوون بون له داخوازیه کانی (لا
إله إلا الله).

هزری صۆفیگهریش هات وه کو کاردانه وهی به فیرۆدان و خوشگوزه رانی، جا
پاکیخوازان خۆیان لهو پیسیه دابری که له کۆمه لگهی خوشگوزه راندا بلاوببۆوه،
به لام ئه وانیش-له لایه کی دیکه وه- خۆیان دابری و ازریان له فەرمان به چاکه و
به ره لهستی کردنی خراپه هینا، به مشیوهیه لایه نیتیکی گرنگیان له ناوه رۆکه
زیندوه کهی (لا إله إلا الله) به تالکرد..

که له گایی سیاسیش له هه مانلاوه پشکدار بو له به تالکردنی ناوه رۆکی (لا إله
إلا الله)، کاتیکی فەرمان به چاکه و به ره لهستی له خراپه که له گا خاوه ن
ده سه لاته کانی توپه ده کرد و، ئه و (به ره له ستکاران) هیان له نیتو ده برد که رییان له
سنوریه زیتی و لاریبونه کانیان ده گرت، به مشیوهیه خه لک بو ناو خودی ده رونی
خۆیان مۆلیان ده خوارد و (ناین) ده بوه موماره سه یه کی تاکه که سی، که ته نیا
جه ختی له سه ر لایه نی په رستن ده کرد و، له شیوه کۆمه لیه کهی داده برپا، واته
له لایه نه سیاسیه کهی به سیفه تیکی تایبه ت. نیوانی (دین) و (سیاسه ت) ییش لیک
دابرده کری و سیاسه ت وایلیدئ که هیچ په یوه ندییه کی به (لا إله إلا الله) وه نه بی!
پاشان هزری ئیرجانی دئ و ئه م هه مو په نگخواردنه داده پۆشی و.. به خه لکی
ده ئی: پروا بریتیه له به راستدانان و دانپیدا هیتان!

* * *

کاتیکی هیرشی خاچه رستان هات (لا إله إلا الله) له ده رونی موسلماناندا
گه شتبه راده ی هه ره نزمی که موسلمانانی له نیتو چوارچیوه ی ئیسلامدا
ده هیتشه وه، له گه ل ئه وه ی که توشی گوناح و تاوانان ده بون، واته ته نیا له

چوارچینوهی نویژ و حوکمرانکردنی شه‌ریعه‌نی خوا.. گچکه‌بونه‌وه‌شی به‌و راده‌یه له ده‌رونی موسلماناندا بوه هۆی هینانی خاچپه‌رستان و مایه‌ی بالاده‌ست بونیان له خاکی نیسلام، چونکه نه‌وان نه‌یاندەتوانی له‌خۆرا بین و، نه‌یاندەکرا له سه‌رزه‌وی بالاده‌ست بن، نه‌گهر موسلمانان داخو‌زیه‌کانی (لا إله إلا الله)یان له‌ییر با و، له جیهانی واقیعدا کاریان به‌و داخو‌زیا‌نه بکردبا، چونکه له‌نیوان نه‌و داخو‌زیا‌نه-که زۆرن- خۆ ساز و ناماده‌کردن بۆ دوژمنانی خوا و، مال به‌خشینی له‌م پیناوه‌دا تیدایه:

﴿وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ﴾ تا بۆتان ده‌کری چه‌ک و جبه‌خانه‌ی شه‌ر و نه‌سپی سواری په‌یدا بکه‌ن، دوژمنی پی‌ی بترسی‌ن، که دوژمنانی خوداشن، غه‌یری وانیش دوژمنتان هه‌ن نایان ناسن، به‌لام خودا ده‌یان ناسن، هه‌ر مائیکی له‌راهی خودای به‌خت که‌ن، خودا پیتانی ده‌داته‌وه و هیچ ناهه‌قیتان لی‌ نا‌کری. ﴿الأنفال/ ۶۰﴾

هه‌روه‌ها له داخو‌زیه زۆره‌کانی زانست خو‌زیشی تیدابو که ده‌بیته مایه‌ی بالاده‌ستبۆن له‌سه‌ر زه‌وی.. بی زانستی‌ش بالاده‌ستی وه‌ده‌ست نایی:

((طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ: زانستخو‌زی فه‌رزه)).^۱

هه‌روه‌ه هه‌لگرتنی نا‌کاره‌کانی (لا إله إلا الله) یه‌کێک بو له داخو‌زیه‌کان، وه‌کو راستگویی و ده‌سپاکی و دڵسۆزی و کارزانی و ریزگرتن له مافی که‌سانی دی و هاوکاری بۆ چاکه و پارێزگاری و هاریکارنه‌بۆن له خراپه و دوژمنکاری.. تاد..

۱ أخرجه ابن ماجه.

تاد.. که نه‌م‌ش له گه‌وره‌ترین نام‌رازه‌کانی بالآ‌ده‌ستبونه له‌سه‌ر زه‌وی، هه‌روه‌ک له ده‌ستدانیشی له گه‌وره‌ترین فاکتوره‌کانی له‌ناو‌چونه..

﴿وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ﴾: نه‌چن کیشه‌تان لی په‌یدا بی و سست بینه‌وه و هه‌مو هی‌زت‌ان له‌به‌ین بچن. ﴿الأنفال/٤٦﴾.

﴿وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾: هه‌موتان ده‌ست له رسته‌ی په‌یانی خوا وه‌رینن و بلاو مه‌ین ﴿آل عمران/١٠٣﴾.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِنْ نِسَاءٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الْأَسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ، يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ﴾: نه‌ی گه‌لی خاوه‌ن باوه‌ران! با هی‌ندیکتان گالته‌به هی‌ندیکتان نه‌که‌ن، له‌وانه‌یه نه‌وانه‌ی گالته‌یان پی‌ده‌که‌ن، له‌ گالته‌کاره‌کان باشتر بن، ژنیش هه‌روا، له‌وانه‌یه نه‌وانه‌ی ده‌بنه‌ گالته‌چار، له‌وی گالته‌یان پی‌ده‌که‌ن، په‌سندتر بن. له‌ سیله‌ی چاو داگرتن و ته‌شه‌ر ده‌یه‌کترگرتن و ناووناته‌وره‌ لیک هه‌لتان، ده‌س هه‌لگرن، چونکه له‌پاش پرواهیتان، له‌ری لادان، به‌دنیویه و ناپه‌سه‌نده. کیش په‌ژبیوان نه‌بیته‌وه، له‌ ریزی ناهه‌قه‌کانه.. نه‌ی گه‌لی خاوه‌ن باوه‌ران! له‌ زۆریک له‌ گومانان خو‌پیارژین، چونکه هی‌ندیک گومانی وا هه‌ن گوناهن. له‌ کاروباری په‌کتریش مه‌کۆلنه‌وه. پاشمله خراپه‌ی په‌کتر مه‌لین. ناخۆ که‌ستان هه‌زی لیه‌ که‌ گوشتی برای خو‌ی به‌ مردویی بخوا؟ دیاره قیزتان

لی دیتتهوه. ده بی له خودا بترسن. خوا په ژیوانی قبوله و دلوفانه. ﴿الحجرات/۱۱﴾ - ۱۲.

هروه ها له داخوایه کانی و. داخوایه کانی..

جا به تالبونی لهو داخوایانه بو موسلمانانی توشی (دواکهوتنی عه قیدی) کرد که دواکهوتنی زانستی و ژیاری و ماددی و ئابوری و جهنگی و سیاسی لی هاته دی.. شهش خاچپه رستانی وروژاند تا بیتن و، ئنجا بوه مایه ی بالاده ستبونیان له سهر خاکی ئیسلام^۱.

* * *

به لام ئهو راده هه ره نزمه ی مه کوسلمانانی له ناو چوارچیوه ی ئیسلامدا ده هیشته وه - له گه ل ئهو هه مو گوناح و تاوانه ی نه غامیانده دا - خاچپه رستی دلر هشی پی رازی نه بو که جوله که ی شه رانگیزی شی له دوتوی خویدا گرتبو، دلشیان له ئاست چاره نوی پلانه کانیان به رامبه ر به ئیسلام دانه ده که وت.

﴿وَلَا يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا: نَهْوَانِ دَه ستان لی به رناده ن، هه ر ده گه ل ئیوه به شه ر دین هه تا - نه گه ر بۆیان بلوی - ئیوه له دینه که ی خۆتان وه ریگین. ﴿البقرة/۲۱۷﴾.

﴿وَدَّ كَثِيرٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّوكُمْ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُفَّارًا حَسَدًا مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ: زۆر که س له خاوه ن کتیبان - چونکه ئیره یستان پی ده به ن - هه زئی ده که ن له پاش باوه ری هینانتان - که له لاشیان ئاشکرایه راست کامه یه - په ژیوانتان بکه نه وه. ﴿البقرة/۱۰۹﴾.

۱ سهیری به شی (آثار الانحراف) بکه له کتیبی (واقعنا المعاصر).

به‌ئى.. که موسلمانان له ناو چوارچينوى ئيسلامدا بن، گەرچى به و راده که مەشى بى، له گەل هەمو ئەو دورکە و تنه وه يه له حەقیقەتى مەزن و سەر تاپا گىرى، ئەو دابىن ناكا که جارىكى دىکه نه گەر پێنەوه بۆ ئەو حەقیقەتە، نه گەر خواى مەزن يه کىكى بۆ ئەم ئوممەتە هەنارد که ئاینه کهى بۆ نوێ بکاتەوه، هەر وهك درهختى سیس تازه ده بێشه وه که چاودێرى ده کړئ و ئاوده درئ، مادام ره گه کانی هیشتا له ژياندا بن.

﴿أَلَمْ تَرَى كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ، تُؤْتِي أُكْلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا: نەتدەدى خودا چۆن مەسەل دینیتەوه؟ قەسەیه کی بەرئ و جئ، به شەنگە دارێك دەشبهئ، ره گی قائم داکوتاه و لقی له تەشقی ئاسمانه، به ئیزنی پهروهردگارە کهى خۆی چوار فەسلە میوهی ده بئ. ﴿ابراهیم/ ۲۴-۲۵.

گلا دیستۆنى سەرۆك وه زیرانی به ریتانیا له وکاتی ئینگلیز چونه ناو میسر ناماژەى به قورئان کرد و گوئی: (تاكو ئەم کتیبە له دەست میسریه کان دا بێئى ئیمه ناتوانین له م ولاتەدا ئۆقره بگرین).

هەر وه ها تۆماس بین-رۆژ هه لاتناسی ئەمریکی- له پێشه کی کتیبی (شمشیری پیروز) دا، پاش ئەوهی میژو و سەرکەوتنه کانی موسلمانانی له ئاسیا و ئەفریقا و ئەوروپا پوختکردۆتەوه، ده‌ئى: (ئێستا باره که گۆراوه و موسلمانان له نیتو چنگمان، به لām ئەوهی جارێك رویدا ده کړئ جارىكى دیکه ش رویداته وه و، ئەو مەشخەلهى که موحه مەد ﷺ له دلى شوینکه وته کانی خۆی هه ئیگرساند، مەشخەلێکه نا کوژیتەوه..)

هەربۆیە خاچپەرستەکان (جولەکش لەتوتی ئەواندا) کاریان بۆ ئەوە کردووە
موسلمانان بە یەكجاری لە ئیسلام دەریكەن تاكو دلتیا و ئارامین و، بەسپێنەو،
ئەگەرچی بەپێی پلانی ناسراوەكەى خۆیان: (لەسەرەخۆ بەلام کاریگەر Slow bat
sure) دەروێشتن، هەروەك (كرومەر) یەكەم (باوەرپیتكراوی بەریتانیایی)
لەمیسەر دەلتی:

(ئەركی پیاوی سپی كە چاوەدێرى خودایی!) لەسەر ئەم وڵاتەى داناوە بریتیه
لە چەسپاندنى كۆمەلگەكانى ژياری مەسیحى تا دوا رادەى رەخساو، بەشپۆیهك
كە بپیتە بنچینەى پەيوەندیەكان لەنیو خەلكى^۱ و، ئەگەرچی ئەركیشى
ئەو بێ-بۆ خۆ دورگرتن لە گومانان- كەوا كار بۆ بەدیانکردنى موسلمانان نەكا و،
لە پۆستە رەسمیهكەى خۆیهووە چاودێرى دیارە ساختهكانى ئاینى ئیسلامى بكا،
وەك ئاهەنگە ئاینیهكان و شتى هاوشپۆه!

هەرچی ویستیان-لەبیتناگایی موسلمانان- بۆیان چووە سەر، لەسەرەتا دەستیان
بە لابردنى شەریعەتى ئیسلامى كرد لە حوكم و، بە دورخستنهوێ موسلمانان لە
نوێژکردن كۆتاییان پێهینا، بەمەش (موسلمانان) پاشەكشەیان لە هەمو ئەو شتانه
كرد كە لە ئیسلامدا مابویان، بەپێی پلانى لەسەرەخۆ.. بەلام کاریگەر.

هزرى ئیرجائیش زۆرى زەحمەت نەهاتە پێش بۆ داپۆشینى ئەو پاشەكشەکردنە..
جا ناوی لە كۆمەلگە جاهیلیهكان نا-كە حوكمیان بە شەرىعى خوا نەدەكرد-
كۆمەلگەى ئیسلامى و، سیفەتى ئیسلامیشیان بە هەمو كەسێك بەخشى كە
بەزمان دەیگوت: (لا إله إلا الله)! چونكە ئیسلام تەنیا بەراستدانانە و،
نیشانەدیارهكەشى تەنیا دانپێدانانە!

۱ واتە لە جیاتی ئیسلام.

کاتیک له باسه که ماندا ده گهینه شم خاله، خه لکانیک همن وای بو ده چن که نیمه بهره و شهوه ده چین حوکمی کوفر به سهر به نهوه کانی نیستای خه لکدا ده ربکهین، چونکه شهوان حوکم نابهنه بهر شه ریعتی خوا، جا شهو خه لکه له دهرونی خویندا بهرام بهر تیکرای دوزه که ههست به (ترکزه) ^۱یی ده کهن، جا ههر خیرا له بنچینهرا به ره لستی ده کهن، نهوه ک دانپیدا هینانی شم مه بده شه بهره و حوکم ده رکرد نیان بیات!

له جیگای دیکه ش شهوه مان دوپا تکر دۆ شهوه که دۆزی نیمه بریتی نیه له حوکم ده رکردن دژی خه لکی ^۲! و ناما نجهان مه سه له یه کی دیکه یه، که زۆر دور تر و، زۆر تر سنا کتره - به تیروانینی خو مان - له هه ولتی حوکم ده کردن به سهر شم نهوه یه ی خه لکی!

چونکه حوکم دانهان سه بارهت بهو خه لکه ی که شه مرۆ له سهر خاکی نیسه لامیدا ده ژین به نیسه لام یان کوفر شتیک نیه که بیانباته به ههشت یان دۆزه خ! خوی - پاک و بهرز - هه لۆیست له باره ی شهوان و له باره ی هه مو بونهوهر و هه ده گری:

﴿يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ هه رکیتی هه زکا وه بهر بهزه یی خوی ده خا و بو شهوانه ش که ناهه قن، سه زای به ژانی ساز داوه. ﴿الإنسان/ ۳۱﴾ نیسته که ش نیمه ده ولت نین تا کو هه ددی هه لکه پرانه وه

۱ ترکزه: خطر

۲ پروانه (قضية الحكم على الناس) له بهشی (الصحة الإسلامية) له کتیبی (واقعنا المعاصر)، که به درییی باسی شه هۆکار انهم کردوه که وامیلده کا له م قوناغه باس لهو مه سه له یه نه که م و هه مو توانام بو کرداری رونکردنه وه فیرکردن ته رخا ن به کم بۆ نیزی که بونهوه له ده رکردنی حوکم له سهر خه لکی.

بجهينه سەر هه‌لگه‌راوه‌کانی ئه‌و خه‌لکه‌.. به‌لکو ئی‌مه بانگه‌وازێکین، هه‌ولده‌ده‌ین ئه‌و راسپارده‌یه ئه‌نجام‌بده‌ین که له‌سه‌ر نه‌ستۆمان دانراوه به‌رامبەر به‌م ئاینه‌ و، ئه‌و ئه‌رکه‌ی بۆی تێده‌کو‌شین و، به‌راستی هه‌ول ده‌ده‌ین تا‌کو بگه‌ینه هه‌ندیکی، ئه‌رکی (رونکرده‌وه)یه بۆ خه‌لکی. جا هه‌ولده‌ده‌ین له‌ حه‌قیقه‌ته‌کانی ئه‌م ئاینه ئه‌وه‌یان بۆ رونکه‌ینه‌وه که لی‌یان بزهره‌-له‌دوهم غوربه‌تی ئیسلامدا-^١.

کاتیک ئی‌مه به‌و کۆمه‌لگه‌یانه‌ی ئه‌مرۆ له‌سه‌ر خاکی ئیسلامیدا^٢ ده‌ژین، ده‌لی‌ین (کۆمه‌لگه‌ی جاهیلی)، ئه‌و که‌سانه‌ی وا گومان ده‌به‌ن که ئی‌مه مه‌به‌ستمان به‌مه ئه‌وه‌یه که خه‌لکه‌که‌ی موسلمان نین، یا بنه‌رته‌ له‌نی‌و ئه‌واندا کوفره‌ مه‌گر شتیکی دیکه‌یان لی‌ ده‌رکه‌وی. لی‌ره‌دا ئی‌مه به‌وکه‌سانه‌ ده‌لی‌ین-هه‌روه‌ک له‌شوی‌نی دیکه‌ش گوتومه‌مانه‌- که حوکمی کۆمه‌لگه‌ بۆ تاکتاکه‌ی خه‌لکی ناپه‌رته‌وه به‌لکو ئه‌مه به‌ حوکم ده‌چۆ له‌باره‌ی ده‌فه‌ریک داخوا خانه‌ی کوفره‌ یا خانه‌ی ئیسلام. زانایانیش کۆران له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی که وه‌سفی و لا‌تیک به‌ خانه‌ی کوفر یا خانه‌ی ئیسلام په‌یوه‌ندی به‌ بیروباوه‌ری خه‌لکانی نی‌شته‌جێی ئه‌و و لا‌ته‌وه‌ نیه‌، به‌لکو په‌یوه‌سته به‌ زالبونی حوکمه‌کان تیایدا، جا ئه‌و خاکه‌ی شه‌ریعه‌تی خوا حوکمرا‌نی ده‌کا خانه‌ی ئیسلامه‌ جا بیروباوه‌ری نی‌شته‌جێکانی هه‌رچۆن بێ، ئه‌و خاکه‌ش که شه‌ریعه‌تیکی

١ پینغه‌مه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموی: ((بَدَأَ الْإِسْلَامُ غَرِيْبًا وَسَيَعُوْدُ غَرِيْبًا كَمَا بَدَأَ، فَطَوْبَى لِلْغُرَبَاءِ: ئیسلام به‌

غهری‌بی ده‌ستی پینکرد و وه‌ک سه‌رته‌تا غه‌ریب ده‌بیته‌وه، جا مزگینێ بۆ غه‌ریبان.)) رواه‌ مسلم.

٢ هه‌مو ئه‌و خاکه‌ی رۆژیک ئیسلام حوکمی کردوه‌و پاشان حوکمی شه‌ریعه‌تی خۆی له‌سه‌ر نه‌ماوه‌ و

یاسا‌کانی جاهیلی حوکمیان تێدا‌کرده‌ ده‌لی‌ین (خاکی ئیسلامی). حوکمی زانایانیش ده‌ربه‌ره‌ی

ئه‌وه‌یه که خه‌لکه‌که‌ی لی‌یان داوا‌کراوه‌ که بیگێرته‌وه به‌ر حوکمی ئیسلامی تا هه‌تای ئه‌و

ئه‌رکه‌شیان له‌سه‌ر شان لاناچن.

غەيرى شەرىعتى خوا حوكمى دەكا خانەى كوفره، جا با بيروباوهرى
دانيشتوانه كاني هەرچۆن بى.

ميسرىش خانەى ئىسلام بو كاتىك له لايەن موسلمانانوه فهتخ كرا هەرچەندە
زۆربەى دانيشتوانى له سەر ئاينى ئىسلام نەبون و، ماوهيه كيش وا مانهوه،
هينديش خانەى ئىسلام بو كاتىك موسلمانان فهتحيان كرد له گەل ئهوهى زۆربەى
خەلكه كەى-هەتا ئىستاش- موسلمان نين. به لأم بۆيه به خانەى ئىسلام ده ژميردا
چونكه نه حكامى شەرىعتى تيسدا فەرمانهوا بو به چاوپۆشين له بيروباوهرى
خەلكه كەى.

ئا بهم شيوهيه ئهوه دهوله توكانەى كه خاچپەرسته كانيش له شام داياغەزران-
هەندىكيشيان دوسەد سال بەر دهوام بون- خانەى كوفر بون هەرچەندە دانيشتوانى به
موسلمانى مانهوه، چونكه خاچپەرستان به غەيرى شەرىعتى خوا حوكميان تيسدا
ده كرد.

له بەر ئهوهى كۆمەلگەى موسلمان ئهوه كۆمەلگەيه كه شەرىعتى خوا حوكمى
ده كا و، تيروانينى ئىسلام و چەمكه كاني ئىسلام و ئاداب و شيوازه كاني رهفتارى
حوكمى ده كەن، به چاوپۆشين له بيروباوهرى خەلكه كەى. كۆمەلگەى جاهيليش ئهوه
كۆمەلگەيه كه شەرىعتى خوا حوكمى ناكا و، تيروانينه كاني ئىسلام و چەمك و
ئاداب و شيوازه كاني رهفتارى حوكمى ناكەن، به چاوپۆشين له بيروباوهرى
خەلكه كەى و، له حوكمى خوا دەر بارهيان له قيامەت ئايا ده چنه به هەشت يان
ده چنه دۆزهخ.

ئهوه خەلكه كەى نه مپۆش له خاكى ئىسلاميدا ده ژين، ئاويتتهيه كنى يهك حوكم
كۆيان ناكاتهوه، هەندىكيان تيدايه به بىن گومان موسلمانن- به پيى حالەتى

روکەشیان و، لەڕۆژی دواییش حسابیان لەسەر خواپە - چونکە دەلێن (لا إله إلا الله) و، پەرستنه‌کان بەجێده‌هێنن و، نکوئی له‌ حوکمی جاهیلی ده‌که‌ن و، هه‌ز له‌ حوکمرانی شه‌ریعه‌تی خوا ده‌که‌ن و، نه‌وه‌نده‌ی پێشان بکری له‌ کاروباره‌کانیاندا حوکمی ده‌به‌نه‌ به‌ر، هی واشیان تێداپه‌ به‌ی‌گومان کافرن - به‌پێی حاله‌تی روکەشیان و، لەڕۆژی دواییش حسابیان لەسەر خواپه‌ - چونکە نه‌وان - نه‌گه‌ر بشلێن (لا إله إلا الله) - نکوئی له‌وه‌ ده‌که‌ن که‌ واجبه‌ حوکم به‌دریته‌ به‌ر شه‌ریعه‌تی خوا و، قسه‌یان له‌و بابته‌ زۆره‌، هه‌ندیکیان ده‌لێن: ئاین چی له‌ سیاسه‌ت داوه‌؟! هه‌ندیکیشیان ده‌لێن: چۆن شه‌ریعه‌تیک که‌ پێش چوارده‌ سه‌ده‌ دابه‌زیوه‌ ژایانی گه‌شه‌سه‌ندوی نه‌مپۆی خه‌لکی حوکمه‌ده‌کا؟ ده‌بی سیستمی گه‌شه‌سه‌ندو ژایانی گه‌شه‌سه‌ندو به‌رپۆه‌ ببا، با له‌جیاتیی ئیسلام دیموکراسی وهرگرین یا سۆسیالیزم^٢ وهرگرین!

هه‌ندیکیشیان تێداپه‌ ده‌لێن: ئاین کۆنه‌په‌رستی و دواکه‌وتنه‌ و ده‌بی فری بدیه‌ن و خۆی لی دامالین هه‌تاکو ببینه‌ پێشکه‌وتنه‌خواز! تێشیا‌ندایه‌ ده‌لێ: ئاین په‌یوه‌ندی نیوان به‌نده‌ و په‌روه‌ردگاره‌، جێگه‌ی نێو دله‌ و په‌یوه‌ندی به‌ واقیعی ژیا‌نه‌وه‌ نیه‌! تۆپه‌لێکی خاو و خلیچکیشی تێداپه‌ سیماکانی ناشکرا نین و، ره‌ش و سه‌پی تێدا تیکه‌ل ده‌بی، به‌لام رواله‌ته‌ گه‌شتیه‌که‌ی له‌ داخوازیه‌کانی ئیسلام دوره‌ و، جا نه‌م تۆپه‌له‌ خه‌لکی له‌ئاست حوکمکردن له‌سه‌ری جیاواز ده‌بن و، هه‌ر نه‌مه‌شه‌ که‌

١ هه‌ندیکیان به‌ گوته‌ی (لا اله الا الله) ناوه‌ستن، به‌لکو وا داده‌نی حه‌قیقه‌تی ئیسلام هه‌ر له‌خۆی وه‌دیها‌توه‌! ﴿وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِنْهُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ﴾: نه‌شلین: ئیتمه‌ باوه‌ریمان به‌ خوا و پێغه‌مبه‌ر هێناوه‌ و به‌رفه‌رمانین، له‌دوای نه‌مه‌ پرێکیان رووه‌رده‌گیرن، نه‌وانه‌ هه‌ر به‌رواده‌ر نین. ﴿النور/٤٧﴾.

٢ سۆسیالیزم: ئیشتراکیه‌ت.

ئىمە دەلىل ئامانجان ئەو نىە حوكمى دەرياره دەرگەين، بەلكو ئامانجان ئەو نىە
 كە بۇ ھەمو خەلكى حەقىقەتى (لا إله إلا الله) رونكەينەو. چونكە ئىمە پىمان
 واىە ئەم رونكردنەو نىە-سەرەپاى ئەو نىە راسپاردەيەكى خوايە- دەتوانى خەلك
 رازىكا تا واقىعى ژيانان بگۆرن، جا خودا بۆيانى دەگۆرئ- كاتىك ئەو نىە لە
 خۆياندايە دەيگۆرن و لەسەر فەرمانى خوا سەقامگىر دەبن- ئنجا لەو زەبونى و
 سوكى و سەرگەردانى و وئلىيەى تىيدا دەژين دەرياندىتى كە ئەمپۆ لە ھەمو روى
 زەويدا تىيدا دەژين و، سەر بەرزى و بالادەستيان بۇ دەگۆرئتەو ھەرەك خودا
 بەلىنى بە بەندە پروادارەكانى داو:

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ
 كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ
 مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا: خَوا بەوانەى لەئىو پروايان
 ھەيە و ئاكار چاكن، بەلىنى دا: لەم زەمىنە دەيانكاتە جىگەنشين، ھەرەكو چۆن
 ئەوانەى بەر لەوانى كرده جىنشين، دىنەكەشيان-كە خۆى پەسەندى كرده- ھەر
 بۆيان دادەمەزىنتى و ترسەكەشيان بۇ دەكاتە دئىيى، تا تەنيا من پەرستى، ھىچ
 شتىكىش بە شەرىكى من نەزان. ﴿النور/ ۵۵.

ئەمە لەبارەى خەلكە-تاكە تاكەى خەلكى-، بەلام كۆمەلگە-وەك
 رومانكردەو- حوكمىكى دىكەى ھەيە.. (كۆمەلگە) تەنيا كۆمەلە تاكتىك نىە،
 بەلكو ئەو (سىستەم) ھەشە كە ئەو تاكانە دەبەستىتەو، لە ميانەيدا مامەلە لەگەل
 يەكتەر دەكەن و، پەيوەندىەكانى خۆيانى لەسەر دادەمەزىنتىن.

جا ئايا دەتوانىن-بەپىتى ئەم رىئاسايە- بلىين: ئەم كۆمەلگەيانەى ئەمپۆ لە
 ئارادان كۆمەلگەى ئىسلامىن؟! ئايا ئەو سىستەمەى حوكميان دەكا ئىسلامىە؟ بە

شهریعت و بهرنامه و ناراسته کردنه کانی؟ نایا نهوهی سسنور بۆ پیوه ندییه کانیان
 داده نی و دایانده مه زرتینی ئیسلامه؟ نایا نهوهی تیروانینه کانیان پیکده هینی و
 بهرنامه کانی فیژکردن و بهرنامه کانی راگه یاندن و شیوازه کانی رهفتاریان
 وینه ده کیشی ئیسلامه؟

پیغه مبه رﷺ به پیاویکی گه وره ی هاوه لانی ﷺ فرمو: تو پیاویکی جاهیلیه تت
 تیدایه، ته نیا له بهر یه ک وشه ی که له ساتیکی تو ره پیدا له زاری ده رچو و، به
 پیاویکی ره شپیستی گوت: هه ری کوری ژنه ره شه که!! جا پیغه مبه رﷺ پیی
 فرمو: ((عَيْرَتُهُ بِأَمَةٍ! إِنْكَ امْرُؤٌ فِيكَ الْجَاهِلِيَّةُ: به دایکی روشکینت کرد؟! تو
 پیاویکی جاهیلیه تت تیدایه.))^۱

جا ده بی پیغه مبه رﷺ کۆمه لگه کانی ئیمه چۆن ناو بیا؟!

ئهوانه ی ئه م کۆمه لگه یانه به کۆمه لگه ی ئیسلامی ناوده بهن و، هه رکه سیکی
 بلئی (لا إله إلا الله) پیی ده ئین موسلمان، جا واقعی ژیا نی هه رچۆن بی و، نه و
 واقیعه ش هه رچه ند پیچه وانه ی داخوازیه کانی (لا إله إلا الله) بی، ئه مه ش له بهر
 پاریزگاری و ناگاله خۆبونیان. جا ئه وانه -له گه ل نه و هه مو خۆپاریزیه یان-
 هه له یه کی گه وره به رامبه ر بانگه واز نه نجام ده دن به بی نه وه ی بزانه یان یا مه به ستیان
 بی.

هه روه ها نه گه ر ئه م کۆمه لگه یانه ئیسلامی بن و، نه گه ر نه و خه لکانه ش
 هه مویان موسلمان بن، نایا چ وا له خه لکی ده کا ببه نه موسلمان یا به موسلمان
 بیئنه وه؟!

۱ متفق علیه.

نەم واقىيەى نەم كۆمەلگايانەى تىدا دەژىن-بە ھەمو نەو خراپانەى كە تىيدان- توندترىن بەرەستى رىئى ئىسلامە! جا ئەگەر سىفەتى ئىسلامان بەبالاى دابرى و، گوتمان: ئىسلام چارپوشى لە ھەمو نەو خراپەيە دەكا و، خەلك ھەرچى بكن ھىشتا سىفەتى خۇيان پىدەبەخشى، مادام بە زمانيان دەئىن (لا إله إلاّ الله)، چى رىئ لە گەنجان دەگرئ-بەتايىبەتى نەو گەنج و لاوانەى وازيان لە نەركەكان ھىئاو- رىئ كۆمۆنىزم و سۆسىاليزم و ديموكراسى^۱ و فەوزەويەت و عەدەمىيەت و عەبەسىيەت و رىئىر و ھزرە روخىنەرەكانى دىكەيان لىدەگرئ؟

ئەگەر لەبەر ئاگالەخۇبون و پارىزكارى، سىفەتى ئىسلام بەسەر ھەمو نەو خراپە و لارىبونانەدا بېرپىت كە نەمپۆ لە خاكى ئىسلامىدا بەرپايە، با لەخوابترسىن لەو گەنجانەى رىئگەى ئىسلاميان لى دەگرىن، كاتىك نەو ھەمو خراپەيە دەخەينە چوارچىوہى ئىسلامەو!!

ئەگەر نەو مەسەلانەمان بۆ رونبۆوہ..

ئەگەر بۆمان رونبۆوہ كە پىدانى سىفەتى جاھىليەت بەو كۆمەلگايانە يەكەيەكەى خەلكى ناگرىتتەوہ..

نەوہى لە پشت نەم باسەوہش مەبەستمانە نەوہ نىبە حوكم لەسەر تاكتاكەى خەلكى بدەين، بەلكو مەبەستمان رونكردنەوہى نەوہيە كە خەلكى لە دوہم غوربەتى ئىسلامدا نايزانن لەو حەقىقەتى ئىمانەى كە بە (لا إله إلاّ الله)

۱ گەلنىك ھەلخەلەتارو بيانو لەوہ دەگرن كە ديموكراسى بىررىتە رىزى رىئىرە روخىنەرەكان! منىش حەقىقەتەكەيم لە كىئىبى (مذاھب فكريە معاصرة) رونكردۆتەوہ، كە شانۆگەرەكى جوانە و دەسلەتى سەرمايەدارى بەسەر كۆمەلگەدا لەخۆگرتوہ، لەگەل زالىونى جولەكان بەسەر چارەنوسى خەلك و، نەو گەندەلەيەى كە تىشىدايە زۆر لەو چاكە لاوہكە زياترە كە وەدەيدىتى!

پدیوهسته و، بانگه‌وازی خه‌ل‌کیش-له‌پاشان- بۆ راست‌کردنه‌وی بار و دۆخه‌کانیان به‌پیتی داخوایه‌کانی ئهم حه‌قیقه‌ته.

ئه‌گه‌ر ئه‌وه‌مان بۆ روئیۆوه-به‌ئارخه‌یانییه‌وه- ده‌گه‌رێینه‌وه بۆ ته‌واو‌کردنی ئه‌وه باسه‌ی له‌باره‌ی داخوایه‌کانی (لا إله إلا الله) په‌چرا.

* * *

په‌شته‌ر باسی داخوایه‌کانی (لا إله إلا الله) مان کرد هه‌روه‌کو نه‌وه‌ی یه‌که‌م ﷺ پالیگه‌یشتبون له‌ کتیبی خوا و فی‌رکردنی پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی ﷺ و به‌ئاشکرایه‌ی روغمان‌کرده‌وه- وه‌ک من بۆی به‌جم- که هه‌مو بیانوه‌کانی مورجیئان-چ نه‌وانی کۆن و چ تازه‌کان- له‌وه‌ی که هه‌مو داوا‌کراو له‌ خه‌لکی تا یه‌نه‌ برودار بریتیه‌ له‌ به‌راستدانان و دانپێدانان به‌بی هیچ کرده‌وه‌یه‌ک به‌پیتی داخوایه‌کانی (لا إله إلا الله)-به‌تایه‌تبه‌ش حوکم بردنه‌ به‌ر شه‌ریعه‌تی خوا-هه‌مو بیانوه‌کانیان هیچ پالیگه‌یشتیکی نیه‌ نه‌ له‌ قورئان و نه‌ له‌ سوننه‌تی پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی ﷺ و نه‌ له‌ واقیعی ئه‌وه نه‌وه‌یه‌ی که به‌ راستترین تیگه‌یشتن له‌ حه‌قیقه‌تی ئیسلام گه‌یشتبون و به‌راستترین شیوه‌ پیاده‌یان کردبوو.. حوکم بردنه‌ به‌ر شه‌ریعه‌تی خوداش-به‌لای که‌می- که‌مترین راده‌یه‌ که سیفه‌تی ئیسلام له‌سه‌ر زه‌وی بۆ خه‌لکی به‌هێلیته‌وه، له‌ رۆژی دوایه‌ش لیپرسینه‌وه‌یان له‌سه‌ر خودایه‌ و.. حوکم نه‌بردنه‌ به‌ر شه‌ریعه‌تی خوداش- به‌ره‌زامه‌ندی و زانسته‌ و ویسته‌وه- له‌ بنچینه‌وه‌ (لا إله إلا الله) هه‌لده‌وه‌شینیته‌وه‌و، خه‌لکی له‌ ئیسلام ده‌باته‌ ده‌ری..

ئیه‌ستاش دینه‌ سه‌ر باسی ئه‌وه واقیعه‌ی (موسلمانیه‌ هاوچه‌رخیه‌) تیدا ده‌ژی!
به‌لای که‌می له‌ دو گۆشه‌نیگاو به‌ باسی ده‌که‌ین: گۆشه‌ی یه‌که‌م دیاری‌کردنی که‌مترین راده‌یه‌ که له‌و واقیعه‌ هاوچه‌رخیه‌ی حوکمی تیدا به‌ شه‌ریعه‌تی خوا ناکرێ

نیسلامه که بۆ خەلکی دەپارێزی و، گۆشە ی دوه میس بریتیه له ریگە ی رزگار یونی خەلکی لهو بارودۆخانە ی ئەمرۆ تییکهوتون و-له خراییدا- پیشتەر به درێژایی هەمو میژوی نیسلام هاوشیتوہی نەبوہ.

هەر وہا حەقیقە تییکیش دینینەوہ بیر کہ تکامان وایە لەنیو باسان لەبیر نەکرا ب.

حەقیقە تەکەش نەوہ یە کہ خەلک لە میانە ی بەرپا یونی کۆمە لگە ی موسلمان- واتە ئەو کۆمە لگە یە ی کہ حوکم دەباتە بەر شەریعە تی خوا- تەنیا بە گوتنی (لا إله إلا الله محمد رسول الله) دەهاتنە ناو نیسلام و، لە ژیا نی دنیا دا بە موسلمان دەژمێردان و، لیبیچانەوہ ی رۆژی دوا ییشیان لەسەر خوابو، بەلام ئەمە مانای وانە بو کہ تەنیا گوتنە کہ-بەبێ هیچ داخوایە ک- ئەو سیفە تە ی پێ دە بە خشین، بەلکو ئەمە گوتنی کە داخوایە کی دیاریکراوی لەخۆ گرتوہ، کہ لە بەلگە نەویست و شتە زانراو و دیارە کانی ناینە و بریتیه لە دانپیدا نانی حاکمیە تی شەریعە تی پەروەردگار و، کہ دەبێ ئەویش بە تەنیا-دور لە شتی دیکە- بکریتە حوکمرا ن و، هەر ئەویشە بە تەنیا-دور لە شتی دیکە- خەلک لە هەمو کیشە یە کیاندا بۆی دەگە پینەوہ، بۆ وە دیهینانی فرمانی خودای بەرز کہ دەفرموی:

﴿وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ﴾: لەسەر هەر چی پێک نەهاتن، حوکمە کی بۆ لای خودایە. ﴿الشوری/ ۱۰﴾.

﴿فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾: هەر کاتی کیش لەسەر شتی ک لەنیو خودا پێک نەهاتن، ئەگەر پرواتان بە خودا و بە رۆژی قیامە تی هە یە، کیشە ی خۆتان حەوالە ی خوا و پیغە مبهری خوا بکەن. ﴿النساء/ ۵۹﴾.

هەر که سیکیش نکولتی ئەم داخوایه بکا- که له بەلگەنەویستەکانی ئەم دینەیه و له کۆمەلگەیی موسلماندا قورساییی ئەمری واقعی هەیە- هەددی هەلگەرانەوهی لەسەر پیاده دەکریت لەگەڵ ئەوهی هێشتا بە دەمی دەلتی (لا إله إلا الله محمد رسول الله)، که ئەوه دەسەلمینتی تەنیا بە زمان گوتن-بەبێ ئەوهی داخوای لهخۆ گرتبێ- سیفەتی ئیسلام نابەخشی.

ئێستا بۆ واقعی هاوچەرخ دەگەرێنەوه، که شەریعەتی خوا تیایدا حوکم ناکا، بەلکو کۆمەلە یاسایەکی جاهیلی لەجیاتیی ئەو فەرمانرەوایە، جا ناوی دیموکراسی لیبرالی بێ، یا ناوی سۆسیالیزم بێ، یا ناوی کۆمۆنیزم بێ یا هەر ناویکی دیکە که خودا هیچ دەسەلاتیکی پێنەداون.

چۆن که مەترین رادهی داخوای (لا إله إلا الله) دیتەدی که سیفەتی ئیسلام بە خەلکی دەدا؟!!

دیاره باس له روالهتی ئیسلام ناکەین! ئەگەرچی لەنێو قسانیشدا دیتە بەر باس..

ئەرکی بانگەوازکاران ئەوه نیە پرۆانامەیی ئیسلامەتی بە ساخته بەدەنە خەلکی! یا رێیان پێشاندەن چۆن روالهتی ئیسلام له ژیانی دنیادا پەسارێزن ئەگەرچی لەلای پەرورەدگاریشیان رەت بکەرێنەوه! بەلکو ئەرکیان ئەوهیە که بۆ خەلکی رۆنەبکەنەوه چۆن بە راستی بێنە ئیماندار و، لەرۆژی دوايي لەلای خودا قبول بکەین: ﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ، إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾ ئەو رۆژه که مال و منال بەکار نایە، مەگەر ئەوهی بە دلتی پاکەوه بچیتە بارەگای خودا. ﴿الشعراء/ ۸۸-۸۹﴾.

تەنانت روالەتی ئىسلامىش لەژيانى دنياىا بىتجگە لە گوتنى (لا إله إلا الله) مەرجى دىكەشى ھەنە، ھەروەك رونى دەكەينەوہ..^۱

كەمترىن ئەو رادەيەى لەلای خودا سىفەتى ئىسلام دەبەخشى، لەوكاتەى كە شەرىعەتى خوا لەسەر زەوى بەرپا نەبى، فەرمودەيەكى پىرۆز بەشىۆەيەكى گەردەبىر يەكلا و رونى كەردۆتەوہ كە لىكدانەوہ ھەلناگرئى.

پىنغەمبەرى خواﷺ دەفەرموى: ((مَا مِنْ نَبِيٍّ بَعَثَهُ اللَّهُ فِي أُمَّةٍ قَبْلِي إِلَّا كَانَ لَهُ مِنْ أُمَّتِهِ حَوَارِيُونَ وَأَصْحَابٌ، يَأْخُذُونَ بِسُنَّتِهِ وَيَقْتَدُونَ بِأَمْرِهِ، ثُمَّ إِذَا تَخَلَّفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خُلُوفٌ، يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ، وَيَفْعَلُونَ مَا لَا يُؤْمَرُونَ. فَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِيَدِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِلِسَانِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِقَلْبِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ. وَلَيْسَ وَرَاءَ ذَلِكَ مِنَ الْإِيمَانِ حَبَّةٌ خَرْدَلٍ: ھەر پىنغەمبەرىكى خودا پىش من ھەناردبى دۆست و ھاوەلى ھەبون، سوننەتەكەيان و ھەرگرتوہ و كارىان بە فەرمانەكانى كەردوہ، پاشان خەلكانىكى دىكەيان لەپاش ھاتون ئەوہى گوتويانە نەيانكەردوہ و، ئەوہيان كەردوہ كە فەرمانيان پىننەكراوہ، جا ھەركەسىكى بەدەست جىھادىيان بكا ئەوہ پىروادارە و، ھەركەسىكى بە زمان جىھادىيان بكا پىروادارە و، ھەركەسىكى بە دل جىھادىيان بكا پىروادارە و، لەپاش ئەمەش بار تەقاي يەك دانە خەردەل پىروا نىہ..))^۲

۱ لە كتيبي (واقعنا المعاصر) بە ھەمان شىۆە نەم دۆزەم توژیۆوہتەوہو، لە بنەرەتدا وابو كە كتيبي (مفاهيم) يەكەجار چاپ بكرئ، بەلام كە-بەقەدەرى خوا- دواكەرت و كتيبي (واقعنا المعاصر) كەوتە پىش، لەوى پىنوئىست بو كە ھەندىك دۆز روكەمەوہ كە لە بنەرەتدا لە كتيبي (مفاهيم)دا ھاتون.

۲ آخرچە مسلم.

هروه‌ها پیغهمبر ﷺ ده فرموی: ((إِنَّهُ يُسْتَعْمَلُ عَلَيْكُمْ أَمْرًا فَتَعْرِفُونَ وَتُنْكِرُونَ. فَمَنْ كَرِهَ فَقَدْ بَرِئَ وَمَنْ أُنْكَرَ فَقَدْ سَلِمَ وَلَكِنْ مَنْ رَضِيَ وَتَابَعَ: میرگه لیتکتان له سهر ده کرینه گهروه، چاکه میان لیده‌بینن و خراپه‌شیان لیده‌بینن، جا نه‌وی له دل‌را پییناخو‌شبو نه‌وا سه‌لامه‌ته و، نه‌وی نکولیشی لیبکا سه‌لامه‌ته، به‌لام نه‌ک که‌سیک لئی رازی بی و شوینکه‌وته بی))^۱

فرموده‌ی یه‌کهم بروا- به‌پله جیا‌وازه‌کانیه‌وه- بو هدرکه‌سیک ده‌سه‌لمیتنی که به‌رامبر حوکمی جاهیلیت به‌ده‌ست، یا به‌زمان، یا به‌دلی جیهاد بکا، به‌شیویه‌کی بره‌ریش نه‌ری له بونی تیمان ده‌کا له پاش نه‌مانه‌وه، فرموده‌ی دوه‌میش بروای هم‌مو نه‌و که‌سه‌انه‌ش ره‌تده‌کاته‌وه که له حوکمی جاهیلیت رازیبون و شوینیکه‌وتون.

ههرکه‌سیکیش له کتیبی خوا و سونه‌تی پیغهمبره‌که‌ی ﷺ رابیتنی، چاک ده‌زانی که نه‌گره‌واژه‌ی تیمان و نیسلام پیکه‌وه له ده‌قیکدا هاتبون، نه‌وا مه‌به‌ست له تیمانه‌که کرده‌وی دلّه و به‌نیسلامه‌که‌ش کرده‌وی نه‌ندامه‌کانه، به‌لام نه‌گره‌به‌ته‌نیا یه‌کیتکیان هات نه‌وا ههر دوکیان ده‌گریته‌وه، جا به‌سه‌لماندن بی یا به‌نه‌فی کردن، واته نه‌و ره‌تکرده‌وه گرده‌بره‌ی له فرموده‌که‌دا هدیسه، نیسلام و تیمان پیکه‌وه له یه‌ککاتدا ره‌تده‌کاته‌وه، نه‌ک به‌و شیویه‌ی که ده‌لین نه‌وه تیمان ره‌تده‌کاته‌وه به‌لام نیسلام ره‌تتا‌کاته‌وه، ، به‌مه‌ش پیچه‌وانه‌ی نیجماعی زانایانی تم دینه ره‌فتار ده‌که‌ن!

ههرچی رواله‌تی نیسلامیشه له‌ژیانی دنیا‌دا نه‌وا مهرجه‌که‌ی- له‌پال گوتنی (لا إله إلا الله محمد رسول الله)- بزیتیه له‌وی که به‌ره‌زامه‌ندی و به‌دوادا‌چونه‌وه حوکم

۱ آخرجه مسلم.

نبرد ریته بدر تاغوت، چونکه نهمه مایه‌ی هه‌لوه‌شانه‌وه‌ی (لا إله إلا الله) یه و، هیچ واقعی‌کی بۆ ناهیل‌یتته‌وه که تهنانهت له سه‌ماندنی رواله‌ته‌که‌ی نیسلا میشدا شایسته‌ی باسکردن بی.

بۆیه‌ش نهمه نالین تاکو حوکم به‌سه‌ر یه‌کێک له خه‌لکیدا ده‌ریکه‌ین، چونکه له تواناماندا نیه -هه‌روه‌ک کاری نهمه‌ش نیه- که سینگی خه‌لکی هه‌لدیرین تا بزانیان نایا نه‌وانه به خواست و ره‌زامه‌ندیه‌وه شوین حوکمی تاغوت ده‌که‌ون و، دانیان به‌وه‌دا ناوه که نهم حوکمه مافی حوکم کردنی له شه‌ریعه‌تی خوا زیاتره، یاخود زۆریان لیکراوه له‌ناخه‌وه رقیان لێیه، ئاره‌زو ده‌که‌ن شه‌ریعه‌تی خوا حوکم بکا به‌لام ناتوانن، بیجگه له‌وانه‌ی که به‌زمانیان یان به واقعی نینتمایان بۆ هزریکی جاهیلی، بانگه‌واز بۆ حوکمرانی شه‌ریعه‌تیکی غه‌یری شه‌ریعه‌تی خوا ده‌که‌ن یان که‌سیکی که به‌ حالیه‌وه دیاری بایه‌خ به‌م ناینه نادات و، له‌لای یه‌کسانن که شه‌ریعه‌تی خوا یا شه‌ریعه‌تی تاغوت حوکم بکا.

به‌لکو بۆ هه‌ندی نهم قسانه ده‌که‌ین تاکو خه‌لک بزانیان له ترازوی خوادا که‌وتونه‌ته کوئ..

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ: نيمه پينغه‌مبه‌رافمان نارد به‌چهند به‌لگه‌ی ئاشکراوه‌و ویرای نه‌وان، کتیب و هۆی هه‌لسه‌نگاندمان نارد هه‌خوار، هه‌تا خه‌لک بی جیساواری و به‌ داگه‌ری له‌ناو یه‌کا ره‌فتار بکه‌ن. ﴿الحديد/ ۲۵.

ترازوی خوا که بنچینه‌کانی له قرئاندا رونکراوه‌ته‌وه ده‌فه‌رموی: حوکم دو جوړن و سێیه‌میان نیه، یان حوکمی خودا یان حوکمی جاهیلیه‌ت:

﴿أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَنْفُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ: نایا شهوان

حوکمی جاهیلیه تیان دهوئ! دهوجا له لای شهو که سانهی وا له بر وای خویانا هیج شک و گومانینکیان نیه، کامه حوکم له حوکمی خوا چاتره. المائدة/ ۵۰.

کهواته چه تریکی جه معای هدی له واقیعه هاوچهره خه که یاندا سیبهری له خه لک کردوه.. که بریتیه له حوکم کردن به غهیری شهوی خوا دایبه زاندهوه، خه لکیش هه مو له ژیر شهو چه تره راوه ستاون و به سیبهره مه لول و ماته که ی دایگرتون که له حوکمی خوا غه زریوه،^۱ به لام شهو خه لکه له ته رازوی خوادا دو کۆمه لئی جیاوازن، هه رکه سیکی بهو چه تره جاهیلیه رازیبی شهوه به شیکه له چه تره که، هه رکه سیکی نکولیشی لیکرد و به رامبهری تیکۆشا شهوه به پیتی پلهی تیکۆشانه که و پلهی نکولئی کردنه که ی له لای خودا قبولگراوه.

شهمه ترازوی پهروه دگاره و کهس بۆی نیه به پیتی ناره زوی خۆی بیگۆری.

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا لِمُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ

الْخِیرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ: شهگه ر خوا و پیغه مبه رو که ی فرمانیان به هه رکاریک دا، هیج پیاوینک و هیج ژینکی خاوهن باوه ر ناتوانن په سندی نه کهن. الأحزاب/ ۳۶.

به لام شهم بره شاره زاییه به ته رازوی خودا به سنیه تا کو مانای به دل تیکۆشان بزاین، که بریتیه له که مترین راده ی کرده وه که خه لک له چوارچیته وه بر وادا ده پاریزی کاتیک شه ریعه تی خوا له سهر زه ویدا به ریا نه بی، له پاش تیکۆشانی دلش بارته قای ده نکه خه رده لیک بر وای نیه، به لام زۆر له خه لکی- به کاریگه ری هزی ئیرجائی- وا ده زانن که له تیکۆشان به دل- یا نکولئی کردن به دل- هه ر شه وه نده به سه که مرۆف به زمانی بلئی: خودایا شه مه مونکه ریکه تو رازی ناکا! یا له ناخی

۱ غه زرین: النشوز

دلپوهه بیروباوهری وایې که نه مه مونکهریکې خودا رازی ناکا، پاشانیش رهفتاری له گهل نه مونکهره دا هه مان هه لسوکوتی نهو که سه ده بی که پیتی رازسه و، روی تیده کا!

نه مه ش بویه چونکه هزری نیرجانی چی به برپا کرد، کاتیک گوری و ته نیا کردیه به راستدانان و دانپیدا هیتنان و، کرده وه کانی لی دامالی، ناواشی به سر نکولی کردنی دلدا هیتنا و کردیه کاتیک که له نیو دلدا نهی بی و هیچ واقعیکی رهفتاری نه بیته که پی بنا سرتیه وه.

نیمامی غه زالی- له گهل شه وهی پی اوکی سوزیش بوه- له باره ی حقیقه تی نکولی کردنی دلدا ده لی:

۰ {له عیکریمه وه له یینی عه باسه وه ﷺ هاتوه، ده لی پیغه مبه ر ﷺ فرموی: ((لَا تَقْفَنَّ عِنْدَ رَجُلٍ يُقْتَلُ مَظْلُومًا فَإِنَّ اللَّعْنَةَ تَنْزِلُ عَلَيَّ مَنْ حَضَرَهُ وَلَمْ يَدْفَعْ عَنْهُ: له لای که سیک رامه وه سته که به زولم لیکراوی ده کوژی، چونکه نه فره ت داده به زیته سر شه وهی له لای ناماده بی و دا کوسی لینه کا)). ده لی: هه روه ها پیغه مبه ر ﷺ فرموی: ((لَا يَنْبَغِي لِأَمْرٍ شَهِدَ مَقَامًا فِيهِ حَقٌّ إِلَّا تَكَلَّمَ بِهِ، فَإِنَّ لَنْ يَقْدِمَ أَجَلُهُ وَلَنْ يَحْرَمَهُ رِزْقًا هُوَ لَهُ: که یه کیک هه لویستیک دیت که حقیکی تیدابو ده بی باسی بکا، چونکه نه مه نه مردنی پیشده خا و نه ریی بویوه کی لی ده گری که هی خزی بی)).

جا نه فرمودیه به لگه یه که چونه خانه ی زوردار و فاسیقان دروست نیه و، نابی له شویتیک ناماده بی که خراپه کاری لینه نجامده دری و توانای گورینیت نه بی، چونکه فرموده تی نه فره ت داده به زیته سر شه وهی له وی ناماده ده بی، هه روه ها

دروست نیه ته ماشای خرابه کاریهک بکا به بی پیوستی به بیانوی نه وهی که نهفته^۱ و هیچی پیناکری^۲.

جا له بهر ئه م واتایه شه که تیگوشان به دل به (مجاهده) ناوبری-واته بکه ویتته دهروازهی جهاد- و شایستهی نه وه بو که بیته (بروا) نه گهر له که مترین راده شی دابی و، شایستهی نه وه بو، بیته به ربه سستیک له نیوان مرؤف و تور به بونی خودا، هرچی نکولی کردنیشه به دل به ته ریه تی مورجینان شهوا ههروه کو بروایه له سهر ته ریه تی مورجینان، شایستهی نه وه نیسه ئاوری لی بدرتسه وه، نه کهس قه له وه دهکا و نه برسیهک تیر دهکا!

* * *

ئیستاکهش دینه سهر دوا این خالی ئه م به بنده، که نه ویش ریگهی رزگاریونه. کاتیک به خه لکی ده ئیت که ریگهی رزگاری بریتیه له راستکردنه وهی چه مکه ئیسلامیه کان- به تایبه تیش چه مکی (لا إله إلا الله)- خه لکیکی زور هینده پیمان سهیره ده میان بستیک داده چه قی و.. زورانش ههر نکولی لیده کهن! له لای هه ندیک خه لکی ریگهی رزگاری بریتیه له شه پرکردن له گه ل هه ژاری و نه زانی و نه خو شی، بریتیه له بنیاتیکی ئابوری پته و، بریتیه له داینکردنی خوراک بو هه مو برسیهک و کار بو هه مو بیکاریک و، فیترکردن بو هه مو فیترخو زیک.. له لای هه ندیکیش بریتیه له لابردنی پاشکه و تنی ژاری و ماددی و زانستی و ته که نه لوجی..

۱ که نه فت: عاجز

۲ إحياء علوم الدين - المجلد ۳ الجزء ۷ ص ۹، دار الفكر العربي.

له‌لای هەندێکی دی بریتیه له چاکسازی ناکاره دارماوه‌کان و، به‌رتیلخۆری
به‌ریلاو و، درۆ و دورویی و، فیل و پشتگوێخستن و، ترسنۆکی و خۆگنخاندن^۱ و،
بیویژدانی و گۆی‌پینه‌دان..

له‌لای هەندێکی دیکه‌ش بریتیه له قسه‌یه‌که‌خستن و نه‌هه‌شتنی جودایی و
یه‌ک‌ریزی و لابردنی رق و کینه و، سه‌رخستنی به‌رژه‌وه‌ندی گشتی..
له‌لای هەندێکی دیکه و.. له‌لای هەندێکی دیکه و.. له‌لای هەندێکی
دیکه‌ش..

ئیمه‌ش ده‌لێین: بۆ ئهم هه‌موو شتانه به‌ئێ! هه‌موی چاکسازیه و! هه‌موی
پێویسته! به‌لام ئایا رینگه‌که‌ی چۆنه؟!
* به‌دریژایی سه‌ده‌یه‌کی ته‌واو تاقیمان‌کرده‌وه که ئه‌و شتانه چاک بکه‌ین و،
فیرگه‌مان کردنه‌وه و په‌یمانگامان کردنه‌وه و زانکۆمان کردنه‌وه، جاده و رێمان
دروستکردن و کارگه‌مان دامه‌زراندن و رینگه‌مان پر ترومییل کرد و، ماله‌کامان پر
سه‌لاجه و گیزهر و ته‌له‌فزیۆن کردن..
خۆ برێکی که‌مان له‌و شتانه دروست نه‌کرد..

ئه‌دی پاشان..!؟

کێشه و گه‌روگرفته‌کامان توندوتیژتر بون و، ته‌نگه‌کامان پتر گرتکۆیره‌یان
تیکه‌وت و، ئیمه‌ش لاوازتر بوین و له‌به‌رچاوی خه‌لکی سوکتر بوین، جا نه‌ک ته‌نها
(نه‌ته‌وه‌کان) وه‌ک بخۆران بۆ سه‌ر خوانی^۲ پریان داینی.. به‌لکو ریزبه‌ر و بو‌ده‌سه‌ی
ئه‌م دنیایه‌ش، که خودا زه‌لیلی و زه‌بونی له‌سه‌ر نویسون، یه‌که‌م که‌سه‌بون که

۱ گنخاندن: تقاعس

۲ خوان: قصه

غاربان دا ئەو خوانچەيە^۱، يەكەم كەسبون قەپيان لە مالا و ناموس و لەخوئيمان گرت.

ئيمەش دەلتين: رتيگاي سەرفرازي بریتيه له راستکردنەوي چەمكە ئيسلاميه كان، بە دەسپيکردن لە چەمكي (لا إله إلا الله)وه، ئەگەر خەلكيش دەميان بالتيك داچەقنين.. يا هەبن نكوئي بکەن.

ئەوانەي وا گومان دەبەن كە (لا إله إلا الله) بریتيه لەو واژهيهي بە زمان دەگوتري، ييگومان دەميان لەسەرسورمان و بۆ نكوئي كردن ليكده كەنەوه.. چونكە رۆژانه دەبين سەدان مليۆن جار ئەم واژهيه دەگوتري، دەشيين خراپە لەجتي خۆي نابزوي، بەلكو دەبين خراپەكاري هەر رادەكشي و فراواندەبي و توندتر دەبي و، بە تيبەربوني رۆژان قەبارەي چەندەيندانه دەبيتەوه.

ئەو كەسانەش كە وا گومان دەبەن داواكراو لە (لا إله إلا الله) بریتيه له بەراستدانان و دانپیداھينان بە سەيرليھاتن و بۆ نكوئي لينکردني ييگومان دەميان ليكده كەنەوه.. چونكە باوەرپيکردن دەبين-لەروانگەي خۆيانەوه- و دانپيدانانيش دەبين، ئەوجا هيج گيروگرفتتيكيش نابينن چارەسەربوي و، تەنگۆھيهك بەدي ناکەن رو لە سوکي بي.

ئەوانەي پيشيان وايە كە (بيروباوەر) (مسلمات)ه و، بەراستيش تەسليمبون رویداوه، ئەوا بۆ شتيكي ديکەي غەيري بيروباوەر هەولده دەن، چونكە-لەروانگەي خۆيانەوه- وا دەبينن كە بيروباوەر بەرپايە و، لەگەڵ هەنديش دەبينن ئەو بيروباوەرە هيج شتيك لە واقع ناگۆري و، پيناچي بتواني لە داھاتويه كي نزيك يان

۱ خوانچە: خواني بچکۆلە.

دوریشدا شتیک بگۆرئ.

ئەوانە و ئەوانە و ئەوانەش قوربانی ھزری ئیرجائین کە (لا إله إلا الله)ی لە ناوەرۆکە زندووەکە بەتالکرد و، کردیە واژەبەک کە بەزمان دەگوترئ و، ھیچ مەدلۆلیکی نیە و، لە واقعی ژیانیشدا ھیچ بارستاییەکی نیە.

کاتیک ئیمەش نکۆلی لەو ھزرە ئیرجائیه دەکەین و، بانگەواز بۆ راستکردنەوێ دەکەین، تەنھا بۆ مشتومڕیکی زیھنی ئیمە ئەوێ ئەنجام نادەین، بەلکو لەبەر ئەوێ کە کاریگەریە ژەھراویەکە لە ژبانی ئومەتدا بەدی دەکەین، لەگەڵ بیری دوریەکە - لەھەمانکاتدا - لەگیانی نیسلام.

پیشمان خۆشە پەرسین، بۆئەوێ رینگاکە بدۆزینەوێ: نایا ئەو نەخۆشیانە یەمەرۆ موسلمانان بەدەستیانەوێ نالەیان دئ؛ دواکەوتنی زانستی و ژبیری و فیکری و ئاکاری و نابوری و رامیاری و ماددی و... تاد... تاد... نایا ئەمانە نەخۆشی (نیسلامی)ن؟ بە واتا لە ھەلگرتنی نیسلام و، مومارەسەکردنی نیسلام و، پارێزگاریکردن لە نیسلامەوێ ھاتون؟!

ھەتاکو وەلامیکی زانستی واقعی بەدەینەوێ کە لە ئارەزووێ سەریھەلنەدابی و دەمارگیری نەبجۆلینئ، دەپەرسین: نایا کۆمەلگە یەکەم کە نیسلامی ھەلگرت و مومارەسە کرد و پارێزگاری لیکرد ھیچ یەکیک لەو سیفەتانە یە ھەلگرتبو؟ یا بەتەواوی پینچەوانە یە ئەم وینە یە بو کە لە واقعی ھاوچەرماندا بەدی دەکەین؟!

ئەوجا دەپەرسین تاکو بگەینە ئەنجام: کامە ئەوێ (لا إله إلا الله)ی بە ھەمو داخواریەکانیەو بەدیدیەتینا؟ کامەشی (لا إله إلا الله)ی لە ناوەرۆکەکە دەرھیتنا و کردیە وشەبەک تەنیا بەزار بگوترئ.

جا نه گهر وه لاهمه که مان زانی نهیئی نه وه همو نه خوشیانه ده زانین که جیهانی
ئیسلامی داگرتوه له میژوی نوئی خویدا..

به راستی ته نیا (لا إله إلا الله) نیه که چه مکه که ی له ههستی نه وه کانی نه م
دواییه گندهل بوه، به لکو همو چه مکه ئیسلامیه کانه به بیئ شه وهی هیچیان لی
ببویزین. به راستیش واقعی هاوچهرخ دهره نجامی گندهلی همو چه مکه کانه له
یه ککاتدا، ههروه کو له خویندنه وهی (چه مکی په رستن) و (چه مکی قه زاوقه دهر) و
(چه مکی دنیا و قیامت) و (چه مکی ژیار و بنیاتنانی زه وی) دهره که وی..

به لاهم (لا إله إلا الله) یه که مین پایه و گه وره ترین پایه ی ئیسلامه ههروه کو
پیشتر باسانکرد، هه ره بویه شه کاریگه ریه که ی گه وره ترین و ترسناکترینیانه، جا چ
له حالته تی پیاده کردنی راستودروست یا له حالته تی لادان له حه قیقه ته که ی بیئ، هه ره
له بهر نه مه شه که ئیسلام له میانهی سیزده سالان له مه ککه و، پاشان له
سه رتاپای سه رده می مه دینه پیدا بایه ختیکی گه وره و مه زنی بهم دۆزه داوه..

جا ده بیئ داخوازیه کانی (لا إله إلا الله) له فه رمایشته کانی خودا و پیغه مبه رﷺ
وه بیر خۆمان بینینه وه به و شیوه یه ی چۆن نه وه ی یه که م هۆشیان پیدا شکابو،
داخوازی یه که می بریتیه له یه کتا په رستی په روه ردگاریتی و په رستراویتی،
له گه ل یه کتا په رستی ناو و سیفته کان (واته یه کتا په رستی باوه پ).

داخوازی دوه میشی بریتیه له ئاراسته کردنی په رستن بۆ خودای ته نیا و بیئ هاوه ل
(واته یه کتا په رستی په رستن).

داخوازی سییه‌میش بریتیه له ته‌نیا حوکم بردنه بهر شه‌ریعه‌تی خودا بی‌تجگه له هه‌مو شه‌ریعه‌ته‌کانی دیکه (واته یه‌کتاپه‌رستی حاکمیه‌ت).^۱

داخوازی چواره‌میش بریتیه له به‌جی‌گه‌یانندی شه‌و نه‌رکانه‌ی خودا له‌سه‌ر برواداران‌ی فه‌رزکردون-جگه له‌وانه‌ی پی‌شه‌وه- وه‌کو زانسته‌خوازی و، ناواکردنه‌وه‌ی زه‌وی به‌پیتی به‌رنامه‌ی په‌روه‌ردگار و، خو‌سازدان بو‌ به‌ره‌نگاری دوژمنانی خودا و، بلاو‌کردنه‌وه‌ی بانگه‌واز له‌سه‌ر زه‌وی و، له‌سه‌روی هه‌ر هه‌مو‌شیانه‌وه‌ جیه‌هادکردن له‌پیتناو خودا.

داخوازی پی‌نجه‌میش خو‌پازاندنه‌وه‌یه به‌ نا‌کاره‌کانی (لا إله إلا الله)، که به‌وردی له‌ قورئان و سوننه‌تدا باسکراون.^۲

نایا نه‌مه لی‌کدانه‌وه‌یه‌کی دروستکراوه بو‌ داخوازی‌ه‌کانی (لا إله إلا الله)، هه‌ر له‌خو‌زا و به‌بی‌ به‌لگه هاوردومانه‌؟!

یه‌کی‌ک له‌وانه‌ی له‌ بواری بانگه‌واز کارده‌که‌ن جارێک پی‌ی گوتم- دل‌سو‌زیشم له‌ پرسیاره‌که‌یدا به‌دی ده‌کرد-: پی‌نجه‌مبه‌ر ﷺ هه‌والی پیداوین که ئیسلام له‌سه‌ر پی‌نجان بنیاتنراوه، شه‌هاده‌ی (لا إله إلا الله محمد رسول الله) و نو‌پژ‌کردن و زه‌کاتدان و، رۆژو‌گرتنی ره‌مه‌زان و، حه‌جی مالی خوا بو‌ شه‌و‌که‌سانه‌ی پی‌تانده‌کری، نه‌دی تو‌ مه‌رجی حوکم بردنه به‌ر شه‌ریعه‌تی خوات له‌کو‌ی هیناوه و، شه‌وت له‌سه‌رچی بنیاتناوه که به‌ یه‌کی‌ک له‌ داخوازی‌ه‌کانی (لا إله إلا الله)ی داده‌نیی،

۱ که ده‌لین: یه‌که‌م و دوهم و سییهم، به‌پیتی باه‌خ و گرنگی ریز نه‌کراوه، به‌لکو نه‌مه زه‌روه‌تی قسه‌که‌یه دنا هه‌موی له‌ یه‌ک ناستن که به‌ عه‌قیده‌وه په‌یوه‌ستن-واته به‌ بنه‌ره‌تی ئیمان- و لی‌ده‌رچونیشی شرکه و مرۆ له‌ ئیسلام ده‌رده‌کا.

۲ هه‌روه‌ها که ده‌لین چواره‌م و پی‌نجه‌م به‌پیتی باه‌خ و گرنگی ریزمان نه‌کردون، چونکه هه‌ردوکیان ده‌بی پی‌ته‌دی بو‌ وه‌دیها‌تنی پروای راسته‌قینه ﴿أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا﴾.

له کاتی کدا که پیغه مبر ﷺ له گوتنی به ولاره چیدیکه ی داوانه کرده؟! یه کسه ر پیمگوت: به مبر جدانانی حوکم بردنه بهر شهر یعتی خوا له ده قی کتیبی خوادا هاتوه: ﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾: به لام نه خیر، سویند به پهروه ردگاری تو نه مانه نابنه خاوهنی پروا مه گهر کاتیک که له کیشه و هدرای نیوان خوینا حوکم بیننه لای تو و له دلوه به هدر فرمانی تو بیده ی پی رازی بن و به ته وای ملکه چی بن. ﴿النساء/ ۶۵﴾. که نم مهسه له یهش ده خریتته ناو داخوایه کانی (لا إله إلا الله)، نه مه یه کیکه له به لگه نه ویسته کانی نم ناینه، مادام داغان به وهدا هینا که نیمان نایه ته دی مه گهر به حوکم بردنه بهر شهر یعتی خوا، چاکه بزاین نه و حوکم بردنه بهر شهر یعته ده که ویتته نیو کامه له پایه کانی نیسلام: نایا ده که ویتته نیو نویژ؟ نایا ده که ویتته نیو زه کات؟ نایا ده که ویتته نیو روژی؟ نایا ده که ویتته نیو حج؟

نه گهر وه بهر یه کیکه لهم پایانه نه که وی، نایا بیجگه له وه ده مینیتته وه که به بهر پایه ی یه که م بکه وی، که پایه ی (لا إله إلا الله) یه و، مانا که ی ده ستگرته به هه مو نه وه ی له لای خودا وه هاتوه، جا مبر چی حوکم بردنه بهر شهر یعتی خودا شی ده که ویتته ناو، ههروه که هه مو نه وهر کانه شی ده که ویتته ناو که خودا فه رزی کردون؟

له حقیقه ته دا نیسلام هه موی داخوای (لا إله إلا الله) یه، چونکه داخوای دانپیدا هینان به وه ی خودا یه کیکه و هاویهش له مولک و، له وه دیه پتان و له مشورگی پی و، زالیتی و، بژیویه خشی و، له توانای دا نیه، بریتیه له په رستنی خودا

بهیڻ ھاوبه ش، به مانای گوڙپایه لٻون بۆ فرمانه کانی و، سه رجهم فرمانه کانیشی بریتین له (نیسلام).

نه گهرچی خودای بهرز هندیك پهرستنی بهرجهسته کردون و کردونی به پایه، نهوا نهو نهرکانه ی ده میننه وه که خودا فرمانی پیگردون، به لگهی ناوی که ده بیڙ به بهر پایه ی گشتگیری یه کهم بکهون که همو نیسلام له خو ده گری، له گهل همو ناوه رۆکی نیسلام!

نه گهر مه سه له کهش وانیه، با مورجینه کان-چ نهوانی کۆن چ نهوانه ی نیستا- پیمان بلین نهو نهرکانه ده چنه نیو کامه له پایه کانی نیسلام؟! خو نه گهر وه بهر هیچ یه کیتک له پایه کانیش نه کهون، نه دی جیگه یان له نیسلامدا له کوڙیه، له کاتیکدا که بریتین له نهرکه فهرزکراوه کان. هندیکیشان-وه ک حوکم بردنه بهر شه ریعه تی خوا- ده کهونه نیو بنه ماکانی بیروباوه ر؟!

واتای شایه تمان هیتان-ههروه ک چه ندین جار پیشترا باسمانکرد- بریتیه له پابه ندبون به وه ی له لایهن خواوه هاتوه و، پاشان همو نهرکه کانی پهروه ردگاریشی به بیڙ بواردن ده چیتته ناو.

لیردها له بواری پۆلینکردنی نهو سه ریپچپانه دا نین که له مرۆف روده ده ن له وه دیهیتانی داخوایه کانی (لا إله إلا الله)، داخوا کامه یان ده که ویتته بازنه ی ورده گوناهان و کامه شی ده که ویتته بازنه ی گوناوه گه وره کان و، کامه شی ده که ویتته بازنه ی ھاوبه شه پهرستی، چونکه نیمه له بواری رونکردنه وه ی نهو کاریگهریه یان که له ژبانی مرۆفدا روده دا کاتیک داخوایه کانی (لا إله إلا الله)-هه موی- به راستودروستی بهرپا ده کهن و، کاریگهری پینچه وانه شی که نه وکاته روده دا که (لا إله إلا الله) له ناوه رۆکه که ی خالی بکریت و، بکریته واژه یه کی سه رزاره کی به بیڙ

هیچ داخواییه کی واقعی، جا شهوه هاوبه شهپرستی بی یان ته نیا یاخیبون و تاوان.

بهلام نهمه ریمان لیناگری که ناماژه یه کی خیرا بو شهوه بکهین که هر لاریبونیک له یه کتاپه رستی بیروباور (یه کتاپه رستی په رستراویتی و په روره دگاریتی و ناو و سیفه ته کان) هاوبه شهپرستیه و، هر لاریبونیکیش له یه کتاپه رستی په رستن (واته ناراسته کردنی همو جور و رهنه گه کانی په رستن ته نیا بو خودای گوره به بی هاوبه ش و هاوهل) هاوبه شهپرستیه و، هر لاریبونیک له یه کتاپه رستی حاکمیهت (واته حوکم بردنه بهر شه ریه تی خودا به ته نیا و بیجگه له شه ریه ته کانی دیکه)، شهویش هر هاوبه شهپرستیه، هموشی-هرسیک-یه ک ناستیان هیه که ده چنه نیو بنه ما کانی بیروباور، هاوبه شهپرستیش له هر کامه یان هاوبه شهپرستی گوره یه و مرؤف له دین دهرده کا:

﴿وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ﴾: شهوکه سانه ی شه ریکیان بو خوا پهیدا کرد، گوتیان: شهوکه سانه ی شه ریکیان بو خوا پهیدا کرد، گوتیان: شهگر خوا مهیلی لیبیا، نه نیمه و نه باب و باپیرانمان، غهیری خوی هیچمان نه ده په رست، هیچمان بی فرمانی شهو به نارهوا نه ده زانی. ﴿النحل/۳۵﴾.

جا نهمه هاوبه شهپرستی په رستن و هاوبه شهپرستی حاکمیهت ده گریته وه. بیغه مبه رﷺ شه نایه ته ی ده خوینده وه ﴿اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾: له بری خوا ره بنه کانی خویان و مهسیحی کوری مه ریه میان کرده خوا، فرمانیشیان پیدرابو بیجگه له خوی تاک و ته نیا نه په رستن،

له غهیری نهو هیچ شت بو په رستخ ناشی. خودا بی عهییبه و به دوره لهو شتانهی به
هاوتای نهوی ده زانن. التوبة/ ۳۱.

نهمه شیان هاویه شپه رستی حاکمیت و هاویه شپه رستی بیروباوه ده گرتتوه و..
همه موشی وهک یه کن.

* * *

کاتیک نهوه کانی یه کهم له موسلمانان ده رکیان به حقیقه تی چه مکی (لا اله
إلا الله) کردبو و، له واقعی ژیانیندا وه دیهاتبو، بپونه (چاکترین نوممت که بو
خه لکی ده رکه وتی) و هر نهوان نوممتی زال و بالاده ست بون له زه ویدا و، هر
نهوان نوممتی زانست و ژیار بون و، نوممتی به ها و ناکاره کان بون، که له زور
بواراندا نهو موعجیزه گه ورانهی له سه رده ست هاته دی که میژو ده یانزانن.

به لام کاتیک چه مکی (لا اله إلا الله) له ده رونی نهوه کانی پاشینی نهم نوممته -
له گه ل چه مکه کانی دیکه ش - کزبو و، کاتیک واقعیکی له ژیانیندا نه ما، ههنگی
ناگادار کردنه وه که ی پیغه مبه ر ﷺ تیدا هاته دی:

((يُوشِكُ أَنْ تَدَاعَى عَلَيْكُمُ الْأُمَمُ كَمَا تَدَاعَى الْأَكَلَةُ عَلَى قَصْعَتِهَا. قَالُوا:
أَمِنْ قَلِيلٍ نَحْنُ يَوْمَئِذٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: أَلَأَنْتُمْ يَوْمَئِذٍ كَثِيرٌ وَلَكِنَّكُمْ غُثَاءٌ كَثُفَاءُ
السَّيْلِ: هيندهی نه ماوه که نوممته کانی دیکه بیته سه رتان وه کو نهو بخورانهی
ده چنه سه ر له گه نی ناغوردن.. گوتیان: نایا له بهر که می ژماره مان لهو روژیدا،
نهی پیغه مبه ری خوا؟ فه رموی: نه خیر نهو روژی نیوه زورن، به لام وه کو
ناومالکی سیلاوی وان))^۱.

ئەوجا ئەم ئوممەتە بو بە گەمەى دەستى دوژمنانى، بە ھەمو قسە و کردە ھەيەكى لەنيوبەر، بەرەو بەھيلاکچونى رادەکیشن و لە دین توشى ئاژاوەى فیتنەى دەگەن. ﴿وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ﴾: ئاژاوەش لە کوشتنى خراپترە ﴿البقرة/۲۱۷﴾. تا لە رینگەى گومرايشدا دوايان کەوى ئەوان پتر گومراى دەگەن!

ئەمپرۆکەش ئوممەت لەرینگەى رزگاربون و سەرفرازی دەگەرى.

کاتیک بە خەلکیش دەلتین: رینگەى سەرفرازی لە راستکردنەوى سەرچەم چەمکەکانى ئیسلامرا دەست پێدەکات و دەبى لە چەمكى (لا إله إلا الله) ھەست پێبکەین، ھەندیک خەلک-بەساکارىھەكى راستەقینە یان بە ساکارىھەكى دروستکراو ھە- واگومان دەبەن ئیمە راستکردنەوى چەمکان دادەنیتین لەباتى داينکردنى نان بۆ برسیان، یا زانست بۆ زانستخووزان، یان دامەزراندنى کارگە، یا پرچەککردنى سوپایان!

ئەمەش مەسەلەيەکە ھیچ ژیریک بۆى ناچى!

پێغەمبەرىش ﷺ کاتیک بیروباوهرى خەلکەکەى لە مەککە راستدەکردهو، چەمكى راستەقینەى (لا إله إلا الله)ى بە برواداران پيشاندهدا، پیتی نەدەگوتن: مەخۆن ھەتا بیروباوهرتان راست دەگەنەو، مەفرۆشن و مەشکرن و، بۆ خۆتان بەدواى سەرچاوەى بژێودا مەگەرپین ھەتا زۆر چاک لە واتای (لا إله إلا الله) دەگەن!

ئەمە مەسەلەيەکە بە ھیچ ژیریک بۆى ناچى!

بەلکو پێغەمبەرى ﷺ پەروردهى کردن و-ئەوانیش دەیانغوارد و دەیانغواردەو، دەیانفرۆشت و دەیانکرى و بە زەویشدا دەگەران و دەپرویشتن-بەپیتی داخووزە راستەقینەکانى (لا إله إلا الله) پەروردهى دەکردن. بەگویرەى دابەزینی لەلای

خوداوه، تاكو كۆششيان همموى راستال بېي و، له كۆتاييدا بېنه (باشترين نوموت كه بۇ خەلكى دەر كهوتوه).

كه نه مېرۆش ده لئين: هەر ده بې چەمكه كانى ئىسلام راست بېكرتېنوه و له چەمكى (لا إله إلا الله) ده سېپېبكرى، مەبه ستمان له مه نهويه كه پېغه مېهر ﷺ يە كه مجار نه بجا مېدا. مەبه ستيشمان له كارخستنى گەران بەدواى نان يا چە كدار كردنى سوپايان، يا دامەزراندنى كارگان، يا كردنهويه فيرگه و قوتابخانان نيه تاكو چەمكى (لا إله إلا الله) راسته كرېتېهوه!

نه مېرۆ نېمه - كه هەولئى (چاكسازى) ده دهين - گازانده مان له بزبونى گيانى (هەست به نەرك كردن) هەيه له لای خەلكى، كه سېك نيه بېولئى يا كارىك بكا له پېكهى هەست كردن به وهى كه نەركىكى له سەرشانه و پېويسته نەبجامى بدا، بەلكو - نەگەر كارىشى كرد - بۆيهى ده كا هەتا بەرژه وهندى خۆى وه دبېي، گوئش ناداتئ لەرنگهى خەلال يا حەرامه وه بې، جا فەرمانبەرى بچوك به بەرتيل نەبې كار ناكا و، فەرمانبەرى (گەورهش!) لېنەدا له مائى حەرام كار ناكا.. جا رېنگهى چاكسازى نەمانه چۆنه؟

هەر وهها گازانده مان له بېسەروبهرى و له خۆرايى هەيه له هەمو كرده وه كانمان كه مائىكى زۆر و كاتىكى نازدار و دەر فەتى ده گمەنمان له كېس ده دەن و، ده بېنه مايهى ويرانبونى زۆر له پرۆژه كانمان.. جا رېنگهى چاكسازى چۆنه؟
گازانده شمان له دورويى و درۆ و فيل و خەلە تاندىن و كەمى نەمانەت له لای خەلكى هەيه.. جا رېنگهى چاكسازى چۆنه؟

١ هەست به نەرك كردن: الاحساس بالواجب.

ههروهك گازاندهمان له ته مبهلی و دهستبه خۆدا بهردانهوهو به فشه وهرگرتنی
کاروباران ههیه. جا ریگهی چاکسازی چۆنه؟

ههروهها گازاندهمان له نهمانی رۆحی زانستی ههیه بۆ لیكۆلینهوهی
گیروگرفته کانیان، چونکه تیروانینی بابهتیانه مان نیه- که ئارهزوی تیکهال نهبی- و
رقمان له نهخشه کیشان و ریکخستنه.. جا ریگهی چاکسازی چۆنه؟

وه گازاندهمان له نهمانی (گیانی کۆمهلکاری) و، زالبونی گیانی تاکویستی و
خۆپهرستی تهنگو بهرتهسکه.. جا ریگهی چاکسازی چۆنه؟

ههروهها گازاندهمان ههیه له خیانهتی (سههرکردهکان)مان و، چلکاوخۆریان بۆ
دوژمنانمان و، رامکردنی ولاتانیان بۆ بهرژهوهندی دوژمنهکانیان لهپای ئارهزوی
حوکم و دهسهلات.. جا ریگهی چاکسازی چۆنه؟

گازانده دهکهین و.. گازانده دهکهین و.. گازانده دهکهین و.. زیاتر له
سهدهیه کیش تیپهپی ئیمه- ههلهتهتین یا خهلهتینراو- بهخهیاڵ و امان بۆ خۆمان
سازکردوه که بۆ چاکسازی تیدهکۆشین و لهریگهی رزگاری و سهرفرازی دهگهپین..

کۆتایی ریگه کهشمان بریتیه له دروینهی تال!

* * *

نهوانهی بهبی بنهمایهکی عهقیدهیی بیر له کردنهوهی قوتابخانه و،
دامهزراندنی کارگه و، بههیزکردنی سوپا و، دابینکردنی نان، دهکهنهوه، پێیانوایه
بهخۆیان کۆمهلیکی (کرداری) (واقیعی) (زانستی) و ئامرازه راست و
دروستهکانیان ههلبژاردوهو، خۆیان له (پهوارهکان= الغیبیات) پالآتوه و، له
نهندیشه و خهیاڵان دورن و- بینگومان- دهگهنه چارهسهری کرداریانه که خهلیکی له
گیروگرفته کانیان رزگار دهکات..

نیمه‌ش به‌کس نالین فیڤرگان مه‌که‌نه‌وه و، کارگان دامه‌مه‌زینن و، نان دابین مه‌که‌ن و، سوپایان به‌هیتز مه‌که‌ن.. به‌لام پز به زاریشمان پیتیان ده‌لین: نه‌گه‌ر نه‌مه‌تان هم‌مو به‌بئ بیرویاوه‌پنکی دروست دروستکرد، نه‌نجامه‌که‌ی هر نه‌وه ده‌بئ که ئیستا له حالی نومه‌ته‌که‌تاندا ده‌بیینن، پاش هه‌ول و تیکۆشانیتک که له سه‌ده‌یه‌کی ته‌واو پتری خایاندوه!

قوتابخانان بکه‌ینه‌وه.. جا چی تیادا فیری زارۆلانمان بکه‌ین؟! ده‌زگای راگه‌یانندی (نوی) دامه‌زه‌زینن، نه‌دی چی بۆ گه‌له‌که‌مان تیدا بلاو بکه‌ینه‌وه؟!

کارگان دامه‌زه‌زینن، نه‌دی چۆن به‌پۆه‌به‌ر و فه‌رمانبه‌ر و کارگه‌رانی تیدا کاربکه‌ن؟! به‌ره‌مه‌که‌شی به‌ره‌و کوئ بروا؟!

سوپایان پرچه‌که‌هین.. نه‌دی سه‌رۆک و سه‌رکرده‌کانی چی ده‌که‌ن؟! لیوا عه‌بدولمونه‌یم هه‌سه‌نی، فه‌رمانه‌ه‌وای شاری غه‌ززه له سه‌رده‌می شکسته‌که‌دا، کاتیک بۆ ماوه‌ی چهند مانگیک له یه‌ک زیندان پیکه‌وه بوین، باسی نه‌وه‌ی بۆ کردم که جوله‌که نه‌و رۆژی به‌دیل گرتبویان که به‌ ترومبیله‌که‌می خۆی- به‌هه‌له- له به‌ره‌به‌یانی شکسته‌که‌دا چوبوه نیو خاکی جوله‌کان.

پاش نه‌وه‌ی هه‌والی شه‌ر و دۆرانیان پتیراگه‌یانده‌بو که به‌خۆی تاگای له هه‌یچیان نه‌بو! یه‌که‌مین پرسیار نه‌وه‌بو که لییان پرسیبو: ئایا تا ئیستاش برایانی موسلمان له سوپای میسریدا ماون؟! پتی گوتن: به‌دلنیا‌یه‌کی ته‌واوه‌وه نه‌خیر! به‌لام بۆ

١ جوله‌که له به‌ره‌به‌یانی شکسته‌که‌دا ده‌سگه‌ریان کرد پاشان به‌ریاندا، دواتر جه‌مال عه‌بدولناصر له‌به‌ر هه‌ندیک هۆ که هه‌ر به‌خۆی ده‌یزانن گرتی! چهند مانگیک له زیندانی (القناطر)یشدا مایه‌وه هه‌تا جه‌مال عه‌بدولناصر مرد و، به‌ریاندا!

ده پرسن؟! گوتيان: ئىمه ناتوانين شوه له بير بکهين که له سالی ۱۹۵۶ رویدا، کاتیک دوانه فسره کانی برایانی موسلمان شەش سعاتی تهواو له تنگه بهری (متیلا) خشینی سوپای جوله کانیان راگرت، هتا له سر تۆیه کانیاندا کوژران! به مشیویه جوله که له خودی تۆیه که ناترسی، به لکو-هه رده-م- شتی دیکه هیه پتر لئی ده ترسین!

ئەوان زهنده قیان له بیروباوه ری ئەو پیاوه چوه که له پشت تۆیه که وه ده جهنگی.. زراویان له (لا إله إلا الله) ده تۆقی.. چونکه له هه مو چه که بکوژه کانیان کاریگه رتره!

روسه کانیس له ئەفغانستان له چه ک ناترسیین.. چونکه موجهیدان چه کیتی وایان نیه باسبکری به رامبەر فرۆکه و زریپۆش و بۆمبی سوتینەر و گازی ژه هراوی و هه مو نامرازه کانی کۆکوژی درندانه که روسه کان به کاری دینن، به لام ئەوان له (لا إله إلا الله) ده تۆقن، چونکه هه ر ئەمهیه وره ی موجهیدی ئەفغانی بۆ ماوه ی هه فت سالی به دوا ی یه ک به رامبەر هیژشه درندانه ییه کانی روس به زده کاته وه، به چاپۆشین له ئەنجامی کۆتایی شه ره که ناخۆ به کامه لادا ده شکیته وه.^۱

جاریکی دیکه ش ئیمه نالین (لا إله إلا الله) بده نه سه ربازان و تۆپیان مه ده نی، ههروه که هه ندیک که سی له خۆرا ساکار یان خاوه ن ساکاری دروستکرا وای لیکده ده نه وه! به لکو ده لئین: تۆپ به ته نی شه ر ناباته وه، ئەگه ر پیاوه که ی پشتی خاوه ن بیروباوه ر نه بێ.. جا به لئێ با تۆپ بکړین، به لام با له پالیسی پیاوێک بنیات بنیین به راستی پروای به (لا إله إلا الله) هه بی.. ئەوکاته گورگه کان ناتوانن گاز له نیشتمانی ئیسلامی بگرن و نارامی لیتیکه دن وه کو ئەمپۆ! هه ر له به ر هه مان ئەم

۱ ئەم کتیبه له سه رده میتکدا نوسراوه که جیهادی ئەفغانی دژ به روسان له گه رمهیدا بوه. -ژیران-

هزیه شه دوژمنان مکورن^۱ - به کریگیراوه کانیشیان له ناوه وه - هه مو نهوانه له سوپا ده ریتنن که پروایه کی راسته قینه یان به (لا إله إلا الله) ههیه، چونکه نهوان چاک حهقیقه تی ئه م ناینه ده زانن و، ده زانن (لا إله إلا الله) ده توانی چ بکا کاتیک نه و داخوایه راسته قینه ی بۆ دلان ده گه پیتته وه که رۆژی له لای خوداوه دابه زی، هه بیو!

﴿الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ آبْنَاءَهُمْ﴾ : نه هلی کتیب - چۆن

کورانی خوێان ده ناسن - ئه م پیتغه مبه ره ش ده ناسن. ﴿البقره / ۱۴۶﴾

* * *

نه و جا بۆ (گیروگرفته کانیان) ده گه پیتته وه ..!

(واقیعی) یه (کرداری) یه (زانستی) یه کان ده لێن: ده لێمان گه پیتن و باسوخواسی بیروباوه رمان بۆ مه که ن! وهرن با سهیری واقیع بکه ین! وهرن بۆ ملیۆنان ده می کراوه و گه ده ی برسی .. له گه ل ئیتمه دا له (چاره سه ری زانستی) بگه پیتن بۆ نه و گیروگرفته نابوریانه ی که جیهانی ئیسلامی پیتوه ی گرفتاره له دواکه وتنه شه رمثامیژ و هه ژاری تا سه ر ئیسکان و ژماره ی زۆری دانیشته وان و که می داها تی ..

ئیتمه ش ده لێن: به لێ! بگه پیتن! وا سه ده یه کی ته وا و زیاتریشه ده گه پیتن .. به چ نه نجامیک لیتی ده رچون؟!

ئیتمه، ئیتمه ی - خه یالیه، پیواریه، خه ونبینه، میسالیه کان^۲ - ده لێن: خاکی

۱ مکورن: حریص

۲ وشمی (میسالیهت) له زاراوه ی نه واندا به زه م دێ نکه مه دح، به لکو به ییتی دابی وان خراپترین شته مرۆفی پێ وه سف بکری! چونکه واتای - له لای نه وان - نه و که سه مه که خۆی به خه وونی وه دینه هاتو خه ریک بکا و، گیروگرتنی (جه ماوه ر) بێ چاره سه ری راسته قینه جیبه یلێ!

ئىسلامى بە پىرۆلەكەى و، كانزاكانى و، بەروبومە كشتوكالئەكانى و، داھاتەئاويەكانى، بە روبەرە فراوانە يەكپارچەكەى، بە ھىزە مرۆببەكەى-بەخۆى- بە فەزلى خودا- دەولەمەندترین پارچەى سەر روى زەويە! بەلام خەلكەكەى ئەمىرۆ ھەژارتىن خەلكى سەر روى زەوين و لە ھەموان زياتر گىروگرفتبان ھەيە..

بۆچى؟!

ئايا لەو رۆژەى كە بەراستى موسلمان بون موسلمانان ھەژارون، كە لە واقىعى ژيانى خۆيان ھەمو داخوازىەكانى (لا إله إلا الله)يان وەدى دەھىنا، كە ئاوەدانكردنەوى زەوى بەپىنى بەرنامەى پەرورەدگار و، زانستخوازى و، ھىز نامادەكردن بۆ دوژمنانىشى لەخۆگرتبو؟!

ياخود موسلمانان دەولەمەندترین خەلكى سەر روى زەوى بون و لە ھەمويان پىشكەوتوتر بون و لە ھەمويان بالادەستتر بون؟

پاشان كە لە بېروباوەر بەپاش كەوتن،^۱ لە زانست و ئابورى و جەنگ و سياست و فيكر و ئاكارىس كەوتنە پاش...^۲ ئەوروپاي خاچپەرست بەسەرياندا زال بو و دەستدرىژى كرده سەر خاكەكەيان و، خىر و بىرى دزىن و، زەبونى كردن و كردنى بە كۆيلە و، خويىنى مۆين، جا ئەوروپا لەسەر حسابى ئەوان زل بو و، ئەوانىش پتر داھىزان تا گەيشتنە ئەو حالئەتى ئەمىرۆ تىايدان.

ئەمىرۆش ھەولەدەن تا خۆيان لەو حالئەتە رزگاربەن، ئەو ھەش رەتدەكەنەو كە بەرنامەى پەرورەدگار بگەرتنەو و، جارىك لە سوسىيالىزم دەگەرتن و، جارىك

۱ بگەرتو بە باسى (التخلف العقيدى) لە بەندى (آثار الإنحراف) لە كىتیبى (واقعنا المعاصر).

۲ ھەرەھا بگەرتو بە رونكردنەوى پەيوەندى نىوان دواكەوتنى عەقىدى و ژيارى و ئابورى و جەنگى و سياسى... تاد، لە ھەمان شوين.

به‌دوای پیشه‌سازی و، جارێك بۆ قەرز لە دەوله‌ته (گه‌وره)كان ده‌گه‌ڕێن. پاشان گه‌روگره‌ته‌كان گه‌رنه‌وێه‌ی تریان تێده‌كه‌وی و، دراوی ولاته‌كان به‌های داده‌به‌زی و، قەرز بودجه‌كان قورس ده‌كا و، به‌رهمه‌هه‌تانه‌كان داده‌به‌زی و، برسپه‌تی زیاد ده‌كا و.. ناكاریشی له‌گه‌ڵ تێكده‌چن، یا هه‌ر گه‌نده‌لیه و بۆ گه‌نده‌لی زێده‌ ده‌بیته.

هه‌روه‌ها به‌ خه‌لكی ناڵین: هه‌ستن سه‌روه‌ریتان بگه‌ڕێنه‌وه به‌سه‌ر خاك و ده‌رامه‌تتان و، نه‌و داگیركه‌رانه‌ ده‌ركه‌ن كه ئیسه‌وی كرده كۆیله و دزی لێكردن و خۆنیان مۆین، چونكه ئه‌مه رینگه‌ی وه‌ده‌سته‌هه‌تانه‌وه‌ی نه‌و هه‌یز و ده‌سه‌لاته‌یه كه روژێك له‌روژان هه‌تانبوه..

جا له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌ی ئه‌مه له‌خۆیدا راسته.. موسلمانانیش بۆ هه‌یز و ده‌وله‌مه‌ندی و بالاده‌سته‌یه‌كه‌ی پیشویان ناگه‌ڕێنه‌وه مه‌گه‌ر سه‌روه‌ریتی خۆیان به‌سه‌ر خاك و داهاته‌كانیاندا بگه‌ڕێنه‌وه و رۆ بگه‌رن له كرده‌ره گه‌وره‌كانی دزی كه دوژمن به‌سه‌ر قه‌واره‌ی ئابوری واندان موماره‌سه‌ی كرده و تا ئه‌م ساته‌ش به‌رده‌وامه..

له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌ی ئه‌مه به‌خودی خۆی راسته، به‌لام له‌نیوان ئیسه‌ و وه‌دییه‌تانی ئه‌مه جیهادێکی دور و درێژ هه‌یه كه ره‌نگه چه‌ندین نه‌وه بخایه‌نێ و.. ده‌مه برسپه‌كانیش ته‌نانه‌ت چه‌ند روژێکی دیاریكراویش ناوه‌ستن چ جای ئه‌وه‌ی به‌درێژی چه‌ند نه‌وه‌یه‌ك نارام بگه‌رن!

به‌ خه‌لكه (كردای)ه (واقیعی)ه (زانستی)یه‌كان ناڵین: واز له‌ پیشه‌سازی بێن، یا واز له‌ گه‌ران به‌دوای داهاته‌ بێن بۆ بودجه‌ ماندو و قه‌ردار و لاته‌كه‌تان.. به‌لام ئیسه‌ پێیان ده‌ڵین: هه‌ر هه‌وێنێکی له‌م رینگه‌یه‌ بدرۆ به‌بێ گه‌راندنه‌وه‌ی خه‌لك بۆ چه‌مکی راسته‌قینه‌ی بیروباوه‌ڕ و، په‌روه‌رده‌كردنیان له‌سه‌ر چه‌مکی

راستودروست، وهكو دهفريكي كوني ليدي ههچهنده ههولدهين پري كهين دوباره بهتال دهبيتهوه!

پيشهسازي-وهك بهزمانى خويان دهئين- ههولتيكى (ژياري)ه و تهنيا كاريك نيه نامرازتيك نهفجامي بدا..

بهلام نيمه دهئين: ناوهدانكردنهوهى زهوى بهپي داخوازي بهرنامهى پهروهردگار يهكيكه له داخوازيه زور و جوړبهجوړ و ههمهلايهنهكاني (لا اله الا الله)، كاتيک پيشهسازيش لهسهر بهرنامهى (لا اله الا الله) دابهزري نهوا كارگهزان دزي له كات ناكهن ههروهكو نهمرؤ لهسايهى (سؤسياليزم)دا دهيدزن و پشتيان به نيزيكبونهوه له خاوهن دهسهلاتهكان دهبهستن بههؤى ماستاوجهيتى و دورويى و سيخوپرى لهسهر براكانيان! گهوره فرمانبهرانيش بهرههه مى كارگه نادزن تا له بازاړى رهش بيفروشنهوه تاكو به ساناترين ريگا سامانيكى ههراميان دهستبكهوئ! فرمانپهواكانيش چاويان له ناست دزه گهورهكان ناپوشن چونكه له كوټاييدا دهسكهوتهكانيان لهگهلدا بهش دهكهن!

تهنيا لهو كاتهدا پيشهسازي رؤلى راستهقينهى خؤى دهيينى له وهلانانى ههژارى و زيدهكردنى داهات و بهرزبونهوهى بههائى دراوى خؤمالي و دابينكردنى نامرازهكاني هيز بؤ ولات، سههراي نهو ريژهنهى كه ژيانى خهلكى دادهگرئ كاتيک نهفرهتى سوخؤرى^۱ له ژيانى خويان ههلدهگرن، جا خودا ناخؤشيان لهسهر ههلدهگرئ و، ريژهنهكاني ناسمان و زهويان بؤ دهكاتهوه..

* * *

(چاکسازان) وهك باسامنکرد گازاندهیان له روحی بیسه‌روبه‌ری و له‌خۆپایی و
نهمانی رۆحی زانستی و کرداری له تووژینه‌وه‌ی گه‌روگرفته‌کاندا هه‌یه‌..

نهمه‌ش هه‌موی راسته‌.. به‌لام هۆی چیه؟

نایا نهو (چاکساز)انه به‌دریژایی یه‌ك سه‌ده‌ی ته‌واو هه‌ولیان نه‌دا نه‌م هه‌مو
عه‌یه‌ چاك بکه‌ن؟

نه‌دی بۆ سه‌رنه‌که‌وتن؟!

نه‌و ناوچه‌یه‌ی که به‌قه‌ده‌ری خودا نیسلامی تیدا بلاویۆوه، زۆریه‌ی-هه‌روه‌ك له
کتیبه‌ی (واقعنا المعاصر) روغانکردۆته‌وه- ده‌که‌وێته‌ ناوچه‌ی گه‌رم و نیمچه‌ گه‌رم
(مه‌گه‌ر زۆر به‌ده‌گه‌من)، جا نه‌م ژینگه‌یه‌-به‌سروشستی خۆی- ژینگه‌یه‌کی
بیسه‌روبه‌ره و رقی له‌سیسته‌مه، خۆرسکه و رقی له‌نه‌خشه‌کێشانه، پشووکورته و
گه‌رم ده‌بێ و هه‌لده‌چی پاشان دوا‌ی ماوه‌یه‌کی که‌م سارد ده‌بیته‌وه به‌ر له‌وه‌ی نه‌و
کاره‌ نه‌نجام بدات که‌ بۆی گه‌رم داهااتبو!

نیسلام له‌وێوه هه‌لیگرته‌وه و، (چاکترین ئوممه‌تی لی‌ دروست کرد که‌ بۆ خه‌لکی
ده‌رکه‌وتبێ).

حه‌زیش ناکه‌م له‌وێ چیم گوتوه لێره دوباره‌ی بکه‌مه‌وه‌..

به‌لام نه‌م ئوممه‌ته‌ ریکبون و سیسته‌م و پشودریژی و گیانی زانستی و تیروانینی
بابه‌تیانه له‌ ناینه‌که‌ی فیرو که‌ ته‌واو ده‌که‌وێته‌ سه‌ر دژه‌هیلی کاریگه‌ری ژینگه‌ی
بیسه‌روبه‌ری له‌ خۆرا و په‌رته‌وازه‌.. نه‌مه‌ش یه‌کێک بو له‌ کاریگه‌ریه‌کانی کارکردن
به‌ داخوازیه‌ زۆر و جۆراوجۆر و هه‌مه‌لایه‌نه‌که‌ی (لا إله إلا الله)، جا کاتیک
کاریگه‌ری نیسلام که‌مبۆوه، له‌وکاته‌ی (لا إله إلا الله) له‌ ناوه‌رۆکه‌ راسته‌قینه‌که‌ی
خالی کرا و، هه‌مو داواکراوێک له‌م ئوممه‌ته‌ بوه به‌پراستدانان و دانپێدانان، دوباره

كارىگەرى ژىنگە گەراپدەۋە بەسەر خەلكىدا زالبۇ، خەلك گەرانەۋە بۇ بېتسەرۋەرى
خۇيان و، خۇرسكى و، پەرتەۋازەبى و، پشوكورتى خۇيان..

(چاكسازان) ىش گازانده لەۋە دەكەن و، حەقى خۇشيانە..

بەلام رىنگا چۆنە بۇ چاكسازى نەۋ كارىگەرىيە گەۋرەيەى ژىنگە لە دەرونى
خەلكىدا، لەگەل نەبونى تاكە رەگەزىك كە رەنگە بەسەر كارىگەرى ژىنگەدا
زالبىن، كە ئەۋىش برىتتە لە بىروباۋەر بە چەمكە راستەقىنەكەى، ۋەك چۆن خودا
يەكەجار دايبەزاندوۋە و، چۆن يەكەجار نەركى خۇى بەتەۋاۋى لەژيانى ئومەتدا
بىنى؟!!

ئايا ھىچ رىنگەيەك ھەيە؟!!

* * *

كە بە خەلكى دەلتىن: رىنگاى رزگارى و سەرفرازى بە راستكردنەۋەى تىكپراى
چەمكە ئىسلامىيەكان دەست پىدەكا و لە پىش ھەموشيانەۋە چەمكى (لا إله إلا
الله).. ئىمە چ دەلتىن رىك و راست ھەمان شتمان مەبەستە..

ئىمە چاك دەزانىن گىروگرفتى سىياسى و ئابورى و كۆمەلايەتى و فىكرى و
ئاكارى مەزئمان ھەن تا رادەيەك ۋا لە خەلكىكى زۆر دەكەن لە ئاست چاكسازى
توشى بىتھىۋاى بىتن.

بەلام لە ھەمانكات دەزانىن ھەرھەۋلىك بۇ چاكسازى كە گەرانەۋەى خەلكى بۇ
حەقىقەتى ئىسلام لە حىسابى خۇى دانەنى، ھەۋلىكى ناكامە و ھەر لەسەرى رىۋە
جىدەمىنى..

ئەزمونى سەدەيەكى تەۋاۋىش بۇ سەلماندىنى ئەم بۆچۈنە بەسە..

۱ نەگەر دەتەۋى بگەرپۆۋە بۇ بەشى (الصحة الإسلامية) لە كىتئىبى (واقعنا المعاصر).

نهوانه‌ی تهمایان به چاکسازی هه‌یه له‌سه‌ر شیوازی رۆژئاوایی-سه‌رمایه‌داری یا کۆمۆنیستی- به بانگه‌شهی نهوه‌ی که نه‌ه‌روپا-به‌ه‌ردو به‌شه‌که‌یه‌وه- هه‌مو هۆکاره‌کانی هیز و بالاده‌ستی هه‌یه که ئیمه لیتی بیبه‌شین، جا ئیمه‌ش بۆیه پیوسته شوین ریتچکه‌ی نهوان بکه‌وین تاکو بگه‌ینه هه‌مان نه‌نجام له‌وه‌هیز و بالاده‌ستییه‌ی نهوان پیتی گه‌یشتون.. نهوانه‌ خۆیان له‌ ریت‌ه‌وی سوننه‌ته‌کانی په‌روه‌ردگار ده‌بوین که له‌ ژبانی مرۆفدا هه‌ن، چونکه له‌ رونه‌هی خوا په‌رده‌پۆش کراون، جا به‌ په‌رده‌پۆشکراوی بیرده‌که‌نه‌وه.

نهوه‌ی له‌ نه‌ه‌روپای بیته‌روای بی‌دیندا روده‌دا به‌خۆی وه‌دیها‌تنی به‌لای که‌مه‌وه دوانه له‌ سوننه‌ته‌کانی خودا:

﴿قَلَّمًا نُسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ﴾ : جا وه‌ختی نه‌وه هه‌مو نامۆژگاریانه‌یان که کرابون له‌بیر چه‌وه، هه‌مو ده‌رگا‌کانی به‌خته‌وه‌ریان بۆ کردنه‌وه ﴿الأنعام/ ٤٤﴾.

﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ﴾: هه‌رکێ ژینی نه‌م دنیا‌یه و زه‌رق و به‌رقی نه‌وی ده‌وی، ئیمه‌ پادا‌شتی کرده‌وه‌یان-به‌ته‌واوی- هه‌ر له‌م دنیا‌یه ده‌ده‌ینێ و هه‌یچ‌شیان لی‌که‌م نا‌کریته‌وه. ﴿هود/ ١٥﴾.

نه‌ه‌روپا به‌روای نه‌ما، له‌ هه‌مان‌کاتدا ئاره‌زوی له‌ ژبانی دونه‌یا و ئارایشته‌که‌ی بو، هه‌مو هه‌ولتی خۆشی بۆ خسته‌نه‌گه‌ر، خوداش به‌پیتی نه‌م دو سوننه‌ته‌ پیکه‌وه له‌ زه‌ویدا بالاده‌ستی کردن.

به‌لام (چاک‌سازان)ی خاوه‌ن مێشکی وه‌رگێته‌دراو، له‌ دو مه‌سه‌له‌ بیئاگان که نه‌وانیش هه‌ر له‌ سوننه‌ته‌کانی خودان.

یہ کہ میانِ تہوہیہ کہ خودا بہ ہمان شیوہ موسلمانان بالادہست ناکا کہ
 بیروایانی پی بالادہست دکا! بلکو تہنیا نوکاتہ بالادہستیان دکا کہ لہسہر
 ریبازی وی راستال دہبن:

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ
 كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم
 مِن بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا: خوا بہوانہی لہتیوہ بروایان
 ہدیہ و ناکار چاکن، بہلینی دا: لہم زہمینہ دہیانکاتہ جینگہنشین، ہرہوہکو چوَن
 تہوانہی بہر لہوانی کردہ جینشین، دینہکہشیان-کہ خوی پہسہندی کردوہ- ہر
 بویان دادہمہزرتی و ترسہکہشیان بو دہکاتہ دلنیایی، تا تہنیا من پہرستن، ہیچ
 شتیکیش بہ شہریکی من نہزان. ﴿النور/۵۵.

بہلام کاتیک لہ ریبازہکہی دوردہکہونہوہ بہہیچ شیوہیک بالادہستیان ناکات
 ہتاکو دوبارہ بو سہر رینگاکہی دہگہرتنہوہ.

دوہمیش تہوہیہ کہ تہم بالادہستبونہ-ی دہست کافران- تاسہر نیہ.. بہلکو
 قوَناعیکی زہمدنی دیاریکراوہ کہ خودای-پاک و بہرز- تہقدیری کردوہو پاشان
 سونہتہکہی بہ تیکشکانی بیروایان کوتایی دی:

﴿فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمُ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى إِذَا فَرِحُوا بِمَا
 أُوتُوا أَخَذْنَاهُم بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ، فَقَطَّعَ دَابِرَ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ
 رَبِّ الْعَالَمِينَ: جا وہختی تہو ہہمو ناموزگاربانہیان کہ کرابون لہبیر چوہوہ،
 ہہمو دہرگاگانی بہختہوہریمان بو کردنہوہ ہتا کہوتنہ خوشی و شادی. تہوسا
 لہپر و نہکاوٹیک بہر تورہیی خوَمان خستن و ہہمو ناہومید مانہوہ... ٹیتر تہوسا

نه وکسانه‌ی پیشه‌یان هدر ناهه‌قی بو، دوابراویسون و سپاس بۆ خوی راهیته‌ری
همه‌و دنیا. ﴿الأنعام/ ۴۴-۴۵.

نه مرۆ و بۆ خودی رۆژئاوایش ده‌رکه‌وتوه که ژیاړه‌که‌ی رو له دارمانه،
هه‌رچهنده نه‌مه‌ش زۆر دور دیاریی!

﴿فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَحْوِيلًا﴾: قه‌ت نایینی ری و
شونینی (سونه‌تی) خوا بگۆردری و جی‌به‌جی بی (مخاطر/ ۴۳).

نه‌مه‌ش همه‌وی سه‌ره‌رای حه‌قیقه‌تیکی مه‌زن که نه‌وورپای بی‌بروای
لی بی‌تاگیه - چونکه بی‌پروایه - هه‌رچی نه‌وانه‌شن که ده‌لین موسلمانین نه‌وا نابی لیتی
بی‌تاگابن، ده‌نا-وه‌کو (براکانیان) - کافر ده‌بن!

نه‌و خو‌شیه‌ی نه‌ورویا تی‌دایه - بۆ کاتیکی سنورداره و له‌و به‌ره‌که‌ته خالیه که
خودا ته‌نیا به‌ پروادارانی تاییه‌تکرده‌ه - رابواردنی ژیا‌نی دنیا‌یه و به‌س،
له‌قیامه‌تیش بی‌جگه له‌ دۆزه‌خ چیدیکه‌یان نیه:

﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا
يُخْسُونَ، أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا
وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾: هه‌رکێ ژینی نه‌م دنیا‌یه و زه‌رق و به‌رقی نه‌وی ده‌وی،
نی‌مه‌ پاداشتی کرده‌ه‌یان - به‌ته‌واوی - هه‌ر له‌م دنیا‌یه ده‌ده‌ینی و هی‌چیشیان لی‌که‌م
ناکریتته‌وه .. نه‌وانه هه‌ر نه‌وکسانه‌ن رۆژی قیامه‌ت غه‌یری شاگر، به‌شیان نیه و
هه‌رچی له‌ زه‌مین کردیان به‌ فیرو چو. ﴿هود/ ۱۵-۱۶.

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَتَمَتَّعُونَ وَيَأْكُلُونَ كَمَا تَأْكُلُ الْأَنْعَامُ وَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ﴾:
نه‌وانه‌ی که کافر و بی‌پروان، له‌دنیا‌دا رای‌ده‌بوین و ده‌له‌وه‌رین، وه‌ک له‌وه‌رانی‌ شازه‌ل
و جی‌گیان له‌ ناگرده‌یه. ﴿محمد/ ۱۲.

به‌لام موسلمانان بۆ ئەمه تیناکۆشن! بەلکو خودا بەلئینی جیتشینی و
 بالادەسبون و ئاسایشی لەسەر زه‌ویدا پێداون- ئەمه‌ش ئەوپەری تەمای ئەو
 کەسانەیه‌ که ژيانی دنیایان دەوئ- و هه‌روه‌ها بەلئینی پێداون که له ژيانی دنیادا
 زیوه‌نی ئاسمان و زه‌مینیان بۆ بکاته‌وه، ئەمه‌ش له بێ‌پروایان گیراوه‌ت‌وه‌و هه‌رچه‌ند
 خێرویی‌ریان له‌لا زۆری، له‌گه‌ڵ ئارخه‌یان^۱ بونی دڵ که بێ‌پروایان لێی بیه‌شن،
 چونکه ئەمه‌ به‌یادی خودا دیته‌دی و ئەوانیش یادی خودا ناکه‌ن.. هه‌روه‌ها له
 سه‌روی هه‌مو ئەوانه‌ش به‌لئینی به‌هه‌شتگه‌لیکی پێداون که رویاریان به‌ژێردا
 رته‌ده‌بی، له‌گه‌ڵ ره‌زامه‌ندیه‌کی مه‌زنتری خودا:

﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَأَتَّقُوا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ:

نیشته‌جیتی ئەو باژێرانه‌ نه‌گه‌ر خویان بناسیبا و خۆپاریزیان، ده‌روازه‌ی به‌ره‌که‌تمان
 له ئاسمان و زه‌مینه‌وه به‌رویاندان ده‌کرده‌وه. ﴿الأعراف/ ۹۶.

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ:

ئەوه‌که‌سانه‌ی که باوه‌ریان به‌خودا هه‌یه و به‌یادی خوا دلێان ئارخه‌یان ده‌بی، باش
 بزانه‌ن که یادی خوا ئۆقره و ئارامی دلانه. ﴿الرعد/ ۲۸.

﴿وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا

وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ وَرِضْوَانٍ مِّنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ:
 خوا به‌لئینی به‌ پیاوان و ژنانی به‌باوه‌ر داوه، باغاتێکیان خه‌لات ده‌کا، جۆاریان
 به‌به‌ردا ده‌پوا و هه‌ر ده‌ویدا ده‌مینیته‌وه. چه‌ندین خانوی هه‌ره‌باشی له‌ناو باغاتی

۱ ئارخه‌یان: طمانینه

عهدندا بۆ داناون. رهزای خوداش، که له گشتی هیژاتره، دهسکهوتی مهزن
نه مهیه. (التوبة/ ۷۲).

جا نهوه کیه بههشت به دۆزهخ بگۆریتتهوهو، پاشانیش بلی من له
موسلمانام؟!

* * *

رتی رزگاری و سهرفازی بریتیه له راستکردنهوی چه مکه ئیسلامیهکان و له
چه مکی (لا إله إلا الله) وه دهست پیده کات.

ئیمه وا بۆ خهلك هه لئابستهین که دارعه سایه کی نه فسونای هیه بۆیان دریز
ده کری و گیروگرفته کانیان بۆ چاره سهر ده کا، ههر ته نیا نه گهر چه مکه کانی
ئیسلامیان له دهرونی خۆیاندا راستکردهوه و، گهرانهوه بۆ موماره سه کردنی له
جیهانی واقیعدا..

به لکو ئیمه له شه پتی کوشنده ناگاداریان ده کهینهوه که هه مو دنیا له
سه ریانی بهرپا ده کا، ههروهک کوفر نه مپۆ شه پی موسلمانان ده کا له ئه فغانستان..
سه ره پای نهو هه وله (بابه تیانه) ی که ده بی بیده ن بۆ دۆزینه وهی چاره سه ری کرداری
بۆ گیروگرفته کانیان. که له شه ریعه تی خوا و له بهرنامه که ی هه لئینجراوه، که ده بی
حوکه می ژیان بکات، چ بۆ نه هیشتنی دواکه وتنی نابوری یان زانستی یان ژیا ری یان
ته کنه لۆجی یان جهنگی یان فیکری یان سیاسی.. تاد.. تاد.. تاد..

لیزه دا رهنگه هه بی بلی: نه گهر له ههردو حاله تاندا هه ره ول بهدین، بۆچی
خۆمان له راده به ده ر مانه و بکهین.. بۆچی چاره سه ره ناماده کانی شه وروپا
وه رنه گرین- رۆژئاواکه ی بی یا رۆژه لاته که ی هه رکهس به زه وقی خۆی- دۆژمنداری

هه مو دنياش له كۆڭل خۆمان بکهينهوه، له گهڻ شو هه مو ههول و توانايه له
روبه رو بونهوهی شو دوزمنداريه دا به فيرزي ده دهين؟!

وه لامی شم پرسهش شه زمونی سه دهيه کی تهواوه!

سه دهيه کی تهواو گيرو گرفته بناغه ييه کانی تيدا چاره سهر سه بوه به لکو گري و
کۆڭل و توندوتيزی پتر بوه، سه ره پای پتر سوکبون و زه بونی و ويلي و سه رگهردانی..
گيلايه تيه کی تاليشه مرۆف زياتر ژار سه لمزئی و، هه مو جارێک واش تيبگا
کهوا رو له چاکبونهوهيه!

هه رچی ريگای نيسلامه، به لئ ريگايه کی زه حمدته.. به لئ مايه ی هيلاکبونه..
به لئ به ترکان دهوره دراوه.. به لام ريگای نازادانه..

هه رچی ريچکه ی کۆيلانيسه.. شه هه ر ريچکه ی کۆيلانه!

* * *

شو (لا اله الا الله) يه نيمه بانگه وازی بو ده کهين، شه وه نيه که مورجينه کۆن
و نوێکان بانگه وازیان بو کردوه!

شه وه مورجينه کان-به کۆن و تازه يانه وه- بانگه وازی بو ده کهين و بريتيه له
(به راستدانان و دانپيدهايتنان). هيچ له واقيعه تاله ناگۆرئ که شه مرۆ خه لکی
تيدا ده ژين، سه ره پای شه وه ی که وا له گه نجانی (رۆشنبير) ده کا پشت له نيسلام
بکهين و، له تاقانه ريگه يه ک دوريان ده خاته وه که چاکه و خيړی راسته قينه ی لی
ديته دی.. خيړی دنيا و قيامهت پيکه وه، چونکه نيمه کاتيک به وگه نجانه ی
هه لوه دای رۆژناوان ده لئين: شو کۆمه لگه يانه ی شه مرۆ له نارادان نيسلامين و، شو
ناو مالکانه ی شه مرۆش ده ژين (موسلمانن).. چون شه وه ی لی چاوه پروان ده کهين رو له

ئىسلام بىكا بۇ چاره سەر كىردنى ھەرىدە كىتكە لە گىرۈگىرتتە كانى؟! چۆن تەمامان پىنى دەبى روى خۆى راست راگرئى و،^۱ مىلى بەرەو رۆژئاوا وەرسوپاوى راست كاتتە وە؟! بەلكو ئەو (لا إله إلا الله) يەى بانگە وازى بۇ دەكەين ئەو ھى كە خودا لە كىتتە كەى خۆيدا دايبە زاندى و، پىغە مېرە ﷺ فىرى ياو ھەرانى كىردو و، پىشېنە صالحە كان ﷺ مومارە سەيان كىردو، ئەو (لا إله إلا الله) يەى كە داخووزىە كانى ھەن..

يە كىتاپ ھەستى باو ھەر، يە كىتاپ ھەستى پەرسەتن، يە كىتاپ ھەستى ھاكىمىت، ھەلگىرتنى ئاكارە كانى (لا إله إلا الله)، ئە نجامدانى ئەركە كانى پەرو ھەردگار كە زانستخووزى و، ئاوە دان كىردنە ھەى زەوى و، خو سەزدان بۇ دوژمنانى خوا و، پەخش كىردنى بانگە واز لە سەر روى زەوى و، جىھاد لە پىنناو خوادا دەگىتتە وە.

جا كاتىك (لا إله إلا الله) لە دلى خەلكىدا لەو پاك دەبىتتە وە كە لە فىكرى ئىرجائى ھە بۆى ھاتو، بەتائىبەتى ھەزرى مورجىشە تازە كارە كان كە لە تىكپراى ھەمو داخووزىە كانى بەتالىيان كىردو..

كاتىك كە داخووزى لە ژيانى ئەو كە سەنەى بەزار دەيلىن دەبىتتە پەرسەتنى خودا بەتەنیا و بى ھاو بەش و، ژيانىان لە سەر شەرىعەتى خودا و بەرنامە كەى دادە مەزىنن و، بە جىھادىكى راستە قىنە لە پىنناو خوادا جىھاد دەكەن..

ئەو رۆژە ژيانىان سەرتاپا دەگۆرئى و.. سوكى و زەبۇنى و، وىلى و سەرگەردانى و، ھەژارى و نەزانى و نەخۆشى لە خۆيان دەتە كىنن و، خودا جارىكى دىكە لە سەر

۱ خوداى بەرز دەفەر موى: ﴿فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا : تَوَّ هَمْرُ رُو لَمْ دىنە بىكە و ھەر بەرەو ھەق ھەنگا و بنى. ۳۰/الروم﴾

زهوی بالآدهستیان دهکات هر وهک به لئینی پیداون.. نهک به دارعه سایه کی
نه فسوناوی، به لکو به ههول و ناروق و خوین و فرمیسک.. به لام وهک نهو ههول
نابئ که نه مرۆ دهیدهن له نیتو سهرگهردانی و، نهو ناروقه کی که له زه بونی ده پیرژن
و، نهو خوینه کی وه کو باجی نهو زه بونیه ده پیرژن و، نهو فرمیسکه کی له داخ و
حه سه رته کی ویلبونی ده پیرژن.. به لکو هه موی له پیتاوی خودا ده بی.. جا خودا له
ژیانی دنیا پیروزی دهکا و.. له قیامه تیشدا به به ههشت و ره زامه ندی پاداشت و
ریزانه کی ده داته وه.

بہ ندی دوہم

جہانگیر شاہ

چەمكى پەرستى

لە ترسناكترين ئەو لارېبونانەي كە نەوہ پاشينەكانى موسلمانان تىيكەوتون-
پاش لارېبونيان لە تىنگەيشتنى (لا إله إلا الله) - برىتتە لە لارېبونيان لە تىروانىنى
چەمكى پەرستى.

كاتىك مەرۆف بەراوردىك ئەنجام دەدات لەنىوان ئەو چەمكى گشتگىر و فراوانەي
كە نەوہكانى يەكەمىن لەبارەي مەسەلەي پەرستنەوہ تىي گەيشتوبن، لەگەل ئەو
چەمكى نابوت و بو دەلەيەي كە نەوہ هاوچەرخەكان تىي گەيشتون، پىي سەير نابى
چۆن ئەم ئومەتە لە ترۆپكى بالاي خۆيەوہ هەلدتيرا و كەوتە ئەو دامىنەي ئەمەرۆ
تىيدا دەژى و، چۆن لە پلەوپايەي سەرکردايەتي كردن و پىشەوايەتي تىكراي
مەرۆفايەتي دابەزى، تا بىتتە ئەو ئاومالکەيەي ئومەتەكان لە هەمو لاوہ قەپى
لئدەگرن، هەرۆهك گورگ نىچىرى خۆي دەپنيتتەوہ و، لەهەمانكات مەرۆف دەزانى
ئەو رىگەيە كامەيە كە دەبى رابونى ئىسلامى بگرتتە بەر كاتىك كە هەول دەدا
ئەو ئاومالکەيە لەو دامىنە هەلگرتتەوہ كە تىيدا دەژى، تا خواستى خوا چۆنە
ئاوا بگەرتتەوہ و بىتتە ﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ: نىوہ چاكترين كۆمەلن
لەناو مەردمى دنيا دا دەركەوتن و سەرتان هەلدا.﴾ آل عمران / ۱۱۰.

چەمكى راستودروستى پەرستى لە هەستى نەوہكانى يەكەمىندا ئەوہبو كە
پەرستى خوا برىتتە لە سەرتاپاي مەبەستى بونى مەرۆف، هەرۆهك لەو ئايەتە
پىرۆزە تىي گەيشتون كە دەفەرموى: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ: مَن

هر بۆيە جندۆكە و مرۆفم وه ديهيتنا، هه تاكو بپهرستن. ﴿الذاريات/ ۵۶.

ئەم ئايەتە پەرۆزە لە هەستی ئەوان مانایەکی زۆر گەورە و قوڵی لەخۆگرتبو، کە سەرتاپای هەموو ژيانى مرۆفى دەگرتهوه، چونکه قورئان بە زمانى خۆيان دابەزيبو و، ئەوان لە فروسمانه کانى^۱ ئەو زمانه دەگهيشتن و، نهيتيه رهوانبيژيه کانيان پەي پەي دەبرد، جا لە واتای ئايەتە کە دەرکيسان بەوه دەکرد کە مەبەستى بونى مرۆف لە پەرستندا کۆبۆتەوهو، هەرگيز بۆ شتێکی دیکە لێى ناتراي. چونکه (نفي) و (استثناء) لە زمانى عەرەبیدا بەهێزترین شتیهى کۆکردنەوهو کورتههلاتنن، و اتاکهى لێره شدا: ره تکردنەوهى هەمو مەبەستى بونى مرۆفه بيجگه لە پەرستن، لە گەل کۆکردنەوهى تیکرای مەبەستى ئەم بونەشى لە پەرستنى خوادا.^۲

۱ فروسمان: إجماء.

۲ هەندیک خەلك هەم مشتومرێكى زىهنى بيسود بەرپا دەكەن، وادەگهينهتى كە مرۆف بۆ تاقىکردنەوه وهديهيتراوه نەك بۆ پەرستن، بە پشت بەستن بەم ئايەتە پەرۆزانە: ﴿إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِمْ : نېمە مرۆفمان لە تنۆكێكى ناويتە وهديهيتنا تا تاقى بكهينهوه. ﴿الانسان/ ۲. ﴿الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا : ئەوه كە مسردن و ژينى داھيتناوه تا ئيتوه تاقى كاتەوه كامتان ناكارى جوانتره. ﴿الملك/ ۲. ﴿إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَهَا لِيَبْلُوَهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا : هەرچى لەم سەرزه مينهيه نېمە كردن بە نارايش تا تاقيان بكهينهوه كامهيان كارچا كتر دەبن. ﴿الكهف/ ۷. قورئانى پەرۆزىش لە گەل خۆيدا پێچهوانه نيه، بەلكو بە شتێكى رافەي بە شتێكى ديكەى دەكات و وردى دەكاتەوه. جا ناكۆكى لە نيتوان ئەم ئايەتە نەدا نيه. چونكە ئەو تاقىکردنەوهى مرۆف لە ژيانى دنيا دا تووشى دئ بریتيه لەوهى كە هەرچى لەسەر دنيا دا يه نارايشه. جا مرۆف لە هەلوتىستى بەرامبەر ئەو نارايشته تاقى دەكرتەوه: نایا تيايدا پابه ند دەبن بە پەرستنى خودا، واتە لەچێژ لێوهرگرتنى لە ناستيک رادەوهستى كە خودا حەلالى كردوه، يا شەيتان دەپەرستى و سنوره کانى خودا دەبەزێتى؟ بەم شتیهوه پەرستنى خودا خوازگه كيه و بریتيه لە مەبەستى بونى مرۆف نەك شتێكى دیکه.

له پاش نه وه شدا ههستیکی راستگۆیانەیان بە مەزنیستی خوی-بەرز و بالادەست-
هەبو و دوای ئەمەش هەستیان بەوه دەکرد کە بەندە-لەپایەیی بەندایەتیدا-
چی لەسەر شانه بەرامبەر خودا-لەپایەیی خواوەندیتیدا- لە دلپراستی بەندایەتی بو
خوا و، دلپراستی^۱ پەرستنی... پیتکەوه.

ئەوجا چەمکی پەرستنیش لەلای ئەوان تەنیا لە چوارچێوەی دروشمەکانی
پەرستندا^۲ کۆنە دەبوو، هەر وەک لە هەستی نەوهەکانی دوایندا کە تیگەبەشتنیکی
نامۆ بە ئیسلامیان هیناوه لەم چوارچێوەیە کۆبووتەوه.

ناشکرایە دروشمەکانی پەرستن نابێ بریتی بن لە هەمو (پەرستن)یکی داواکراو
لە مرۆڤ. مادام مەبەستی بونی مرۆڤ لە پەرستنی خودا کۆ ببیتەوه هەر وەک
نایەتە پیرۆزە کە باسی دەکا، چۆن مرۆڤ دەتوانی تەنیا بە دروشمەکانی پەرستن
مافی ئەو پەرستنه بدات؟!

نایا دروشمەکانی پەرستن لە رۆژ و شەویکدا چەند دەخایەنن؟ نایا لە هەمو
تەمەنی مرۆڤدا چەند دەخایەنن؟

ئەدی ئەوهی لە تەمەن دەمبێتەوه؟ ئەو وزەیی دەمبێتەوه؟ لە چ خەرج
دەکرێ و کێوه دەچی؟ لە پەرستن خەرج دەکرێ یا لە غەیری پەرستن؟ ئەگەر لە
غەیری پەرستن بێ ئەدی چۆن مەبەستی بونی مرۆڤ دیتە دی کە نایەتە کە بە
تەواوی لە خودا پەرستندا کۆی کردۆتەوه؟ چۆن بو مرۆڤیش دروستە-لەخۆرا- بەبێ
مۆڵەتی خودا مەبەستی کۆی بو بونی خۆی-یا بەشیک لە بونی خۆی- دابنێ؟

* * *

۲ دروشمەکانی پەرستن: الشعائر التعبدية .

۱ دلپراستی: اخلاص.

مرۆف-هەرچهند ههولدا- ناتوانی تهنیا له میانهی دروشه‌کانی په‌رستن، له نوێۆ و رۆژی و زه‌کات و حج ئهرکی ئهو په‌رستنه جیبه‌جی بکات که به‌رامبه‌ر خودا له‌سه‌ری فه‌رز کراوه..

مرۆف فریشته نیه و.. ناشیته فریشته.

هه‌ر فریشته‌ش-به تهنیا ئه‌وه‌نده‌ی ئیمه بزاین- ئهو وه‌دیته‌نراوه نورانی و پونه‌ن که شه‌و و رۆژ پاک‌یگاری^۱ ده‌که‌ن و ساردنابنه‌وه: ﴿وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ، يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ: ئه‌وانه‌ش که له‌لای ئه‌ون، له په‌رستنی به‌فیز نین، فلیش نابن.. به‌شه‌و و رۆژ هه‌ر پاکانه‌ی خوا ده‌که‌ن، سستی نازانن. ﴿الْأَنْبِيَاءَ/ ۱۹-۲۰. هه‌رئه‌وانی‌شن-به‌ته‌نیا- که هیه‌ج فه‌رمانی‌کی خودا ناشکینن: ﴿لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ: له فه‌رمانی ده‌رناکه‌ون و هه‌رچی به‌وانی ده‌سپێری به‌جی دینن. ﴿التحریم/ ۶.

که‌چی مرۆف ئهو گیانه‌به‌ره‌ی له مشتیک قوری زه‌وی و فویه‌ک له رۆحی خودا وه‌دیها‌توه، که-له‌یال رۆحه‌ رۆشنه‌که‌ی- جه‌سته‌یه‌کشی له‌خۆگرتوه که زه‌مه‌تده‌کیشی و هه‌ولده‌دا، ده‌خوا و ده‌خواته‌وه و، مانده‌ ده‌بی و ده‌نوی و، می‌شکینکیش بیر له‌ مشوری داخوازی هه‌ستی و واتایه‌کانی ژبان ده‌کاته‌وه و، له‌گه‌لیک بو‌اردا خه‌یال ده‌گێری، بۆیه ناتوانی به‌شیتو‌ازی فریشتان خودا به‌هه‌ستی که شه‌و و رۆژ پاک‌یگاری ده‌که‌ن و ساردنابنه‌وه و، به‌شتی دیکه‌ش خه‌ریک نابن که له پاک‌یگاریان بکات.

ئه‌گه‌ر خوداش بی‌خواستبا که مرۆف به‌ په‌رستنی‌کی چه‌شنی فریشتان ئه‌رکه‌بار بکا، ئه‌وا وزه‌ی فریشتانی پێده‌به‌خشی تا پاک‌یگاریه‌کی به‌رده‌وام و بی ساردبونه‌وه

۱ پاک‌یگاری: تسبیح

نه نجام بدات و، هەر له سه‌ره‌تاوه پێکهاته‌که‌ی به‌شێوه‌یه‌کی دیکه رێک ده‌خست، که سارد نه‌بیته‌وه و ماندونه‌یی و بیزار نه‌بێ، چونکه خودا به‌به‌زه‌یی خۆی هه‌رکس له‌قه‌ده‌ر توانای خۆی نه‌رکبار ده‌کا و، نه‌و په‌رسته‌نی له‌سه‌ر هه‌ر بونه‌وه‌ریکی فه‌رزکردوه له‌وه‌ده‌یه‌نراوه‌کانی خۆی، له‌گه‌ڵ سروشتی نه‌و بونه‌وه‌ره و سنوری وزه‌کانیدا گونجاوه..

گه‌ردونیش هه‌م‌وی-به‌بونه‌وه‌ره‌کانیه‌وه- به‌فه‌رمانی په‌روه‌ردگاری خۆی په‌روه‌ردگاری خۆی ده‌په‌رستی..^۱ هه‌ریه‌که‌ش به‌و شێوازه‌ تایبه‌ته‌ی که خودا بۆی ناماده‌کردوه:

﴿وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ: هَمُّ شَتِيكَ-
به‌په‌سن دانه‌وه- پاکيگاری نه‌و ده‌کا، به‌لام ئیوه پاکيگاریه‌کانی نه‌وان
نابینن.﴾ الإسراء/ ۴۴.

﴿أَلَمْ تَرَى أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ
وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالْدُّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ: تَوَّ نَابِينِي نه‌و
که‌سانه‌ی و له‌ناو عاسمانه‌کان و نه‌وانه‌ی له‌زه‌میندان و خۆر و هه‌یث و
نه‌ستیره‌کان و کۆسار و دره‌ختان و جانه‌وه‌ر و زۆر له‌مه‌ردم سوژده‌هه‌ر بۆ خوا
ده‌بن؟﴾ الحج/ ۱۸.

﴿ثُمَّ اسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا فَقَالَ لَهَا
وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ: پاشان روی نا له‌به‌رزایی، که
نه‌وسا هه‌ر تاریکان بو، به‌وان و به‌زه‌مینی گوت: خۆش یا ناخۆش، ده‌بێ بیته‌به‌ر
فه‌رمانم. گوتیان: وا به‌خۆشی هاتین.﴾ فصلت/ ۱۱.

۱ بێجگه‌ له‌یاخیانی جنۆکه و مرۆف.

به‌لام خودای-پاك و به‌رز- وای خواستوه که مرؤف به جوریتکی تاكانه
وه‌دییئنی له‌نیئو سه‌رجه م بونه‌وه‌رانی خۆی..

﴿ذَلِكَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ، الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ
وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ، ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ، ثُمَّ سَوَّاهُ
وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ:
خودایه زانا به نادیار و دیاران و هەر خۆی خاوه‌ن ده‌سه‌لات و دلۆفانه، خودا
که‌سیکه هه‌مو شتی به‌وپه‌ری ریتکی و له‌باری دروست کرد و مرؤفیشی له
سه‌ره‌تادا له ماکی قور و هدی هینا.. له‌پاشان نه‌ته‌وه‌ی ته‌می له پالۆته‌ی
چۆره‌ناویکی که‌م بایه‌خ و هدی هینا.. نه‌وسا راسته و پاسته‌ی کرد و له‌گیانی خۆی
فوی پیتداکرد، گویتچکه و چاو و دلیشی داوه به‌ ئیوه. که‌متان
شوکرانه‌بوئین. ﴿السجدة/٦-٩.

جا به‌هه‌رکانی ژماردوه و، زانستی نه‌وه‌نده فیژکردوه که له‌گه‌ل شه‌و نه‌رکه
ریتکه‌هوی که‌ بوی وه‌دیه‌یتراوه:

﴿وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً: نه‌و کاته‌ی
په‌روه‌دگاری تو به فریشتانی راگه‌یاند: من ده‌هوی جینشینیکی له‌سه‌رزه‌مین
دیاری بکه‌م. ﴿البقرة/٣٠.

﴿وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا: خودا هه‌مو ناویکی فیژی ناده‌م کرد ﴿البقرة/٣١.

گه‌لێک نامرازیشی بو که‌وی و رامکردوه که له‌م کاره‌دا یارمه‌تی بدا:

﴿وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِنْهُ: هه‌رچی له‌ناو
ناسانه‌کان و زه‌میندان، هه‌موی هی خودان، شه‌و بو ئیوه‌ی که‌وی
کردون. ﴿الحاثیة/١٣.

له میانهی ئەو هەموهشدا ساز و نامادهی کردووە تا ئەو راسپاردەیه هەلگرێ کە
ناسمانەکان و زەوی پێیان هەلنەگیرا:

﴿إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا
وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ: ئَيْمَهُنَّ مَن تَمَانَتِيه مَان لَه بمرامبەر ناسمانەکان و
زەمین و ئەو هەموو کێوانه پانسا، هیچیان له خۆیان رانهدی بچنه ژیری و لیتی
دهترسان، پاشان مرۆڤ له نهستوی خۆی گرت..﴾ الأحراب/ ۷۲.

جا مرۆڤ له هەموو ئەو شتانه- و له دهست هەموو ئەو شتانه- له ماندوبونیک و
زەحمەتکیشانیکی بەردهوامدایه:

﴿لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ: ئیمه مرۆڤمان له گەڵ ماندوبون و خەمان وەدی
هینا.﴾ البلد/ ۴.

﴿يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَاقِيهِ: ئەو مرۆڤ! زەحمەت و
رهنجی زۆر دەدهی بگهی به پەروردهگاری خۆت، سا تۆش دیتی.﴾ الأنشاق/ ۶.

پاشان خودا پەرستنیکی بەسەردا فەرز کردووە کە له گەڵ پینکەتە و ئەرکە کەیدا
گونجاوی، له گەڵ وزه جوړاو جوړه کانی، ماندوبونی و، ئەو رهنج و زەحمەتی لیتی
دانابری کۆک و گونجاوی. له هەمانکاتیشدا له گەڵ ئەو بەهرانهی ریکبکەوی کە
لەناو بونە وەراندایه تاییه تهنندی کردووە و، له گەڵ بواره فراوانه کانی چالاکي و، ئەو
راسپاردەیهی هەلنەگیرێ. پەرستنیکی له هیچ شتیکی پەکی ناخا و، شتیکی ناخاته
سەرشان کە پێی نەکرێ و، له هەمانکاتدا فراوانه بێ تا هەموو بونی داده گرێ هەر
له ساتی ئەرکباربونیهوه تا ساتی مردن، له هیچ چرکەیهک له چرکە کانی هۆشیاری
لیتی دانابری و، له چاوتروکانیک یا خولیایهک یا جوړیک له جوړه کانی چالاکي جیتی
نایه لێ:-

﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، لَا شَرِيكَ لَهُ: بَلَى: مَنْ نُوِيْژ كَرْدَنَم و پيټكهيټناني ريټوشويني حج كردنم و ژين و مهرگم، بؤ خودايه، كه ههرخزي پهروهردگاري جيهانه، هيچ شهريكي نيه. ﴿الأنعام/١٦٢-١٦٣.﴾

ټهوه ټهو په رسته نيه كه مرؤف پيټي نه ركب اراره، نوټيژ و نوسك-واته دروشمه كاني په رستن- ده گريټه وه و له گهل ټه وانيشدا ههر هه مو ژيان داده گريټي.. ټه وه ي ټه كه ميش ﷻ بهم شپه ويه له واتاي په رستن گه يشتبون.. هه رگيز له نيټو دروشمه كاني په رستن گه مارؤيان نه دابو، به شپه ويه كه ته نيا ټهو ساتانه ي دروشمه كاني په رستنيان تيډا ټه نجام ده دن به ته نيا بڼه ساتاني په رستن و، پاشماوه ي ژيانيشيان له (ده روه وي په رستن) بؤ!

به لكو له هه ستي ټه واندا ژيان هه موي په رستن بو، دروشمه كانيش ساتانيكي چر بون، مرؤف تيياندا ټهو وزه گيانيه ي ده سته كهوت كه بؤ به جيگه ياندي په رسته كاني ديكه هاريكاري بو، بؤيه ټاهه نكيكي تايبه تيان بؤ سازده كرد، وه ټهو ريټواره ي ټاهه ننگ بؤ ټهو خؤراكه ساز ده كا كه له سه فره كهيدا يارمه تي ده دا، له گهل ټهو ساته ي كه خؤراكه كه ي ده سته كه ويټي.

ټه وان و ابون كه پهروهردگاريان وه سف ي كردون: ﴿الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ﴾ ټه وان ه ي- چ به راوه ستاوي و چ له جيټوه، به دانيشتن، چ له سه ر ته نيشت- ههر يادي خوا ده كه ن. ﴿آل عمران/١٩١﴾.

واته له هه مو حاله ت و باريكي خوياندا..

ههروه كه له زياتر له شوټينيكي پتر له كتيټيك باسمانكردوه، ياداوه ري ټه وان ته نيا به زمان نه بو، ته نيا يادي دلش نه بو، به لكو له پال ټه وه و ټه مه شدا

کرده و هیهک بو به گیانی پرستنی خودا نه بجام دهدرا.

هرچی نهو زیکره شه که به تهریقته تی ته قه ته قی ته سبیحان ده کری، له وانه وه ﷺ نه هاتوه.

همروه ها یاداوهریش به شیوازی خه لوه تی خواپهرستی که مرؤف تیایدا له واقعی ههستی کراو بزر ده بی و، له دنیا داده بری تا کو بو پهروه ردگاری خوی ته نیا بییته وه، که به مهش له کرده وه داده بری له واقعی سهر زهوی.. نه مهش لهو نه وه یه ناوازه یه وه به دی نه کراوه.

کاتیک خه لکانیکی موسلمانانیش بریاراندا وابکن پیغه مبهری خوا ﷺ به ره لستی لی گرد، وهک بوخاری و موسلیم ده گپرنه وه که: (جاریک سی کهس چونه مالتیک له ماله کانی پیغه مبهری خوا ﷺ و پرساریان له باره ی خواپهرستی پیغه مبهر ﷺ کرد، که پییان گوتن وهک بلتی به که میان زانی، بویه گوتیان: نیمه له کوین له چاو پیغه مبهری خوا ﷺ که خوا له گوناھی پیشینه و پاشینه ی خو شبوه؟ یه کیکیان گوتی: هرچی منم هه مو رژیک به رژیو ده بم و رژیکی لی ناخوم، یه کیکی دی گوتی: منیش شه وانه هه لدهستم و نانوم، سیهه میش گوتی: منیش ژنان ناخوام.. که پیغه مبهری خوا ﷺ بیسته وه فرموی: ((أَنْتُمْ الَّذِينَ قُلْتُمْ كَذًا وَكَذَا؟ أَمَا وَاللَّهِ إِنِّي لِأَخْشَاكُمْ لِلَّهِ وَأَعْبُدُكُمْ لَهُ، وَلَكِنِّي أَصُومُ وَأُفْطِرُ، وَأُقِمُّ وَأَنَا، وَأَتَزَوَّجُ النِّسَاءَ، فَمَنْ رَغِبَ عَن سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي: شه وه نیوهن وا و واتان گوتوه؟ که چی به خوا من له نیوه پتر له خوا ده ترسم و له نیوه پتر ده پیهرستم، به لام من به رژیو ده بم و بیروژوش ده بم و، شه وه لستی ده که م و ده شنوم و، ژنانیش ده خوام، هه که سیکیش به سونه تی من رازی نه بی له من نیه.))

نهوان له کاتی مومارسه کردنی ژيان له بواره جياجياکانيدا پرستنيان نه بځام
 ددها، پرستنی هره گوره شيان بریتی بو له کاروکرده وه له بواره جياجياکانی
 ژيان، يادی خودايان ده کرد و له خوځيان ده پرسی: نایا نهوان له باریکدان که خودا
 رازی ده کا یا خودا توږه ده کا؟ نه گهر له باری ره زامه ندی بوان ستایشی خویان
 ده کرد و نه گهر له باریکی دیکهش بوان داوای لیخو شېونیان ده کرد و بو خودا
 ده گهرانه وه:

﴿وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ
 وَمَنْ يَغْفِرِ اللَّهُ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ، أُولَٰئِكَ
 جَزَاؤُهُمْ مَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَجَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَنِعْمَ
 أَجْرُ الْعَامِلِينَ: ﴿١٣٥﴾. نو که سانهی همرکاتیک کاری خراب ده کهن، یان ناحقی له خو
 ده کهن، خودا له بیر نابه نه وه و له بیری ده پارینه وه، له خه تاکانیان ببوری، بیتجگه له
 خوداش کی له گوناهان ده ببوری؟ جا نهوانه له سمر کاری که زانیویانه هه له یه،
 پیداگر نین.. نهوانه پاداشیان له لای پهروه ردگاریان لیبوردنه و به هه شتگه لیکه که
 جوږاران به بهریناندا ده ږون و تاهه تايه هه له و به هه شته ده میینه وه، چه نده جوانه
 پاداشتی ناکار چاکان. ﴿آل عمران/ ۱۳۵-۱۳۶﴾.

یادی خودايان ده کرد و له خوځيان ده پرسی: نایا خودا لهم چرکه یه دا چی لیمان
 ده وی؟ واته: لهم چرکه یه دا چ نه رکیکمان له سمر شانه؟ جا نه گهر نه رکه که نه م
 نایه ته بوايه:

﴿فَلْيُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يَشْرُونَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ: ﴿٧٤﴾﴾. با نهوانه ی بو
 قیامه تی دهس له دنیایی هه لده گرن، بچنه جیهاد له پتی خودا. ﴿النساء/ ۷۴﴾.
 یادی خودا لیته ده ده بوه مایه ی جیهاد کردن له پیناو خودا.

نه گهر ندرکه که: ﴿وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾ به تهرزیکي جوان و رهوا ده گه لیانا هه لسوکه وت بکن. ﴿النساء/۱۹﴾. بوايه، یاداوهری خودا دهبوه مایه ی نه بجامدانی نهو فرمانه ی خودا بهرامبهر ژنان.

نه گهر ندرکه که: ﴿قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا﴾: خۆتان و کەس و کاریشتان له ناگر بیاریژن. ﴿التحریم/۶﴾. بوايه نهوا یادکردنه وهی خودا دهبوه مایه ی پهروه رده کردنی مال و مندال به پیتی بهرنامه ی پهروه ردگار که رهفتاره کانیا ن به پیتی ریخخه ره پهروه ردگاریه کان ریخده خا و، ههست و بیر و کرده وهشیا ن بۆ نهو شتانه ناراسته ده کا که خودا رازی ده کا.

نه گهر ندرکه که ﴿فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ﴾: شانەوشان له زهویدا بگه رین و له بژیوه که ی بخۆن، ههستانه وهش بۆ لای نهوه. ﴿المملک/۱۵﴾. بوايه، داخوازی یادی خودا دهبوه رویشتن و گه ران به سه ر زهوی و داواکردنی بژیوی خودا له سنوری نهوه ی خوا حه لالی کرده، چونکه گه رانه وه هه ر بۆ لای خودایه، جا مو حاسه به ی خه لک ده کا له سه ر نهو کرده وانه ی له ژیا نی دنیا دا نه بجامیا ن داوه. نه گهر ندرکه که ((طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ: زانسته خوازی فه رزه)).^۱ نهوا خواستی یادی خودا دهبوه کۆشش بۆ داواکردنی زانسته له پینا و ناوه دانکردنه وه ی زهوی به پیتی بهرنامه ی پهروه ردگار، جا زانسته که زانسته شه رعی بوايه که مرۆف حه لال و حه رامی پی دهناسیته وه و موباح مه ندوب و مه گروھی پی لیك جیا ده کاته وه، یا ن زانسته وزه کانی گه ردون بوايه، بۆ وه دیه پینانی رامکردنی پهروه ردگار که خودا هه رچی له ناسمانه کان و زهویدا هه یه بۆ مرۆفی که وی کرده:

۱ آخرجه ابن ماجه.

﴿ وَسَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِنْهُ: ههرجی له ناو
 ناسانه کان و زه میندان، هه موی هی خودان، شهو بو شیوهی کهوی
 کردون. ﴿الجاثیة/۱۳. شهو رامکردنهی به هه لئیکی زانستیانه نه بی که مرؤف
 خهرجی کا بو ناسینهوی خاصیه ته کانی ماده و وزه عه مبارکراوه کانی گهردون و،
 هه ولی جهسته بی له گۆرینی ماده دی خاو و وزه کان بو ناوه دانیه که
 پیداویستیه کانی خه لک له سهر زوی بینیتته دی، ههروه کو له سهرهوی شه مانهش
 جوانی و نارایشتیان بو دابین ده کا که خودا به مویاحی دانان.

له بهندی پیشو شهو نایه ته پیروزانه مان هینایه وه که خودای پهروه دگار تیایدا
 وه سفی شهو بروادارانهی کرده، له گه ل ده لاله تی ناشکرای شهو نایه تانه:

﴿ إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي
 الْأَلْبَابِ، الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ
 السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ، رَبَّنَا
 إِنَّكَ مَنْ تَدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَجْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنَ الْأَنْصَارِ، رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا
 يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنَا
 مَعَ الْأَبْرَارِ، رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا
 تُخْلِفُ الْمِيعَادَ، فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِنْكُمْ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ
 أُنْثَىٰ بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ فَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَأُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأُوذُوا فِي سَبِيلِي
 وَقَاتَلُوا وَقُتِلُوا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
 الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ: له وه ديهینانی ناسمانان و له
 زه میندا و نالوگۆری شهو و روژان، زور نیشانهی پتهو هه یه بو شهوانهی که خاوهن
 دئی وشیارن.. شهوانهی -چ به راوه ستاوی و چ له جیوه، به دانیشتن، چ له سهر

ته‌نیشت- هەر یادی خوا ده‌کەن و لە سازدانی ئەم ئاسمانان و زەمینه راده‌مێنن، ده‌لێن ئەمی پەروردگارمان! تۆ ئەم دەزگایەت بە فێرۆ سازنه‌داوه، پاک‌ی و بێ‌عه‌یبی بۆ تۆیە، هەر بۆ خۆشت لە تازاری بە‌ئاگرمان بپاریزە.. پەروردگارمان! هەرکەس تۆ بێخه‌یتە ئاگر، توشی شوره‌بیت کردووە. ئەوانە‌ی ناهه‌قیارن، هیچ کەس نایه‌ته هانایان.. پەروردگارمان! ئێمه بیستمان بانگ رایه‌لێک بانگی ده‌کرد که باوه‌ری به پەروردگارتان بینن، ئێمه‌ش باوه‌ریان هینا، سا بۆ خۆت ئەمی پەروردگارمان! له‌ گوناهاغان خۆش ببه و هەر خراپه‌ی کردومانه، بیکوژینه‌وه و له‌گه‌ڵ ئەوانه‌ی پیاوچاکان بمان مرینه‌.. پەروردگارمان! ئەو شتانه‌ش به‌ئێمه ره‌وا بینه که له‌ زمان پیغه‌مبه‌رانته‌وه به‌لێنت پیمان داوین، شه‌رمه‌زاری رۆژی قیامه‌تان مه‌که. تۆ له‌ هه‌رپه‌یمان بیده‌یت لاریت نه‌.. پەروردگاریان ئاوا به‌ ده‌نگیان‌وه هات، که: من کرده‌ی هیچ مرۆفیک-له‌نیر و مئ- به‌بێ پاداش ناهێلمه‌وه، هه‌موتان لای من وه‌ک یه‌کن. ئەو که‌سانه‌ی له‌ زیدی^۱ خۆیان ده‌رکاون و له‌پرای من نازاریان دیوه و چونه جیهاد و دژی منیان کوشتبێ یان به‌ گوشت چوبن، بێ‌گومانه گوناھیان ده‌کوژینه‌وه و له‌ پاداشتی کرده‌وه‌یان ده‌یانخه‌مه ناو باغاتیک جو‌باریان به‌به‌ردا ده‌روا، که ئەمه چاکه‌ی خودایه ده‌باره‌یان، که پاداشی هه‌ره باشیش وا لای خوایه. ^۱آل عمران/ ۱۹۰-۱۹۵.

ده‌لاله‌ته‌که‌شی-هه‌روه‌کو پێشتر ئاماژه‌مان پێکرد- ئەوه‌یه که خودای پاک و به‌رز وه‌لامی تیفکرین و لیۆردبونه‌وه و نزا و ملکه‌چی داوه‌ته‌وه کاتیک ئەمانه هه‌موی له‌ واقیعی ژياندا گو‌پاون و بون به‌ کرده‌وه.

لهو شیوه ناراسته کردانهش که له کتیبی خوادا په خش و بلاون و، له رینماییه کانی پیغمبر ﷺ دا هاتون، پروادارانسی نهوهی یه کهم و نهوه کانی دواى نهوان تیگه‌یشتن که پرستنی داواکراو ته‌نیا له دروشمه کانی پرستندا کۆنابنه‌وه و، له‌وه فراوانتر و گشتگیرترن.

واش تیگه‌یشتن که نویژ و نوسک-واته دروشمه‌کان- بریتین لهو پینگه‌یهی مرؤف تییدا هه‌نگاو ده‌نی بۆ نه‌خامدانی پرستنه کانی دیکه، که هه‌مو ژیان، به‌لکو ته‌نانه‌ت مردنیش ده‌گریته‌وه!

مردنیش به‌خۆی ناکرئ بپیته پرستن، چونکه مرؤف تیايدا سه‌ریشک نیه، به‌لام مه‌به‌ستی نه‌و نایه‌ته پیروزه‌ی ده‌فرموی: ﴿وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، لَا شَرِيكَ لَهُ: ژین و مهرگم، بۆ خودایه، که په‌روه‌ردگاری دنیایه هه‌ر خۆیه‌تی، هیچ شه‌ریکی نیه.﴾ نه‌وه‌یه که مرؤف مرد هاوبه‌شپه‌رست نه‌بی به‌خودا و، نه‌مه‌ش که‌مترین راده‌یه وا له مرؤف ده‌کا-له‌مردنی- خوداپه‌رست بی، به‌رزترین راده‌ش نه‌وه‌یه که مردنه‌که‌ی شه‌هیدبون بی له‌پیناو خودا.. که لوتکه‌ی خوداپه‌رستیه..

به‌ته‌نیا به‌هۆی ئەم به‌رنامه‌یه‌ش.. واته به‌ جیبه‌جیکردنی خوداپه‌رستنیکی سه‌رتاپاگیری ته‌واو، که ژیان و مردن ده‌گریته‌وه، مه‌به‌ستی بونی مرؤف دیتسه دی و، نه‌وکات مرؤف-به‌پیتی توانای خۆی- پرستنی داواکراوی له‌ناست خودا نه‌خامداوه..

ره‌نگه ئەم واتایه‌ش نامۆ یان بێدادانه بپیته به‌ر هه‌ستی (موسلمانى هاوچه‌رخ)، پاش نه‌وه‌ی چه‌ندین نه‌وه‌یه راهاتوین که وه‌ک تیگراى پرستنی داواکراو له موسلمان، پروانینه دروشمه‌کانی به‌ندایه‌تی و، واش تیگه‌یشتوین نه‌گه‌ر موسلمان

ئەو دروشمانەى بە جىتى گەياندن ھەمو پەرستەنەکانى سەرشانى ئەنجامداوہ و،
كەستىك بۆى نىہ پترى لى داواىكات!

بەلام دەبى سەرچاوەمان بۆ دىيارىکردنى چەمكە ئىسلامىيەكان قورشان و
سوننەت بى و، وىنەى پراكتىكى دروستى قورشان و سوننەتىش وەك ئەوہىيە كە
نەوہى يەكەم ﷺ مومارەسەيان كرده و، پىغەمبەرى خواش ﷺ شايدى بۆ داون كە
لە ھەمو سەدەكانى دىكە چاكترن:

((خَيْرُكُمْ قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِي يَلِيهِ: چاكترىنتان سەدەى منە و، پاشان ئەوہى دواى
ئەمە دى)).

ئا ئەمە سەرچاوەيە.. ئەك ئەو كەموكۆپى و لاپىيون و گۆرپانكارىيەى بەدرىزايى
كاروانى مېژو بەسەر موملماناندا ھاتوہ..

دروستبونى كەموكۆپى يان لاپىيونىش لەمىيانەى ئەو كاروانە درىژە بەگۆيرەى
مرۆڤ شتىكى نامۆ نىہ:

﴿عَهْدُنَا إِلَىٰ آدَمَ مِنْ قَبْلِ فَنَسِيَ وَلَمْ نَجِدْ لَهُ عَزْمًا﴾: بەر لە ئىستاش دەگەل
نادەم پەيمان بەست، لەبىرى كرد و پىنى نەكرا پىتىكى بىنى. (طە/۱۱۵).

بەلام سەيرە-لەو غەربىيەى ئەمرۆ ئىسلام تىيدا دەژى- كە وىنە راستەكە بە
وىنەيەكى چەوت بگۆردى، پاشان مكوپىش بىن كە ئەمىيان وىنە راستەكەيە!.. جا
ئەگەر يەكىن بى و وىنە راستەكەمان پىشان بەدا ھەروەك لە قورشان و سوننەت و
سەربردەى سەلەفى صالحدا ھەيە، بە توندرەو تۆمەتبارى دەكەين و، خۆمان
راستناكەينەوہ!

* * *

له قورئانی پیرۆزدا-ههروه کو پیشتر روغانکردهوه- نهوه هاتوه که خودا جنۆکه و مرۆقی ته نیا بۆ نهوه خولقاندوه ههتا بیهه رستن:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ: مَنْ هُوَ بِيَّهِ جُنْدُوكَ وَ مَرُؤَمُ وَ دهیهینا، ههتا کو بیهه رستن.﴾ الذاریات/ ۵۶.

نهوجا خودای-پاک و بهرز- نه رکیشی بهسهه خه لکدا فهرز کردوه:

﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنْبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ: عه بدهیه تهی خوا بکهن و هیچ شت مه کهن به شه ریکی. ده رباره ی دایک و بابتان و خزمه کان و هه تیوان و هه ژاران و هاوسای دیوار به دیوار و هاوسای دور و هه وائی هه می شه بیستان، نه وانهی له رتدا ماون و نه وانهی بونه ته مولکتان، تا ده توانن چاکه بکهن.﴾ النساء/ ۳۶.

﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا، يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا: خودا فهه رماتان پیئده دا، هه رچی نه مانه ته بیانده نه وه به خاوه نیان، هه رکاتیکیش له نیو خه لکی حوکم ده کهن، بئ لاگری و به یه کسانێ حوکم بکهن. خودا زۆر باش ئامۆژگاریتان بۆ ده کا، خودا هه مو شتیک ده بیسنی و هه مو

۱ له پیشه وهی هه مو نه مانه ته کان دانپیانانه به به ندایه تهی بۆ خوسای تاک، نه م دانپیانانه عه قیده ی ته واه به تاکیه تهی خودا و، نهه نجامدانی دروشه کانی په رستن بۆ نه وه به ته نه ا و، به حاکم دانسانی شه ریه ته که ی به سهه هه مو کاروباریکدا له خۆ ده گریت.

شتیکیش ده‌بینی.. نهی گه‌لی خاوه‌ن باوه‌ران! به‌رفه‌رمانی خودا و پیغه‌مبه‌ری خودا و کاربه‌ده‌ستانی خۆتان بن، هه‌رکاتیکیش له‌سه‌ر شتیک له‌نیوخۆدا پینک نه‌هاتن، نه‌گه‌ر بپرواتان به‌ خودا و به‌ رۆژی قیامه‌تی هه‌یه، کیشه‌ی خۆتان هه‌واله‌ی خوا و پیغه‌مبه‌ری خوا بکه‌ن. نه‌م کاره‌ بۆتان باشتره‌ و ناکامی چاکتری هه‌یه. ﴿النساء/ ۵۹.

﴿فَلْيُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يَشْرُونَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ وَمَنْ يُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيُقْتَلْ أَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا:﴾ با نه‌وانه‌ی بۆ قیامه‌تی ده‌س له‌ دنیایی هه‌لده‌گرن، بچه‌ جهاد له‌ری خودا. نه‌وه‌ش که ده‌چیته‌ جهاد له‌ری خودا، چ بکوژی و چ سه‌رکه‌وی، له‌و دنیا پادا شتیک گه‌وره‌ی ده‌ده‌بینی. ﴿النساء/ ۷۴.

﴿وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ:﴾ تا بۆتان ده‌کرێ چک و جبه‌خانه‌ی شه‌ر و نه‌سپی سواری په‌یدا بکه‌ن، دوژمنی پی بترسین، که دوژمنانی خوداشن، غه‌یری وانیش دوژمنتان هه‌ن نایان ناسن، به‌لام خودا ده‌یان ناسی، هه‌ر مالیکێ له‌راهی خودای به‌خت که‌ن، خودا پیتانی ده‌داته‌وه‌ و هه‌یج ناهه‌قیتان لی نا‌کرێ. ﴿الأنفال/ ۶۰.

﴿وَعَاشِرُوهُمْ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُمْ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا:﴾ به‌ تهرزیکی جوان و ره‌وا ده‌گه‌لیانا بچولینه‌وه‌. نه‌گه‌ر خۆشان نه‌هات لییان، شتی وا هه‌ن نیوه‌ هه‌زی لی نه‌که‌ن و چاکه‌ی زۆری له‌خواوه‌ بۆنگۆ تیدا بچ. ﴿النساء/ ۱۹.

﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَأَمْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ وَإِلَيْهِ
التُّشُورُ﴾: خوابه که ثم زه مینهی بؤ کهوی کردون، شانوشان له زه ویدسا بگه پرتین و
له بژیوه کهمی بخون، ههستانه وهش بؤ لای ته وه. ﴿الملک/ ۱۵﴾.

﴿وَأَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ﴾: کیتشانه تان بهرام بهر بی و
نه کا تهرازوتان سهرکا. ﴿الرحمن/ ۹﴾.

ته مه و دهیانی دیکه له شهرکی سیاسی و کومه لایه تی و تابوری و هزری و
روحي و باوهری و نه خلایق..

ههروه ها پیغه مبهری خوا ﷺ شهرکی فبرز کردون:

((طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ: زانسته خوازی فبرزه.))^۱

((إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ، فَإِذَا قَاتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ، وَإِذَا
ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الذَّبْحَ، وَلْيَجِدْ أَحَدَكُمْ شَفْرَتَهُ، وَلْيُرِحْ ذَبِيحَتَهُ﴾: خودا چاکه کاری
له سهر هه مو شتیک نویسه، جا نه گهر شتیکتان کوشت به باشی بیکورن و، نه گهر
سهرتان بری به باشی سه رپرن و، با ههر یه که تان چه قوکه می خوی تیز بکا و
کوشتیه که می نازار نه دا))^۲.

((اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ. قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا هُنَّ؟ قَالَ: الشَّرْكَ بِاللَّهِ،
وَالسَّخَرُ، وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ، وَأَكْلُ الرِّبَا، وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ،
وَالتَّوَلَّى يَوْمَ النُّزْحِ، وَقَذْفُ الْمُحْصِنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ: خوتان له ههفت
تاوانه گه وره که لادهن. گوتیان: نه وانه چین ته می پیغه مبهری خوا؟ فهرموی:
هاوبه شپه رستی به خوا و، سیحر و، کوشتنی ته و نه فسه می خوا حهرامی کرده

۱ أخرجه ابن ماجه.

۲ أخرجه مسلم وأبو داود والنسائي وابن ماجه.

مه گهر به حق و، خواردنی ربیا و، خواردنی مائی هه تیو و، هه لاتن له روژی جهنگ و، ناوبه دکردنی نافرتهی خیزانداتری بیئاکای پروادار)).^۱

((إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلَْيَأْكُلْ بِيَمِينِهِ، وَإِذَا شَرِبَ فَلْيَشْرَبْ بِيَمِينِهِ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِشِمَالِهِ وَيَشْرَبُ بِشِمَالِهِ: نه گهر به کیکتان شتیکی خوارد با به دهستی راسته بخوا و، نه گهر شتیکی خورده وه با به دهستی راسته بخواته وه، چونکه شهیتان به چه په ده خوا و به چه په ده خواته وه)).^۲

((يَا غُلَامُ سَمَّ اللّٰهِ وَكُلُّ يَمِينِكَ وَكُلُّ مِمَّا يَلِيكَ: کورپوژگه، بسم الله بکه و، به راستهت بخو و، له پیشه خوتیش بخو)).^۳

((أَمَرْنَا رَسُولَ اللّٰهِ بِسَبْعٍ وَنَهَانَا عَنْ سَبْعٍ؛ أَمَرْنَا بِعِيَادَةِ الْمَرِيضِ وَأَتْبَاعِ الْجَنَائِزِ وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ وَإِزْرَارِ الْقَسَمِ أَوْ الْمُقْسِمِ وَنَصْرِ الْمَظْلُومِ وَإِجَابَةِ الدَّاعِي وَإِفْثَاءِ السَّلَامِ وَنَهَانَا عَنْ خَوَاتِيمٍ أَوْ عَنْ تَخْتُمٍ بِالذَّهَبِ وَعَنْ شُرْبِ بَالْفِصَّةِ وَعَنْ الْمَيَّائِرِ وَعَنْ الْقَسِيِّ وَعَنْ لُبْسِ الْحَرِيرِ وَالْإِسْتَبْرَقِ وَالذِّيَّاجِ: پیغه مبهری خواﷺ فرمانی به هفت شت پیکردین و نه هی له هفت شتیش کرد، فرمانی پیکردین سهردانی نه خووش بکهین و، شوین جهنازه بکهوین و، دوعا بو پڑمیو بکهین و، که سویندمان خوارد یا به کیک سویندی خوارد بیگه به نینه جن و، زۆر لیکراو سهر بخهین و، وه لامی داوه تکار بدهینه وه و، سلا وکردن بلا و بکهینه وه و، نه هی کرد له نهنگوستیلهی زیړ و، له خواردنه وه به ده فری زیو و له زینپووشی ناوری شمین و لهو پووشاکه ی که هیللی ناوری شمینی تیدایه و له پووشینی ناوری شم و ناوری شمی سفت و دیباج- که نه میس جوړیکه له ناوری شم-)).^۴

۱ آخرجه مسلم.

۲ آخرجه مسلم.

((مَا مِنْ نَبِيٍّ بَعَثَهُ اللَّهُ فِي أُمَّةٍ قَبْلِي إِلَّا كَانَ لَهُ مِنْ أُمَّتِهِ حَوَارِيُونَ وَأَصْحَابٌ يَأْخُذُونَ بِسُنَّتِهِ وَيَقْتَدُونَ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِنَّهَا تَخْلُفُ مِنْ بَعْدِهِمْ خُلُوفٌ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ وَيَفْعَلُونَ مَا لَا يُؤْمَرُونَ فَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِيَدِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ وَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِلِسَانِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ وَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِقَلْبِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَيْسَ وَرَاءَ ذَلِكَ مِنَ الْإِيمَانِ حَبَّةٌ خَرْدَلٍ: هەر پیتغه مبهریک خودا پیتشه من بسۆ ئومه تیکی ناردهبی حهواری و هاوهالی هه بوون، که ریوشوین و سوننه ته کانیان وهرده گرت و پابهندی فرمانه کانیا ده بون، پاشان خه لکانیکیان به دوادا دههات شتیکیان ده گوت و شتیکی دیکه یان ده کرد و، شتی وایان ده کرد که فرمانیان پیتسه کرابو، جا هه رکه سیکی به ده ست جیهادیان بکات شهوه برواداره و، هه رکه سیکی به زمان جیهادیان بکات شهوه برواداره و، هه رکه سیکی به دل جیهادیان بکا شهوه برواداره و، له پاش شه مهش باره ستای یه که ده نکه خه رده له یه که بروا نیه.))^۱

شه مه و ده یان شه رکی دیکه ی سیاسی و کۆمه لایه تی و ئابوری و هزری و روحی و باوه ری و شه خلای.

جا ده بی شه مانه بکه ونه کوئی له و په رسته ی خودای پاک و به رز- به تاکه مه به ستی وه ده یه نانی جنۆکه و مرۆقی داناوه.

ئایا شه همو شه رکه ده که ونه ناو چی شه ی په رسته یان ده ره وه ی؟

شه گه ر بکه ونه ده ره وه چۆن واتای شه و ئایه ته په رۆزه ده ره ده چی که تی کرای شه رکه باری ته نیا له په رسته نا کۆده کاته وه، نه که شتیکی دیکه؟

که واته -ناشکرا- ده بی په رسته ته نیا له دروشه کانیا په رسته نا کۆنه بیته وه هه روه که شهوه پاشینه کانیا موسلمانان تی گه شتو، واتای په رسته نیش ده بیته

۱ آخره مسلم.

واتای چیژوه رگرتنی جهسته تینکگیر نابن مادام چیژوه رگرتنه که له جه لالیکه که
 خودا موباحی کرده. که پیغه مبهری خوداش ﷺ پیسی فرمون: ((وَفِي بُضْعِ
 أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ: هدر یه کیکتان که له گه ل خیزانی جوت ده بی به خیر و سه ده قه
 بوی ده نوسری))، له سه ره تادا سه ریان سوپما و، گوتیان: نهی پیغه مبهری خوا!
 نیمه که یه کیکمان ده چپته لای ژنه کی بوی تیرکردنی ناره زوی خوی، پاشان پاداشی
 له سه ره و ده گری؟! پیغه مبهری ماموستا ﷺ بوی رونکردنوه و فرموی: ((أَرَأَيْتَ
 لَوْ وَضَعَهَا فِي الْحَرَامِ أَكَانَ عَلَيْهِ فِيهَا وَزْرٌ؟ فَإِذَا وَضَعَهَا فِي حَلَالٍ فَلَهُ عَلَيْهَا
 أَجْرٌ: نهی نه گهر له حرام به کاری هینا سزای نه ده بو؟ نه گهر له جه لالیش به کاری
 بینی پاداشی هیه)).^۱ له پاش نه وه دا چیدیکه سه ریان پینه هات و، زانیشیان که
 چالاکیه سروشتیه کانی جهسته له نیسلامدا خودا پهرستن نه گهر له ری خودا بی
 و، پایه ندیی تیدابی به فرمانه کانی خودا.

ههستی موسلمان به کوششی بوی بژیوی خوازی و زانستخوازی، ناوه دانکردنوهی
 زهوی و، هه مو چالاکیه کی جهسته و عقل و روحی هه روابو.. هه موی هه
 خواپهرستن بو، پهرستنیکه حقیقی نه ک مه جازی، پهرستنیک به هه مان
 نیخلاصوه نه نجامی ده دا که نویژی پیده کرد.

نه و جا پاشان نه م نومته نه و هه مو ده سکه وتانهی به هه مو ناراسته یه کدا
 وه ده ست هینا و، نه و موعجیزانهی نه نجامدا..

نه و نومته هه نه دیده توانی وا به و سانایی و به و خیراییه ی که له میژودا
 هاوشیوهی نیه، قه لاکانی هاوبه شه رستی بکوته و له ریشه وه هه لپانکیشی.

نه‌شیده‌توانی نه‌و هم‌و نمونه به‌رزه به‌رجه‌سته بکا که له جیهانی واقیعدا
 به‌رجه‌سته‌ی کرد، له به‌ریاکردنی دادگه‌ری په‌روه‌ردگار له‌سه‌ر زه‌وی و، خاوینی
 مامه‌له و هه‌لسوکه‌وت و، وه‌فاداری بۆ په‌یمان‌ه‌کان و، نازایه‌تی نه‌فس و،
 پاله‌وانیتی بی‌وتنه له گۆزه‌پانی جه‌نگ و له گۆزه‌پانی ناشتیدا..

نه‌شیده‌توانی نه‌ بزوتنه‌وه زانسته‌یه مه‌زنه‌که‌ی نه‌ ژیاره بالا‌یه‌که‌ی خۆی
 دا‌به‌زینی..

له تواناشی‌دا نه‌بو نه‌و هم‌وه بکات، یا به‌شیکی لی نه‌نجام بدات، نه‌گه‌ر نه‌و
 هه‌سته قولی نه‌بوایه به‌وه‌ی که نه‌وه‌ی نه‌نجامی ده‌دات هم‌وی نه‌و په‌رسته‌یه که
 خودا مرۆقی بۆ وه‌دییه‌تاوه و، نه‌گه‌ر به‌ هه‌مان هه‌ستی نوێ‌کردنیش نه‌نجامی
 نه‌دابان.

* * *

که‌واته موسلمان ده‌بی په‌روه‌ردگاری خۆی په‌رستی تا‌کو مه‌به‌ستی وجودی
 خۆی وه‌دییه‌ که خودا بۆ هه‌ندتی وه‌دییه‌تاوه و، مه‌به‌ستی بونی مرۆقی تیدا
 کۆ‌کردۆته‌وه؟

له‌پیش هه‌مو شتی‌که‌وه به‌یه‌کتا‌په‌رستی خودای به‌رز ده‌په‌رستی.. واته به
 داننان به‌وه‌ی که بی‌جگه له خودای-پاک و بالا- هه‌ج خودایه‌کی دیکه نیه و تاکه له
 په‌روه‌ردگاریتی و په‌رستراویتیدا و، تاکه له‌ناو و وسیفه‌ت و کرده‌وه‌کانی:

﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ: بزانه بی‌جگه له خودا هه‌ج خواوه‌ند و په‌رستراویکی
 دیکه نیه.﴾ محمد/ ۱۹.

﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا: خودا په‌رستن و هه‌ج شت مه‌که‌ن به
 شه‌ریکی.﴾ النساء/ ۳۶.

نهمهش (لا إله إلا الله) پرستنی یه که مه-هروه که له بهندی پیشو باسما نکرد-
داخوازی همن بهوان نه بی تهواو نابی و، ته نیا واژه یه که نیه به زمان بگوتری و
مهسه له که کوژی بی و (خانه که پریتتهوه)، هروه که هزری ئیرجانی به بی هیچ
پالپشتیک له قورئان و له سونه تی پیغه مبه ر^ﷺ خه لکی پی خه له تاندبو.

داخوازیه کانیش-هروه که پیشتر به باسیاندا ره تبوین- بریتیه له هه مو ئیسلام!
له گه ل جیاوازی له پله ی (پابه ندردن- الزام).. هه ندئ داخوازی همن به بنه مای
برواوه په یوه سن-وه که باوه ریون به وه حدانیه تی خودای بی شهریک و، روکردنه خودای
بی شهریک به دروشمه کانی پرستن و، به حاکم کردنی شهریه تی خودای بی شهریک-
به بی نه مانه به نده نابیتته پروادار، هه ندیکیشی به تهواویتی برپواوه په یوه سن که
بریتین له ئاکاره کانی (لا إله إلا الله) و، ئه رکه کانی دیکه که خودا فزری کردون-
به ندهش به بی نهوانه برپوای کامل و تهواو نابی^۱.

پاشان دروشمه کانی پرستن دین له شوینی خوین پاش دانپیدانان به (لا إله إلا
الله)، که واتای-هروه که باسما نکرد- دانپیدانان به هه مو نه وه ی له لای خوداوه
هاتوه له گه ل پیوه پابه ندبونیان..

ئیسلا میش پیشوازیه کی به رچاوی له دروشمه کانی پرستن کردوه له بهر
حیکمه تیکی به رچاوی، چونکه نه مانان به به رده وامی دل به خودا ده به ستنه وه و
هه میشه تازه ده بنه وه، هروه که روغان کرده وه بریتیه له ویستگه ی توتشو وه رگرتن
که مرؤف نهو توتشو ی تیدا وه رده گری که له ریگاکه ی یارمه تیی ده دا.

موسلمانانیش-هه رده م- هه ستیان بهو بایه خه تاییه تیه ده کرد که ئیسلام بهو
دروشانه ی داوه، جا ئاهه نگیان بز ده گیرا و جهختیان له سه ر ده کرد، به لام نه وه کانی

۱ بگه پیوه بز بهندی یه که م.

دوایی له باره ی نهم جه ختکردنه دوو چاری گه لیک هه له ی تیروانین و رهفتار بون.

هه له ی یه کم-وترسنا کترینیان- بریتی بو له کوکردنه وه ی سه رجهم په رسته
داواکراوه کان ته نیا له دروشمه کانی په رستندا.

نهم تیروانینه هه له یه ش بوه مایه ی دهره یانی (لا إله إلا الله) به هه مو
داخوازیه باوه ری و رهفتاریه کانی له چوارچپوه ی په رستندا، تا وای لی هات-
له ههستی خه لکیدا- په رستن له نویژرا دهستی پیده کرد و، له (لا إله إلا الله)
دهستی پینه ده کرد!

مه بده ئی جودا بونه وه کهش له سه ره تادا مه سه له ی (زاراوه) بو، چونکه (لا إله
إلا الله) (بیروباوه ر/عه قیده) ه، دروشمه کانیش (په رستنکاری/عیبادات)ن، له گه ل
ترسناکی خودی نهم جیا کردنه وه زاراوه یه ش-وه ک ترسناکی جیا کردنه وه ی زاراوه یه
له نیوان (په رستنکاری) و (مامه له کاری/موعامه لات) ^۱-ترسناکیه که له سه ره تادا
سنوردار بو کاتیک (بیروباوه ر) به واتا راسته قینه که ی خو ی وهرده گرا که له لای
خوداوه پی پی دابه زیبو و، پیشینه چاکه کانیش تیی گه یشتبون و، بریتی بو له
یه کتا په رستی په روه رد گاریتی و یه کتا په رستی په رستراویتی و یه کتا په رستی ناو و
سیفه ته کان و، داخوازیه کانیان له ژیانی مرؤف له روی باوه ر و فیکر و رهفتاره وه...

۱ زانایانی نیسلام جیا کاریه کی زاراوه بیان له نیوان (عه قیده) و (عیبادات) و (موعامه لات) سازداوه،
له بهر داخوازی (زانستی) تاییه قه ند، به لام وایان له هه ستدا جیگربوه که ناین هه موی ده گریته وه و
له سر یه کیکیان کورت هه لئاین. هه ر یه کیکیشیان به ته نیا-توننه رایه تی ناین ناکات جا له روی
گشتگیری و ته وایتی بی، یا له و روه وه بی که به سه ر خه لکیدا فه رزکراوه به پیوه پابه ندبون و
جیه جی کردن... به لام کاتیک شه رزه بون له میانه ی کاروانه میژویه که دا رویدا، نهم لیکجو وایه ز
کردنه زاراوه یه کاریگه ری که خرابی له سه ر چه مکه کانی خه لکیدا هه بو، کاتیک چه مکی
(عیبادت/په رستن) ته نیا له جیه جی کردنی دروشمه کانی په رستنه وه کورته لاتن و، (عه قیده) و
(موعامه لات) ی لی چونه ده ر.

کاتیک هزری ئیرجانی بیروباوه‌ری یه کتاپهرستی کورترکرده‌وه و، له هه‌مو نیه‌وه‌رۆکه زیندوه‌که‌ی به‌تالی کرد و ته‌نیا له به‌راستدانان کۆی کرده‌وه به‌مه‌به‌ستی رزگاربون له قیامه‌تی و دانپێدانانیش بۆ رزگاربون له دنیا دا.. ئەوا لایه‌نی هه‌ره‌گه‌وره‌ی (په‌رستن) ی راسته‌قینه که خودا به‌سه‌ر به‌ندانی دا فه‌رز کرده کورژ بو^۱ و، پاشماوه‌که‌ش -نه‌گه‌ر به ته‌واوترین شیتوازش جیبه‌جی‌کرا- هیشتا له تیرکردنی واتای راسته‌قینه‌ی په‌رستن که موکوپی ده‌بی که خودا ئافه‌ریدانی بۆ وه‌دیه‌یناوه، خوداش ده‌رباره‌ی ده‌فه‌رموی:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ: مَنْ هَرَّ بِيْءَهُ جَنْدُوكَهُ وَ مَرُوْثَهُ وَهَدِيْئِنَا، هه‌تاكو بپه‌رستن.﴾ الذاریات/ ۵۶.

یه‌که‌ه‌جار مه‌سه‌له‌که پیناچێ هینده ترسناک بێ! موسلمانانیش نه‌گه‌ر چی به‌زاراوه واشیان دانابی که په‌رستن بریتیه له جیبه‌جی‌کردنی دروشه‌کان- ناکرێ له‌ناخی ده‌رونیاندا یه‌که‌مین پایه‌ی ئیسلامیان پشتگوێ خستبێ که دانپێتانه به هه‌ردوو شه‌هاده‌کان!

به‌لام حه‌قیقه‌تی واقیع له ژبانی (موسلمانی هاوچه‌رخ) ترسناکی مه‌سه‌له‌که دوپات ده‌که‌نه‌وه..

کاتیک په‌ی پێردنیکی راستو دروست بۆ په‌رستن هه‌بو، که به‌دانپێدانانی به‌ندایه‌تی ته‌نیا بۆ خوی بێ شه‌ریک ده‌ست پێده‌کات، پێش نوێژ و رۆژی و زه‌کات و حج. ئەوا ئەو ده‌یارده‌یه نایه‌ته دی که ئەم‌رۆ له ژبانی (موسلمانی هاوچه‌رخ) له ئارادایه و بریتیه له‌وه‌ی ملیۆنان مەرۆف بیروباوه‌ریان وایه که نه‌گه‌ر مەرۆف دروشمه‌کانی جیبه‌جی بکات ئەوا برواداریکه برۆیه‌که‌ی ته‌واو و بێ که‌م و کوپیه..

۱ کورژبون: تقلص.

چونکه پیغمبهری خوا ﷺ فرموده‌تی: ((إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ يَعْتَادُ الْمَسَاجِدَ فَاشْهَدُوا لَهُ بِالْإِيمَانِ: نه‌گهر پی‌اویتکتان دیت هاتوچۆی مزگه‌وتان ده‌کا نه‌وا شایه‌دی بروای بۆ بده‌ن!)) که له فرموده‌که‌دا باسی هاموشۆی مزگه‌وتانی کردوه و باسی حوکم بردنه بهر شه‌ریعه‌تی خودای نه‌کردوه!!

فرموده چه‌سپاوه‌کانی پیغمبهری خواش ﷺ هه‌مووی حه‌قن.. به‌لام به‌لگه هینانه‌وه به‌فرموده‌یه‌کی دیاریکراو له فرموده‌کانی بپروا به‌داب‌رکراوی و جوداکراوه‌یی له فرموده‌کانی دیکه که حه‌قیقه‌تی بپروا و هه‌لوه‌شینهره‌وه‌کانی دیاریده‌که‌ن، نابیتته هۆی گه‌یشتنه په‌ی پێ‌بردنیکی دروست.. ده‌نا چۆن ده‌چیتته عه‌قل که پیغمبهری خوا ﷺ شایه‌دی بۆ ئیمانی پی‌اویتک بدا (نه‌گهر فرموده‌که سه‌حیح بێ) هه‌ر ته‌نیا له‌بهر نه‌وه‌ی هاتوچۆی مزگه‌وتان ده‌کا، نه‌گهر کابرا که‌وتبیتته نیو هاویه‌شه‌رستیکی راشکاو که (لا إله إلا الله) له بناغه‌وه هه‌لده‌وه‌شینیتته‌وه و، بنه‌مای بپروا هه‌لده‌وه‌شینیتته‌وه؟! ئایا دانپێ‌دانان به (لا إله إلا الله) - که حوکم بردنه بهر شه‌ریعه‌تی خوا یه‌کیکه له داخوازیه‌کانی - مه‌رجیکی په‌یه‌وستی بپروا نیه له پیش هاتوچۆی مزگه‌وتان و نوێژکردنی، هه‌ر چه‌نده له فرموده‌که‌ی پیشوش باسنه‌کراوه، چونکه نه‌مه له به‌لگه‌نه‌ویسته‌کانی ئاینه، که فرموده‌ی دیکه‌ی پیغمبهر ﷺ رونیان کردۆته‌وه هه‌روه‌ک ئایه‌تی پێ‌رۆزه‌کانی کتیبی خواش رونیانکردۆته‌وه؟

نه‌و هه‌لگه‌راوانه‌ی نه‌بویه‌کریش ﷺ جه‌نگی دژی به‌ریاکردن نوێژیان ده‌کرد و هاتوچۆی مزگه‌وتانیان ده‌کرد، له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا که‌س شایه‌دی ئیمانی بۆ نه‌داون!

١ أخرجه الترمذي وابن ماجه وأحمد والدارمي. قال الألباني: إن سنده ضعيف وكل طريقه كذلك. أنظر كتابه (ضعيف الجامع الصغير) ١ / ١٨٤.

بەلكو شەريان لە گەل كرا و جەنگيان لە دژ بەرپا كرا، چونكە پشتيان لە حوكميك
لە ئەحكامى خودا كرد، لە گەل دانپیدا هیتان و جیبە جی كردنى حوكمەكانى
دیکە.. جا ئەدى ئەوانەى پشت لە سەر جەم حوكمى خوا دەكەن و، بەخۆش نودیه وە
رو لە حوكميكى غەیری خوا دەكەن؟!

ئەمڕۆكەش خەلك رەنگە نەزانن كە حوكم بردنە بەر غەیری شەریعەتى خوا
بەرە زامەندى و ویستی خویان هەلگەرانە وەیه لە نیسلام و بنەمای بپرو
هەل دەوەشینیتە وە.

ئیمەش نامانەوی بچینە نیو دۆزى حوكم دەركردن لەسەر ئەم ئەوێهێ خەلك و،
ئایا نەزانیه كە یان بۆ دەبیته بیانو یان نا، ئەمە دۆزیکە و ئیمە هەر لە بنەپەرتدا
لەبەر چەند هۆیکە كە لە كتیبی دیکەدا باسمان كردون^۱، خۆی لیتادەین.
بەلام ئیمە ئیستا خەریكى رونکردنە وەین..

دەرھیتانی (لا إله إلا الله) و داخوایەكانى - لە چێوێ بازنەى پەرستندا و،
بەخەیاڵی ئەوێ كە پەرستن بە دروشمەكان دەست پێدەكات و، لە دروشمەكان كۆ
دەبیته وە، گەلیك شیرازە تیکچوونى گەورەى لە ژيانى موسلمانى هاوچەرخ
دروستکرد كە نیسلامى لە گەلدا راست هەلناكەوى. بۆیه هەردەبێ لە تیروانین و
لەرەفتاردا پیکەوہ راستبکریته وە بۆ راستکردنەوہى ژيانى موسلمانان و،
دەرھیتانی موسلمانان لەو سیاجالەى تیکەوتون و، بەهۆى ئەو تیکەوتنەیان -
بونەتە ناومالکی سیلاوی.

* * *

۱ نەگەر دەتەوی (قضية الحكم على الناس) ل ۴۳۱-۴۵۴ لە كتیبی (واقعا المعاصر) بھۆینە وە.

کاتیک چه مکی پرستن ته نیا له دروشمه کاندا کۆ بۆوه، (کاروکرده وه) ش به هه مو جۆره کانیه وه لهو چه مکه هاته ده ری. هه ره له کاری سیاسیه وه بگه ره که له چاودیری نومهت به سه ره فه ره مان په وا و، نامۆژگاری کردنی و، فه ره مان پیتردنی به چاکه و به ره له ستی کردنی له خراپه تا له سه ره فه ره مان و شه ریه تی خودا راسته ری بی و، دادگه ری په ره ره دگار پیاده بکات هه ره وه کو خوا فه ره مان پیکرده وه، جا کۆمه لگه له نیو به هره و نیعه تی نیسه لاما بجه سیته وه که خوا به فه زل و منه تی خۆی به به نده کانی به خشیوه:

((الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا: وَا لَهُ مَرْوَه دینه که تاه ته واو کرد و به بی کورتی و که مایه تی چاکه م ده رباره ی نیوه کرد، نیسه لامیشم به دینی نیوه هه لبارد.)) المائدة/۳.

خودای به رز ده فه ره موئ:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا: ئەه ی گه لی خاوه ن باوه ران! به ره فه ره مان خودا و پیغه مبه ری خودا و کاربه ده ستانی خۆتان بن، هه ره کاتیکیش له سه ره شتیک له نیو خۆدا پیک نه هاتن، نه گه ره برواتان به خودا و به روژی قیامه تی هه ده، کیشه ی خۆتان هه واله ی خوا و پیغه مبه ری خوا بکه ن. ئەم کاره بوۆتان باشتره و ناکامی چاکتری هه ده.﴾ النساء/۵۹.

پیغه مبه ریش ﷺ ده فه ره موئ:

((مَا مِنْ نَبِيٍّ بَعَثَهُ اللَّهُ فِي أُمَّةٍ قَبْلِي إِلَّا كَانَ لَهُ مِنْ أُمَّتِهِ حَوَارِيُونَ وَأَصْحَابٌ يَأْخُذُونَ بِسُنَّتِهِ وَيَقْتَدُونَ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِنَّهَا تَخْلَفُ مِنْ بَعْدِهِمْ خُلُوفٌ يَقُولُونَ مَا لَا

يَفْعَلُونَ وَيَقُولُونَ مَا لَا يُؤْمَرُونَ فَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِيَدِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ وَمَنْ جَاهَدَهُمْ
 بِلِسَانِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ وَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِقَلْبِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَيْسَ وراءَ ذَلِكَ مِنَ الْإِيمَانِ
 حَبَّةُ خَرْدَلٍ: هەر پيغهمبەریکی خودا پیتش من هەناردبی دۆست و هاوێلی هەبون،
 سوننەتە کە بیان وەرگرتووە کاریان بە فرمانەکانی کردووە، پاشان خەڵکانیکی
 دیکە بیان لەپاش هاتووە ئەوە گوتیانە نەیانکردووە و، ئەوەیان کردووە کە فرمانیان
 پیتنە کراوە، جا هەرکەسیکی بە دەست جیهادیان بکا ئەوە بروادارە و، هەرکەسیکی
 بە زمان جیهادیان بکا بروادارە و، هەرکەسیکی بە دل جیهادیان بکا بروادارە و،
 لەپاش ئەمەش بارەتە قای بەک دانە خەردەل برۆا نیە.))^۱

بەو شیوەیە نایەتە پیرۆزە کە سەرچاوەی دەسەڵات لە کۆمەڵگەی مۆسڵماندا
 درباری دەکا کە: خودا و پيغهمبەری خودایە و، فرمان بە گۆپراپەلی خودا و
 پيغهمبەر دەکا بە شیوەیەکی رەها^۲ لە هەموو فرمانیک یا هەموو بەرەتستیک
 کە لە کتیبی خوا یا لە سونەتی پيغهمبەرە کەیدا ﷺ هاتبێ. پاشان نایەتە کە
 فرمان بە گۆپراپەلی فرمانرەوا و کاربەدەستان دەکا ئەک وەک شتیکی سەر بە خۆ،
 یان بەرەهایی وەک گۆپراپەلی خودا و پيغهمبەرە کە، بە لکو بە مەعطوفی لە سەر
 گۆپراپەلی خودا و پيغهمبەر، واتە لەوەی ئەوان فرمانیان پێداووە ئەک
 بە پێچەوانەوی ئەوەی لە لای خودا و پيغهمبەرەو هاتووە، چونکە گۆپراپەلی بۆ
 هیچ وە دیهینراویک نیە ئەگەر بە سەربیتچی لەوە دیهینەر بێ:

((إِنَّمَا الطَّاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ: بەر فرمانی و گۆپراپەلی هەر لە کاری

چاکدایە.))^۳

۱ أخرجه مسلم.

۲ رها: مطلق.

۳ أخرجه الشيخان.

ئىنجا ئايەتەكە ئەو سەرچاۋەيە روندە كاتەۋە كە موسلمانان لە ھەر كېشەيەكى توشيان بى بۆى دەگەرپنەۋە كە: خودا و پىغەمبەرە كەيەتى و، لەو سەرچاۋەيەش بترازى كەسى دىكە نىە، ھەر وەك ئايەتەكە ئەم مەسەلەيە، كە گەرپانەۋەيە بۆ خودا و پىغەمبەر لە ھەر كېشەيە كدا، بە پروا ھەبوون بە خودا و بە رۆزى دوايى دەبەستىتەۋە، واتە راستەوخۆ بەبىر و باۋەر، بەمشىۋەيە دۆزى سياسى ھەرەگسەۋرە كە ديارىكردنى سەرچاۋەي دەسەلاتە، لەگەل ئەو سەرچاۋەيەي كە لە ھالەتى كېشەدا بۆى دەگەرپنەۋە دەبنە دۆزى بيروباۋەر كە وابەستەي ئەو بنەمايەن كە تىكرپاى بيروباۋەرى لەسەر دادەمەزرى و، برىتتە لە: (لا إله إلا الله محمد رسول الله).

ھەرچى ئەو فەرموودەيەش كە ھىناومانەۋە، ئەوا رەفتارى ئومەت ديارىدەكا كاتىك سەرپىچىك لە ھوكمى خودا رودەدا، جا برپار دەدا كە ئەو سەرپىچىە پىۋىستى بە بەرەنگارىبونەۋە ھەيە بە دەست يا بە زمان يا بە دل بۆ گىرپانەۋەي مەسەلەكان بۆ ئەو سەرچاۋەي ھەموو مەسەلەكانى بۆ دەگىرپدرىتەۋە و، برىتتە لەۋەي كە لەلاي خودا و پىغەمبەرە كەي ﷺ ھاتەۋە و، ئەو رەفتارەش بە راستەوخۆيى بەدۆزى پروا دەبەستىتەۋە، ئەۋىش بەتەۋاۋ بىپروا دانانى ئەو كەسەي سەرپىچى دەبىنى و بەيە كىك لە پەلەكانى بەرەنگارىبونەۋە بەرەنگارى نابىتتەۋە كە نزمترىنيان ركلتېونەۋەي دلە، چونكە پىغەمبەر ﷺ دەفەرموۋى: ((وَلَيْسَ رَأَى ذَٰلِكَ مِنْ الْإِيمَانِ حَبَّةُ خَرْدَلٍ: لەپاش ئەمەش بارەتەقاي يەك دانە خەردەل پروا نىە.؟)).

بەمشىۋەيە (كارى سياسى) دەبىتتە بەشىك لە بيروباۋەر و بەشىك لە پەرستىن، لەچىۋەي ھىچ يەككىك لەم دو بازنىە بەدەر نىە، بەمچۆرە ئومەت تىگەيشتبو كە چاودىرى عومەرى ﷺ دەكرد كاتىك يەككىك لە رەغىتەكەي پىي دەلى: ئەمپۆ

نه گوی بۆگرتنت له سهر ئیمیه نه گوپرایه لی تا کو بۆمان رونده بیته وه ئهو کراسه ی له بهرته له کویت هیناوه! یا له و کاته ی عومه ر فه رمانی دا نه ختی ژنان گران دانه نین ژنیک له ره عیه ته که ی پیی ده لی: شتیکی فراوانت بچوک کرده وه! خودا ده فه رمووی: ﴿وَأَتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنطَارًا﴾ تۆش له بهر خه لکی ته نگ ده که یه وه؟! جا عومه ر گو تی: عومه ر هه له ی کرد و ژنیک راستی کرد!

به لام ئهو که له گاییه سیاسییه ی ئومهویه کان له کاتیکی زوی ژبانی ئومه تی ئیسلامدا ده ستیان پی کرد، له گه ل ئهو خۆدزینه وه به ره به ره ییه ی له بهر ئه رکه کان و، سوفیگه ریتی که هه ندیک باری تایبته له ژبانی ئومه تدا دروستی کرد و، هزری ئیرجانی که بروای-ئهو ی خه لکی پی ده چیتته به هه شت- ته نیا له به راست دانان و دانپیدانان کورت هه لیتان.. هه موو ئهو فاکته رانه پی که وه په رستنیان له هه ستی خه لکدا ته نیا له دروشه کانی په رستندا کۆ کرده وه و، ئیسلام له هه ستی خه لکدا پتر له وه نزیک بۆ وه که بیته موماره سه کردنیکی تاکه که سی که هه ر مرۆقیک به ته نی پیی هه لده ستی، کاتیک خه لک له موماره سه ی (کاری سیاسی) ئیسلامی دور که وتنه وه که دیاریترین کاریک بو کۆمه لی موسلمان موماره سه یان ده کرد و، وای لی کرد بون شایسته ی ئه م وه سفه ی خودای مه زن بن که چاکترین ئومه ت بن له نیو خه لکی سه ربان هه لدا بی و ده رکه وت بن:

﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ: نَبِوه چاکترین کۆمه لن له ناو مه ردمی دنیا دا سه رتان هه لدا، فه رمان به چاکه ده دن و ری له نا ره وا ده به ستن، با وه رپه شان به خوا هیه .﴾ آل عمران/ ۱۱۰.

کاتیک کاری سیاسی له چټوې بازنې پرستن چوه دهره وه، یه کهم گریټی نیسلام شیرازی ټیکچو-گریټی حوکم-، نه گهر چی له سره تا شدا ته واو هلته وه شاهه، چونکه خه لک هیتا له کومه لگه ی نیسلامیدا حوکمیان ده برده بهر شه ریعتی خوا و، لهو بترازی شه ریعتیکی تریان نه ده دیت که گوټر ایه ل بون و جیبه جینکردنی واجب بی، به لام حوکمرانکردنی شه ریعتی خودا، زورداری فرمانر وایانی له ته کدabo له گه ل نه و زورداریانه ی که پیاده کردنه که یان ناته واو ده کرد له چاو نه وه ی که خودا فرزی کردبو و پیشینه چاکه کانیش جیبه جیتیان کرد بو... چند سده یه کیش بهم حاله ټیپری تا کو له چهرخی تازه دا نه و گریټی به ته واوی هلته وه شاهه کاتیک شه ریعتی خوا هر له بنه رته وه له حوکم وه لاناوه به یاساکانی مروث نالوگور کرا و، بوه یه که مین گریټی نیسلام که هلته وه شیتته وه، هروهک پیغه مبهری راستگو ﷺ فرمو یه تی: ((لِيُنْقَضَ عُرَىٰ هَذَا الدِّينِ عُرْوَةٌ عُرْوَةٌ، فَأُولَٰئِهَا نَقْضُ الْحُكْمِ، وَآخِرُهَا نَقْضُ الصَّلَاةِ: گریکانی نیسلام یه که له دوا ی یه که هلته وه شین. یه که مجاریش حوکم هلته وه شی، دوا هه مینیش نویژ.))^۱

له گه ل هه بوونی نه و فاکته رانه ی ناماژ ه مان پیکردن، که کاری سیاسیان له چټوې پرستندا دهره یینا، چاوه پروان نه ده کرا کزبونه که له چه مکی بیروباوږ و چه مکی پرستن به و حه دده راوه ستی، به لکو وا چاوه پروان ده کرا که کزبونه که بهر بهر به دوزه کانی دیکه ی کار و کرده وهش دزه بکات، جا بهر بهر به کارکردنی له بازنه ی پروا و بازنه ی پرستن هینایه ده ری، نه که به و اتایه ی خه لک وازیان له یش و کار هینابی و چیدیکه کار نه کهن، چونکه مروث بوی ناگری له ژیان

۱ آخرجه احمد .

دنیادا واز له نیشوکار بیټی، که خوای گهوره بۆ زه همه تکیشانی بهردهوام
وه دیهیناوه:

﴿يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَى رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَاقِيهِ: ئەي مەرۆڤ! رهنجی زۆر
دهدهی بگهی به پهروهردگاری خۆت، سا تۆش دئی.﴾ (الأنشفاق/ ۶).

به لکو بهواتای که کارکردن له ژبانی دنیا، له ههستی خه لکیدا له بازنهی بپروا
جودا بۆوه کاتیک بپروا له بهراستدانان و دانپیدا هیناندا کۆبۆه و، له بازنهی
پهرستنیش جودا بۆوه کاتیک په رستن ته نیا له دروشمه کاندای کورته ه لآت.. جا کار
کردن ستونیکهی دیکهی بۆ دروستبوو که قازانج کردن بو، یان گلدانهوه و
مولکداریتی، یان زالبون و دهسه لآت بو، یا چیژوه رگرتنی ههست یا چیژوه رگرتنی
مهعنهوی بو.. یا هه ر هانده ریک له هانده ره (زاتیه کان) که مەرۆڤ بۆ
به ره مهینان و کارکردن هانده دا و په یوه ندی به بونی بپروا به خودا یا په رستنیه وه
نیه..

له ههستی مەرۆڤیشدا وایلیهات که ئەو کاتهی به (په رستن) خه ریک ده بی له کار
داده بری و، کاتیک (کار ده کا) له په رستن داده بری، بۆیه دو ساتی ته واو جیاواز و
لیتکدا پراوی بۆ دروست بو که هیچ په یوه ندیه کیان له نیواندا نه بو؛ ساتی کارکردن و
ساتی په رستن، سه ره رای ساتی سییم که ده که وتسه ده ره وهی کار و ده ره وهی
په رستنیش و، ئەویش ساتی رابواردن و هه سانه وهیه جا دروست بی یا نادروست!
وایلیهات ئەو سی بازنیه لیک دابرا، به ده هوری ناواخه کانیا نندا (کلۆم) دران و،
مەرۆڤ چیدی نهیده توانی بگاته به کیکیان هه تا ته واو له دوانه که ی دیکه ده ره ده چو!!

* * *

نه‌وی یه‌که‌م که پیغهمبه‌ری خوا ﷺ په‌روه‌ده‌ی کردبو، مه‌سه‌له‌که به‌و شیوازه شیواوه تیئنه‌ده‌گه‌یشتن که نه‌وه‌کانی دوا‌یی تیئدا لار‌پیسوون. به‌لکو وه‌ک با‌سمان‌کرد ژیان هه‌موو به‌په‌رستن تیئده‌گه‌یشن، جا نویژ و نوسک و هه‌موو کار و کرده‌وه‌یه‌کی ده‌گرته‌وه و، هه‌روه‌ها ساتی سره‌وت و هه‌سانه‌وه‌شی ده‌گرته‌وه، له‌هه‌موو ژیانی مروژدا هیچ شتیک نه‌بو له‌ده‌روه‌ی بازنه‌ی په‌رستندا بی که مه‌به‌ستی بونی مروژی له‌سه‌ر نهم زه‌ویه‌دا تیئدا کۆبۆته‌وه، به‌لکو سات له‌دوا‌ی سات جوژی جیاواز بون له‌ په‌رستن، هه‌مووی په‌رستن بون نه‌گه‌ر چی جوژ و بو‌ار و ده‌وره‌به‌ره‌کانی‌شی جیاواز بان.

نویژ و نوسک په‌رستنن.

ره‌نج و زه‌جمه‌تکی‌شان په‌رستنه، جا ره‌نجی سیاسی یا کۆمه‌لایه‌تی یا ئابووری یا فیکری یا زانستی یا... تاد. بی.

خه‌سانه‌وه‌ی دلانی‌ش بۆ نه‌وه‌یه له‌ په‌رستن ماندو و بیزار نه‌بن.

هه‌رچی نویژ و نوسکه نه‌وا مه‌سه‌له‌ی په‌رستنی تیئدا رون و ناشکرایه و ئاتاجی رون‌کردنه‌وه نیه.

ره‌نجیش مه‌سه‌له‌ی په‌رستنی تیئدا ته‌واو ناشکرابو له‌لای نه‌و نه‌وه‌یه‌ی که پیغهمبه‌ری خوا ﷺ له‌ژیر چاودیری خۆی په‌روه‌ده‌ی کردن. نه‌وانی که به‌ پیوه و به‌دانیشتن و به‌پالکه‌وتن یادی خودایان ده‌کرد، به‌و شیوازه‌ی پیشت‌ر ئاماژه‌مان بۆ کرد.

زه‌جمه‌تکی‌شان که له‌واقیعی ژیاندا کار‌کردنه - بپوه نه‌و په‌رستنه به‌رده‌وامه‌ی موسلمان نه‌نجامی ده‌دا و، - بۆ نه‌نجامدانی‌شی - خۆی به‌و خۆراکه روحیه‌ قولنه تییر

ده کرد که دروشمه کانی په‌رستن پټيان ده‌به‌خشی-کاتیک به‌شپوه دروسته‌کهی نه‌نجامی ده‌دان، له پالآوته‌یی و لیټران بۆ خوا، له‌گه‌ل ملک‌ه‌چی و ترس و دل‌کزی. په‌رستیش له‌و زه‌جه‌ت‌کیشانه‌دا له‌دو مه‌سه‌له‌ی سه‌ره‌کی ره‌نگی ده‌داوه: ناراسته‌کردنی به‌ره‌و خوا و، پابه‌ند بوون تیایدا به‌وه‌ی خوا دایبه‌زاندووه. شه‌وجا یه‌کسه‌ر ده‌گۆزا بۆ په‌رستنی‌ک که پټی له‌خوا نیټیک ده‌بۆوه و، له پای شه‌نجامدانی شایسته‌ی پاداشتی لای خودا ده‌بو.

هه‌رچی سه‌ره‌وتن و هه‌سه‌نه‌وه‌ش بو، ده‌یاندیت که پټعه‌مبه‌ری خوا ﷺ گائته و ده‌سبازی له‌گه‌ل خیزانه‌کانی ده‌کرد و، خیزانی خۆی دل‌خۆش ده‌کرد و، له‌گه‌ل هه‌وه‌لانی‌دا ﷺ به‌ساکاری ره‌فتاری ده‌کرد و له‌گه‌لیان ده‌چوه ناو کیتلگان و داد‌ه‌نیشته‌ی یا بۆ وه‌رزش له‌گه‌لیاندا ده‌چوه ده‌ره‌وه‌ی شار و، پټشپرکیټی شه‌سپ سواری له‌به‌ر ده‌ستیدا شه‌نجام ده‌درا و.. بانگی ده‌کردن و ناراسته‌ی ده‌کردن بۆ شه‌و شتانه‌ی ماندوبون و بی‌زاری له‌ دل‌ه‌کانیان نایه‌لی، دور له‌ گونا‌ه و له پټوه‌گلانی‌ک که به‌سه‌ر نه‌رک و واجبه‌کاندا زال‌بی، جا وایان هه‌سته‌ده‌کرد که هه‌سه‌نه‌وه به‌م شپوه‌یه کاتیک بار و زروفي چپ و پر نه‌رکیان ریگه‌ی ده‌دان په‌رستنه‌کانی چالاک ده‌کرد و بۆ به‌جیه‌ینانیان کاریگه‌ر بو، به‌مجۆزه شه‌میش ده‌که‌وته چوارچټوه‌ی په‌رستنه‌وه..

به‌مشپوه‌یه ژیانیان هه‌موو له په‌رستن به‌سه‌ر ده‌بهرد.. په‌رستنی‌ک هه‌موو چالاکیه‌کانی گیانی ده‌گرته‌وه، له‌گه‌ل هه‌موو چالاکیه‌کانی عه‌قل و، هه‌موو چالاکیه‌کانی جه‌سته، مادام شه‌مه هه‌موی بۆ خودا ناراسته‌ کرابی و روی له‌خوا بی و، تیتدا پابه‌ندی شه‌وه بی که خوا دایبه‌زاندووه.. شه‌مه له‌هه‌مانکاتدا په‌رستنی‌که مرۆف بیزار نا‌کا و له‌توانای خۆی زیاتری ناخاته سه‌ر شان، چونکه شه‌و چالاکیه

سروش‌تیهی لیوهرده‌گرت، که مرۆف به‌حوکمی خودی پیکهاته‌کسی خۆی ده‌توانی بیبه‌خشی، نه‌وجا به‌و ده‌سکاریه ساکار و له‌همان کات قولی که بو‌خودا ناراستی ده‌کرد، ده‌گۆرا بو‌پهرستن، و، چاوی پی له‌ره‌زامندی خوداش بو. نه‌مه‌ش چه‌مکی راستو دروستی په‌رستنه هه‌روه‌کو خوا دایبه‌زانده.. نه‌و چه‌مکه گشتگیر و فراوان و قولی:

﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، لَا شَرِيكَ لَهُ: بَلَى: مَنْ نُوذِرْكَرْتُمْ وَبَيْكَهْتِنَانِي رِيْشُوْئِي حَجَّ كَرْدْتُمْ وَ زَيْنَ وَ مَهْرَكُمْ، بُوْ خُوْدَايَه، كه هه‌رخۆی په‌روه‌ردگاری جیهانه، هیچ شه‌ریکی نیه. ﴿الْأَنْعَامَ/۱۶۲- ۱۶۳.

* * *

کاتیك مه‌سه‌له‌که‌ش به‌م تیگه‌یشتنه بو که نه‌وه‌ی یه‌که‌م له‌کتیپی خوا و فی‌زکردنی پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی ﷺ تیگه‌یشتبون هیچ بازنه‌یه‌کی داخراو له‌ژانی موسلماناندا نه‌بو سات دوا‌ی سات له‌یه‌کینکیانه‌وه بجیته نه‌وی دیکه.. (په‌رستن)یش ته‌نیا ساتیک له‌ساته‌کان نه‌بو، که موسلمان لیته‌وه بو‌یه‌کینکی دیکه ده‌رچی.. به‌لکو بازنه‌یه‌کی فراوانی سه‌رتا‌پاگیر هه‌بو، مرۆف له‌لایه‌نه جیا‌جیا‌کانیدا له‌چالاکیه‌که‌وه بو‌یه‌کینکی دیکه هاتو‌چۆی ده‌کرد و، له‌هه‌موو حاله‌ته‌کانیشدا له‌ناویدا راوه‌ستابا یا بجولابا هه‌ر خودای ده‌په‌رست:

﴿يَذُكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ: -چ به‌راوه‌ستاوی و چ له‌جیوه، به‌دانیشن، چ له‌سه‌ر ته‌نیشت- هه‌ر یادی خوا ده‌که‌ن. ﴿آل عمران/۱۹۱.

نه‌مه‌ش وه‌نه‌بی خوبه‌خشینیک بی هه‌ر به‌وان تایبه‌ت بی و، خه‌لکی دیکه نه‌گریته‌وه.. به‌لکو نه‌وه تیگه‌یشتنی راست و موماره‌سه‌ی راستی په‌رستن بوو

نهوجا له نيوان خوځيان پيشبرکيتيان بو نهک لهو کړوکه هاوبه شه، که پرستن هه موو جوړی چالاکیه کانی ده گرتنه وه، بهلکو لهو بره ی هه ر یه کيکيان تیده کوڅا له بواره جيا جيا کانی پرستندا وه دهستی بينی، بهو بره ی که خودا یاریده ی ده دان و سه ریده خستن.

پيشوازيه کی زور گه رميشيان له دروشه کان ده کرد هه روه کو باسمان کرد، له بهر نه ونا که تا که بواری پرستن بو جا هه موو هه ست و نه ست و ناماده بوونی روحي خوځيان و ملکه چی و سه ردانه وانديان بو خودا، تیدا هه لده پرشت.. بهلکو له بهر نه و ی له هه ستی نه وان-هه روه که له حه قيقه تیکشدا وايه- نه و دروشمانه نه و ويستگانه بون که مرؤف تویشوی تیدا وه رده گری بو پاشماوه ی ريگا که .. يان نه و کانياوه بون که به رده وام تاقت تازه ده کاتوه بو نه نجامدانی پرستنه کانی دیکه که له سه ر مرؤف فه رز کراون .. هه رجا ريکيش تویشو ته و او ده بی یا دیته سه ر ته و او بوون، ري بواره که گه يشتوته ويستگه يه کی دیکه تا تویشو بو قوناغی داهاتوی داين بکا ..

نوځ تویشويه کی روژانه يه که له شه و روژيکدا پينج جار دوباره ده بيته وه، روژوش تویشويه کی سالانه ی چر و کوکه ره وه يه که مانگيکی ته و او ده خايه نی، مرؤف تيايدا له پرستنيکه وه بو پرستنيکی دیکه و، بو پرستنيکی دیکه ده چی، زه کاتيش وه رزيک يا چند وه رزيکی سالانه يه مرؤف تيايدا له رډی پاکده بيته وه و، موماره سه ی به خشینی روحي و مادی ده کات و، حه جيش له ته مه ندا وه رزيکه و، مرؤف تيايدا له هه موو خوڅی چيژه فانی و به سه رچه کانی زه وييدا داده بری و، زو له خودا ده کاو، و هه موشی تویشوه .. بو نه و ريگه يه کی که ماوه و... پرستنيش هه موو ريگه که ده گريته وه ..

با بروانینه هندیك نمونه له ره فتاری هاوه لان ﷺ تا پهی بهو حقیقه ته قسول و ورده بهین، که بریتیه له گشتگیری پهرستن له هستی نهواندا بو همو کار و همو بیر و همو هستیک و، همو ساتیکیش له ساته کانی ته من و، کورت هله نه هاتنی له چند ساتیکی دیاریکراو که دروشه کانی پهرستنی تیدا نه نجام ده درئ...

بو نمونه نهو نه عرابیهی که پیغه مبهری خوا ﷺ پشکی خوی له غنیمه ت دایی، نهویش به پیغه مبهری گوت: من بو نه مه شوینت نه که وتم! به لکو بویه شوینت که وتم تا لیږه مه وه - ناماژهی به گهر دنی خوی کرد - به تیریک بیتریم و بکوژیم جا بچمه به ههشت.

پیغه مبهریش فرمووی: ((إِنْ تُصَدِّقَ اللَّهُ يَصْدُقْكَ: نه گهر له گهل خودا راست بی خوا راست بو دینی))^۱، نایا نهو کابرایه له ترزیک پهرستندا نه بوه که نهو کارهی کرده؟!

که چی لهو ساته دا هیچ یه کیکي له دروشه کانیس به جینه ده گه یاند! به لکو پهرستنی نهو ساتهی نه نجام ده دا که تیی دابو، لهو بو نه یه ی که تیی دابو و، له ناستی لوتکه شدا به جیتی گه یاند.

وهک نمونهش نهو نافرتهی که خوی^۲ ده گرت و له شی دهرده که وت، جا داوای له پیغه مبهری خوا ﷺ کرد که دعای چابونه وهی بو بکا، پیغه مبهری ﷺ پیی فرموو: ((إِنْ شِئْتَ صَبْرْتَ وَلَكَ الْجَنَّةُ، وَإِنْ شِئْتَ دَعَوْتَ اللَّهَ أَنْ يُعَافِيكَ: نه گهر حهزت لیبی نارام ده گری و پا داشتت به ههشت ده بی، نه گهر ده شته وی دعوا له خوی - بهرز - ده که م چاکت بکاته وه)). گوتی: نارام ده گرم! گوتی:

۲ خو: فی: صرع.

۱ أخرجه النسائي .

به لّام من له شم دهرده كهوئ، جا بؤم له خوا داوا بكه دهرنه كهوم، پينغه مبهريش ﷺ
دوعاى بؤ كرد..

نايا نهو نافره ته له لوتكهى پرستندا نه بوه كه نهو قسه يهى كردوه؟! كه چى
لهو ساته دا هيچ يه كيكيش له دروشه كانى به چينه ده گه ياند! به لكو پرستنى نهو
ساته ي نه نجام ده دا كه تپى دابو، لهو بؤنه يهى كه تييدا بو، له ناستى لوتكه ش
پرستنه كهى به جى ده هيتنا.

ههروه ها سهلمانى فارسىش به غونه وهر گره كاتيك عومهر ﷺ له سهر مينبهر بو
دهيگوت: هؤ خه لكينه، گوئبده نئ و گوپرايه ل بن، سهلمان گوتى: نه مرؤ نه گوئت بؤ
را ده گرین و نه گوپرايه لئيت ده كه مين! عومه ريش - به بيته وهى توره بئ - گوتى: بؤچى؟
سهلمان گوتى: تا بؤمان رونده كه يته وه نهو كراسه ت له كوئ بو كه له بهرت كردوه!
عومه ر توره نه بوو، به لكو بانگى عه بدوللاى كوپى عومه رى كرد و پنى گوت:
توخوا! نهو كراسه ي له بهر مه هسى تۆيه؟ گوتى: به لئى!.. سهلمان گوتى ئيستا
نه مرکه! ئيمه گوئ راده گرین و گوپرايه ل ده بين!

نايا كه سيان يه كيك له دروشه كانى نه نجام ده دا؟ به لكو هه ريه كه يان پرستنى كى
نه نجام ده دا! سهلمان خوداى ده پرست به چاود تيرى كرده وه كانى فرمانه روا تا دلنيا بئ
له وهى داد گه رى پهروه ردگار له رنچكهى خۆيه تى، عومه ريش - به گيانى پرست
له لوتكه دا - توره نه ده بو له وهى يه كيك له ره عيه ته كانى له سهر مه تره كوتالئى كى
زياد يه خه ي ده گرى و لئى ده پيچيته وه!

غونه ي نهو پياوه هه ژاره و ژنه ي سهيركه، كه پياوه كه وايلئها ت لاي
پينغه مبهرى خوا ﷺ گازانده له هه ژارى خۆى بكا، تا شتى كى بداتى بارى سه رشانى
سوك بكا، به لّام ژنه كهى پئى ده لئى: نايا له لاي پينغه مبهرى خوا ﷺ گازانده له خوا

دهكەي؟! جا پياوه كه راده وهستی و نارامده گری!

نایا نه مه ساتیکی پەرستن نه بوه و؟ له لوتکهی پەرستینشدا نه بوه؟!

نونهی شهو پیاوهش وه رېگره كه بو جهنگ چوه دهره وه و چه ند ده نكه خورمايه كی له دههستبو، جا بۆنی به ههشت پهلهی لیکرد و نارامی هه لگرت، ده نكه خورماکانی دهستی فرییدا و ده یگوت: نه گهر بێنم تا له مانه ته واو ده بم زۆر درێژ ده خایه نی!!

چۆن شهو ساته بالایانه ناو ده برین.. نه گهر ساتانی پەرستن و له بهر زترین لوتکهی پەرستندا نه بن؟!

* * *

هاوه لان ﷺ - به شیشه پهره ردگاری خویان ده پهرست..

به نوێژ و نوسك ده یان پهرست..

به كار و كرده وه ده یان پهرست..

به سه روت و هه سانه وهی پاك و بێگهر د ده یان پهرست كه ری له كویریونی دلان

ده گری..

جیاوازیش زۆره نه گهر پەرستن له نوێژ و نوسك و دروشمه كان كورت هه لیب و،

كار و هه سانه وهی لی ده رجی، له گه ل شه وهی هه موی هه ر پەرستن بن و، مرۆف

له نیوانیاندا سات له دواى سات بێت و بچیت، به لام هه یچ ساتیک له بازنه ی پەرستن

ده رنه چیت كه روی دل له خودایه و، به فەرمانه كانی خودا پابه ند..

جیاوازیه كه له پاكوژی دهرون و له ره فتار..

ههروهك جیاوازییه له جوړی شهو (دهسكهوت) هی مرۆف له سه ر زه ویدا شه نجامی

دهدات، به ته نیا بی یا به كو مه ل..

هەرچی جیاوازی پاکییه کیه ناشکرایه.

کاتیك کار ده بیته پهرستن نه فروقیل نه خیانت، نه درۆ، نه خهله تاندن، نه دەسدریژی به زولم و زۆر بۆ سهر مافی خهلك، نه شه نجامدانی کاری ههرام بۆ قازانج یان زالبون یان رابواردنی؛ هیچ لهوانهی تیناکه وئ..

کاتیك ههسانه وه ده بیته پهرستن به هیچ شیوهیهك دانابهزی و، سوک و ریسوا نابو و، له مروفایهتی مروف ناهینیتته خوار ههروه کو نیستا له جاهیلیهتی هاوچهرخدا له جۆره کانی (رابواردن) روده دا که هه مولایه کی گرتۆته وه و، هه مر فاحیشه یه کی ئاسایی یان ریزیه پ بۆ خهلك ده پازینیتته وه.

هەرچی دهسکه وتیشه، رهنگه شه مرفو وا به خه یالی هه ندی کهس دابی که مه زترین دهسکه وتی میژو شه وه دهسکه وته یه شه وروپا له م سه رده مه ی نیستادا شه نجامیدا وه .. شه مه شی شه نجام دا وه که ته واو له (تاین) و له پهرستنی خوا دور بوه ..

جا لیره دا ده بی له کۆمه له حه قیقه تیک ناگادارین ..

گومان له وه نیه ژیازی مادی هاوچه رخ دهسکه وتیکی گه وره ی له هه ندیک لایه نی ژیاندا وه ده ست هینا وه، دیارترین یان پیشکه وتنی مه زنی زانستی و پیشکه وتنی ته کنه لۆجیه که به روبوومی زانستی بۆ سانا کردنی ژیان و سوک کردنی باری مروف به کارهینا وه، له گه ل بلیمه تی له ریکه خستندا که رۆلی خۆی له سانا کردنی ژیان و سوک کردنی شه رک و گپرانه وه ی کاتیکی زۆردا ده بینن، له گه ل هه ندیک له (مافه کان) و (دابین کردن) دا ده رده که وئ که خه لکی شه وئ سو دی لیده بینن.

بهلام دهره نجامي کوتايي هم ژياره ماديه تهواو لهوه دوره كه بيتته وينه يه كي
 روشني (مرؤف) يا بيتته مايه ي سهره رزكردني، سهره پاي هم مو شه و لايه نه
 روناكانه ي تيدايه، به هوي شه و زورداريه سياسي و ئابوري و كومه لايه تيه ي تيدايه،
 له پال ئيمپرياليزم و، به زاندي سنوري حرامه كان و، پيسويوخلي هستي و
 معنه وي و، شلوق بوني باري نه خلقي و، كوژانه وي روح و، شكاني نه فس و،
 هيئانه خواره وي مرؤف له و شوينه شياوه ي كه خودا بوي وهديه ناوه و، ريزي پي
 ليتاوه، تاكو له کوتاييدا بيتته كويله يه كي زليل بو همو شتيك... جگه له خوا.^۱
 همدهش چوارپاني نيوان دهسكه وتي شه وروپاي هاوچهرخه له گهل دهسكه وتي
 نومته ئيسلامي كاتيك ژياني له سهر پياده كردني راستي ئيسلام راهستا بو...
 شه وي شه مرؤ شه وروپا شه نجامي دهدا شه وه نيه كه يه كه م نومته ئيسلامي
 شه نجاميدا، ته نانهت ليشي نيزيك نيه، شه گهر چي هه نديك به شه كاني وينه كه، له
 هه نديك ميشكاندا تيكهل ده بن.

شه وي يه كه م نومته ئيسلامي شه نجاميدا ته نيا فراوانگه ري و رزگار كردن و،
 بالا دهستي و دهسلات نه بو، به ته ني دامه زاندي بزوتنه وه يه كي زانستي يان
 بزوتنه وه يه كي ژياري يا ناوه دانكردنه وه يه كي ماده ي روي زه وي نه بو... شه مه
 هه موي له به خششي پهروه ردگاره كه بيچياوازي به كافر و ئيمانداري ده به خشتي:
 ﴿كَلَّا لِمُدُّ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا:
 هه مو لايان له خهلاتي پهروه ردگارت بي بهش ناكه ين، خهلاتي پهروه ردگاري تو
 هيچ له مپهري له بهر نيه. ﴿الاسراء/ ۲۰.

۱ شه گهر ده ته وي به ندي (الديقراطية) له كتبيي (مذاهب فكريه معاصره) بچوتنه وه.

که لیک جاهیلیه تی میژوش پشکیان تیدا هه بوه:

﴿أَوْلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَثَارُوا الْأَرْضَ وَعَمَرُوهَا أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ، ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ أَصَابُوا السُّوءَى أَنْ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِئُونَ: ناخۆ هیج گهشت و گوزاریان لهم زه مینه دا نه کردوه، تا پروانن پیئینه کانی رابردو- که له مان توانا تر بون و زهویان کیتلا و ناوه دانتریشیان کرد و پیئغه مبه رانیسیان به نیشانه کی ناشکراوه هاتنه لایان- چیان به سهر هات؟ خودا غه دری لی نه کردن؛ به لام خویان هر غه دریان له خویان کرد.. له ناکاما نه وانهی خراپه یان کرد، خراتریان توش هاته وه؛ که نیشانه کانی خویان به درۆ زانی و گالتسه جارپیان پیئده کرد.﴾ الروم ۹-۱۰.

﴿فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ: که پیئغه مبه رانی ئیمه به نیشانه کی ناشکراوه چونه لایان، به وه هزیه که زۆر ده زانن، دلپان خۆش بو؛ که چی شه وهی شه وان گه مه یان پیئده کرد، ده وری لیدان.﴾ غافر/ ۸۳.

به لام شه وهی ئومه تی ئیسلامی کردویه تی بریتی بو له دامه زرانندی شه ناوه داننی و شه ژیاره و شه هیزه زال و به توانایه له سهر بناغهدیه که له به های وا که له میژوودا بیجگه له میژوی ئهم ئومه ته ناوازه یه، له ویتنه یه واقیعیکی کرداری رهفتار نامیژ نه هاتۆته دی.

هه رکه سیکی ویستیشی با به راوردیک له نیوان بزوتنه وهی رزگار کردنی ئیسلامی و ئیمپریالیزم بکا و، له نیوان دادگه ری پهروه ردگار هه وه که موسلمانان پیاده یان کردوه له گه ل شه (دادگه ری) یه یه جاهیلیه تی هاوچه رخ له نیوان سپی و

ره‌شان له ئەمریکا و له خواری ئەفریقا هیه، ساز بکات، ههروه‌ها با له‌نیوان خاچپه‌رستی زایۆنی و موسلمانان له فه‌له‌ستین و یا حه‌به‌شه یا ئه‌ریتیریا یا چاد یا فلیپین، یا له جیهانی کۆمۆنستدا به‌راوردیك بکا! با به‌راوردی‌کیش ئە‌نجام بدا له نیوان وه‌فاداری موسلمانان بۆ په‌یمان‌ه‌کانیان و له نیوان ئەو په‌یمان‌مانه‌ی ولاتان مۆری ده‌که‌ن و دوایی له ده‌رفه‌تیك ده‌گه‌رپن تا هه‌لبه‌ه‌شینه‌وه! هه‌روه‌ها له نیوان گه‌رانی بزوتنه‌وه‌ی زانستی ئیسلامی به‌دوای چاکه و خیر و، له نیوان به‌کاره‌ینانی زانست له جاهیلیه‌تی هاوچه‌رخدا بۆ لادانی خه‌لك له بیروباوه‌پریان به‌خودا و، به‌کاره‌ینانی بۆ وێرانکاری وه‌حشیانه و، به‌کاره‌ینانی بۆ گه‌نده‌لکردنی ئاکار^۱ و، له نیوان گشتگیری ژیا‌ری ئیسلامی بۆ (مروّف) له هه‌مو لایه‌نه‌کانه‌وه، به‌رۆ‌جی و به‌ماده‌یه‌وه و، جه‌ختکردنی ئەم ژیا‌ره‌ی ئە‌مرۆ له‌سه‌ر لایه‌نه به‌ره‌سته‌کانی ژیان و پشتگوێ خستنی لایه‌نی رۆ‌جی.

ئە‌مه رێک ئەو جیا‌وازیه‌یه که له‌نیوان موماره‌سه‌کردنی ژیان به‌هه‌ستی په‌رستن، واته په‌رستنی خوادا هیه، له‌گه‌ل موماره‌سه‌کردنی-به‌هۆشیاری بۆ یا به‌بێ‌هۆشی- وه‌ک په‌رستنی شه‌یتان، له‌گه‌ل زۆری ئەو شیتوا‌زانه‌ی شه‌یتانه‌په‌رستی پۆ موماره‌سه ده‌کری!

ئوممه‌تی ئیسلامیش له‌ترۆ‌پکی‌دا بو کاتیك به‌هه‌ستی په‌رستن موماره‌سه‌ی (کاری) ده‌کرد به‌لام کاتیك به‌ره‌به‌ره کار له‌چه‌مکی په‌رستن چوه ده‌ری، ده‌ستی پێ‌کرد به‌ په‌لی جیا‌واز له له ترۆ‌پیک هاته خواری..

۱ هه‌ر وه‌کو حه‌بی مندالنه‌بون بۆ بلا‌و‌کردنه‌وه‌ی فاحیشه له‌سه‌ر زه‌وی به‌کار دی و، پیتاندنی ده‌ستکرد له‌لینکدا‌برینی په‌یوه‌ندیه‌کانی خیزان و گه‌ند کردنی وه‌چه خستنه‌وه به‌کار دی.

به تهنیا کاریش- به هه مو بواره کانیه وه- نه بو که له چه مکی په رستن هاته ده ری
کاتیك په رستن تهنیا له دروشمه کاندا کۆ کراوه.. به لکو کاره سات له ویدا بو که
(ناکار) له بازنه ی په رستن هاته ده..

بنکه ناکاریه فراوان و سه رتاپا گیره که، یه کیکه له سیما هه ره گه وره کانی شه
نایینه، که هه مو کرده وه کانی مرۆف ده گریته وه.

هیچ شتیك نیه له ژیا نی مرۆف دا له بازنه ی ناکار به ده ری، نه ره فتاری و نه
هزری و نه ههستی و نه هیچ یه کیک له جزره کانی چالاک ی، سیاسی بی یا
کۆمه لایه تی یا نابوری یا خود هونه ری.. تاد. به لکو هه مو چالاکیه که له
چالاکیه کانی به ناکاره وه پابهسته و له سه ر بنچینه یه کی نه خلاق ی هه لقولا و له
په یانه وه که مرۆف تییدا دان به به ندایه تی خۆ ی داده نی بو خودا:

﴿ أَفَمَنْ يَعْلَمُ أَنَّ نَزَلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ كَمَنْ هُوَ أَعْمَىٰ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو
الْأَلْبَابِ، الَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَلَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ، وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ
اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ، وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ
وَجْهِ رَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً وَيَدْرَعُونَ بِالْحَسَنَةِ
السَّيِّئَةِ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ: تَاخَّرَ كَهَسَى بِرَوَايِ وَأَبَى نَهْوَهُ لِه پَه روه رد گارته وه
بو تو هاتۆته خواره وه هه مو راسته، وه كه نه وه یه كه له م باره كوت و كویره؟ شه
رامانه هه ر بو خاوه ن ناوه زانه.. شه كه سانه ی په یانی خوا پیتك دینن و تازه لیبی
پاشگه ز نابنه وه.. شه كه سانه ش كه هه ودای نیوانی خویان له گه ل خودا- وه كه خودا
فه رمانی داوه- قوت ناكه ن و له په روه رد گاریان ده ترسن و له حیساب كیشانی
دژوار نیگه رانن.. شه كه سانه ش كه له راهی ره زای خودا خویان گرت و نوژیان كرد

و-بهنیتنی و به ناشکرا- لهو بهشهی نیمه پیمان دان، خیر ده کهن و به چاکه
خراپه کانیان ده شونهوه؛ دواروژی خوش بۆ نهوانه ﴿الرعد ۱۹-۲۲﴾.

ئهو په پیمانesh په پیمانی فریشکه که خودا له جیهانی تۆره مه دا لیتی وهرگرتون،
یان ئهو په پیمانیه که هموو پیغه مبهریک له خه لکی وهرده گری که ته دنیا خودا
به بی هاویهش بپه رستن:

﴿وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ
أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا: نَسُوا مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾
ئاده زار و زیچی به رهه م هینا، له سه ر خویان شایه تی هه ر به خویان دا. گوتی من
په روه ردگارتان نیم؟ گوتیان به لئی نیمه له وه ناگادارین. نه کا روژی دواپی بلین
نه مازنانی. ﴿الأعراف/ ۱۷۲﴾

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ: بۆ ناو
هه مو کۆمه له یه ک پیغه مبهریکمان به ری کرده که خودا بپه رستن و له شهیتان
دووره په ریز بن. ﴿النحل ۳۶﴾.

به لآم له ناهه نکه که دا^۲ نه وه گرنگه که (په پیمانمه) که هه ندیک له
داخوازیه کانی ورد ده کرینه وه و دهرده که وی که له بنچینه دا داخوازی (ناکارن)،
هه ر چند بریک مه سه له ی بیروباوه ر و هه ندیک مه سه له ی ره فتاری و، هه ندیک
مه سه له ی دهر ونیش ده گریته وه: ﴿الَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ
وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً وَيَدْرَعُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةِ: ئهو که سانه ش که

۲ ناهه نکه: سیاق

۱ فریشک: فطرة.

له‌راهی ره‌زای خودا خوئیان گرت و نویژیان کرد و -به‌نهیتی و به‌ناشکرا- له‌و به‌شهی نیمه پیمان دان، خیر ده‌کهن و به‌چاکه خراپه‌کانیان ده‌شونه‌وه ﴿الرعد/۲۲﴾ .
 لیره‌وه سهره‌ل‌دانی پایه‌ند بوونی ناکاریان له‌ نیسلامدا له‌لا رونده‌بیته‌وه که په‌رستنی خوا، پاش هه‌بونی یه‌قین به‌په‌رستراویتی و، به‌وه که هه‌رچی بو پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی ﷺ دابه‌زاندوه حه‌قه، واته: داخوازی (لا إله إلا الله، محمد رسول الله) یه.

پاشان بۆمان ده‌رده‌که‌وئی که ئەم نایه‌تانه و نایه‌تگه‌لیکی دیکه له‌ کتیبی خوا که په‌یمان به‌ستن له‌ گه‌ل‌خوادا که له‌ نیسلام بنچینه ناکاریه‌که‌ی له‌سه‌ر داده‌مه‌زری، فراوانده‌بن هه‌تا‌کو هه‌مو کرده‌وه‌کان ده‌گرته‌وه:

﴿وَعِبَادُ الرَّحْمَانِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا، وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا، وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا، إِنَّهَا سَاعَتٌ مُّسْتَقَرًّا وَمُقَامًا، وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا، وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا، يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا، إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا، وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مَتَابًا، وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللُّغُومِ مَرُّوا كِرَامًا، وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا، وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا، أُولَئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلَامًا، خَالِدِينَ فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا: عه‌بده راسته‌کانی ره‌حمان شه‌و

کهسانه‌ن که به‌بج ده‌عیه ده‌چنه ریوه و همر کاتیکیش نه‌زانه‌کان بیاندوینن،
 پهرستی نهرم و نیانیان ده‌ده‌نه‌وه، نه‌وانه‌ش که شه‌و تا رۆژ، روه‌و پهره‌ردگاری
 خویان سوژده ده‌به‌ن و وه‌ستاون. نه‌وانه‌شن که وا ده‌لین شه‌ی پهره‌ردگاری
 هه‌مومان! جه‌زبه‌دانی دۆزه‌خمان لی دورخه‌وه. چونکه شه‌که‌نجی دۆزه‌خ دوا‌یی
 نایه. که به‌راستی زۆر شوینیکی ناله‌بار و زۆر نه‌نوا‌یه‌کی خراپه، نه‌وانه‌شن که
 له‌کاتی مال به‌خشینا، نه‌یه‌که‌جاری ده‌ست بلاون، نه‌ ته‌واویش ده‌ست قوچاون، هه‌ل
 له‌و ناوه‌نده‌دا ماون، نه‌وانه‌شن که ویترا‌ی خوا، هیج شتیکی تر ناپه‌رستن،
 که‌سینیکیش ناکوژن که خوا رۆزنی خوینی به‌ ناره‌وا زانیوه. مه‌گین به‌ هه‌ق، توشی
 داوین پیسیش نابن. هه‌رکێ ته‌م کارانه بکا؛ تاوانی خۆی دیتته‌وه ری. رۆژی دوا‌یی
 دوچه‌ندانه نازار ده‌دری و به‌ سوکایه‌تی هه‌ر له‌ویدا ده‌مینی. مه‌گه‌ر شه‌وی تۆبه
 ده‌کا و باوه‌ر دینێ و ناکاری چاک ره‌چاو ده‌کا. که خودا خراپه‌کانیان به‌ چاکه‌ بو
 ده‌گۆریتته‌وه و خوا لی‌بورده‌ی دلۆقانه. هه‌رکه‌سیکی تۆبه بکا و ناکاری چاک ره‌چاو
 بکا، به‌راستی ده‌گه‌ریتته‌وه بو لای خودا. نه‌وانه‌شن که به‌درۆ، شایه‌تی ناده‌ن و
 شه‌گه‌ر به‌لای کاری ناله‌باردا راده‌بورن مه‌ردانه خۆی لی لاده‌ده‌ن. نه‌وانه‌شن که
 هه‌رکاتی نیشانه‌کانی پهره‌ردگاریان وه‌بیر ده‌خاته‌وه، وه‌ک که‌ر و کویر ناوه‌ستن و
 گوێ پیده‌ده‌ن. نه‌وانه‌شن که ده‌لین شه‌ی پهره‌ردگارمان! ژن و منالانی وامان پی
 به‌خشه‌ ببه‌ مایه‌ی چا‌ورنیمان و بشمانکه‌ پیتشه‌وا بو خۆپاریزه‌کان. جا نه‌وانه‌ی
 له‌ پاداشی خۆراگرتنیان تۆده‌کانی به‌هه‌شت یان پی‌ده‌دریت و له‌ویدا هه‌ر به‌ درود و
 سه‌لامه‌وه له‌گه‌لیانا روه‌پرو ده‌بن، هه‌ر له‌ویدا ده‌مینه‌وه که زۆر بنکه‌یه‌کی باشه‌ و
 زۆر نشیمه‌نیکی خۆشه. الفرقان/۶۳-۷۶.

﴿ قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ، الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ، وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ، وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ، وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ، إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ، فَمَنْ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ، وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ، وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ، أُولَٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ، الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ: بیگو مان با وهداران رزگاران، نهو كه سانهی له نویویاندا خویمان به گهوره نازانن، نهوانهش كه له قسهی پوچ دوری ده كهن. نهوانهش كه زه كات دهدهن. هر نهوانهش كه شهرمی خو ده پاریزن، مهگین له هاوسهری خویمان. یان نهوی ملكی خویمان، كه نابی سهركوته بكرین، ههر كه سیئش جیا له مانهی بوی، نهو كه سه له نه نازه لادهره. نهوانهش له رزگارانن كه نامانهت و بدلئینیان ده پاریزن. نهوانهش كه له سهر نویژ كردنی سورن. نه مانه گشتیان به شبهرن، نهو كه سانهی كه به شبهری به ههشتن و تا ههتا ههر تیای ده بن. ﴿المؤمنون/ ۱-۱۱.﴾

نهوجا فهرموده كانی پیغه مبهر ﷺ دینن كه زور به پتهوی تاكار به پرواوه ده به ستنهوه، به بون و نه بونهوه:

((مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُحْسِنِ إِلَىٰ جَارِهِ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ: ههر كه سیئگی پروای به خودا و به روژی دواپی هه بی با له گهل دراوسیانی چاكه بكا و، ههر كه سیئگی پروای به خوا و به روژی دواپی هه بی با ریزی میوانی بگری و، ههر كه سیئگی پروای به خوا و به روژی دواپی هه یه با یا خیر بلی یا نه دوی)).^۱

۱ آخرجه مسلم.

((مَا آمَنَ بِي مَنْ بَاتَ شَبْعَانَ وَجَارَهُ جُوْعَانَ وَهُوَ يَغْلَمُ: نَمُو كَسَه بَرَوَى
بِهْمَن نَهْيَتَاوَه كَه بَه تِيْرَى دَه نَوَى وَ دَه شَزَانَى دَرَاوَسِيْتِيَه كَهَى بَرَسِيَه)).^١

((وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ:
سَوِيْنَد بَه وَهَى گِيَانَى مَنَى بَه دَه سَتَه، يَه كِيَكْتَان بَرَوَا نَاهِيْنَن، تَاچَى بُو خُوَى پِيْتَخُوْشَه
شَه وَهَشَى بُو بَرَاكَهَى پِيْتَخُوْش دَه بِيْت)).^٢

((الْإِيمَانُ بَضْعٌ وَسَبْعُونَ (أَوْ بَضْعٌ وَسِتُّونَ) شُعْبَةٌ فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ: بَرَوَا حَفْتَا وَ چَدَنَد (يَا
شَه سَت وَ چَدَنَد) هُوْبِيَه كَه چَاكْتَرِيْنِيَان گُوْتَنَى (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) يَه وَ، نَزْمَتَرِيْنِيَان
لَا بَرْدَنَى خِرَاپِيَه لَه سَه رِيْنِگَا وَ، نَابَرُوش هُوْبِيَه كَى بَرَوَا يَه)).^٣

((أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا، وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَلَّةٌ مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ
خَلَّةٌ مِنْ نِفَاقٍ حَتَّى يَدْعَهَا: إِذَا حَدَّثَ كَذَبًا، وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ، وَإِذَا وَعَدَ
أَخْلَفَ، وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ: چَوَار سِيْفَه ت هَمَن لَه هَه رَكِيْدَا هَه بَن دُورِيَه كَى تَه وَاوَه،
هَه ر كَه سِيَك يَه كِيَكِيَانَى هَه بِن، سِيْفَه تِيَكَى دُورِيَسَى تِيْدَا يَه تَاكُو وَازَى لِيْدِيْنِي:
نَه گَه ر قَسَه بَكَا دَرُوْ دَه كَسَا وَ، نَه گَه ر پَه يَمَانِيْدَا دَه يَشَكِيْتِي وَ، نَه گَه ر بَه لِيْنِي دَا
وَه جِيْتِي نَاگَه يَه نِي وَ، نَه گَه ر دُوبَه رَه كِيَشَى كَرْد)).^٤

لَه عَائِيْشَه - رَه زَاى خَوَاى لِيْبِيْت - يِيَان پَرَسَى لَه بَارَهَى نَاكَارَى پِيْتَه مَبَه ر ﷺ
گُوْتِي: نَاكَارَى قُورْشَان بُو.^٥

لَه سُوْفِيَانَى عَهْدُوْلَلَاى شَه قَه فِيَه وَه دَه لِي: گُوْتَم: نَهَى پِيْتَه مَبَه رَى خُوَا! لَه
ئِيْسَلَامْدَا قَسَه يَه كَم پِيْن بِلَى لَه پَاش تُو (يَا جَه گَه لَه تُو) لَه كَه سَى دَه يَكَهَى نَه پَرَسَم،

١ آخرجه الطبراني. ٢ متفق عليه.

٣ متفق عليه. ٤ متفق عليه. ٥ آخرجه مسلم.

فرموی: ((قُلْ آمَنْتُ بِاللَّهِ ثُمَّ اسْتَقِمْ: بلی بروام به خوا هیئا و پاشان راستال
به)).^۱

له هموو نه مانه شدا وا رونده بیته وه که ناکار به شتیکی ره سنده لهم ناینه دا و،
راسته وخژ له بروابون به خوداوه هه لده قولی و، پروادار وه ک پرستن و به ندایه تی بۆ
خوا موماره سهی ده کات، نه کۆمه لئه مه سه له یه کی په راویژن له ژیا نی بروادار و،
نه-له هه ستیدا- له چوارچیوهی نه و پرستنه به دهرن که بۆ خودا نه نجامیان ده دا.

به لام ته سکبونه وهی چه مکی پرستن و، کۆبونه وهی له دروشمه کاندا، به ره به ره
ناکاری له عیبادهت دهر هیئا.. جا نه نجامه که ی چ بو؟

نه نجامه که ی وابو که بوه شتیکی ناسایی پیاو تک بیینی له مزگهوت نویژ بکا -
و هاموشوی مزگهوتان بکا- پاشان درۆ بکا! له کاتی کدا له پیغه مبه ر ﷺ یان
پرسی: نایا بروادار ترسنۆک ده بی، فرموی: به لی، پاشان لییان پرسى: نایا بروادار
درۆزن ده بی فرموی: نا!^۲

بو به شتیکی ناسایی که پیاو دواى نویژی له مزگهوت بیته دهری پاشان فیل
له موسلمانان بکا، له کاتی کدا که پیغه مبه ری خوا ﷺ ده فرموی: ((مَنْ عَشَانَا
فَلَيْسَ مِنَّا: نه وهی فیلمان لیبکات له ئیمه نیه)).^۳

بوه شتیکی ناسایی که پیاو له نویژ بیته دهری و خیانه ی له و نه سپارده یه
کردبی که پیی راسپیژدراوه، یا نه و به لی نه ی شکان دبی که داویه تی، له کاتی کدا
پیغه مبه ر ﷺ نه مانه له ریز نیشانه کانی دورویی داده نی!

۳ آخرجه مسلم.

۲ آخرجه مالك في الموطأ.

۱ آخرجه مسلم.

سه‌یریش نیه که خه‌لک له کۆته‌کانی ئاکار خۆیان بدزنه‌وه، چونکه کۆت و پێوهندی قورسن له‌سه‌ر نه‌وانه‌ی که خودا ریتوینی کردون!

به‌لام سه‌یر له‌وه‌دایه که نه‌و خۆدزینه‌وه‌یه-به‌هه‌مو شوینه‌واره کاولکاره‌کانی له ژبانی ئومه‌تدا- له ههستی خه‌لکدا به‌مه‌سه‌له‌ی په‌رسته‌وه گرتنه‌دراوه! په‌رست بریتیه له دروشمه‌کان و.. هه‌ر که‌سیکی دروشمه‌کانیش جیبه‌جی بکا نه‌وا په‌رستنی داواکراوی به‌جینگه‌یانده‌وه.. هه‌رچی نه‌و هه‌لژه‌لینه ئاکاریانه‌شن راسته‌ نه‌نگین و، واعیزه‌کانیش له هه‌مو وتاریکدا باسیان ده‌کهن، به‌لێ، به‌لام له‌بازنه‌یه‌کی دیکه‌ی جودا له‌بازنه‌ی په‌رستن.. چونکه چپوه‌ی شه‌م بازنه‌ ته‌نیا به‌سه‌ر دروشه‌کاندا (داخراوه)!

مایه‌ی شه‌رمه‌زاریشه بو شه‌م ئومه‌ته که جاهیلیه‌تی هاوچه‌رخ له هه‌لسوکه‌وت و مامه‌له‌ی رۆژانه‌ی له به‌ئێسته‌کانی راسته‌به‌ی (درۆش بو مه‌سه‌له سیاسیه‌کان هه‌لده‌گرێ) و راسپارده به‌جیده‌گه‌یه‌نی و، فیل ناکا و، خیانه‌ت ناکا.. له‌کاتیکدا ئومه‌تی (ئیسلامی!) تا ته‌پلی سه‌ری له‌نیو درۆ و فیل و خیانه‌ت و په‌یمان‌شکینیدا نومه‌.. بیجگه له‌وه‌ی خوا ره‌حمی پیکردوه!

ئه‌وروپا-له‌ بیروباوه‌ری ئیته- ئومه‌تیکی خاوه‌ن ئاکاریکی راسته‌قینه‌ی ره‌سه‌ن نیه..

نه‌و ئاکاران‌ه‌ی له‌هه‌لسوکه‌وتی رۆژانه‌یدا هه‌یه، ئاکاریکی سود گه‌راییه، ئاماچه‌که‌ی ته‌نیا ده‌سه‌ختنی سو‌ده له ژبانی دنیا‌دا، نه‌وروپاش له‌ بازرگانی زیره‌کی جوله‌که‌ فیر بوه، که به‌دریژایی دو سه‌ده‌ی رابردو ده‌ستی به‌سه‌ر داها‌ته‌کانی ئه‌وروپادا گرتوه و به‌تایبه‌تی نه‌و سه‌ده‌یه‌ی دوایین، رو خۆشی و، راستگویی و، مامه‌له‌ی ده‌سپاکانه له‌گه‌ل (کریار) دا، مایه‌ی قازانجیکی به‌رده‌وام و

سود وەرگرتنیکی بەردەوامە، پتر لە فیل و درۆ و بەلئین شکاندن.. جا خۆیان لەسەر ئەو ئاکارە بەسودانە راهینا و، بەراستی منداڵانی خۆیان لەسەر پەروەردە کرد، کە توانایەکی راستەقینەیی دیراسەکراو و ریکخراوی تیدا خەرج دەکری و، دەشبیتە مایەیی پیکهینانی وینەیهکی روالدەت جوان لە واقعیی ژیانی خەلکدا.

ئەوان وا دەلئین- و برواشیان وایە- کە ئەمانە (بەهای ژیارین)..

بەلام ئیمە گومانیککی زۆرمان لەوهدا هەیه، چونکە تیکرای سەرمایەداری کە حوکمی رۆژئاوا دەکا و کاروباری بەرپۆه دەبا لەسەر زۆران جۆری فرتوفیل و درۆ و خەلەتاندن لەپیناوە دەسختنی پشکی هەرە گەورەیی قازانج بەرپایە، چونکە قازانج-بەهەر رینگایەکی بێ- ئامانجی یەکەمینیهتی و، نەک راستگویی و نەدەسپاکی و نەچاکەکاریەکانی دیکە، بەلکو ئەمە-هەر لەپۆه- وەکو نامرازی سودبەخش بەکار دین بۆ دەسختنی پشکی گەورەتر لە قازانج، هەرۆک پێشتر لە سیفەتەکانی بازرگانی زیرەکی جولهکەدا باسمانکرد، کە بۆ خۆی کۆلەگەیی ئەو سەرمایەدارییه و، لەکاتیکیش ئەگەر ئەو سیفەتە چاکانە نەبونه هۆی قازانج کردن، یاسود بەهۆی سیفەتە پێچەوانەکانەوه وەدیها، ئەوا بابای ئەوروپی زۆر بەئاسانی دەسبەرداری گەلێک لە (ئاکارەکان)ی دەبێ هەر وەکو هەردەم لە جیهانە سیاسی و خەلەتینەکیان رو دەدا و، لە کۆلۆنیالیزم رو دەدا و، لە پەیوهندییه نیو دەولەتیهکان و، لە مامەلەیی سپی پێست لەگەڵ نیگروکان و.. تاد.. تاد.

کەچی لە ئیسلامدا-لەوینە راستەقینەکی- ئاکار بریتی بو لە بەهای راستەقینە و رەسەن، چونکە ئامانجەکی دەسکەوتنی قازانجی مادی نەبو و، لەسەر ئەو قازانجەش دانەمەزرابو، بەلکو ئامانجەکی وەفاداری بو بۆ ئەو (پەیمانە)ی لەگەڵ خودا بەستراوه، هەرۆهە لەسەر (پەرستنی) خواش دامەزرابو، هەرۆک لە

هه مانكات كۆمهله به هايهه كى ژيارى ره سه نيش بون چونكه مۆركينكى (مرۆفایه تی)يان هه لنگرتبو و، به ره گه زيك يا به ره نگيك تاييه ت نه بو، به لكو شهو ئاكاره له (مرۆف) ده رده چو وهك مرۆفینكى - بروادار - و ئاراسته ی (مرۆف) ده كرا تنانه ت نه گهر برواداريش نه بوایه بهو شتانه ی موسلمانان بروایان پیتی هه بو.

كاتيك ئوممه ت موماره سه ی برپوا راسته قینه كه ی و، په رسته نه راسته قینه كه ی ده كرد و، (ئاكار) له نیتو هه ستیدا به شیک بو لهو په رسته نه ی له سه ر موسلمانى بروادار فه رز كراوه، گه لیک موعجیزه روياندا كه له میژودا دوباره نه بونه وه.

شه بو له ماوه ی كه مه تر له نیو سه ده، فه قی نیسلا می له لای خۆره لآت له هینده وه تاوه كو زه ریای گرتوه له لای خۆرئاوا دا، شه مه ش خیراییه كى سه رسوپهینه ره كه له هه موو میژودا هاوشیوه ی نیه، قازانجیش شه (خاكه) ه نه بو كه فه تح كرا، چونكه موسلمانان بۆ فراوانكردنى خاك له دورگه وه ده رنه كه وتن! به لكو ئامانجیان، وهك ره به ی كوپى عامیر بۆ رۆسته می سه ركرده ی فارسانى رونكرده وه وابو: (خودا بۆیه ی هه ناردوین هه تا هه ركه سیكى خودا خواسته ی لیى، له كۆیلايه تى بۆ به ندان ده رى بیئین بۆ به ندایه تى خودا و، له زولم و زۆرى دنیا ده رى بیئین بۆ فراوانى دنیا و قیامه ت).

ده سه كه وت و قازانجی هه ره مه زن (دلّه كان) بون كه به روناكى خودا ریتوین بون و چونه ناو ئاینى خودا.

شه مه ش له ترسى هیتى رزگاركاران نه بوو، هه روهك له بهر زولم و زۆرىك نه بو رزگاركاران لییان كردبن! چونكه له خودى خۆیان و بیرویاوه رپه كانیان لییان دلنیا بون و، خه لكیش به چاوى خۆیان حه قیقه تى شهو ئاسایش و دلنیا ییه یان دیت كه موسلمانان پیتیان به خشین كاتيك له سه ر ئاینى خۆیان مانه وه و حه زیان نه كرد بچنه

ناو نیسلام.

به لکو (ناکاری) رزگارکاران له گه وره ترینی نهو هویانه بو که دلی خه لکیان بو
نهم ناینه کرده وه، سه بیریش نیه چونکه پیشتر ناکاری پیغه مبهری خوا ﷺ له
گه وره ترین هویه کانی رینوتینی خه لک بو ههروهک خودای پهروهردگاری شایه دی بو
داوه:

﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ: ناکاریشت گه لیک بهرزه﴾ القلم/ ۴.

﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَأَقْفَضُوكَ مِنْ
حَوْلِكَ: له بهزه بی خودارایه که تو هینده نهرم و نیانی ده گه لیان: نه گه ریه کیکی
دلرهق و توند بای، بلاوه یان لی ده کردی.﴾ آل عمران/ ۱۵۹.

موعجیزه کهش نه له ناست نهو خیراییه سه رسوره هینه ره وهستا که ولاتانی تیدا
رزگار کرا، نه له ناست موسلمانبونی ملیونه ها مرؤف به خوشی خویان و له
خوشه ویستیان بو نهو ناینه ی رزگار کهران هینابویان و، نه له ناست گۆرانی
رینوتینبوان بو سه ریازی سه ر و دلراست بو نهو بیروباوه په ی وه ریانگرت که به خوشی
و به خۆبه خشین جیهادیان ده کرد بو بلاوکردنه وه ی له سه ر روی زهوی بیته وه ی کهس
زۆریان لیبکات یا فشاریکیان بخته سه ر. به لکو موعجیزه که راکشا و بوه
دیارده یه که نه له پیشتر و نه له پاشتر دوباره نه بۆوه و، بریتی بو له هاتنی نهو
ملیونانه بو نیو زمانی عه ره بی، ته نانه ت نه وانه ش که له سه ر ناینی خویان مانه وه
و موسلمان نه بون و، دیانه کانی میسر و شام و ولاته رزگار کراوه کانی دیکه زمانی
خویان له بیر کرد که پیسی ده دوان و، په رسته نه کانی خویان پی شه نجام ده دا و،
وایانلیهات به عه ره بی قسان بکه ن و، به عه ره بی بنوسن و، په رسته نه کانیان- له سه ر
ناینی خویان- به عه ره بی شه نجام بده ن!

بەلکو ئىسلام-بەناشتى- گەيشتە بەشىكى فراوانى ناسيا و ئەفرىقىا لەسەر دەستى بازگانان كە بۆ بازگانى هاتبون نەك بۆ بانگەواز! بەلام ناكاره ئىسلاميەكان واى لىيان كرد خەلك خۆشى بوين و، نايىنەكەيانيان خۆشبوئ كە بەم ناكارانەوه پەرورەدەى كردبون، جا چونە نىو ئەم نايىنە!

ئەمەش لەبەرەمبەر دانئ كە ئەمپرۆ (موسلمانان) بەهۆى بەد ناكاريانەوه چۆن دەبنە لەمپەر لەرىنگاى خوا!

ئەوروپا، ھەر لە تەواوى رۆژئاواو تەواو كۆئەمريكا، ئەمپرۆ كەوتۆتە ئەو تەنگانەيەى خودا ئەو كەسانەى لى ناگادار كەوتۆتەوه كە پشت لەيادى وى دەكەن: ﴿وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى: ھەر كەسپىكىش بە نامۆزگارى من نەكا، ژىنى لە تەنگانەدايە و رۆژى دوايىش بە كۆيرى لە گۆرى دەردەخەين. ھطە/ ۱۲۴.

تەنگانەيەكى دەرونيە و ھەمو ئەو پىشكەوتنە مادى و زانستى و تەكنەلۆجى و ئابورى و ئاواكارىيەى كە تىدا دەژىن قەرەبوى ناكاتەوه، بەلكو ئەو (كۆمەلگەى زەبەندى/ مجتمە الوفرة) كە ھەندئ لە گەلان پىسى گەيشتون و لە (كۆمەلگەى خۆشگوزەرانى/ مجتمە الرفاهية) تىپەپاندرە، تەنگانەى دەرونى تىدا گەيشتۆتە لوتكە و، لە دلەراوكى و شىتتون و، خۆ كوشتن و نەخۆشە دەرونى و دەمارىەكان و خويتوہ گرتنى شەراب خواردنەوه و تىياك كىشان و گوناح و تاوان و رىزىپەرى گەندەلبونى فريشك رەنگى داوہ تەوہ..

۱ گەلانى (پىشكەوتو) لەسەر تە بەدواى بەرزكردنەوهى ناستى ژياندا گەپان، كە بەدەستيان ھىنا ھەولئ خۆشگوزەرانىان دا، كە بەمىش گەيشتن لەزەبەندى دەگەپان، كە قۇناغىكى ئابورى دورترە.

خەلك لەوئى لە رىگەى رزگاربون دەگەرىن .. جا تىياندايه دەبىتتە بوزى و،
هەيانە دەست بە پەرستنى كرىشنا دەكات و، هەشيانە خۆى بەملا و ئەولا
دادەدات ..

ئىسلامىش رىگەى رزگارى و سەرفرازىيە .. خودا بۆيەى دابەزاندوھ تا خەلكى لە
تارىكەوھە بۆ روناكى دەرىننى ..

سەدان كەشىش لەرۆژئاوادا سالانە دىنە ناو ئىسلام ..

بەلام ئەم سەدانە رەنگە ببونايە هەزاران و ملىيونان ئەگەر گەلە فاكترىك
نەبوايە كەرى ئىسلام بون لە ئەوروپيان دەگرن. لەوانەش بىگومان بەرەستى
خاچپەرستى و، هەروەها رەوينەوھى خەلك لە (ناين) بەگشتى بەھۆى ئەو
كردەوانەى كلىساي ئەوروپى ئەنجاميدا لە شىواندى وىنەى ناين و دورخستەوھى
خەلك بەھۆى رەقەكارى و زۆردارىيە .. هەروەها واقىعەى موسلمانانىش فاكترىكە!
خەلكىكى زۆر لە رۆژئاوا گوئى بۆ بانگەوازكارە موسلمانەكان رادەگرن كە باسى
ئىسلاميان بۆ دەكەن، پاشان بەزمان يا بەكردەوھ پىيان دەلین: ئەگەر ئىسلام بەم
شىوھ جوانە بى كە ئىوھ دەبىخەنە رو، ئەدى بۆ بەخۆتان ئاوان؟! بۆچى ئىوھ درۆزنى
فیلبازى خەلەتینى پەیمان شكىنى ناراستن لەھەلسوكەوتتان .. سەرەپراى ئەوھى
خۆبەخۆی - دژايسەتى يەكتر دەكەن و رقتان لىكە و لەسەر هىچ شتىك كۆ
نابنەوھ؟!

١ هەروەها رۆژئاوا لە دواكەوتنى ژيارى و مادى و زانستى لای موسلمانان هەلدین و دەپەونەوھ، بەلام
ئەوھى زياتر دەيانرەوتىتتەوھ ئەو بەدناكارىيە كە لە ژيانى موسلماناندا هەيە لە درۆ و فیل و
پەيمانشكىنى و رىگا خوار و خىچەكانى هەلسوكەوت و مامەلە.

به مجۆره واقیعی موسلمانان له روی بانگه‌وازی ئیسلامی ده‌هستیت، به‌ری ریتی
سەرفرازی له‌و ملیۆنان خەلکە سەرگەردانە دە‌گرت!

له‌گەڵ هەندیشدا خەلکانیکی زۆر هەر بە‌خیرایی به‌سەر ئه‌و مه‌سه‌له‌ ترسانا‌که‌دا
ره‌ت ده‌بن، له‌لای ئه‌وان پتر له‌ داخ و که‌سه‌ریکی کاتی نابزوینی، پاشان شانیان
هەل‌ده‌ته‌کیتن و ده‌پۆن.. گومانیش له‌وه‌دا نیه‌ که‌ یه‌کیک له‌ گه‌وره‌ترین
هۆکاره‌کانی ئه‌م کاردانه‌وه‌ لاوازه‌ش بریتیه‌ له‌ ده‌رچونی ئاکار-له‌هه‌ستی ئه‌واندا-
له‌بازنه‌ی بیروباوه‌ر و بازنه‌ی په‌رستن، که‌ ئه‌م دوانه‌-له‌هه‌ستی ئه‌وان دو‌بازنه‌ی
داخراون، نه‌پاشکۆیان هه‌ن نه‌داخواری!

تا ئیستاش بانگه‌وازاکی به‌پێزم له‌بیره‌ که‌ له‌ بانگه‌وازا هه‌ولتی به‌رچاوی
هه‌ن خوا پاداشتی به‌چاکه‌ی بداته‌وه‌ انشاء الله، جارێک له‌کاتی گفتوگۆی
نامه‌یه‌کی زانکۆدا به‌توندی به‌خویندکاریکی گوت: په‌یه‌ندی ئاکار به‌ (لا إله إلا
الله) وه‌ چیه‌؟! بیروباوه‌ر-هه‌ر وه‌ک ئیتمه‌ فیری بوین- خواوه‌ندیتی و پینغه‌مبه‌ریتی و
گۆلیلبونه‌وه‌ و، شتیکی دیکه‌ی له‌دوا نیه‌! جا تۆ ئه‌م په‌یه‌ندیته‌ له‌ کوێ هینا که‌
ده‌ته‌وی له‌ نیوان (لا إله إلا الله) و له‌ نیوان ئاکاردا دایه‌زرتی؟!!

به‌م شیوه‌یه‌-دوای ده‌ره‌ینانی له‌بازنه‌ی بیروباوه‌ر و بازنه‌ی په‌رستن- وه‌ک
مه‌سه‌له‌یه‌کی (زیاده‌) سه‌یری ئاکار ده‌کری، ئه‌گه‌ر هه‌بێ باشه‌ و! ئه‌گه‌ر نه‌شبی
خراپ نیه‌! چونکه‌ بروا به‌ (لااله الا الله) جیگیر ده‌بێ و، په‌رستیش به‌دروشمه‌کان
جیبه‌جی ده‌بێ. به‌لام ئه‌م (سونه‌ته‌) ئاکاریه‌ ئه‌گه‌ر له‌ حیسابیش بێته‌ خوار گوێی
ناده‌ینی! بێگومان ئیتمه‌ له‌ حیسابی خوشمان دامانه‌به‌زاندوه‌! ئه‌وه‌نیه‌ به‌رده‌وام
له‌وتاره‌ وه‌عزیه‌ هه‌فتانه‌ و، مانگانه‌ و، وه‌رزیه‌ کافمان (باس)ی ده‌که‌ین، ره‌نگه‌ پیش

باسکردن و پاش باسکردنیش بزانی که قسه کافمان به‌با ده‌چی. له‌گه‌ل شه‌وه‌ش
به‌ته‌مای هیدایه‌تی خه‌لکی واز له وه‌عزی به‌رده‌وام ناهیتین.^۱

ده‌بی چهند هۆبه له هۆبه‌کانی بروا دارماین که له فەرموده‌که‌ی پیغه‌مبەر ﷺ
داهاتوون، شه‌و کاته‌ی که ناکار دارما و رووخا^۲؟!

* * *

کاتیک چه‌مکی په‌رستن ته‌سک بۆوه له‌نیو نه‌وه‌کانی پاشین و ته‌نیا له دروشه‌کان
خرپۆوه و له بازنه‌ی په‌رستنی چالاکی کرداری رۆژانه ده‌رچوو، جا چالاکی سیاسی
یا کۆمه‌لایه‌تی یا ئابوری بی و.. هه‌روه‌ها ناکاره‌کانی (لا إله إلا الله) شی لی
ده‌رهاویشترا، گوناح زۆر بون و گوناهاکارانیش زۆر و، به‌ریتوه‌چونی کۆمه‌لگه‌ش
شه‌لژا و، لاریتون و زۆرداری تیدا زۆر بو و، پتر له جاریک که‌وته نیو نسکو و
شپرزهبون و تیکشکانی گه‌وره..

له‌گه‌ل شه‌مه‌شدا شه‌م بیه بریتی نه‌بو له هه‌مو شه‌و کاره‌ساتانه‌ی که توشی
چه‌مکی په‌رستن هاتن.. به‌لکو قۆناغیک بو له ریگی غلۆربونه‌وه و دابه‌زین!
شه‌وه‌ی تاکو ئیستا باسه‌مانکرد بریتی بو له کورتیه‌ه‌لاتن و به‌رته‌نگبونه‌وه‌ی
چه‌مکی په‌رستن تاکو وای لیهاهات ته‌نیا له دروشه‌کانی په‌رستندا کۆبوه بی له
هه‌مو کرده‌وه‌کانی دیکه، به‌لام شه‌م مه‌سه‌له‌یه به‌خۆی-به‌سروشته- بوه هۆی
به‌رته‌سکبونه‌وه‌یه‌کی زیاتر.. پله به پله!

۱ به‌نیازین کتیبیک به‌ناوینشانی (کیف ندعوا الناس) بلاوکه‌ینه‌وه، دۆزی وه‌عز و سوده‌کانی تیدا
باسده‌که‌ین.

۲ فەرموده‌ی: (الایمان بضع وسبعون شعبه..)

هرچی پلهی یه که مه بریتیه له تهسکبونهوی خودی دروشمه کان بۆ چه ند کرده و یه که هه بۆ خۆیان بونه مه بهست. به بی ئه وهی هیج له داخوایه کانیا ن بینه دی! به جوړتیک هه ر خودی به جیگه یاندنی ئه و دروشمانه بوه هه مو (په رستن) تیک که له مرۆف داوا کراوه!

گومانیش له وه دانیه که نه وهی یه که م- که زانستی خۆی له قورشان و فه رمووده وه رگرت- مه سه له که به مشیوه یه تینه ده گه یشت!

چونکه قورشان و سونه ت ره هه ندیکى ده رونی و ره فتاریان به هه ر دروشمیک له دروشمه کانی په رستن به خشی که ته نیا له به جیگه یاندنیاندا کورت هه لئایى.. به لکو راسته ر وایه بلین له و ره هه نده به به نه نجامدانی دروشمه کان ده ست پیده کات.. پاشان راده کشی تا کو روبه ریکى فراوان له ژیا نی مرۆفدا داده گری!

خودای به رز له قورشانى پیرۆزدا ده فه رموی: ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ نُوذِرُ بَكَ چونکه نوێژ کردن مرۆف له کارى ناشیرین و نا ره وا ده پارێژى.﴾ العنکبوت/ ۴۵.

هه روه ها ده فه رموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ: نهی گه لی خاوه ن با وه ران، بۆتان نوسرا وه رۆژو بگرن، هه وه ک له سه ر پێشینه کانیشتان نوسرا، به لکو له خودا بترسن.﴾ البقرة/ ۱۸۳.

په نغه مبه ریش ﷺ ده فه رموی: ((مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ فَلَا حَاجَةَ لِلَّهِ بِتَرْكِهِ طَعَامِهِ وَشَرَابِهِ: نه وهی واز له قسه ی ساخته و کار پێکردنی نه هینى، خودا پێویستی پێ نیه واز له خواردن و خواردنه وهی بینه.))

ده سفرموی: ((رُبَّ صَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ صِيَامِهِ إِلَّا الْجُوعُ وَالْعَطَشُ: رُوژوگر

هدیه له برسیه تی و تینویتی بترازی چیدیکی له رُوژوه کی بۆ نامینیتته وه.))
خودای بهرزیش ده فرموی: ﴿خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا: له
داراییه کی هدیانه سه ده قه یان لی و هر گره، تا به وه پاک و خاوینیان
بکه یتته وه. التوبه/۱۰۳.

پیغه مبه ریش ﷺ فرمویه تی: ((يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا،
وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ فَقَالَ: {يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوا مِنَ
الطَّيِّبَاتِ وَأَعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ}، وَقَالَ: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ}، ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلَ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ يَمُدُّ يَدَهُ
إِلَى السَّمَاءِ: يَا رَبِّ! يَا رَبِّ! وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ،
وَعُذِّي بِالْحَرَامِ، فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لِذَلِكَ: هو خه لکینه خودا باشه و باشیش نه بی
قبولی ناکا و، خودا چ فرمانیکی به پیامبران داوه نه ویشی به پرواداران داوه،
فرمویه تی: (هو گه لی پیامبران، له شته باشه کان بخون و کرده وهی چاک نه نجام
بدن، من ناگام له کار و کرده وه کانتان هدی) وه فرمویه تی: (نهی گه لی پرواداران
له و شته باشانه بخون که بژییمان داون)، پاشان باسی پیاریکی فرمو که
سه فریکی دریژ ده کا و قون و توژوی ده بی و هر ده لی: نهی په وهر دگارم! نهی
په وهر دگارم! که چی خواردنی حرامه و خواردنه وهی حرامه و، پو شاکی حرامه و،
به حرامی نانی داوه، جا چون وه لامی نه وه ده دریتته وه؟!))^۲

۲ أخرجه مسلم.

۱ أخرجه أحمد وابن ماجه.

خوای بهر زیش ده فدرموی: ﴿الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَاتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ وَمَا تَفَعَّلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمُهُ اللَّهُ وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَىٰ وَاتَّقُونِي يَا أُولِيَ الْأَلْبَابِ: هره‌تی حج چهند مانگینکی دیاری کراون. هه‌رکه‌سیکی له‌وانده‌دا فدرزی حجی به‌جی بیتنی، توخنی ژنان کهوتن و ناووناتوره لیک هه‌لدان و له‌ریگه‌ی خودا لادان و قسه به‌زورانیدان و شه‌ر و هه‌را-به‌رای به‌رای- له حج دا نین.. هه‌ر کارینکی چاکیش بکه‌ن خوا ده‌یزانی. زه‌وادی ریگه‌شتان به‌ی‌بی؛ چاکترین تیشو بو نیوه، خو له گوناح پارازتنه، ده‌بی له‌من ترستان هه‌بی نه‌ی گرژی خاوه‌ن ناوه‌زان. ﴿البقرة/۱۹۷.

هه‌روه‌ها ده‌فدرموی: ﴿وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَىٰ كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ، لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَّعْلُومَاتٍ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعِمُوا الْبَائِسَ الْفَقِيرَ، ثُمَّ لِيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلِيُوفُوا نُذُورَهُمْ وَلِيَطُوفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ، ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظَمْ حُرْمَاتِ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَأَحَلَّتْ لَكُمْ الْأَنْعَامَ إِلَّا مَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ، حُنْفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخَطَّفَهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوَىٰ بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ، ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظَمْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ، لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ مَحِلُّهَا إِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيقِ، وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَإِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلِمُوا وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ، الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَّتْ قُلُوبُهُمْ وَالصَّابِرِينَ عَلَىٰ مَا أَصَابَهُمْ وَالْمُقِيمِ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ، وَالْبَدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَادْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافٍ فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا

وَأَطْعِمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ كَذَلِكَ سَخَّرْنَاَهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ، لَنْ يَنَالَ اللَّهُ
لُحُومَهَا وَلَا دَمَآؤَهَا وَلَكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوَى مِنْكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُوا اللَّهَ
عَلَى مَا هَدَاكُمْ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ: بانگه‌وازی خدك بکه بیته حج، به پیاده‌یی و
به سواری له‌سهر پشتی هه‌مو حوشتریکی لاواز که دین له هه‌مو ریگیه‌کی
دوره‌وه، به‌تۆ بگن. با بیته به‌هره‌بردنی بۆ خۆیان و له چهند رۆژی دیاری‌کراو.
له‌سهر ولساتی پییداون، یادی ناوی خودا بکه‌ن. خۆتان له گۆشتیان بخۆن و با‌ئو
که‌سانه‌ش لیبی بخۆن که تامه‌زرۆن و هه‌ژارن.. له‌پاش ئه‌وه گه‌مار له‌خۆیان
دورخه‌نه‌وه و نه‌زهره‌کانیان پیک بینن و با خول بخۆن به ده‌وری مالی که‌ونارا. نا به‌م
جۆره هه‌س که‌س ده‌ستوراتی خودا به‌ریژ بگرئ، له‌لای په‌روه‌ردگاریه‌وه بۆی
چاکتره. پاتالیشتان بۆ ره‌وايه. مه‌گه‌ر ئه‌وی که پیتان راده‌گه‌یه‌نرئ، له گه‌ماری
به‌ته‌کان دوره‌په‌ریژ بن.. له درۆش خۆ بیاریژن. به دلی پاک بۆ خودا بن. شه‌ریکی بۆ
په‌یدا مه‌که‌ن. هه‌رکه‌سیکی شه‌ریک بۆ خودا بناسئ، وه‌ک ئه‌وه‌یه له حه‌واوه
هه‌ل‌دی‌راوه و مه‌ل تیبی رۆبون، یان بایه‌ک هه‌ل‌داشته‌بئ بۆ شوینتیکی دوری چه‌په‌ک.
دیاره هه‌رکه‌سی ئه‌و پیودانه‌ی خوا دایناوه ریز لی‌بگرئ، که به‌دل له خوا ده‌ترسئ،
تا ماوه‌یه‌کی دیاری‌کراو به‌هره‌ی ولساتیان پی‌ده‌گا.. ئه‌وسا جیبی سه‌ربرینیان لای
ماله که‌ونارا که‌یه. بۆ هه‌مو خاوه‌ن‌ئایان یاسای قوربانی کردنمان دیاری کرد.
تاوه‌کو له‌سهر ولساتی که بۆ رۆزی پیمان داون، ئه‌وان ناوی خودا بینن. خوا‌ی ئیوه
تاک و ته‌نیايه. خۆتان به‌نه‌ ده‌ست ئه‌م و مژده به‌و که‌سانه‌ بده که خۆیان به‌ که‌م
ده‌زانن. ئه‌و که‌سانه‌ی کاتس ناوی خودا ده‌بیستن، دل‌یان ترسی لسه‌ده‌نیشئ و
هه‌رکاتئ به‌لایان به‌سهر دئ، خۆراگرن و نویژ ده‌که‌ن و له‌و رۆزی که ئیمه پیمان
داون له‌رای خودای به‌خت ده‌که‌ن، بۆمان داناون که وشتری قوربانی له‌وانه‌یه که

به ریاسای خودا ده که وی. ئیوهش به هره یان لی ده بن، تا به پیوهن، ناوی خویان له سهر بیتن. ههرکات له سهر تنیشت که وتن و سهریان پرا. لییان بخۆن. تامه زرۆی شه رمیونیش و پارسه کی لی بی بهش مه کن. ئیمه ئه وانده مان بو ئیوه ده سته مو کرد. به شکۆ شوکرانه بۆیر بن. گوشت و خۆینی ئه وانده بو خودا ناچی، تنیا ههستی ترستان له خویا به ده گا. ئه وانده به مشیویه به بو ئیوه رام کرد. ههتا باسی مه زنا به تی و سوپاسی خودای خۆتان بکن، که ئهم ریگی نیشان داون مۆدهش به کارچاگان بده. ﴿ الحج ۲۷-۳۷.﴾

پیغه مبه ریش ﷺ ده فهرموئ: ((وَالْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الْجَنَّةُ: حه جیکیش که گوناھی تیدا نه بی بیجگه له به ههشت پاداشتیکی نیه.))^۱
 * وه ده فهرموئ: ((مَنْ آتَى هَذَا الْبَيْتَ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَمَا وَلَدَتْهُ أُمُّهُ: ئه وی هاته ئهم ماله و قسه ی نابه جی و گوناھی نه کرد، وه که ئه وه ی لیدیته وه که له دایکی بوه.))^۲

پوخته ی ئهم نایهت و فهرمودانهش ئه وه به که دروشه کانی په رستن داخوازیان هه ن و، تنیا به خودی خۆیان ته واو نابن، واته تنیا به ئه نجامدانیان، به لکو داخوازیگه لیکیان به گه ل دادی و به دوا دی، که واتا راسته قینه که یان پیده به خشن، له گه ل ئه رکه راسته قینه که یان له ژبانی ئومه تی موسلماندا.

راسته که خودای پاک و بهرز- ئهم ئومه ته ی به خودی ئهم په رستنکاریا نه وه کردۆته به نده و، خوداش خوایشتی چۆنه وا فهرمان ده کا و کهس مافی نیه به حوکمی وی دابچیتته وه و، ههر خۆی چۆنی بوئ و به چی بوئ خه لکان ده کاته

۲ متفق علیه.

۱ متفق علیه.

بهنده ﴿لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ﴾: له باره ی کرده وه کانی پرسیری لیتا کرئ و
 ثوان لیتان ده پرسرئ. ﴿الانبیاء/۲۳﴾، که سیش مافی نیه به ندایه تی بکا بهو جوړه
 په رستنه نه بی که خودا له سهری فرز کرده یان بهو کارانه ی خودای بهرز له لای
 موسته حبه .

جا له مروه ده لیتن: ثم په رستنکارینه هر به خودی خوین مه به ست و هیچ
 شتی که جیگه یان ناگریته وه، هر چند بهنده له لای خوښه وه هه ولبدات و، هر
 چند وا رابگه ینی که نهو خودا بهو جوړه په رستنه له خو ی رازی ده کا که له خوړا
 دایه یناون.. به لام له ثایه ت و فرموده کاندایاره نهو په رستنکارینه مه به ستی کی
 دورتریشیان هه لگرتوه، که به راشکاوی له ده که کاندایاتون، به شیوه یه که پیوستیان
 به لیه لیتنجان یان نیجته یه تیه، نهوه ده سه لیتن که نه مانه به خودی خوین
 نامانج ین و، به جیگه یان دنیسیان به بی داخوایه کان حکمه ته که ی و مه به ستی
 فرز کرده که بزر ده کا.

نهو قسه یه ش که ده لی خودا ته نیا بو نهوه فرهزی کردون که به ندایه تی
 به بنده کانی بکا و تا کو بزانی کی له غه یه وه گوپرایه لی ده بی و کی یاخی ده بی
 و، مه رجیش نیه حکمه تیک له پشت فرز کرده که یه وه هه بی که له لای مروث
 زانراوبی، چونکه حکمه ته که ی له لای خوایه ..

ثم قسه یه له گه ل نهوه ی له خودی خویدا قسه یه کی راسته، مافی ته واو به
 په رستنه کان نادات و، هه مو بواره کانی داناپوشی.

۱ رهنه که مروث پیوستی به هه لیتنجان و نیجته یه بی تا نهو حوکه مانه بزانی که ده قیان له سهر نیه له
 باره ی په رستنکارینه کان، به لام نهوه ی ده قی له سهر هه یه پیوستی به هه لیتنجان و نیجته یه تیه.

چونکه مادام خودای پاک و بهرز - حیمه ته که ی - یا به شیک ی - رونکردۆ ته وه له
فهرز کردنی پهرستنه کان، ئیمه بۆمان نیه دهقه کانی خودا و پیغه مبه رکه ی
رهشکه ی نه وه که باس له حیکمه ته کان ده که ن و، ده ئین: پهرستنکاریه کان به خودی
خۆیان فهرز کراون، هیچ شتیکیش له پشت نه وه وه داوانه کراوه!

به لئی به خودی خۆیان مه بهستن، به لام نه که ته نیا بۆ خودی خۆیان، به لکو بۆ
خودی خۆیان و بۆ نه و داخوازیانه ی له دوا یانه وه ن.. جا نه گهر هر بۆ خودی خۆیان
نه نجامان دان و داخوازیه کائمان گوئ پیته دا که له دهقه کائدا هاتون، ئایا نه و کاته
ئیمه نه و پهرستنه مان نه نجامداوه که خودا فهرزی کردوه؟!!

ئهمه نه و دۆزه یه که نه وه کانی پاشین لئی بیئاگا بون کاتیک پهرستنیان ته نیا له
دروشه کان کۆ کرده وه، پاشانیش دروشمه کانی شیان ته نیا له نه نجامدان کۆ کرده وه..

راستیشه که خه لگ ده ره نجامه که ی نه و بهر ته سک بونه وه یان به شتیک ی خراب
دانا، کاتیک خه لکتیکیان بینی دروشمه کانیان نه نجامده دا و پاشان به پینی
داخوازیه کان کاریان نه ده کرد، به لکو پیچه وانه بون له گه ل نه و داخوازیانه، نوژیان
ده کرد به بی نه وه ی نوژه کانیان له فاحیشه و کاری خراب بیانگێر پته وه و، به رۆژو
ده بون و رۆژه که یان نه ده بوه مایه ی خۆپارێژیان و، زه کاتیان ده دا و ماله کانی شیان
حه رام یا تیکه ل به حه رام بو و، حه جیان ده کرد و حه جه که شیان پارێزکاری و بۆ
خودا ملکه چ بونی زیاد نه ده کردن و، له شایه دیدانی ساخته نه یده گێرانه وه!

ئهمه یان ره تکرده وه چونکه نه فس هر به فیه رته ئهمه ره ت ده کاته وه...
به لام ئهمه ره تکرده وه یه کی کورت بو که نه ده گه یشته گۆرینی نه و خراپه کاریه
گه وره یه، چونکه ته نانه ت له هه ستی خودی نه وانه شدا که نکولیان لیده کرد نه وه
چه سپابو که نه وانه به هر شیوه یه که بی پهرستنه که یان نه نجامداوه؟!!

نه خيّر! پرستنيان به جيئنه هيئاوه! راسته دروشمه كه يان نه نجامداوه! به لّام
 جياوازيه كي گه وره له نيتوان نه نجامداني دروشميك و نه نجامداني پرستندا هديه!
 يهك پرستن له ئيسلامدا نيه ته نيا نه نجامدانه كه ي داوا كرابي..
 به لكو راستر وايه- وهك پيشتر روغانكرده وه- بليين: پرستن به نه نجامدان دهست
 پيڊه كا و ته نيا به روداني نه و داخوازيه ته واو ده بي كه له نه نجامدانه كه ي داوا كراوه.
 يا به ده برپيئيكي تر بليين: نه نجامداني دروشميك- يا پرستن- گهر به ته نيا بي
 رهنگه (روالته ئيسلام) پيشان بدا له ژياني دنيا دا، جا حوكمه كان وهك
 موسلماننيك به سهر خاوه نه كه يدا جيئنه جي ده كريت.. به لّام- به ته نيا- له لاي خودا
 وهر ناگيري.

(لا إله إلا الله) به گوگردني^۱ دهست پيڊه كا.. به لّام ته نيا گوطني يه كتاپه رستي
 وه دينا هيئي، كه بريتيه له حه قيقه تي ئيسلام، ته نيا كاتيك مرؤف پابه ندبونيكي
 رهفتاري واقيعي به و شتانه وه ده بي كه ههر ده بي پيئا نه وه پابه ند بي و، بريتين له
 هاوبه شپه رستي نه كردن له باوه ر و، نه نجامداني دروشمه كاني پرستن ته نيا بو خوداي
 بي هاوه ل و، حوكم بردنه بهر شه ريعه تي خوا له هه موو مه سه له يه كدا.

نويزيش به كردني ده ستيپيڊه كات- به و شيويه يه كه خودا و پيغه مبه ر
 رونيانكر دوتوه- و به نه نجامداني روالته ئيسلام ده رده خا، به لّام له لاي خودا قبول
 نابي هه تاكو داخوازيه كه ي وه دي نه بي كه وازهيئانه له فاحيشه و خراپه كاري. بويه
 خوداي به رزيش ده فهرموي: ﴿فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ، الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ،
 الَّذِينَ هُمْ يُرَآءُونَ، وَيَمْتَعُونَ الْمَاعُونَ﴾: هاوار بو نه و نويزه كره رانه ي هوش به

۱ گوگردن: نطق.

نویژه که میان نادهن، نهوانهی که دهستهی روبینانن، دهنه بهرگر له باربودان و زیارهش. الماعون/ ۴-۷.

پهرستهکانی دیکهش بههمان شیوه..

* * *

کاتیک گهندهلش بهو رادهیهی روغانکردهوه گهیشته چه مکی پرستن، که تنیا له دروشمهکاندا کۆکراوه، پاشان دروشمهکانیش تنیا له نهنجامدانیان کۆ کرانهوه بهبی وه دیهاتنی نهو داخوازیانهی پییانهوه پهیوهستن.. بیگومان نه مه گهندهلیسهکی زۆر گهوره بو، له گهله نه مه شدا مهسه له که بهو رادهیه رانهوستا، چونکه سروشتی بهرتهنگ بونهوه وایه که هر بهرو زیادبون دهچچ مادام خه لک ههستی پی نه کهن و، ههست بهوه نه کهن که کهموکوپریان له نهنجامدانی نه رکدا ههیه و، له راستهیری لا کهوتون..

نهوهکانی یه کهم شاههنگیکی مهزنیان بو دروشمهکانی پرستن دهگیپرا- نه گهر چی پرستنیشیان تنیا له دروشمهکان کۆ نه کردبۆه-، چونکه ههستی ده کرد- ههروهک باسهان کرد- که دروشمهکان بریتین له ویستگهیهکی تویشو وهرگرتن و، ههستیان ده کرد که سه فهره کهیان پیویستی بهو تویشو ههیه.

نویژه له ههستی نهواندا- ههروهک دهسبێ وایی- راوهستان بو له بهر دهستانی خودا و، ملکه چی و سهردانه واندیک بو له گهله نهو وهستانه ی بهر دهستانی خوا دا ده گونجا.

۱ بهراشکاو ی له باسی جهدا وشه ی (زاد/تویشو) له قورنندا هاتوه که ده فهرموی: ﴿وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَىٰ وَاتَّقُونِي يَا أُولِي الْأَلْبَابِ﴾ البقرة/ ۱۹۷.

خودا له دليانادا ناماده بو-ئهو ناماده بونهش حوكمى هممو هه لوئسته كه ي ده كرد، چونكه خوا لييانه وه نزيكه و ناگاي لييانه، ده يانبينى كه خو بو نويز ناماده ده كمن، ده يانبينى كه نويزه كه ده كمن و، كه قورئان ده خوئين و، كه كرئوش ده بن و سوژده ده بن و هه لده ستنه وه و، له هممو چركه يه كدا هه ستيان ده كرد كه خوا لييانه وه نيزيكه، چاوديري جولانه وه و سره وتنه كانيان ده كات و، ناگاي له تريه ي دليانه و، ملكه چيان لي قبول ده كا و، وه لامى نزيان ده داته وه.. جا نه مه همموى كاريگه رى له ده رونياندا هه بو، بو يه نويزيش-دواى شه وه- كاري خو ي له ژياناندا نه نجامده دا، له خودا نيزيكترى ده خستنه وه و، رتي فاحيشه و خراپه كاري ليده گرتن و، ئاره زوى تاعه تى خودا و پيغه مبه ركه ي زياد ده كردن، چونكه به و تاعه ته له ژيانى دنيا و له روژى دوايى ره زامه ندى خودا وه ده ست دئين..

روژوش له هه ستي نه واندا-هه روهك ده بي به خو شى واي- فيستفاليكى مه زنى په رستن و، نيزيكبونه وه بو له خوا به تاعه تان..

ته نيا برسپه تى روژى و تيربوني شه وي نه بو!

وه رزيك بو له لايه نى ده رونى و روحيه وه خو يان بو ناماده ده كرد هه روهك يه كيك كه خو ي بو چونه حه ره ميكي پيروژ ناماده بكات، ده رونى خو ي به ملكه چى و سه ردانه واندن ناماده ده كرد بهر له وه ي پييه كانى هه نكاويك هه لئين، نه و جا نه فسى به هممو هه نكاويك كاريگه ر ده بو كه له و ده وروبه ره ده يهاويشت، هه روهك كزمه لته تيشكيكى لي وه رگرى تا وه كو ناخى بسمى..

په رستنيكى گشتگير بو ده رونى له زور چلك و قريزان پاكده كرده وه كه له ژيانى ناسايى مرؤفدا له ده رونان كه له كه ده بن، جا كاتيك سيسته مى ژيانى خو ي

ده گۆڤى و، ده چوه نىو سيسته ميكي تازهى ژيان لهو چلكانه ده راز ده بو و ده چوه
دهرى ..

ههروهك گۆڤىنى سيسته مى خۆراك چالاكى بۆ خانه كانى لهش ده گۆڤىتهوه و
زينده گيه كهى نوئ ده كاتهوه. به مشيههيهش نهو گۆڤانكارىسه دهرونى يسه له رۆژودا
روده دا، ژيانى گيان تازه ده كاتهوه، جا زۆر بهرونى بۆ هه ندىك ناسۆى رون
بالده گرى كه پيشتر هه موشۆى نه ده كردن، يان بۆيان ده چو به لآم له ژىر قورسى بارى
كاروبارى رۆژانه كۆچى لىوه كردون، نهو كاروبارانهى كه پتر مامه له له گه ل جيهانى
هه ستدا ده كه ن نهك جيهانى گيان، جا نهو مانگه پىرۆزه وزه رۆحيه رونه كهى خۆى
بۆ دهرون ده گۆڤىتهوه و، جا بنياتى مرۆف تازه ده بىتهوه و، ههسته كان و
ناره زوه كان له دهرونىدا هه وسهنگ ده بن ..

پاشان رۆژو خۆته رخانه كردنى دهرون و راهى نيانيه تى له سه ر به رزى خوازى له ناست
حه ز و ناره زوه كاندا، گه شه به پارى زكارى و ملكه چى دلان ده دا بۆ خودا .
پارى زكارى له گه ل زالبونى ناره زوه كاندا نابى .. به لكو له گه ل نهو رىكوپى كيه
ده بى كه دهرون پابه ندى نهو سودانه ده كا كه خوا دايرشتون و له باره يان
فه رمويه تى: ﴿تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرُبُوهَا: نه مانه سنورى خودان نه چن توخونيان
به كون. البقرة/ ۱۸۷ .

يان ﴿تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا: نه مانه سنورى خوا، له سنورى خوا
ده رمه چن. البقرة/ ۲۲۹ .

رىكوپى كيش پىويستى به راهى تان هه يه بۆ شه وهى بىته عاده ت، تاكو
ناره زوه كانى دهرون و جهسته خۆبده نه ده ست ويستى مرۆف و، جله ويان له
ده ستانى خۆى بگرى، له هه ر كاتى كى ويستى به بر و پىوانه - بۆى شل كا و، - به

نهو پاڙبونوهی نهه نایه ته پیروزهش ناماژهی پیده کات: ﴿خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا﴾ له داراییه کی هدیانه سهده قهیان لی وه رگره، تا بهوه پاک و خاوتینان بکه یته وه. ﴿التوبة/۱۰۳﴾. تنیا پاکبونه وه نیه له رژدی و قرچوکی، به لکو پاڙکردنوهی هه مو شتیکه له سهر زهویدا لهوهی حهرامیکی تیبهکوهی یسا ناراستهی به حهرامیک بی.

مرۆفی صالحیش که نیسلام دهیهوی دروستی کا هه تا له سهر روی زهویدا بهرۆلی جینشینی هه لسی، ده بی له لایه که وه له ناره زوی مال و سامان بهرز و بالآتر بی و له لایه کی دیکهش ههست به په یوه ندی برایه تی بکا له نیوان خوئی و پرواداران، برایه تیه که نه رکی به خیکردنی که نه فته کانیان و یارمه تیدانیا بۆ دایینکردنی ژیانیکی بهر پیژ بخته نهستۆ که نیسلام بۆ هه موو خه لکی دایینی ده کا.

کاتیک مرۆف له شتی پاک و حه لال ده پیچیته وه که بۆ بژیوی تیده کوشی و، بهدوای نهو برایه تیه دا ده گهری له گه ل پرواداران، بیگومان گیانی هه لده کوشی و بهرزده بیته وه و چۆن خوا دهیهوی ناوا پاک ده بیته وه: ﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا﴾: دیاره هه رکی گیانی خاوتین راگرتوه، رزگار بوه ﴿الشمس/۹﴾.

گه ران بهدوای بژیویش له گه وره ترین نهو خلیسکانه یه^۱ که مرۆف توشی دی، چونکه هه ندیک ناره زو هه ن دهرون خوئی دهوین:

﴿زَيْنَ النَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾: ناره زوی ژنان کردن و کوری زۆر په یداکردن و دهسکه وتنی کۆمای زلی زیو و زیران

۱ خلیسک: مزلق.

و رهوه شهسپی به دروشم و ولسات و زهوی کیتلانی، بۆ مهردم رازاوه تهوه و له ژيانی دنيایه دا مایه ی خوښین. ﴿آل عمران/ ۱۴﴾

دهرونه کانیښ رهنکه لهو ئاره زوانه دا نقوم بن، نه گهر له لایه کهوه یابه ندی شتی باش و حه لال نه بن و، له لایه کی دیکه شهوه به به ها به رزه کان خه ریک نه بن که ههستی دهرون له خو ده گری و له چیژی مل نه ستوری بهر ههست به رزی ده کاته وه:

﴿قُلْ أُوۡسِبۡتُکُمۡ بِخَیۡرٍ مِّنۡ ذٰلِکُمۡ لِذٰلِیۡنَ اٰتَقُوۡا عِنۡدَ رَبِّہِمۡ جَنٰتٍ تَجۡرِیۡ مِّنۡ تَحۡتِہَا الۡاَۡنۡہَارُ خَالِدِیۡنَ فِیۡہَا خَالِدِیۡنَ فِیۡہَا وَاَزۡوَاجٌ مُّطہَّرَۃٌ وَّرِضۡوَآءٌ مِّنۡ اللّٰہِ وَاللّٰہُ بِصَیۡرٍ بِالۡعِبَادِ الَّذِیۡنَ یَقُوۡلُوۡنَ رَبَّنَا اِنَّا اٰمَنَّا فَاغۡفِرۡ لَنَا ذُنُوۡبَنَا وَاِنَّا عَذَابَ النَّارِ الصّٰلِحِیۡنَ وَالصّٰدِقِیۡنَ وَالْقٰنِتِیۡنَ وَالْمُنۡفِقِیۡنَ وَالْمُتَّفِرِّیۡنَ بِالۡاَسۡحٰرِ بَلٰی: شاخو ده تانه وی بیتان بلیم له مه باشته که چۆنه؟ بۆ تهوانه ی له هه له خو ده پارێژن، له لای پهروه ردگار تانه وه به هه شتیکی وایان ده بی، روبرایان به بهردا ده روا و ههتا سه ره ره له وی ده بن و چهند ژنی پاک و بی گهرد و سه ره رای نه وه هه مو خو شیین، ره زای خودایان پی ده گا خودا چاوی له عه به ده کانی خو ی هه یه. نهوانه ی که ده لێن: شه ی پهروه ردگار مان نیمه برومان بیت هه یه. سا تو له گونا همان ببوره و له سزا و نه شکه نه ی ناگر بمان پارێزه. نه وه که سانه ی خو پارگرن و به راستیانه و ناماده ی هه ره فرمانیکن و مائی خو یان له رای خوا به خت ده که ن و هه مو روژی سه ره له به یان له خودا ده پارێنه وه لیبان خو ش بی ﴿آل عمران/ ۱۵-۱۷﴾

مکوربونیښ له سه ره پاکژی بونه وه له کاتی گه ران به دوای بژیویدا، له گه له به خشیینی نه وه داها تانه ی له وی ده سه ده که ون له پینا و خودا که نه مانه ش حه قیقه تی زه کاتن، له گه و ره ترین یار مه تیده ره کانی دهرونی مرۆښن تا له سه ره ئاسۆی هه ره به رز راسته ری بی و، نه که ویتته نیو قور و چلپاوی ئاره زوه کان.

باشان پاکڑی مدرجه بۆ ئەو مالەى که زه کاتى لێدهدرى: ((إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ لَدَىٰ
يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا: خدا باشه و تهنیا باشیشی قبوله)).^۱

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ
الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ: ئەى گەلى خاوهن باوه‌پان! له باشترین ئەو
شتانەى دەستان دەگەون لەو شتانەى که له زەمین پیمان داوان و پەیدای دەگەن،
بەخت بگەن ئەک له شتى هینده چرۆک که بۆ خوشتان ئەگەر چاوپۆشى
لێ ئەگەن.﴾ البقرة/۲۶۷.

ئینجا زەکات بەم شتیوهیه داخوازی خۆی له ژيانى بەرفراوانى موسلماندا
ئەنجامدهدا، ئەک تهنیا لەلایەنى مالەگەى:

﴿وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ آلَهُمْ إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ: ئەوانەشن که
هەرچى لەرای خودا داویانە، هەر دەیدەن، کهچى لەسامى گەرانەوهیان بۆ لای
پەروردگاریان دلەکوتهیان توش دەبێ.﴾ المؤمنون/۶۰.

هەرچى هەجیشە- لەگەل ئەوهى له تەمەندا یەکجاره بۆ که سێکی بتوانى بچى،
لەگەل ئەوهى (بۆ چەند رۆژێکی دیاریکراوه)- پەرستنیکه کاریگەریهکی قولی له
ژيانى موسلماندا هەیه، کاتێک هەر وه‌کو نەوه‌گانی یەگەم تیايدا دەژین، که
پەرستیان بەواتا سەرتاپاگیر و قولەگەى مومارەسه دەکرد.

هەج پەرستنیکه هەمو پەرستنەگانی له دو تووسی خۆیدا دەگریتەوه...
بەجەختکردنیکی ناشکرا لەسەر پەرستنى یەکتاپەرستی...

بریتیه له پالۆتەبون و لێپران بۆ خوا... داپرانه له هەمو ئەو شتانەى له ژيانى
دنیا دا دەرون پێیانەوه پەيوهسته، له‌که‌سوکار و نشینگه^۱ و نیشتمان و رابواردن...

۱. بیشتر باسکرا.

تهنانهت پۆشاکیش که مرۆف و راهاتوه خۆی پێ (برازینیتتهوه) و تهرز و جوان له قهدهر بالای خۆی بیدورئ..

دابړانه لهم ههمو شته بۆ خوا.. بهتهنیا.. وهك بهرفهرمان بون و یاداوهری و روتیکردن و نوێژ و نوسك و پهستن..

له ههشریکیشدا که رۆژی ههشر دینیتتهوه بیر..

له گهڵ بڕیک هیلاکی و ماندویون، بهلام نهك وهك شهو (زهحهتکیشان)ه که راهاتوه ژبانی خۆی تیدا بهسهر دهبا.. زهحهتکیشانیکه له جۆریکی دی، دهرون بۆ لای رۆژی دواپی راده کیشی بهقهده هیندهی له خۆشیهکانی زهوی دهریده کیشی.. (چهند رۆژیکی دیاریکراون).. بهلام له حیسابی دهروندا روداویکی مهزن و قوله.. گۆرانکاریهکی تهواو و گشتگیره له دهروندا تا قهلاپی ناخی رۆدهچی و ههمو قریژه کهی لی دهردههوائ.. تاکو وهك خهلقیکی دیکه ی لیدی.. که لهو چرکهیهدا له دایکبوه، بۆ شهوی گهشتیکی تازهی ژبان دهست پێبکات جودا لهوهی پیشتر ههبو..

جا لیرهدا ههج داخواری خۆی له ژبانی موسلماندا شههجام دهدا، فهرمووده راسته کهی پیغه مبهر ﷺ دیتته دی: ((مَنْ آتَى هَذَا الْبَيْتَ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَمَا وَلَدَتْهُ أُمُّهُ: شهوی هاته شه ماله و قسهی نابهجی و گوناھی نه کرد، وهك شهوی لیدیتهوه که له دایکی بوه)).^۲

* * *

کاتیك چه مکی پەرستن گۆرا ئەمانە هەموی زۆر بەتوندی گۆران..
 کە خەلک ناگیان لە (داخوازیەکان)ی پەرستن نەما، لە روتیکردنیکى دێراستانە
 بۆ خودا و، سەردانەواندن و ملکهچی لە ئاستانەى پاکیدا و، کاتیك پەرستن لەو
 پابەندبونانە دا بێرا کە پێیەوه پەییوەستن، لەگەڵ ئەو ئەنجامانەى کە دەبێ بیاندا تە
 دەست..

کاتیك روبەرەکەى لە دەرونى ئەوانەى ئەنجامى دەدەن تەنگبۆه..
 کاتیك داواکراو تەنیا بوە بەجینگەیاندى دروشمیک و، (پەرستن) هەموی لەم
 مەسەلەیدا کورت هەلات، ئەو جۆرە پەرستەنە لێى دەهەشاونە زیاتر و زیاتر
 بەرتەنگ بێتەوه، تا کۆ داواکراو بوە ئەنجامدانى دروشمەکە بەهەر شێوازیك بێت..
 ئەگەر بەجینگەیاندىکى میکانیکى بێگیانیش بێ، یا جیبەجێکردنى لاسایى
 کارانە کە پابەندبون بە نەریتەکان زیاتر لەهاندەى خواپەرستى دەبیزوێنێ..

ئەمە ئەو وێنەیه بو کە پەرستنى گەیشتى لەو نەوێهەى داروخانەکەى بىنى..
 نوێژ گەیشتە رادەیهک تەنیا بوە چەند جولانەوێهەک و بەبێ هیچ ملکهچى و
 سەردانەواندىک ئەنجامدەدرا، بەبێ ئاوردانەوه لەواتای ئەو قورئانەى تێیدا
 دەخوێنرا، نوێژکەر-کە تەواو دەبو- هەستت نەدەکرد کاریگەریهکى وای لە دەرونى
 بەجێهێشتبێ، یان لە هەلسوکەوتیدا رەنگى دا بێتەوه، ئەمە ئەگەر بەتەواوی-
 لەکاتى نوێژکردن- بە حسابکردنى قسازانج و زەرەرى، یا بەکاروباریکى رۆژانەى
 دیکەى خەریک نەبوێ!

رۆژیش بەتەنیا بۆتە لەخۆقەدەغەکردنى خواردن و خواردنەوه لەچەند
 سەعاتیکى رۆژى، لەگەڵ تامەزرۆییەکى گەورە بۆ خواردن لەپاش فتارکردنەوه، کە
 دەگاتە رادەى زێدە مەسرەفى، وەك بلینى مانگی خواردن بێ نەك مانگی رۆژو!

سهره‌رای گه‌ران بۆ شتی (خافلینهر) له‌شه‌وانی ره‌مه‌زاندا، وه‌ك دانیشتنی‌کی زۆر له دیار رادیۆ و ته‌له‌فزیۆن، یا له‌مه‌ش سه‌یر و سه‌مه‌ره‌تر، شه‌وه‌ی كه هه‌ندیك روژنامه‌ی (موخته‌ره‌م) له‌ولاتانی (ئیسلامی) (پیشكه‌وتو)دا بانگه‌وازن بلاو ده‌كه‌نه‌وه و ده‌لین: فلانه ژنی سه‌ماكه‌ر (شه‌وانی ره‌مه‌زان زیندو ده‌كاتشه‌وه!!)

له‌سه‌ر فلانه تیاترۆدا و ئاهه‌نگه‌كه تا پاش نیه‌شه‌وه ده‌خایه‌نی، تیاترۆش له (روژوگران) جه‌می دی‌كه له‌پیش و له‌پاش سه‌ماكه‌دا روژوده‌گرن، به‌بێ هه‌یج شه‌رم و هه‌ستكردن به‌هه‌یج گوناهیك له‌ده‌رونیاندا و، به‌بیتشه‌وه‌ی هه‌ست بكه‌ن شه‌وه‌ی له‌وه شه‌وانه‌دا روده‌دا ده‌ه‌گه‌ل روژوگرته‌كه‌یان، لیشیان په‌رسی ده‌لین: -خوات لی رازی بێ- نه‌مه ساتیكه و شه‌ویش ساتی‌کی دیکه!.. هه‌روه‌كو ده‌سته‌واژه جاهیله هه‌وچه‌رخه‌كه ده‌یلی: (ساتیك بۆ په‌روه‌ردگارت و ساتی‌كیش بۆ دلت)!

زه‌كاتیش-ئه‌گه‌ر خاوه‌ن مال بشیدا- له‌ریباخۆزی نایگه‌په‌تسه‌وه و له‌ناستیدا دلته‌نگ و شه‌رمه‌زاری ناكا! چونكه شه‌ویان په‌رسته‌ن و نه‌میشیان كاسیبه! هه‌یج په‌یوه‌ندی و تیکه‌لبونیکیش له‌نیوان په‌رسته‌ن و كاردا نیه! سه‌ره‌رای شه‌وه‌ی فرتوفیل و ته‌له‌كه‌بازیانه‌ی كه (زه‌كاتده‌ر) به‌شی‌کی شه‌وه‌ی پێ ده‌گه‌په‌ته‌وه كه به‌خشیویه‌تی به‌فیلكردن له‌وه‌ژاره بیده‌رامه‌تانه‌ی كه ماله‌كه‌ی پێداون!

حه‌جیش ده‌ره‌فه‌تی‌کی مه‌زنه تا نازناوی (حاجی) وه‌ریگری.. پاشان (حاجی) هه‌یج شه‌رم نیه ئه‌گه‌ر سویندی به‌درووی خوارد، كه (به‌رژه‌وه‌ندی) بازگانی یا هه‌ر جه‌وره مامه‌له‌یه‌ك واخۆزی! سه‌ره‌رای شه‌وه‌ی هه‌ر له‌خودی جه‌دا روده‌ده‌ن و پیاری ژیر سه‌رسام ده‌كه‌ن، چ جایی موسلمانانی بروادار، له‌وه‌شه‌ره‌شانه-به‌قه‌ستییه- و، له‌وه (حاجیانه‌ی) كه براکانی خۆیان له‌ئیسلام و براکانی جه‌بیان ده‌خه‌نه ژیر پسی و تا ده‌یانكوژن دایانده‌په‌لۆسن و گویش ناده‌نی، تاكو به‌هه‌ر شیوه‌یه‌ك بێ له‌ره‌جم یا له

تەواف تەواو بن و دەستیان بەریی! سەرەرای نەفامی جاھیلان کە ھەندیک روکنسی
وا بەجیدیلن بەبی ئەوان حەجە کە تەواو نابن، یان سەریچی راشکاو ئەنجام دەدەن
بەبی فدیە و نوسک.. چونکە نازان!

* * *

زاناکانمان دەلین: ھەرئەریک ئەنجامدرا لەسەر مرۆڤ لادەچی، جا شیوەی
ئەنجامدانە کە ھەر چۆن بن.. تەنانەت ئەگەر هیچ پاداشیکیشی نەبێ!
یا-بەزمانیکی دیکە - خانە کە پرۆو و تەواو!

ھەر وەھا زانایانمان دەلین: مادام واجبە کە بەجیگە یاند جا بە ھەر شیوەیە کە بێ
ئەوا پرۆادارە و تا سەر لەناگردا نامینیتەو. بەلکو مورجیئە دەلین: ھەر دەچیتە
بەھەشت تەنانەت ئەگەر یەک دانەش لە کردووەکانی ئیسلامی ئەنجام نەدای!
تا زۆر نەچینە ناو مەشت و مەرەو، تەسلیمی قسە زاناکانمان دەبین! بەچاوی
پۆشین لەوێ کە ئەو نایەت و فەرمودانە بە بەلگە دەیانھێننەو داخوا لەسەر
واقیعی ھاوچەرخماندا پیادە دەبێ یان نا!

پاشان.. خۆمان لە بەردەم ئوممەتیک دەبینینەو کە گوئی لی نیە-تەنیا ئەوێ
خوا رەحمی پیکردبێ- ئەگەر بچیتە دۆزەخ، مادام تاهەتایی تێیدا نامینیتەو..
ئەوێ بەسە کە لە مانەوێ تاهەتایە و نەمری لەنیو ناگری دۆزەخ رزگاری بێ!
کەشیش نالی پەنجە ھەزار سال مانەو لە دۆزەخ و پاشان لێدەرچونی بەرھەمەتی
خوا، وەکو بەنەمری و بەبەردەوام مانەوێ تیایدا..

بەلام ئوممەتیک کە گوینەداتی بچیتە دۆزەخ مادام تاهەتایی تێیدا
نامینیتەو.. گوئی لێنەبێ کە لە تاقیکردنەو بەکوێ بەھیوای ئەوێ (لیژنەکانی
بەزەبی) دەریبچوین.. سەیر نیە وەک باسانکرد بیتی ئاومالکی سیلاوی،

ئوممەتە كانى دىكە ۋەك بۇخۇرانى سەر لەگەنىك تىۋەى بئالئىن، كىش و بايەخىشى بۇ دانەنرئ، ۋەك ئەۋھۇزەى شاعىرىتكى كۆنى عەرەب ھەجوى كردون:

ويقضى الامر حين تغيب تيم ولا يستأذنون وهم شهود!

ۋاتە: كار بەسەر دەچى كاتىك (تەيم) لەۋئ نىن و، كە ئامادەشن كەس مۆلەتبان لىۋەرناگرئ.

جىاۋازىھكى فراۋان ھەيە لە نىۋان چەمكى پەرستەن چۆن لەلای خوداۋە دابەزىۋە و، پىغەمبەرى خوا ﷺ فېرى خەلكى كرده و نەۋەى يەكەم ھۆشى پىندا شكاوە و مومارەسەى كرده، لەگەل ئەۋ چەمكە شىۋا و نابوت و پوكاۋەيەى كە نەۋەكانى دۋابى تىيگەيشتون.. جا مومارەسەيان كرىبى يان نا!

چەمك و تىيگەيشتنى يەكەم بو كە چاكترىن ئوممەتى بۇ خەلك دەرخت..

چەمك و تىيگەيشتنى دۋابىش بو كە ئاۋمالكى سىلاۋى دەرخت..

بۆيە ھەر دەبى چەمكەكان راستبكرىنەۋە..

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ﴾: خوا لەھىچ گەلىك ناگۆرى،

تا ئەوان دلىان نەگۆرىن. ﴿الرعد/ ۱۱﴾.

﴿قُلْ لَا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ وَلَوْ أَعْجَبَكَ كَثْرَةُ الْخَبِيثِ﴾: پىس و

پاك ۋەك يەك نىن. با زۆرابى پىسەكەش بۆت سەرسورىن بى. ﴿المائدة/ ۱۰۰﴾.

مەسەلەكە نەھى پەراۋىزە و نەلاۋەكىيە و.. نە مەسەلەيەكى سوكەلەيە كە بېرە

ۋەعز و ئىرشادىك چارەى بكا.. يا تەنانەت لافاۋىتك لەۋەعز و ئىرشاد..

مەسەلەيەكە پىۋىستى بە سەرلەنۋى بنىاتنانەۋە ھەيە..

پەرستەن بەمشىۋە شىۋاۋ و بودەلە و پوكاۋەيە، ئەگەر ھەمو ھەزار مىليۇنەكەش

كە ئەمىرۆ لە زەرياۋە بۇ زەربايان داگرتوۋ و تىيىدا دەژىن، ئەنجامى دەن، لەۋەى تىيى

کهوتون رزگاریان ناکا و، لهو چالاوی سوکی و زه بونی بهرزیان ناکاتهوه که لهه مو
لایه کهوه دهوری داون.

مهسه لهیه که ساکاره.. له بهر شهوی شهو پرستنه نیه که خودا نویسیویه تی و،
سهر بلندی شی له گه لدا تو مار کرده بو شهوانه ی به شیوه راست و دروسته که ی
نه جامی ده دن و.. بالا دهستی و جینشینی سهر زه ویشی بو نویسون..

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ
كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ
مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا: خُوا بهوانه ی له نیوه بروایان
ههیه و ناکار چاکن، به لینی دا: لهم زه مینه ده یان کاته جینگه نشین، ههروه کو چوئن
شهوانه ی بهر لهوانی کرده جینشین، دینه که شیان-که خوی په سهندی کرده- هه
بو یان داده مه زرتینی و ترسه که شیان بو ده کاته دلنیایی، تا تنیا من په رستن، هیچ
شتیکیش به شهریکی من نه زانن. ﴿النور/ ۵۵.

کۆله گه که شی ههروه که له نایه ته پیروزه که دا ناشکرایه (په رستن) ه کاتیک به و
جوړه نه انجام ده درئ که خوا نویسیویه تی..

ههرجی شهو پرستنه شه که ناومالکی شه مړو له زه ریا تا زه ریای گرتوه- بی
لهوانه ی خوا ره جمی پیکردون- نه جامی ده دن، شهو پرستنه ی (لا اله الا الله) له
داخو ازیه کانی خالیده کا و، دهیکاته تنیا واژه یه که به زار گو ده کری و، هه مو
نه رک و ته کلیفه کانیش له چپوهی په رستن ده باته درئ و، دروشه کان له بارگه ی
زیندوی هاندر به تال ده کات و، وه که به جینگه یان دنیکي شیواوی لاوازی بیگیان

وازی لیدینتی، نهوه بیجگه لهو دۆرانه وهدی ناهیتنی که ناومالکه که له واقیعی زهویدا مومارهسهی ده کهن...

ناومالکه کهش-بهم پهرستننه بوده له شیتواوه پوکاوهیه- نه که تنیا ناتوانی خۆی رزگار بکا، به لکو ده بیته بهریهست و ریگریش!

نهوانه ی داکوکیشی لیده کهن و ده ئین: برواداره و ده چیتته بهههشت، نه گهر یه که کرده وهشی له کرده وه کانی ئیسلام نه غجام نه دابن. نهوانه له گهر مه ی داکوکی کردنه که یان-که بروامان وایه دل سۆزیشن- بیتاگان لهو کاریگهریه خراپه ی نهو داکوکیه به جینی ده هیللی!

کاریگهری خراب له خودی ناومالکه که، چونکه پتر ریده دا لهو سپرونه دا بیئیتته وه که تییدا ده ژی و، نایه للی چی له دل و دهروندایه بیگۆرئ تا خودا گۆرانکاری بۆ بکا، کاریگهری خراپیش له ناست گه نجانی (رۆشنبیر) که بۆ ئیسلام بانگه وازیان ده کهین!

کاتیک بهو گه نجه (رۆشنبیر) انه ده ئین: ئیسلام چاره سه ره و، (لا إله إلا الله) چاره سه ره و، پهرستننی راست چاره سه ره .. به فشه شاننی هه لده ته کیننی و ده للی: تا نه وه ته ئیسلام له گۆرپیه و، تا نه وه ته (لا إله إلا الله) ش هه یه، نه وه تا پهرستنیش به ربایه، له گه ل هه ندیش موسلمانان له هه موو خه لکی دوا که وتوترن و، گیرو گرتی نابوری و سیاسی و کۆمه لایه تیان له هه موو خه لکی زیاتره و، تا کاری موسلمانان له هه موو خه لک به دتره! که واته با له ده ره وه ی ئیسلام له چاره سه ر بگه رپین، چونکه- ئیسلام به ربایه و- هه یج کاریگهریه کی له ژباننی خه لکیدا نیه و! ناتوانی چاره سه ری کیشه و گرتی خه لک بکات!

ئىمەش دەبىي لەگەل خۆمان و لەگەل خەلگىدا راشكاو بىن و پىيان بلين: دور لە دۆزى حوكم دەرکردن لەسەر ئەم نەوھەيى خەلك،^۱ ئەوھى كە ئەمپۆ لە ژيانى خەلكدا ھەيە ئەو ئاينە نىھ كە خوا دايبەزاندوھ و، ئەو پەرستەن نىھ كە خوا فەرمانى پىداوھ، بۆيە دەبىي ئىمە لەسەرەتادا چەمكەكان راستكەينەوھ، پاشان بىياتىكى نوئ لەسەر چەمكە راستەكانى ئىسلام دامەزرىنين.

پاشان پىيان بلين: ئەوھى بەسەر موسلماناندا ھاتوھ، لەدوا كەوتنى ژيارى و زانستى و عەسكەرى و سياسى و مادى و ئابورى و كۆمەلايەتى و ھزرى و رۆحى... تاد. بەھۆى ئەوھوھ نەبوھ كە ئەوان موسلمانن.^۲ بەھۆى ھەتمياتە ميژوبىيەكان و دۆخە ئابورىيەكانىشەوھ^۳ نەبوھ، بەلكو ھۆى رەسەن و سەرەكى، يەكەجار گەندەلبونى رەفتارى موسلمانانە، ئىنجا گەندەلبونى تيروانىيان و، لەدوايشدا بەتالكردى ئىسلام لەھەمو ناوھرۆكەكەي.

چونكە ئەو رۆزەي ﴿وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ: تا بۆتان دەكرى چەك و جەبەخانەى شەر و ئەسپى سواری پەيداكن. ﴿الأنفال/ ۶۰﴾. پەرستەن بو، كەس نەيدەوئرا خاكى موسلمانان داگير كاو خىروبيترەكانى پرفيتى!

ئەو رۆزەي ((طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ: زانستخوازىن فەرز-ه-)) بو، دواكەوتنى زانستى لە گۆرئ نەبو، بەلكو ئومەتى ئىسلامى ئومەتى زانست بوو، كە ئەوروپا

۱ پيشتر لە بەندى يەكەم (چەمكى لا اله الا الله) و كتيبي (واقعنا المعاصر) بەندى (الصحة الاسلامية) ناماژەمان بەم دۆزە كردوھ.

۲ ئەمە قسەى رۆژناوایە كە لە ھىرشە فكريەكانيدا بەكارىيان دينا بۆ كەولكردى موسلمانان لەو بېرە ئىسلامەى ماويانە.

۳ ئەوھش قسەى كۆمۆنىستان بو كە لە ھىرشى فيكرىدا بەكارىيان دەھيتنا تا خەلك واتىبگەيەنن لە كۆمۆنىزم بترازئ چارەى ديكەيان نىھ!

له فيرگه و زانکوکانيان فيريون.

نهو رۆژهی ﴿فَامشُوا فِي مَنَاجِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ﴾: شانەوشان له زهويدا بگه پرين
و له بژيوه كهي بخۆن. ﴿المملڪ/ ۱۵﴾. په رستن بو، كۆمه لگه ئيسلاميه كانيش
دهوله مه ندرتين كۆمه لگاكاني سهر زهوى بون!

نهو رۆژهی ﴿كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ﴾: هه موتان شوانن و
هه موتان له ره عيه ته كه تان به رپرسن)) په رستن بوو، كار به ده سه تيش هه ستي به وه
ده كرد شوانه و به رپر سه له ره عيه ته كهي، هه ژاران له كۆمه لگه ئيسلاميدا كيشه
و دۆزتيكيان نه بو، چونكه چاره سه رى په روه ردگار بو كيشه ئى هه ژارى له كۆمه لگه ئى
ئيسلاميدا وهك خودا په رستن تيك پياده ده كرا!

نهو رۆژهی ﴿وَعَاشِرُوهُمْ بِالْمَعْرُوفِ﴾: په رستن بو، ئا فره ئى موسلمان دۆزتيكى
نه بو! چونكه هه مو مافه كاني كه خوا فه رمانى پيدا بى بۆى دا بين ده كرا و پيى
ده درا، وهك تا عه تيك و، په رستن بو خوا!

۱. يه حياى كورى سه عيد ده ئى: عومهر بو صه ده قه كاني نه فر يقياى هه تار دم و وه رمگرتن، به دواى
هه ژاراندا گه رام نه مدۆز يه وه، چونكه عومهرى عه بدولعه زيز خه لكى ده وله مه ند كرد بو، جا كۆيله م
كپين و نازاد م كردن، له كتيبى (الاموال) ي پيشه و اى حافيز نه بو عويده قاسمى كورى سه لام كه له
۲۲۴ك دا كۆچى دوايى كردوه (۳۵۷-۳۵۸) دا هاته وه: سه عيدى كورى نه بو مه ريه م بۆى
گيژا مه وه: گو تى: عومهرى كورى عه بدولعه زيز بو عه بدولعه ميدي كورى عه بدولعه حمانى نوسى كه له
عيراق بو، به خشي نه كان بو خه لك يته ده ر، عه بدولعه ميدي بۆى نوسى: من به خشي نه كام بو خه لك
هيتا وه ته ده ر و پي م به خشي نه وه، به لام هيتا له به يتولمالي موسلماناندا مال ما وه، بۆى نوسى:
سه ريكه هه ر زگور تيه ك مالى نه بين و بيه وئ ژنى بو بيتنى، ژنى بو بيتنه و نه خته كهي بده، نه ميش
بۆى نوسى: نه وى ديمه وه ژم بو هيتا و هيتا له به يتولمالي موسلماناندا مال ما وه. عومهر بۆى
نوسى: پروانه كى جزيه ي له سه ره و تواناى نه به وه زه ويه كهي دا بچي نى، مالى هيتنده بدي تاكلو
زه ويه كهي به ناو بيتنى، نيمه بو سالتيك و دوان نه وانان ناوئ.

دواینی نهم نومتهش تهنیا بهوه چادهبی که سهره تاکه ی پی چابوه ..
یه که عجار راستگردنوهی چه مکه کان، پاشان دامه زرانندی بنیاتیکی نوی له سهر
چه مکه راسته کانی نیسلام ..^۱

هیچ سیحریکیش پهیدا نابی لاوازی و پاشکه وتن له چهند چرکه یه که ره شکاته وه
و بیانکاته پیشکه وتن و هیژ ..

به لکو سونه تی په روه ردگاری ههن له سهر زه ویدا که ژیانی مرؤفیان له سهر
داده مه زری ..

کاتیکی به پی سونه ته راسته کانیش نیشکه مین چاره سهری راستمان بو دی ..
سونه تیکی راستیش نیه که ناینه که مان گهنده ل که مین و پاشان بلین: نه ی
خوایه! نه ی خوایه هاوار!

۱ کومونیسته کان ده لین گوایه نیمه دوزه کان به راده یه کی ناریکی کورته ده که مینوه وه فاکتوری نه خلاق
(مه به ستیان بیروباوه ره!) تهنیا ده که مین و هه مو مه سه له کانی بو ده گپینه وه، دور له چوار چپوهی
مادی و نابوری و چینایه تی و میژوویی، له ساکاری خومان و له بیتنا گایمان له ماتریالیزمی
دیاله کتیکی و رافه کردی مادی بو میژو! منیش هزری مادی و قسه کانی دیکه ی کومونیسستم
به درژی له کتیبی (مذاهب فکریه معاصره) (۲۵۸-۴۴۴ له چاپی یه که می ۱۴۰۳ ک-۱۹۸۳ ز)
گفتوگو کرده، لیره ش بوری دویاره کردنوه نیه، به لام تهنیا ده لین: نه وه ی بانگه وازی بو ده که مین
تهنیا فاکتوریکی نه خلاق روت نیه هه روه که به هه مو نه شماره زیان له حه قیقه تی نیسلام نه وان
وایان به خه یالدا دی. چونکه نیسلام بیروباوه ریکه سیسته میکی سیاسی کومه لایه تی نابوری فیکری
ژاری مادی لی هه لده قولی، بنچینه کانی چه سپاوه و وینه که ی به پی باره کانی مرؤف به درژیایی
کاروانی میژو ده گورئ، له گورانکاریه به رده و ا مه که شدا هه میسه به بنچینه چه سپاوه کان
مه حکومه که ناشی و دروست نیه بگورئین، چونکه گورانیان ژیانی مرؤف گهنده که، نه گهر نیمه
فاکتوری نه خلاقیش (به رجسته) بکه مین به بی تهنیا کردن- نهوا نیمه بویه وا ده که مین چونکه
کومونیسته کان به قهستی پشتگوئی ده خهن، چونکه به هزری جوله کانه وه کاریگهرن که کومونیزم
بو ریکه خستون.

چونکه خوا له باره ی ژبانی دنیا فرمویه تی: ﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا: خوا به وانه ی له تیره پروایان هدی و ناکار چاکن، بدلتنی دا: لهم زه مینه ده یانکاته جیگه نشین، ههروه کو چۆن نه وانه ی بهر له وانی کرده جینشین، دینه که شیان- که خوی په سهندی کرده- هه ر بزبان داده مه زرتنی و ترسه که شیان بو ده کاته دلنیایی، تا تنیا من بپه رستن، هیچ شتی کیش به شهریکی من نه زانن. ﴿النور/ ۵۵.

له باره ی ژبانی ناخیره تیش فرمویه تی: ﴿لَيْسَ بِأَمَانِيكُمْ وَلَا أَمَانِيْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْزَ بِهِ وَلَا يَجِدْ لَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا، وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْتِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظَلَّمُونَ فِيهَا شَيْئًا: نه به ناواتی تیره یه و نه به ههوا و تاره زوی نه و که سانه یه به نه هلی کتیب هه سین، هه ر مرۆیه ک کاریکی ناله بار بکا، به و کاره ی خوی سزا ده درئ و جگه له خوا هیچ که سی بو پهیدا نابئ دۆستی بئ و ده هاواری بئ. هه ر مرۆیه ک- نیتر بئ یان مئ- هه ر هینده خاوه ن باوه ر و ناکار چاک بئ، ده چنه به هه شته وه و به نه ندازه ی تلئشی وردیله ی ناوکه خورمایه کیش ناهه قیان لی نا کرئ. ﴿النساء/ ۱۲۳-۱۲۴.

له نایه ته کانیش را دیاره که ریگه ی سه رکه وتن له دنیا دا هه مان ریگه ی سه رکه وتنه له قیامت و لیکدانان برتین.

نهوانه‌ی له دنیادا ده‌بنه جینشین و بالا ده‌ست ده‌بن:

﴿الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾: نهوانه‌ی له‌تیوه‌ی پروایان هه‌یه و
ناکار چاکن. ﴿النور/۵۵.

﴿وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ﴾: هه‌ر مرۆیه‌ك-نیتر
بێ یان مێ- هه‌ر هه‌ینده‌ی خاوه‌ن باوه‌ر و ناكارچاك بێ. ﴿النساء/۱۲۴.

نهوانه‌ش له‌سه‌ر كه‌وتوانی قیامه‌تن.

ئهمه‌ش سه‌یر نیه له‌ ئاینێك كه‌ دنیا بكاته كێلگه‌ی قیامه‌ت و، به‌ریا كرده‌نی
حوكمی خودا له‌سه‌ر زه‌وی و، وه‌دییه‌تانی دادگه‌ری په‌روه‌ردگار و، زانسته‌خوازی،
گه‌ران به‌زه‌ویدا به‌دوای بژیوی و، به‌ چاكه‌ مامه‌له‌ی كه‌سوکار و، خۆسازدان بۆ
دوژمنانی خوا و، هه‌لگرتنی ناكاره‌ به‌رزه‌كان.. بكاته به‌شێك له‌ په‌رستن، كه‌ وه‌ك
نوێژ و رۆژی و زه‌كات و حج داواكراوه.^۱

هه‌رچی رێگه‌ی مورجینانیشه، كه‌ كرده‌وه له‌ پروا ده‌باته‌ ده‌ره‌وه و، له‌ چه‌مکی
په‌رستن ده‌بیاته‌ ده‌ره‌وه، ئه‌وه له‌ دنیا و قیامه‌ت پێكه‌وه رێگه‌ی دۆزاندنه‌:

﴿قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَيْ شَاكِلَتِهِ﴾: بێژه‌ ره‌فتاری هه‌ر كه‌سێ به‌پێی ناكارێ
خۆیه‌تی. ﴿الاسراء/۸۴.

﴿وَلِكُلِّ دَرَجَاتٌ مِّمَّا عَمِلُوا﴾: بۆ هه‌ر كه‌سێ به‌رانسه‌ر به‌ كرده‌وه و ناكارێ
خۆی. ﴿الأنعام/۱۳۲.

۱ له‌ (چه‌مکی دنیا و قیامه‌ت) به‌وردی باس له‌م واتایه‌ ده‌كه‌ین.

بہ ندی سخیم

محمد علی قنلاوف

محمد بن عبد الله بن زین العابدین

برواهی‌تان به قه‌زا و قه‌دهر به شیخی سهره‌کی بیروباوه‌ری موسلمانه، هه‌روه‌ک
فه‌رموده‌که‌ی جبریل رونی ده‌کاته‌وه: ((الْإِيمَانُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ
وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْقَدَرِ كُلِّهِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ: بروا نه‌وه‌یه که باوه‌رت به‌خودا و
به‌فریشته‌کان و کتیبه‌کانی و پدیامبه‌ره‌کان و رۆژی دواپی و قه‌دهر هه‌بی به‌چاک و
خراپییه‌وه)).^۱

نه‌مه‌ش یه‌کیکه له‌سیماکانی نه‌م ئوممه‌ته له‌میژوه‌ه درێژه‌که‌یدا.

نه‌م چه‌مکه له‌هه‌ستی یه‌که‌مین نه‌وه‌کانی نه‌م ئوممه‌ته هه‌یژیکه پالنه‌ری
بنیاته‌ری جوئینه‌ر بو، به‌قه‌د نه‌وه‌ی له‌هه‌ستی نه‌وه‌کانی دواپین هه‌یژیکه سلبی
روخینه‌ری شه‌رمه‌زارکه‌ر بو، کاتیک چه‌مکی قه‌زا و قه‌دهر له‌هه‌ستی نه‌م نه‌وه‌یه‌دا
له‌وینه‌ راست و دروسته‌که‌ی خۆی لایدا که نه‌وه‌کانی پیتشین پیتی ژیاون و بنیاتیان
ناوه و ناوه‌دانیان کردۆته‌وه و پیتی جولاون.

وینه‌ی به‌رچاو و روکه‌شیش^۲ له‌هه‌ردوو حاله‌تاندا هه‌ریه‌که، به‌لام له‌راستیدا
جیاوازیه‌کی گه‌وره له‌نیوانیاندا هه‌یه.. هه‌روه‌کو نه‌و جیاوازیه‌ی له‌هه‌مو شتیکی
ژیانی نه‌م ئوممه‌ته‌دا رویداوه!

۲ روکه‌ش: ظاهر.

۱ أخرجه الشيخان .

بیژهی^۱ شایه قمان که به سهر زاری یه که مین نه وه کانی موسلماناندا ده هات هر هه مان نهو بیژانهن که به سهر زاری نه وه کانی دوا بین دا تیپه ریون (أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمداً رسول الله)، به لآم شاده ی نه وه ی یه که م زهوی ده هه ژاند و ده یبزواند چونکه به مایه^۲ ته واور و بارگهی^۳ ته وای خوئی له سهر زه ویدا کاریده کرد و، که چی شاده هیتانی نه وه کانی دوا بی هیچ شتیکی له زه ویدا به ره م نه هیتا، به لکو ته نانهت نه ی توانی پاریزگاری له بونی نیسلامی بکا به رام بهر هیرشی عهسکه ری و سیاسی و نابوری و به رام بهر هیرشی هزری که له هه ره هه مو نه وانه ترسناکتره، نه مهش چونکه نه و واژه یه نه مایه ی مابو نه بارگه!

جولانه وه کانی نوژییش له راوهستان و دانیشتن و رکوع و سوژده و قورشان خویندن و دوباره کرد نه وه ی چند گوفتاریک، له وه ته ی هدییه تا نه مرۆ هیچ شتیکی لی نه گۆراوه، به لآم کاتیک قامه تی نه و نوژده ده کرا، بانگه وازی بونی نومه تیکی زیندوی به هیزی شکۆداری ده کرد، چونکه به خوئی له حه قیقهت چۆنه به و شیوه یه نه نجام ده درا و، نومهت داخوایه کانیشی به چی ده هیتا، جا بانگه وازی بونی نومه تیکی ده کرد که له جیهانی واقیعه دا مه بهستی بونی مرۆفایه تی وه دیهیتابو، پاشانیش به سهر هه مو نومه تیکی دا زالبو که نه م بونه ی به وینه ی راستودروستی خوئی نه هیتابوه دی، نه مهش هیتانه نارای^۴ سوننه تی خوا بو له سهر زهوی:

﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾ له زه بوردا که له پاش ته ورات بو نویمان نه م زه مینه هه ره بو عه بده هیتا کانی نیتمه ده میتی. ﴿الأنبياء/ ۱۰۵﴾

۲ مایه: رسید.

۱ بیژه: لفظ.

۴ نارا: وجود.

۳ بارگه: شحنة.

هروه‌ها هینانه‌دی به‌لئینی تاییه‌تی خوا بو بۆ نهم ئوممه‌ته:

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ
كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم
مِن بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا: خوا به‌وانه‌ی له‌ئیه‌وه‌ پروایان
هه‌یه‌و. ئاكار چاكن، به‌لئینی دا: لهم زه‌مینه‌ ده‌یانكاته‌ جینگه‌نشین، هه‌روه‌كو چۆن
ئه‌وانه‌ی به‌ر له‌وانی كرده‌ جینشین، دینه‌كه‌شیان-كه‌ خۆی په‌سه‌ندی كرده‌وه‌- هه‌ر
بۆیان داده‌مه‌زینتی و ترسه‌كه‌شیان بۆ ده‌كاته‌ دلئیبایی، تا ته‌نیا من به‌رستن، هه‌یچ
شتیكیش به‌ شه‌ریکی من نه‌زانن. ﴿النور/ ۵۵.

باوه‌ری قه‌زا و قه‌ده‌ریش به‌هه‌مان شیه‌وه‌.. وینه‌ و روكه‌شه‌كه‌ی بریتیه‌ له‌بونی
پروا به‌وه‌ی كه‌ هه‌رچی لهم گه‌ردونه‌ و له‌ ژبان‌ی مرۆڤدا روده‌دا به‌ قه‌زا و قه‌ده‌ری
خواه‌یه‌، له‌ تیکرا‌ی نهم گه‌ردونه‌ پانوپۆره‌ و له‌ ژبان‌ی مرۆڤیش له‌ قه‌ده‌ری خوا
بترازی هه‌یچ شتیکی دی رونادا.

﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ: نيمه‌ هه‌مو بونه‌وه‌رمان به‌ قه‌ده‌ر و نه‌ندازه
نافراندوه‌. ﴿القمر/ ۴۹.

﴿مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ
نُزَّلَ بِهَا إِنْ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ: هه‌ر به‌لایه‌ك روده‌دا لهم سه‌ر زه‌مینه‌ و هه‌ر
به‌لایه‌ك كه‌ به‌سه‌ر خودی خۆتان دئ، به‌ر له‌وه‌ی وه‌دی به‌ئین، له‌ ده‌فته‌ریكدا
نوسراوه‌ و نه‌مه‌ لای خوا ناسانه‌. ﴿الحديد/ ۲۲.

﴿مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِن بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ
عَلِيمٌ: كه‌س هه‌یچ به‌لای به‌سه‌ر نایه‌، مه‌گه‌ر خوا فه‌رمان و ئه‌یزن بدا، هه‌ر كیش
پروای به‌ خوا بی، دلی شه‌ره‌زای خۆی ده‌كا، خوا هه‌مو شت ده‌زانن. ﴿التغابن/ ۱۱.

﴿قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ﴾

بلئی بیجگه له وهی خودا بۆی نویسیین توشمان نایه. ههر نهو سهروهی ئیتمهیه و پیتیسته خاوهن باوهپران ههر خو به خودا بسپیترن. ﴿التوبة/ ۵۱﴾.

بهلام نهو جیاوازیه گه وهیهی له حهقیقهتی ئهه بیره و باوهپرده (قهزاو قهدهر)، له نیوان نهوه کانی پیشین و نهوه کانی پاشین بریتیه له جیاوازی نیوان پشت به خوا بهستنی نهوه کانی پیشو له گهل ئهه دهست بهردانه وهی له سهرده می بهرتنگ بونهوه^۱ و، پاشان له سهرده می سه ره ولیژی بونهوه^۲، نهو جیاوازیهش بچو کتر نیه له جیاوازی (لا إله إلا الله) و، جیاوازی نویژ و په رسته نه کانی دیکه له نیوان ئهه نهوانه و نهوه کانی پیشو!

موسلمانی یه کهم پروای بهوه هه بو که ههرچی به سهری بی یا له گهردوندا روبدا به قهزاو قهدهری خواجه و، هیچ شتیکیش قهدهری خودا ناگۆزی که ههر له نهزه له وه له له وحی مه حفوزدا تۆماره.

پاشان له ده ره نجامی نهو پروایهیدا به خۆی ده گوت: ئایا نه گهر چومه گۆره پانی جهنگ و کوژرام به هۆی چوغه بو ئه وهی که ده کوژریم؟ یا خود قهدهری خواجه و به سهرمدا رهت ده بی، خو نه گهر له وهی شه هیدی بو نویسیم نهوا- به قهزا و قهدهری خوا- ده کوژریم، نه گهر گه رانه وه شی له چاره دا نویسیم نهوه ده گه پریمه وه؟ پاشان نه من نه گهر خوا مردنی بو نویسیم نهوا له م شوینه شمدام ههر ده مرم بی نه وهی بو شه ریش بچم.. جا گهر و ابی چ ههیه له جهنگ دوام بخا؟ ترسی مردن که له ههر باریک بی ههر قهدهره؟ یا ترسی نازار کیتشان که له ههر باریکدا بی ههر نه وه ندهم بهر ده که وهی که خوا له قهدهری خۆی خه ملاندویه تی؟ نه خیر با به ره و

۲ سه ره ولیژی بونهوه: الانحدار.

۱ بهرتنگ بونهوه: الانحسار.

به جیگه یاندنی فەرزى پەروردگارمان بچین و، لەو هوش بترازی که خوا له چاره مانى نوسیه هیچمان به سەر نایى، هەر خودا گه وره مانه و با پروادارانیش پشت به خودا بیهستن، نه و جا به گیانیکی نازاد و مەردانەوه ده چیتسه شهڕ و نابەزى و بویری دەنوینى، خوداش به هۆى وى قەدەرى خۆى لەزه ویدا بەرپا ده کا و، ئەم ئاینەى پى سەر ده خا و بالا دەستی ده کا، پاشان قەدەرى خوا به سەر ویشدا بەرپا دەبى و، یا شه هید دەبى یا سەر ده که وى.

﴿قُلْ هَلْ تَرَبُّوْنَ بِنَا اِلَّا اِحْدَى الْحُسَيْنِيْنَ﴾ بلى ناخۆ چاره نۆرن جگه له يەكئى لەو دوانەى كه هەردوکیان باشە كانن (یا شه هید بون، یا سەر که وتن)، شتیکی ترمان توش بى؟ ﴿التوبة/ ۵۲﴾

كاتيك دەرونى دپوو و پروا لاوازه كانیش له پاش دوپانى جەنگى نوحد شپزه بو، چەند ئایەتیکی پیروژ دابەزین بریاری ئەم حەقیقەتە یاندا و دوپاتیان کردوه و لە دل و دەرونى پروادارانیاندا چەسپاند:

﴿ثُمَّ انزَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِ الْغَمِّ اَمْنَةً نُّعَاسًا يَعْسَى طَائِفَةٌ مِنْكُمْ وَطَائِفَةٌ قَدْ اَهَمَّتْهُمْ اَنْفُسُهُمْ يَظُنُّونَ بِاللّهِ غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ يَقُولُونَ هَلْ لَنَا مِنَ الْاَمْرِ مِنْ شَيْءٍ قُلْ اِنَّ الْاَمْرَ كُلَّهُ لِلّهِ يُخْفُونَ فِي اَنْفُسِهِمْ مَا لَا يُبْدُونَ لَكَ يَقُولُونَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الْاَمْرِ شَيْءٌ مَا قُتِلْنَا هَاهُنَا قُلْ لَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ اِلَى مَضَاجِعِهِمْ وَلِيَبْتَلِيَ اللّهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ وَلِيُمَحَّصَ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَاللّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ پاش ئەو خەمە ئارامیەکی ناردە سەرتان که پریەتی له ئۆقرەى خەولی که وتن بۆ بەسەر هیندیکتان داها. هیندیکیشتان هەر تەنیا خۆتان لەبیر بو. ئیوهش هەر وهك خوانه ناسه کانی پیشین بیرتان له خوا ده کردهوه. ده یانگۆت ناخۆ لەم کاره چمان بۆ ده کری؟ بلى گشت کار و فەرمان

به دست خودان، نه وانه‌ی نهی‌نی دل‌یان له لای تو ناشکرا ناکه‌ن ده‌ئین نه‌گه‌ر به ده‌سته‌خۆمان بوايه، ئيمه ليره نه‌ده‌کوژراين. بلن ئيوه نه‌گه‌ر له مالى خۆشتان بان، نه و كه‌سانه‌ی كوشتنيان له‌سه‌ر نوسراوه ده‌هاتنه‌وه جيى راکشانيان. خوا ده‌يه‌وى دلتان تاقى بكاته‌وه و هه‌رچى له دلتاندا هه‌يه ده‌ريه‌اوى. خوا له رازى دله‌كانتان شاگاداره. آل عمران/ ۱۵۴.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا وَقَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ إِذَا ضَرَبُوا فِي الْأَرْضِ أَوْ كَانُوا غُزًى لَوْ كَانُوا عِنْدَنَا مَا مَاتُوا وَمَا قُتِلُوا لِيَجْعَلَ اللَّهُ ذَلِكَ حَسْرَةً فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ يُخَيِّ وَيُمِيتُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ، وَلَئِنْ قُتِلْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ مُتُّمْ لَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَحْمَةٌ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ، وَلَئِنْ مِتُّمْ أَوْ قُتِلْتُمْ لَأَلَى اللَّهِ تُحْشَرُونَ: نه‌ی گه‌لى خاوه‌ن باوه‌ران، ئيوه وه‌ك نه‌وانه مه‌بن كه خودايان نه‌ده‌ناسى و سه‌باره‌ت به براكانيان كه له‌سه‌فه‌ر يان له شه‌رى دووژمنان بون، ده‌يانگۆت نه‌گه‌ر نه‌وانه لامان مابان نه‌ده‌مردن. نه ده‌كوژران. هه‌ر بۆيه بو خودا بيكا به شاخ و داخى سه‌ر دل‌يان. خودايه كه ژينى ده‌دا و ده‌شمه‌رتنى و هه‌ركارىكى ئيوه ده‌يكه‌ن، خوا ده‌بيينى.. نه‌گه‌ر له‌رىتى خودا به‌رن، يان له‌راى خودا به‌كوشه‌ت چن دياره لى‌خۆشبونى خودا و به‌زه‌يى نه‌و زۆر چاكتره له‌و شته‌ى كۆى ده‌كه‌نه‌وه، چ به‌رن و چ بكوژرين، بيگومان كه لای خوا كۆده‌كرينه‌وه. آل عمران/ ۱۵۶-۱۵۸.

موسلمانى يه‌كه‌م ئاوه‌اى ده‌كرد كاتيك كه‌سه‌نه‌زانه‌كانى^۱ زوى ده‌پشكنى بو بلاوكردنه‌وه‌ى بانگه‌واز و، زانسته‌خوازى و، گه‌ران به‌دواى بۆيويدا و، به‌هه‌ر چوار لای زه‌ويدا ده‌سوراوه و دوچارى تركزه و ناخۆشيان ده‌بو. بنچينه‌كه له مي‌شكيدا وابو: كه هه‌نگاوباوئى و.. پشت به‌خوا به‌سته.

۱ كه‌سه‌نه‌زانه‌كانى زوى: مجاهيل الارض.

جا نهو ههنگاو بهرهو پيش هاويشتنه چون گؤږا و بوه خوگنخاندن و دانيشتن له
چاوه پروانى قهدهرى خوا؟!

* * *

ههروهها له ههستى موسلمانى يه كهه و ابو كه بپروا بون بهقهزا و قهدهر
بهبرسيى له كارهكان له كارناخا و كاتيك ههله نهنجام بدا دوچارى سزادان دهبيح.
لهجهنگى نوخوديشدا وانهكه لهدهرونى پرواداران مهزن و قول بو.

تيرهواويژهكان فرمانى سهركرده و پيغه مبهرى خوڤان ﷺ شكاند، كه فرمانى
پيكردن جيگاي خوڤان بهجى نيلسن تهناهت نهگهه بينيان وابالنده موسلمانان
راده فرپيى، بهلام كاتيك سهركهوتنه كهيان بينى و، و ايازانى شهر كوتابى پيهات و
گهيشته مبهست، دهسكهوتهكان^۱ له فرمانى پيغه مبهرى خواى ﷺ خافلكردن،
جا شوينى خوڤان جيپهشت و دابهزين، لهترسى نهوهى نهوهكو له دهسكهوتهكان
پشكيان بو دانه نرى! جا لسيره دا هاوبه شپه رسته كان بهسواري گه رانهوه و بهسهه
سوپاي موسلمانانيان داداو نارخهيان^۲ بون له لاچونى هيژه گورز وهشپينه كهى سهه
كيوى تيرهواويژان، نه مه بوه هوى دؤږان و په شوكانىكى توند له ريزه كانى سوپادا
و، برينداربونى پيغه مبهرى خوا ﷺ و، واتهوات و دهنگوى بيپروايان له باره
كوشتنى پيغه مبهه ﷺ و كاريگهه له سهه ليكدا برانى يه كيىتى سوپادا..

قورشانيش به سهركونه كردنيكى^۳ توندى پرواداران دابهزى، سه بارهت بهو
كرده وهى نهنجامياندا، ههروهها رافه^۴ و رونكردنه وه له قورشان دابهزى، نهه
نايه تانهش لهه رونكردنه وانه دابون:

۲ نارخهيان: مطمئن.

۴ رافه: شرح.

۱ دهسكهوت: غنيمه.

۳ سهركونه كردن: عتاب.

﴿أَوْلَمَّا أَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةٌ قَدْ أَصَبْتُمْ مِثْلَهَا قُلْتُمْ أَلَيْسَ هَذَا الَّذِي هُوَ مِنْ عِنْدِ
 أَنْفُسِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، وَمَا أَصَابَكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ فَبِإِذْنِ
 اللَّهِ وَلِيَعْلَمَ الْمُؤْمِنِينَ، وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا: شَاقُوا كَاتِبَ زَيَّاتَانِ لَهُ دَوْمَانِ
 بِيكْغِيشت، كه جاريكيش دو شهوندهتان زيان ليدان هيچ پرسيتان زيانه كه مان
 له چي بو؟ بلئ له خوتانه وه بو خوا بۆ همو شت توانايه. هر چي نه و رۆژه
 توشتان هات كه دو كۆمهل به يه گهين گشتي به ئيزني خودا بۆ هتا خاوهن
 باوره كان نيشان بدا. تا دوروه كانيش بناسئ. ﴿آل عمران/ ۱۶۵-۱۶۷.

بزائن شه وه به هۆي خوتانه وه بو.. له هه مان كاتيش به مؤلته و ئيزني خوا بو.
 بهرپرسيته له هه له كه له نارادايه و، پرواش به وه ي كه قهزا و قهدهري خوييه و
 هه له نارايه و.. تيكيشنا گيرين.

شه مهش يه كيك بو له مهزنترين شه شتانه ي شه م ئومه ته فيري بو و پيئي
 ده ناسرا: نه هيشتنن تيك گيران له نيوان برواي مرؤف به بهرپرسيته له كردوه كانن
 خۆي و، پروابوني به قهزا و قهدهري خوا و، بريارداني ههردو مهسه له كه پيكره له نيوه
 دلئ مرؤف بۆ شه وه له نيوانياندا هاوسه ننگ بئ و، له كارواني سهر شه م زه مينه دا
 هاوسه نغيان پئ راگري، له ههست كردني بهرده وام به قهدهري خودا و چاوتي پريني له
 مهسه له ي گه و ره و بچوكدا دانه ده برا و، چاوه دييري كردوه كانن خۆشي لي دانه ده برا
 له پيال هه لسه نگانديان به ته رازوي هه له و راستي.

جا چۆن شه م هاوسه نغيه ناوازه يه و گۆرا و بوه خۆدزينه وه له هه مو
 بهرپرسيته كه به ناوي بروا بون به قهزا و قهدهري خوا؟

* * *

۲ خۆدزينه وه: تنصل.

۱ تيك گيران: تعارض.

ههروه‌ها له‌نیۆ ههستی ئوممه‌تی یه‌که‌م‌ین ئه‌وه‌ش چه‌سه‌پابو که ب‌روا ب‌ونی به‌قه‌زا و قه‌ده‌ر له‌گه‌ل وه‌رگرتنی هۆکاره‌کان^۱ تینگی‌گیر نابێ.

له‌لایه‌که‌وه پ‌ه‌یان به‌وه ده‌برد^۲ که خودا لهم گه‌ردونه و له ژیا‌نی مرۆف‌دا سوننه‌تی هه‌ن که گۆزانیان به‌سه‌ردا نایێ، له‌گه‌ل ئه‌وه‌ش که خودا-ی به‌رز و بالا‌ده‌ست- سوننه‌تی سه‌رئاسای^۳ هه‌یه که ده‌توانی هه‌مو شتی‌ک دروستبکا و نه‌نجامی بدا و، هه‌یچ رینگ‌ر و ببه‌ربه‌ستیکیشی نیه، چونکه ویستی خودای مه‌زن له‌هه‌موو کۆتیک ره‌ه‌ایه، به‌لام خودای خاوه‌ن توانای بێ سسنوور قه‌زای وابوه که سوننه‌تی به‌ریای له ژیا‌نی دنیا‌دا جینگی‌ر و نه‌گۆز بێ و، سوننه‌ته سه‌رئاساکه‌شی ناوارته‌بێ^۴، هه‌ردوکیشیان په‌یوه‌ستن به‌ویستی خودا.

• هه‌ر بۆیه هه‌ستی ئه‌وان وابو که هه‌ر ده‌بسی له‌گه‌ل سوننه‌ته به‌ریاکان‌دا ب‌سۆن نه‌گه‌ر بیان‌هوی بگه‌نه نه‌نجامی‌کی دیاریکراو له واقیعی ژیا‌نی خۆیان، واته پ‌تیسته ئه‌و هۆکارانه وه‌رگرن که ده‌یانگه‌یه‌نیته نه‌نجامه‌کان به‌پیتی سوننه‌ته به‌ریاکان. خوداش زۆر به‌راشکاوی ئه‌مه‌ی له کتیبی خۆیدا رونکردۆته‌وه.

خودا قه‌ده‌ری وابوه بۆ دینی خۆی که سه‌ریکه‌وی و له‌زه‌ویدا بالا ده‌ست بێ و، قه‌ده‌ریشی وابوه که فیل و ده‌هۆی ب‌ی‌پروایان سه‌رنگوم بێ:

﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَسَوْ
كَرَهُ الْمُشْرِكُونَ﴾: ئه‌و خودایه پ‌یغه‌مبه‌ری خۆی به‌ری‌کرد، بۆ ر‌یبه‌ری و راگه‌یان‌دنی دینی راست، تا سه‌ری خا به‌سه‌ر هه‌مو دینه‌کان‌دا. جا با ب‌ته‌په‌رسته‌کانیش پ‌ی‌یان ناخۆش بێ. ﴿الصف/۹﴾.

۲ په‌ی پ‌ی‌بردن: ادراك.

۱ وه‌رگرتنی هۆکاره‌کان: اتخاذ الاسباب.

۴ ناوارته: استثناء.

۳ سه‌رئاسا: خارق، معجز.

﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَبَقُوا إِئْتَهُمْ لَا يُعْجِزُونَ﴾ خوانه ناسان وا بیر نه بهن
وه پیش که وتون، نه وان نیمه نابه زینن. ﴿الأنفال/ ۵۹﴾.

ناتوانن توانای خودا له کاریخن و بیسه زینن که سه رکه وتنی بو دینی خوی
نوسیوه و، وه پیش قه ده ری خوا ناکه ون، هر قه ده ری خوا پیش ده که وی و هر
ویستی خودا دیته جی.

له گهل نه وه شدا نایا خودا پتی گوتون: ماده مه کی من قه ده رم بو دینی خوم
سه رکه وتن و بالا دست بونه، نیوه دانیشن و چاوه پتی وه دیهاتنی قه ده ری من بن،
که بیگومان هر دیته دی؟ نه خیر! به لکو- له هه مان نه و کاتی که قه ده ری نوسراوی
خوی ده رباره ی تم ثاینه پیناساندن و پتی راگه یاندن که بیگومان هر دیته دی-
پییانی گوت که هر ده بی جهاد بکن و خویان ساز و ناماده کن:

﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَبَقُوا إِئْتَهُمْ لَا يُعْجِزُونَ، وَأَعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ
مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا
تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا
تُظْلَمُونَ﴾ خوانه ناسان وا بیر نه بهن وه پیش که وتون. نه وان نیمه نابه زینن.. تا بو
ده کری چک و جبه خانی شهر و نه سپی سواری پهیدا بکن، دوژمنی پی بترسینن،
که دوژمنانی خوداشن، غهیری وانیش دوژمنتان هه ن نایان ناسن، به لام خودا
دهیان ناسن، هر مالیکی له راهی خودای بهخت کن، خودا ده بیژیریتسه وه و هیچ
ناهه قیتان لی ناکری. ﴿الأنفال/ ۵۹-۶۰﴾.

﴿إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ﴾ نهی گدلی خواوه ن باوه ران، نه گه
یاری خودا بکن، خوداش یاریده تان ده دا و له بر نه یاران نابه زن. ﴿محمد/ ۷﴾.

جا پیتویسته هۆکاره کانی سهرکهوتن دابین بکرتین، ههر چهنده که سهرکهوتنیش قهدهرتیکی برپاردراو بئ له لایهن خواوه.

به مشیویه له ههستی موسلماندا برپابون به قهدهری خوا و، برپابونی به وهی که ههرده بئ کار بهو هۆکارانه بکات که به پیتی سوننه تی خودا نامانجه کان ده خه نه دهست، هاتنه پالیهک و کۆبونه وه، شه گهر شه نوممه ته وازیشی لی نه هینرا تا به هۆکاره کان بجه له تی و، واتیبگا-ته نیا خودی هۆکاره کان- ده بنه هۆی گه یشتنه شه نجام به دور له قهدهری خودا، ههر وه که جاهیلیه تی شه سهرده مه تی که وتوه، وانه و په ندی حونه ییش بۆ شه وه بو شه مانایه له دهرونی برواداران بجه سپینتی.

﴿يَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبْتَكُمْ كَثُرْتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمْ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُم مُّدْبِرِينَ، ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَنْزَلَ جُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ: رُؤْي حونه ییش ههروه ها، که ههر چهنده به زۆری خۆتان ده نازین، که چی هیج به هره ی بۆ نه دان. شه زه مینه گو شاده تان لی ته نگ هه لات. له دواییدا هه موو پاشه کشته تان کرد و به ره ودوا گه رانه وه. پاشان خودا دل نیایی بۆ پیغه مبه ره که ی خۆی و برواداران به ری کرد و زۆر پیشمه رگه شی دابه زاند که نه تان ده دین، خوانه ناسانی سزادا و سزای خوانه ناسه کان ههر شه مه یه. ﴿التوبة/ ۲۵-۲۶.

شه مهش یه کیک بو له چه له نگترین شه وشتانه ی شه نوممه ته فیری بو له سه ری پهروه ره بو، تا له کاروانه که ی سه ر زه مینی له نیوان دهست بهردانه وه به بئ وه رگرتنی هۆکاره کان و، له نیوان پشت بهستن به هۆکاره کانداهوسه نگ بی.

جا چۆن شه هوسه نگیه ناوازه یه به ره و سلبیه تیکی ته واو گۆرا له گه ل دهسته بر داریون له وه رگرتنی هۆکاره کان به ناوی پشت به خوا بهستن؟

پاشان له ههستی نومهتی به که مین دا خۆدانه دهست قهدهری خوا و کارکردن بۆ
گۆرپینی واقعیکی خراب کاتیک هه بوی، پێچهوانه نه بون.

هه موو شتیك له م بونه دا و له ژیا نی مرۆفدا به قهزا و قهدهری خودا روو ده ده ن،
ئه مه له ده رونی بروداراندا نه مشتومری هه لده گرت و نه جیگهی گومان بوو.

کاتیک واقعیکی خرابیش له ژیا نی خه لکیدا ده بی، شه و واقعیه به قهزا و
قهدهری خوا به و، جا شه و واقعیه هۆکاره که ی له لای خه لکه وه بی وه که شه وه ی روژی
ئو خود به سه ر بروداراندا هات به هۆی سه ری پێچیکردن له فەرمانی پێغه مبه ر ﷺ یا
له باریکدا بی که هیه چ به رپرسی تیه کیان تیدا نه بی، وه که تا عونی عه مه واس له
روژانی جینشینی عومه ری کو ری خه طاب ﷺ (له وان روژانیشدا نه هۆیه کانی
تا عون ناسرابون نه چۆنیه تی چاره سه کردنی، بۆیه له و کاتدا به رپرسی تیه که ی
نه ده که وته سه ر که س)، یا تا قیکردنه وه یه که بی له لایه ن خودا وه بۆ بروداران
مشتوما ل کردن و هاویرکردنی ههروه که له ماوه کانی تا قیکردنه وه ی نه زموندا
روده ده ن که به سونه تیک له سونه ته کانی خودا دینه گۆری:

﴿أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ، وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ
مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ: ناخۆ مهردم لایان وایه
هه ر که س بلێ ئیمه با وه رمان هی ناوه، ئیتر وازیان لی ده هی نری و توشی هیه چ
نه زمونی نابن؟ ئیمه شه وان ی به ر له مانیشمان به تا قیکرده وه، بێگومانه خوا
شه وان ی که راستیان گو ت، شه وان هه که درۆزنن، دیاری ده کا. العنکبوت/ ۲-۳.

ئه مه و هه مو روداو یکی ش که له سه ر زه وی خه لک به سه ریاندی، هه مو ی به قهزا
و قهدهری خوا به.

به‌لام خدا فرمانی به‌خه‌لکی نه‌داوه تا خو بده‌نه ده‌ست قه‌ده‌ری خوا به‌واتای کارنه‌کردن بو گۆرینی نه‌و واقیعه خراپه‌ی که‌تیی که‌وتون، به‌لکو وا فرمانی پی‌کردون که خو بده‌نه ده‌ست قه‌ده‌ری خوا (یا بوی ملکه‌چ بن) به‌واتای رازیون به‌وی که تازه رویداوه وه که‌ده‌ریکی حه‌می که نه‌ده‌کرا خوئی لی لادری، به‌لام له‌دیار دانیشن و نه‌گۆرینی، یا هه‌ولنه‌دان بو گۆرینی، نه‌وه مه‌سه‌له‌یه‌کی دیکه‌یه و خدا نه فرمانی پی‌داوه و نه‌خه‌لکی بو هانداوه و، نه‌هیچ په‌یوه‌ندیسی به رازیون هیه به‌و شته‌ی که رویداوه وه که‌ده‌ریکی حه‌می له‌لایه‌ن خوداوه.

با نه‌و سی نمونه‌یه وه‌رگرین که ناماره‌مان پی کردن.

کاتی که دۆرانی نو‌حود رویدا، هۆیه‌که‌ی له‌لایه‌ن برواداران‌ه‌وه بو، له هه‌مان‌کات به قه‌ده‌ریکی خوداش بو:

﴿قُلْ هُوَ مِنْ عِنْدِ أَلْفُسُكُمِ إِنَّ اللَّهَ عَلَيَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، وَمَا أَصَابَكُمْ يَوْمَ التَّقَى الْجَمْعَانَ فَيَاذَنَ اللَّهُ: بَلَى: له‌خۆتان‌ه‌وه بو خوا بو هه‌موو شت توانایه.

هه‌رچی نه‌و رۆژه توشتان هات، که دو کۆمه‌ل به یه که‌گیشتن گشتی به نیزی خودا بو. آل عمران/ ۱۶۵-۱۶۶.

خودا داوای له‌برواداران کردوه که ته‌سلیمی نه‌و قه‌ده‌ره بریارداروه بن:

﴿فَأَنبَأَكُمْ عَمَّا بِهِمْ لِكَيْلًا تَخْرُتُوا عَلَيَّ مَا فَاتَكُمْ وَلَا مَا أَصَابَكُمْ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ، ثُمَّ أُنزِلَ عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِ الْقَمِّ أَمْنَةٌ لَعَسَا يَغْشَى طَائِفَةً مِنْكُمْ...: جا خوا جه‌زای خه‌می هه‌ر به خه‌م دان‌ه‌وه. نه‌کا له‌به‌ر نه‌وه‌ی وا له‌ده‌ستان چوه و نه‌وه‌ی که‌وا توشتان بوه خه‌فه‌ت بخۆن، خودا له‌و کارانه‌ی ده‌یکه‌ن ناگاداره. پاش نه‌و خه‌مه نارامیه‌کی ناره‌ده سه‌رتان که پرپه‌تی له ئۆقره‌یی خه‌ولی که‌وتن بو سه‌ر هیندیکتان داها. آل عمران/ ۱۵۳-۱۵۴.

به‌لام نایا داوایان لی‌کرا خوْ بده‌نه ده‌ست نهو دۆرانه‌وه لی‌ی دانیشن و هه‌ولنه‌ده‌ن نهو هه‌لوئیسته خراپه بگۆرن که خوْیان تیدا دیته‌وه، به‌بیانوی نه‌وه‌ی که قه‌ده‌ریکی خودایه و هه‌رچه‌ندیان هه‌ولدا‌با لی‌ی ده‌ریاز نه‌ده‌بون؟!

نه‌خیر! پی‌غه‌مبه‌ری سه‌رکرده و مامۆستا ﷺ له‌و هه‌لوئیسته‌دا هه‌لسوکه‌وتیکی وای نواند به‌لگه بو بۆ ئاراسته‌یه‌کی ته‌واو جیا‌واز له‌م گو‌مانه، که موسلمانانی به‌برینه‌کانیا‌نه‌وه -کۆ کرده‌وه تا دو‌باره رویه‌روی دو‌ژمن بینه‌وه، هیتشاکه‌ش کاریگه‌ری دۆراندن نه له‌جه‌سته‌کان کۆتایی هاتبو نه له‌ده‌رونه‌کان! خوداش ئافه‌رینی له هه‌لوئیستی پروادا‌ران کرد که به‌پیر فه‌رمانی خودا و پی‌غه‌مبه‌ره‌که‌یه‌وه چون پاش نه‌وه‌ی توشی ناخۆشی هاتن:

﴿الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقُوا أَجْرٌ عَظِيمٌ، الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ، فَانقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ لَمْ يَمَسْسَهُمْ سُوءٌ وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللَّهِ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ: نه‌و که‌سانه‌ی که له‌پاش بریندا‌ربونیش فه‌رمانی خوا و پی‌غه‌مبه‌ریان به‌جی‌هینا، بۆ نه‌وانیان وا کاری چاکیان کرده له خواترسان. پادا‌شتیکی گه‌وره هه‌یه. نه‌و که‌سانه‌ی پی‌یان وتن: گه‌له‌کۆمه‌کیتان لی‌گراوه و به‌پانه‌وه دینه سه‌رتان. نه‌شی ترستان لی‌یان هه‌ب، باوه‌ریان به‌هیزتر بوه و گو‌تیا‌ن: ئیمه هه‌ر خودامان بی به‌سمانه و چاکترین پشت و په‌نامان ته‌نیا نه‌وه، هاو‌رپی ده‌گه‌ل نیعمه‌ت و چاکه‌ی خودا-بی‌نه‌وه‌ی توشی زیان بن- گه‌رانه‌وه و هه‌له‌وه‌دای ره‌زای خودا بون، هه‌ر خوداشه چاکه‌ی گرینگی به‌ده‌سته. ﴿آل عمران/ ۱۷۲-۱۷۴.

ئەوانە ئەو كەسانەن كە بەقەدەرى خودا دۆراندىيان (ئەگەر چى لەھەمان كات
 ھۆيەكەى لەلای خۆيانەوہ بىچ) دەلتىن: (حسبنا الله ونعم الوكيل). ئەوان پشت
 بەخو دەبەستىن تاكو لە واقىعە خراپەكەدا بەرەو واقىعەىكى نوئ دەرچن و، قەدەرى
 پىشوى خوداش رى ئەوھيان لىناگرئ كە روہ قەدەرىكى نوئ ھەنگاۋ بنىن! جا
 ئەگەر يەكەم قەدەرى خوا بەھۆى ھەلەى خۆيانەوہ توشيانھاتبى، ئەوا ئەوان
 چاۋدەپرنە قەدەرىكى دىكەى خودا بەھۆى كەدەوھىەك كە بەو ھىۋايە ئەنجامى
 دەدەن، ئەو كەدەوھىەش برىتيە لە ۋەلامدانەوہى فەرمانى خودا و پىغەمبەر، واتە
 بەرەفتارىكى دروست پاش ئەو رەفتارەى كە ھەلەى تىكەوتبو، ئەمەش برىتيە لە
 ۋەرگرتنى ھۆكارەكان لەگەل پشت بەستىن بەخو، بەمشىۋەيە لە ھەستى ئەواندا
 خۆدانە دەست قەدەرى واقىعەى خوا لەگەل كاركردن بۆ گۆرانكارى تىكگىر نەدەبو.

لەتاعونى عەمەواسىشدا. خەلىفە ﷺ ھەۋالى تاعونەكەى زانى فەرمانى بە
 سەربازەكاندا بلاۋەى لى بكن، ئەبوعوبەيدەى كورپى جەپراح ﷺ گوتى: (ئەوہ تۆ
 لە قەدەرى خواۋە ھەلدىئى؟! عومەر گوتى: (لەقەدەرى خواۋە ھەلدىم بۆ قەدەرى
 خوا!)

ئەمەش دەرىپىنىكى رەوانە و بەلگەى ئەوھىە كە خەلىفە ﷺ زۆر بەقولى لە
 دۆزى قەزاوقەدەر گەيشتو، تاعونەكە قەدەرىك بو بەپراستى دابەزىبە سەر
 خەلكى، بەلام ھىشتا توشى عومەر و لەشكرەكەى نەبىو، بۆيە كاركردن بۆ
 خۆلىپاراستنى كارىكى واجبە و، كاتىك خۆپاراستنەكەش دىتە دى ئەوئش ھەر
 قەدەرى خوايە. چونكە قەدەرى خودا بەتاعون رى لە قەدەرى خوا بەرزگاربون لە
 تاعون ناگرئ! عومەرىش ئەو ھۆكارانەى ۋەرگرت كە پىيۋابو دەيانگەيەنئتە دەرباز
 بون، جا ھەر بەقەدەرى خوا رزگاربان بو.

لهو تاقىکردنمورهش که موسلمانان لهسهر دهستی قورهيش دوچارى بون که بهخوى سوننهتيکه له سوننهتهکانى خوا و له هيچ کومه له پرواداريك دانهپراوه که لهسهرتاي بانگهواز و پيش بالا دهستبون روبهروى جاهيليهت دهنهوه- تاقىکردنموره که بهقهدهرى خوا رويدا و، بو حيكهتيکيش کهخودا دهيزانسى و دهيهوى:

﴿فَلْيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلْيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ﴾: بينگومان خوا نهوانهى که راستيان گوت، نهوانهش که دروژنن، ديارى دهکا. ﴿العنكبوت/۳﴾.

جا نايا نهمه له ريگه پيغمبهر ﷺ و پرواداران گرت که ههولى گورانكارى بدهن؟ جاريك بهداواکردنى يارمهتى له ههندي هاوبهشپهرستان و، جاريك بهکوچکردن بهروو حهبهشه، تاكو له کوتاييدا مؤلتهتى كوچکردن روو مهدينه درا؟ نهخير! نهزمون و تاقىکردنمورهكان بهقهدهرى خوا رودهدهن و بهپي سوننهتيك له سوننهته حهتميهكانى خوا بون، ريگه له ههولى خولى دهريازکردن ناگرن، ههركاتيكي يهكيك لهم شتانه روو ددها، نهوه به قهدهرى خودايه و، که ههولهكانيش نوشوستى ديين،^۱ نهويش ههر بهقهدهرى خودا دهبيت!

بويه لهههستى نومتهتى يهكهم، واجبيتي خودانه دهست قهدهرى خوا لهگهل ههولى گورانكارى بههيواي گهيشتنه قهدهريكي تازه لهلايمن خوداوه، دژ بهيهك نهبون و تيكنهدهگيران، نههمش لهوشاكارانهبو که نهم نومتهتى لهسهر پهروهرده بو تاكو هاوسهنگى پي راگري له نيوان سلبيهتى خودانه دهست که ويست و نيراده تيكدهشكيتي لهگهل نهو نارهازه سهركيشه^۲ که تهسليم بون ناناسى.

۱ نوشوستى هينان: اخفاق.

۲ سهركيش: جامع.

نم هاوسه‌نگیه چۆن گۆڤا و بوه دانیشتن و وازه‌ینان له گۆڤانکاری به‌بانگه‌شهی
خۆدانه ده‌ست قه‌ده‌ری خوا؟

* * *

بیروباوه‌ری قه‌زا و قه‌ده‌ر له شیوه‌ راست و دروسته‌که‌ی خالی هاوسه‌نگی هه‌ره
مه‌زن و ناوازه‌ ده‌نوینێ له هه‌ستی مرۆفی موسلمان که ژبانی خۆی به‌پیتی نم
بیروباوه‌ره به‌پێوه ده‌با.

چونکه سه‌ره‌رای ئه‌وه‌ی که حه‌قیقه‌تیکه به‌خودی خودای پاک و به‌رزوه
به‌یوه‌سته له‌گه‌ڵ ناو و سیفه‌ت و کرده‌وه‌ پیرۆزه‌کانی، به‌م پیتی له‌ بنچینه‌کانی
بیروباوه‌رپیشه‌و، له‌گه‌وه‌ه‌ری (لا إله إلا الله)یه، چونکه هه‌ر تیروانینیك به‌وه‌ی که
شتیک خودا ته‌قدیری نه‌کردبێ له‌ مولکی خودا روده‌دا بیگومان هاویه‌شپه‌رسته‌یه..
سه‌ره‌رای ئه‌مه‌ش نم بیروباوه‌ره داخوازیه‌کی زۆر مه‌زنی له‌ ژبانی به‌رواداردا
هه‌یه..

جا ئه‌مه‌ خالی هاوسه‌نگیه له‌نیوان ئاراسته‌ی جیا جیا که مرۆف ئه‌و کاته
دوچاریان ده‌بێ که ره‌فتار و فیکر و تیروانینی به‌ به‌رنامه‌ی راستو دروستی
به‌روه‌رگاریه‌وه ریک ناخری..

هه‌ستکردنی مرۆف به‌مه‌زنیته‌ی خودا و، ده‌سه‌لات و زالیته‌ی به‌سه‌ر هه‌موو
شتیکدا و، به‌پێوه‌چونی هه‌موو مه‌سه‌له‌یه‌ک به‌پیتی خواستی وی هیچ سنوریک
نیه، ئه‌مه‌ش ره‌نگه به‌وه کۆتایی بێ که مرۆف بگه‌یه‌نیته سلبيه‌تیکي شه‌که‌ت که
هیچ کرده‌وه‌یه‌ک نه‌کا و به‌هیوای ئه‌نجامدانی هیچ شتیک نه‌بێ!

هه‌ستکردنی مرۆفیش به‌خودی خۆی و، توانای کرده‌وه و هه‌لسوکه‌وت کردن و
دیتنی ئه‌و به‌ره‌مه‌ی که بیر و جه‌سته‌ی به‌ره‌مه‌ی دینێ، ره‌نگه به‌وه کۆتایی بێ

که مرۆف توشی خو به خواکردن^۱ و نکۆلی و له سنور ده‌چون بێ، وه‌ك سه‌رسام بویتك به‌ئیجابیه‌ت و کاریگه‌ریه‌كه‌ی خۆی!

له‌لایه‌كه‌ی دیکه‌وه هه‌ستکردنی مرۆف به‌مه‌زنیتتی و زالییتتی خودا و، به‌رێوه‌چونی هه‌مو شتیك به‌خواستی^۲ وی، رهنگه‌ وا له مرۆف بكا، تێكرا هۆكاره‌كان له‌بیربكا و، سوننه‌ته به‌رێوه‌چوه‌كانی په‌روه‌ردگاری بیر بجێته‌وه كه له بونه‌وه‌ر و له ژيانی مرۆفی داناوه وه‌ك تێروانینیتك بۆ شه‌و خواسته‌ی كه هه‌یج سنوریکه‌ی نیه و هه‌یج شتیك كۆتی ناكا و ناییته به‌ریه‌ستی!

هه‌روه‌ها هه‌ستکردنی مرۆف به‌رێكۆپینکی شه‌و سوننه‌تانه‌ی كه گه‌ردونیا پێ به‌رێوه ده‌چی و ژيانی خه‌لكیشی پێ به‌رێوه ده‌چی، رهنگه‌ وا له‌مرۆف بكا له‌كۆتایی تێكرا قه‌ده‌ری خوا یا له‌بیر بكا یا پشتگۆتی بجا. خو هه‌لواسینیش به‌هۆكاره‌كان وه‌كو كۆمه‌له یاسایه‌كه‌ی حه‌تمی هه‌رده‌بێ هۆكار تێیدا بگاته نه‌نجامیتك.

له‌لای سییه‌میش، هه‌ستکردنی مرۆف به‌وه‌ی كه هه‌مو كاروباریك به‌خواستی خودا به‌رێوه ده‌چی جا چ كرده‌وه‌یه‌ك بكا یان نا، وه‌ بیه‌وێ یا نه‌یه‌وێ، شه‌مش رهنگه‌ له‌ كۆتایی دا مرۆف وا لیبكا تێكرا واز له كرده‌وه‌كان به‌ینێ، وه‌ك بیه‌یواییه‌ك له‌وه‌ی كرده‌وه‌كانی کاریگه‌ریان به‌سه‌ر ره‌وتی روداوه‌كاندا هه‌بێ، یان وه‌ك رژی^۳ كرنیتك به‌و هه‌ول و ماندوبونه‌ی-كه به‌ خودی خۆی- ناگاته نه‌نجام!

هه‌روه‌ك هه‌ستکردنی مرۆف به‌کاریگه‌ری كرده‌وه‌كانی سه‌باره‌ت به‌ ره‌وتی روداوه‌كان و، به‌وه‌ی كه روداوه‌كان له‌سه‌ر بری كرده‌وه و جوړی كرده‌وه‌ی راوه‌ستاوه، رهنگه‌ به‌وه‌ كۆتایی كه مرۆف به‌كرده‌وه‌ی خۆی سه‌رسام بێ و، واگومان ببا كه

۳ رژی: ض.

۲ خواست: مشینه.

۱ خۆبه‌خواکردن: تالیه.

به‌خۆی قه‌ده‌ری خۆی دروسته‌ده‌کا و، چۆنی بخوازی ناوای داژوا!

نه‌گه‌ر هیندۆکی و ره‌به‌نایه‌تیش بینه نمونه‌ی جۆری یه‌که‌م له لاریسون که بریتیه له: سلبيه‌ت و، له‌بیرکردنی تیکرایی هۆکاره‌کان و، ده‌سته‌هلگرتن له‌کرده‌وه و به‌ره‌مه‌پێنان، نه‌وا جاهیلیه‌تی هاوچه‌رخ ناوینشانیکی زه‌قه‌ بۆ جۆری دوه‌می لاریسون که بریتیه له: هه‌ستکردنی قه‌به‌کراوی^۱ مرۆڤ به‌خودی خۆی و، خه‌له‌تانی به‌هۆکاره‌کان و، سه‌رسام بونی به‌کرده‌وه‌ی خۆی و، خه‌یالکردنی نه‌وه‌ی که به‌خۆی قه‌ده‌ری خۆی دروسته‌ده‌کا.

* * *

ئه‌وروپا (وریابونه‌وه)^۲ ی خۆی به‌دژایه‌تی کلێسا و ناین ده‌سته‌پێکرد، واته له حه‌قیقه‌تا له جاهیلیه‌تی مه‌سیحی کلێسای لاریکراو هاته‌ ده‌ری بۆ جاهیلیه‌تی هاوچه‌رخ که له‌دوایین سه‌ده‌دا گه‌یشه‌ لوتکه.

له جاهیلیه‌تی سه‌ده‌کانی ناوه‌راسته، که له ئه‌وروپا سه‌ده‌ی تاریک بون، (مرۆڤ) له‌ژێر چه‌ندین فشاری^۳ جۆراوجۆردا هاپردابو، له‌وانه‌ش فشاری کلێسا به‌سته‌مکاری روحی و فیکری و مالی و سیاسی^۴، هه‌روا فشاری ده‌ره‌به‌گ، به‌سته‌می سیاسی و ئابوری و کۆمه‌لایه‌تی له‌گه‌ڵ نه‌زانیه‌کی به‌ریلاو و، لیخنی^۵ تیروانینه‌کان و، به‌رته‌سکی ئاسۆکان و، هه‌یچ‌یوچی نه‌وشتانه‌ی بایه‌خی پێده‌دان...

۱ قه‌به‌کراو: مضخم.

۲ وریابونه‌وه: النهضة.

۳ فشار: ضغط.

۴ هاپرداو: مسحوق.

۵ نه‌گه‌ر ویستت بگه‌رتوه بۆ به‌شی (ناین و کلێسا - الدین والکنیسه) له کتیبی (پتیه‌ره هاوچه‌رخه‌کان - المذاهب الفکرية المعاصرة).

۶ لیخن: ضحل.

پاشان له لایه کوه نه وروپا روی له زانسته کانی موسلمانان کرد و، له لایه کی دیکه وه له جهنگی خاچپرستان ناموشوی کردن، بهم شیویه باره که گوزا و، (مرؤف) له وی وایلیهات ههست به بونی خوی بکا، به لام به ریکویتکی و سه قامگیری نیسلام نا، چونکه زانست و بنچینه کانی ژبیاری ماددیان له موسلمانان و هرگرت، به لام نه و هیان ره تکرده وه که نیسلام و هرگرن.

نه و جا یه کسهر له و پوره وه بو نه و پهر و هرگه پان به بی نه وه ی له خالی هاوسه نگی ناوه راست راوهستن.

بویه له جاهیلیه ته که ی چاخه کانی ناوه راست چند بونی مرؤف هاردرابو، هینده له جاهیلیه تی هاوچهرخدا ههستی به خودی خوی ده کرد و به قهده بیتاگایی له هوکاره کان به شیویه کی گشتی، هینده به هوکاره کان سه رسام بو.

ههروه ها هینده ی هیچوپوچی کار و کرده وه و، هیچوپوچی کاریگه ری نه و کرده وانه له واقعی ژباندا، به کرده وه کان و، کاریگه ریان له ژبانی خه لکیدا سه رسام بو.

نه و جا نه و پیشکه وتنه زانستی و ماددی هاته پیش که له گهل (وریابونه وه) دا له دایکبو، که نه وروپا بنچینه کانی له موسلمانان و هرگرتبو، نه و جا فوی له و سه رسام بونه کاره ساته کرد و، له جاهیلیه تی هاوچهرخدا وا به خه یال خه لکی داهات که زانست خوداوه ننده و، زانست قهده ره و، هه زانست هه موشتییک داده مه زینین و هه مو شتییک ریکده خا.

بابای نه وروپی نه فامی هاوچهرخیش ثانی به هه مو ناوه رۆک و فروسمانه کانیه وه^۱ تیپه لداوه و، له ههستی وی خودا هیچ په یوه ندییه کی به ژبانی واقعی سه زه وی

۱ فروسمان: ایما.

نهماوه، به لکو له ههستی وی هەر به خۆی-مرۆف- چۆنی پینخۆشبین بهوشیتویه
ژیان داده پێژی و، قهدهری خۆی به خۆی دهنوسی و، ههربه خۆی میژو و روداوه کان
دروسته کا.^۱

جا له پال سهراسیمه بونی به خۆی تا شه رادهیه، له هه مان کات به هۆکاره
دیاره کانیش سه رسام بو، چونکه (زانست) پیتی گوت که هه ندیك یاسای حه قمی
هه ن، شه یاسایانه له شه وروپا به (یاسا کانی سروشت) ناو براون، چونکه-که
خواه ندی کلیسیان تیه له دابو- شه و بیان ره تکرده وه که سوننه ته کانی گهردون بده نه
پال خودا، به لکو دایانه پال خواه ندیکی تازه که نه کلیسای هه یه نه شه رک، ناویان
نا (سروشت) و وه دیه پنهان و مشورگی پریان^۲ بۆ وی گه پرانده وه.

مادام له ههستی شه وانیش یاسا کان حه قمین، که واته قهدهر له تیروانینی وان
بواری نیه! جا قهدهر چ بکا کاتیك نه توانی شه شتانه بگۆری که به شیتویه کی
حه قمی روده ده ن؟! -له بیناگایی خۆشیان له بیریان چو که نه گۆری و چه سپیوی
سوننه ته کانی گهردون هەر به خۆی قهدهری خوی وه دیه پنهانه، هەر له و رۆژه ی که
ناسمانه کان و زهوی وه دیه پنهانه! -هەر له کاتی بیناگاییان- شه وشیان له ههستی
خویان لادا که خودا هەر کاتیکی بخوازی به ویستی خۆی ده توانی شه سوننه تانه
بگۆری، بۆیه له لایه ک موعجیزه و سه رناسا کانیان ره تکرده وه و، له لایه کی دی
شه وشیان نه سه لماند که بکری هەر کاتیکی خوا بخوازی تی کرای سیسته می گهردون
بگۆری!

۱ رۆژتیک له رۆژان کتیبیکی شه وروپایی به زمانی نینگلیزی- ده رچو، به ناوی (مرۆف خۆی
دروسته کا (Man Makes Himself) له گه ل کتیبیکی دیکه به نیری (مرۆف به ته نن
راهه وهستی (Man Stands Alone) واته به یه خودا!

۲ مشورگی پری: تدبیر.

پاشان که (زانست) یان فراوان بو- یا بیتاگایان فراوان بو- شهویان بو رۆنبۆوه که ژيانی مرۆقايهتی- بهلکو دهرونی مرۆقايهتی- له ژیر حوکمی کۆمهله یاسایهکی حهتین وهک نهوانه ی حوکمی گهردونی مادی دهکهن، شهو حهتیهش چوه ناو لیکدانهوهی ماددی بو میژو^۱ و، لیکدانهوهی جهستهیی بو ههستهکان^۲ و، لیکدانهوهی جنسی بو رهفتاری مرۆف^۳ و، گهلیک تیۆری کۆمهلايهتی و نابوری دیکه. هه موشی مرۆفی دهخسته بهر شهو حهتیانه.. بهلکو ده بخسته ژیر زۆر و ستهمی بیتسنوریان.

پاشان- له غهزینیکی جاهیلیانه- هه مو سهرده مهکانی رینۆینیان له ژيانی مرۆقايهتیدا پشتگوێ خست، که هه موی بهقهدهری خوا بو و، (حهتی) نه بو بههیچ بهکین لهو لیکدانهوه جاهیلیانهی که بهدور له قهدهری خوا ههولتی راقه کردنی^۴ ژيان و میژو دهدهن، ههروهک- بهقهستی^۵ - هه مو شون و کاریگهریهکی شهو سهرده مانه ی رینۆینیان له ژيانی مرۆفدا پشتگوێ خست، بهتاییهتی سهردهمی رینۆینی هه ره مدزن له نیسلامدا!

* * *

له لایهکی دیکه وه- وهک پيشتر ئاماژه مان بو کرد- گهلیک جاهیلیتی دیکه له میژودا هه بون نمونه ی لاریبونهکی دیکه بون که بریتی بون له: لاریبونی سلبی و نیکهاتنه وه و گرمۆله بون^۶، له چاوه پوانی شهوهی (خواوهنده کان) شهنجامی دهدهن و، شهو قهدهرانهی بهسهر ژيانی تاك کۆمهلانی دادههیتن..

۳ لای فرۆید.

۲ لای نه زمونگهران.

۱ لای مارکسیهکان.

۵ بهقهستی: عن عمد، عمداً، عن قصد.

۴ راقه کردن: تفسیر.

گرمۆله بون: تتوقع.

۶ و نیکهاتنه وه: انکماش.

له بوذی و هیندوکی و ره‌به‌نایه‌تی چەندین ره‌نگ و جوړ له‌و سلبیه‌ته و دانیشن و پروانه‌بونی مرۆف به‌وه به‌دیده‌کریت که خزی هیتزکی کاریگه‌ره له‌سه‌ر زه‌وی، یا کرده‌وه‌کانی کاریگه‌ریان له‌ژیاندا هه‌یه..

هه‌موی چاوی بریبوه فه‌نابونی مرۆف.. جا فه‌نابون بی له (بونه‌وه‌ری هه‌ره مه‌زن) که له هه‌ستی واندا مانای خوداوه‌ندی ده‌گه‌یاند، یا جینگۆرکی و گواستنه‌وه‌ی گیانه‌کان (تناسخ‌الارواح) بی که له دواییدا ده‌گاته فه‌نای هه‌ره گه‌وره له‌وشته هه‌ره مه‌زنه‌دا، یا فه‌نابونی جه‌سته به‌خه‌فه‌کردن^۱ و داپلۆسینی^۲ تا وه‌کو رۆح له‌زیندانه‌که‌ی نازاد بی، یان فه‌نابونی سلبی له ناو دیتزیکدا.. یا هه‌رجۆرک له جوړه‌کانی فه‌نابون! (هه‌ولتی سۆفیه‌کانیش بو (فه‌نا) له‌خودی خواوه‌نده‌وه تا (وجود) ی لی بیه‌ته‌دی له‌مه دورنیه!).

مۆرکی زۆربه‌گری^۳ نه‌و لاریبۆنانه هه‌موی بریتیه له په‌ژاره و خه‌مۆکی و په‌نگ‌خواردن له‌ناو ده‌روندا، به‌قه‌د نه‌وه‌ی مۆرکی زۆربه‌گری لاریبۆنه‌که‌ی دیکه بریتی بو له رابواردنی شیتانه و، گه‌ران به‌دوای چیژه‌کانی هه‌ست و، دورکه‌وتنه‌وه له چاککردنی ده‌رون له‌ناوه‌وه و، به‌ره‌لابون بو ده‌ره‌وه‌ی خود.

* * *

بیروباوه‌ری قه‌زا و قه‌ده‌ر به‌وینه راستودروسته‌که‌ی له ئیسلام، له‌نیوان نه‌و دو لایه پیچه‌وانه‌یه دیته‌دی، بریاری زالبۆنی سه‌رتاپاگیری خودا ده‌دا به‌سه‌ر هه‌مو نه‌وشته‌یه له گه‌ردون و له ژیانی مرۆفدا رو ده‌ده‌ن و، له‌هه‌مانکات کاریگه‌ریتی مرۆف ناسپرتیه‌وه و، کرده‌وه ناسپرتیه‌وه و، وه‌رگرنتی هۆکاره‌کانیش ناسپرتیه‌وه.

۳ زۆربه‌گر: غالب

۲ داپلۆسین: قمع.

۱ خه‌فه‌کردن: کبت.

له هواسه نگیه کی ته اوادا موسلمان پروا دیتنې که هرچی له گهردون و له ژبانی
خویدا رووده دا قهده رتیکی بریار دراوه له لایهن خوداوه، پیشته وهی که بهراستی
له واقعی مرؤفدا رویدا:

﴿ مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ
نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ: هر به لایهك روده دا لم سه رزه مینه و هر
به لایهك که به سهر خودی خوټان دئ. بهر له وهی وهدی بهیتن، له دهفته رتیكا
نوسراوه و ته مه لای خودا هاسانه. ﴿الحديد/۲۲.

له هه مانکاتیشدا پروا به وه دیتنې که ده بی کار بکا و، هوکاره کان وه رگری و،
هر قهده رتیکیش رویدا بهو هوکارانه وه په یوه سته که وه ریانده گری (یا وازیان
لیدیتنې و وه ریاننا گری)، له گه ل جوړی نه و کرده وانهی نه نجامیان ده دا:

﴿ ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ: گنده کاری نه
مه ردمه له وشکانی و ده ریا خوژی نواند. ﴿الروم/۴۱.

﴿ وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَأَقْبَلُوا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ:
نیشته جیتی نه و باژیرانه نه گهر خویان بناسیبا و خو پاریزیان، ده روازی
به ره که تمان له ناسمان و زه مینه وه به رویاندا ده کرده وه. ﴿الأعراف/۹۶.

﴿ وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ
فَدَمَّرْنَاَهَا تَدْمِيرًا: هر که ویستمان شاریك قرکهین، ده وله تمنده خوشگوزه رانه کانی
وان، دنه ده دهین بو به دد فیری و خرابکاری و له ناکاما نازاریان بو واجو ده بی
نه وساکه کا ولی ده کهین و تیکی ده هارین. ﴿الاسراء/۱۶.

پاشان هه ست به بونی خودی خوژی ده کا و، کار ده کا و، هوکاره کان وه رده گری،
به بی نه وهی که به خوژی یا به کرده وه که می یا به هوکاره کان سه رسام بی و توشی

ناشوب^۱ بى.

لەھەمان كاتىش بىرۈا بەۋە دىنىڭ كە ھەر شتىكى بەسەر دى لەلای خواۋە
تەقدىر كراۋە و ئەمەش ۋاى لىناكا دانىشى و ۋاز لە ئىجايەت و كىردەۋە و
ۋەرگرتنى ھۆكارە كان بىنى.

كاتىك ئەمە لە ھەستى ھەندىك خەلكى دژىك و بەپىچەۋانە دەچى، ئەۋە لە
ھەستى بىرۋاداردا ھاۋسەنگىيەكى جوان و ناۋازە دروستدەكات كە يارىدەۋى دەدات بۆ
گىپرانى رۆلى جىنشىنى پىگەشىتو لەسەر زەۋى و، ۋاى لىدەكات لەسەر زەۋى
كىردەۋە ئەنجام بىدا و دللىشى رۋە و خودابى لە ناسمانى.

چونكە ئەۋ ۋەك خواپەرستى ھۆكارە كان ۋەردەگىرى و، لە سوننەتە بەرىپاكانى
خوداۋە پىنگە دەگىرى و، لەھەمانكات ھەستدەكا ئەۋ ئەنجامى پىنى گەشىتۋە
قەدەرئىكە خۋاى مەزىن بىرپارى داۋە، نەك بەرۋومى ئەۋ ھۆكارانەۋى ۋەرىگرتبىن،
خودى ھۆكارە كانىش نابنە ھۆى ھەقى بۆ گەشىتنە ئەنجام، بەلكو ھۆكارە كان
بەقەدەرى خودا دەبنە ھۆى گەشىتنە ئەنجام و، ئەگەر ۋا بىخۋاى كە ھۆكار نەگاتە
ئەنجام، لەم بارەدا ھەر ۋىستى خۋاىيە دىتتە دى نەك ھەقىيەتى ھۆيەكان!

ئا ئەمەش جىۋاۋازىيە بنەپەرتى و رەسەنەكەى نىۋان مۇسلمان و ھەردوۋ لايەنە
جاھىلىيەكەى ترە كە يەكەمىيان دەپىتتە ھۆى ۋاز لەكار ھىنان و ھەست بەبەھى
بونى مۇۋقائەۋى خۆى ناكا. ھى دوۋەمىش كار دەكا و سەرسامى بە ھۆكارە كانەۋە
ۋ، ئەھەستىدا ۋەكو پەروەردگارىيان لىتھاتۋە!

مۇسلمانى بەراستى بىرۋاى بەقەدەرى خۋا لە بىرۋاى ھىچ كەسىكى دىكەى ئەم
بونە كەمتر نىيە، بەلام لەمەزنىتتى رۆلى خۆشى لەم زەۋىيە بىناگا نىيە، چونكە

۱ ناشوب: فىتتە.

قەدەرى خوا واى خواستوه كه مرؤف بكاته جېنشين له سەر زهوى و، سەرجهم ئەوهى
له ناسمانه كان و زهويش ههيه بۆى رام و كهوى بكات و، ريز و پايهى پتر له زۆربهى
وهديهينراوان بداتى و، بيكاته پەردەى قەدەرى خۆى لەزهويدا.

له لايهكى ديكه وهش، له هيچ كەس كه متر هۆكاره كان وهرناگرى و، له توندترين
ئەو كەسانەى كه هۆكاره كانيش وەرده گرن كه متر ههست بهياساى هۆ و ئەنجام ناك،
بهلام له ههستى ئەمدا هۆكاره كان حەتمى نين و، يەكجارى نين، ئەگەر قەدەرەيك
له لايەن خوا و بريارى له سەرنەدا.

جاهيلى ئەوروپايى هاوچەر خيش زۆر به سادە و ساويلكهى له عەقلىهتى
ئىسلامى دەروانى و دەلىق عەقلىهتتىكى غەيبىه و پرواى بهياساى هۆيه كان نيه،
بهو قسه يەشى نەزانى خۆى له مەسەلەيدەك دەر دەخا كه ههستى تەسكى ناتوانى
بيگرته خۆ، عەقلىهتى ئىسلامى - راستەقينه - غەيبىه، بەلى چونكه پرواى
به غەيب ههيه و، پرواى به قەدەرى خودا ههيه، بهلام له هه مانكات عەقلىهتتىكى
زانستى پتەوه، به بەلگهى ئەوهى كه بهرنامەى ئەزمونگەرى (المنهج التجريي) له
ليكۆلئينهوى زانستى دۆزيتەوه و، پيشكەش ئەوروپايى كرده و، بهرنامەيه كيشه
سەر له بەرى له سەر تيبينى و تاقى كردهوه و پەيوەندى هۆ به ئەنجامهوه راوهستاه!
بهلام - له و كاتەى مامەلە له گەل سوننهته بهرپاكانى خودادا دەكات - دلى له ناست
خواستى ره‌هاى خودا داناخات كه هەرگيز هيچ كۆتايك سنورى بۆ دانانى^۱.

۱ له سەير و سەمەرەكانى جاهيلىهتى هاوچەر خ كه ناتوانى يا وا بانگه شه دهكا كه ناتوانى له
بيروباوهرى قەزا و قەدەر به شتوه راستەكهى له لای موسلمانان تيبكات، ئەو هەر به خۆى كهوتۆته
نيو دوبرهكى له نتيوان پرواى به كارىگەرى و ئيجابيهتى مرؤف و، پرواى ئەو شته حەقيانهى كه هيچ
بون و ويستىكى راستەقينه بۆ مرؤف ناهيلن، جا يا ئەواتا عەقلى بهو دوبرهكه داناشكى يا هيچ
بهربهستىك له بونيدا نايينن! له كاتىك كه ئەم جاهيلىهته نامازە به بونى دوبرهكى و پيچەوانهسى

ئەو شتەي كە ئەم عەقلىيەتە زانستىيە-لەھەمان كات- غەيبىيەي جۆيدە كاتەو،
 ئەو يەي كە غافلگىر نابى گەر بىنى كە ھۆكارە ديارەكان ئەنجامە كە لىكنادەنەو،
 چۈنكە دەزانى ئەو بەقەدەر تىكى خۇدا رويداو، ئەو ي بەسەر ھىتلەر داھات
 بەسەر ئەودا نابى، كاتىك ئەو ھۆكارانەي دەستەبەر كە كە لەتواناي مەوۇدا بو،
 بەلام كە ناھومىد بو خۆي كوشت و، ئەو ئەنجامەي پىن قبولنەكرا كە خۇدا لەپشت
 ھەمو ھۆكارەكان تەقدىرى كەردبو!

* * *

ئەم باوەرە ناوازيە كە لەژيانى ئەو كانى يەكەمى ئەم ئومەتە دامەزرا و زۆر
 دەسكەوتى موعجىزە ئاساي دامەزراند... لەماو ي چەند سەدەيدەك چى بەسەر
 ھات، وا كەوتە ھەمان ئەو لىژىيەي كە بوذى و ھىندۆكى و رەبەنايەتى تىكەوتبو؟
 چۈن گەيشتە تەمبەلى و دانىشتن و خۆدزىنەو لەبەرپرسىيارىتى و پشت لە
 گۆرانكارى كەردن، كە لە كۆتايى دوچارى ئەو لاوازيە ھزرى و زانستى و ماددىيە و،
 ئەم دواكەوتنە ژيارىيە بو، كە ھىزەكانى خراپەي لەھەمو لايەكەو بو خۆي راکىشا
 تاوەكو ھەولتى لە بىخەو ھەلگىشانى رەگەكانى ئىسلام بەن لەزەويدا و واقىيەي
 خراپى مۇسلمانان بچەنە رو بو ئەو ي خەلك لەخودى ئىسلام دورخەنەو، بەو
 بىانەي گوايە ئەمە واقىيە ئىسلامە!

شېو ي بىروباوەر ھەرەك گوتقان نەگۆرابو... بەلام بىنگومان كروك و گەوھەرى
 گۆرانكارىيەكى گەورەي بەسەردا ھاتبو.

دەكا نە بىروباوەرى مۇسلماندا! مەسەلەكەش لەحەقىقەتدا لە ھەستى مۇسلمان ھاوسەنگىيەكى پىر
 ھەسانەو و سەرەتە، واپلىندەكا ھەرچى بوئ لەزەويدا دايبھىتىن و لە قەدەرى خۇداش ئارخەيان بىن.

ئەوھى بەسەر ھاتبو كە بەسەر (لا إله إلا الله) و پەرستىنەكانى دىكەدا ھاتبو..
لەناوھەرۆكى راستەقىنەى بەتالكرابو و ببوھ و یتنەىكى بى مایە^۱.

لەو ميانەىھەشدا بیروباوھەرى قەزا و قەدەر بوھ جىباسى كەلامىي-كە تاخم و
گروپەكان لەبارەى ناكۆك بون- و، وەك بەرنامەىھەكى پەرورەدەى ئىسلامى
نەمایەوھ! بەلكو بو بە كۆمەلە دۆزىكى فەلسەفى كە زەین ماندو دەبى بۆ
دۆزىنەوھى شىكارەكانیان، ئوممەتیش پەرورەدە نەدەكرا و كەشیش ئاوپرى لە بەھای
پەرورەدەى مەزنى بیروباوھەرى قەزا و قەدەر لە شىوازە ئىسلامیە دروستەكەى
نەدەدایەوھ! بەھەمان شىوھى كە بیروباوھەرى یەكتاپەرستى پى بوھ جىباسى كەلامى
زەینى روت و سارد و سىر، كە نەویدانى ئاینى دەبزواند و، نە دەبوھ مایەى
رەفتارىكى كەردارى و، سەرەپای ئەمەش شتى جىگومانى لەدلاندا دەچاند پتر لە
جىگىر كەردنى برىواو! خەلكیش ئەوھیان وەك (بیروباوھەر) وەرەگرت. بەمشىوھە
تویژەران^۲ لە واقیعی زیندوى خەلك و، لە داخوایەكانى بانگەواز و داخوایەكانى
پەرورەدە دادەبران و (كەلام) ھەر چۆن بسورپا ئەوانیش ئاوا دەسورپان!

دوای ئەوھ قۇناغىك بەسەر (موسلمانە ھاوچەرخەكان) دادى كە لە بیروباوھەرى
قەزا و قەدەر دادەشۆرىن ھەرەك سەرورەرانى ئەوروپاشیان پىشتەر لىی داشۆرابون و
دەلین: دەمانەوئى واز لە عەقلیەتى غەیبى بىنن كە ھۆى دواكەوتنمان بو و، دەبى
عەقلیەتتىكى زانستى پىشكەوتنخوازمان ھەبى! قەزا و قەدەریش بونى نىھ لەو
شوینانە نەبى كە بى سەرورەرى و نەفامى و داکەوتن^۳ و دواكەوتنن تىدایە، بەلام
لەھەر شوئىتىكى كە سیستەم و زانست و پىشكەوتن و نەخشەكىشانى زانستى و

۱ مایە: رصید.

۲ تویژەر: دارس، باحث.

۳ داکەوتن: اغطاط.

میشکه نه لکترۆنیه کان ههبن قهدهر بۆی نیه تیکهه ل بئی و، هه مو شتیک ههزار
حیسابی بۆ کراوه؟!

ئهوانه بیتاگا دهبن له مانای ئه و فهرمووده ی خودای بهرز: ﴿فَلَمَّا تَسُوا مَا
ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمَ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً
فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ﴾ جا وهختی ئه و هه مو نامۆژگاریانه یان که کرابون له بیر چه وه،
هه مو ده رگاکانی به خته وه ریمان بۆ کردنه وه هه تا که وتنه خۆشی و شادی. ئه وسای
له پهر و نه کاویک بهر توره یی خۆمان خستن و هه مو نا هومید
مانه وه. ﴿الأنعام/ ٤٤﴾.

به لکو له وهش بیتاگا دهبن که له دیتنی به رهسته وه نزیکه له و غه یبه ی که
هیتده ی نه ماوه بیته دی. بیتاگا دهبن له و نه خۆشیانه ی که له هیکرا دو چاری ئه و
حیسابکار و نه خشه کیشانه ده بیته وه که واده زانن به حیسابه کانی خۆیان ده روازه ی
هه مو بواریکیان له قه ده ری خوا داخسته وه نه وه ک تیکهه ل به واقیعی کاروباریان بئی!
نه خۆشیش له هه مو جوړیک: ده رونی و ده ماری و عه قلی و جهسته یی و ئا کاری و
کۆمه لایه تی و سیاسی و ئابوری.. ئه مانه هه موی له حیساباندا نه بون؟

وه ئایا نه خۆشیه کانی ههسته وه ری^١ له حیساباندا بو؟

ئه دی نه خۆشی ئایدز له حیساباندا بو؟

ئه دی تاوانکاری هه رزه کاران له حیساباندا بو؟

وه ئایا بلا و بونه وه ی ریزی به ری و سرکه ره کان^٢ له روژئاوا و ئه مده ریکا له حیساباندا

بو؟

١. سرکه ره: مخر.

٢. ریزی به ری: شذوذ.

١. ههسته وه ری: حساسیه.

جا ئەمانە و ھیدیکەش - نیشانەن بۆ غەیبیك كە ھیندەى نەماوہ بەقەدەرى
خو و دەبیى:

﴿حَتَّىٰ إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ، فَقُطِعَ دَابِرُ الْقَوْمِ
الَّذِينَ ظَلَمُوا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ: ھەتا كەوتنە خۆشى و شادى، ئەوسا لەپەر
و نەكاوتىك بەر تورەيى خۆمان خستن و ھەمو ناھومىد مانەوہ. ئىتر ئەوسا ئەو
كەسانەى پىشەيان ھەر ناھەقى بو دوابراو بون و سپاس بۆ خواى راھىنسەرى ھەمو
دنيا.. ﴿الأنعام/ ٤٤-٤٥.

* * *

موسلمانانىش ئەمپۆ پىويستيان بەراستکردنەوہى چەمكى قەزا و قەدەر ھەيە
كەبەدرىژاى چەند سەدەيەك لەھەستياندا لاسەنگ بوە، چونكە قەزا و قەدەر نە
ئەو سەلبىەتەيە كە ئەو سەدانەى دوایى داگرتبو، ئەو سەرسام بونەش نيە
بەھۆكارەكان كە ھیندەى نەماوہ جیھانى ئىسلامى داگىرى لەگەل ئەو ھىرشە
ھزرىەى لەجاھىلىتى رۆژئاواوہ دى..

موسلمانان پىويستيان بەگىزانەوہى ئەو ھاوسەنگیە ناوازیە ھەيە كە ئەو
بىروباوەرە لە شىوہ راستەقىنەكەى لەژيانى مرۆفدا رايدەنواند و، پىويستيان بەوہيە
كە واز لە لىكۆلینەوہى بىتن بەو شىوہيەى رارەوہ كەلامىەكان مېشكى
فىرخوازانى شەرىعەت و تووژىنەوہ ئىسلامىەكانيان پىدەئاخنن، تاكو-وہكو
ھەموشتىكى دىكە لەم ئاينەدا- بىتتە بەشىك لە بەرنامەى پەرورەدەى ئىسلامى،
كە ئامانجەكەى برىتتە لەدەرخستنى (مرۆفى چاك) كە بەرنامەى پەرورەدگارىيە
لەواقىعى زەويدا وەدیدیئى و، خودا بەوى قەدەرى خۆى جىبەجى دەكا:

﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَىٰ
بِاللَّهِ شَهِيدًا﴾: هەر خودایه که پیتغمبهری خۆی نارد و رینویتی و دینسی راستیشی
ره گهڵ خست. تا به سه هه مو دینیکا زالی بکا، خواش بو ناگالیبون
به سه. ﴿الفتح/ ۲۸﴾.

بہندی چوارہم

جہانگیر و نیا و ناخیرہ

ههسته و نیا و ناخیره

لههسته موسلمانانی نهوهکانی یه کهم نهو جیاوازیه زوره له نیوان دنیا و ناخیره تدا نه بو که نهوهکانی دوایین ههستیان پیکرد.

له ههستی پیشینان کۆمه له کرده وهیه که نه بون که تایهت بن به دنیا و له ناخیرهت دابرابن، کۆمه له کرده وهیه کیش تایهت بن به ناخیرهت و له دنیا دابرابن.

راسته کرده وهی وا ههن -ههر به سروشت- مۆرکی روحیان به سهردا زاله، وه که نوژی و نزا و یاده وهری و، دروشهکانی په رستن به گشتی و، هه ندیک کرده وهی دیکهش ههن که مۆرکی فیکریان به سهردا زاله، وه که زانسته خوازی و تیدا قولبونه وهی و، مشورگیژی کاروبارهکانی ژیان له سیاست و نابوری و شهر و ناشتی.. تاد، کرده وهش ههن مۆرکی ههستیان به سهردا زاله، وه که خواردن و خواردنه وه و پۆشاک و نشینگه و سیکس (جنس).. تاد.. به لام نه مه له لایه که وه کرده وهکان له یه کتر جیا ناکاته وه، چونکه هه مو له قهواره یه کی مرۆفانه ی یه کگرتو دهرده چن و، له لایه کی دیکه شه وه هه ندیکیان والینا که به پالفته یی بۆ ناخیرهت بن و له دنیا بترازین و، هه ندیکیشیان به پالفته یی بۆ دنیا بی و له ناخیرهت بترازی.

چه مکی راستودروستی په رستن حوکمی ژیانی نهوانی ده کرد و، حوکمی تیروانینی ده کردن:

﴿قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، لَا شَرِيكَ لَهُ: بَلَى: مَنْ نُوِيْزُ كَرْدَم و پيښه پيښانان ريتوشو پيښي حج كردنم و ژين و مهرگم، بۆ خودايه، كه هه رخۆي پوره درگاري جيهانه، هيچ شهريكي نيه. ﴿الأنعام/۱۶۲-۱۶۳﴾

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ: مَنْ هه ر بۆيه جنډۆكه و مرۆڤم وه ديه پيښنا، هه تاكو مپه رستن. ﴿الذاريات/۵۶﴾

له م چه مكه دا ناكړي دروشه كانی په رستن له كرده وه جيا بكرينه وه يا دنيا له ناخيره ت، بۆيه له هه ستي نه واندا ژيان زنجيره يه كي به يه كتر په يوه ست بو به شه كانی ديكه ي ليك دانه دپران، له وه هه سته دا نويز و نوسك و، خواردن و خواردنه وه و سينكس و، جهنگين له پيناو خودا داو، كۆشش به دواي بۆيويدا و، زانستخوازي و، ناوه دانكردنه وه ي زه وي.. هه موي په رستن و، هه موي له يه ك كاتدا بۆ دنيا و بۆ ناخيره ته، هه مو نه و ساتانه ي له شه و رۆژنيكدا مرۆڤ تياياندا هۆشياره و، هه ر كرده وه يه كي كه نه نجامي ده دا و، -بۆ خودا دا يبه زانده- نه وه جوړنيكه له جوړه كانی په رستن و، هه نديكيان به وانی ديكه وه په يوه ست و، به به رده وامي له په رستن يكه وه بۆ په رستن يكي تر ده چي، وه كه وه ديه پيښانان مه به ست له بوني مرۆڤ، كه هه مو بونه كه ي بريتيه له روكردنه خوا.

نه گه ر دروشه كانی په رستن له نويز و زه كات و رۆژي و حج مۆركيكي رۆحيان به سه ردا زالبی، مانای وانيه ته نيا نه مانه په رستن، نه وه ش ناگه يه ني كه ته نيا بۆ ناخيره تن و له دنيا داپراون، چونكه هه ريه كه يان داخوازيه كي هه يه ده بي له ژيانی دنيا دا وه ديه پيښي. نويز ري له فاحيشه و خراپه كاري ده گري و، زه كات ده رون و مال

پاك ده كاتهوه و، رۆژی راهینانه بۆ پارێزگاری و، حه جیش بانگه‌وازه بۆ چاكه كاری.. به مشیوهیه هه مویان له یه ككاتدا بۆ دنیا و بۆ ئاخیرهت ده بن.

ئه گهر كرده وه كانی دیکهش كه مرۆف له ژيانی خزیدا ئه نجامی دهدا خواهن مۆرکیکی عه قلی و ههستی زال بن، ئه مه مانای وا نیه كه له چوارچیوهی په رستن ده رچون به واته فراوان و گشتگیره كهی، مادام ئاراسته كهی بۆ خودایه و، پابه ند بونی تێدایه به فه رمانه كانی خوا و، پاشان به ته نیا بۆ دنیانین كه له ئاخیرهت دا برابن.

له سه رجه م ژيانی مرۆف و، سه رجه م چالاکیه كانی له سه ر زه وی، په رستن كامل ده بێ كاتێك كه به مه به ستی بونی وه دیدینی و، به بی لێكدابرا ن هه ستی به دونیا و به ئاخیرهت ده گاته وه یه ك^۱.

مه سه له كان له هه ستی نه وه كانی یه كه می موسلمانان به مجۆزه بون.
ئه وهی هه مو ژیانینی پێكه وه ده به ستا و، نیوانی خۆشه ده كردن و، ئاراسته كهی یه كانگیر ده كردن، بریتی بو له (لا اله الا الله)، به چه مكه هه ره مه زن و قوله كهی.
كاتێك (لا اله الا الله) بریتی بێ له و باوه ره یه قینی به وه حدانیه تی خودای به رز و، پاشان نه و پابه ند بونه راسته قینه بی به و به رنامه ی ژیا نه گشتگیره ی كه له لای خوا وه دا به زیوه تاكو رێره وی مرۆف له ژيانی دنیا دا راستكاته وه تاكو پی پی بگاته ئارامگی خۆی له ئاخیره تدا.. جا نه و كاته مه سه له و فه رمانه كانی دیکه ی ئه م ئاینه لێكدی جودا نابنه وه، به شه كانی ئه م په رپه و و به رنامه یه ش له یه كتر جودا نابنه وه!^۲

۲ بگه رتیه بۆ (چه مکی لا اله الا الله).

۱ بگه رتیه (چه مکی په رستن).

کاتیک جاهیلیهت گهله بتیکی کردبونه خواوه‌ند و ده‌په‌رستن له‌گه‌ل‌شه‌وهی به‌زمانی خوشیان ده‌یانگوت که خودا په‌روه‌ردگاری په‌روه‌ردگارانه و، ته‌وانیش بۆیه خواوه‌نده‌کانی دیکه ده‌په‌رستن تا‌کو له‌خودا نیتزیکیان بکاته‌وه! ژیانیان په‌رته‌وازه بو و کۆنه‌ده‌بۆوه.

ئه‌وان بڕوایان به‌ناخیره‌ت نه‌بو، بۆیه له‌هه‌ستی شه‌واندا هیچ په‌یوه‌ندیه‌ک له‌نیوان دنیا و ناخیره‌تدا نه‌بو.

په‌روه‌ردگاره په‌رسته‌راوه‌کان زۆر بون، بۆیه په‌رسته‌نه‌کانیش جیاجیا و دابه‌شکراوبون.

ده‌می‌ک به‌ته‌کان ده‌په‌رستان و ساتیک هۆز ده‌په‌رسترا و، تاویک دابی بابویا‌پیران ده‌په‌رستان و، ماوه‌یه‌ک حه‌ز و ئاره‌زه‌کان ده‌په‌رستان یان هه‌مو پیکه‌وه ده‌په‌رستان به‌بیته‌وه‌ی په‌یوه‌ندی و پیکه‌وه به‌سترانیتکیان له‌هه‌ستاندا هه‌بی، سه‌عات به‌سه‌عات ژیان خۆیان ده‌ژیان بی‌شه‌وه‌ی ئاماغیتکی راسته‌قینه یا مه‌به‌ستیتکیان هه‌بی:

﴿وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ: هه‌روا گوتیان بیجگه له ژینی دنیا‌مان چیتز نه، هه‌ر ده‌مرین و ده‌ژینه‌وه و هه‌ر سه‌روشت ده‌مان مریتنی.﴾ الجاثیه/ ۲۴.

مادام به‌مجۆره‌ش ده‌ژیان شه‌وا به‌پیتی ئاره‌زوی شه‌و ساته‌ی تیدابون ده‌ژیان بیته‌وه‌ی حیساب بۆشتی دیکه بکه‌ن: (نه‌مرۆ شه‌را‌به و سه‌بی فه‌رمانه)!!

پاشان په‌رته‌وازه‌یی مۆرک و سیمای شه‌و جاهیلیه‌ته بو وه‌ک هه‌مو جاهیلیه‌تیتکی دیکه له‌میژودا، نه‌گه‌رچی به‌دریژایی میژوو و ئاست و دیارده‌کانی په‌رته‌وازه‌یی له

جاهیلیه تیکه وه بۆ یه کینکی دیکه جیاوازیش بون!

پاشان نهو جاهیلیه ته پروای به (لا إله إلا الله) هیتنا و بووه وه دیهیتراوینکی دیکه.. پارچه پهرته وازه کانی له یه که یه کی گشتگردا کۆ ده کردوه.

هۆزه دوژمنه کان له گه ل یه کتر کۆبونه وه تا کو بۆیه که عجار له میژوی خۆیاندا (نومعت) پینک بیتن، چونکه ههر خوا ده زانی چه ندیان به سهردا تیپه ریبو، که نه یانده توانی نه م یه کبونه بسازیتن چونکه ره گه زی کۆکردنه وه یان تیدا نه بو!

ههروه ها ره گه ز و زمان و رۆشنبری جیاواز کۆبونه وه و هه موی له که موله ی یه ک نومعتدا تاوانه وه، به شیوه یه کی وا نه پیشت نه پاشتر له میژودا نه بوه!
(نه فس) ییش له یه ک یه که ی تاک ناراسته دا کۆبوه.

* نه فس بهو شیوه یه نه ما که له ساتی جهسته دا به ناراسته یه ک و، له ساتی عه قلدا به ناراسته یه ک، له ساتی رۆحیش به ناراسته یه کی دیکه دا پروا.

مرۆف که خودا وه دیهیتناوه یه که یه کی یه کانگیری و ههر لایه نیککی نهوی دیکه ته واو ده کات، لایه نیککی تیدا له لایه نیک جودا نابیته وه و، به پهرته وازه ییش موماره سه ی ژیان ناکا! نهو کات یه کانگیربونه سروشتیه که ی خۆی له ده ستدا که خوا وه ندی لیک جودا بون و په رستنی لیک جودا بۆوه. که په رستراویش بوه یه ک و، په رستن بوه یه ک و، پارچه پهرته وازه کان یه کیانگرت و، خودا چۆنی وه دیهیتنابو بۆ نهو دۆخه گه راپه وه و، بوه وه بهو یه که گشتگیره ی که (مرۆفی لی پینک دی).
رهفتاری مرۆفیش له سه ر یه ک بهرنامه بوه یه ک..

۱ جاهیلیه تی هاچه رخ له هه مو جاهیلیه ته کان توندتر یه که ی مرۆف و ناراسته کانی ژیا نی لیک ترازانده و دا به ی کردون. جا نه مه خۆکوشتن و شیتبون و دلّهراوکی و نه خۆشیه کانی دهرون و ده مار و، هه سته کردن به ویتلی و سه رگهردانی تیدا زیاده کردوه.

مرۆڤ چیدی نه یگوت: نه مرۆ شهراب و سبهی فرمان. بۆ جیاوازی له نیتوان
نه مرۆ و سبهیدا چیه؟ نایا نه مرۆ بۆ خواوهندیکه و سبهی بۆ خواوهندیکه؟ یا ههر
یهك خواوهنده نه مرۆ و سبهینی و سهرتاپای ژیان ههر بۆ نهوه؟!

نهوجا هه مو جۆره جیاوازه کانی چالاکی کۆبونهوه ههتا یهك بهرنامه رێکیان
بنا، نهو بهرنامهیهش له لای خودای تهنیا وهرگیراوه و، ناراستهی نهویش دهکری.

ژیانی موسلمان هه موی: خواردن و خواردنهوهی و، کێشان و پیتوانی و، فرۆشتن
و کرپن و، نوێژ و کردهوهی و، شهر و ناشتی.. کهوتنه بهر حوکمی یهك دهستور که
بریتی بو له شهریعهتی خوا، ههراکه کهی نهوهبو که خوا ههرا می کردبو،
ههلاکه کهشی نهوهبو که خوا ههلاکی کردبو و مویا که کهی نهوه بوو که خوا
مویا می کردبو، موسته حه ب له لای بوه نهوهی خوا خۆشی دهووست و، مه کهوهی
له لابه نهوهی خوا رقی لیبو، نهوجا پاشان ناراسته که بوه یهك ناراسته ههر چه نه
مه سه له کان لیک جیاواز بان و، ههر چه نه موفره داته کانی جودابان یهك مۆرکی
وهرگرت که:

مۆرکی پابه ندبونه بهوهی له لای خوداوه هاتوه و، نه مه ش بوه سیمای گشتی
نهو (مرۆڤ) ه.

جا- به پیتی هه مو نه مانه- رێگهی دنیا و رێگهی ناخیرهت بو به یهك..

چۆن بینه دو رێگهی جیاواز؟

نایا نه مه میان بۆ خواوهندیکه و نهویدیکه بۆ خواوهندیکی تر؟

نایا نه و خواوهندهی ژیا نی دنیا به شهریعهتی خۆی حوکم دهکا، جودایه لهو
خواوهندهی که له رۆژی دوابی موحاسه بهی خه لک دهکا و سزا و پاداشیان ده داتی؟

نایا له سه ر چ بنچینه یهك موحاسه به میان دهکا و پاداش و سزایان پێده دا؟

نایا تهرازوی ژیانی ناخیرهت جیوازه له تهرازوی ژیانی دنیا؟ نایا دهبی
 کردهك له تهرازوی دنیادا جوان بی و له تهرازوی ناخیرهتدا ناشیرین؟ یان له تهرازو
 دنیا ناشیرین بی و له تهرازوی ناخیرهتدا جوان بی؟

نایا ههمان تهرازو و ههمان پیوه نیه: نهوی له دنیا چاك بس شهوا له
 ناخیرهتیش پاداشی چاكهیه و، نهوی خراپیش بی له دنیا سزاكهی نهشكه نهجیه له
 ناخیرهت؟

﴿لِّلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ أُولَٰئِكَ
 أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ، وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا
 وَتَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ مَّا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ كَأَنَّمَا أُغْشِيَتْ وُجُوهُهُمْ قِطْعًا مِنَ اللَّيْلِ
 مُظْلِمًا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ: بۆ نهوانی چاكه ده كه ن چاكه
 ده كه بین و زیاتریش، تۆزی رهش و سوکایه تی نانیشتیه سمر روخساریان. نهوانه
 بهه شتیه كانن تا ههتایه تیا ده بن.. نهو كه سانهش كاری خراپیان كرده، سزایان
 خراپیه كی وه كو نهوه و سوکایه تیش سه رباریانه و كهس له خویان ناپارێزی.. نیت
 رویان چهند به تلێك له تاریكه شهو دایپۆشیون، نه مانه یاری ناگرن تا ههتایه تیا
 ده بن. یونس/ ۲۶-۲۷.

﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ، وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ: سا
 ههركه سئ به سەنگایی میرولهی هههه وهردیله، چاكه ی هه بوی ده بیینی،
 ههركه سئ كیش به قورسای میرولهی هههه وردیله خراپیه بوی
 ده بیینی. الزلزله/ ۷-۸.

﴿تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
 الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ، وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ

يُدْخِلُهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُّهِينٌ: نهم دهستورانه سنورن خوا دايناوه
 هدرکه ستيکی بدهر فرماني خودا و پيغه مبهره که ی بی، دهينيرتته ناو باغاتيتک
 جوياريان به بهردا دپروا و ههتا سهر ههر تيا دهبين و له و پهری
 به خته وه ريدان. النساء/ ۱۳-۱۴.

﴿ أَفَمَنْ يَعْلَمُ أَنَّمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ كَمَنْ هُوَ أَعْمَىٰ ۚ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ، الَّذِينَ يُؤْفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ ۖ وَلَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ، وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ، وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً وَيَدْرَعُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةِ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ، جَنَّاتٌ عَدْنٌ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ، سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ، وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَٰئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ:

ناخۆ که سی بر وای و ابی نه و ی له پهروه دگارتوهه بو تو هاتوته خواره وه هه مو
 راسته، وهك نه و هیه كه له م باره كوت و كویره؟ نهم رامانه ههر بو خاوهن ناوه زانه.
 نهو كه سانه ی په یمانی خوا پینك دینن و تازه لیتی پاشگهز نابنه وه. نهو كه سانهش
 كه هه و دای نیوانی خو یان ده گهل خودا، وهك خودا فرماني داوه، قوت ناکهن و له
 پهروه دگاریان ده ترسن و له حساب کیتشانی دژوار نیگه رانن. نهو كه سانهش كه
 له راهی ره زای خودا خو یان گرت و به نهیینی و به ناشکرا لهو به شه ی تیمه پیمان
 دان خیر ده کهن و به چاکه خرابه کانیان ده شونه وه، دواروژی خو ش بو نه وانه. خو یان
 و باوانیان و ژنه کان و توره مه شیان نه وانه ی خودا په سندیان له باغاتی دور له
 نهمان ده چنه ژوور و فرشته له هه مو لاوه ده چنه لایان. ههر له سای هیمنیدا بن.

چونکه نیتوه خۆراگر بون، پیروژتان بئ دواروژی رون. ئەو کەسانە کە پەیمانیاں دا بە خودا و لە پاشان پاشگەز بونەوه و هەودای نیتوان خۆ و خودای خۆیان پساند کە خۆی فەرمانی پێدابون نەپسینن و لە زەویدا بەدەفەری دەکەن. لە بەهەری خودا بئ بەشن و دواروژی دژواریان هەیه. ﴿الرعد ۱۹-۲۹﴾.

بەئی! جا چۆن دنیا لە ناخیرەت جیا دەبیتەوه و، دەبنە دوریگای لیک جودا؟! نەخیز! هەر یەک ریگایە، سەرەتاکەمی لەدنیایە و کۆتاییە کەمی لە ناخیرەتە.. ریگایە کە دولای هەیه، بەلام ئاراستە کەمی یە کگرتو و روو ناخیرەتە.. لایەکی چاکە کاران دەیگرن و دەیانگەیه نیتە بەهەشت، لایە کەمی دیکەش خراپە کاران دەیگرن و بەرو ئەشکەنجەیاں دەبا بەلام ریگە کە یە کیکەوه لە نیتوان دنیا و ناخیرەتدا نەپچراوه.

﴿كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ، فَرِيقًا هَدَىٰ وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ إِنَّهُمْ اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ؛ وَهَكَأِذٍ نُبۡيۡتُ نِيۡوۡهۡیۡ دُرۡوۡسۡت كَرۡد، گشتتان بۆ لای ئەو دەچنەوه، هیندیگانی شارەزای ریگە کردو و دەستەبێنکیش هەر شیایوی گومرا بونن، کە ئەوانە لەبری خودا دەگەڵ شەیاتین بونە دۆست. ﴿الأعراف/ ۲۹-۳۰﴾

* * *

تەنانەت پەییوەندی دنیا بە ناخیرەت لە هەستی موسلمانانی یە کەمەین گەیشتە رادەیه ک ئەوان بەواقیع لەژیانی دنیا دا دەژیان، بەلام هەست و نەست و بیریاں بەناخیرەتەوه پەییوەست بو، وەکو ئەوهی لەبەر چاو و، لەبەر دەمیان نامادەبێ ئاوا تێیدا دەژیان.

لەبەر توندی جەختکردنی قورئانی پیروژ لەسەر زیندوبونەوه و پاداش و سزا و لێپێچانەوه و، لەبەر ئەو شەپۆلە زیندەگیانە لەپێشاندانی دیمەنەکانی روژی دوایی

له قورئاندا ههیه، وای لیتهات موسلمانان بههست و نهندیسهیان له رۆژی دوایدا دهژیان وهك بلیتی دهرسات له بهر چاریان بوی و روداوه کانی ژیان بن، بهلکو وهك بلیتی دنیا بهههمو واقیعه کهیه رابردویهك بوه رویداوه و، ناخیره تیش بهروداوه کانیانه وه ئیسته نامادهیه!

﴿وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ، قَالُوا إِنَّا كُنَّا قَبْلُ فِي أَهْلِنَا مُتَشَفِقِينَ، فَمَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا وَوَقَّانَا عَذَابَ السَّمُومِ، إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ نَدْعُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ: رو له یه کتر ده کهن و پیکه وه وتویزیانه. ده لئین: ئیمه له پیتشودا له نار کهس و کاری خۆمان نیگه ران بوین. ئیتر خودا خۆی چاکه ی ده گهل کردین و له نازاری گره وهالای پرازتین. ئیمه پیتشر هاوارمان هدر له و کرده، ههر ئه ویشه خاوه ن چاکه ی دلۆقان. ﴿الطور/ ۲۵-۲۸.﴾

جا به بونی ئه و برویه بهرۆژی دوا یی که ههتا پله ی یه قین چه سپاوه، له گهل ئه و زینده گی له پیتشاندا که ویژدان له قولاییه وه دهه ژینن، هدر یه که یان له و ساته ده ژیا که تییدابو، یه کسه ر- له پاداش یا سزاکه ی رۆژی دوا ییشدا ده ژیا! ئه وه تا کرده وه یه ک له م چرکه له ژیا نی دنیا دا ئه نجام ده دا، پاشان ئه گه ر کرده وه که ی له تاعه تی خوا با شوینی خۆی له به هه شت ده هاته بهرچاو، یا خود وا کرده وه یه ک له م ساته دا له ژیا نی دنیا ئه نجام ده دا- یا ده یه و ئی ئه نجامی بدا- ئه و جا به ترس و دل به خۆ سوتانه وه- سه ییری شوینی خۆی ده کرد له ناگری دۆزه خ، ئه گه ر کرده وه که ی یاخیون بوایه له خوا.

ئه و جا- زۆرینه ی هه ره زۆری- کرده وه کانی ژیا نی دونیا یان چاک بو بهلکو بو ئه و ناسته بهرز و بالایه هه لکشان که به موعجیزان ده چو..

فرشته نه‌بون، لیثیان داوانه‌کرابو له مرۆفایه‌تی خزیان ده‌رچن، بیجگه له پیغه‌مبه‌ران-علیهم‌الصلاه‌والسلام- هه‌مو مرۆفیت‌کی‌ش ره‌نگه توشی هه‌له‌یه‌ن، به‌لام-ته‌گه‌ر هه‌له‌یا‌نکرد- هه‌ر خه‌یرا ژویان ده‌بنه‌وه.

﴿وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرُ اللَّهُ إِلَّاهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ، أُولَٰئِكَ جَزَاؤُهُمْ مَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَجَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ: نمو که‌سانه‌ی هه‌رکاتیک کاری خراب ده‌که‌ن، یان ناحه‌قی له‌خۆ ده‌که‌ن، خودا له‌بیر نابه‌نه‌وه و له‌به‌ری ده‌پارینه‌وه، له‌خه‌تاکانیان ببوری، بیجگه له‌خوداش کێ له‌گوناهان ده‌بوری؟ جا نه‌وانه له‌سه‌ر کاری که‌زانویانه هه‌له‌یه، پێداگر نین.. نه‌وانه پاداشیان له‌لای په‌روه‌ر‌دگاریان لی‌بوردنه و به‌هه‌شتگه‌لیکه که‌جۆباران به‌به‌ریاندا ده‌رۆن و تاهه‌تایه هه‌ر له‌و به‌هه‌شته ده‌مینه‌وه، چه‌نده جوانه پاداشتی نا‌کار چاکان. ﴿آل عمران/ ۱۳۵-۱۳۶.﴾

((كُلُّ ابْنِ آدَمَ خَطَّاءٌ وَخَيْرُ الْخَطَّائِينَ التَّوَّابُونَ: هه‌مو ئاده‌میزادیک هه‌له‌ده‌کا، چاکتری هه‌له‌کارانیش تۆبه‌کاران)).^۱

نه‌وجا له‌هه‌ستی نه‌واندا یه‌ک حه‌سبێ پهبه‌هه‌ست بۆ دنیا و ئاخیره‌ت ده‌کرا نه‌ک دو‌حسبێ جودا!

* * *

راسته دنیا له‌قورئاندا زه‌م کراوه و، له‌سه‌ر زمانێ پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ نه‌فره‌تی لی‌کراوه و، نامۆژگاری خه‌لکی کردوه تاواز له‌خۆشویست و پهبه‌هه‌ستبۆن به‌دو‌نیاوه

۱ پێشتر با‌سه‌مانکرد.

بینن.. به لّام تایا شه و ناراسته کردنانه له قورشان و فرموده دا له چ بواریتکدا هاتون؟

تهنیا له دو بواراندا هاتون: کاتیک دنیا-واته خۆشیستن و پیوه په یوه ست بونی- ده بیته به ربه ست له نیوان خه لک و نیوان بپروا بون به خودا و به رۆزی دوایی، یا ده بیته به ربه ست له نیوان خه لک و جیهاد له پیناو خودا:

﴿وَقَرِحُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ﴾: نه وان به ژینی سهر دنیا دلیان خۆشه، ژینی دنیا ش له چاو ژیانی ناخیره ت رابواردنیکسی هندکه. ﴿الرعد/ ۲۶﴾.

﴿إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنَّنُوا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غَافِلُونَ، أُولَئِكَ مَا لَهُمْ نَارٌ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾: نه وکه سانه ی دیداری نیمه یان ناوی و به ژینی دنیا رازین و له و باره وه خاترجه من، نه وان هه ناگیان له به لکه کامان نیه. له سۆنگه ی کرده وه کامیان ناگر ده بیته جینگه یان. ﴿یونس/ ۸﴾.

﴿وَوَيْلٌ لِلْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ، الَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ﴾: وارهیلا بۆ خوانه ناسان له جه زره به ی زۆر توندوتیژ، نه وان هه ژینی دونیا یان له هه ناخیره ت پین باشتره، ده بنه له مپهر له پرای خودا و گهره کیانه خواروخیتج بی، نه وان هه گومراییدا زۆر پیوه چون. ﴿ابراهیم/ ۲-۳﴾.

﴿وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكَفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ، ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ اسْتَحَبُّوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ﴾: به لّام که سی به کوفره که ی دلی خۆش بی، بهر تورپه یی خوا که وتون و نازاری زۆر دژوار ده درتین.. چونکه نه مانه گوزهرانی سهر دونیا یان له دوارپۆر پتر

خوش دهوی، دیاره خوداش گروی خودانه ناسان شارهزا ناکا. ﴿النحل/۱۰۶-۱۰۷. نم نموانه و هیتیش له باره‌ی خوشویستنی دنیاوه هاتون که خه‌لک له پروا بون به‌خوا و به‌روژی دوایی دور ده‌خه‌نه‌وه.

به‌لام خوشویستنی دنیا که مرؤف له جیهاد کردن له‌پیناو خودا به‌نه‌فس و به‌مال دور ده‌خاته‌وه، له‌مجزره نایه‌تانه‌ی ده‌ریاره هاتوه:

﴿قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِينُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾: بلن نه‌گه‌ر باب و کوپ و برا و ژن و خزمه‌کانتان و نه‌و ماله‌ی په‌یداتان کرده و که‌ل په‌لی بازرگانی که ده‌ترسن له‌بره‌وه که‌وی و خانوبه‌ره‌ی رند و دل‌خوش‌که‌ره‌ی خوتان پچ له خودا و پیغه‌مبه‌ر و جیهاد‌کردن له‌ری خوادا گ‌رنگ تره، چاوه‌نۆر بن تا فرمان له خوداوه دئ، نه‌وانه‌ی له‌ری لاده‌رن، خودا هیدایه‌تیا نادا. ﴿التوبة/۲۴.

﴿وَإِذَا أَنْزَلَتْ سُورَةٌ أَنْ آمَنُوا بِاللَّهِ وَجَاهِدُوا مَعَ رَسُولِهِ اسْتَأْذَنَكَ أُولُوا الطَّوْلِ مِنْهُمْ وَقَالُوا ذَرْنَا نَكُنْ مَعَ الْقَاعِدِينَ، رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ﴾: هه‌رکات سوره‌تیک دیته خوار که باوه‌ر به‌خوا به‌پین و له‌ته‌ک پیغه‌مبه‌ره‌که‌یدا بچنه جیهاد، خاوه‌ن ده‌سته‌لاته‌کانیا دین نین له‌تۆ ده‌خوازن و ئیژن واز له ئیمه‌ بیتنه، با ئیمه‌ش له‌مال بمینن، وه‌ک خانه‌نشینانی تر... به‌وه رازی بون وه‌ک به‌جی‌ماوه‌کان بن، مؤریان به‌سه‌ر دل‌مویه‌یه هیه‌چ تی‌ناگه‌ن. ﴿التوبة/۸۶-۸۷.

﴿فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خِلَافَ رَسُولِ اللَّهِ وَكَرِهُوا أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ﴾: ثروانهای بیهوده دلخوشن که له مالیه خویشان مان و له هاروی بون ده گهل پیغمبرهی خودا خویشان بوارد و نهیانیست که مال و گیانیان له راهی خودا بهخت کمن و دهیانگوت: لهم گهرمایه دا ده رمه چن. بلی: نه گهر تیگه یشتنتان هه بویه، خو ناگری دوزه خ زور گهر متره. ﴿التوبة/ ۸۱﴾.

ثروانهای له هه موو شو نایه تانهدا باسیانکراوه یا تهاو بیپروان، یان دورون، که بهروالته له ده غه لی و بو ریاکاری خویشان به موسلمان پیشانده دن به لام له ناخی دهرونیشیاندا پروادارین، جا ثروانه له هره ژیره وهی ناگری دوزه خن و، له حوکمی خودا کافرن:

﴿إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا﴾: دیاره شوکه سانهای دورون، وان له قاتی هره بهر ژیره وهی دوزه خ. تو ناتوانی یاریده یان بو په یداکهی. ﴿النساء/ ۱۴۵﴾.

﴿وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كُسَالَى وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَارِهُونَ، فَلَا تُعْجِبُكَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ﴾: بویهش هه رچی بهختی بکمن، خودا لییان قبول ناکا، چونکه ثروان حاشایان کرد له خودا و پیغمبره کهی. نویژه کانیان به تمبه لی به جی دیتن و شو مالش کهوا ده بیه خشن، زور به نابه دلی ده یده ن. سه یرت نه ینه له دارایی و زار و زیچی که هدیانه، خوا ده یه وی له دنیا دا به مانه نازاریان دا و هر به خوانه ناسی برن. ﴿التوبة/ ۵۴-۵۵﴾.

لەم دو بوارەشدا دونیا لەبەر هەندیک هۆی ناشکرا زەم کراوە کە لە ئایەتەکاندا
رونکراوەتەوه...

بەلام حەقیقەتی هەلۆیست لەم دو بوارەدا چیە؟

حەقیقەتی هەلۆیست ئەوەیە کە لێرەدا دنیا لە هەستی خاوەنەکە لە ناخیرت
جودایە، جا یا لەبەر ئەوەی هەر لەبەر ئەوە برۆی پێ نیە، یا باوەرپێکی لاوازی
نادیار و تێکەڵی پێ هەیە، کە وێنەیهکی ناشکرای لەهەستیدا دروست ناکا و، -
ئینجا- کار لە فیکر و هەست و رەفتاری واقعی ناکا.

لەهەستی ویدا دۆزە کە بەمشێوەیە: بەهەشتیکە بەئینی پێندراوە- کە بەخۆی
باوەری پێ نیە، یا ناستی بون و نەبونی برواکە یە کسانە- ئەرکی بە نەفس و
بەمالی تێدایە، لە هەستی ویدا بریتیه لە بیبەشبون لە خۆشی، چونکە نایەوی بەو
هێندە وازی پێ کە خودا موباحی کردووە، بەلکو دەیهوی لە گەڵ ئارەزووەکانیدا
داکشی و، ئامیژی (رێکخەر) بەکار ناهێنی کە خودا پێی بەخشیوە هەتا
دەسبەسەر ئارەزووەکانی دابگرێ و رێکیان بجا، لەبەرئەوەی ئێشدا رابوردنیکی هەیە
کە خۆی تا ئەوپەری تێیکەوتووە، پێی دەگوترێ کە ئەو رابواردنە بەمجۆرە
بەهەستی لی حەرام دەکات.

کاتێک دۆزە کە وایلیهات و، هەلێاردنە کە کەوتە نێوان بەهەستی بەئین پێندراو
لە گەڵ بیبەشبون لەو رابواردن و چیژە لەرادەبەدەرە و، لە نێوان رابواردنی سنور
بەزین لە گەڵ بیبەشبون لە بەهەستی ناخیرەتێکی بەلێندراو، لێرەدا دنیای هەلێارد
و بەچاکتری دانا.

﴿فَأَمَّا مَنْ طَغَى، وَآثَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا، فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَى: جَا هەرکەسێ
کە سەرزێوی کردووە، ژینی دنیای بژاردووە. دیارە کە دۆزەخ

جیبیه تی. ﴿النازعات/۳۷-۳۹.

﴿بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا، وَالْآخِرَةَ خَيْرٌ وَأَنْفُسِي: به لَام نیتوه ژینسی دنیا

هه لده بژیرن، که چی له ناخیرهت باشر و به پیترتر ههیه. ﴿الاعلیٰ/۱۶-۱۷.

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَتَمَتَّعُونَ وَيَأْكُلُونَ كَمَا تَأْكُلُ الْأَنْعَامُ وَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ:

ئهوانه ی پرواداریش نین، له دنیا دا رای ده بویرن و ده له وه پیرن، وه که له وه پانی ناژهل و

جینگه یان له ناگردایه. ﴿محمد/۱۲.

ئهوه ی هه ل بژارد که چیژ له رابواردنه له راده به ده ره کانی بهر دهستی وه رگری،

چونکه یا له بنه رته دا پروای به ناخیرهت نه بو و، نهو نه شکه نجه ی گه فی پیلیده کرا

لای نهو خه یال بو و راسته قینه نه بو، یا له بهر نهوه ی پروای به رژی دواپی لاواز بو،

نهو جا نهو نه شکه نجه یه ی له خه یالی ویدا نادیار بو، له ههستی ویدا سوکتر بو لهو

نازاره نیزی که ی به بیبه شبونی لهو خو شیا نه ده یدیت.

له ههردو باریشدا حاله تیکی ناهه موار هه بو، پیوانه کان له ههستی خاوه نه که ی

شپرزه ده بون، له بهر نهوه ی ته نیا پروای بهو شتانه هه بو که ههستی په ی پی

ده بردن^۱ و! بیئاگا ده بو لهو ده لاله ته مه عنه ویانه ی ههسته کانی په یان پی ده برد:

﴿لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لَا

يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ: دلیان ههیه و

پیتی تی ناگن. چاویان ههیه و پیتی نابینن، گوئیان ههیه و پیتی نابیستن. نهوانه

وه کو ناژهلن. بگره له وان گومراترن. ناگایان له هیچ شت نیه. ﴿الأعراف/۱۷۹.

۱ نه مه به سیفه تیکی تاییهت سیمای بهر جهسته ی جاهیلیه تی هاوچه رده، نه گهر چی نهم که موکوپیه

له فریشکدا ده درتته پال (زانست) و داخوازه کانی! وه که بلیتی ده بی زانست قهواره ی مرژف

هه لگه پتته وه!

یاخود وه کو شو کویرتیک بو که تنیا دیمنه نزیکه کانی له بهر چاو دهرده کهوئ،
 بویه هر نهمان کاریگهریه کی ناشکرایان له سهر نهدامه کانی وه رگرتنی ده بی،
 کهچی دیمنه دوره کان له بهر چاوی تیکه ل و نادیار و تیکه له کیشراو ده بن که
 کاریگهریان له سهر نهو نامیره ناشکرا ناب:

﴿وَمَنْ يَعْسُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَانِ نُقِضَ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ، وَإِنَّهُمْ
 لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ﴾: هه رکهس له راست یادی خوا هز
 ده کات کویرایی دابیت، هه مده میکی شهیتانی لی پیدا ده کهین، تیر هر نهو
 هاوده مه له ریگه هه ل هیان ده کهن، لاشیان وایه راسته رتیان
 دیوه ته وه. ﴿الزخرف/ ۳۶-۳۷﴾.

* * *

به لام له ههستی مرؤفی ریکوپیئکدا دۆزه که ته واو جیاوازه ..

مرؤفی ریکوپیئک-هر له سه ره تادا- رۆحی خۆی له ناست جیهانی غه پیدا
 داناخا و، خۆی تنیا له قاوغی په ی پیردنی ههسته کانیدا گرمۆله ناکا، چونکه
 خودای وه دیهینهر بۆ نه وهی له نه نجامدانی نه رکی جینشیندا- که بۆ هه ندیی
 وه دیهیناوه- یاریده ی بدا دو توانای بهرام بهریه کی پێبه خشیوه، به هر یه کتیکیان
 لایه نیکی نه رکی جینشینی نه نجامداوه و، به هه ردوکیان پیکه وه هاوسه نگی
 وه ده ستدین، جا نه لیتره نه له وئ هاوسه نگیه که ی له ده ست نادا. لایه نیکیان بر وا
 بونه بهو شتانه ی هه ستیان پیده کسری و دوه میس بر وا بونه به غه یب و، به توانای
 یه که م مامه له له گه ل واقعی به ره ههستی نسیزیکدا ده کات، له گه ل شهو گه ردونه
 مادیه ی ده ور بهری، جا تاییه تمه ندیتیه کانی ماده ده ناسیتته وه و، له پینا و چا کردنی
 حالی خۆی له سهر زهوی زانسته که ی له وه ده سخستنی شهو وزانه خه رج ده کات که

خودا له ئاسمانه كان و زهويدا بۆي رامكردوه و، به تواناي دوه ميش مامله له گهـ
 نهو راسته قينانه ده كات كه ههستي پهيان پـ نابات-هه رچهـند پهـي به شوني
 هه بونيان ده بات- و مروڤ فريشكي گرتوه به پروابون پتيانه وه و، مامله و
 هه ئسوكه وت له گه ئيان و، وابهسته بون پتيانه وه گرتوه، وه كه حه قيقه تي په رستراوتي
 و، حه قيقه تي پيغه مبهرايه تي و سروشي خودايي و، حه قيقه تي زندو كرده وه و
 پاداش و سزا، تا لايه نه كي ديكه ئه نجام بدا- كه له راستيدا گرنگ تره- و برتيه
 له دامه زراندي ناوه دانكردنه وه ي مادي زهوي به پتي به رنامه ي په روه ردگار كه ته نيا
 ناوه دانكردنه وه يه كي مادي نابي و، ته نيا له داخوازيه كاني جهسته و خو شيه كاني
 كو نايته وه، به لكو به رز ده بيته وه بۆ نه وه ي بيته (ژيار) يك به واتاي راسته قينه ي
 ژيار، واته ناوه دانكردنه وه يه كه به ها به رزه كان ده وريان داوه و، روي به ئاراسته يه كه
 شايسته ي (مروڤ) ه، كه خودا له چنگه قوړتيكي زهوي وه ده پتي ناوه و له گه ل فويه ك
 له روه ي خودا و، داخوازي فوه روه كه ش تيايدا بهو به ها يانه وه نه بن وه دينايي و،
 مروڤ دور له مانه به نقومي له نيو قوردا ده مي نتيته وه و ناتوان لي سي به رزيته وه و
 خوي لي دابري، چونكه له نه فسي خويدا ئامرازي به رز بونه وه و فرين له كار ده خا..
 جا ئه م مروڤه ريكيه كه- كه له پتي كه اته ي له نيوان چنگه قوړتيك و فوه روه يكي
 دا هاوسه نكه و، سيسته مي ژياني له به رنامه ي په روه ردگار وه رگرتوه- له هه ستيدا
 دۆزه كه به جوړتيكي جياواز وينا ده بي..

له ژياني دنيا دا پره خو شيه كه هه يه كه خودا موياحي كرده .. هه ر له و كاته وه
 موياحي كرده كه ئا ده م و ژنه كه ي بۆ سه ر زهوي دابه زيون:

﴿وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ﴾
 گوتمان دابه زنه خواره وه خو تان دوژمنی خو تان، تا ماوه يه كي ديار ي كراو، له سه ر

زه‌مین رای بیوتیرن. ﴿البقرة/۳۶﴾.

ئەو بېرەى خودا بەزانایى و دانایى خۆى دیاریکردو، خودای بەرز بەخۆى دەزانى ئەو لە گەل قەوارەى مرۆڤدا گونجاو، و یارمەتى دەدات بۆ گێرانی رۆلى جینشینى ئەو زەویدا بێئەوێ ئەو قەوارەى تێک بشکێنێ یا تێکیدا، و لەهەمانکاتیش ئەو تاقیکردنەوێ تێدا دەردەکەوێ کە مرۆڤى بۆ وەدیهێناو، چونکە خودا قەوارەى مرۆڤى وا وەدیهێناو کە ناره‌زوه‌کانى لا خۆشەویست بێ:

﴿زَيْنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْأَحْرَثِ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا: ناره‌زوى ژنان کردن و کورى زۆر پەیداکردن و دەستکەوتنى کۆماى زلى زيو و زېران و روه‌ئەسپى بە دروشم و ولسات و زهوى کێلانى، بۆ مەردم رازاوه‌تەوه و لە ژيانى دنيايەدا مايەى خۆشين. ﴿آل عمران/۱۴﴾.

لەهەمانکاتدا خودا سنورەکانى داناون:

﴿تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرُبُوهَا: ئەمانە سنورى خودان نەچن تخونيان بکەون. ﴿البقرة/۱۸۷﴾.

﴿تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا: ئەمانە سنورى خودان، لە سنورى خوا دەرمەچن. ﴿البقرة/۲۲۹﴾.

لە ميهرى خۆشيهتى کە ئەو سنورانەى بۆ دیاریکردو، کە خودا دەزانى ئەو بېرە خۆشى و راباردنە دابین دەکەن، بێئەوێ قەوارەى مرۆڤ تێکبەدەن، بەلام خالى تاقیکردنەوه بريتیه لە رازاندنەوه و نارايشتدانی ناره‌زوه‌کان بە شتۆهه‌کە مرۆڤ حەز لە زیادبونيان بکات، پابەندکردنیشى-لەهەمان کات- بەو بېرەى رێى پێدراوه، و رێگە پێنەدانى کە بیانبەزینى ئەگەر چى نەفيسى پترى بوى.

به لّام خوا که شو پرّه خۆشپاوار دهنی بۆ بهر ژه وهندی مرۆف دیاری کردوه - خوا بۆ خۆی دهوله مهنده - وازی له مرۆف نه هیناوه تا کو به بیته شبون سازار بکیشی، له نیوان خۆشه ویستی ئاره زوه کان که بۆی رازاوه ته وه، له گهل شو کو تانهی بۆی دانراون - ههر چهند بۆ بهر ژه وهندی شه ویشن - به لکو ئامرازێکی یه کجار به سودی پی به خشیوه، که کاریگه ری مه زنی هه یه، ده توانی پیته گی ئاره زوه کانی بۆ ریکخا - به بی شه وی هه ست به چه زوی بیته شی بکات، به لکو هه ست - له ریکگی شو ئامرازه وه - به بهر زیونه وه و توانایی ده کات ..

بهر زیونه وه له ئاره زو هه لپشتن و، توانا له ریکخستن، جا شو ههسته مه زنه شه وی بۆ قه ره بو ده کاته وه که له سه ره تادا هه ست به بیته شی ده کات، تا لی پادی و چیدی ههستی پیناکا ..

شو ئامرازه مه زنه ش (دل) یان (عه قل) ١ ه:

﴿وَاللّٰهُ اَخْرَجَكُمْ مِّنْ بُطُوْنِ اُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ﴾: خودا نیوهی له پزدانی دایکتانه وه وه ده رخست، که چی هیهو نه ده زانی چاو و گوێچه و دلی دانی، به شکو شوکرانه بۆیر بن. ﴿النحل/ ٧٨﴾.

﴿اَقْلَمَ يَسِيْرُوْا فِي الْاَرْضِ فَتَكُوْنَ لَهُمْ قُلُوْبٌ يَعْقِلُوْنَ بِهَا اَوْ اٰذَانٌ يَسْمَعُوْنَ بِهَا فَاِنَّهَا لَا تَعْمٰى الْاَبْصَارُ وَلٰكِنْ تَعْمٰى الْقُلُوْبُ الَّتِي فِي الصُّدُوْرِ﴾: ناخۆ هیشتا به زه ویدا نه گه راون تا بین به خاوهن دلان و گوێچه گه لی که پی تیگه ن و بیستن؟ له راستیدا چاو کوژ نابن، شو دلانه کویر ده بن که جییان له ناو سیه کانه ﴿الحج/ ٤٦﴾.

١ نهم وشانه له مه ره بییدا (القلب، العقل، الفؤاد) هاوماننا دین، له قورنایشدا (القلب و الفؤاد) به واتای عه قل هاتون.

خالی تاقیکردنه‌وش له‌هم‌موو مه‌سه‌له‌که‌دا بریتیه له‌وه‌ی ئایا مرۆف نه‌و
 ئامرازه مه‌زنه به‌کارده‌هیتێ که خودا پیتی به‌خشیوه، تا پیتگه‌ی ئاره‌زه‌کانی
 ریکب‌خا، که به‌م ریک‌خستنه‌ش بو ئاستی شایسته به‌رز ده‌بیته‌وه و، (ژی‌ار) به‌واتا
 راسته‌قینه‌که‌ی داده‌مه‌زریتێ و روۆی جینشینی پیتگه‌یشتو (راشده) وه‌ده‌ستدیتێ و..
 له‌سه‌روه‌ی هم‌مو نه‌وانه‌ش له‌ ئاخیره‌تدا پاداشی شایسته وه‌رده‌گرێ. له‌به‌هه‌شتدا
 که ((فِيهَا مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبٍ بَشَرٍ: شتی وای
 تیدایه که نه‌چاو دیویه‌تی و نه‌گوێ بیستویه‌تی و نه‌به‌سه‌ر دلی که‌سی‌کدا
 ره‌تبه‌وه)).^۱ یان نه‌و ئامرازه مه‌زنه له‌لایه‌ک داده‌نی و، وه‌ دوای ئاره‌زه‌کانی
 ده‌که‌وی، جا داده‌به‌زی و ده‌شکیتته‌وه و، خسوێ وه‌کو تاک و وه‌ک کو‌مه‌ل
 تیکده‌شکیتێ جا چ زوبنی چ دره‌نگ و، (ژی‌ار) راسته‌قینه‌ی شایسته‌ی خوێ
 دانامه‌زریتێ و، خیلانه‌تی پیتگه‌یشتو له‌سه‌ر زه‌وی وه‌دیهنانه‌یتێ و، سه‌ره‌پای
 نه‌مانه‌ش هم‌موی دوچاری سزایه‌کی ترسناک ده‌بیته‌وه که نه‌ گیان نه‌ جه‌سته‌ خوێ
 له‌به‌ر ناگرن:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَوْفَ نُصَلِّيهِمْ نَارًا كَلَّمًا نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ بِدَلْنَاهُمْ
 جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَدْخُلُوا الْعَذَابَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا، وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
 الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَهُمْ فِيهَا
 أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا ظِلٌّ غُلِيلٌ: نه‌وه‌سه‌ر دلی له‌ نیشانه‌کانی ئیمه‌ حاشا
 ده‌که‌ن، له‌دواروژدا به‌ناگر ده‌یان سوتینین هه‌تا پیتسیان داپلۆخا، پیتسی تریان بو
 ده‌گوژین تا نازار پتر بچیتن. خودا خاوه‌ن ده‌سته‌لاتی له‌کارزانه. نه‌وه‌سه‌ر دلی که
 بونه‌ خاوه‌نی پروا و ناکاری چاک ره‌چاو ده‌که‌ن ده‌یانبه‌ینه باغاتی وا جو‌باریان به

۱ متفق علیه.

بهردا دهروا و همتا سدر هر تیا دهبن ، ژنانی پاک له گشت عیب و سیبهری
پریان ددهینتی. ﴿النساء/۵۶-۵۸.

جا نه گمر دۆزه که له ههستی مرۆفینکی ریکویتی کدا ناابو، نهوا نهو
ههلویتستی دانایی ده یخوازی و له گهل نهو (دل) هدا کۆک ده بی که خودا پیتی داوه و،
به بیری ریییدراوی رابوردن وازدینتی و بو نهو شتانهی خوا حهرامی کردون سنور
نابه زینتی و، له ناخیره تیش به ههشت و ره زامه ندی خودا و دهه ستدینتی.

مهسه له کهش له ههستی نهوه کانی یه که مدا که له سهر چاوه بیگه رده کانی نهه
ناینه پهروه رده بویون به مشیوه یه بوه، کتیبی خوا و سونه تی پیغه مبه ره که ی ﷺ و،
دنیا و ناخیره تیش- به پیتی نه مه- له ههستی نهواندا یه که ریگه و یه که حساب بو:
﴿وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا: بهوهی خودا
به تۆی داوه به شوین مالتی ناخیره تهوه به، به شی خۆشت له م دنیا به له بیر
مه که. ﴿القصص/۷۷.

﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَأَمْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ وَإِلَيْهِ
النُّشُورُ: خودایه که نهه زه مینهی بو کهوی کردون، شان هوشان له زه ویدا بگه رین و
له بژیوه که ی بخۆن، ههستانه وهش بو لای نهوه. ﴿الملك/۱۵.

* * *

به لām نهو هاوسه نگیه جوانه ی که نیسلام له دهرونی مرۆف دایمه زانده بو،
نهوه کانی یه که میش بهو شیوه جوانه هیتا بویانه دی، که میژو هۆشی پیتدوه و،
کاریگه ریه کی واشی له واقیعی مرۆفدا هه بوه که هیچ کاریگه ریه کی دیکه
له میژودا له گه لئی هاوتهریب ناروا..

نهه هاوسه نگیه جوانه له پاش نهو نهوانه ی یه که م تیکچو، ههر چه ند نه مجاره

ئەو تىكچونە تەواو لەئاراستەيەكى بەرامبەرى ئەو ە رويدا كە جاھيلیەتى ەھربى تىيدا بو..

لە جاھيلیەتى ەھربىدا كە موکوپرى برىتى بو لە جىابونەھى دنيا و ئاخىرەت لە ھەستى خەلكىدا، چونكە بروايان بە ئاخىرەت و بەزىندوبونەھى و بەپاداش و سزا نەبو، لەپاش ئەمەش ژيانى دنيايان دەخستە پىشەھى و بەچاكتريان دادەنا؛ كەچى نەجارە جودابونەھى دنيا بو لە ئاخىرەت لەھەستى خەلكىدا لەبەر بەگچكە گرتن و بەكەمگرتنى ژيانى دنيا و، لەپاشاندا ئاخىرەتيان بەچاكتر دادەنا و دەياغخستە پىشەھى!

لەيەكەم تىروانىندا ئەمە بەپرواى راستەقىنە دىتە بەرچاوا! كە ئەو ئەركەى پىاوى پروادار دەبى بۆ تىبكۆشى، كاتىك كە پىشى دەگا، گەشىتۆتە لوتكەيەك كە ھىچ لوتكەيەكى دىكەى لەدوانىە و بەرزترىن شتى ئەم ئاينەى و دەپھىناوہ..

گومانى تىدانىە ھەر ئەمەشە بەخەيالى ئەوان كەساندا ھاتوہ كە ئاخىرەتيان خستۆتە پىش دنيا، بەو شىئوہىەى سۆفيگەرى پىشكەشى كرد، كەبۆ چەندىن سەھى درىژ بەدرىژايى خاكى ئىسلام راكشابو، تا ئىستاكەش شونەكانى لىژە و لەوئ بەجىماون..

ئەدى خوا نىە دەفەرموئ:

﴿فَمَنْ زُحِرَ عَنِ النَّارِ وَأَدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ
الْغُرُورِ: كى لە ناگر گلاكرئ و برىتە نىو بەھەشتەھى، دەبياتەھى و بەختەوہرى، ئەم
ژيانەى سەر دنيايە تەنيا بنەماى فرىوہ. آل عمران/ ۱۸۵.

ئەدى ئەويش لە (بنەماى فرىو-متاع الغرور) دورناكەوتىتەھى و، بەخانەى

ناخیرهت په یوه ست نابی که نهوی ژیانی راسته قینه نه گهر نهوان بزنان. ^۱ به مجوره
 بو خوی و نایته سهرکه وتوی راسته قینه و، وه دیهینه ری راسته قینه ی کرۆکی دین
 و، به راستیش نایته چاکترین نمونه!؛

به لآم له کاتی وردبونه وه، هندیك لایه نی مهسه له که دهرده کهون که له یه کم
 تیروانیندا بزرن.

به لئی.. نهوان مه به ستیان به م کاره روی خودابو!

نه خیر.. نهو ریگه یان نه گرتبو که خوا فرهزی کردوه!

لیره شدا باسی هورپینه کانی سو فیکه ری و، باسی وه حده ی وجود و، باسی
 حولول، لاریبونه بیروبا وهریه هاوشیوه کان ناکه یین..

ههروه ها باسی په رستنی مه رقه دان و پیاوچاکان ناکه یین، له گهل نهو بیدعه و
 نه فسانه و داستانه ی دهریاره یان بلاویونه وه و، دانانی پیناو ^۲ له نیتوان به ندان و
 خوی گه وره، له کاتی کدا هم ناینه هاتوه تا هه مو پیناو تک ره تکاته وه و، دلی
 مرۆفی لی نازاد بکا و، راسته وخو به بی پیناو و هاوبه ش په یوه ندیبه که ی له گهل
 خودا گریداوه:

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِي:

هه رکاتی که عه بده کانم له مه پر من له تو ده پرسن، من نزیکم، هه رکه س هانام وه بهر
 بیینی، بی وه راسی ناهیلمه وه. ﴿البقرة/ ۱۸۶.

۱ له سوره تی عه نکه بوت، نایه تی ۶۴ داها توه ﴿وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ
 الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ: ژیانی هم دنیا یه ته نیا گالته و گه مه یه و خانه ی ناخیره تیش
 ژیانی راسته قینه نه گهر نهوان بزنان. ﴿.

۲ پیناو: وسیط

نیستا باسی تیکرپای شم لاپیونانه ناکمین له گهل شو هاو به شپه رستی هی
تیانکه وتوه، چونکه بواری قسه کردنی نیستامان بریتیه له (چه مکی دنیا و
ناخیرهت)، بویه لیله دا باسی شو گهنده لیانه ده کمین که سو فیزم به شیوه کی
تایبیت خستویه تیه شم بواره.

سوفیه کان زور پشتیان بهو نایه تانه به ستبو که له زه می دنیا هاتبون، له گهل
شو فرمودانه ی نفره تیان له دنیا کرده.

هروه ها پشتیان به حاله تی دنیا نه ویسته کان (زه ادی نیو هاوه لانی پیغه مبه ری
خوا ﷺ به ستبو، که وازیان له خوشیه کانی دنیا هی تباو و به هیچ شتیکی په یوه ست
نه بون.

هروه ها زور پشتیان به وه به ستبو که خواهه لواسین به دنیا ده بیته هوی
گوناه کاری له ژیان ی پرواداردا نه مهش پهروه ردگاری لی توپه ده کا و، دو چاری
نه شکه نه می ناخیره تی ده کات، گو تیشیان: تاکه ریگه ی دور که وتنه وه له گوناهان
به کم زانینی دنیا و بیژ لی بونه وه یه تی، له گهل چونه در له نارایش و جوانیه کی
و، لی دور که وتنه وه ی به پیی توانا.

هرچی نایه ته کان-هروه ک گو تمان- له باره ی بی پروا و دوروه کانه وه هاتون..
راسته که پروادار به شیکی به رده که وی نه گهر که وته نیو هندیک لهو شتانه ی
بی پروای تیده که ون-نه گهر چی به وهش کافر نابی مادام بنه مای بر وای پاراستوه-
هروه ک له نایه ته دا هاتوه که پرواداران ده دوتینی:

۱ هروه ک پیغه مبه ر ﷺ ده فرمودی: ((الدُّنْيَا مَلْعُونَةٌ، مَلْعُونٌ مَا فِيهَا، إِلَّا ذِكْرَ اللَّهِ، أَوْ عَالِمٌ أَوْ مُتَعَلِّمٌ؛
دنیا نه فره تلینکراوه، شه وه ی تیشی دایه نه فره ت لیکراوه، بیجگه له یادی خوا یا زانا یا
زانستخواز تک.)) رواه ابن ماجه والترمذی.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمْ انْفِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ اثَّاقَلْتُمْ إِلَى الْأَرْضِ أَرْضَيْتُمْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنَ الْآخِرَةِ فَمَا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ، إِلَّا تَنْفِرُوا يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَيَسْتَبَدِلَ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْئًا وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ: نهی گدلی خاوهن باوه ران! چیتانه که پیتان ده لیتن ودهر کهون بو جیهاد له رای خوادا، ته مه لَن و له جیی خَوَنابزون؟ ناخو ژیانی دنیاتان له ناخیره تی پخ خو شتره؟! گوزهرانی سهر دونیایه به ران بهر به گوزهرانی ناخیره تان شتیکی زور کم بایه خه. نه گهر نه رونه جیهاد، له خواوه توشی جه زره بهی به ژان دین و دهسته یه کی تازه بابت ده خاته شوینه که ی نیوه و له م باره وه هیچ زیانکیکی پی ناگه یه نن. خوا بو هه مو شت توانایه. ﴿التوبة/۳۸-۳۹.

عومدریش ﷺ به رده وام ده ترسا نه وه که نه م فهرمودانه ی خوی بهرز بیگر نه وه: ﴿أَذْهَبْتُمْ طَيِّبَاتِكُمْ فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا: خو شی خو تان له دنیا دا ده ربا ز کرد و به باشی به هره تان لی برد. ﴿الاحقاف/۲۰. وه که ده فهرموی: ﴿ثُمَّ لَتَسْأَلَنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ: له پاشان ههر له و رژه دا ده رباره ی خو شی دنیا وه لیتان ده پرسن. ﴿التكاثر/۸. ههر چه ند ده شیزانی نه م نایه تانه له باره ی بی پروایانه وه هاتون. نه مه راسته ..

نه وه په یوه ست بونه ش به دنیا، که ده بیته هژی بی ناگابون له ناخیره ت، مه سه له یه که خودا نه له پروادار و نه له بی پروای قبول ناکا، نه گهر چی سزای نه م و نه ویش جودایی ..

به لام نه مه هه موی شتیکه و، کردنی دنیا و ناخیره تیش به دو سه ربا زگه ی به رام بهر یه کتر که نه گهر مرؤف روی له یه کیکیان کرد-یه کسه ر- له وه ی دیکه داده بری و، پاشان ده بی هه لپروارد نیکیان له نیواندا سازده ی هه تا یه کیکیان

هدلٔبٔیری و ثعوی دیکه فرٔدهی.. نهمهش مهسه له یه کی جیاوازه که هیج پالٔشتی له ثاینی خوادا نیه!

با گویٔ بدهینه فه رموده ی په روه ردگار^۱:

﴿وَأَبْتَعْ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيكَ مِنَ الدُّنْيَا: بدهی خودا به تزی داوه به شوین خانهی ناخیره ته وه به، بهشی خٔشت له م دنیا به له بیر مه که. ﴿القصص/ ۷۷.﴾

هه روه ها که خودا ده فه رموی:

﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَأَمْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ: خودایه که نهم زه مینه ی بٔ که وی کردون، شانه وشان له زه ویدا بگه رٔین و له بٔیره که ی بٔون، هه ستانه وهش بٔ لای نه وه. ﴿الملك/ ۱۵.﴾

وه که ده فه رموی:

﴿قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ: بلی: کی به جلکی جوان و خشل (نارایشت و رازاندن وه) و بٔیوی پاکژی که خوا به عبده کانی خٔی ره وا دیوه لای وایه که نار وه وایه؟ بلی: نه مانه شایانی نه و که ساتن که له ژیانی دنیا دا بروایان به خوا هینا وه، رٔژی دوایش هه ر تایبه تی به خٔیانه. ﴿الأعراف/ ۳۲.﴾

هه روه ها که پیغه مبه ری خوا ﷺ ده فه رموی: ((أَلَا إِنِّي أَعْبُدُكُمْ لِلَّهِ وَأَخْشَاكُمْ لَهُ، وَلَكِنِّي أَصُومُ وَأَفْطِرُ وَأَقُومُ وَأَنَامُ وَأَتَزَوَّجُ النِّسَاءَ، فَمَنْ رَغِبَ عَنِّي فَلَيْسَ مِنِّي: من له هه موتان پٔر به نده ی خوا م و له هه موان زیاتر لی تی ده ترسیم،

۱ نهمه ده ربارهی قعومی قارونه، به لام ناهه نگه که واده گه مینن که له لای خودا ره زامه نندی وه ده ست هیناره.

به لآم من رۆژی ده گرم و بیپرژوش ده بم و، شهوان هه لده ستم و ده شنوم و، ژنیش ده هینم، شهوی سونه تی منیش واز لیبتنی له من نیه))^۱.

هه لوه ستهیه کی تایبه تی له ناست شه و نایه ته ده وه ستین که ده فره موئ: ﴿قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ...﴾.

باسی نارایشت له م بواره دا ده لاله تیکی تایبه تی ههیه، چونکه نارایشت جوانیه، جوانیش شتیکی له پتویست زیادهیه، که واته شهوی خودای بهرز و کاربه جی بۆ بهنده کانی رتی پیداره ته نیا شه و زهروره ته نیه که به هه رشپوهیه ک بسی پارێزگاری له ژبان بکا، به لکو شتیکه له زهروره ت زیاتره، ده گاته پلهی جوانی، له قورئانیشدا چه ندین نامازه بۆ (جوانی) هه ن که هه مان ده لاله ت هه لده گرن:

﴿أَمْنَ خَلْقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَبْتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ مَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا: يَا شَوْ خودایه چاتره که ناسمانه کان و زه مینی وه دی هینا و له هه واره ئاری بۆ ئیوه ناردوه؟ گه لیک باخچه ی به دیه مان به ئاوه که ی شین کردوه، که خۆتان نه تانده توانی داره کانی به ره هم بینن. ﴿النمل/ ۶۰﴾.

﴿وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ فَأَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا نُخْرَجُ مِنْهُ حَبًّا مُتْرَاكِبًا وَمِنَ النَّخْلِ مِنَ طَلْعِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ وَجَنَّاتٍ مِنْ أَعْنَابٍ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا وَغَيْرَ مُشَابِهٍ انظُرُوا إِلَى ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَيَنْعِهِ إِنَّ فِي ذَلِكُمْ لآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ: هه ر خۆیه تی له هه واره ئاریکی بۆ ئیوه باراند، هه مو روه کمان پێ پواند، هه تا له سه وزه گیاکه وه ده نک و که لوی سواری یسه ک و له

۱ متفق علیه.

كلوكى دارخورماوه هيتشوى پر و شوپروه بو ده گهل باغاتيك له رهز و زهيتون و بنه ههناى هاووينه و له يهك جيامان بهرهم هينا، وهختى ميوه مان پيده گا سهيرى بكن. كه له واندا گه ليك نيشانهى خودا هه ن بو كه سانى كه بروايان به خوا ههيه. ﴿الانعام/ ۹۹.

﴿وَالْأَنْعَامَ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنَافِعُ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ، وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرِيحُونَ وَحِينَ تَسْرَحُونَ؛ وَلِسَاتِشِي هَدْرٌ بُو ثِيوه بهرهم هينا، كه گهرمايى و بهرهيان بو ثيوه تيدا و ليشيان دهخون، لاتان جوان و رازاوهن، كاتيك دهيانبهن بو لهوهر و كاتيكيش دهيانهيتنهوه. ﴿النحل/ ۵-۶.

ههرچى فرموده ي پيغه مبهريشه ﷺ نهوا بريارده دا كه نهو په رسته نى خودا بو بنده كانى خوى لى رازيه، له خو قه ده غه كردنى يه كجاره كى خو شيه كانى زهوى و تهواو پشت تى كردنى له خو ناگرى، نه م له خو گرته نش ده رپرئىكى راست نيه بو راستگويى په رستن و له خوا ترسان، چونكه له هه موو خه لك بنده تر و له هه مو خه لك له خواترستر كه پيغه مبهره ﷺ نهوه ناكا و، فرمانى پيناكا، به لكو هه ر كه سيكى نه م كارانه بكا واى داده نى كه وازى له سونه تى وى هيناوه، و پيغه مبهريش ﷺ ناگادارى ده كاته وه كه له رى ده رچه: ((فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي: نهوى واز له سونه تى من بيتى له من نيه.))

ههرچى نهو دنيا نهويستانه شن كه سو فيه كان بيانويان پى ده هيننه وه نهوان له سهر ريگايه كى ديكن جيايه له ريگه ي سو فيان!

۱ له نايه ته دا ته نيا نامازه بهو نيعمه تانه ناكرى كه سود به مرؤف ده گيه نن، به لكو به رهو نهو جوانيه بن هاوتايه ش ناراسته ده كرى كه له نهفراندى بيتونه ي خودا ههيه و، خودى نهو جوانيه ش يه كيكه له نيشانه كانى خودا و مايه ي بروا هينانى مرؤفن.

رهنگه لهیه کم تپروانیندا ههندیك لایهنی روکەش له نیوان زاھید و سۆفیدا پێك
بچن.

هەردوکیان وازیان لە خۆشی و رابواردن هێناوە، و زۆریەکی کات لێی دورن و،
هەردوکیان رویان داوەتە جۆرەکانی پەرستن کە دەرفەتی رابواردنی نەهێشتون بە
خۆشیە موباحەکان..

بەلێ.. بەلام لەپاش ئەوە لێك جیادەبنەو و! هیندەکی نامینێ جیابونەوێ
نیوانیان تەواو بیانکاتە پێچەوانە!

لەجۆری ئەو پەرستنه لێك جودا دەبنەو کە هەریەکیان روی تێدەکا.. واتە
لەراستیدا ئەوان لە (چەمکی پەرستن)دا لێك جودا دەبنەو و، پاشان لەبەرنامەکی
ژیان و بەرنامەکی رەفتاردا لێك دادەبرێن.

لە خۆ قەدەغە کردنی ههندیك له ناره‌زوان له‌سه‌ره‌تادا بریارێکی بەهێزی دەوێ،
بۆ بنیاتی ئەو (بەریه‌ست)ەکی که لهروی ئەو ناره‌زوانه‌دا ده‌وستی، پاشان خودی ئەم
لەخۆگرتنەش، کاتێك لهروی شه‌پۆلی هه‌لچوی ناره‌زوه‌کان ده‌وستی، وزه‌یه‌کی
مەزن لەدەروردا کۆدەکاتەو، کە لە خودی خۆیدا بەرزە و، رو له ناستی بەرز و
بالاتر دەکات و، لەو ناسته‌ بالایانه‌وه هه‌لده‌کشی، هه‌روه‌کو به‌ریه‌ست لهروی
شه‌پۆلی ناو ده‌وستی و به‌شیکێ لی گل ده‌داته‌وه، جا ناسته‌که‌ی به‌رز ده‌بیته‌وه،
تاكو ده‌گاته‌ ناستانه‌ك که شه‌پۆله‌که لهرێچکه‌ی ره‌سه‌نی خۆیدا نه‌یاندەگه‌یشه‌تی..

تا ئێره‌ ئەو (کرداره‌ ده‌رونیه‌ی) که له زوهد و، له سوفیزم دروست ده‌بن، پێك
دەچن و.. لەدەرورنی زاھید و سۆفیدا وزه‌یه‌کی ده‌رونی مەزنی ناست بەرز کۆ
دەبیته‌وه، کە دەتوانی بەره‌و هه‌ندیك ناسۆ بچێ کە هه‌رگیز خاوه‌نی ئەو ده‌رونه
نایگاتی کە له‌گه‌ل ناره‌زوه‌کاندا دادەکشی..

باشان ناسۆكان جیاده بنه وه ..

هرچی زاهیدانی نه وه یه که من، له سه روی هه موشیانه وه سه روی زاهید و دنیا نه ویستان ﷺ سروشتی ناسۆکانیان پی ناساندوین که به هۆی خۆگرتنیان له خۆشیه کانی زهوی بۆی بهرز بونه ته وه ..

جیهاد کردن له پیتناو خودا، جیهاد کردن تا ناوی خودا بهرزیی، جیهاد کردن بۆ نه وه ی ناین هه موی بۆ خوا بی. جیهاد کردن بۆ بهرپا کردنی دادگه ری پهروهردگار له واقیعی زهویدا. جیهاد کردن بۆ بهرپا کردنی کۆمه لگه یه کی نمونه یی که له جیهانی واقیعدا نه و شتانه بییتیه دی که خه لک له جیهانی میسالدبا به خه یالیان دادی، نه و نیجاییه ته مه زنه ی که واقیعی خواروخیج ده گۆری و، له باتی وی واقیعیکی ریکوییک داده مه زریینی، فه رمان به چاکه و نه هی له خراپه، که دو په یامی نه م ئومه تن که خودا ده ریخسته وه تا بییته چاکترین ئومه ت:

﴿ كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ: نَبِوه چاکترین کۆمه لن له ناو مه رد می دنیادا سه رتان هه لدا، فه رمان به چاکه ده دن و ری له ناره وا ده به ستن، با وه ریشتان به خوا هه یه. ﴿آل عمران/ ۱۱۰.

ناسۆگه لیککی بهرز و بالا، نه و وزیه هه لگه را وه ی تیتدا ده ته قیتسه وه که دنیا نه ویستی بهرز کردۆته وه، جا له جیهانی واقیعدا بنیاتیکی بالا بهرز داده مه زریینی که چاوان گه ش ده کاته وه، جا روناکی بهزه ویدا په خش ده بی و، شه ونده ی خودا بیه وی له تاریکییه کانی سه رۆقاییه تی رۆشنده کاته وه .. له ما وه ی نیو سه ده دا روناکی وا ته شه نه ی کرد، له زه ریاهه له رۆژئاوا تا شه ودیوی هیند له رۆژه لاتی گرتسه وه، نه هیج بهر به ستیک روه پری ده وه ستا و، نه تاریکی له روی راده وه ستا.

نه مهو، زاهدانیش - له سدری هموشیان پیغه مبهری خوا ﷺ - خوشییان له
 خویان حهرام نه ده کرد، به لکو به سمر خوشیاندا بهرز ده بونه وه، جا چیدی له جهاد
 لهو ناسو بهرز و بالایانهی که جهادیان تیدا ده کرد خهریکی نه ده کردن و، لهو
 نامانجه بهرزانهش غافلی نه ده کردن که به وزه نیجاییه کهی خویان ههولیانده دا تا
 له جیهانی واقعدا بهدی بینن.

کاتیک عایشه - رهزای خوای لی بی - ی خیزانی پیغه مبهر ﷺ پیغه مبهر ﷺ
 ده بینن که له سمر عهباکهی خوی له سمر خاکینکی وشکدا ده نوئ، دلی بو ده سوتی،
 بویه عهبایه کهی دو قه ده کاته وه تا بو جهستهی پیروزی نهر متر بین، پیغه مبهر ﷺ
 توره ده بین و فرمانی پیده دا تا وه کو خوی لی بکاته وه، بو نه وهی له ناسته
 بهرز کهی لیبران بو خودا بیئنه وه و، نهو (نهر میه) ریژه ییه، له گلدانه وهی هه مو
 وزه و توانای بو جهاد له پیناو خودا خهریکی نه کات، له گهل نه مه شدا ههر به خوی
 بو ﷺ نهر موی: ((وَلَكِنِّي أَصُومُ وَأُفْطِرُ وَأَقُومُ وَأَنَا مٌ وَأَتَزُوجُ النِّسَاءَ، فَمَنْ رَغِبَ
 عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي: به لام من روژی ده گرم و بیروژوش ده بم و، شهوان هه لده ستم
 و ده شنوم و، ژنیش ده هیتم، نه وهی واز له سونه تی منی بینن له من نیه)).^۱

نه دی صوفیه کان چییان بهو وزه مهز نه کرد که بهرز بونه وه به سمر خوشیه کاندا
 له نه فسی وان دروستی کرد؟! .

له جوره جهادیکی دیکه خهرجیان کرد .. جهادی شهیتان له ناو دهرونه کاندا،
 له پیناو نه وه شدا هه مو نایه ته کانی جهادیان ته نیل کرد که له کتیبی خوادا
 هاتون، ته نانهت نه وان هه که زور به وشه ی پاشکاوانه باسی کوشتار و ره قه کاری
 له گهل بیروا و دورواندا ده کهن!

۱ متفق علیه.

بینگومان فرمان به جیهادی شهیتان دراوه .. دهره نجامیتیکى ناسایبشه گهر بلین: شهیتانیشیان کرد و به گهورهترین شیوه له میژودا به سهریدا سهرکهوتن، به لام جهنگی خوین له گهل شهیتاندا نه کرده دوا کار و پیشه .. ته نانهت پاش شهوی به شایه دی خوی شارهزا و لیزان دهسه لاتی له دهرونی شهواندا کوتای پیتهات:

﴿إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ، إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ﴾: شهیتان هیچ دهسه لات و زوریکی نیه به سهر شهوانهوه که بونه خاوهن باوهر و خوین به پهروه ردگاریان شهسپاردوه، شه ههر به سهر شهواندا دهستی دهروا، که خوین کردوته دۆستی و شهریک بو خوا پیددا ده کهن. ﴿النحل/۹۹-۱۰۰.

شهمش وه سفیکه بو هه مو پرواداران راسته، به لام به سیفنه تیکی تاییهت بو شهوانه ی که خودا شایه دی برواهه بونی بو داون:

﴿آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ﴾: شهم پیغه مبه ره و پروادارانیش هه مو بروایان بهو شته هیناوه که له لایه ن پهروه ردگاریانه وه هاتوته خوار. ﴿البقرة/۲۸۵.

﴿أُولَٰئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَٰئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾: که شهمانه خودا بروای له دلایان جیگیر کرده و به هیزیکى تاییهتی خوی یاری کردون، دهیان نیریتشه باغاتیک جزایریان به بهردا دهروا و ههتا سهر ههر لهوی دهبن. خودایان لی رازی بوه و شهوانیش له خودا رازین. شهوانه کۆمه لهی خودان. باش بزنان که ههر کۆمه لی خودا رزگارن. ﴿المجادلة/۲۲.

به لکو جهنگه که یان دژی شهیتان و سرکه و تنیان به سهریدا بریتی بو له و
 پیگه یه که ههنگاویان تیدا ههلدینا بو بنیاتنان.. بو جیهاد.. بو فرمان به چاکه
 و به رهه لستی له خراپه.. بو بهرپاگردنی دادگه ری پهروه ردگار له زه ویدا.. بو
 لیدانی قه لاکانی هاوبه شپه رستی و دامه زرانندی قه لاکانی برپوا.. بو نه هیشتنی
 تاغوتان و بهرپاگردنی حوکی خوا.. بو دامه زرانندی هیتیک که دوژمنانی خوا
 بترسینن..

نه یانده توانی هیچ شتیک له مانه نه نجام بدن نه گهر به جیهادی شهیتان له ناخی
 دهرونی خوینا ده ستیان پینه کردبا، یا نه گهر شهیران له گهل شهیتاندا
 به ههله پهرسیردراوی مابایه وه و یه کجاری به سهریدا سهرنه که وتبان.. به لام نه وان
 هه رگیز له لای نه و جهنگه یان دژی شهیتان رانه وه ستان تا بلین: نیره مان مه به سته و
 نه مه کوتایی کارمانه!

* * *

له شه ری دژی شهیتاندا مه سه له یه کی دیکه ش هیه سه رنج راده کیشی.
 ریگه ی سو فیان له شهیران له دژی شهیتان بریتی بو له کوشتنی (نه فس) که
 شهیتان تیایدا ده حه ویته وه، تا کو شوینیک نه دوزیته وه و برپوا! که چی جسی
 حه وانه وه ی شهیتان نه و ناره زوانه که بو مرؤف رازنراونه ته وه، شهیتان به رده وام
 فویان لیده کا تا گر ده گرن، جا خاوه نه که ی ناتوانی بیان کوژیتیته وه و گر و
 بلتسه یان زیاد ده بی! به لام نه گهر ناره زوه کان مردن و شهیتان شوینیکی له دهروندا
 ده ستنه که وت و، نه ییتوانی رۆلی خو ی نه نجام بدا نه و جا:

﴿وَلَا ضِلَّيْنَهُمْ وَلَا مَنِيْنَهُمْ وَلَا مَرْتَبَهُمْ﴾ له راسته بریان دهرده خه م و دلیان پر ده که م له

ناوات و بوخوم فرمانیان پی ده ده م.. ﴿النساء/ ۱۱۹﴾

﴿وَاسْتَفْزِزْ مَنْ اسْتَطَاعَ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ وَأَجْلِبْ عَلَيْهِم بِخَيْلِكَ وَرَجِلِكَ
 وَشَارِكْهُمْ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ وَعِذَّهُمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا:
 ههركامی تو پیی دهویری بانگی بکه و دنه ی بده و به سوار و پیاده ی خۆتهوه بگه
 سه ری و ببه هاوبهش له مال و زارۆله کانیان. به لئین بده وان، به لئینی شهیتان ته نیا
 هه ر خه له تاندنه. ﴿الاسراء/ ۶۴.

بۆیه سو فی هه ر (جهاد) ده کا و له پیناو تی کۆشانه کهش بهرگه ی ناخۆشیان
 ده گری، تا له کۆتاییدا سه مرده کهوی و نار ه زوه کانی ده کوژی، بۆ نه وه ی شهیتان سه روا
 و وازی لی بی نی!

به لام زا هید له شه ری دژه شهیتاندا ری گه که ی بریتی نیه له (کوشتنی نه فس) به
 کوشتنی نار ه زوه کان.

به لکو ری گه که ی که له بهرنامه ی پهروه ردگار ه وه وه ری ده گری، بریتی به له
 (قای کردنی نه فس) به پیی توانا دژی فریودانی شهیتان، له گه ل ه یشتنه وه ی ده رون
 به زیندویتی له پیناو ناوه دانکردنه وه ی زهوی به پیی داخواری بهرنامه ی پهروه ردگار
 و، له پیناو جهاد کردن له ریی خودا.

نه وه هانده رانه ی خوا له دهرونی مرۆفدا وه دیه پیناون، هه ر له و گۆره ی داینه ناون،
 به لکو دانانیان له لایه ن خودای گه وره وه مه به ستیکی تیدایه.

خودا بۆیه مرۆفی وه دیه پیناوه تا ببیته جینشین له سه ره زهوی و،
 ناوه دانکردنه وه شی پهن راسپاردوه:

﴿وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً: نه و کاته ی
 پهروه ردگاری تو به فریشتانی راگه یاند: من ده مهوی بریکاریک له سه رزه مین دیاری
 بکه م. ﴿البقرة/ ۳۰.

﴿هُوَ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا: نَسُو لَهُمْ خَاكِي وَهَدِيهَتَانِ وَ
ويستی ناوه دانی بکن. ﴿هود/۶۱.

هر له بر حیکمه تیکی دیاریکراویش خودا مرۆقی له چنگه قوریک زهوی
وه دیهیتاوه، پاشان له روحی خوی فوی پیدا کردوه و، وه ک فریشتان له روناکیه کی
پالاوتهی وه دینه هیتان!

﴿إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ طِينٍ، فَإِذَا سَوَّيْتَهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ
رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ: کاتی که پهروهردگاری تو فریشته کانی را گویاند، و
خه ریکم مرۆهیک له قور چئ بکم، هه رکا له شیم ته واکرد و له گیانی خوم
پیدا کرد هه موتان سوژدهی بۆ بهرن. ﴿ص/۷۱-۷۲.

له گه ل چنگه قوره که دا نهو نارزه وه رازاوانه له دهرونی مرۆقا پیدابون:
﴿زَيْنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ
الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا:
ناره زوی ژنان کردن و کوری زور پیداکردن و دهسته وتنی کۆمای زلی زیو و زپران
و روه نه سپی به دروشم و ولسات و زهوی کیلانئ، بۆ مهردم رازاوه ته وه و له
ژیانی دنیا به ما بهی خوشین. ﴿آل عمران/۱۴.

به لام به فوه بالا که هه ر قوریک تاریک نه ما و، رابواردنیش وه ک چیریک
ته ستوری به ره هه ست له شیوهی رابواردنی ناژه لاندنا نه ما. به لکو-هیتشتا هه ر قور
بو- شه فافیه تیکی روحی وه رگرت که له تاریکی و نوته کی قور ده پیاراست و، به ها
و مه بده و و نامانج و ناسوی شایستهی (مرۆف) تیییدا پرشنگی ده دا.

که خودا ریژی لیناوه و بهرزی کردۆتهوه:

﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ
وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا: نِیمه ریزمان له تۆره مهی ئادهم گرت و
له وشکانی و زه ریادا هه لمان گرتن. رۆزی پاکۆمان پیداون له چاو زۆر له خه لقی
خۆمان زۆر پتر قه درمان گرتون. ﴿الاسراء/ ۷۰.

خودای وه دیهینه ری شاره زا ده زانی تهو (ئاره زوانه) یا بلی (هانده رانه) بۆ بونی
مرۆف زه رورین، تا کو کار و بهرهم و ده سه کوه و چالاکی و بنیاتنان و
ئاوه دان کرد نه وهی هه بیته - که داخوازی جینشینین له سه ر زهوی - بۆ شه وهی ریگر و
به ربه ست - که زۆرن - له بهردهم وه دیهینانی رۆلی داواکراو له مرۆف نه وه ست.

* ههروهک خودای بهرز ده زانی که تهو هانده رانه ده بی ری که خه ریان هه بیته هه تا له
ئه رکی ری که بیته کی خۆیان نه که ون و نه بنه کاولکاری بۆ مرۆف.

به رنامه ی پهروه ردگاریش تهو هاوسه نگیه داواکراوه دروستده کا، که تهو
ئاره زوانه ری که ده خات بیته وهی بیان کوژی و، بیته وهی له هه مان کات به به ره لالیی
لییان گه ری تا به ربه سه ته کان بشکینن.

راسته شه که تهو (هانده رانه) یا بلی (ئاره زوانه) خالی تا قی کرد نه وهن له ژیان
مرۆف:

﴿إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَهَا لِنَبْلُوهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا: هه رچی له م
سه ر زه مینه یه نیه کردمان به ئارایشته تا بیان نه زموین^۱ کامه یان کارچاکتر
ده بن. ﴿الکھف/ ۷.

۱ بیان نه زموین: ئاقیان بکهینه وه.

نه‌مه‌ش بریتی‌یه له‌و لایه‌نه‌ی که سو‌فیزم به‌دی‌کرد و جه‌ختی له‌سه‌ر کرد... که دیتی مرۆڤ له‌ لایه‌نی ئاره‌زه‌کانیه‌وه ده‌که‌و‌یتته ناو تاقی‌کردنه‌وه، جا نه‌گه‌ر توانی له‌ناوی بیا و بیکوژی نه‌وا له‌ تاقی‌کردنه‌وه‌که‌ی سه‌رکه‌وتوه..

به‌لام حیکمه‌تی له‌ وه‌دی‌هیتانی نه‌و ئاره‌زوانه‌ی پشت‌گویی خست، له‌گه‌ل زه‌روه‌تی زیندوه‌یشتنه‌وه‌ی له‌ ده‌رونی مرۆڤ و زه‌روه‌تی ریک‌خستنی به‌پیتی توانای مرۆڤ.. هه‌روه‌ک به‌رنامه‌ی په‌روه‌ردگار بریاری له‌سه‌ر ده‌دات که له‌لایه‌ن خواوه‌ دابه‌زیوه و پی‌غه‌مبه‌ری خوا ﷺ رونی‌کردۆته‌وه:

((الَا اِنِّي اَعْبُدُكُمْ لِلّٰهِ وَاَخْشَاكُمْ لَهُ، وَلَكِنِّي اَصُومُ وَاَفْطِرُ وَاَقُومُ وَاَنَامُ وَاَتَزَوَّجُ النِّسَاءَ: من له‌هه‌موتان پتر به‌نده‌ی خوام و له‌هه‌موان زیاتر لی‌ی ده‌ترسیم، به‌لام من روژی ده‌گرم و بی‌روژوش ده‌بم و، هه‌لده‌ستم و ده‌نوم و ژینیش ده‌هینم)).^۱

کاتی‌ک نه‌م حیکمه‌ته‌یان پشت‌گویی خست نه‌خامه‌که‌ی چی بو؟!

مرۆڤ ناتوانی بی‌ته‌ رونا‌هیه‌کی پالۆته هه‌روه‌ک سو‌فیه‌کان له‌جیهادی گه‌وره‌یان دژی ئاره‌زه‌کان چه‌زی لیده‌که‌ن!

له‌هه‌مان کاتیش ئایا مرۆڤ نه‌و په‌رستنه‌ی نه‌خامداوه که لی‌ی داوا‌کراوه-و به‌بالای خۆی هه‌لپراوه^۲. نه‌گه‌ر به‌هۆی کوشتنی جه‌سته و مراندنی ئاره‌زه‌کان بگاته رونی نورا‌نیه‌تی رو‌حی؟!

که‌س نکولی نا‌کا که سو‌فی راسته‌قینه^۳ به‌ وه‌رزشی رو‌حی ده‌گاته ناسۆ گه‌لی‌کی رون که رو‌حی سو‌که‌له‌بوی دا‌پراو له‌ قورسایی جه‌سته‌ی تیدا هه‌لده‌فری، که له‌ کیش‌کردنی ئاره‌زه‌کان ره‌هابوه، جا ده‌گاته جیهان‌گه‌لی‌کی وا که‌سی‌ک نایگاتی که

۱ متفق علیه. ۲ بگه‌رتیه بز (چه‌مکی په‌رستا).

۳ واته راست‌گۆی دنیا نه‌ویست، نه‌ک فال‌چی پسپۆر.

به قورپوهه نوساوه و، له نارزه زوه كاندا نقوم بوه..

له لايه كي ديكه وه سوځي ده كه ويته سړپونيكي به تام و واده زانې كه
(گه شتوه).. جا ليږه را كار ناك! چونكه كارو كرده وه و نامرزي گه شتني مرؤځي
(ناسايي)ن. وا نه ویش به راستي گه شتوه، كه واته چ ناتاجي نامرزه! چونكه
كه سينك بو نامراز هه ولده دا كه هيشتا (نه گه شتوه).. به لام نه وانهي گه شتون..
هينده يان به سه كه گه شتون!

به مجوره چهندين فاكتر له دهروني سوځيدا يه كده گرنه وه كه له كرده وه ي واقعي
زيان دورى ده خه نه وه.. دورى ده خه نه وه لهو (جيهاد)هي كه زاهيديك بو به رپا كړدى
به رنامه ي خوا له سهر زه وي نه غجاميده دا.. تاكو وشه ي خودا به رزي.. بو نه وه ي
ناين هموى بو خوابي.. بو تيكشكاندنې ناره واو له نيو بردن و، جينگير كړدى ره وا
و به رز كړنه وه ي.. بو بنياتنان و ناوه دان كړنه وه.. بو زور كړدن و گه شه پيدان.. بو
ناماده كړدى هيتيك بو تو قاندى دوژمنى خوا..

فاكترى يه كه م بريته له تيروانيني بو دنيا- كه له هه ستي ويدا له ناخيره ت
جوايه زه- كه زيندانې كه هه ولده دا لتي دهر باز بي، به ربه هابوني روح كه له قورناسي
جهسته رزگار يوه و، په يوه ندى به نورى خودايي و به ناخيره ته وه كرده- كه
له هه ستي نه ودا له دنيا دابراوه..

جا كاتيك دنيا زيندان ده بي.. نايا هه رگيز زيندانى بو ناوه دان كړنه وه ي
زيندانه كه ي تپده كوڅي، له كاتيك نه و دهرده سه ريه ي له ده ست ده بيني!؟

به لكو بيري خو ي لي لاده دا و.. گوڼي ناداتي چي ليتي كچوه يا روخواه
و.. هه ولندا شتيكي لي چا كاته وه.. له كاتيكدا كه چاوه رپي نه و روژه يه له ده ستي
دهر باز بي!

فاکتھری دوه میس نہمانی (خولیا/رغبہ)یہ.. بہہڑی نہمانی ٹہو (ہاندہرانہی) خولیاکان دہہزوتین..

مروٹ کہ (خولیا)ی خواردن و خواردنہوہ و پوٹاک و نشینگہ و سیکسی ہدیہ.. یا (خولیا)ی ہیژ.. یا (خولیا)ی مولکداری.. یا (خولیا)ی زانست.. یا (خولیا)ی زالبون.. یا (خولیا)ی پلہ و پایہ.. یا (خولیا)ی پیشکہوتن.. یا (خولیا)ی بنیاتنانی ہستی یا مہعنہوی ہدیہ.. جا دہجولتی.. دہجولتی تا ٹہو شتانہ و ہدیپینی کہ خولیاکان لہ دہرونیدا فیتی دہدن، بہچاپوژشین لہوہی کہ بہرزبن یا نرم، ریک بن یا لاری، پابہند بن یا سنورہزین..

بہلام کاتیک خہمی و ہرزشی رۆحی بوہ کوشتنی خولیاکان تا دہرونیان لی (رزگار) بکہن.. بوچی بچولتی؟ بوچی تیبکۆشی؟ لہکاتیکدا کہ لہ ہمو دنیا ہیچی نہوی.. نہگہر شتیکیش داوا بکا، ہمر ہیپندہی دہوی کہ ژیانی پیاریژی.. بہکہمترین پری بژیویش کہ ژیانی پیاریژی؟!

فاکتھری سییہ میس ٹہو دہوشانہوہ رۆحیانہن، یا گہر دہتہوی بلتی ٹہو بہلگی وا لہخواونہکہی دہکا و ابزانن (گہیشتوہ).. یا بلتی لہزہتی ٹہو فنہایہی کہ بون دہسازینن!

بہہرچی ناوت برد.. بریتیہ لہہستیک نیگای رہزامہندی و تیڑبون بہدہرون دہبہخشی.

تیڑبون بہوہی کہ بہرہستہ و.. نہبونی خولیای شتیکی دیکہ! یا نہگہر خولیاشی ہبو ٹہوا خولیای (پایہی) بہرزتر دہبج.. بویہ و ہرزشیکی رۆحی زیاتر نہنجامدہدا.. زیاتر نفس دہکوژی ہتا بوی.. زیاتر فنابون ہتا وجود بیتہدی!

جا کاتیک ئەو سێ فاکتەرە کۆ دەبنەوه، لەپال ئەو چەمکە سلبیە ییروباوەری قەزا و قەدەر، کە هەولێ گۆڕینی هیچ شتێک نادا لەوانەی هەن-هەرچەند خراب بێ- چونکە بەقەدەری خوا هاتۆتە بون و! هەولێ گۆڕینی شی لەدیدێ ئەودا بەیاخی بون لەقەدەری خوا دادەنری..

کاتیک ئەوفاکتەرانە هەموی لەدەرونی سوڤیدا کۆدەبنەوه، چ شتێک هەیە هانیبدا مل بەشەپۆلێ بیئامانی ژیانەوه بنی؟!- ئەگەر بشجولێ- ئەوا ئەو پەری بۆ هەندی دەجولێ تاخۆی لە لیئاشاوەکە لادا، بۆ ئەوێ بەناشتی لەسەر زویدا بژی!

* * *

لە کۆتاییشدا- هەر وهک باسانکرد- سوڤیگەری پشت بەفیتنە دنیای دەبەستی کە دەبیتە هۆی کەوتنە نیو گوناھان، تەنیا بەکوشتنی ئارەزوێکانیش دەکری خۆی لی پاریزی، تا لە خلیسکەکانی شەیتان دوریکەویتەوه..

لەم بوارەشدا گەلێک ئاراستەکردنی قورئانی دەدۆزنەوه، لەگەڵ زۆر لە رینماییه کانی پێغەمبەر ﷺ:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّكُم بِاللَّهِ الْغُرُورُ: ئەمێ خەلکینە! بێ گومان بەئێنی خوا راستە، ژيانى دنیا نەکا بتاغەلەتینى و نەکا شەیتان بە بەخشندهیى خوداتان فریو بدا. ﴿فاطر/ ٥﴾

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ وَأَخْشَوْا يَوْمًا لَا يَجْزِي وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهِ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَازٍ عَنْ وَالِدِهِ شَيْئًا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّكُم بِاللَّهِ الْغُرُورُ: ئەمێ خەلکینە! دەبێ لە پەرورەدگارتان ترستان هەبێ، ترسی ئەو رۆژەشتان هەبێ کە هیچ باوکێک نۆبالی مندالی خۆشی لەسەر نیە و هیچ

مندالینکیش بۆ بابی سودی نابی. به لئینی خودا هدر راسته و نابی هدرگیز ژینی دنیا فریوتاندا، نه شچن شهیتان به به خشندهیی خودا فریوتان بدا. ﴿لقمان/۳۳. وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ فَأَصْبَحَ هَشِيمًا تَذْرُوهُ الرِّيَّاحُ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُقْتَدِرًا: فونده کیان له ژینی سهر دنیا به بۆ بینه وهه وهه ناویکه له ههواوه دامان باراند. هه مو ته رزه روه کیکی به رههم هینا، سهره نجامیش بو به پوش و با بۆگاندی خوا به سهر هه مو شتاندانای هه به. ﴿الکھف/۴۵.

﴿اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ زِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُنْقَرًا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْفُرُورِ: بزنان، ژینی دنیا به هدر گه مه و بادی ههوا به و بۆ خو جوان نیشان دان و خو له سهر به کتر پانان و فره بونی مندال و داراییتانه و وهه چناویک به هوی بارانه شین بوه و وهه زیری پی خه نی بوه و به ره به ره وشک ده بی و ده بین زهرد هه لگه پراوه و له دواییدا بوته کاو کۆتی به ریا. له ولاش نازاری دژوار و لی خو شبون و ره زامه ندی خودا هه به. ژینی دنیا هدر ما بهی خه له تاندنه و چی تر نیه. ﴿الحدید/۲۰.

((فَوَاللَّهِ مَا الْفَقْرَ أَخْشَىٰ عَلَيْكُمْ، وَلَكِنْ أَخْشَىٰ عَلَيْكُمْ أَنْ تُبْسَطَ عَلَيْكُمْ الدُّنْيَا كَمَا بُسِطَتْ عَلَىٰ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ، فَتَنَافَسُوهَا كَمَا تَنَافَسُوهَا، وَكُلَّهِكُمْ كَمَا أَلَّهْتَهُمْ: سویند به خوا ترسی هه ژاریم لیتان نیه. به لام ده ترسیم دنیا تان بۆ

بکریته وه ههروهك بو ئەوانەى پێش ئیوه کرابۆوه، جا وهك ئەوان کێپرکێى لەسهەر
بکەن و، چۆن ئەوانى خافلاند ئیوهش بخافێتێن)).^۱

له ئەبۆدهر ﷺ هاتوه، ده‌ئى: له‌گه‌ڵ پێغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌رۆيشتم له‌ سه‌رپه‌رى
مه‌دينه‌دا كه‌وتينه‌ به‌رامبه‌ر كێوى ئوحو، پێغه‌مبه‌ر ﷺ فرموى: ئەى ئەبۆدهر!

گوتم: بە‌ئى ئەى پێغه‌مبه‌رى خوا، فرموى: ((مَا يَسُرُّنِي أَنْ عِنْدِي مِثْلَ أَحَدٍ
هَذَا ذَهَبًا تَمْضِي عَلَيَّ ثَالِثَةً وَعِنْدِي مِنْهُ دِينَارٌ، إِلَّا شَيْئًا أَرْضُهُ لِدَيْنٍ، إِلَّا أَنْ أَقُولَ
بِهِ فِي عِبَادِ اللَّهِ هَكَذَا وَهَكَذَا—عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ وَمِنْ خَلْفِهِ— ثُمَّ
مَشَى ثُمَّ قَالَ: إِنَّ الْأَكْثَرِينَ هُمْ الْمُقْلُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا مَنْ قَالَ هَكَذَا وَهَكَذَا
وَهَكَذَا—عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ وَمِنْ خَلْفِهِ— وَقَلِيلٌ مَا هُمْ: پێم خۆش نیه هێنده‌ى
ئەم كێوى ئوحو ده زێرم هه‌بێ و سێم به‌سه‌ردا تێپه‌رى و دینارێکم لا بێنیته‌وه،
ته‌نیا شتێك كه‌بو قه‌ردارى دامنا‌بێ، مه‌گه‌ر له‌ئێو به‌نده‌كانى خودا ئاوا و ئاواو
ئاواى لێبكه‌م به‌لاى راست و به‌لاى چه‌پ و بو پشته خۆى- پاشان رۆيشت ئینجا
فرموى: زۆریه‌ى خه‌لكى له‌ رۆژى ئاخیره‌دا كه‌میان هه‌یه مه‌گه‌ر ئەوانه ئاواو
ئاواو ئاوايان گوته‌، به‌لاى راست و به‌لاى چه‌پ و بو پشته خۆى، ئەوانه‌ش
كه‌من)).^۲

هاوه‌لانی‌ش ئەم ناگاداریانه‌یان له‌ کتێبى دابه‌زیوى خوا و، له‌ فرموده‌ى
پێغه‌مبه‌ر ﷺ گوێ لێبو و، دلایان لێی پرپو، به‌یه‌قینیش زانیان كه‌ خۆشى دنیا
به‌سه‌ر ده‌چى و، ئاخیره‌تیش خۆشى راسته‌قینه‌یه‌كه‌ شایسته‌یه‌ سه‌رۆف بو‌ى
له‌كۆرپى، جا خۆیان له‌گه‌لێك خۆشیه‌كانى زه‌وى پاراست..

۲ أخرجه البخاري.

۱ أخرجه البخاري.

به لآم- هەر وه كو باسمان كرد- ئەو زوهده ئىجابيه دەسپيشخه ره بنىاتنهره بو كه
 خاوه نه كهى به ره و جيهاد و روبرو بونه وه هانده دا، نەك به ره و له ناوخۆدا گرمۆله بون،
 -هەر وه كو پيشتر باسمان كرد- ئەو زوهده بو كه دەرۆنى دژى فیتنه قايم ده كرد نەك
 ئەوهى دەرۆن ده كوژى بۆ خۆپاراستن له فیتنه!

ئەم ناگادارىانه بۆ وه بیره ئىنانه وهن، تاكو خەلك به دنيا هەلته خەلته تىن و
 ناخيرهت له بىر نەكەن، بۆ قەده غە كردنى مومارەسەى ژيانيش له دنيا دا نە هاتون، يا
 بۆ قەده غە كردنى جو له و چالاكى و كار كردن تيايدا..

ئەو ناگادار كردنه وانە پتر له كۆمه لىك لافیتە ده چن كه خەلك له تركزه ناگادار
 ده كه نه وه له رىنگا خلیسكه كان.. نەك بۆ ئەوهى واز له رویشتن بىسن! به لكو بۆ
 ئەوهى ناگايان لىبى نە خلیسكىن!

جا ئەگەر خەلكىك هاتن و گو تيان: بەم رىبه دا نارۆين چونكه لافیتەى تىدا هەن
 له خلیسكان ناگادارمان ده كه نه وه، بىگومان ناگادارىه كه يان له راده ده رچون تاواى
 لىكردون دانیشن! ئەوهى متمانه شى به خۆى هەبى به رىگا دا ده روا و هەولده دا
 نە خلیسكى، ئەوهى بشترسى واز له رویشتن دىنى!

سەبرى ئەم فەرموده يەش بکه له فەرموده كانى پىغه مبه ر ﷺ: ((وَالَّذِي نَفْسِي
 بِيَدِهِ لَوْ لَمْ تُذْنَبُوا فَتَسْتَغْفِرُوا لَذَهَبَ اللَّهُ بِكُمْ وَجَاءَ بِقَوْمٍ يُذْنِبُونَ فَيَسْتَغْفِرُونَ
 فَيَغْفِرُ اللَّهُ لَهُمْ: سویند به وهى گيانى منى به دهسته ئەگەر گوناھ نەكەن و داواى
 لىخۆشبون نەكەن خودا ئىوه لاده با و خەلكانىك دىنى گوناھ بکەن جا داواى
 لىخۆشبون بکەن و خوداش لىيان خۆشده بى.))

ئایا ئەمه هاندانه بۆ گوناخ كردن!؟

بینگومان نه خیر!

کاری پیغه مبه ریتک نیه له لای خودا نارد رابی که خه لکی بو گوناح کردن هانندا،
له کاتیتکدا هر به خوی بانگه وازی خه لکی ده کا تا تاعه تی خوا بکن و-به پیی
توانا- له گوناهان دور که ونه وه!

به لکو نه مه هاندا نه بو کار کردن!

چونکه کاتیتک مرؤف موماره سهی کرده وه یک ده کا له واقیعی ژیاندا مه حاله

توشی گوناهان بی!

((كُلُّ ابْنِ آدَمَ خَطَّاءٌ... هَمُّو نَادَه مِيزَادِيك دَه كَه وَيْتَه هَه لَه وه.))^۱

جا نه و کاته ریگی شو بر واداره ی که له واقیعی ژیاندا کار ده کا پاشان

ده که ویته نیو گونا هیتک، نه وه ده بی که داوای لیخوشبون بکات:

﴿وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ
وَمَنْ يَغْفِرَ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ، أُولَٰئِكَ
جَزَاؤُهُمْ مَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَجَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَنَعْمَ
أَجْرُ الْعَامِلِينَ: نه و که سانه ی هر کاتیتک کاری خراب ده کن، یان ناحه قی له خو

ده کن، خودا له بیر نابه نه وه و له بهری ده پارینه وه، له خه تا کانیا ن ببوری، بیجگه له

خوداش کی له گوناهان ده بوری؟ جا نه وانه له سهر کاری که زانیویانه هه له یه،

پیداگر نین.. نه وانه پاداشیان له لای په روه رد گاریان لیبوردنه و به هه شتگه لیکه که

جو یاران به به ریاندا ده رۆن و تاهه تایه هر له و به هه شته ده میننه وه، چه نده جوانه

پاداشتی نا کار چاکان. آل عمران/ ۱۳۵-۱۳۶.

۱ پیشتر باسما ن کرد

نهووی هەرگیز گوناھیش ناکات-ته گەر قەت مرۆڤی واھەبێ- ئەو کەسە یە کە
 هەرگیز کردەو ەبەك ناکاوا! گوناھى ھەرە گورەى-بیتەو ەى ناگاداربێ- ئەو ەبە کە
 ھیچ کار و کردەو ەبەك ئەنجام نادا!! ئەمەش لەتەرازودا گوناھێكى گورەبە، چونکە
 کەموکوریە کە لە ئەنجامدانى ئەو ئەركانەى بەسەر مرۆڤ فەرزکراو ەن!

زیرەكى بەو ە نە مرۆڤ سەبەتێكى پڕ لەسەر سەرى ھەلگرێ پاشان بەبێ جۆلە
 دانیشی و بەك جۆلە نەكا ئەو ەك شتێكى ناو سەبەتەكەى لى بەریتەو ە! چونکە
 ھەر چەند ھەولدا و بەرگەى ناخۆشیان بگرێ لەودانیشتنە بیتجۆلەى دا ئەوا لەو
 جۆلەبە کەوتو ە کە لێى داواکراو ە!

﴿ كَلَّا لَمَّا يَقْضِ مَا أَمَرُهُ: بەلام نەخیر! بەچى فەرمانى پێداو ە، ھیشتا بەجێ
 نەھیتاو ە.﴾ عبس/ ۲۳.

بەلکو زیرەكى بەو ەبە کە ئەو جۆلەبەى لێى داواکراو ە ئەنجامى بەدا و
 سەبەتەكەش لەسەر سەربێ و نەكەویتە سەر زەوى و، شتەكانى نیتوى پەرتوبلاو
 نەبنەو ە! ئەگەر-پاش ھەولدان و، نەتەى باش- شتێكىشى لى بەرپۆو ە، لێرەدا
 خودای بەرز لێخۆشبونى خۆى دەبەخشیتە ئەو کەسەى کە لە کاروباردا خەمسارد
 نەبو ە و، بەربونەو ەى ئەو شتەى لێى کەوتو ە، بەكەمى نەزانبو ە و، پێگى لێ
 کردەو ەكەى نەکردو ە، بەلکو ھەر خیرا یاداو ەرى کردو ە وداوای لێخۆشبونى کردو ە.

لێرەدا میسەر و بەزەبى خودا بۆ مرۆڤ دەردەكەوێ تەنانت ئەوكاتەى
 گوناھباریشە، مادام ئەو کردەو ەبە ئەنجامدەدا کە لێى داواکراو ە و، مادام لەكاتى
 جێبەجێکردنى ئەركەكان توشى ھەلە بو ە، نەك لەكاتى دانیشتن و پشتتێکردنى
 ئەركەكان!

هروه‌ها مه‌زینتی به‌نامه‌ی په‌روه‌ردگار له‌هه‌لسوکه‌وتی له‌گه‌ل (مرۆڤ) دارده‌که‌وئ..

-له‌به‌نامه‌ی په‌روه‌ردگاردا- له‌ مرۆڤ داوانه‌کراوه‌ خولیاکانی بکوژی هه‌تا له‌ نه‌نجامدانی گوناهان سه‌لامه‌ت ده‌رچی-له‌راستیشدا هه‌رگیز سه‌لامه‌ت نابێ!- چونکه‌ ئه‌و خولیا کوشتنه‌ گه‌لیک لایه‌نی له‌ ئه‌رکی جینشینی له‌کار ده‌خا که‌ خوا مرۆفی بۆ وه‌دیه‌یناوه‌.

به‌لکو لیبی داواکراوه‌ که‌ کار بکا و بچوئ-له‌هه‌مو بواره‌ رتییدراو و به‌رده‌سته‌کان- تاکو به‌پیی به‌نامه‌ی خوا زه‌وی ناوه‌دانکاته‌وه‌و له‌کاتیکیدا که‌ به‌پیی توانا بۆ خودا پارێزکاره‌:

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمِعُوا وَأَطِيعُوا﴾ ده‌بی له‌خودا بترسن تا ده‌توانن پارێزکار و گوێرا‌دێر و به‌رفه‌رمان بن. ﴿التغابن/ ۱۶﴾

ئه‌وجا زه‌وی پر چالاکی و جوئه‌ و، گه‌شه‌ و هیز ده‌بی، له‌گه‌ل پاکیه‌کی وا که‌ له‌توانای مرۆڤدا بێ.. ئه‌مه‌ش (چاکسازی زه‌وی)ه‌ هه‌روه‌ک له‌ قورئاندا هاته‌وه‌:

﴿وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا﴾ خراپه‌ش مه‌که‌ن له‌م زه‌مینه‌دا دوای باش بونی. ﴿الأعراف/ ۵۶﴾

ئه‌وجا کیشه‌ له‌واقیعی زه‌ویدا روده‌دا، بۆ چاککردنه‌وه‌ی زه‌وی ئه‌گه‌ر گه‌ندکاران گه‌نده‌لیان کرد:

﴿وَلَوْلَا دَفَعُ اللَّهُ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ﴾ ئه‌گه‌ر خودا هیندیکیانی له‌و ئاپۆره‌ به‌هیندیکیان ته‌رت و تونا نه‌کردایه‌. ئه‌م زه‌مینه‌ خراببو! به‌لام خودا چاکه‌ی له‌سه‌ر هه‌مو خه‌لکی دنیا هه‌یه‌. ﴿البقرة/ ۲۵۱﴾

﴿وَلَوْلَا دَفَعُ اللَّهُ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَهْتَدَمَتِ سَوَامِعُ وَبَيْعٌ وَصَلَوَاتٌ
 وَمَسَاجِدٌ يُذْكَرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ
 عَزِيزٌ: نه‌گه‌ر خودا هیندیکانی به هیندیکانی راونه‌نابا. دیرو کلیسا و کهنشت و
 مزگه‌وته‌کان که له‌واندا زۆر ناوی خودا ده‌بری. ویران ده‌کران. خوا ده‌هانای نه‌وانه
 دی که یاریده‌ی خودا ده‌دهن دیاریشه خوا زۆر به‌هیتز و ده‌سته‌لآته. ﴿الحج/۴۰.﴾

به‌مجۆره تاکی موسلمان و ثومته‌ی موسلمان به‌ نه‌رکی خۆیان هه‌لده‌ستن له
 زه‌ویدا و.. تا خه‌لکیش له‌سه‌ر زه‌ویدا مابن نه‌و نه‌رکه کۆتایی نابین.

به‌مجۆره تاکی موسلمان و ثومته‌ی موسلمان (په‌رسته‌ی) داواکراویان
 به‌جینگه‌یانده و- له‌چوارچێوه‌ی فسران و گشتگیره‌که‌ی- خودا چۆنی ده‌وی ناوا
 مه‌به‌ستی و جودی مرۆفیان وه‌ده‌یه‌یناوه..

هه‌رچی (زاهیده‌کان) ییشن نه‌وا مه‌سه‌له‌که‌یان له‌سه‌ر ناستی (چاکه‌کاری/ احسان)
 نه‌نجامداوه:

((قَالَ: وَمَا الْإِحْسَانُ؟ قَالَ: الْإِحْسَانُ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ
 تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ: فه‌رموی: نه‌دی چاکه‌کاری؟ فه‌رموی: چاکه‌کاری نه‌وه‌یه که خودا وا
 په‌رسته‌ی وه‌ک بلتی بیینی، چونکه تۆش نه‌بیینی نه‌و ده‌تبینی.))^۱

که‌چی سوفی رویاندا بوه‌ نوێژ و روژی و (زیکر کردن) و.. گوئیان: نه‌مانه نه‌و
 کرده‌وانه‌ن بۆ ناخیره‌ت داواکراون.. به‌لام مه‌سه‌له‌کانی (دنیا) بۆ نێمه‌ پیتویست نیه
 خۆمانی لیبه‌ده‌ین، چونکه نه‌مه نه‌و فیتنه‌یه که ده‌ماخاته ته‌له و داوی شه‌یتان!
 پاشان..!

۱ له فه‌رموده‌ی جبریه‌وه، رواه‌ الشیخان.

له‌رۆیشتن و گه‌ران به‌زه‌ویدا و کۆششی به‌دوای بۆتوی دورکه‌وتنه‌وه و، ژبانی
مه‌مره و مه‌ژبه‌یان هه‌لبژارد.

له‌زانستی دنیایی وه‌ك نوژداری و گه‌ردونناسی و ماتماتیک و نه‌ندازه و فیزییا و
کیمییا دورکه‌وتنه‌وه.. چونکه نه‌مانه به‌دونیای فانیه‌وه په‌یه‌ه‌ستن!
دورکه‌وتنه‌وه له پیشکه‌وتنی مادی چونکه نارایشتی ژبانی دنیایه و مایه‌ی
به‌هیلاک چونه!

دورکه‌وتنه‌وه له‌زۆرانبازی ناحه‌ق و هه‌ولتی له‌ناوبردنی، چونکه خودا چۆنی
ویستبێ وابه‌نده‌کانی وه‌ده‌یه‌یناون، نه‌گه‌ر شتیکی دیکه‌شی گه‌ره‌ک با نه‌وه‌ی ده‌کرد
و، هه‌ر کاتیکیش بیه‌وێ له‌لای خۆیه‌وه گۆرانکاری دروستده‌کا و هۆکاریشی بۆ
ده‌خولقیینی..

نه‌جمایش نه‌و کاره‌ساته‌ بو که توشی جیهانی ئیسلامی هات له‌ هه‌ژاری و
نه‌زانی و نه‌خۆشی و، لاوازی و پاشکه‌وتن له‌هه‌مو گۆره‌پانیکدا!
باری ئاینیش به‌م شیوازه‌ راستنایینه‌وه و، حالی ئومه‌تیش هه‌روه‌ها، ناشتوانی
په‌یامی هه‌ره‌ گه‌وره‌ی خۆی به‌جیبه‌گه‌یه‌نی که خوا نه‌سپارده‌ی کردوه و، بریتیه
له‌وه‌ی که بیه‌ته‌ رێوان^۱ و پێشه‌نگی هه‌مو مرۆفایه‌تی:

﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ
عَلَيْكُمْ شَهِيدًا: به‌و ناوايه ئیتمه ئیوه‌مان کردۆته ئۆمه‌تیکی هه‌لبژارده، تا ناگاو له
مه‌ردم هه‌بێ و پێغه‌مبه‌ریش چاوه‌دیریتان لی‌بکا.﴾ البقره/ ۱۴۳.

جا ده‌بێ حالی ئومه‌تیکی چۆن بێ که هه‌ر هه‌موی دانیشته‌ن و هه‌موی هه‌ژارین
و، هه‌موی نه‌زان و هه‌مو نه‌خۆشین؟!

۱. رێوان: هادی.

کاتیک همو مروڤينک بۆ بۆيوي تينه کوشی بهو بره ی که تهنیا بهشی ژيانی
مه مره و مهژی ده کا، و ده ولت (زیاده) له کوئی بیئنی تا له پیناو خوا خهرجی کا
و نه م فرمانهی پهروه ردگاری پی وه دیبئنی:

﴿وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ
وَعَدُوَّكُمْ: تَابُوتَانِ دَه كَرِي چەك و جبه خانهی شه ر و نه سپی سواری پهیدا بکه ن،
دوژمنی پی بترسینن، که دوژمنانی خوداشن. ﴿الأنفال/ ۶۰.

کاتیک زانستیکی زهوی و، پیشکه وتنیکی مادی نه بیئت، چۆن هیز بۆ توکاندنی
دوژمنان ناماده ده که ی؟

کاتیک نه خۆشی بلاویته وه و چاره ی نه کری، له بهر نا شاره زایی له نوژداری له
لایه که وه و، له ته مبه لیش بۆ چاره سه رکردن له لایه کی دیکه به ناوی خۆدانه ده ست
قه ده ری خوا و پی رازی بونی، چۆن نه وه جهسته به هیزانه پهیدا ده بن که چهك له
دژی دوژمنان هه لگرن؟

نه خیر! -ته نیا- نه م فرمانهی پهروه ردگار سه ره پای زۆر فرمانی دیکه ی
پهروه ردگار بهرنامه یه کی دیکه ی ژيانی زۆر جیاواز تری ده ی.

وا ده خوازی که خه لک رو له زانستی دنیایی بکه ن تا تیییدا زال ده بن و، له
دوژمنان زانتر ده بن و، هه ولده ن بۆ پیشکه وتنی مادی و به سه ر دوژمناندا
سه رکه ون و، مالتیکی زۆریان له بهر ده ستدابی، تا نه وه هیزه ی پی دامه زرتینن که بۆ
زالبون به سه ر دوژمنان پیویسته ..

ههروه ها (به ره م) یکی زۆریان له هه مو بوار و هه مو گوپه پانیکدا هه بی.

راسته زوه د له خۆشیه کانی ژيانی دنیا لوتکه ی ره فتاری ئیمانیه و بهر زترین
پایه یه که بروادار بیگاتی ..

به‌لام زوهد له خوښه‌كان ريگه‌ي به‌رهم هينان ناگرئ!

برواداري راسته‌قينه به‌نو پېرې تاقه‌تي خوځي له‌و بواره‌ي كاري تيدا ده‌كا
به‌رهم ديني، پاشان بو خوځي كه‌مترين پېرې شتي باش به‌كاردينې و، نه‌وي ديكه‌ي
له‌ پينار خودا ده‌به‌خشيټ و، به‌و شيويه‌ش كو‌مه‌لگه‌ ده‌سته‌به‌ري يه‌كتر ده‌بن و
پي‌كه‌وه په‌يوه‌ست ده‌بن، نه‌وانه‌ي توانايان هه‌يه تيايدا بيتواناكان هه‌لده‌گرن و،
ناستي ژياني خه‌لكيش ليك نيټريك ده‌بيته‌وه نه‌ ده‌وله‌مه‌نديه‌كي سنور به‌زين
ده‌بينې و نه‌ هه‌ژاربه‌كي تي‌كشكي‌نهر.. نه‌وجا ده‌وله‌ت نه‌و مايه‌يه‌ي ده‌سته‌ده‌كوئ
كه‌ بو گه‌ياندنې په‌يامي نيسلام هاوكاري ده‌كا و، په‌يامه‌كه‌شي پي راناگه‌يه‌نري
نه‌گه‌ر به‌هيز و شكودار نه‌بي و، دوژمنان له‌ هيزي نه‌ترسن..

* * *

نامانه‌وي زولميش له‌ سوږيگه‌ري بكه‌ين و، گونا‌هي لاوازي پاشكه‌وتني به‌ته‌نيا
بخه‌ينه‌مل، كه‌ هاني دوژمناني دا له‌ه‌مو لايه‌كه‌وه هيرش بينن، تاكو نه‌و
ناگاداريه‌ي پينغه‌مبه‌ر ﷺ بو نه‌م نوممه‌ته بيته‌دي:

((يُوشِكُ أَنْ تَدَاعَى عَلَيْكُمْ الْأُمَمُ كَمَا تَدَاعَى الْأَكْلَةُ عَلَى قَصْعَتِهَا. قَالُوا:
أَمِنْ قَلِيلٍ نَحْنُ يَوْمَئِذٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: أَلَأَنْتُمْ يَوْمَئِذٍ كَثِيرٌ وَلَكِنَّكُمْ غُثَاءٌ كُفَّاءِ
السَّيْلِ: هينده‌ي نه‌ماوه كه‌ نوممه‌ته‌كاني ديكه بينه سه‌رتان وه‌كو نه‌و بخوړانه‌ي
ده‌چنه سه‌ر له‌گه‌ني ناخواردن.. گوتيان: نايا له‌به‌ر كه‌مي ژماره‌مان له‌و روژيدا،
نه‌ي پينغه‌مبه‌ري خوا؟ فه‌رمووي: نه‌خير نه‌و روژي ئيه‌وه زورن، به‌لام وه‌كو
ناومالكي سيلاو وان))^۱.

۱ أخرجه أحمد وأبو داود.

چونکه هزرى ئىرجائىش له گهڭ سۆفيگهري دابو، له پال كه له گايى سياسى و، خۆ دزينه وه له ئهركهكان و، بىدعه و تاوان و لارپيوني ديكه.^۱ ههروهها سۆفيهكان هى وايان تىدابوه كه به شمشيره كمى بۆ بلاوكردنه وهى بانگهواز شهريكردوه و، سهركردايهتى سوپا و لهشكرانى كردوه بۆ شهري دوژمنان، هى وای تىدابوه بهرامبهر دهسهلاتدارى زۆردار راوهستاوه تا لهسته مكارى و زولمكردنى خهلك بىگيرتتهوه.. ئهوانه له راستيدا زاھيد بون نه گهر چى به گهڭ سۆفيان خراون..

ههروهك پىاوانى سۆفيگهري و تاخهكانيان بون كه رهشوكى خهلكيان بهوابهستهى به ئاينى خواوه هيشتهوه-سه رهپاى بىدعه و لارپيونيان- كاتيك زانا دهگهمن ببون و خهلكى ره مەكيش له سۆفيگهري بترازى ده رگايهكى ديكه نه بو پيى له ئاين بچنه ژور.^۲

ههروهها ههه ئهوان بون كه ههنديكيان له يه كديگرى ئوممهتى موسلمان پاراست له كاتيكدا كه سياسهت و شهر ليكى دابرين و، دهوله تانى ركا بهر له سه ر زالبون و دهسهلات به شهبه شيانكرد..

به لام هه مو ئه وه وه له ئى به خشيان هه له ئى ئه وه بهرنامه يان له سه ره شناكاته وه كه بو هۆى گه نده لبونى چه مكه كان:

جودا كردنه وهى دنيا له ناخيرهت و، دانانيان له بارى بهرامبهرى و پيچه وانهى، به شپوهيهك مامه له كردن له گهڭ يه كيكيان وهك به ريه ستى مامه له كردنى ئه وهى ديكه ئى له هاتبو..

۱ گهر ده ته وئى پروانه (خط الانحراف) له كتيبى (واقعنا المعاصر).

۲ له راستيدا بونى سۆفيگهري و بونى زانايان دو ريژهى پيچه وانهن، هه رچهند زانا زۆربن، سۆفيگهري بهرى تهنگ ده بى، نه گهر زاناش ده گهمن بون سۆفيگهري بلاوده بيهتتهوه!

هروه‌ها کۆکردنه‌وه‌ی په‌رستن له‌ دروشمه‌کانی په‌رستن و، جه‌ختکردن له‌سه‌ریان و، پشتگۆی خستنی چه‌مکی گشتگیری په‌رستن، که‌ هه‌مو چالاکیه‌کانی مرۆف ده‌گریته‌وه‌..

نه‌ ئه‌وه‌یان له‌ ئیسلامه‌ و.. نه‌ ئه‌مه‌یان له‌ ئیسلامه‌!

کاتیک پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ چوه‌ ناو مه‌دینه‌ فه‌رمانی دروستکردنی مزگه‌وتی دا.. پاشان روی هاوه‌لانی له‌بازار کرد.. له‌کاتیکدا که‌ بازار له‌ده‌ست جوله‌کاندا بو و، توانایه‌کی ئابوریان تیدا هه‌بو که‌ له‌سه‌ر سو خۆری و به‌ناپه‌وا خواردنی مالی خه‌لکی دامه‌زرابو، نایا زاهیدی مه‌زن ﷺ فه‌رمانی به‌ هاوه‌له‌ زاهیده‌کانی دا که‌ زوه‌دیان له‌مه‌سه‌له‌ ئابوریه‌کاندا هه‌بێ تاکو له‌ ئاخیره‌ت سه‌رکه‌ون و، ده‌سه‌لاتی ئابوریش بۆ جوله‌کان لینگه‌ری، تا توانای گهنده‌لکاریان له‌زه‌ویدا زیادبێ؟!

رێنمایی پیغه‌مبه‌ر ﷺ بۆ هاوه‌لان که‌ هه‌ولده‌ن ده‌سه‌لاتی ئابوری له‌ جوله‌کان بستینن مه‌سه‌له‌یه‌که‌ ده‌لاله‌تی خۆی هه‌یه‌..

چونکه‌ که‌ ده‌ستی به‌بنیاتنانی مزگه‌وت کرد، ئه‌و شوینه‌ بو که‌ نویژی تیدا نه‌بجام ده‌درا و بانگه‌وازی به‌ریابونی ئومه‌تی (لا إلهَ إلاَّ اللهُ)ی بالا ده‌ست بو له‌ زه‌ویدا و.. ئه‌و شوینه‌ بو که‌ ئومه‌تی تیدا له‌سه‌ر رێنوینی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ په‌روه‌رده‌ بو و، تیایدا قه‌زاوه‌تی له‌نیوان موسلماناندا ده‌کرد و، سیاسه‌تیان تیدا بریار ده‌دا، له‌گه‌ل شه‌ر و ناشتیان و.. بازاریش ئه‌و شوینه‌بو که‌ ژبانی ئابوری تیدا به‌ریا ده‌بو که‌ ژبانی ئومه‌تی مسلمان له‌سه‌ر داده‌مه‌زری:

﴿أَمْوَالِكُمْ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَامًا: مَالِي خَوَاتَانٍ كَمَا خَوَاتَانُكُمْ﴾ النساء/ ۵.

نهمانهش ههردو دهبن ههبن، تا قهوارهی نهو نومه ته تهواوبن که بو چاکه بانگهواز دهکا و فرمان بهچاکه دهکا و بهره لستی له خراپه دهکا و، سهرکهوتن وه دهستدینن:

﴿وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ دهبن له نینو ئیوه دا کۆمه لئیک بین، فرمان بهچاکه بدهن و ری له خراپه بیهستن. ﴿آل عمران/ ۱۰۴﴾.

بهلام دهراویشتنی لایه نی پهرستن که خوا بهسهر مرۆفی فهرز کردوه- بریتیه له دروشه کانی پهرستن- و بانگه شهی نهوهی که ههر نهوان بهته نیا مایه ی سهرکهوتن له ناخیرهت و، پشتگویی خستنی لایه نه که ی دیکه ی پهرستن به بانگه شهی نهوهی که لایه نیکی خاکیه و به ژبانی دنیا په یوه سته و، پشتگویی خستنی مایه ی نزیکبونه وه به له خوا.. گرنه گرتین نهو شتانه ی وازبان لیته ئنا، که ترسناکترین کاریگهری له ژبانی نومه تدا هه بو، بریتی بو له داخواری راسته قینه ی (لا إله إلا الله)! یا به شیوه یه کی دیکه بلی: داخواری سیاسی و نابوری و کۆمه لایه تی (لا إله إلا الله).

به ندی پینجم

چه مکی زیار و ناوه دانگردنه وه زه وی

چەمكى ژيار وئاوه دانكردنه وه زهوى

كاتىك ئومەت كەوتە نىو ئەو ھەمو كەچرۆيىن و لارپىبوناھ: بەتالكردى (لا إله إلا الله) لە داخوازيه راستەقىنەكانى و، گۆزىنى بۆ وشەيەكى سەر زارەكى، بەبىن دەلالەت و ماىەيەكى واقىعى و، گەمارۆدانى چەمكى پەرستى تەنيا لە دروشەكانى پەرستى و، گۆزانى بىر و باوهرى قەزا و قەدەر بۆ سلبىەت و ازەيىنسان لەوەرگرتنى ھۆكارەكان، دەسبەردارىون لە رۆلى ئىجابىيانەى مرۆف لەسەر زهوى و، بەرامبەر بە يەكترراگرتنى دنيا و ناخىرەت و لى ھەلبۇاردنىان، پاشان ھەلبۇاردنى ناخىرەت و پشتگوئىخستى و بەلاوھەنانى دنيا ..

كاتى ئەم ھەمو لارپىبوناھ لە ژيانى ئومەتدا رويدا، كەواتە سەير نىە ئەگەر تىگەيشتن لە چەمكى ژيارىش لاسەنگ بى و بايەخ بە ئاوه دانكردنەوھى زهوى نەدا.

تىگەيشتنى نەوھەكانى يەكەم بۆ ژيار لەروھى ئىسلامەوھ ھەلقولابوو، وەك ھەمو شتىكى ئەم دىنە بىوتىنە و ناوازەبو.

جا ئەگەر ئەو جاھىلىيەتەش ھەبوين كە ھاوچەرھى ھاتنە دى ئىسلام بوين، يا يىشتەر يا پاشتر ھاتن جەختيان لەسەر لايەنى روھى ژيار كوردبى و دنيايان خستىتە پشتگوئى و، بايەخيان بەئاوھەدانكردنەوھى ماددى زهوى نەدابى، چونكە ئاوه دانكردنەوھ ھەندى مەسەلەى وا بون كە بەھەستەوھ نوسابون و، لە چىژ

وهرگرنتی جهسته نيزيکتر بون و، جهستهش لای نهوان نهفره تليکراوه و به کهم و پيس داده نری...

نه گهر جاهيليه تی دیکه می هاوچهرخی هاتنه دنیای نیسلام و پیشترو پاشتر جهختیان ده کرده سهر لایه نی ماددی ژیار و، ناخیره تیان پشتگوی خستبو و، بایه خیان به جیهانی رۆح نه ده دا، له بهر نه وهی مه سه لی تایه تی و تاکه که سین و پدیوه ندیان به واقیعی کرداریه وه نیه، به لکو-زۆر جارانش- به ریگری ره هابونی ژیار وه سف ده کرا (!) جا نه و جاهیلیه تانه ته و او رویان کرده جیهانی هست و جیهانی ماده، به هه مو بلیمه تی خۆیان داهینانیان تیدا نه بجام ده دا و، هه مو وزه ی خۆیان هه لده پرشته ناوی، به چاوپۆشین له به ها و مه بده نه کان...

به لام نیسلام- که له لای خودای کسارزان و شاره زا دابه زیوه، که وه دیهینه ری مرۆفه و چاک ده زانی حالی چۆنه و چی پیویسته و، دهیزانی چی چاکی ده کا و چی به که لک دی- نیسلام نه و بهرنامه گشتگیر و ته و او یه که هیچ لایه که له لایه کانی مرۆف پشتگوی ناخا و، لایه نیک له سهر حیسابی لایه نیکی دیکه تیر ناکا و، وه لامی نه و فرچه پاکه ده داته وه وه ک چۆن خودا خولقاندویه تی:

﴿إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِّن طِينٍ، فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ: کاتی که پهروهردگاری تو فریشته کانی را گه یاند، وا خه ری کم مرۆفینک له قور چی بکه م، هه رکاتینک له شیم ته و او کرد و له گیانی خۆم فوم پیداکرد هه موتان سوژده ی بو بهرن. ۷۱-۷۲.

نه م پیکهاته مرۆفانه یه کدیگره، چونکه قوره که می تیدا له فوی گیان جیانا کریتته وه و، فوی گیان له چنگه قوره که جیانا کریتته وه، چه مکیکی زندوی گشتگیری بو جیهانی جهسته و جیهانی گیان تیدایه و، ده بی واقیعیکی کرداریشی

هه‌بێ هه‌مان سیمای گشتگیری و یه‌کانگیریه‌که‌ی تێدابێ که له‌پیکهاتیه‌ی (مرۆڤ) دا ره‌نگ ده‌داته‌وه.

به‌رنامه‌ی په‌روه‌ردگاریشه که وێنه‌ی هێله‌کانی ئهم واقیعه زنده‌ ده‌کێشی و وێنه ورده‌کاریه‌کانی ده‌کێشی.

گشتگیری و یه‌کانگیری و هاوسه‌نگی^۱ دیارترین سیمایه‌ی به‌رنامه‌ی په‌روه‌ردگارن.

گشتگیری بۆ هه‌مو لایه‌نه‌کانی مرۆڤ و ژیا‌نی مرۆڤایه‌تی و، په‌یوه‌ستکردن و یه‌کانگیری توند و توێل له‌ نیوانیان و، راگرتنی هاوسه‌نگی نیوان لایه‌نه جیا‌جیا‌کانی.

ئه‌وه‌ش مه‌زنیتتی ئیسلامه و، هه‌ر ئه‌وه‌شه له به‌رنامه‌کانی جاهیلیه‌تی جودا ده‌کاته‌وه که به‌دور له‌ بیروباوه‌ڕێکی راستودروست حوکمی ژیا‌نی خه‌لك ده‌که‌ن، واتا دور له (لا إله إلا الله). ئهم نایه‌ته په‌رۆزه‌ش ده‌یانگرێته‌وه:

﴿أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ﴾ ناخۆ نه‌وان حوکمی جاهیلیه‌تیان ده‌وی! ده‌وجا له‌لای ئه‌و که‌سانه‌ی وا له‌ بپروای خۆیا‌نا هه‌یج شك و گومانیتکیان نه‌یه، کامه حوکم له حوکمی خوا چاتره. ﴿المائدة/ ۵۰﴾.

حوکمی خوداش ته‌نیا له جیبه‌جێکردنی هه‌ده‌کان کورت هه‌لتای، هه‌روه‌ک حوکمی جاهیلیه‌تیش ته‌نیا له‌ یاسایانه‌دا کورت نابێته‌وه که خه‌لكی له‌دادگا‌کاندا حوکمیان ده‌بهنه به‌ر.. به‌لكو حوکمی خودا هه‌مو گچکه و گه‌وره‌یه‌ک له ژیا‌نی مرۆڤ ده‌گرێته خۆ، جا ئه‌و شته‌ بگاته لای قازی یان نه‌یگاتی، به‌لكو نه‌گه‌ر کرده‌وه‌یه‌کی ئاشکرا‌بێ یا نیازیکی ناخی و پێژدان، وه‌کو یه‌کن، به‌هه‌مان شیوه

۱. هاوسه‌نگی: توازن.

یه‌کانگیری: ترابط.

گشتگیری: شمول.

حوکمی جاهیلیه تیش ته نیا له و یاسایانه دا کورت هه ئنایی که حوکمی سه ریچی کردن و سوکه تاوان و تاوانان ده کات، یا مامه لهی شارستانی و مامه له بازرگانی و.. تاد ریکده خات.. به لکو ئه میش به هه مانشیوه ریک خراو و دامه زراو و هزر و بیر و ره فتار و هه ست و سۆزه، هه موشی به دور له (لا إله إلا الله) به ریایه و دوره له هه ئینجان له بهرنامه ی خوا.

پاشان ژیار و ئاوه دانکردنه وه ی زهوی په یوه ندییه کی پتهوی هه یه به (لا إله إلا الله) و، ئه و بهرنامه یه وه هه یه که له لای خوا دابه زیوه هه تا حوکمی ژیان بکا.

* * *

چه مکی ئیسلامی بو ژیار بریتیه له چه مکی په رستن..

بریتیه له هینانه دی مه بهستی بونی مرؤف که خوی بهرز له م ئایه ته سنورداری کردوه:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ: مَنْ هَرَّ بِيْه جَنْدُوكَ وَ مَرُؤْمَ دَرُوسْت كَرْد، هه تاكو بپه رستن.﴾ الذاریات/ ۵۶.

ئه مه مه بهسته و.. ئه ویش پیوه ره.

وه دیه ئنایی مه بهستی بونی^۱ مرؤفیش له واقیعه دا ژیاری لی دیته بهرهم و، ئه و پیوه ره یه که هه لکشان و داکشان و، سه قامگیری و لاریبونی ژیاره که ی پی راسته کریته وه.

سه قامگیری و لاریبونی ژیاره که ی پی راسته کریته وه.

کاتیك تیروانیش بو مه بهستی بونی مرؤف ده گوری، تیروانین بو ژیاریش ده گوری، ههروه ها تیروانین بو میژوش ده گوری.

^۱ بون: وجود

کاتیک مهبهستی بونی مرؤف بریتی بی لهتونا بون (فنا بون) له بونه وهری هه ره مهزن، ههروه کو (نیرفانا) دهلی، یا رزگار بون بی له کوتی جهسته و ره هاگردنی گیان بی تاکو له گهل وه دیهینم بریته یهک.. ژیار ده بیته وه دیهینانی جیهانی گیان له سه حسابی جهسته و، له سه حسابی لایهنی مادی له ناوه دانگردنه وهی زهوی.

به لام کاتیک مهبهستی بونی مرؤفیش رابواردن بی بهو چیژانهی له زه ویدا ههن، به چاوپوشین لهو به هایانهی هاوهلی نهو چیژهن له حه لال و حه رام و، چاکه و خراپه و، کرده وهی مهردانه و نامردانه و، به رزبونه وه و دابه زین.. ژیاریش ده بیته ناوه دانگردنه وهی ماددی زهوی که بریته له ناسانگردن و رازاندنه وهی ژیانیهی زه مینی و، روگردنه رابواردن و چیژه کانی، له هه مانکات ده بیته هه ولئی زالبون به سه که سانی دیکه دا تاکو بو خوئی بری زورتری رابواردنی بهر که وی و، له هه مانکاتیش ده بیته هه ولئی ملکه چ گردنی که سانی تر به هیتر و چهوساندنه وه، جا به هیتری ماددی بی یا هیتری عهسکه ری یا هیتری سیاسی یا هیتری نابوری یا هیتری زانستی یا هه مویان پیکه وه..

به لام کاتیک مهبهستی په رستنی خوا بی- به واتا فراوان و گشتگیره که ی په رستن که پیشتر روغمان کرده وه^۱ - نهو کاته چه مکی ژیار لهو دو چه مکی پیشو جودا ده بی، راقه گردنی میژوش به هه مانشیوه، چونکه پیوه ر لیکداننه وهی له سه ر راده وهستی و، بریته له وهی مرؤف چند مهبهستی بونی خوئی وه دیدینی و، چند سهر که وتوه یا ژیر که وتوه له هینانه دی نه م بونه.

* * *

۱ بگه ریوه بو (چه مکی په رستن).

پيشتر له بهشی چه مکی په رستندا نه وه مان رونکرده وه که خودا- له ميه ره بانی
خوی- چالاکیه سروشتی په کانی مرؤفی له هه مو باره کاندای: جهستی و عقلی و
رؤحی کردؤته په رستن مادام مرؤف بهم کارانه رو له خوا بکا و، تیا یاندا
له بهر نامه ی خوا هه لئنجی، به لکو- خودای بهرز- نه و چالاکیه ی کردؤته په رستنی
داواکراو له مرؤف، که مبهستی بونی مرؤف له به جهیتانی کؤبؤته وه.

هر خودی نه م چالاکیه ش ژیار داده مه زرتنی و. ژیاریش بریتیه له ده سکوت
و بهر بومی نه و چالاکیه مرؤفانه یه له بواره جیا جیا کاندای.

کاتیک له مه سه له که ش ورد ده بینه وه ده زانین هه مو چالاکیه کانی جهسته یا
عقل یا گیان ژیار پیکنا هیتن، یا نابنه به شیک له ژیار- نه م مه سه له یه ش
به لگه نه ویستیکي ناشکرایه- به لکو ته نیا چالاکی نامانجداره که ده بیته نه و جوړه
پیکه یته ره، که نامانجی وه دیهیتانی مبهستی بونی مرؤفه.

بؤ نمونه به سه ر خاکدا رؤیشتن یا زهوی هه لکؤلین به خودی خو یان نابنه چالاکی
ژیا ری، به لام رؤیشتن بؤ نامانجیک، بؤ نمونه به نامانجی دؤزینه وه ی شوینه ونه کانی
زهوی بؤ نیشته جیبون و ناوه دانکرده وه و، هه لکؤلین بؤ هیتانه ده ری گه نجینه کانی
زهوی و سازکردنی بؤ هه مان ناوه دانکرده وه، نا نه مه یه ده کری ژیار پیکبیتنی، یان
بیته به شیکي ژیار.

چالاکی عقل و چالاکی گیانیش به هه مان شیوه، هه تا کو ژیار پیک بیتن مه رجه
نامانجیان هه بی و، له هه مان کاتیش نامانج که یان ناراسته ی رو ه و وه دیهیتانی
مبهستی بونی مرؤف بی، نه ک به پیچه وانه ی نه م ناراسته یه.

جا لیره وه ده توانین- به متمانه وه- بلین نه و ده سکوت ه ماسددی یا عقلی (یا
هه ندی جار روحی) انه ی که جاهیل یه ته کان به ره مه میان دینا ژیا ری کی راسته قینه

نیه، نه گهر چی هندی جار ناوازه و گه وره دینه بهرچاو، یان له یه کم چرکه دا چاومان له مزله ره راده گرن، چونکه نه مهرجه بنچینه بییه و نکرده که چالاکی مرؤف و دهسکوته کانی مرؤف ده کهنه ژیار که نه ویش بریتیه له وهی تامانجه کانی روه و وه دیهتانی مبهستی بونی مرؤف ناراسته کرابن، نهک پیچه واندهی نه ناراسته یه.

ته نیا وه دیهتانی لایه نی گیانی مرؤف، له سهر حیسابی لایه نی هستی و ماددی و به دور لیئانه وه، مبهستی بونی مرؤف به ته واوی و به پیی رونکرده وهی بهرنامهی په روه ردگار نایه نیته دی و، وه دیهتانی لایه نی هستی و ماددی له مرؤف و ژیانی مرؤفیش له سهر حیسابی لایه نی گیانی و به دور لیی، دیسان مبهستی بونی مرؤف نایه نیته دی، به لکو به ره و داروخان و ویرانی ده با.. پاشان همدوکیان وه که مکی راست و دروستی ژیار، ژیار پیکناهیتن، یا (ژیاری جاهیلی) پیکنیتن نه گهر نه مهر پرینه راست بی.

هروه که کۆبونه وهی همدولا پیکرا به لام به بیی هه بونی بنه مای دروست-هروه که له جاهیلیه تی فیرعه ونی رویدا که جیهانی ماده و جیهانی گیانی گرتبۆه، به لام بنه مای به خواکردنی فیرعه ون و په رستنی بیجگه له خوا به هه مان شیوه ژیار پیکناهیتن به چه مکه راستو دروسته که ی، یاخود-هروه که پیشر باسانکرد- ژیاریکی جاهیلی پیکنیتن نه گهر نه مزاراوه یه مان قبول بی.

به لکو ژیاری راسته قینه بریتیه له وه دیهتانی دروستی مبهستی بونی مرؤف له سهر زهوی که له نایه ته پرۆزه دیار یکرده: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ: مَنْ هَر بۆیه جندۆکه و مرؤفم دروست کرد، هه تاکو مپه رستن. الذاریات/ ۵۶.

نم نایه ته پیروزهش راهی ده کا ﴿قُلْ إِنْ صَلَّيْتُ وَكُتِبَ عَلَيَّ وَمَخَّيْتُ وَمَمَّاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، لَا شَرِيكَ لَهُ: بَلَى: مَنْ نُوذِرْكُمْ وَبَيْكِهِنَّانِي رِيُوشُونِي حَجْ كَرْدَم و ژین و مهرگم، بۆ خودایه، که راهینهری دنیایه هر خویهتی، هیچ شهریکی نیه.﴾ الأنعام/۱۶۲-۱۶۳. نه مهش له چه مکی نیسلامی شتیکی سدرتاپاگیره و همو چالاکیه کی ناما نجداری مرؤف ده گریته وه.

نوئژ و نوسک، به مدلوله راسته قینه که یان و، داخوایه راسته قینه که یان، به شیکن له چه مکی نیسلامی بۆ ژیار.^۲

به پراکردنی شهریه تی خواش له سهر زهوی و حوکم به وهی خوا دایبه زانده، که داخوای راسته و خویه بۆ (لا إله إلا الله) به شیکه له چه مکی نیسلامی بۆ ژیار.

به پراکردنی دادگری پهروه دگاریش له سهر زهوی ههروه که خودا ویستویه تی روبدا و، نم نومعه تهی بۆ هه لسه نگانندن ده رخته وه و، له میانهی ریتیشاندان و ناماده کردنیشی بۆ هه لگرتنی نم راسپارده گه ورهیه خودای مهزن پیی فه رمو: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا وَإِنْ تَلَوُّوا أَوْ نَعَرَضُوا فإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا: نهی گه لی خاوهن باوه ران! به یه کسان و بی جیاوازی به کاری مهردم رابگه ن و بۆ خوداش شایه تی بدنه. هه رچه نده شایه تی دان و به زیانی خۆتان و دایک و بابتان و خزمانیشتان بی گه ر شایه تی بۆ دراوان دارا بن یاخۆ هه ژار بن، خوا بۆ نه وان دل سوؤز تره. مه که ونه شوین ثاره زوه کان نه وه که له ریگه لابدهن. نه گه ر زمان بجه نه لا، یا خۆتان له

۲ بگه رپوه بۆ (چه مکی په رستا).

۱ راه: ته فسیر.

شایه‌تی‌دان بدزنه‌وه. له هه‌ر کارێ ئێسوه ده‌یکه‌ن خوا هه‌میشه ناگاداره. ﴿النساء/۱۳۵﴾ و هه‌روه‌ها فه‌رموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ﴾: ئه‌ی گه‌لی خاوه‌ن باوه‌ران! بۆ خوا راست و بێ‌خه‌وش بن و هه‌قانه‌ت شایه‌تی‌ده‌ن. دوژمنی و قینی ده‌سته‌یێک هه‌لتان نه‌نی به‌ هه‌قانه‌ت ره‌فتار نه‌که‌ن. به‌یه‌کسانی و بێ‌جیاوازی له‌گه‌ڵ خه‌ڵکا ره‌فتار کردن ده‌بیته‌ هۆی پتر نزیکه‌نه‌وه بون به‌ پارێزگاری. ﴿المائدة/۸﴾. جا به‌ریاکردنی دادگه‌ری په‌روه‌ردگار به‌مشیه‌یه به‌شیکه‌ له‌ چه‌مکی ئیسلامی بۆ ژیار.

دامه‌زراندنی ژیانیش به‌تێکراییی-به‌هه‌مو‌ئهو ره‌نگه‌ چالاکیانه‌ی تێیدان- له‌سه‌ر بنه‌مایه‌کی ئاکاریانه‌یه که ته‌وه‌ره‌که‌ی خۆپارێزی و ترسی خوایی.. جا سیاسه‌ت ئاکاریکی ده‌بی که له‌سه‌ر حوکمی کاربه‌ده‌ست به‌شه‌ریعه‌تی خوا راده‌وه‌ستی، له‌گه‌ڵ گۆتێپه‌یێ ئوممه‌ت بۆ کاربه‌ده‌ستان له‌و فه‌رمانانه‌ی به‌پیتی شه‌ریعه‌تی خوا ده‌ریانده‌کا و، ئامۆژگاریخوازی له‌ خودا و پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی و، فه‌رمان به‌چاکه‌ و به‌ره‌هه‌ستی له‌ خراپه‌ و، هاوکاری له‌سه‌ر کاری چاکه‌ و خۆپارێزی و، هاریکار نه‌بون له‌سه‌ر خراپه‌کاری و دوژمنداری و، کارکردن به‌پیتی شورا که‌خوا فه‌رمانی پێکروه‌ه و.. ئابوری ئاکاری ده‌بی که راده‌وه‌ستیه‌ سه‌ر پابه‌ندبون به‌و شتانه‌ی خودا جه‌لالی کردون و، هه‌رامکردنی ئهو شتانه‌ی خوا هه‌رامی کردون وه‌ک ریبیا و ماڵداکردن(الاحتکار) و فرتوفیل و تالان و برۆ و، دزی و ده‌سته‌سه‌رداگرتن و، خواردنی ماڵی کرێگرته‌ و، به‌ناهه‌ق خواردنی ماڵی خه‌لکی، هه‌روه‌ها راده‌وه‌ستیه‌ سه‌ر پاکژکردنه‌وه‌ی ماڵ به‌زه‌کاتدان و، ماڵبه‌خشین له‌ پیتناوی خوا و، زیده‌ خه‌رجه‌کردن و ماڵ به‌ فیژنده‌دان له‌ گوناح و تاوان و.. په‌یوه‌ندیه‌کانی

كۆمەلگەي خاۋەن ئاكارىش رادەۋەستىتە سەر خۆشەويىستى و دەسبارگرتن و،
 ھارېكارىبون لەسەر چاكە و خۇپارىزى و، ھەرامكردنى خۆيسن و ناموس و مال و،
 رق و كىنە ھەلنەگرتن و لەخەلگى خۆشېون و، ۋازھىنان لەقسە و قسەلۆك و
 غەيبەت و قسە ھىنان و بىردن و جاسوسى و روانىنە شەرمگەكان و..
 پەيوەندىەكانى خىزانىش ئەخلاقى دەبىي.. پەيوەندى نىۋان ھەردو رەگەزىش
 ئەخلاقى دەبىي.. دامەزراندنى تىنكراي ژيان لەسەر ئەم بنەما ئاكارىە بەشىكە لە
 چەمكى ئىسلامى بۆ ژيار.

ۋەفادارى لە بەلئىننامەكان، جا چ گرىبەندى^۱ تاكە كەس يا پەيماننامە و
 رىككەۋەتنە نىۋ دەۋلەتتەكان بىن، بەشىكە لە چەمكى ئىسلامى بۆ ژيار.

زانستخۋازىش، جا زانستى ئاينى خوا و ئەھكامەكانى بىن، يا زانستى
 بەسوننەتەكانى خوا لەگەردون (تايبەقەندىەكانى ماددە، كە يارىدەدەرى بۆ
 پالاۋتنى ئەۋەي خودا بۆ مرۆقى رامكردو^۲ لە ۋزەكانى ئاسمانەكان و زەۋى و،
 بەكارھىتئانى لە ئاۋەدانكردنەۋەي زەۋى و، زانست لە سوننەتەكانى خوا لەژيانى
 مرۆقدا، كە كۆمەلگەيەكى چاكى لەسەر بنىيات دەنرى، يان زانست بەمىژۋى
 مرۆقايەتى و قۇناغەكانى رىتۋىن بون و گومراپونى، لەگەل^۳ دەرەنجامى ھەرىكەيان
 لە واقىعى ژيانى مرۆقايەتى.. ئەم زانستە بەجىاۋازى لق و ئاراستەكانى بەشىكە
 لە چەمكى ئىسلامى بۆ ژيار.

ھەروەھا دامەزراندنى ھونەرى پاك، كە ئاۋر لەگەردون و لەژيانى مرۆق لە
 جوانى بداتەۋە و بە بەجىھىتئانى جوان گوزارشى لى^۴ بكات.. ھونەرىك داۋىتئىسى

۱ گرىبەندى: عقد.

۱ بەلئىننامە: موالىق.

۲ رامكردن: تسخير.

نەرازیڭنیتتەوہ چونکہ داوڭنپیسى جوانى نىہ بەلکو داروخان و دابەزىنە و، ھەرۈھە ساتى لاوازی نەرازیڭنیتتەوہ، چونکہ ئەو ساتە جوانى نىہ بەلکو ساتى دابران و بىناگايىہ لە پەيبردن بە مەبەستى بونى مرۆڧ، يا ساتى كەموكۆرپە لە ھېنانەدى ئەو بونە و، لارېبون و رىزپەرىش ئارايىش نەكا چونکہ ئەمەش جوانى نىہ، بەلکو نەشازىكە لە جوانى رەويتەوہ و، ئارايىشى شەھىتان پەرستى و پەرستنى حەز و ئارەزۈەكان نەكات چونکہ جوانى نىہ، بەلکو داشكانى ئەو مرۆڧەيە كە خودا رىزى لىڭرتوہ و بەچاكترى داناوہ و، ويستويەتى لە ھەمو بەندايەتيدەكى ساختە نازاد بىي كە قەوارەكەى دادەمالتى و زەلىلى دەكا.. دامەزراندنى ئەمچۆرە ھونەرانبە شىكە لە تىڭەشتە و چەمكى ئىسلامى بۆ ژيار.

ئەمە ھەموى ھەر شتىكىش ھەمان ئەم ئاراستەيدى ھەبى، برىتىن لە لايەنى مەعنەوى ژيار لە چەمكە ئىسلاميەكەيدا.

ئىنجا ژياري مرۆڧايەتى لايەننىكى مادىشى ھەيە كە چەمكە ئىسلاميەكە دەيڭریتتە خۆ، ئەمەشيان لايەننىكى گەورە و مەزنە.

ئەگەر مرۆڧ بۆ پەرستنى خودا وەدەيەننرابى، ئەوا ئاوەدانکردنەوہى زەوى لايەكە لە چەمكى فراوان و سەرتاپاڭىرى پەرستەن، كە جىنشىنى مرۆڧ لەسەر زەوى دىڭنیتتە دى.

﴿وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً ۗ سَأُفَوِّدُكَ عَلَيْهِمْ وَأَسْأَلُ الْأَرْضَ عَنَّا ۗ وَكَانَ صِدْقًا ۗ﴾
 پەرۋەردگارى تۆ بە فرىشتانى راگەياند: من دەمەوئى بريكارتىك لەسەر زەمىن دىياري بىكەم. ﴿البقرة/۳۰﴾

۱ ئەگەر دەتەوئى بگەرتوہ بۆ (منھج الفن الاسلامى).

﴿هُوَ أَنشَأَكُم مِّنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا: ثُمَّ لَمَّا خَاكُمُ وَيَدِيهِنَّ وَ

وایستی تاوه دانی بکن. هود/د/۶۱.

نه گهر به ریاکردنی (لا إله إلا الله) له زه ویدا، واته نه هیشتنی هاویه شپه رستی و جیگرتنی یه کتاپه رستی و، به ریاکردنی دادگهری پهروه ردگار و ناکاره کانی بروامان به لایه نیکی (تاوه دانکردنوه) دانا، چونکه زهوی له ژیر ساباتنی بروا نه بی که له لاریون و گنده لئ و خراپه ده پیاریزی، به راستی تاوه دان نایسته وه.. نهوا لایه نه که می دیکه شی تاوه دانکردنوه می ماددیه، به پوخته و پالاوته کردنی وزه گهلی ناسمانه کان و زهوی و رامکردنیان بو بهرزه وهندی مروث.

نم لایه نه می تاوه دانکردنوه ش زه همه تکیشانیک می زهینی و ماسولکه می دهوی تابه دی بی، ناتاجی زانینی تاییه تمه ندیه کانی مادده و سوننه ته کانی پهروه ردگاره که خودا نم گهردونه می بی بهرپوهه دهبا {که له جاهیلیه تی هاوچه رخدا به (یاسا سروشتیه کان) ناوی ده بن} ۱. پاشان خسته گهری نم زانیاریه له بواری پیاده کردن له فیزیا و کیمیا و نوژداری و نه اندازه و زانسته کانی دیکه..

جا کاتیک جاهیلیه تی هاوچه رخ نم لایه نه به ژیار داده نی یان به گرنگترین شتیک له ژیار و به بهرجه سته ترین دهسکه وته کانی مروثی داده نی، نیسلام یهک مهرج داده نی بو نهوی نم دهسکه وتانه بخاته نیو مه دلولی ژیاره وه، نهویش نه مهیه که ده بی هه موی به پیتی بهرنامه می پهروه ردگار راوه ستابن و، له داخواریه کانی لانه دا..

دهرهنان و پوخته کردنی وزه کانی گهردون-له گهل نهوه می پیویسته- گرنگترین شت نیه که مروث له سهر زهوی نه نجامی بدا، نه گهر پیتی بگاته مانگ یا

۱ لهو کاتمی جاهیلیه تی هاوچه رخ کوفری به خودا کرد و، سروشتی له جیاتی په رست!

مدریخیش.. بەلکو لەمە گرنگتر بریتیه لەو مەبەستەى لە پشتیەتى و، ئەو شیوازەى پێى ئەنجامدەدرئ و، ئەو بەرنامەى کە بەرپۆەى دەبا.

کاتیک دەلێن: (گرنگترین) خەلکانیک هەن واتیدەگەن نێمە دەلێن: (لەجیاتى)! واتە نێمە بەها مەعنەویەکان لە جیاتى بەها ماددیەکان دادەنێن! ئەوەى عاقلیش بێ وانالى! چونکە بەها مەعنەویەکان بەتەنیا زگە برسێەکان تێر ناکەن ئەگەر نەن و، ترومبیل و شەمەندەفەر و فرۆکەش بەرپیدا نابەن ئەگەر سوتەمەنى نەبو و، تۆپ و زریپۆش و موشەکیش دروست ناکەن ئەگەر کارگە و نامراز نەبو.

ئەو بەلگەنەویستیکە نایەوئ مرۆف باسى بکا.. بەلام بەلگەنەویستیکى لە بەرامبەردا هەیه لەو کەمتر ناشکرا نیە و، بایەخیشى کەمتر نیە، ئەگەر چى جاهیلیەتەکانیش بەتایبەتى جاهیلیەتى هاوچەرخ زۆر مشتومریان لەسەر کردو، ئەویش ئەمەیه کە نان و سوتەمەنى و کارگە و نامراز و ترومبیل و شەمەندەفەر و موشەک و زریپۆش و تۆپ نە بەتەنیا ژیار دروست دەکەن و، نە مرۆفى شارستان و نە ئاوەدانکرنەویەکی راستەقینەى زەوى، چونکە بەتەنیا- بەبێ (بەهاکان) دەبیتە مایەى وێرانى!

جا ئەمەیه کە جاهیلیەتى هاوچەرخ باوەرى پیناکا یان نایەوئ باوەرى پى بکا سەرەرای ئەو هەمو ناگادار کردنەوانەى لەهەمو لایەکەو دەورى خۆى داو، ئەو شپرزەبون و سەرلیتیکچونەى کەوتۆتە ریزەکانى!

مرۆف-بەهەمو ئەو بەروبومە مادیهو کە بەرھەمى دیتى- رەنگە بو ژیری ژیرانەو دەبەزى ئەگەر دەسبەردارى بەهاکان بو کە مرۆف دەکەنە مرۆف و لە ناستى ناژەلان بەرزى دەکەنەو..

جاهیلیەتى هاوچەرخیش ناوێشان و بەلگەى راستیەتى..

ئەم جاھىلىيەتە گەۋرەتتەن بىر (زانستى)ى لەبەر دەستە كە مەرۇفايەتى دىيىتىسى،
لەگەل گەۋرەتتەن بىر بەرھەمى ماددى لە مېژوودا. ھەرۋەك ھىندەي داھىنان و
ئاسانكارى مادى لەبەر دەستە ھەرگىز بۇ نەۋەيەك لە نەۋەكانى مەرۇفايەتى كۆ
نەبۇتەۋە..

ئىستا يەك دوگمە داگرتن گەلنىك شتى سەرسوپھىن ئەنجامدەدا.. ئامرازنىكى
گەۋرە و گران ۋە گەپ دەخا، يا ھەۋالەكانى جىھانت بەدەنگ و ۋىنە بۆ
دەگوزتتەۋە.. يا بەبۇشايى ئاسماندا بەرەو مانگ يا مەرىخت دەبا، بەلى.. بەلام
كوا (مەرۇف) لە كوتتە؟!

يا بەرەللەي سەماگە و مەيخانەكانە، يا لەنىۋ ئارەزۋى سىكسىيىكى نزمدا نىقوم
بۈ، يا تاۋانكارىكە دەستدريۋى دەكاتە سەر مەرۇفنىكى ئارام، يا كەوتوتە يەكىك
لە شىتخانەكان، يا ھاموشۋى سەردانگەيەكى دەرونى دەكا، يا توشى سەرگەردانى
ۋ دلە راۋكى بۈ كە مېشك و دەمارى تىككەدەن و ناسودەيى ۋىران دەكەن..

دۆزەكەش ھەر برىتى نىە لە ھەبونى (چەند حالەتتىك) لەنىۋ ھەمويان، چونكە
ھىچ كۆمەلگەيەكى زەۋى نىە، ئەو بەھايانەي لەسەرى دەۋى جا ھەرچى بن،
لەمۇزە حالەتانەي تىدا نەبى، بەلام دۆزەكە برىتتە لە رىۋەي ترسناكى زياد بونى
ئەم حالەتانە كە ۋەك دياردەيەكى كۆمەلەيەتيان لىھاتەۋە، پاشان برىتىن لە سىماي
بەرەستەي جاھىلىيەتى سەدەي بىستەمىش!

* * *

جا كەۋاتە ئەمە چەمكى ئىسلامىيە بۇ ژيار .. ژيارى (مەرۇف)ى جىنشىن لە
سەر زەۋى، كە لە چىنگە قورنىك و فوۋيوكى روھى خوا ۋەدىھىتتارەۋە، مەرۇف ئەو
ئازەلە دارۋىنىيە نىە كە-بەھوكمى پىكھاتەي- ھەمو بەھا و ئاكار و مەبدەئەكان

رهتده کاتهوه، نهو خوداوهنده ساختهیهش نیه که شوین نارزهوه کانی ده کهوئ و،
جهور و ستهمی لهزهوی پئ ده کات و خوئی بهزلتر ده زانئ له بهندایهتی خوا.

جا له سهر بنچینهی نهم چه مکه ژیارئکی ئیسلامی ناوازه له میژودا دامه زرا.
که له دایکبو - به مه زنتین بری به هاکان له میژوی مرؤقایهتی هاته کایهوه،
له گهل که متزین بری دیارده ماددیه کان له ههر ژیارئکی میژو: کومه له ختوه تیک و
چهند خانویه کی قور و، رهزی دار خورما و، ولاخ و حوشر و مهر و، تیر و شیر!
و - بهو شیوهیهی - یه کیک بو له موعجیزه کانی میژو!

چونکه هیچ مرؤقتیک بویناچی نهو بره له ناوه دانی مادی زهوی، ژیارئک
دابه زرتینئ، چ جای نهو ژیاره بهرز و بالا و ناوازهیه، به لام شه پۆلی مه زنی
به هاکان، که له میژودا هاوشیوهی نیه، پیاده کرا و له وینهی واقعیتیک، نه که له
وینهی دروشم و پهنی هه لواسراو له بۆشایی، نهوه بو نهو که موکوپیهی
ناوه دانکردنهوی مادی پر کردهوه و، دایبۆشی، چاکترین نومتهی هینا به رهه م که
بو خه لگی ده خرابئ.

له گهل نهوهی نهمه دواین وینهی نهو ژیاره نهبو، به لکو ته نیا (له دایکبون) بو،
به لام هه لوهستهیه که له دیار نهو وینه ناوازهیه ده کهین که مرؤقایهتی بینئ.
هه لوهستهیه که وه لامی نهم پرسیاره بداتهوه: نایا کامه لایهنی ژیار ده توانئ
که موکوپری له لایه نه کهی دی داپۆشی و جیی بگریتهوه (کاتیک به ههر هۆیه که له
هۆیه کان که موکوپیه کی تیدابئ): نایا لایهنی مه عنهوییه - لایهنی به هاکان - بیان
لایهنی به رههستی مادیه!؟

نهمونه ئیسلامیه ناوازه که - له بهرام بهر جاهیلیهتی هاوچه رخدا - وه رامیتکی
گرده بری نهم پرسیاره ده داتهوه، شه پۆلی مه زنی به هاکان توانی قهره بوی دواکه وتنه

مادديه که بکاته‌وه و، باشترین نه‌وه ده‌ربخا که مرؤفایه‌تی به‌خۆیه‌وه دیوه، به‌شایه‌دی خوا و شایه‌دی پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی ﷺ، له کاتیکدا له جاهیلیه‌تی هاوچه‌رخ شه‌پۆلی مه‌زنی به‌ره‌می ماددی و زانستی و ته‌کنه‌لۆجی نه‌یتوانی قه‌ره‌بوی پاشکه‌وتنی روحی و مه‌عنه‌وی و ئاکاری بکاته‌وه و، خراپترین جاهیلیه‌تی له میژودا هیناوه‌ته ئاراوه.

به‌لام وینه‌ی (له‌دایکبون) دواين وینه‌ نه‌بو، نه‌شده‌بو بیته‌ دواين وینه‌.
ئه‌م له‌دایکبونه هه‌مو ره‌گه‌زه‌کانی گه‌شه‌کردن و هه‌یزی تیدا شاراوه‌بو که له دوايدا به‌رجه‌سته بون.

چونکه ئه‌م له دایکبونه بیته‌واتیه بو که ئه‌م ئومه‌ته‌ی هاندا به‌دواي (زانست)دا بگه‌ری له‌هه‌مو سه‌رچاوه‌کانیدا و، ایلێکرد زمانی یۆنانی و لاتینی فیڕ بێ، له‌گه‌ل هه‌مو زمانیکێ زانستی ئه‌و سه‌رده‌مه، تاكو لییانه‌وه وه‌رگه‌یژێ، ئینجا له‌پاشاندا بزوتنه‌وه زانستیه‌که‌ی خۆی دامه‌زرێنێ، که -دواتر- بزوتنه‌وه‌ی هاوچه‌رخ زانستی ئه‌ورویای له‌سه‌ر دامه‌زرا، به‌و شتانه‌ی له‌ فیڕگه‌کانی موسلمانانه‌وه فیڕی بون.

هه‌ر ئه‌میش بو پالی به‌م ئومه‌ته‌وه نا تا ئاواکرده‌وه‌ی ماددی و ریکخراوه‌یی له‌زه‌وی ئه‌فهامدا، به‌شێوه‌یه‌ک که شاره ئیسلامیه‌کان شایه‌دی بۆ ده‌ده‌ن له‌گه‌ل ئه‌و پیه‌سه‌سازی و بازرگانی و جوڵه و بزاقه‌ی تیااندابو، هه‌روه‌ها سیسته‌مه‌کانی به‌رپۆه‌بردن و دادگایی و حیسه‌به و سیسته‌مه‌کانی فیڕکردن و سیسته‌می وه‌قف و ریکخراوه‌ جه‌نگیه‌کان و دیوانی زۆر لیکراوان و دیوانی بنیاتنان و.. تاد.. تاد.

هه‌ر ئه‌مه‌ش بو هانی ئه‌م ئومه‌ته‌ی دا هه‌تا نادیاره‌کانی زه‌وی وه‌دۆزی و، نه‌خشه‌ بکیشی و شوینه‌کان دیاری بکا، له‌ یه‌کێک له‌ بزاقه‌ هه‌ره‌ گه‌وره‌کانی دۆزینه‌وه‌ی جوگرافی له‌ میژودا، که له‌پاشان بزاقه‌کانی دۆزینه‌وه‌ی ئه‌وروی له‌سه‌ر

بناغه‌کانی دامه‌زران، به بزوتنه‌وه‌کانی فاسکۆ دا گاما و، کۆلۆمبیس و،
ماجه‌لانیشه‌وه.

هر ئه‌ویش بو که له پوریکی هزری مه‌زنی دامه‌زراند که نه‌وه هاوچه‌رخه‌کانی
سه‌راسیمه‌کرد: که چۆن به‌م ره‌سه‌نایه‌تی و به‌م فره‌یی و به‌م قولیه‌ هاتۆته‌ کایه‌وه.
هر ئه‌میش بو که هونه‌رگه‌لیکی له‌ وێژه و له‌ بیناسازی و جوژه‌کانی دیکه‌ی
هونه‌ر دامه‌زراند..

به‌لام گرنگترین شت که ئه‌و ژیا‌ره‌ی جودا ده‌کرده‌وه، ئه‌وه‌بو که به‌وه‌مو
کاره‌ی له‌ ئاوه‌دانکردنه‌وه‌ی زه‌وی ئه‌نجامیدا هه‌ر له‌ سایه و سیبه‌ری بیروباوه‌ری
راست دا بو، به‌لکو له‌ پینگه‌کانیه‌وه هه‌نگاوی هه‌لدینا، هه‌ر خاکیکی
ئاوه‌دانه‌کرده‌وه و بنیاتی ده‌نا بروای به‌خوا و به‌ رۆژی دوایی هه‌بو و،
داخو‌ازیه‌کانی پروابون به‌ خوا و به‌ رۆژی دوایی ده‌هینا دی له‌ به‌ها و ئاکار و
مه‌به‌ئه‌کان، به‌بێ ئه‌وه‌ی له‌ هه‌ستی وی دژایه‌تیه‌ک له‌ نینوان ئاوه‌دانکردنه‌وه و
داخو‌ازیه‌کانی پروادا دروست بێ.

* * *

ئه‌گه‌ر ئه‌م ژیا‌ره له‌ پاشاندا توشی خو‌ش‌را‌بواردن^۱ بو ئه‌وه سه‌ره‌تای لاسه‌نگی بو
له‌ میژوی ئه‌م ئوممه‌ته و سه‌ره‌تای به‌رته‌سکبونه‌وه‌ش بو..
ئه‌وه‌ش گه‌رفتی‌که له‌ گه‌رفته‌کانی قه‌واره‌ی مرۆڤ و ژیا‌نی مرۆڤ که لێره‌دا بو‌ار
نیه‌ لینی بدوین، و ئه‌گه‌ر چی به‌سه‌ر چلی له‌ بواری باسکردنی (چه‌مکی) ژیا‌ر و
ئاوه‌دانکردنه‌وه‌ی زه‌وی باسپیکمان لێوه‌ کرد..

۱ خو‌ش‌را‌بواردن: ترف

ئوممەتە كان كە دامەزرانىيان دەستپىدە كەن غەزىمە تىيان كۆيە و ورەيان
 مەشتومال كراوہ و توانايان زۆرە، چونكە روبەروى بەرەنگارىيە كى زۆر دەبنەوہ و،
 روبەروونەوہ و ركبەرىتتیش دەبنە ھۆى مەشتومال كىردنى ورە و ورۇزاندنى توانا و
 كۆكردنەوہى غەزىمەت و، چەند نەوہىيەك تىدە پەرن تا (داھىيان) كە تەواو دەبى
 بەشىئوہىيەك كە وجودى دىننيتتە دى و دەيچەسپىننى و بالادەستى دەكات و بەسەر
 ركبەرە كان زالدەبى. جا ئەو كاتە جۆرىك ئارخەيانى دىتە دى بەرامبەر ئەو
 شتانەى كە ھاتونە دەست و داھىيانراون ئەمەش جۆرە خاوبونەوہىيەكى لەگەلدا
 دەبى، لەگەل ورە دابەزىن و، روكردە ناسودەبى و خۆشگوزەرانى و بەتاييەتى
 لەگەل زۆرى داھاتە مالىيە كان كە زۆربەى جار لەگەل سەركەوتنى مادىدا پىكەوہ
 دىن.

كاتىك خۆشراپواردن دەستپىدە كا داروخانىش دەستپىدە كا.

شە ترسناكە كان دىن و ئوممەتتەش بە خۆشراپواردن و، بە خۆشى نىزىكى دنياوہ
 خەرىكە، گوئى ناداتە ئەو تركزەيەى لىنى نىزىك دەكەوتتەوہ، بەھىزى خۆى
 خەلەتاوہ، يا لە ھۆكارە كانى ھەسانەوہ و تەندروستى و بەزەويەوہ دەنوسى و
 پالذەكەوئى و، ناگادار كەرەوہ كان لە خۆى دور دەخاتەوہ!

ئەوجا سونەتى پەرورەدگار لەوئىران كىردنى رابوئىرەران دىتە دى:

﴿وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ
 فَدَمَّرْنَاَهَا تَدْمِيرًا: ھەر كە ويستمەن شارىك قىر كەين، دەولەتمەنە خۆشراپوئىرە كانى
 وان، دنە دەدەين بۆ بەد فەرى و خراپكارى و لە ئاكاما ئازاريان بۆ شايستە دەبى
 نەوساكە تىكى دەھارىن. ﴿الاسراء/ ۱۶﴾

سونه ته کانی په روږدگارېش له گهل که سيک له وهه ديهيتر او ان خاترانه ناکات،
هرچند به خوشيان شتي واهه لبه ست گوايه خاتريان ده گيرئ.

﴿ وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ وَأَحِبَّاؤُهُ قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُمْ بِذُنُوبِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بَشَرٌ مِّمَّنْ خَلَقَ: جُولَه که کان و فهله کان گوتيان نيمه نه ولاد و دوستاني
خوداين. بلئ نه دی چوڼ له سهر گونا هتان نازارتان ده دا؟ نه خير نيوهش ههر مروفن،
وه کو خه لکی دی که خودا دروستی کردون. المائدة/۱۸.

سونه تي په روږدگارېش به هه مانشيوه به سهر نومه تي. ئيسلاميدا پياده بوه
کاتیک زوی دا رابواردن و پالډانه زهوی، چونکه سونه ته کانی خوا ناگورپين:
﴿ فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَحْوِيلًا: قَدت نابيني رئ و
شوینی خوا بگوردرئ و جي به جي بي. فاطر/۴۳.

جا له لايه که وه خوشرپاوردنيکی بکوژ، له گهل-يا به شوينکه وتني-
کارډانه وهی کی ترسناک له لايه که ی دیکه وه، که بریتی بو له خو ماتکردن و
پشتکردنه ناوه دانکردنه وهی مادی زهوی و وهرگرتنی هوکاره کانی هيژي مادی،
به هه نجه تي نه وهی که دونيا نه فره تلينکراوه چونکه خه لک له ناخيره ت دور ده خاته وه.
بهم شيويه ژياره که له يه کاتدا له هردو لاهه داده پروخا:

لايه ني روحی و معنه وي-لايه ني به ها و ناكار و مه بده شه کان- که
خوشرپاوردني نابه جي گنده لي ده کرد، لايه ني مادی به ره ستيش که سو فيگري
گنده لي ده کرد کاتیک پشتی کرد بوه ناوه دانکردنه وهی زهوی..

نه نهو خوشرپاوردنه له نومه تي ئيسلاميه وه قبول ده کړئ و، نه ريگه ی راستی
راستکردنه وهی بریتيه له خو ماتکردن و پشتکردنه ناوه دانکردنه وهی زهوی،
نه مانه هردو کيان له هو يه کانی لوازيی بون که دوژمنانی نومه تي ئيسلامی

تامه زرو کرد، جا له رۆژه لآت و رۆژئاواوه هاتن ههولتی لهناوبردنی دینی
خوایاندا.

شه پۆلئیکی بهرتهسك بوونهوه له هه مو گۆره پانیئیکا رویدا..

گۆره پانی هرز و زانست، گۆره پانی وێژه و هونهر، گۆره پانی سیاسهت و نابوری
و جهنگ، گۆره پانی بهرهمهینانی مادی پیشه سازی و کشتوکالی، گۆره پانی
رهفتاری به ئاکار.. ههروهها- لهپیش هه مو شتیک- له بواری بیروباوه پری راست، له
چه مکی په رستن و چه مکی (لا إله إلا الله).^۱

ئهم واقیعهش چه ند سه دهیه ک بهردهوام بو، جیهانی ئیسلامیش رۆژه رۆژ پتر
رۆده چو، دوژمنه کانیسی له سه ر حیسابی وی به هیتز ده بسون و، له دا کۆکی کردنه وه
به ره و هیتز بردن ده چون، هه ر رۆژه ی پارچه یه کیان له جیهانی ئیسلامی داده بپری،
زه لیلیان ده کرد و ده یان کرده کۆیله و، هه ولیان ده دا ئیسلامی تیدا له ناو بیهن..

پاشان جیهانی ئیسلامی به هۆی ئه و کۆسته خه بهری بۆوه، کاتیك دیتی هه مو
شتیک له ناوه وی داده روخی و ده که ویتته چنگ دوژمنان.

داروخانیس ئه نجامیکی سروشتی ئه و هه مو لاریبونا نه بو که به درزیایی سه ده کان
رویاند.

ئه وه تالییه ی توشی چه مکی (لا إله إلا الله) بو، ئه و به تالییه ی توشی چه مکی
په رستن بو، ئه و سلبییه ته ده ستله خۆبه رداوه نه خۆشه، پشتکردنه ئامرازه کان
هیتزیش که خودا فه رمانی داوه بۆ دوژمنانی خوی ناماده بکه ن.

به لام کۆستی هه ره گه وره- که له توندیه کهیدا هاوته ربیی به تالییه کان بو-
دۆرانیکی توندی ناوه کی دروستکرد که هیتشتا (موسلمانانی هاوچه رخ) لیتی

۱ نه گه ر ده ته وی بگه رپتوه بۆ (خط الانحراف) له کتیبی (واقعا المعاصر).

هه‌لنه‌ستاونه‌ته‌وه، ته‌نیا نه‌وانه نه‌بێ که بۆ حه‌قیقه‌تی ئەم ئاینه‌ گه‌راونه‌ته‌وه و، له جیهانی واقیعه‌دا موماره‌سه‌ی ئەو حه‌قیقه‌تانه‌یان کردوه.. بریتی بو له‌و دژپاڤنده‌ رۆحیه‌ی له‌ ده‌رونیاندا ریتی نه‌وه‌ی خۆشکرد که هێرشێ هه‌زری به‌بێ گه‌فتوگۆ و تیرامان و بیرلێکردنه‌وه قبول بکه‌ن..

له‌ نێوان ئەو چه‌مکانه‌ی که هێرشێ فیکری به‌سه‌قه‌تی خسته‌یه‌ دل و می‌شکیان چه‌مکی ژیار و ناوه‌دانکردنه‌وه‌ی زه‌وی بو.

-به‌هۆی هێرشێ فیکری- وایان له‌ نه‌ندیشه‌ دا چه‌سپا که بۆیه‌ دواکه‌وتون چونکه موسلمان بون!

ئەم خه‌یاله‌ش چه‌ند له‌ راسته‌قینه‌وه‌ دوره‌! چونکه ئەو رۆژه‌ی تێیدا دواکه‌وتن له‌هه‌موو رۆژێک دورتر بون له‌ ئیسلام! دورکه‌وتنه‌وه‌شیان له‌ حه‌قیقه‌تی ئیسلام بو که بوه‌ هۆی ئەو پاشکه‌وتنه‌ شه‌رمه‌زارکه‌ریان.^١

به‌لام ئەم خه‌یاله‌ وای لێکردن به‌دوای چاره‌سه‌ردا بگه‌ڕێن نه‌ک له‌ ئیسلامه‌که‌یان- که لێی داشۆرابون- به‌لکو له‌ ژیا‌ری رۆژئاوا... واته‌ له‌ جاهیلیه‌تی هاوچه‌رخ!

جاهیلیه‌تی هاوچه‌رخیش پیتی گوتن: که ژیار بریتیه‌ له‌ پێشکه‌وتنی مادی وزانستی و ته‌کنه‌لۆجی و، رێخۆشکردنه‌ مادیه‌کانیش ئەو نه‌رکه‌ لاده‌بن که له‌سه‌ر شانی مرۆف بو تا نامیر هه‌لپه‌گه‌ری و، ئەو نیش و نازاره‌ی هه‌شپیو به‌داوده‌رمان نایه‌تی!

هه‌روه‌ها ئەو جاهیلیه‌ته‌ پیتی گوتن- به‌زمانی حال نه‌گه‌ر به‌ قسه‌ش نکوڵی لی بکات- که به‌هاوناکار و مه‌به‌ده‌نه‌کان قسه‌ی زیادن و له‌حیساب ده‌رکراون!

١ نه‌گه‌ر هه‌ز ده‌کی بگه‌ڕێوه‌ بۆ (ئاره‌ الاحراف) له‌ (واقعه‌ المعاصر).

ئەوجا (موسلمانە ھاوچەر خەکان) دەستیانکرد بە شارستانبون و ژیسار وەرگرتن
و! ھەستان تۆزۆ دواکەوتن لە خۆیان دابتە کینن و، ھەول دەن لەچەند سالتیک
قەرەبوی پاشکەوتنی چەند سەدەیک بەکەنەو!

بەپیتی بەرنامەى رۆژناوا ژیاريسان دادەمەزراند و، خۆيان لە بەرنامەى خوا
دادەرنى و لىي دەرهوينەو.

دەستيان پيكرد ھەندىك ھۆكارەكانى ھىزى مادى وەرگرن-ھەرچەند سارد و
سرى و تەمبەلشيان پيسوھ ديار بو- لە كاتيكدا تا چەناگە لە بەفپرۆدان و
خۆشراپواردنى رۆژناواييدا نقوم بون، لە وینەى مالى نوئ و، نوینی نەرم و،
ترومبیل و فرۆكە و، تەندور و سەلاجەو و، جلویەرگی ئالووالا و.. شەراب و
قومار و، بەرەلایبەكى سىكسى بەناوى (رەھابون)!

لە گەندەلبونە ئاكارىەكانيش گەرى كە ھەمو دانى پیدادەنیتن كە گەندەلایبە،
ئەگەر چى لەناخى دەرونيشياندا پیتی دلخۆشن و، ھەمیشە حەزبان لە زیاترە و،
چاويان بریوھتە ئەو رۆژەى دەبیتتە (دراوى كارپيكراو)، ھەتا-بەناوى ژيسار و
پيشكەوتن- ھەر پيسى و پوخلیەكى كە دەرونيان بیهوى مومارەسەى بەكەن..

لایەنە راستەقینەكەى پيشكەوتنى مادى وەرگرە كە چاويان تيبپرپوھ: كرداری
پيشەسازى و، زۆركردنى بەرھەم و، بەرزكردنەوى ئاستى ژيان و، زۆرى بەكاربردنى
كارەبا(۱)

نرخى ئەم ھەموھ چيە بەبى بەھا و بەبى مەبدەئو بى ئاكار؟! بەبى (ئيسلام)
نرخى چيە، كە خۆيان لى دارنيوھ و فریيانداوھ؟!
وا دەزانن بەمە لە زەبونى و سوک بونيان لەنيو خەلكى دەچنە دەرى؟!

با گوئی بدهنه وتاری میژونوسی هاوچهرخ (توینسی) دهربارهی تورکیای
نه تاتورک:

{تورکه کان به گۆرپینی دهستوری خۆیان وازیان نه هیئا (که شتیکی تارادهیه ک
سانایه له بواوی چاکسازی دهستوریدا)، به لکو کۆماری تورکی تازه زاو،
داکۆکیکاری ناینی نیسلامی-واته خهلیفه-ی لابر و پۆسته کهی-واته خیلافهت-
نه هیشت و پیوانی ناینی نیسلامی چه ککرد و، ریکخراوه کانی شیکردنه وه و،
حیجابی له سهر نافرده تانی موسلمان داکه ند و، دژایه تی هه مو شتیکی کرد که
حیجاب بۆی ده بیته ره مز و، زۆری له پیوان کرد شه پقه له سهر کهن که ری
نوژکردنی نیسلامی تهقلیدیان لیده گری، به تایبه تی له سوژده دا، شه ریعه تی
نیسلامی به ته واوی گسکدا^۱ و، یاسای شارستانی سویسری وه رگرت پاشنه وه ی
بۆ تورکی وه ریگیرا و، یاسای تاوانه کانی ئیتالیسی پیاده کرد و، نه مهش
به فهرزکردنی نه و دیاسایه بو پاش دهنگدان له سهریان له نه نجومه نی نیشتمانی و،
پیته عه ره بیه کانی به پیستی لاتینی گۆری و، نه مهش مه سه له یه نایه ته دی مه گهر
به فریدانی گه وه ترین به شی که له پوری نه ده بی عوسمانی کۆن..

چاودیژی رۆژئاوایی ده بی ناگای له سنوری لیاقت بی و هه له کاری نه کا و
گالته به کهس نه کا، چونکه نه وه ی (لاسیکاره) تورکه کان ده یانه وی نه نجامی بده ن
بریتیه له گۆرپینی نیشتمان و هاو لاتیه کانیا ن له وه ی تییدان، بۆ حاله تیک ئیمه
به خۆمان-ههر له ساتی پیکه گه یشتنی رۆژئاوا و نیسلامه وه- ره خسه یان لیده گری ن

۱ (الدکتور نیبل صبحی) وه رگیتر، له پهراویژدا له باره ی نهم واژه یه دا ده لی (نه مه دهرپینی دانسه ری..
نه دیبه !!).

که هر به سروشت تیئاندا نیه، جاوا نهوان ههولیانداوه-هههچهند درهنگیش بی-
وینیه کی هاوشیوهی دهوله تینکی رۆژئاوایی و گهلینکی رۆژئاوایی دابه زرینن.

کاتیک به تهواوی پهی بهو نامانجه ده بهین که کاریان بۆ کردوه، ته نیا ده توانین
به سه رسورمانه وه بپرسین: نایا نهو نامانجه به راستی ده بیته بیانو بۆ نهو هه مو
ههولهی که له کیشه که یان خه رجیان کرد بۆ به نامانج گه یشتن؟؟؟

به لگه نهویسته که ئیمه نهو تورکیه تهقلیدییه موسلمانه (به حه ماسه ته) مان
خۆشنه ده ویست که رقی ئیمه ی ده وررۆژاند کاتیک له هه وراره وه وای ته ماشا
ده کردین که ئیمه فهرهنگی زهن دیقین! نهو تورکه ستایشی خواشی ده کرد که وه ک
ئیمه ی لینه کردوه، له بهر نهوه ی تورکی تهقلیدی کۆنیش خۆی له قورپکی تایبه ته
داده نا، ویستمان له و روحه به رزه ی دابشکینین، به هۆی بیژراو کردنی نهو (قوره
تایبه ته) و، ناومان لینا (تورکی هه یج).. تا له م دوا ییه توانیمان چه که ده رونه که ی
تیکبشکینین و، هانماندا بۆ نهوه ی نهو شۆرشه (لا سایه) نه نجامبدا که ئیستا وا
له بهر چاوی ئیمه نیستی هلاکی کردوه

ئیستاش پاشته وه ی بابای تورک به هاندان و چاودیری ئیمه گۆزا و، پاشته وه ی
وایلتهات له هه مو نامرازیك ده گه ری تا خۆی وه ک ئیمه و گهلانی رۆژئاوای
ده ورره ی لیبکا.. ئیمه ئیستا هه ست به تهنگی و شه رمه زاری ده که نین، به لکو
رهنگه هه ست به توره یی و کینه ش بکه نین.. تورکیش ده توانی وه لامان بداته وه
به وه ی که هه ر شتیک بکا له دیدی ئیمه دا هه له یه، نه ویش-تورکیه که- ده توانی
به شیک له کتییی پیرۆزی ئیمه به بهر گویماندا هه لیتن، که ده لی:

(له گهل ئیوه فومان له هه مبانان کرد و سه ماتان نه کرد، له گهل ئیوه دلتهنگ

بوین و سه ماتان نه کرد، له گهل ئیوه دلتهنگ بوین و ئیوه نه گریان)!

بهەر حال رهنه رهخه گرتنمان له توركان رهق و نهشیاویئ.. بهلام هیچ کینهیهکی لهگه لدا نیه و، له بابه ته کهش به دهر نیه، دهبی که له پوری ژباری چ قازانچیک بکا نه گهر ههولئ توركان به فیرۆ نه پژیی؟ واته گریمان نه گهر وهگ پیویست سهرکهوتن؟؟ نه مهش خالی که دو خالی لاوازی رهسهن له بزوتنه وهی (لاسیکاران) دهرده خا:

یه که میان: بزوتنه وهی لاسیکار شوئنه که وتهیه و داهینهر و تازه گهر نیه، بژیه له حاله تی-گریمان- سهرکهوتنی دا ته نیا بری به ره مه مه پیشه سازیه کان زیاد ده کا که نامیر له کۆمه لگا لاسیکاره کان به ره مه می دینن، له باتی ره هاگردنی هه ندیک وزه ی داهینهر له دهرونی مرۆڤدا.

دوه میان: له حاله تی نهو سهرکهوتنه-گریمان- کزۆله دا، که دوا راده یه (لاسیکاران) بتوانن بیگهنن، نهوا دهر بازبونیک-ته نیا دهر بازبون- بۆ که مینه یه کی که م دیتته دی له ههر کۆمه لگه یه کی که (لاساگردنه وه) هه لپژیئ.. چاره نوسی زۆرینه ش: بریتیه له گه وه کردنی ژماره ی پرۆلتیاریای ژباری لاسیکار { (مه بهستی نهوانه یه که ده بنه بهنده ی ژباری رۆژناوا)!}

نه مه تانه و ته شه ری راشکاوو، پینخۆش بونیک ی ناشکرای خاچه رستانه، بهوانه ی خودی خویان گوم کردوه و، له هه مانکات له ناست پیتشکه شکردنی شتی رهسهن بۆ مرۆڤایه تی که نه فتن.

١ له کتییکی وه رگیژدراوه وه به ناو نیشانی (الاسلام..الغرب..والمستقبل) که وه رگیژاوی دو محازره ی (توینی) ه که له سالانی ١٩٤٧ و ١٩٥٢ داویه تی، وه رگیژان د. نییل صالح، دارالعریبه للطباعة و النشر و التوزیع، بیروت ط ١٣٨٩هـ-١٩٦٩م، ص ٥٠-٥٣. (هه لپژاوه).

موسلمانان راسته‌قینه‌ش زۆریکی زۆریان پییه تا له جاهیلیه‌تی سه‌ده‌ی بیستم
بیده‌نه مروّقیه‌تی گومرا..

با له کوپوه ده‌یانه‌وی ئاوه‌دانکردنه‌وه‌ی مادی زه‌وی وه‌ریگرن، به‌لام با له‌سه‌ر
به‌رنامه‌ی په‌روه‌ردگار دایمه‌زیتن، تا ژیاړیکی راسته‌قینه‌ی ره‌سه‌ن بنیات بنین که
شایسته‌ی ئه‌م ناوه‌یه.

با زانست و پیشکوه‌تینی مادی و ته‌کنه‌لۆجی وه‌ریگرن، به‌لام با دیاریبکه‌ن ئه‌م
هه‌مه‌وه‌ بۆچی به‌کارده‌هینن..

له‌به‌ندایه‌تی زه‌لیل بۆ ئاره‌زه‌کان؟ له‌نقوم بون له‌ ژیاړی دنیا تاراده‌ی له
بیرکردنی ناخیره‌ت؟ له‌ په‌رستنی شه‌یتان له‌ جیا‌تی په‌رستنی خوا؟
له‌و کاته‌دا نه‌ خو‌یان له‌ سوکی وزه‌لیلی ده‌رباز ده‌که‌ن و، نه‌ ده‌توانن مروّقیه‌تی
له‌ویلی و سه‌رگه‌ردانی رزگار بکه‌ن..

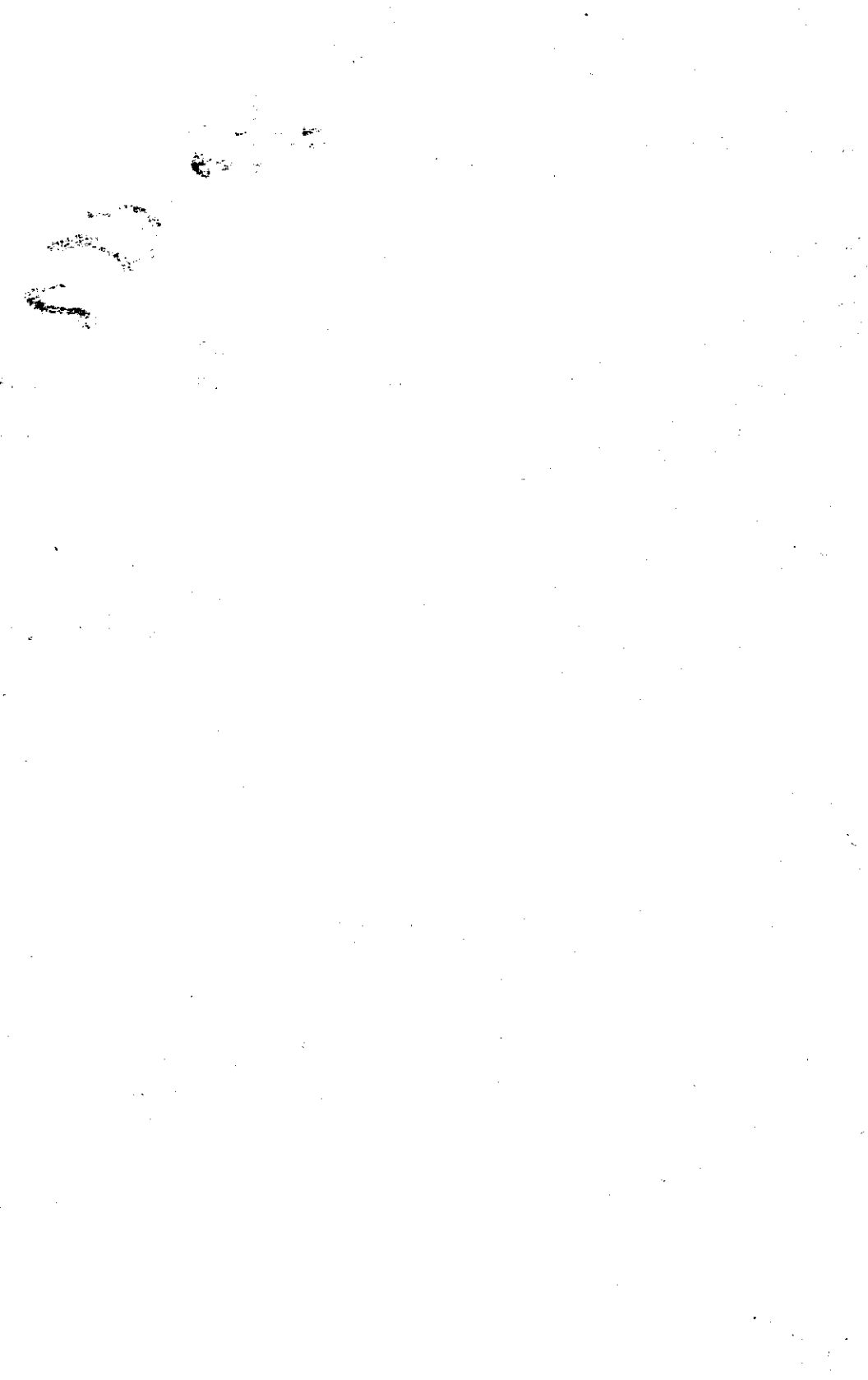
به‌لام کاتی بۆ به‌ریاکردنی به‌رنامه‌ی په‌روه‌ردگار به‌کاری دینن؟.. بۆ گێترانه‌وه‌ی
شه‌ریعه‌تی خوا تا حوکمی زه‌وی بکا؟.. بۆ به‌ریاکردنی دادگه‌ری په‌روه‌ردگار هه‌ر
وه‌کو خودا ده‌یه‌وی؟ له‌به‌ریاکردنی ژیاړ له‌سه‌ر بنه‌مای ئاکار له‌ سیاسه‌ت و ئابوری
و په‌یه‌ندیه‌کانی کۆمه‌لگه‌ و په‌یه‌ندیه‌کانی خێزان و په‌یه‌ندیه‌کانی نیوان هه‌ردو
ره‌گه‌ز و فیکر و ئه‌ده‌ب و هونه‌ر..؟ به‌ ده‌سته‌واژه‌یه‌کی دیکه؛ مه‌به‌ستی وجودی
مروّف وه‌دی دینن؟ (لا إله إلا الله) له‌ جیهانی واقیعه‌دا وه‌دی دینن؟ چه‌مکی
راستو دروستی په‌رستن وه‌دی دینن؟

ئه‌و کاته‌ خو‌یان رزگار ده‌که‌ن له‌وه‌ی به‌سه‌ریان هاتوه‌ و، ده‌ستی ده‌ربازونیش بۆ
مروّقیه‌تی گومرا و ویل درێژ ده‌که‌ن که‌ به‌دوای رتی ده‌رباز بون ده‌گه‌ری.
ئه‌مه‌ش لای خوا زه‌حه‌ت نیه‌:

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ
 كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم
 مِن بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا: خوا بهواندی له‌ئێوه پر وایان
 هه‌یه و نا‌کار چا‌کن، به‌ئێنی دا: لهم زه‌مینه ده‌یان‌کاته جێگه‌نشین، هه‌روه‌کو چۆن
 نه‌واندی به‌ر له‌وانی کرده جێنشین، دینه‌که‌شیان-که خۆی په‌سه‌ندی کرده- هه‌ر
 بۆیان داده‌مه‌زرێنی و ترسه‌که‌شیان بۆ ده‌کاته دنیایی، تا ته‌نیا من په‌رستن، هه‌یج
 شتی‌کیش به‌ شه‌ریکی من نه‌زانن. ﴿النور/ ۵۵.

﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ
 عَلَيْكُمْ شَهِيدًا: به‌و نا‌وایه ئێمه ئێوه‌مان کردۆته ئۆمه‌تی‌کی هه‌لبژارده، تا نا‌گاو له
 مه‌ردم هه‌بێ و بی‌غه‌مبه‌ریش چا‌وه‌دێریتان لی‌کا. ﴿البقرة/ ۱۴۳.

﴿الَّذِينَ إِن مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ
 وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ: نه‌واندی وا نه‌گه‌ر لهم زه‌مینه‌دا دا‌یمه‌زرێنین.
 نوێژ‌که‌ر و زه‌کات ده‌رن و فه‌رمان به‌ چا‌که ده‌ده‌ن و به‌ر له‌ کاری خراب ده‌گرن،
 سه‌ره‌نجامی هه‌مو کاریش هه‌ر بۆ خوا‌یه. ﴿الحج/ ۴۱.

به ندمی ششم

همه نذر نیستند بجز رنایینه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لهوهی تیپه‌ری لهم کتیبه‌دا هه‌ندیک چه‌مکی سه‌ره‌کی ئیسلامان خسته رو و،
 روغان‌کرده‌وه که له‌هه‌ستی نه‌وهی یه‌که‌مدا چۆن بو که ئاینیان راسته‌وخۆ له
 پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ وهرگرتبو و، له‌بهر چاوی وی په‌روه‌رده بویون، نه‌وه‌کانی
 دواتریش که له‌سه‌رچاوه‌کانی روناکی نیزیکی بون.. له‌گه‌ل باسی چۆنه‌تی گۆرانی
 ترسناکی نه‌و چه‌مکانه و ده‌رچونیان له وینه راست و دروسته‌که‌یان له هه‌ستی
 نه‌وه‌کانی دواییندا.. سه‌ره‌تای باسی کاریگه‌ری شه‌و گۆران‌کاریانه به‌سه‌ر ژبانی
 موسلماناندا و چۆنه‌تی‌ه‌که‌ی، که له‌و ترۆپکه‌ی هینانه خوار که تییدا بون بۆ شه‌و
 نزمیانه‌ی نه‌مرۆ که تییدا ده‌ژین وه‌ک ناوما‌لکی سیلاوی.

پرسیاریکی سروشتیش له‌پاش نه‌م خستنه روه دیته ئاراوه.. ئه‌دی پاشان؟!
 ئه‌دی پاشنه‌وه‌ی مه‌سه‌له‌کان گه‌یشتنه شه‌م شیویه و، ئومم‌ت به‌مجۆره له
 حه‌قیقه‌تی ئیسلام دورکه‌وته‌وه؟!

قه‌ده‌ری خوا وه‌لامی شه‌م پرسیاره‌ی خسته شه‌ستۆ که (رابونی ئیسلامی) هینایه
 بون:

﴿وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَىٰ أَمْرِهِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾: خوا له‌سه‌ر کاری خۆی
 زاله، به‌لام زۆریه‌ی شه‌م خه‌لکه هیچ لی‌نه‌زانن. ﴿یوسف/ ۲۱﴾.

رابونی ئیسلامی قه‌ده‌ری بالا ده‌ستی خودایه، که خودا بۆ شه‌وه ته‌قدیری
 کردوه هه‌تا شه‌م ئوممه‌تی له‌و حالته‌ی ویلی و سه‌رگه‌ردانیه‌وه پێ بینه‌تته‌ده‌ر که‌تیی

کهوتوه و، وهکو ناومالکی سیلاوئی لیکردوه، جا بیخاته سهر راسته‌ئی و، رهگ
داکوتان بۆ جاریکی یکه و، نهجامدانی رۆلکی نوی له ژیانیدا، که خۆی پی له
سوکی و زه‌بونی و پهرته‌وازیی و ویلیه، رزگار کا که تیی کهوتوه و، له‌همانکات
تروسکه روناکیه‌ک بۆ مرۆفایه‌تی دهرنجا، به‌لکو بۆ ریگا ریئوین ده‌بی!

به‌لام ریگهی به‌رده‌م خودی رابونیش پر ته‌گهره‌یه، پر درک و داله، پر کۆسپه،
پراویر درنده‌ی کیوین که ریئواران هه‌لده‌لوشن تا یه‌ک به‌یه‌ک له‌ناویان به‌رن، چونکه
چاک ده‌زانن نه‌گهر نه‌مپۆ له‌ناویان نه‌بن، سبه‌ینی ریگهیان لیده‌گرن!

به‌لام مزگینه‌کان-هه‌روه‌ک له‌کتیبی (واقعا المعاصر) ناماژه‌م پینکردوه- له
ریگه‌کان پترن، قه‌ده‌ری خواش به‌ره‌و مه‌به‌ستی خۆی ده‌پوا و هیچ شتی‌ک له‌رتی
ناوه‌ستی!

﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَبَقُوا إِنَّهُمْ لَا يُعْجِزُونَ﴾ خوانه‌ناسان وا بیرنه‌بن
وه‌پیش کهوتون. ئەوان ئیئمه نابه‌زینن ﴿الأنفال/ ۵۹﴾.

به‌لام رابون پیوستی به‌وه هه‌یه که کۆسپه‌کانی ریگه‌بناسی هه‌تا ساقه‌ نه‌کا
و، ته‌گهره‌کان بناسی بۆ نه‌وه‌ی که‌رسته‌ی پیوستی بۆ ناماده‌ بکات. هه‌روه‌ها
ده‌بی سروشتی نه‌و درنده‌ کیویانه‌ بزانی، تا بزانی چون له‌گه‌لیاندا بجه‌نگی و، بواری
گۆره‌پانه‌کانیشی بناسی، تاکو له‌همانکات وای به‌خه‌یالدا نه‌یی که‌رهنگه
هه‌ندی‌ک له‌و درندانه‌ له‌ ناست موسلمانان له‌ هه‌ندی‌کیان به‌به‌زه‌یی ترن، یا ره‌نگه
هه‌ندی‌کیان ری به‌ریئوارانی ریگه‌که‌ بدات!

هه‌روه‌ها پیش هه‌موو شتی‌ک ده‌بی بزانی که‌رسته‌ی سه‌رکه‌وتن له‌و جه‌نگه
تونده‌ دا چیه‌ که‌ له‌ نیوان خۆی و دوژمنانی خوا به‌ریا ده‌بی و، بیه‌وی یا نه‌یه‌وی

۱ نه‌گهر ده‌ته‌وی بگه‌رتوه‌ بۆ (الصحة الاسلامیة) و (نظرة في المستقبل) له‌کتیبی (واقعا المعاصر).

هەردەبىي گەرى تىبئىئالى، چونكە ئەو دوژمىنانە بەھىچ جۆرىك لە رابونى ئىسلاامى رازى نابن و، واز لە كوشتارى ناهىنن:

﴿وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ﴾: ئەم جولەكانە و فەلانە تا نەچىيە سەر دىنى ئەوان ھەرگىز خۆشيان لەتۆ نايەو لىت رازى نابن. ﴿البقرة/۱۲۰﴾.

﴿وَلَا يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّىٰ يَرُدُّوكُمْ عَن دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا﴾: ئەوان دەستان لى بەرنادەن، ھەر دەگەل ئىيە بەشەر دىن ھەتا ئەگەر بۆيان بلوى ئىيە لە دىنەكەى خۆتان ھەرگىزىن. ﴿البقرة/۲۱۷﴾.

* * *

لەسەرەتادا دەبىي رابون پەى بەوھ ببا كە جەنگەكە جەنگى ئەم كۆمەلە يا ئەوى دىكە نىيە و، جەنگى ئەم دوژمىنە يان ئەويھى نىيە.. بەلكو جەنگى سەرچەم ئوممەتى ئىسلامىيە لەگەل تىكراى دوژمىنانى.. دوژمىندارىيەكە ھەر لەبەنەرەتدا لە نىوان دوژمىنانى خوا و ئىسلامدا بەرپايە، دوژمىنان لەھەر كويىيەك بن و، ئىسلامىيە لەھەر كويىيەك بى.

داخووزى ئەمەش ئەويە كە بزانى سەرکەوتن تەواو نابى و وەدى نايى و جەنگ لە نىوان دوژمىنان و لە نىوان تاخم و پىرە ئىسلامىيە تاك و تەراكان لىرە و لەوى ھەر بەرپايە، كە دىرندەكان بەتەنيا غافلگىريان دەكەن و بەبالا دەستىيەوھ لەناويان دەبەن.. بەلكو-بەيارىدەى خودا- ئەوكاتە وەدىدى كە شەرەكە دەبىتە جەنگى (ئوممەتى ئىسلامى) بەبەرفراوانى خۆيەوھ، بەرامبەر ئەو دوژمىنانەى كە لە ھەمو شتىكدا پارچەپارچەن و، بۆ جەنگى موسلمانان يەك پارچەن، ھەر چەند لەھەمو بارىكى دىكەدا لىكجودا بن!

كاتيكيش دهليين نوممت بهبهرفراوانيه كهي ههنديك خهلك وا گومان ده بهن مه بهست هه مو تاكيكه له تاكه كاني، كه نه مهش مه حاله! چونكه هيچ كومه لگه يه كه له ميژودا نيه - چ جاي نومميتيك كه نه مپروژماره ي ده گاته هه زار مليون مرؤف - كه هه موي وهك دلي يهك پياو وا بن و، له يهك ئاستي به رزي، يا توندوتولي، يا روله خير كردن دا بن ..

ته نانهت خودي كومه لگه ي پيغه مبه ريش وانه بو، هه روهك له زياتر له شويينيكي نه م كتيبه روغان كر دۆته وه ..

به لام مه به استمان نه وه يه كه بنكه يه كي پؤلايين^۱ - وهك نهو بنكه يه ي له كومه لگه ي پيغه مبه ر ﷺ دا هه بو - دروستبي كه هيژ و خؤراگري نه وه نده هه بي كه پروا لاوازه كان و، ته گه ره پيدا كهران و، له سه رخؤكان و له شگرانه كان و، دوروه كان له گه ل خؤي هه لگري و هه مويان به ره و ناماغي خؤي بيا. هه روهك نهو بنكه پؤلايينه ي پيغه مبه ري خوا ﷺ له بهر چاوي خؤي په روه ده ي كردن و، هه بوني نه م هه مو جؤرانه ي ديكه نه بونه ريگر له به رده م سه ركه وتني گرده بر به سه ر دورؤمناني خودا.

* * *

هه روه ها ده بي رابون چاك بزاني كه جهنگه كه ته نيا جهنگيك نيه له نيوان دو كومه له مرؤف، يا له نيو گه ليك و گه ليكي ديكه، يا له نيوان جؤره چه كيك و جؤريكي دي .. بهلكو له پيش هه مو نه مانه - له هه موانيش گرنگتر - جهنگه له نيوان بيروباوه ريك و بيروباوه ريك ديكه و، بهرنامه يه كي ژيان و بهرنامه يه كي ديكه.

۱ بنكه ي پؤلايين: قاعده صلبه.

بیروباوه پټیک که پروای به خوا و بدرژی ناخیرهت ههیه، له گه ل بیروباوه پټیک که خواوهندی تر ده که نه هاویهش له پروابون به خوا یا هدر له بنه پرتدا نکولتی بونی خوا ده که ن.. بهرنامهیه کی ژیانیش که له سهر بیروباوه ری به کتاپه رستی دامه زراوه و له گه ل کۆک و گوغباوه و، لهو سهرچاوه پهروه ردگار یهوه هه لئینجراوه که بۆ پیغه مبهری خوا ﷺ دابه زیوه، له گه ل بهرنامهیه که له سهر هاویه شه رستی و بیباوه ری دامه زراوه و ده گه ل کۆک و گوغباوه، له هدر سهرچاوه یه که وه رگیراوه بیجگه له سروشی پهروه ردگار..

داخوازی نهو ههش نهو یهیه که سهر که وتن وه دینایه تا کو بیروباوه ر له دهرونی خواوه نانی پاک و پالوته ده بی وه له هه مو ره گه ز و ما کیک رزگار ده بی که په ریوه ته وه ناوی، جا نهو ره گه زه غهوارانه تا ههر قولاییه که چوین و، نهو زه مه نهش هه رچه ندی خایاند بی که له گه ل بیروباوه ری خه لکدا تیکه لبون.

جاهیلیهت هه رگیز وه که نه مرۆ به تیکرایی و یه کانگیری بهرام بهر بیروباوه ری یه کتاپه رستی نهو هه ستاوه، له یه که جاری دیکه به ترازئی، له سه رده می ناردرانی مو حومد ﷺ و یه که مین سه رده می نیسلام.. له گه ل نهو جیاوازیه ی پیشکه وتنی زانستی و، پیشکه وتنی ته کنه لۆجی و، نامرازه کانی گواسته نهوه و نامرازه کانی راگه یاندن هیناویانه ته ئارا، که وای کرده نهو تۆپه لانه ی دژی نیسلام کۆبونه ته وه پتر پیکه وه په یه وه ست بن و، زیاتر یه کدیگر و، درندانه تر بن.

به لām کرۆکی جهنگه که وه که خۆیه تی و نه گۆراوه ..
جهنگی یه کتاپه رستی و هاویه شه رستی.. جهنگی نیسلام و جاهیلیهت.

ئىسلامىش-پاش بالا دەستبون لەزەويدا- روبەرۆى گەلئىك دژايەتى جاھىليەت بۆۈ، جارىك لەگەل خاچپەرستان و، جارىك لەگەل تەترەكان و، پىشترىش جارىك لەگەل جولەكەكان.. بەلام لە دوجار بترازى ھەرگىز لەروى ھەمو جاھىليەتى سەر زەوى پىكەو ەرانەو ەستاو ە: يەكەمىيان كاتى ناردنى موھەدەد ﷺ و سەردەمى يەكەمى ئىسلام و، دوھەمىش لەم سەردەمى ئىستادا.

ئەمەش ەك ئامازەمان پىكرد وا دەخوازى كە بىروباور لە دەرونى خاوەنانىدا بىتگەردىي و، پروا بون پىي چەسپاوبى، بەو بىروباو ەپرە بۆ خوا لىپراوبى، ھەرەك لە يەكەم روبەرۆبون ەو ەدا و ابو، ھەتاكو بىتتە ھاوكوفى ئەو جاھىليەتەى لەبەرامبەرى ەستاو ە، سەرەراى ئەو ەش لە كۆتايىدا بەسەرىدا سەرکەوتنى.

* * *

مەسەلەى سىيەم كە دەبى رابون چاك پەى پى ببا.. ئەو ەيە كە ئەم جاھىليەتەى ئەمپرۆ روبەرۆى ئىسلام دەبىتتەو ە لە ترۆپكى ژياري مادىدايە و، لە لوتكەى سەراسىمە بونىەتى بەو ژيارەو ە و، مۇسلمانانىش لەم بوارە يەكجار دواكەوتون.. داخوازى ئەمەش ئەو ەيە كە مۇسلمانان روبەرۆى ئەو ژيارە بىنەو ە بەھەمانشپو ەى كە مۇسلمانانى يەكەم روبەرۆى ژياري فارسى و بىتتەنتى بونەو ە، كە لەلوتكەى بالا دەستى مادى دابون.. واتە بەو بەھا ژيارىانەى تەواو پىتچەوانە و بەرامبەرن لەگەل ژياري جاھىلى.

لەو كاتەى روبەرۆبون ەو ەى يەكەم لە نىوان ئىسلام و جاھىليەتدا رويدا، مۇسلمانان تەواو لە كەرەستەكانى ژياري مادى و رىكخستەكانى بىبەش بون، لە كاتىكدا ھەردو دەولتە (مەزنىكە)ى ئەوئى رۆژئى-فارس و بىزەنتە- لەيەكئىك لە

لوتکه کانی ژیاړی مادی و ریکخواهیی دابون که پیش نهوان که سیتک له میژودا
پتی نه گه یشتبو...

له گدل نه مه شدا نیسلام سهر کهوت...

هر به هژی سونه ته ناسایه کان سهر کهوت، نهک به سونه تیکي نا ناسایی و
لپرا ده به دهر... نه گهر چی هه موو هر به قه دهری خوا روده دن.

له سونه تی خوادایه کاتیک حق بزر بی، ناحق با ده خوا و فشفوفل ده بی، که
حقیق هات ناحق پوچ ده بیته وه...

﴿وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا﴾ بلی نهوا حق هات و
ناهق نه ما، دپاره ناهق له نه مانه. ﴿الاسراء/۸۱﴾.

له سونه ته ناسایه کانی خوداش وایه که حق و ناحق پالپالانئ بکن بژ نه وهی
زهوی له گنده لی قوتار بکری:

﴿وَلَوْلَا دَفَعُ اللَّهُ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ
عَلَى الْعَالَمِينَ﴾ نه گهر خودا هیندی کانی لهو شاپوره به هیندی کیان ته رت و تونا
نه کردایه. هم زه مینه خراببو! به لام خودا چاکه ی له سهر هه مو خه لکی دنیا
هدیه. ﴿البقرة/۲۵۱﴾.

هر له سونه تی خودا دایه که حق سهر یازانیکي هدی پروایان پیته بی، چونکه
نهو حقه ی سهر یازی نه بی سهر ناکه وی و، ده بی نهو سهر یازانه ش بژ خودا دلپراست
بن و، له سهر بیروباو پریش په یوه ست بن و، دلپان له سهری هوگر و کوک بی:

﴿هُوَ الَّذِي آيَدَكَ بِبَصْرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ، وَأَلْفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي
الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلْفَتْ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ أَلْفَ بَيْنَهُمْ إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾
مه بهسته که خودات ده گه له هر نهویش هاته هاواری خوت و خاوهن باوه ران و

یاریده‌ی دان. به دلّ وانی کرده هۆگری یه‌کتری. نه‌گهر هه‌رچی له‌م سه‌رزه‌مینه‌دا هه‌یه، هه‌موت به‌خت به‌کردایه، نه‌ت ده‌توانی وا لێکیان کۆیکه‌یته‌وه، به‌لام خودا وا لێکی کردون به‌ هۆگر هه‌ر خۆی خاوه‌ن ده‌سته‌لاتی له‌ کارزانه. ﴿الأنفال ۶۲-۶۳.

ده‌بی ئه‌و سه‌ربازانه‌ش له‌ پشت به‌خوا به‌ستندا راستگۆ بن:

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَسْبُكَ اللَّهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ: نه‌ی پیغه‌مبه‌ر! بو‌تو باوه‌ردارانێ شوینت که‌وتون، خودا به‌سه. ﴿الأنفال/ ۶۴.

ده‌بی له‌پێناو خودا مو‌جاهید بن و، نه‌گهر جیهاد هاته‌ گۆزی به‌نا‌رامه‌وه به‌نگن و چاویان له‌ پاداشی خوا بی:

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ، الْآنَ خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوا أَلْفِينَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ: نه‌ی پیغه‌مبه‌ر! هانه‌ی باوه‌رداران به‌ ده‌ بچه‌ جیهاد. نه‌گهر ئیوه بیست که‌س بن و خۆراگر بن، هیتزان به‌دوسه‌د که‌س ده‌شکی، نه‌گهر سه‌د که‌ستان خۆراگر بن، به‌ئیزی خوا دو‌هه‌زار که‌س له‌ خوانه‌ناسان راده‌نێسن. چونکه‌ نه‌وان که‌سانێکی بی‌ناوه‌زن. ئیستا خودا که‌ ده‌زانی وره و تواناتان که‌م بوه‌ کاری بو‌هاسان تر کردن، نه‌گهر ئیوه سه‌د که‌س بن و خۆراگر بن، ده‌ره‌قه‌تی دوسه‌تان دین، خو‌ نه‌گهر ئیوه هه‌زاری خۆراگر بن، به‌ئیزی خوا، ده‌رۆستی دو‌هه‌زاریان دین، خوا ده‌گه‌ل خۆراگرانه. ﴿الأنفال/ ۶۵-۶۶.

هه‌روه‌ها له‌ سونه‌ته‌ ئاساییه‌کانی خودا نه‌وه‌یه که‌ ناهه‌قی فشو‌فۆل به‌هیتی مادی خۆی-کاتیك حه‌ق گوم ده‌بی- هه‌یج ره‌سانه‌یه‌تیه‌کی نیه‌ چونکه‌ نا‌ره‌وايه،

له گدل نهوهدا بؤ ماوهيك له زهويدا بالا دهست دهبن لهبر حيكهتیک كه خودا
دهيهوئ و، بهسونهتیک كه خودا دهيكيرئ:

﴿ فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى إِذَا فَرِحُوا بِمَا
أَوْتُوا أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ، فَقَطَّعَ دَابِرَ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ
رَبِّ الْعَالَمِينَ: جا وهختئ نهو هه مو ناموژگارياهيان كه كرابون، لهبيره وه چو،
هه مو ده رگای بهخته وه ریمان بؤ كردنه وه هه تا كه و تنه خوئی و شادی. نهوسا له پیر و
نه كاویك بهر توره یی خویمان خستن و هه مو ناهومید مانه وه. نیتر نهوسا نهو
كهسانه ی پیشه یان هه ر ناهه قی بو. دواپراو بون و سپاس بؤ خوای پهروه ردگاری
هه مو دنیا. ﴿الأنعام/ ۴۴- ۴۵.﴾

جا نه گه ر حق هات و- كه بؤ خوئی خاوه ن ره سه نایه تیه - كۆله گه راگره كانی بؤ
پیکهاتن، كه بریتین له نهو سه ریا زانه باوه ریان پئ هه یه و، له پروا كانیاندا دلپاستن،
موجاهیدی نارامگرن و چاو له پاداشتی خودان، نهوا بهو ره سه نایه تیه ی هه یه تی
سه رده كهوئ، نه گه رچی ژماره ی سه ریا زه كانی كه متر و كه ره سه ته شی كه متر بی،
چونكه هه لگری نهو بهها ره سه نانه یه كه خودا مانه وه و گونجایی بؤ نویسون:

﴿ فَأَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ: جا
كه فه كه له ناو ده چئ و هه ر نهو شته ی كه بؤ مه ردم سود و به ره ی هه یه
ده مینیتته وه. ﴿الرعد/ ۱۷.﴾

﴿ كَتَبَ اللَّهُ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ: خودا خوئی بریاری داوه
بی گومانه من و پیغه مبه ره كانم سه رده كهوین خوا توانای
به ده سه ته لاته. ﴿المجادلة/ ۲۱.﴾

﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾ له
زه بوردا که له پاش تهورات بو نوسیمان نهم زه مینه هر بو عبده هیژا کانی نیمه
ده مینی. ﴿الانبیاء/ ۱۰۵﴾.

﴿وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ، إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ، وَإِنَّ جُنَدَنَا
لَهُمُ الْعَالِيُونَ﴾ بیگومان پیشتریش قسه کانی نیمه سه بارهت به عبده نارداوه کافان
به خه لکی راگه یه نراوه، که هر نهوان یاری ده درین، دیاریشه هر سویای نیمه
سر ده که وی. ﴿الصفات/ ۱۷۱-۱۷۳﴾.

نه وه و- سونه ته هاوشیوه ناساییه کان- له زانستی خوادا بریاری سه رکه وتنی
نیسلامیان دا له یه کهم روبه روبونه وهی له گه ل هردو ده ولته ته (مهزنه کهی) نهوان
رؤژان، سه ره پای هه مو نهو جاهیلیه تانهی لهو سه رده مه دا به ربابون و.. هیژی
مادی داپلوسین و، به تال له (به ها کان)، به تال له (حهق)، ره سه نایه تیه کی نه بو که
له زالبونی نیسلام بیپاریژی، جا وشه ی پهروه دگارت به راستگویی و دادگری
هاته جی و وشه کانشی بگوریان نیه، بزیه حهق سه رکهوت و ناحهق تیچو و
له بیرکرا..

نه مپروکهش جاهیلیهت- به هردو ده ولته ته (مهزنه که یه وه)- به هه مان هه لوئست
راده وهستی.

ترۆپیکیک له پیشکه وتنی مادی و پیشکه وتنی زانستی و ته کنه لوچی، که
که سی دیکه پیشتر نه یگه یشتوتی..

به لآم بی ره سه نایه تی..

چونکه ره سه نایه تی بریتیه له حهق..

جا نه گهر مرۆڤ له دایى جاهیلیه تی هاوچهرخدا ئاژهلئیک بئ وهك داروین
دهیهوئ، یا-لههه مانکاتدا- له خه یائی خوئی بیته خواوه ندیکی زۆرداری
سنوره زینى له خۆبایی خۆ به زلزان له ئاست په رستنى خودا..

ههردوکیان هیچ سایه ی حه قیان تیدا نیه.. نهوجا هیچ رهسه نایه تیه کیشیان تیدا
نیه..

کاتیک ژیاریش ژیارى (چهنگه قورپک) بئ و په یوه ندى له گهل (فوی رۆح) که
په چرابئ، نهوه ژیارىکی نارهسه نه، چونکه چهنگه قوره که به جیا له فوه رۆحه که له
حقیقه تدا بونی نیه و، هه ر بنیاتیکی له سه ر بنچینه ی هه بونیشی دا به زوئ، نهوه
په چه وانى حه قه و، پاشان رهسه نایه تیشی تیدا نیه..

نه مه ش نهوه ره تناکاته وه که نه م ژیاره ناکۆک له گهل حه قه ده سه که وتی گه وره و
به سو دی هه بیته، وهك ده سه که وته زانستی و ریکه خراوه ییه کان، چونکه نه مه له
به خششی په روه ردگارن و بۆ هه مو مرۆڤیک ریشان پیدراوه به پروادار و بی پروایانه وه،
هه مو جاهیلیه ته کانی میژوش پشکیان تیدا هه بوه:

﴿ كَلَّا نُمِدُّ هُوْلَاءِ وَهٰؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا:

هه مو لایان له خه لاتى په روه ردگارت بئ به ش ناکه ین، خه لاتى په روه ردگارى تو
هیچ له مبه رى له به ر نیه. ﴿الاسراء/ ۲۰.

هه روه ها نه وه ش ره تناکاته وه که هه ندیك هزر و به ها هه بن نرخ و سو دیکیان
هه بئ، چونکه ده رونی مرۆڤ پاك له پاك نایته شه رخواز هه ر چه ند له حه ق
دور که ویتته وه و، هیچ کۆمه له که سه ئیکیش له جاهیلیه ته کاندا سه د له سه د بۆ
شه رخوازی یه کلان بنه وه به شایه دی په قه مبه رى خوا ﷻ.

((خِيَارُكُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُكُمْ فِي الْإِسْلَامِ إِذَا فَقَهُوا...)) چاکترینتان له
 جاهیلیهت چاکترینتان له نیسلام نه گهر زانستستیان هه بی^۱
 به لآم له کۆتاییدا عیبرهت- له م زۆرانبازی حق و ناحه قدا- به دهسکه وته
 ماده کان نیه ههر چند گهوره و به سود بن و به و هزر و به ها لاهه کیانهش نین که
 رهنگه له جاهیلیهته کانداهه بن.. به لکو عیبرهت به و بنچینه یه یه که بنیاته که ی
 له سه ر داده مه زری.

بیگومان هه ریه که له جاهیلیهته ی فارسی و جاهیلیهته ی رۆمانی دهسکه وته و
 داهینانی ماده ی و ریکخواه یی گهوره و به سودیان هه بو، گومانیش له وه دا نیه که
 هه ندیک به ها و هه ندیک هزری به سود له هه ردو جاهیلیهته کانداهه بو.

به لآم نه مه هه موی نه و دو جاهیلیهته ی نه پاراست له وه ی که به رام به ر نیسلام
 دابروختن، نه و نیسلامه ی هه موی له سه ر بنچینه یه کی دروست و ساغ دامه زراوه،
 مه به سته راسته قینه ی بونی مرۆف وه دیدینی که په رستنی خواجه، به واتا فراوان و
 گشتگیره که ی په رستن که پیشتر روفان کرده وه^۲، له گه ل که می ژماره و که می
 که ره سته ی موسلمانان له و رۆژیدا و، سه ره رای بیبه شی له دهسکه وته ماده ی
 وریکخواه ییه کان، بیجگه له پرئیکی که م که هه ر نه وه ته باسه ده کری.

نه وه ش- وه ک روفان کرده وه- سونه تیکی ناساییه، به واتای هه ر کاتیک بنه ما و
 ره گه زه کانی هاتنه دی- به قه ده ری خوا- بۆخۆی دیته دی، روبه رپونه وه ش
 به داخوازیه کانی نه نجام ده دری.

له لای جاهیلیهتیش هه مو ره گه زه کان و بنه ماکان به رپان.. هیزیکی ماده ی
 گهوره و، بۆشاییه کی گهوره له جیهانی به هاکان و مه بده و و ئاکاردا..

۲ بگه رپوه بۆ (چه مکی په رستن).

۱ آخرجه مسلم .

سونه تی ئاساییش بۆ ئه وهی بێته دی- که هه مو جارێک به قه ده ری خوا دێته دی-
 وا ده خوازی که موسلمانان له رویه پویونه وه دا بن و مه رجه که یان جێبه جێ بکرد بن،
 ههروه کو موسلمانان له یه که م رویه پویونه وه دا یاندا، ئه و جا- به قه ده ری خوا-
 سه رکه وتن دێته دی ههروه کو یه که بجا هاته دی و، روی زهوی ده گۆرڤه ئی ههروه کو
 بێشته گۆرا..

لای منیش- گومان له به لێنی خودا و پیغه مبه ره که ی ﷺ دا نیه.. که ئه وه هه ر
 روده دات.

به لام رابون ده بی بگاته مه رجه سه رکه وتن له و رویه پویونه وه یه دا..
 موسلمانان له پیشکه وتنی زانستی و مادی و ته کنه لۆجی و ریکه خراوه یی له
 مکاته دا به پیش جاهیلیه تی هاو چه رخ ناکه ون. به لام- له گه ل ئه وه شدا- شتیکیان
 هه یه که نه جاهیلیه تی ئه مرۆ و نه هی سه به ی و نه هی هینچ کاتی که نیه تی..
 بیروباوه ری راست و به رنامه ی راستیان هه یه.. ئه و به رنامه گشتگیر و ته وا و
 هاوسه نگ و پیکه به ستره وه ی، که خودای زانا و کاربه جی دا یبه زانده هه تا زهوی
 پێ چاک بکا و، ژیا نی خه لکیشی پێ چاک بکا.

جا کاتی که له خودی خۆیاندا بیروباوه ری دروست وه دیدین، سونه ته که به قه ده ری
 خودا ریده کا و، ئیسلام له رویه پویونه وه ی ئیستای له گه ل جاهیلیه تا سه رده که وی..
 و روی زهوی گۆرانی به سه ردادی.

به لام ده بی بیروباوه ری له وه پهری بێگه ردی و، ئه وه پهری جوانی و، ئه وه پهری
 رازا وه ییدا بن، تا کو له واقعی زهویدا ئه و جیاوازیه راسته قینه یه رویدات که خه لک
 له وینه سه رنجرا کیشه که ی ده که ویتته به رده ستیان- ههروه که یه که بجا رویدا- جا
 به پیره وه ده چن و ده چنه ژیر سایه و سیبه ری.. به رنامه که ش- به و به ها به رز و

ئاكاره بالا و راستى و قولى ره گاژو بون و بالا دهستى و، گشتگىرى و
هاوسه نگیهى له خۆى گرتون- نمونهى مرۆفانهى بهرز وه دیدینى، تا جیاوازی
مهزنى نیتوان نیسلام و جاهیلیهت له جیهانى واقیعدا بۆ خهلك بهرجهسته بکات،
ههروهك یه كه عجار رویدا، جا خهلك بهرنامه کهیان خۆشدهوئ و دهچنه نیوى.

لهو کاتهدا بهشایستهیى حهق سهرده کهوئ- بهپى سونه تهکانى خوا- چونکه
بهراستى لیه شایهه خۆى دهسهلینى و، رۆلێکى راسته قینهى دهسى له ژيانى
خهلكدا چونکه بهراستى نهو شتانه به خهلك ده بهخشی که له راستیدا پیتویستیان
پى ههیه، نه گهر ههستیش بهو پیتویسته نه کهن کاتیک له سهر لیشیواوى خۆیان دا
سهر سوپماو و سهراسیمه بون، ته نانهت نه گهر نهو چاکه و رینۆنییهش له سهره تادا
ره تکه نه وه ههروه کو خهلكى هه مو جاهیلیه تیک.. بهلام فریشکى مرۆف ریزی
دهزانى، کاتیک دهبینى له جیهانى واقیعدا پیاده کراوه- بهو وینه نازداره ی که
واقیع و میسالى تیدا تیکه له ده بیته- لهو کاتهدا خهلك ههست ده کهن چ
که موکوپیه کیان تیدا یه و، به رهو کامل بون هه لیه ده کهن..

نه وه ی پتر له بهرنامه ی پهروه ردگار نارخه یانیا ن ده کا و وا ده کا زیاتر روی
تیکه ن، کاتیک ده بینن- له میانه ی تاقیکردنه وه یه کى واقیعی- که نیسلام
پیشکوهتنى زانستى و ته که نه لۆجى و ریکخواوه ییان تیکنادا، به لکو ته نیا له سهر
بنچینه یه کى نیمانى راستودروست دایده مه زینى و، (ناکارى پیده به خشی که
جاهیلیهت لى دهستینى و، نهو (رۆح) ه ی پیده به خشی که ده ی کاته دا هینانیکى
شایسته ی (مرۆف).

* * *

لهبەر ئەو ھەمۆھ دەببى رابون تەواو قەدرى مەسەلەكە بزائى و، وزەى پىئوستى
بداتى بۆ جىبەجى كەردنى ..

ئەمە مەسەلەيەكى بەراستىيە و بەراستى مەسەلەكە ترسناكە ..
ئەمە گەشتىكى نىزىك نىيە و .. كارتىكى تايىبەت بەوانە نىيە لە خودى خۆياندا ..
مەسەلەى ئوممەتى ئىسلامىيە بەتەواوى و .. ھەرۆھە مەسەلەى مرۆڧايەتەيشە،
ھى ھەر كەسىكى بىھوى راستەرى بى ..

مەسەلەى دەريازبونى (مرۆڧ) لەو قورە شىنەى ئەمپۆ و خۆى تىئورەدەدا، كە
(موسلمانان) مىليان بەرەو ئەوى نا-يا دوزمنايان بەرەو ئەوتيان ھاژۇشتن- كاتىك
لە بىرۆباوهرى خۆيان بەپاشكەوتن و، جا وازيان لە خودىتى خۆيان ھىئا و، وەك
ئاومالكى سىلاويان لى ھات.^۱

مەسەلەكە بەراستىيە .. تواناى پەراويزى پەرتەوازە بەشى ناكەن و، ھەولتىكى
بەش ناكە كە تەنيا بۆ مومارەسە كەردنى ئىسلام بى ئەھەر ئاستىك لە ئاستەكان.
مەسەلەيەكە پىئوستى بەھەمۆ وزەكان ھەيە پىكەوھ و .. موحتاجى ھەولتى
ھەلگشان بەرەو ئەو لوتكەيم كە موسلمانان يەكەمجار سەرىكەوتن، كاتىك
بەھابەرەزەكان و، مومارەسە كەردنى بەرزى ئەو بەھايانە، قەرەبوى ھەمۆ جىاوازيە
مادىەكانى كەدوھە لە نىوان موسلمانان و دوزمناكانيان و، سەركەوتنى بۆ خواھن
بەھا بەرز و رەسەنەكان نوسى بەسەرخواھنى نارەواى فشوفۆل بەھىزى مادى و
بلىمەتى رىكخستەن.

* * *

۱ گەر ويستت بېروانە (خط الانحراف) و (اثار الانحراف) لە كتيبي (واقعنا المعاصر).

(رابون) لەھەمو ولاتتیکى ئىسلامیدا دەبى بنچىنەى پتەو لەسەر ئاستىكى بالآ
دروست بکا، ئەوجا جەماوەر بانگەواز بکا..

رونکردنەوہى بەرنامەى پەرور دەى پتويست بۆ بنياتنانى بنکەى پۆلاين لەسەر
ئەو ئاستە بالآيە و، ئەو بەرنامەى بانگەوازەى کە ئاراستەى خەلک دەکرى، ليرە
دانىە.

بەلام ئيمە ليرە ئاماژە بە مەسەلەيەكى بنچينەى دەکەين، جا بۆ بنياتنانى
بنکەى پۆلاين بى يا بۆ بانگەوازی جەماوەر.. ئەويش ئەوہيە کە ھەردەبى
چەمکەکان راستبکرتنەوہ.. دەنا چۆن بنکە لەسەر چەمكى ھەلەى ئىسلام بنيات
دەنرى؟!

چۆن بنکەى پۆلاين لەسەر ئەو ھزرە ئيرجائىە بنيات دەنرى کە دەلى: بپروا
بەپراستدانان و دانپیداھيتانە؟! کردەوہش ناکەويتتە نيتو ئاوەرۆكى بپروا؟ ھەر
کەستىكى بشلئ (لا إله إلا الله) ئەوہ بپروادارە ئەگەر چى يەك کردەوہشى لە
کردەوہکانى ئىسلامى ئەنجام نەدایى؟!

چۆن بنکەى پۆلاين لەسەر چەمكىكى کەموکور بۆ پەرستەن دادەمەزرى کە
ھەموى تەنيا لە دروشمەکانى پەرستەن کۆبکاتەوہ و، ھەمو کاروکردەوہيەك لە
بازنەى پەرستەن بىنيتتە دەر و، ئاکار بىنيتتە دەر و، ژيان دابەش بکا بۆ (ساتىک بۆ
دلت و ساتىک بۆ پەرور دگارت)، جا ساتى دل دەبى بە فشه و گالتەوگەپ و،
ساتى پەرور دگارش تەنيا دەبىتتە بەجىگەياندنى دروشمەکان بەبى داخوازی واقىعى
لە رەفتارى خەلکدا؟!

١ بەنيازين بەئيزنى خوا- ناميلکەيەك لەم بابەتە دەرکەين بەناونيشانى (كيف ندعوا الناس).

ههروه‌ها چۆن له‌سه‌ر بیروب‌او‌ه‌ریکی سلبی شه‌رمه‌زارکه‌ری ده‌ست له‌خۆ به‌رداوی
قه‌زا و قه‌ده‌ر داده‌مه‌زری که هۆکاره‌کان وه‌رناگرن؟

چۆن له‌سه‌ر تیروانینیکی هه‌له‌ بنیات ده‌نری که دنیا و ناخیره‌ت لیک جنودا
ده‌کاته‌وه و به‌ره‌فتار لاده‌داته لایه‌ک جا بۆ حسیبی دنیا بیت یان ناخیره‌ت؟
چۆن له‌سه‌ر پشتگوێ خستنی ئاوه‌دان‌کردنه‌وه‌ی زه‌وی به‌پیتی داخوازی به‌رنامه‌ی
ته‌واو و هه‌مه‌ لایه‌نی په‌روه‌ردگار، بنیات ده‌نری، که ژیا‌ریکی شایسته‌ی مرۆف
داده‌مه‌زری‌تی.

ئه‌و جو‌ره‌ بنچینه‌یه‌ش له‌م زۆران‌بازی به‌هێزه‌ له‌گه‌ڵ جاهیلیه‌تدا چ بکا و چی
به‌خه‌لك ده‌به‌خشی هه‌تا هاتنه‌ ناو حه‌قیان له‌لا‌خۆشه‌ویست بکا؟!

هه‌روه‌ها بانگه‌وازی ئاراسته‌کراو بۆ جه‌ما‌وه‌ریش به‌ هه‌مان شیوه‌، بۆ‌ئه‌وه‌ی بینه
پالپشتیک بۆ بنکه‌ پۆ‌لایینه‌که‌ له‌باتی ئه‌وه‌ی بینه‌ بار له‌سه‌ر‌شانیدا.

ئه‌ی هه‌ر له‌بنه‌ره‌تدا بۆ بانگه‌واز ده‌که‌ین نه‌گه‌ر هه‌یج شتی‌کمان له‌چه‌مکه
چه‌وته‌کانی خه‌لکی نه‌گۆری؟!

بۆ کامه‌ نامانج بانگیان ده‌که‌ین نه‌گه‌ر پیمانگوتن به‌پروا هه‌ت‌نان هه‌ر به‌راست
دانان و دانپیدا‌نانه‌ و، هه‌ر کرده‌وه‌یه‌ک ناکه‌وتیه‌ به‌ر ناوه‌رۆکی ئیمان و، هه‌ر
که‌سیکی بشلی (لا إله إلا الله) ئه‌وه‌ به‌روا‌داره‌، نه‌گه‌ر یه‌ک کرده‌وه‌شی له
کرده‌وه‌کانی ئیسلام نه‌نجام نه‌دایه‌؟!

نایا بانگیان ده‌که‌ین هه‌تا ئه‌و هۆکارانه‌یان تیدا بچه‌سپینین که بوه‌ هۆی وێ‌ل و
سه‌رگه‌ردان بونیان و، کردیانی به‌ ئاومالکی وه‌ک هی لافاوی؟ جا ئه‌وه‌ی تییی
که‌وتون له‌ هاوبه‌شپه‌رستی بیروب‌او‌ه‌ر له‌ ریگه‌ی په‌رستنی وه‌لی و گۆر و شیخان، یا
هاوبه‌شپه‌رستی شوینکه‌وتن، به‌شوینکه‌وتنی غه‌یری ئه‌وه‌ی خوا دایه‌زانده‌ و،

دانانی مرۆف-یاساداندران له‌لای خۆیانوه- وهك په‌روه‌ردگاری بیتجگه له خوا؟
 یاخود بۆ ئه‌وه بانگیان ده‌که‌مین تاكو ئه‌وه‌ی له‌ده‌رونیاندا هه‌یه بیگسۆرن هه‌تا
 خودا گۆرانکاریان بۆ بکا؟!

* * *

له‌هه‌مو باره‌کاندا هه‌ر ده‌بێ چه‌مکه‌کان راستبکرینه‌وه.

که به‌راستی چه‌مکه‌کانیش راسته‌کرینه‌وه و، بنکه‌یه‌کی پۆلایین له‌سه‌ر ئه‌وه
 چه‌مکه راستودروستانه په‌روه‌رده ده‌بن، جه‌ماوه‌ری پرواداری هۆشیاریش پالپشتیان
 ده‌بێ که له‌جیهانی واقیعدا مومارسه‌ی نیسلام ده‌کن.. ئه‌و کاته ئه‌و به‌لینه‌ دیته
 دی که پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ مژده‌ی پینداوه:

((تَكُونُ التُّبُوَّةُ فِيكُمْ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ تَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعُهَا إِذَا شَاءَ أَنْ يَرْفَعَهَا، ثُمَّ
 تَكُونُ خِلَافَةً عَلَىٰ مِنْهَا جِ التُّبُوَّةُ فَتَكُونُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ تَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعُهَا إِذَا شَاءَ
 اللَّهُ أَنْ يَرْفَعَهَا، ثُمَّ تَكُونُ مُلْكًا عَاصًا فَيَكُونُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعُهَا
 إِذَا شَاءَ أَنْ يَرْفَعَهَا، ثُمَّ تَكُونُ مُلْكًا جَبْرِيَّةً فَتَكُونُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ تَكُونَ، ثُمَّ
 يَرْفَعُهَا إِذَا شَاءَ أَنْ يَرْفَعَهَا، ثُمَّ تَكُونُ خِلَافَةً عَلَىٰ مِنْهَا جِ التُّبُوَّةُ:..))

پیغه‌مبه‌رایه‌تیتان تیدا ده‌میتنی ئه‌وه‌نده‌ی خودا بیهوی بمیتنی، پاشان که خواستی
 به‌رزوی بکاته‌وه و هه‌لیگرئ، هه‌لیده‌گرئ، ئه‌وجا خیلافه‌تیک دیته نارا له‌سه‌ر
 به‌رنامه‌ی پیغه‌مبه‌ر، ئه‌وه‌نده‌ی خوا خواستی لیبی ده‌میتیته‌وه، پاشان که خودا
 ویستی هه‌لیگرئ، هه‌لیده‌گرئ، ئه‌وجا پاشایه‌تیه‌کی جه‌بری دیت چهن‌دی خوا بیهوی
 ده‌میتنی، پاشان که ویستی هه‌لیده‌گرئ، پاشان خیلافه‌تیک دیته‌وه به‌پیتی به‌رنامه‌ی
 پیغه‌مبه‌ر ﷺ))

١ رواه الإمام أحمد عن حذيفة بن اليمان.

جا لهو کاته‌دا روی زهوی ده‌گۆری..

ئیسلامیش خولیکى تازه‌ی بۆ دیتته‌دی، خه‌لکی تیایدا له‌ تاریکی بۆ روناکی دینه‌وه‌ ده‌ری و، له‌ په‌رستنی به‌ندان بۆ په‌رستنی خودا و، له‌ به‌رتسه‌سکی دنیا بۆ به‌رفراوانی دنیا و ناخیره‌ت..

﴿الْمُؤْمِنُونَ، بِنَصْرِ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ اللَّهُ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ:﴾
ته‌وی رۆژی باوه‌رداران که‌یفی ده‌که‌ن، به‌ یاریده‌ له‌ خوداوه‌ خودا چه‌زکا یاریده‌ به‌ هه‌ر که‌س ده‌دا. هه‌ر خۆی خاوه‌ن ده‌سته‌لاته‌ و دلۆقانه‌. ﴿الروم/٤-٥﴾.

پاشبند

(چەمکانیک دەبی راست بکرینەوه)

ئەنجامی گشت ھزر و فەلسەفەکان دواى تىپەپرکردنى چەندىن سەردەم و سەدە و نەو و قۆناغى جۆرەجۆر و بەرپرکردنى ھەزاران ھەزار شەرەقسە و نوسىن و لىكدانەو و تاووتوتىکردن و خۆبەرچەستەکردنىان لە دەیان چەشن لە قوتابخانە و رىباز و بزاف و تەنانت ژيارىشدا لەو ھەدا يەك دەگرەنەو كە ھەر ھەمويان شىوہ ژيانىكى ديارىكراو بۆ مرۆفایەتى يان كۆمەلە مرۆفتىك بنیات دەنىن، كە ھەر شىوہ ژيانىك لەم شىوہ ژيانانە خىوى پىناس و بنەما و رەگەز و سنور و تايبەتەندىتى و تىپروانىنى خۆبەتى و مرۆفەكانىش بەو شىوہ ژيانە دەژىن و دەگوزەرىن.

بىگومان ھزر و فەلسەفەكان تا گەيشتونە ئەو قۆناغى شىوہ ژيانىك وەئەنجام بىنن گەلىك لە بىرو ئەندىشەى مرۆفایەتياى ماندو كەردو و قوربانىەكى گەلى گەورەشيان بە تەواوى مرۆفایەتى ژماردو، بە تايبەتى لەو بواری كە تا چەمكىكيان ساغ كەردۆتەوہ چۆن چۆنى بىت بۆ ئەوہى بنەماكانى شىوہ ژيانى لەسەر بىنا بكرى، ئەو ھەر مەپرسە چ كۆششىكى زەبەلاح و چ تىشكان و جەنجالیەكى ناوہتەوہ. جا كە شىوہ ژيانەكەشى ھىناوہتە دى، ھەمدىسان مرۆفایەتى بە دەردى وىرانى بردو، لەبەر ئەوہى ھەمىشە كۆمەلە لايەندىكى

له پیناو گه شه و پيشكهوتنى لايه نه كانى تر كردۆته قوربانى كه سه ره نجام
هاوسهنگى مرۆفانهى مرۆفى شيواندوه.

به لام ئيسلام كه دوايين په يامى خوايه بۆ ته واوى مرۆفايهتى سه رزه مين،
ريگايه كى تاييهت و دانسقهى تاييهت به خۆى هديه له بنياتنانى نهو شيوه ژيانهى
مه به ستيهتى. ئيسلام له مه وه ده ست پيڊه بكات كه بابتهتى هه ره سه ره كى
هه وه له كانى بريته له (مرۆف). مرۆف داده پيژيڤته وه و سه ر له نوڤ كۆمه لڤك
تيروانين و چه مك و هزرى تازهى پيڊه به خشى، كه نه مهى داين كرد ئيتر شيوه ژيان
و كۆمه لگه و ژيار و هه ر شتيكى ترى مرۆفانه و تاييهت به مرۆف زۆر به ئاسانى
و دور له ئالۆزى و بى نهو هه مو سه ري شه و هه ده رانهى كۆششى دريژخايهتى
مرۆفايهتى و بى نهو هه مو چاوه رپوان كردنهى كه چه ندين سه ده به جايه نى، به لكو
به هۆى نهو وزه زه به لاحهى كه له نه نجامى ته قينه وهى مرۆفايهتى مرۆفه وه پيدا
ده بى، نهو وزه يهى كه هه ر له و ساتهى مرۆف هاوئا هه ننگ و ته با بو له گه ل
مه به ستى وجودى گهردون له دايك ده بى؛ دينه دى و وه ده ست ده خرين.

من پيم وايه نه مه يه كي كه له و هۆيه سه ره كيانهى كه كۆمه لگهى ئيسلامى له
زه مه نيكي كورتدا ده توانى و توانيو يهتى بيته دى و نه و سه رى به خته وه ريش بۆ
مرۆفايهتى داين بكات.

وته كانى من واى لى نه فامرپته وه كه ئيسلام ته نها نه وه ندهى پييه و ته نها
ره چاوى (تاك) ده كات و ئيتر (تاك) به هه مو شتى داينى، چونكه ئيسلام له گه ل
نه وهى مرۆف ده كاته ميحوه رى سه ره كى رابونه وه و بنياتنان، كۆمه لگهى مرۆفيش
به هه مان شيوه به مرۆفنيكى گه و ره داده نى له و ره وى كه كۆمه لگه كۆمه لگهى
مرۆفه نه ك هى به رد و ئاسن. كه واته چۆن مرۆف له ژياندايه و گه شه ده كات و

رۆژانه داخواری و بنه‌مای تازه‌ی هه‌یه که ئەمانه سیفەتی ژیانن، بە هه‌مان شیوه کۆمه‌لگەش دەژێت و دەخواری و بنه‌ما و تاییه‌تمەندیه‌کانی خۆی هه‌یه. جا له ئیسلامدا هه‌مو ئەم شتانه هاوکات و به‌وپه‌ری هه‌ماهه‌نگیه‌وه ره‌چاوایان کراوه.

ئیسلام پرۆژه‌یه‌کی گه‌وره و فره‌وان و هه‌مه‌لایه‌ن و راسته‌قینه‌ی پێیه‌ بۆ بنیاتنانی مرۆف و کۆمه‌لگه‌ و ولات و ژیار، به‌لام ئەم پرۆژه‌یه‌ پێویستی به‌ (ته‌فعیل) کردنه‌وه هه‌یه. ئەم ته‌فعیل‌کردنه‌وه‌یه‌ش هه‌لبه‌ت کاریکی فره‌مه‌زن و سه‌خته و پێویسته‌ میکانیزمیکی راسته‌قینه‌ی بۆ بدۆزێت‌وه‌ه تا پرۆسیسی ته‌فعیل‌کردنه‌که به‌ رێی راستی خۆی پروات و نه‌نجامی خوازاو وه‌ده‌ست بێت.

ته‌فعیل‌کردنه‌وه‌که ده‌بێ له هه‌مو روێکه‌وه‌ بێ؛ له‌ روی تیروانین و چه‌مک و تینگه‌یشتنه‌وه‌ پرۆژه‌یه‌کی به‌ره‌هه‌وانی سه‌رتاسه‌ری هه‌بێ که له‌سه‌ر بنه‌مای چه‌ندین تۆزینه‌وه‌ و لیکۆلینه‌وه‌ ساغ کرایتته‌وه‌، له‌روی ئامراز و که‌ره‌سته‌کانه‌وه‌ ده‌بێ ئه‌وپه‌ری پێشکه‌وتن و سه‌رده‌مانه‌یی به‌خۆوه‌ گرتبێ، چونکه‌ ئەم‌پرۆ سه‌رده‌مه‌که‌ی ئێمه سه‌رده‌می ته‌کنۆلۆجیا و پێشکه‌وتنی زانستیه‌.. ئەو ته‌کنۆلۆجیا‌یه‌ی که‌ گه‌وره‌ترین جیاکه‌ره‌وه‌ی نێوان سه‌رده‌مه‌که‌ی ئێمه و ته‌واوی سه‌رده‌مه‌کانی تهره‌ که‌واته‌ هه‌ر ئامراز و میکانیزیک زانستیانه‌ نه‌بێ و پێشکه‌وتوو نه‌بێ، له‌م سه‌رده‌مه‌ جێی نابێت‌وه‌ و خزمه‌ت به‌ هه‌ول و کۆشه‌شکه‌کان ناکات و نامانجەکان ناهێنێتە دی.

گشت ئەو هه‌ولانه‌ی که له‌پێت‌او ناساندنی تیروانینی ئیسلامی و دیاریکردنی بنه‌ما و سنوره‌کانی تاک و کۆمه‌لگه‌ و ژیار و ده‌وله‌تی ئیسلامیه‌وه‌ دراو، یان رێوشوێنی بنیاتنانه‌وه‌ و دارپشتنی ئیسلامیانه‌یان ره‌نگرێژ کردوه‌... یا هه‌ر هه‌ولیک چ به‌ نوسین و نیشان دان و بلاوکردنه‌وه‌ چ به‌ کار و کرده‌وه‌، چ به‌ هه‌ر

شیوهیه کی تر دراون؛ پیموایه خزمه‌تیاں پیشکەش کردوه و سەرپاکی هه‌ولەکان وهک ئەو شه‌پۆله جۆراوجۆرانەیی نۆیۆ یەک دەریا وان که دەریاکه له مه‌نگ بون و مردن رزگار ده‌که‌ن.

دیاره له‌م سه‌رده‌مه‌شدا گه‌لی که‌له‌پیاوی زانا و فره‌زان به‌کاری ته‌فعیل‌کردنه‌وه‌ی ئەم پرۆژه‌یه هه‌لساون.. به‌ نمونه پیشه‌وا حه‌سه‌ن به‌ننا-ره‌حه‌تی خوای لی‌بی- تا ئیستاکه‌ش ئاسه‌واری ته‌فعیل‌کردنه‌وه‌که‌ی هه‌ر له‌ به‌ه‌ودایه و له‌بواری کۆمه‌لکاری ئیسلامیانه‌دا ته‌جدیدیکی گه‌وره‌ی پیشکەش کردوه.. سه‌ید قوتب له‌ بواری تیروانین و راست‌کردنه‌وه‌ی چه‌مه‌که‌کان ته‌جدیدیکی کاریگه‌ر و نه‌مری تو‌مار کردوه. دیاره که‌ محمد قوتبیش درێژه‌پێده‌ری رون‌کردنه‌وه‌کانی ئەو موجه‌ددیده مه‌زنه‌یه که‌ له‌ هه‌ندێ شو‌ین ته‌نها هیللی گشتی یان به‌شیوه باسیکی سه‌ره‌کیانه هه‌زه‌کانی خسته‌ته‌ روو و بواری ورد‌کردنه‌وه‌ی نه‌بوه، ئەو (محمد قوتب) وردی کردونه‌ته‌وه و راه‌ی کردون یان چه‌ند ئیزافه‌یه‌کی خسته‌ته‌ سه‌ریان و به‌رگیکی تازه‌تری به‌به‌ردا کردون یان چه‌ندین لی‌کدانه‌وه و چه‌مکی نو‌یی ره‌گه‌ل داون و به‌ تیروته‌سه‌لی باسی کردون.

هه‌ر بۆ نمونه گه‌لیک له‌و باب‌ه‌ت و چه‌مکانه‌ی له‌م په‌رتوکه‌دا-چه‌مکانیک ده‌بی راست بکرینه‌وه- باسی کردون؛ بریتین له‌و باب‌ه‌تانه‌ی که‌ سه‌ید قوتب ته‌جدیدی کردونه‌ته‌وه و له‌ نوسراوه‌کانی-به‌ تایبه‌تی له‌ فی ظلال القرآن دا- باسی کردون.

هه‌لبه‌ت پیناسی محمد قوتب گه‌لی گه‌ورتره له‌وه‌ی که‌ ئیتمه‌ وا به‌ ساده‌یی باسی لی‌وه بکه‌ین، به‌لام من لی‌رده‌ا هه‌ر مه‌به‌ستم نه‌وه بوه که‌ ناماژه به‌ لایه‌نیک له‌ لایه‌نه‌ روناکه‌کانی محمد قوتب بکه‌م، نه‌گینا ئەو بیریار و لی‌کۆله‌ره به‌رزه گه‌لیک خزمه‌تی تری پیشکەش به‌ نه‌ته‌وه‌ی ئیسلامی کردوه، به‌ تایبه‌تی له‌ بواری

تاوتویکردنی رابردوی بزافه کاریگه‌ره‌کانی جیهانی نیسلامی له روی هزره‌وه و هه‌سه‌نگاندنی واقعی نیستای موسلمانان و به‌ری‌چدانه‌وه و شیکردنه‌وه‌ی ری‌باز و هزره نه‌فامیه‌کانی جیهان که جیهانی نیسلامییان تیکش‌تواندوه، هه‌روه‌ها له‌باره‌ی داریشته‌وه‌ی هیله‌گشتی و سنوره‌هزری و به‌رنامه‌یه‌کانی کاری نیسلامیدا خاوه‌نی قه‌لهم و روئیا‌یه‌کی تایبه‌تی خۆ‌یه‌تی. محمد قوتب ده‌نگی‌کی هزری هه‌ره دیار و شه‌کاوه‌ی جیهانی نیسلامییه و پیموایه هیچ‌کس ناتوانی خۆ‌ی لی‌به‌هه‌رمه‌ند نه‌کات که مه‌به‌ستی بی‌له ته‌فعلکردنه‌وه‌ی نه‌و پرۆژه مه‌زنه‌ی په‌یامی نیسلام به‌شدار بی‌.

* * *

چەمکی (لا اله الا الله):

هه‌لبه‌ت نه‌و چه‌مکانه‌ی که پتویستن راست کرینه‌وه گه‌لی زۆرن و گه‌لی تووژینه‌وه‌کاری گه‌وره‌گه‌وره‌شیان گه‌ره‌که تا راست ده‌کرینه‌وه، به‌لام نوسه‌ر لی‌ره‌دا هه‌مو چه‌مکه‌کانی تاوتوی نه‌کردوه، چونکه نه‌م کاره له توانای تاکیک به‌ده‌ره، به‌لکو وه‌ک خۆ‌ی ده‌لی: نه‌م کتیه‌ش هه‌ولتیکی بچوکه بۆ راستکردنه‌وه‌ی هه‌ندیک له چه‌مکه نیسلامی‌یه‌کان. نوسه‌ر پیموایه هه‌ر هه‌ولتیک بدری بینه‌وه‌ی نه‌م چه‌مکه راستکراوانه‌ی له‌گه‌لدا بی، نه‌وا بیته‌وه‌یه و ناتوانی کۆمه‌لگه بنیات نیته‌وه: هه‌ر هه‌ولتیک ته‌نیا بۆ راستکردنه‌وه‌ی ره‌فتار بدری-له‌گه‌ل مانه‌وه‌ی چه‌مکه‌کان به‌لاریسی- به‌ره‌می ته‌واو نابه‌خش و، ئومه‌ت له‌و نسکۆیه ده‌رناهینی که له‌م سه‌رده‌مه‌دا تییکه‌وتوه. بۆ نه‌م مه‌به‌سته‌ش نمونه به‌و کرد و کۆشه زه‌به‌للاحه دینیتته‌وه که ساله‌هایه بزافی بانگه‌وازی نیسلامی له جیهانی نیسلامیدا داویه‌تی که‌چی ئاکامیتی خوازاوی وه‌دینه‌هیناوه، ته‌نازه‌ت که باسی

به کارهینانی نامراز و کهرهسته‌کانی وه‌کو راگه‌یاندن و بنیاتسانی قوتابخانه و یانه‌کانیش ده‌کات، نهو پرسیاره ده‌کات که، چ له ده‌زگا‌کانی راگه‌یاندن په‌خش بکری یان چ له قوتابخانه‌کان بخوتندریتن، له‌مه‌شدا دیسان ده‌گه‌پتسه‌وه سهر چه‌مکه‌کان و پییویه ده‌بی نه‌وانیش دوا‌ی راستکردنه‌وی چه‌مکه‌کان رۆلی خۆیان وه‌رگرن.

له تاوتویکردنی چه‌مکه به‌رفره‌وان و گه‌وره و مه‌زنه‌که‌ی (لا اله الا الله) دا به‌دریژی باسه‌کان ده‌خاته روو و چه‌ندین رونکردنه‌وی گرنگ و پیویست و له‌بیرکراو راده‌نوینن. نه‌وه رون ده‌کاته‌وه که وشه‌ی (لا اله الا الله) چه‌ندین داخوازی هه‌یه و بی به‌ریابونی نه‌م داخوازیانه له چه‌مکی راسته‌قینه‌ی خۆی داده‌مالدری و ههر تنه‌ها وه‌ک وشه‌یه‌کی سهر زارانی لی ده‌مینیتسه‌وه، نه‌ک وه‌ک به‌رنامه‌یه‌کی تیروته‌سه‌لی ژیان و به‌ریوه‌چون. که نه‌فامیتیش به‌وه هه‌مو توندوتیژیسه‌وه له دژی بانگه‌وازه‌که‌ی نیسلام وه‌ستاوه له‌بهر نه‌وه نه‌بوه که خه‌لک به‌سه‌رزاره‌کی ده‌لین (لا اله الا الله)، به‌لکو له‌بهر نه‌وه داخوازی و نه‌رکه پیروژ و به‌رفره‌وانه‌ی بوه که سهر له‌به‌ری ژیان ده‌گۆریت و له هه‌مو رویکه‌وه چه‌مک و تیروانین و هه‌لسوکه‌وت و ره‌وشتی تازه و شیوه‌ژیانی تایبه‌تی به‌ریا ده‌کات.

ههر له باسی نه‌م چه‌مکه‌دا باسی چه‌ند داخوازیسه‌کی سهره‌کی و گرنگی نه‌م وشه‌یه ده‌کات که ئومه‌تی نیسلامی ته‌واو ته‌واو لییان دورکه‌وتونه‌سه‌وه و پشتگۆییان خستون، یان ههر له سهره‌تاوه لیتی تینه‌گه‌یشتون. نوسه‌ر ده‌لن: جا ده‌بی داخوازیه‌کانی (لا اله الا الله) له فرمایشته‌کانی خودا و پیغه‌مبه‌ر ﷺ وه‌بیر خۆمان بیئینه‌وه به‌وه شیوه‌یه‌ی چۆن نه‌وه‌ی یه‌که‌م هۆشیان پیداشکابو:

داخوازی یه که می بریتیه له یه کتا په رستی په روه د گاریتی و په رستراویتی، له گه له یه کتا په رستی ناو و سیفه ته کان (واته یه کتا په رستی باوه).

داخوازی دوه میشی بریتیه له ناراسته کردنی په رست بو خودای ته نیا و بی هاوه له (واته یه کتا په رستی په رست).

داخوازی سیفه میشی بریتیه له ته نیا حوکم بردنه بهر شه ریه تی خودا بیجگه له هم مو شه ریه ته کانی دیکه (واته یه کتا په رستی حاکمیه ت).

باس له وه ده کات که چوژن نه وه له دوای نه وه چه مکی (لا اله الا الله) بچوک و بچوکتر کراوه ته وه و چه مکه کانی وه کو حاکمیه تی خوی لی دامالیندراوه و شرکی گوزین و بنیاتنسانی مورجیئه کان هر له و کاته ی په یدابون تا کو ئیستاش چ کاریگه ریکیان له م بچوک و ته سکر کرده یه دا هه بو، چونکه نه وان پیناسه ی (پروا) یان به به راستدانان و دانپیانان ده کرد و کرده وه یان له پیناسه که هه لباردبو. جا لیته دا نوسه به شیوه یه کی هزری و وتویژیک ی لوجیکانه و فیه هیانه باگو یان ده داته وه و ته مومز یان ده په ونینیته وه له وتویژه لوجیک نامیزه که یدا سی روانگه ده خاته بهر باسه وه و ده پرس:

یه که م: نایا نه م ناینه ده توانی بگاته شه و نامانجانیه ی که بزیان دابه زیوه، نه گه ر هم مو داخوازیه کان ته نیا هر به راستدانان و دانپیدا هینان بن؟!...

دوه م: نایا نه وه ی پیغه مبه ری خوا و هاوه له به ریزه کانی له پیاده کردنی داخوازیه کانی (لا اله الا الله) نه نجامیان ده دا، له خورا به خشینیک بو و شرکی سه رشانیان نه بو!؟

سییه م: نایا له واقعی ده رونی مرؤفا ده گونجی که مرؤف پروا به شتیک بینی پاشان سه رپاکی ره فتاره واقعییه که شی له داخوازیه کانی نه م پروایه جودابی!؟

مهسه له يه كې تر كه زور به جوان و پړيكي روڼ ده كاته وه كه به راستي له لاي زور كهدا ته نانه ت نه وانه ش كه توانيكي بالا يان له بواري هزري ئيسلاميدا هه يه هر به ئيشكال ماوه ته وه. مهسه له كهش نه وه يه كاتيك سهد قوتب كومه لگه ي موسلمانانې به كومه لگه يه كې نه فامې له قه لثم داوه كه ناشكرايه به چ به رفزه وانيه ك باسي لثم به نه فامي تي كرده كرده، دواي نه ويش كه چون محمد قوتب دريژه ي پيدا وه، ته نانه ت په رتوكي كيشي به ناوي (نه فامي تي سده ي بيستم) داناوه. ليره دا كه سانيك هه بونه و ئيستاش هه ن تانه له هزري سهد ده گرن و ده ئين كومه لگه ي ته كفير كرده، يان موسلمانانې لثم كومه لگه ي ته كفير كرده و زور تانه و ته شهر و تاوانبار كړدني لثم چه شنه. . به لام لثم په رتوكه دا له چه مكي (لا اله الا الله) دا محمد قوتب زور به دريژي و به شيوه يه كې هزري و فيقه يانه وه باسي لثم مهسه له يه ي كرده و روني كرده وه كه لثم به نه فامي تي كرده چ واتايه كې هه لگرتوه و چون لثم تانه و ته شهرانه به ناراست دهرده كه ون، به لكو تينه گه يشتنن به رامبه ر به هزري سهد قوتب.

رون كړدنه وه و شي كړدنه وه كاني به مجوره يه كه ده ئي: (كومه لگه) ته نيا كومه له تاكيك نيه، به لكو نه و (سيستم) شه كه نه و تاكانه ده به ستته وه، له ميانه يدا مامه له له گه ل يه كتر ده كه ن و، په يوه نديه كاني خو ياني له سر داده مه زرينن. كه واته ليره دا لثم به نه فامي تي كرده وه ك هيلنيكي گشتي ئيماني ليديت كه ده بيته بنه مايه ك بو جيا كړدنه وه ي كومه لگه ي ئيسلامې له كومه لگه كاني تر، ره ت كړدنه وه يه كې گشتيانه يه بو ته واوي ره وشه كه. پيموايه سهد قوتب پتر له سر سيستم و پيكه اته و شيرازه ي گريده ري كومه لگه و نه و شيوه حوكم كړدنه ي

لهسەر كۆمەلگە پەپرەو دەكرۆ دواوه و جهختی لهسەر نهفامیتهكهی كردوه، نهك لهسەر تاك تاكه كانی كۆمەلگە.

بهلام لهگهڵ ئەمهشدا محمد قوتب چوهته سەر مهسهلهی تاك تاكه كانیش و ئەویشی زۆر به جوانی و به بهلگهی قورئان و فهرموده و وتهی زانایانی پیشینهوه رونی كردۆتهوه كه كۆمەلگه‌ی موسلمانان لهبەر شهوهی مهنه‌ج و سیسته‌میکی نایسلامی تاكه‌كان بهیه‌كهوه ده‌به‌ستیتوه و نه‌ریت و ره‌فتار و بنهما و به‌هاكان و تیپروانینه‌كانی كۆمەلگه‌ی دیاری ده‌كات و له‌بەر شهوهی كه ده‌سه‌لاتیکی نایسلامی حوكمیان^١ به‌سەردا ده‌كات، بۆیه كۆمەلگه‌یه‌كه‌ی نه‌فامییه، نه‌گەرچی زۆرینه‌ی تاكه‌كانی موسلمانیش بن جا موسلمانانی مولته‌زیم بن یا گونا‌ه‌كار و بی‌دین بن یا له‌ دین تینه‌گه‌یشتوین، شهوانی تریش تیپاندا هه‌یه‌ بی‌پروایه‌كه‌ی ناشكرایه و بروای به‌ ئیسلام نیه، .. ده‌لێ:

كاتیك ئیتمه به‌و كۆمەلگه‌یانه‌ی شه‌مرۆ له‌سەر خاکی ئیسلامیدا^٢ ده‌ژین، ده‌لێن (كۆمەلگه‌ی جاهیلی)، شه‌و كه‌سانه‌ی وا گومان ده‌بن كه ئیتمه مه‌به‌ستمان به‌مه شه‌وه‌یه كه خه‌لكه‌كه‌ی موسلمان نین، یا بنه‌ره‌ت له‌نیو شه‌واندا كوفره مه‌گەر شتیکی دیکه‌یان لی^٣ ده‌ركه‌وئ. .. لێره‌دا ئیتمه به‌وكه‌سانه ده‌لێن-هه‌روه‌ك له‌شوینی

^١ كه سه‌ید قوتب باسی حاكمیته‌ی خوا ده‌كات، هه‌ر ته‌نها مه‌به‌ستی له‌ ده‌ركردنی یاسا و نه‌حكامة‌كان نیه، به‌لكو ته‌واوی ژبانی مرۆڤی پش مه‌به‌سته كه به‌ گوێره‌ی مهنه‌جی خواوه هه‌لسوڤی و بیناكرابن.

^٢ هه‌مو شه‌و خاکی رۆژێك ئیسلام حوكمی كردوه و پاشان حوكمی شه‌ریعه‌تی خۆی له‌سەر نه‌ماوه و یاساكانی جاهیلی حوكمیان تینداكردوه ده‌لێن (خاکی ئیسلامی). حوكمی زانایانیش ده‌رباره‌ی شه‌وه‌یه كه خه‌لكه‌كه‌ی لێیان داواكراوه كه بیگێرنه‌وه به‌ر حوكمی ئیسلامی تا هه‌تاین شه‌و نه‌ركه‌شیان له‌سەر شان لاناچی.

دیکهش گوتومانه - که حوکمی کۆمه لگه بۆ تاکتاکه‌ی خه لکی ناپه‌ریتسه وه به لکو
 نه مه به حوکم ده چی له باره‌ی ده‌قهریک داخوا خانه‌ی کوفره یا خانه‌ی نیسلام.
 زانایانیش کۆزان له سهر نه وه‌ی که وه سفی ولاتیک به خانه‌ی کوفر یا خانه‌ی نیسلام
 په یوه‌ندی به بیروباوه‌ری خه لکانی نیشته جی‌ی نه و ولاته وه نیه، به لکو په یوه‌سته به
 زالبونی حوکمه کان تیایدا، جا نه و خاکه‌ی شه‌ریعه‌تی خوا حوکمرانی ده‌کا خانه‌ی
 نیسلامه جا بیروباوه‌ری نیشته جیکانی هه‌رچۆن بی، نه و خاکه‌ش که شه‌ریعه‌تیکی
 غه‌یری شه‌ریعه‌تی خوا حوکمی ده‌کا خانه‌ی کوفره، جا با بیروباوه‌ری
 دانیشتوانه‌کانی هه‌رچۆن بی... له بهر نه وه‌ی کۆمه‌لگه‌ی موسلمان نه و کۆمه‌لگه‌یه
 که شه‌ریعه‌تی خوا حوکمی ده‌کا و، تیروانینی نیسلام و چه‌مکه‌کانی نیسلام و
 ئاداب و شیوازه‌کانی ره‌فتاری حوکمی ده‌کن، به‌چاوپۆشین له بیروباوه‌ری
 خه‌لکه‌که‌ی. کۆمه‌لگه‌ی جاهیلش نه و کۆمه‌لگه‌یه که شه‌ریعه‌تی خوا حوکمی
 ناکا و، تیروانینه‌کانی نیسلام و چه‌مک و ئاداب و شیوازه‌کانی ره‌فتاری حوکمی
 ناکن، به‌چاوپۆشین له بیروباوه‌ری خه‌لکه‌که‌ی و، له حوکمی خوا ده‌ریاره‌یان له
 قیامه‌ت نایا ده‌چنه به‌هه‌شت یان ده‌چنه دۆزه‌خ..

له‌باره‌ی کۆمه‌لگه‌شه‌وه ده‌لی: به‌لام کۆمه‌لگه‌-وه‌ک روغان‌کرده‌وه- حوکمیکی
 دیکه‌ی هه‌یه.. (کۆمه‌لگه) ته‌نیا کۆمه‌له تاکیک نیه، به‌لکو نه و (سیستم) هه‌شه
 که نه و تاکانه ده‌به‌ستیتته‌وه، له میانه‌یدا مامه‌له له‌گه‌ل یه‌کتر ده‌کن و،
 په‌یوه‌ندیه‌کانی خۆیانی له‌سهر داده‌مه‌زرینن.

جا نایا ده‌توانین-به‌پیتی نه‌م ریسه‌یه- بلین: نه‌م کۆمه‌لگه‌یانه‌ی نه‌م‌پۆ له
 نارادان کۆمه‌لگه‌ی نیسلامین؟! نایا نه و سیستمه‌ی حوکمیان ده‌کا نیسلامیه؟ به
 شه‌ریعه‌ت و به‌رنامه و ناراسته‌کردنه‌کانی؟ نایا نه وه‌ی سنور بۆ په‌یوه‌ندیه‌کانیان

داده‌نی و دایانده مه‌زرتینی نیسلامه؟ نایا شه‌وه‌ی تی‌پروانینه‌کانیان پی‌کده‌هیتنی و به‌نامه‌کانی فی‌رکردن و به‌نامه‌کانی را‌گه‌یاندن و شی‌وازه‌کانی ره‌فتاریان وینه‌ده‌کیشنی نیسلامه؟

لی‌ره‌دا خالی‌کی زور گ‌رنگ هه‌یه که شه‌ویش حوکم به‌سه‌ر خه‌ل‌کی‌دانه، پی‌موایه سه‌ید قوتب گه‌لیک به‌ فره‌وانتر شه‌م ه‌زره‌ی خو‌ی رانواندوه. وه‌ک له‌و ته‌س‌ک‌کردنه‌وه‌یه‌ی که هه‌ندئ‌ی که‌س سنورداری ده‌کهن و خو‌یان پی‌ ده‌کهنه حاکم له‌سه‌ر ته‌ک‌فیری تاک تا‌که‌کانی خه‌ل‌کی.

نه‌و تا‌ووتوی‌کردن و ده‌ره‌نجام و وتانه‌ی سه‌ید رای‌گه‌یاندون ه‌زرن، ه‌زر به‌شی‌وه فراوان و هه‌مه‌لایه‌نه‌که‌یه‌وه، به‌لام جیتی داخه که شه‌وانه‌ی هه‌ر له‌ رو‌که‌شه‌وه به‌م ه‌زره زه‌به‌للا‌حه ناشنا ده‌بن، هه‌ر شه‌وه‌نده‌ی لی‌ وهرده‌گرن که می‌ش‌کی خو‌یان له‌باریدا هه‌یه وه‌ری‌گری، تیر لیره‌وه کاره‌ساته‌که په‌یدا ده‌بی، کاره‌ساتی ته‌س‌ک‌کردنه‌وه و ته‌و‌زی‌ف‌کردنی ه‌زری به‌ره‌ه‌راوی سه‌ید به‌پیتی تی‌گه‌یشتنی سنوردار و می‌ش‌کی بچو‌کی شه‌وانه‌ی که به‌ سا‌کاریه‌وه ه‌زره‌که وهرده‌گرن و هه‌رسی نا‌کهن و به‌م ساده‌بیه‌شه‌وه له‌ نه‌رزی واقی‌عدا پرا‌کتی‌زه‌ی ده‌کهن. به‌لام چ پرا‌کتی‌زه‌کردنی‌ک. ته‌نانه‌ت محمد قوتب به‌ بی‌زاری ده‌ر‌پینه‌وه له‌و جو‌ره سنوردار‌کردنانه ده‌لی:

له‌جی‌گای دیکه‌ش شه‌وه‌مان دو‌پات‌کردۆ‌ته‌وه که دۆ‌زی تيمه بریتی نیه له‌ حوکم ده‌ر‌کردن دژی خه‌ل‌کی! و ناما‌نجمان مه‌سه‌له‌یه‌کی دیکه‌یه، که زور دورتر و، زور

۱ پروانه (قضیه‌ الحکم علی‌ الناس) له‌ به‌شی (الص‌حوة‌ الإسلامیة) له‌ کتیبی (واقعنا‌ المعاصر)، که به‌ دریزی باسی شه‌و هۆ‌کارانهم کرده‌ که وام‌لی‌نده‌کا له‌م قۆ‌ناغه‌ باس له‌و مه‌سه‌له‌یه‌ نه‌که‌م و هه‌مو توانام بۆ‌ کرداری رون‌کردنه‌وه‌و فی‌ر‌کردن ته‌رخان به‌کم بن‌ نی‌زیک بونه‌وه له‌ ده‌ر‌کردنی حوکم له‌سه‌ر خه‌ل‌کی.

ترسناکتره-به تپروانینی خوْمان- له ههولتی حوکم ده کردن به سهر ئهم نهوهیهی
خهلکی!

* * *

چهمکی په رستن:

ئیمه به نامنجی په رستن خولقیئراوین، بۆیه زۆر گزنگه له چه مکه
راسته قینه که ی ئهم په رستنه بگهین و بزاین چون دیتهدی و سنور و داخوایه کانی
چین. ئهو که سی ژیانی خۆی به پیتی ریوشوینی په رستنی خواوه رهنگرپژ بکات و کار
و بهرنامه که ی به گویره ی بنه ما و داخوایه کانی ئهمه وه بینا بکات، ئهوا ئهوپه ری
نازادی وه دهست دینئ و له هه مو جۆره دیلی و به ندایه تیه کی ماددی و معنهوی
رزگاری ده بی، مرۆف که سه ری تنهها بۆ خوا دانهواند مانسای ئه وه یه له تهواوی
ژیانیدا مل-له غیری خوا- بۆ هیهچ کهس دانانوینئ و نازادی و رههایی
راسته قینه ی خۆی له دهست نادات. به لام ئه مپۆ چه مکی راسته قینه ی په رستن به
یه کجاری تارینراوه و ئاسه واری ون کراوه و گۆرانکاریه کی زۆر و لاریبونیکسی
ترسناکی له ههست و تپروانینی موسلمانانه وه توش هاتوه.

به لام نوسه ر لیته دا تۆز و خۆلی نیشتهوی ساله های سالی سه ر ئهم چه مکه
داده وه شینئ و ته مومژه خهسته که ی دهره وینبخته وه و روه راسته قینه گهشاوه که ی
ئهم چه مکه مهزنه وه دهر ده خاته وه و موسلمانان له لاریبونه کان هوشیار ده کاته وه.
نوسه ر لاریبونه کان دهستنیشان ده کات که نه وه له دوای نه وه له پاش سه رده می
راشدینه وه هیدی هیدی رویان داوه و چه مکه که یان له روی راسته قینه ی خۆی ویل
کرده و وایان لیکرده تنهها له ئه نجامدانی دروشمه په رستنکاریه کان(الشعائر
التعبدیة)ی وه کو نویژ و رۆژو و زه کات و جهج کورت هه لیتنریت و سه رله به ری ژیان

و کرده‌وه‌کان لهم چه‌مکه وه‌دورخرینه‌وه. نوسەر بۆ راستکردنه‌وه‌ی ئەم لاریبونه ترسناکه پشت به بەلگه‌ قورئانی و بەلگه‌ی تیگه‌یشتنی راسته‌قینه‌ی یاوه‌ران دینیتته‌وه. هه‌روه‌ها ئەوه‌ش رون ده‌کاته‌وه که ئەم جوژه پیناسه‌کردنه‌ی (پەرستن) که بریتی بێ له‌ ئەنجامدانی دروشمه‌کانی پەرستن، هه‌ر شایه‌ن به‌ فریشتانه‌ که خوا به‌ر چه‌شنه‌ خه‌لقی کردون که له‌گه‌ڵیدا بگوئجین. به‌لام مرۆڤ که له‌ قورپ و فر خولقیتره‌وه، له‌باریدا نیه‌ سه‌رتاپای ژبانی، هه‌ر له‌و ساته‌ی له‌دایک ده‌بێ تا ئەوساته‌ی ده‌مری به‌رده‌وام له‌ ئەنجامدانی دروشمه‌کانی پەرستنکاریدا بێت. ئەمه له‌لایه‌ک، له‌لایه‌کی تر ماده‌م مرۆڤیش بۆ پەرستنی خوا وه‌دیپه‌نراوه، که‌واته‌ ده‌بێ ژبانی مرۆڤ به‌ ته‌واوی جه‌مۆله‌ جه‌سته‌یی و عه‌قلی و روحی و نه‌فسیه‌کانی بریتی بێ له‌و پەرستنه. به‌و مه‌رجه‌ی ئەو مرۆڤه‌ موسلمان بوێ و ژبانه‌که‌ی خۆی به‌پیتی به‌رنامه‌ی خواوه‌ به‌رپۆه‌ ببات. هه‌رچی دروشمه‌کانی پەرستنیش بریتین له‌و پەرستنه‌ دیاریکراو و خه‌ست و تیر و پره‌ی که‌ گرنگی و تاییه‌ته‌ندی و نه‌حکامی تاییه‌تیان هه‌ن و وه‌ک هه‌وین و تویشوی به‌رده‌وامی و پته‌وی په‌یوه‌ندی برواداران به‌ په‌روه‌رگارینه‌وه، ئەمه‌ جگه‌ له‌و هه‌مو به‌روبومه‌ پر به‌ره‌که‌تانه‌ی که‌ ده‌په‌خه‌نه‌ ژبانی برواداران‌وه که‌ نوسه‌ر زۆری له‌باره‌وه‌ باسکردون.

نوسه‌ر لاریبونیکی تر ده‌ستنیشان ده‌کات که‌ ته‌ویش جیاکردنه‌وه‌ی کرده‌وه‌یه‌ له‌ پەرستن که‌ هه‌له‌بته‌ کاریگه‌ریکی هه‌میشه‌یی زۆر گه‌وره‌ و نیگه‌تیخانه‌ و ترسناکی له‌سه‌ر کۆمه‌لگه‌ی موسلمانان جیه‌په‌شتوه‌ و دینداری راسته‌قینه‌ی لی شیتواندون. نوسه‌ر چوار هۆ ده‌خاته‌ روو که‌ مایه‌ی ئەم جیاکردنه‌وه‌یه‌ بون و ده‌لی:

به‌لام ئەو که‌له‌گاییه‌ سیاسیه‌ی ئومه‌ویه‌کان له‌ کاتیکی زوی ژبانی ئومه‌تی ئیسلامدا ده‌ستیان پینکرد، له‌گه‌ل ئەو خۆدزینه‌وه‌ به‌ره‌به‌ریه‌ی له‌به‌ر ئه‌رکه‌کان و،

سوفیگهریتی که هندیك باری تایبته له ژیانی ئومهدتا دروستی کرد و، هزری ئیرجائی که بروای-ئوهی خه لکی پی دهچیتته بههشت- تنیا له بهراست دانان و دانپیدنان کورت هه لیتنان.. هه موو ئهو فاکته رانه پیکه وه په رستنیان له ههستی خه لکدا تنیا له دروشه کانی په رستندا کۆکرده وه و ئیسلام له ههستی خه لکدا پتر له وه نزیك بۆه که بیته موماره سه کردنیکی تاکه که سی که هر مروفتیک به ته نی پیتی هه لدهستی.

ده رهاویشتنی کرده وه له په رستن زه بریکی کوشنده ی له نه ته وه ی ئیسلامی داوه و وایکرده موسلمانان ده سه لاتیان لاواز ببی و له ناوه وه توشی داهیزران بن و له زۆربه ی بواره کانی ژیاندا گرفت و ئالۆزی و چه رمه سه ری رویان تییکات. نوسه ر ده لی:

چونکه ئهو رۆزه ی ﴿وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ﴾ تا بۆتان ده کری چه ک و جبه خانه ی شه ر و نه سپی سواری پهیدا که ن. ﴿الأنفال/۶۰﴾. په رستن بو، که س نهیده وئیرا خاکی موسلمانان داگیر کاو خیر و بیره کانی برپیتنی!

ئهو رۆزه ی ((طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ: زانسته خوازین فه رز-ه)) بو، دواکه وتنی زانستی له گۆرئ نه بو، به لکو ئوممه تی ئیسلامی ئوممه تی زانسته بوو، که نه وروپا له فیرگه و زانکۆکانیان فیربون.

ئهو رۆزه ی ﴿فَامْشُوا فِي مَنَازِلِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ﴾: شان هوشان له زه ویدا بگه رپین و له بژیوه که ی بخۆن. ﴿المملک/۱۵﴾. په رستن بو، کۆمه لگه ئیسلامیه کانی ش دهوله مه ندرتین کۆمه لگا کانی سه ر زه وی بون!

ئهو رۆزه ی ((كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْنُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ: هه موتان شوانن و هه موتان له ره عیه ته که تان به رپرسن)) په رستن بوو، کاربه ده ستیش ههستی به وه

ده کرد شوانه و بهر پرسه له ره عیده ته که می، هه ژاران له کۆمه لگه ی ئیسلامیدا کیشه و دۆزیتکیان نه بو، چونکه چاره سه ری پهروه ردگار بۆ کیشه ی هه ژاری له کۆمه لگه ی ئیسلامیدا وه ک خودا په رستنی ک پیاده ده کرا!

نه و رۆژه ی ﴿وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾ په رستن بو، ئا فره تی موسلمان دۆزیتکی نه بو! چونکه هه مو مافه کانی که خوا فره مان ی پیدابستی بۆی دابین ده کرا و پیتی ده درا، وه ک تاعه تیک و، په رستن بۆ خوا!

لاریبونیکی تر له باره ی ئه م چه مکه وه (چه مکی په رستن) داپراندن و جیا کردنه وه ی خو په وشته له په رستن. خو په وشته له ئیسلامدا پیناس و تاییه ته ندی و بنه ما و شروقه ی تاییه تی خۆی هه یه، که به داخه وه ویترای ئه م لاریبونه ی که خو په وشتیان له نامیزی په رستن به ره لدا کرده، ته نانه ت له خودی چه مکی خو په وشتیشه وه لاریبونیکی گه وه رویدا وه و زۆر له چه مکی راسته قینه ی ون کرا وه.

خو په وشته له ئیسلامدا پیناسه یه کی جیاوازی هه یه وه ک له و پیناسه یه ی ئه وروپا ده ی کات، نه و بنه مایه ی ئیسلام بینای خو په وشته ی له سه ر کرده جیاوازه له گه ل ه ی ئه وروپا.

نوسه ر له م باره یه وه ده ئی:

ئه وروپا-له بیرو با وه ری ئیمه - ئوممه تیک ی خا وه ن ئا کاریک ی راسته قینه ی ره سه ن نیه .. ئه و ئا کارانه ی له هه ل سو که وه تی رۆژانه یدا هه یه، ئا کاریک ی سود گه راییه، ئا مانجه که ی ته نیا ده سخستنی سو ده له ژیا نی دنیا دا.

ههروه ها ده ئی:

که چی له ئیسلامدا-لهوئینه راسته قینه کهی- ناکار بریتی بو له بههای راسته قینه و رهسهن، چونکه نامانجه کهی دهسکهوتنی قازانجی مادی نه بو و، لهسهر ئه و قازانجهش دانه مه زرابو، بهلکو نامانجه کهی وه فاداری بو بۆ ئه و (بهیمانیه) له گه لّ خودا به ستراوه، ههروه ها لهسهر (پهرستن)ی خواش دامه زرابو، ههروه که له هه مانکات کۆمه له به هایه کی ژباری ره سه نیش بون چونکه مؤرکیکی (مرۆقایه تی) بیان هه لگرتبو و، به ره گه زیک یا به ره نگیك تایبته نه بو، بهلکو ئه و ناکاره له (مرۆف) ده رده چو وه ک مرۆقیکی-بروادار- و ناراسته ی (مرۆف) ده کرا ته نانه ت نه گه ر برواداریش نه بوایه به و شتانه ی موسلمانان بر وایان پیتی هه بو.

له نه وه کانی دوا ییدا وه ک چۆن داخوایه کان له چه مکی لا اله الا الله سراونه ته وه و له نیو براون، ئاوه هاش داخوایه کان چه مکی په رستن له په ک خراون و ته سک کراونه ته وه و دور خراون. که بینگومان ئه م لاریبونه وایکرده ریشه و جۆری گونا ه و تاوان و نسکۆ و لاریبونه کان له کۆمه لگه ی موسلمانان زۆر بن و نه هیه تیکی نه وتویان پس نه درئ و هه ست و بیر کردنه وه یان به سه ر دوو لایه ن دابه ش بن، ئه و لایه نه ی که دروشمه کانی په رستنی تیدا شه نجام ده دن و لایه نه که ی تریش که خۆیان به ئازاد ده بیننه وه له و کاته ی دروشمه کان شه نجام ناده ن.. وه ک بلیتی ئیتر ته واو له بازنه ی په رستن ده رده چن بۆ بازنه ی ژبانی ئاسایی!

نوسهر ده لّی:

کاتیك چه مکی په رستن ته سک بۆوه له نیو نه وه کانی پاشین و ته نیا له دروشمه کان خریبۆوه و له بازنه ی په رستنی چالاکی کرداری رۆژانه ده رچوو، جا چالاکی سیاسی یا کۆمه لایه تی یا ئابوری بی.. ههروه ها ناکاره کانی (لا اله الا الله) شی لی ده رهاویشتر، گوناح زۆر بون و گونا هکارانیش زۆر و، به رپۆه چونی

کۆمه‌لگه‌ش شله‌ژا و، لاپیبون و زۆرداری تیندا زۆر بو و، پتر له جارتیک کهوته نیتو نسکو و شپرزهبون و تیکشکانی گه‌وره..

هه‌له‌یه‌کی گه‌وره‌تر به‌رامبه‌ر به‌ هه‌ردوو چه‌مکی (لا اله الا الله) و په‌رستن شه‌ویه که دوو زاراوه‌ی لیک ترازوایان بو شه‌م دوو چه‌مکه بریارداوه که شه‌م دابه‌شکاری و ترازاندنه بوته مایه‌ی تیکشیواندنی تیروانینی راسته‌قینه‌ی نیسلامی له‌باره‌ی چه‌مکه‌کانه‌وه. بینگومان زانایان که شه‌م جیاکردنه‌وانه‌یان کرده له‌به‌ر مه‌به‌سته زانستی و نه‌حکامیه‌کان بون، نه‌ک به مه‌به‌ستی له‌به‌ریه‌ک هه‌له‌وشاندنه‌وه و ترازاندنی بنه‌ما تیروانین نامیزه‌کانیان که پاشان وای لیتهات. نوسه‌ر ده‌لی:

کاتیک هزری ئیرجائی بیروباوه‌ری یه‌کتا په‌رستی کورت‌کرده‌وه و، له هه‌مو نیه‌ره‌که زیندوه‌که‌ی به‌تالی کرد و ته‌نیا له به‌راستدانان کۆی کرده‌وه به‌مه‌به‌ستی رزگار بون له قیامه‌تی و دانپیدانانیش بو رزگار بون له دنیا دا... شه‌وا لایه‌نی هه‌ره‌گه‌وره‌ی (په‌رستن)ی راسته‌قینه که خودا به‌سه‌ر به‌ندانی دا فه‌رز کرده کورژ بو^۱ و، پاشاوه‌که‌ش - نه‌گه‌ر به ته‌واوترین شیوازیش جیبه‌جی‌کرا - هیشتا له تیرکردنی واتای راسته‌قینه‌ی په‌رستن که موکوری ده‌بی که خودا ئافه‌ریدانی بو وه‌دییه‌ناوه.

* * *

چه‌مکی قه‌زاوقه‌ده‌ر

هه‌رکه‌سیک به‌وردی بیر له شیرازه و پیکهاته و هه‌لسوپانی شه‌م گه‌ردونه به‌رفه‌وان و بیمه‌ودایه بکاته‌وه، چاری نیه ده‌بی پروایه‌کی زۆر پته‌و به

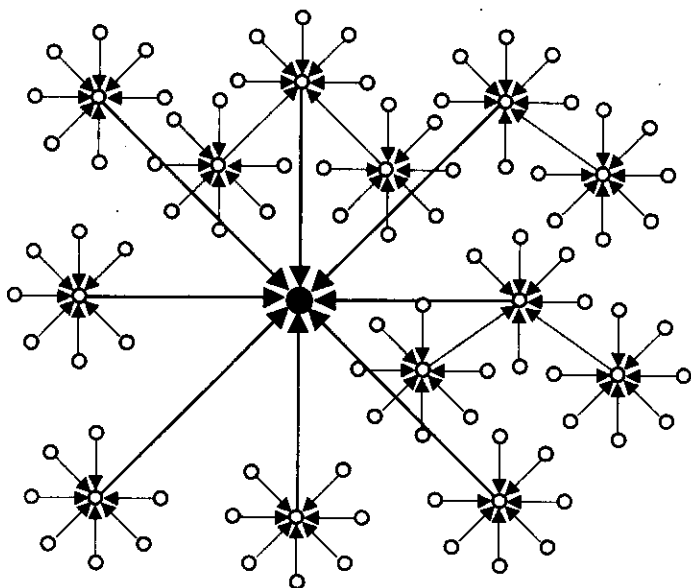
۱ کورژبون: تقلص.

قەزاققە دەرى خواۋە يېنى. ۋەك چۆن دەگاتە ئەو دەرەنجامەى كە ئەم گەردونە لە خۇرا نەھاتۆتە دى و دەبى ۋەدېھىنەرىك ھىنابىتتە بون، كە بىر لەو ھەمو چۆنىتە ئالۆزەى بەرپۆۋەچونى ئەم گەردونەش دەكاتەۋە كە بە چ سەبىر و سەمەرىيەكەۋە بەرپۆۋە دەچى و چۆن لەئىتو ئەم ھەمو مىليار و مىليارەھا گرىمان و شىمانەيەى بەرپۆۋەچون و وىرانبوندا تۋانىۋىتى بەشپۆۋەكى ئەۋبەرى رىكۋىپىكى و سەلامەتى و بىكەموكورتىيەۋە بەرپۆۋە بچى؛ چارى نىيە دەبى پروا بە قەزاققە دەرى خوا يېنى. تەنانت ئەگەر بىر لە ھۆ و ھۆكارەكانى ژيان و مەرگى يەك تاقە مرۆف بكەينەۋە، ئەۋا زىخىرە ھۆ و ھۆكارىكى نەبراۋە و پەيوەست بە زىخىرە بىكۆتاكانى تىرى ھۆ و ھۆكارەكانى ترەۋە بەشدارن لە برىاردانى ئەم لەدايكبونە يان مردنەى تاقە مرۆفەكە.

ھەر بۇ نمونە چەند ئەگەر و شىمانەى بىكوتا ھەبون تا ئەم ژن و پىاۋە دەبن بە دايك و باۋكى؟ چەند ئەگەر و شىمانە ھەبون تا ئەم مندالە بۇى يان نەژى؟ چەند ئەگەر و شىمانە ھەبون تا ئەم مندالە گەۋرە بى يان بىرى؟، چەند ئەگەر و شىمانەى بىرپانەۋە ھەبون تا ئەم مرۆفە بەو چۆنىتە بىرى كە دەمرى!؟... ئىت بەم شپۆۋەيە ھەموۋ جۈلە و نەجۈلە و بىر كەردنەۋە و كەردن و نەكەردنەكان ھەرىكەيان ھەلگىرى زىخىرەيەك ھۆ و ھۆكارىكى لەبن نەھاتون، ھاۋكات لەگەل ھەرىكە لەم شتانەدا ھەمو شتە بىپاىانەكانى تىرى ئەم گەردونە بە ھەلگىرتى زىخىرە ھۆ و ھۆكارە بىنەژمارەكانيانەۋە لەسەرى كاردەكەن و رەنگە زىخىرە ھۆ و ھۆكارى لەبن نەھاتوى ۋا ھەبن ھاۋكات بن، ھەبن لەپاش بن و ھىشتا نەگەشىتەنە ناستى ئەۋ و ھەشبن لە پىشتىر بن ۋەك شەپۆلەكانى ئاۋ بە نىسبەت يەكترىيەۋە... ئىت ئەۋ ھەمو مىليار و مىليارەھا و مىليارى بىنەژمار لە ئەگەر و شىمانەى دەرەنجامەكان كە ۋەك تۆرپىكى

تېكچېرژاۋ و تېكئالاي بېسنور و بېكۆتايىن...!! نا لەنىو ئەم تۆرەدا ژيان و مەرگى
 تاقە مرۆڧتىك، يان ھەر شتىكى تر لەم گەردون و سەرزەمىنەدا روبدات، كى ھەيە
 ئەم روداۋ و دەره نجام و ھۆ و ھۆكارانە رىك بخت، ئەگەر بە ئىرادە و زانست و توانا
 و دەسلەتتى بېسنورى پەرورەدگارى و دەپھىنەر نەبى، چ شتى ھەيە بەرپۆھيان ببات
 ئەگەر قەزاوقە دەرى خواى بالادەست نەبى؟!!!

ئەگەر ھىلكارىدەك بۆ ئەم قسانەى سەرەوھە بكىشىن، بەمچۆرە دەبى:

تېرەكان برىتىن
 لە زنجىرەيەكى
 بېكۆتاي ھۆ و
 ھۆكارەكان، بازە
 بچوكە ناوېۆشەكان
 دەره نجامەكانى تر
 بن كە ئەوانىش ھەر
 بېكۆتان و لە
 ژماردن نايەن،
 بازە ناوېرەكەش

برىتى بى ئە دەره نجامىك بۆ زنجىرە ھۆ و ھۆكارىكى بېكۆتايى و بۆ نمونە با
 لەدايكبونى مرۆڧتىك بى.

ئىتر ھەرچى دار و دەۋەنى دىنايە بىكەيتە قەلەم و ھەرچى روبار و دەريا و
 ئۆقيانوسەكانى زەمىنە و ھەزاران ھەزار ئەۋەندەش بىنى بىكەيتە مەرەكەب و
 بىتەۋى كۆتايى بەم تۆرە لەبن نەھاتوھ بىنى كۆتايى نايەت.

ههلبت هه مو هۆ و هۆكار و ده ره نجامه كاني ئەم تۆره بئسنور و بئكۆتايه
گۆراون و هه مئشه له باري گۆران دان.

بۆ نمونه تۆ كه دوعايه ك ده كه ي تا به لايه كي ديارى كراوت له سه ر لاجئى (كه
دوعا كه هۆيه و لاجونى به لاکه ش ده ره نجامه)، ليره دا دوو ده ره نجام دئته پئشه وه:
يان لاده چئى يان لانا چئى، كه واته نه گه ر لاجئى نه وا سه ر له به رى ئەم تۆره
به شتويه كه ي تر هه لده كه وي، نه گه ر لاش نه چئى نه وا به شتويه كه ي¹ تر... ئيتر بير
له وه بكه وه هه مو هۆ و هۆكار و ده ره نجامه كان هه رده م له گۆران دان و هه مئشه
مايه ي وه ديه ئنه رى تۆرى جۆراوجۆرن... كه واته هه مو ساتئى و هه مئشه
ژماره يه كي بئكۆتا له و تۆره بئكۆتايه وه دى دئى كه سه ره نجام نه وانئش وه كو هۆ و
هۆكار و ده ره نجامه بئسنوره كان زنجيره ي تۆرى بئسنور دئنه ناراه... سبحان الله،
ئەم هه مو هاوسه نگيه له توانى كئى دايه نه گه ر خوا به قه زاوقه ده ره كه يه وه رئكى
نه خستبئ.

نا ليره دا گه وره يى ئەم نايه ته مان بۆ ده رده كه وي كه ده فه رموى: ﴿إِنَّا كُلُّ شَيْءٍ
خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾.

به ئئى.. قه زاوقه ده ر به رنامه يه كي خوا ييه بۆ هه لسه و پاندن و به رپوه چونى
گه ردون. بروابون به م به رنامه يه مروڤى بروادار له چه ندين ئالۆزى و ترس و دودلى
رزگار ده كات و دلئيا ييه كي گه وره ده خاته دلئيه وه و هئزئكى بزوينه ر و پالنه رئكى

¹ ليره دا ده رده كه وي كه هه ر گۆرانيك چ كاريگه رى و نه نجاميكي لينده كه وئته وه و چۆن كار له
هاوسه نگى ئەم تۆره ئالۆز و بئكۆتايه ده كات چه ند كاريكى نه ستم و قورسه، جگه له مه ژماره ي
گۆراوه كانئش بئكۆتان و بئنه ژمارن... به لام خوا له قورئاندا فه رمويه تئى ﴿إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ
يَسِيرٌ﴾.

به تەوژم و روحییەتییکی زیندو و وەرچەرخیئەری پێ دەبەخشی... بەلام بەداخەوێ
ئەم چەمکەش (چەمکی قەزاوقەدەر) بە مەرەدی چەمکەکانی تر چووێ و گەلیتیک
لاریبون و نافامیدەیی دەرەهق کراوێ.. کە نوسەر لەم پەرتوکەدا راستیان دەکاتەوێ
و حەقیقەتەکەیی دەخاتەوێ روو..

قەزاوقەدەر بە چەمکە راستەقینەکەیی بریتیە لە گور و تینیکی هاندەرانی
گەرە و کاریگەر و روحییەتییکی بزویئەر لە برواداران دەسازێنێ. هەرەوێ
یاوەرانیئیش وابون و بەهۆی برۆاکەیانەوێ ئەو پەری کۆشش و هەولیان لە ژیان دا و
هەرگیز بەهۆی قەزاوقەدەرەوێ دەستیان بەخۆدا بەرنەداوێ و وازیان لە هەولدان
نەهینا.. یاوهران بە رویتی سلبی و تاریکەوێ لە قەزاوقەدەریان نەدەرانی و بلین
جا نەگەر هەمووشتی برابیتەوێ بۆچی کار بکەین؛ چونکە ئەوان دەیانزانن بونی
ئەوان و کارەکانیان فاکتەریکی کاریگەر و زندو و حسیب بۆکراوێ لە بریارە
قەدەرەکاندا، نەگەر نا چ جیاوازیەکی لەنیوان مرۆف و دارو بەرد دا هەبێ و مرۆف
لە کوێوێ ئەو تازیاری و بالاییەیی خوا پێی بەخشیوێ؛ بەبالا دەبێ!.. ناشکرایە
چونکە ئەو فاکتەریکی کارایە لە گۆرانکاریە قەدەرەکاندا و ئەو ئیرادە و ئەو
کردەوێ کە ئەوان ئەنجامی دەدەن بەشدارن لە دارشتنی قەزاوقەدەری لەدیرین بریار
لەسەر دراوی لای خودا. یاوهران بەم روێ روناک و ئیجابییەوێ لە قەزاوقەدەریان
روانیوێ کە لە حەقیقەتەکەیدا هەبێ.

نوسەر دەلی:

ئەم چەمکە لەهەستی یەکەمین نەوێکانی ئەم ئوممەتە هیئتییکی پالئەری
بنیاتنەری جوئینەر بو، بەقەد ئەوێ لە هەستی نەوێکانی دوایین هیئتییکی سلبی
روخیئەری شەرمەزارکەر بو، کاتییک چەمکی قەزا و قەدەر لە هەستی ئەم نەوێدا

له وینه راست و دروسته‌کمی خۆی لایدا که نه‌وه‌کانی پیشین پیتی ژیاون و بنیاتیان ناوه و ناوه‌دانیان کردۆته‌وه و پیتی جولاون..

هه‌ستکردن به به‌پرستی پێچه‌وانه نیه له‌گه‌ڵ چه‌مکی قه‌زاوقه‌ده‌ر، به‌لکو هانده‌ریه‌تی، ئه‌و کاته‌ی مرۆڤ له راسته‌قینه‌ی قه‌زاوقه‌ده‌ر تیگه‌یی و زانی روداو و دیارده نابه‌له‌ده‌کانی نیو کۆمه‌لگه به‌هۆی که‌مه‌ترخه‌می که‌سانیکه‌وه بسوه که هه‌ولێ گۆرپانکاریان نه‌داوه که ئه‌مه‌ش به‌شیکه له قه‌زاوقه‌ده‌ر، یه‌کسه‌ر ئه‌و خۆی به‌ریس ده‌بینیته‌وه و هه‌ول ده‌دا گۆرپانکاریه‌کان بگاته ئه‌ستۆه، که ئه‌مه‌ش په‌یره‌وکردنه له جۆره قه‌زاوقه‌ده‌ریک.

خوای ژیانی دنیای وا هیناوه‌ته دی که مایه‌ی ئه‌زموناندن و تاقیکردنه‌وه بێ. خۆدزینه‌وه له به‌پرستی هه‌لۆیستیکێ بپرواکانه، چونکه به چه‌مکی هه‌له‌وه له ژیا ن ده‌روانن، بۆ نمونه که هه‌ژاران به کلۆلی و برسپه‌تی و ئاتاجیه‌وه ده‌بینن خۆیان له‌م مه‌سه‌له‌یه ده‌رداوێژن و نه‌رکی به‌پرستی له‌سه‌ر خۆ لاده‌ده‌ن و ئۆبالی ده‌خه‌نه‌وه سه‌ر خوا!. خوا له نایه‌تیکدا ئه‌م هه‌لۆیسته‌یان ده‌ستنیشان ده‌کات که له فامیکێ ناکامی نافامیده له ناماجی وه‌دیها تنی ژیا نه‌وه هه‌لقولاوه، ده‌فه‌رموی:

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْطَعِمُ
مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطَعَمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ هیس/ ۴۷.

نوسه‌ر له‌م باره‌وه که یاهه‌ران هه‌سته‌که‌یان چۆن بوه ده‌لی:

هه‌روه‌ها له هه‌ستی موسلما نی یه‌که‌م وابو که بپروا بون به‌قه‌زا و قه‌ده‌ر به‌پرستی له کاره‌کان له کارناخا و کاتیک هه‌له ئه‌نجام بدا دوچارێ سزادان ده‌بێ.

مه‌سه‌له‌یه‌کی تر که نوسه‌ر رونی ده‌کاته‌وه ئه‌وه‌یه که مرۆڤ له هه‌مو باریکدا هه‌ر له‌نیو بازنه‌ی قه‌زاوقه‌ده‌ردایه و لیتی ده‌رناچی، گه‌ر کار بکات یان نه‌کات،

ههولبدا یان نهدات، واقیعیکی خراب و ویران له ئارادابی یان باش و ئاوهدان... هه مو ورد و درشتیک هه له ئسامیزی قهزاوقهدهردان و لیتی ده رناچن، وته که ی ئیمامی عومەر رضی اللہ عنہ له م باره یوه زۆر به ناویانگه که گوتیه تی: ((له قهدهری خواوه هه لڈیم بۆ قهدهری خوا)).

جآ یه کیک که بیینی واقیعیکی نابه دل هاتۆته ئاراوه و ههولتی گۆرینی نهدات به بیانوی نهوهی که قهزاوقهدهر وه دیهینه ریه تی؛ فامیکی زۆر نابه جییه نه گهر واش تینه گات که هه به قهزاوقهده ریشه وه واقیعه ناهه مواره که دیته گۆرین و ههولتی گۆرینی نهویش هه له ئامیزی قهزاوقهده ره وه یه که واقیعه ناهه مواره که لادهات. نوسه له م باره وه باسی یاوه ران ده کات که له شکسنخواردنه که ی شه ری به دردا هه لۆیستیان چۆن بوه و ده لئ:

ئهوانه نه و که سانه ن که به قهدهری خودا دۆراندیان (نه گهر چی له هه مان کات هۆیه که ی له لای خۆیانه وه بی) ده لئین: (حسبنا الله ونعم الوکیل). نهوان پشت به خوا ده به ستن تا کو له واقیعه خراپه که دا به ره و واقیعیکی نوئ ده رچن و، قهدهری پیشوی خوداش ریی نه وه یان لیناگرئ که ره و. قهدهریکی نوئ هه نگاو بنین! جا نه گهر یه که م قهدهری خوا به هۆی هه له ی خۆیانه وه توشیانها تبی، نهوا نهوان چاوه برنه قهدهریکی دیکه ی خودا به هۆی کرده وه یسه ک که به و هیوا یه نه نجامی ده دن.

قهزاوقهدهر هاوسه نگیه کی زۆر ناسک و جوان ده خاته هه ست و برپوای مرۆقه وه .. هاوسه نگیه که له نیوان ده سه لاتی و ئیراده ی خوا و، توانا و ویست و کرده وه کانی مرۆقدا، به ته نیا له هیچیان ناروانی تا توشی ئاسه واره سلویه کانی هه ردو بار

نەبى، بەلكو ھەردولا بەوپەرى راستەقىنە و وردەكارىەو بەيەكەو گرى دەدات و دەبىتە مايەى وەدېھاتنى پروايەكى راستەقىنەى ئىجابى و بنىاتنەرانە.

نەونە بە ئوروپا دىنئىتەوہە كە چۆن لەم ھاوسەنگىە بېبەشەن و نەيانتوانىوہ لە ھەست و بىروباوہرە كەيانەوہ شوئىن پىنى بۆ بگەنەوہ.

مرۆڤ لە ئەروپاي سەدەكانى نىئوہراستەوہ تەواو تەواو دارزىئىنرابو و وا تىدەگەيشت ئەم واقعە پىر سەتەم و ناھەموارەى كە ھەيە حەقىە و ئەو ھىچ دەسەلاتىكى بۆ نەماوہتەوہ كە بىگۆرى، كەچى دواى پىشكەوتنە زانستىەكەيان توشى دەردى پىچەوانە بون و واتىدەگەن كە نىتر مرۆڤ ھەمو شتىكە و ئەو برىتتە لە نوسەرى قەدەر و ھىچ قەدەرىك نىە لەسەروى مرۆڤەوہ بى.

ئا لىرەدا ھاوسەنگىە ورد و جوانەكەى بىروباوہرى ئىسلامى وەدەر دەكەوى كە نوسەر لەبارەيەوہ دەلى:

بىروباوہرى قەزا و قەدەر بەويئە راستودروستەكەى لە ئىسلام، لەنىوان ئەو دو لايە پىچەوانەيە دىتەدى، بىريارى زالبونى سەرتاپاگىرى خودا دەدا بەسەر ھەمو ئەوشتانەى لە گەردون و لە ژيانى مرۆڤدا رو دەدەن و، لەھەمانكات كارىگەرىتى مرۆڤ ناسپىتەوہ و، كەدەوہ ناسپىتەوہ و، وەرگرتنى ھۆكارەكانىش ناسپىتەوہ.

لەھاوسەنگىەكى تەواودا موسلمان پروا دىنئى كە ھەرچى لەگەردون و لە ژيانى خۆيدا روودەدا قەدەرىكى بىريار دراوہ لەلايەن خوداوہ، پىششەوہى كە بەراستى لەواقىعى مرۆڤدا روبدا... لەھەمانكاتيشدا پروا بەوہ دىنئى كە دەبى كار بكا و، ھۆكارەكان وەرگرى و، ھەر قەدەرىكىش روبدا بەو ھۆكارانەوہ پەيوەستە كە وەريانەدەگرئ (يا وازيان لىدېنئى و وەريانەگرئ)، لەگەل جۆرى ئەو كەدەوانەى ئەنجاميان دەدا.

نوسەر له دهستنیشان کردنی لاریبونیکی تر له باره‌ی چه‌مکی قه‌زاوقه‌ده‌ره‌وه
ئه‌وه ده‌ستنیشان ده‌کات که بر‌وای قه‌زاوقه‌ده‌ر له‌لای نه‌وه‌کانی پاشیندا بب‌وه باب‌ه‌تی
چه‌ند تۆژینه‌وه‌یه‌کی که لا‌مناسانه‌یی و وه‌ک به‌رنامه‌یه‌کی په‌روه‌ده‌ی ئیسلامی
نه‌مایه‌وه.

له‌مباره‌یه‌وه ده‌لئ:

له‌و میان‌ه‌یه‌شدا بیروباوه‌ری قه‌زا و قه‌ده‌ر ب‌وه جی‌باسی که‌لامیی-که‌تاخم و
گروه‌کان له‌باره‌ی نا‌کۆک ب‌ون- و، وه‌ک به‌رنامه‌یه‌کی په‌روه‌ده‌ی ئیسلامی
نه‌مایه‌وه! به‌لکو ب‌و به‌کۆمه‌له‌ دۆژیتکی فه‌لسه‌فی که‌زه‌ین مان‌دو ده‌بی بۆ
دۆژینه‌وه‌ی شیکاره‌کانیان، ئومه‌تیش په‌روه‌ده‌ نه‌ده‌کرا و که‌سیش ئاو‌ری له‌به‌های
په‌روه‌ده‌یی مه‌زنی بیروباوه‌ری قه‌زا و قه‌ده‌ر له‌ شیت‌وازه ئیسلامیه‌ دروسته‌که‌ی
نه‌ده‌دایه‌وه! به‌هه‌مان شیت‌وه‌ی که‌ بیروباوه‌ری یه‌کتا‌په‌رستی پی‌ ب‌وه جی‌باسی که‌لامی
زه‌ینی روت و سارد و س‌پ، که‌ نه‌وه‌ی‌دانی ئاینی ده‌ب‌زوان‌د و، نه‌ ده‌ب‌وه مایه‌ی
ره‌فتاریکی کرداری و، سه‌ره‌پای ئه‌مه‌ش شتی جی‌گومانی له‌دل‌اندا ده‌چاند پ‌تر له
جی‌گیر کردنی بر‌واو! خه‌ل‌کیش ئه‌وه‌یان وه‌ک (بیروباوه‌ری) وه‌رده‌گرت. به‌مشیت‌وه‌یه
توژه‌ران^۱ له‌ واقیعی زین‌دوی خه‌ل‌ک و، له‌ داخ‌وازیه‌کانی بان‌گه‌واز و داخ‌وازیه‌کانی
په‌روه‌ده‌ داد‌ه‌بر‌ان و (که‌لام) هه‌ر چۆن بس‌ور‌با ئه‌وانیش ئاوا ده‌س‌وران!

* * *

۱ توژه‌ره: دارس، با‌حت.

چەمكى دۇنيا و ئاخىرەت

چەمكىنىكى تر كە نوسەر لەم پەرتوكەدا تاوتوتى دەكات و روى راستەقىنەكەى
و دەدرەدەخات و لارېبونەكانى دەرەھقى كراوہ دەستنىشان دەكات برىتتە لە چەمكى
دۇنيا و ئاخىرەت.

لە سەرەتادا ئەوہ رون دەكاتەوہ كە ئەگەر چى ھەندى كەردەوہ ھەن مۆركى
روحىيان بەسەردا زالە و ھەندىكى تر مۆركى ھزرى و ھەندىكى ترىش مۆركى
ھەستى. بەلام ئەم مۆرك جىاوازيانە نابنە ماىەى جىابونەوہى كەردەوہكانى لە
يەكترى، چونكە ھەمويان لە قەوارەيەكى يەكگرتوى پىكەوہبەستراوى مرؤفانەيى
سەرچاوہ دەگرن. ئەوہش رون دەكاتەوہ كە دۇنيا و ئاخىرەت لە ھەستى ياوہراندا
ئەلقەيەكى بەيەكەوہ بەستراوى لىك نەترازاو بوو. ئەوان بەسای بيروياوہرە
راستەقىنەكەيانەوہ پارچەپارچەيى و پەرش و بلاوتى قەوارەى خودى خۇيانيان
كۆكردەوہ و ئەو ساتانەيان تىپەراندا كە جەستە بە روكارىك و عەقل بە روكارىكى
تر و روحىش بە روكارىكى لەوان جىا ھەنگاويان ھەلدەگرت، چونكە وەك نوسەر
دەلى:

مرؤف كە خودا وەدبەيتناوہ يەكەيەكى يەكانگىرى و ھەر لايەنىكى ئەوى
دىكە تەواو دەكات، لايەنىكى تىدا لەلايەنىك جودا نابىتەوہ و، بەپەرتەوازەيىش
مومارەسەى ژيان ناك! ئەو كات يەكانگىربونە سروشتيەكەى خۆى لەدەستدا كە
خواوہندى لىك جودا بون و پەرسىنى لىك جودا بۆوہ.

نوسەر لە شوئىنىكى تردا باس لەوہ دەكات كە دۇنيا و ئاخىرەت دوو رىگەى لىك
جودايان نيە، بەلكو ھەر يەك رىگايە، سەرەتاكەى لەدنيايە و كۆتايەكەى لە
ئاخىرەتە... رىگايەكە دولای ھەيە، بەلام ئاراستەكەى يەكگرتوہ و روہو ئاخىرەتە..

لايه كى چا كه كاران ده يگرن و ده يانگه يه نيته به هه شت، لايه كى ديكه ش خرايه كاران ده يگرن و بهر وه نه شكه نجه يان ده با به لام ريگه كه يه كي كه وه له نيوان دنيا و ناخيره تدا نه پچراوه .

ثم يه كانگريه ي نيوان دنيا و ناخيره ت له لاي موسلمانانى پيشينه وه گه يشتبه راديه كى هينده توكمه و قايم و تيكچرژاوى وا كه به واقيع له ژيانى دنيا دا ده ژيان، به لام ههست و نهست و بيريان به ناخيره ته وه پدويه ست بو، وه كو شه وه ي له بهر چاو و، له بهر ده ميان ناماده بى تاوا تييدا ده ژيان.

به م جوړه تيروانينه وه توانيان بگه نه ناسته هه ره بهرزه كان و كارى وا بكن كه به موعجيزان بچن .

بيگومان راپه رين و رابونه وه يان دامركانه وه و دارماني كو مده لگا يان ته نانه ت هه مو هه لوسته بنياتنه ر و روخي نه ره كان له كانگاي هزر و چه مك و بروساوه پروه سه رچاوه هه لده به ستن . به واتايه كى تر بير كرده وه مندال داني كرده وه كانه . جا به م پييه هه ر بير كرده وه يه كى هه له كاريكي ناهه مواري لى له دايك ده بى، به پيچه وانه شه وه هه ر بير كرده وه يه كى راست مايه ي بونى كرده وه ي راست و روناكه . به لام كو مده لگه ي موسلمانان به داخيتكى زوره وه له نه نجامى بير كرده وه هه له كانى به رامبه ر به م چه مكه زه برتكي گه ليك كوشنده يان له نه وه كانى موسلمانان دا و ميژويكي به تال له پيشكه وتنى زانستيان بو ثوممه تى نيسلامى بينا كرد كه تا نيس تاش و به رده و اميش باجيتكى گه و ره و ترسناكى به م ثوممه ته داناوه و داده ني!

نوسه ر زور چاك و به وردى په نجه ده خاته سه ر هزيه كانى دروستبوني ثم جوړه بير كرده وه يه كى كه واى له موسلمانان كرد له م پيشكه وتنه بييه ش ين . باسى شه وه ده كات كه راسته له قورئان و فهرموداندا زه مى دنيا كراوه و به كمه نرخينراوه و له

بایه‌خی کهم کراوه‌ته‌وه، به‌لام ئەم زەم و که‌منرخاندنە له ئەنجامی دو حاله‌ته‌وه
تەركيزيان خراوه‌ته‌سەر، که ئەوانیش وه‌کو ده‌لێ:

تەنیا له دو بواراندا هاتون: کاتیک دنیا-واته خو‌شویستن و پتو‌ه‌په‌یوه‌ست
بونی- ده‌بیته به‌ربه‌ست له‌نیوان خه‌لك و نیوان پ‌روا بون به‌خودا و به‌رۆژی دوا‌یی، یا
ده‌بیته به‌ربه‌ست له‌نیوان خه‌لك و جیهاد له‌پیناو خودا.

به‌لام ته‌شه‌نه‌کردنی ئەم بێ‌سرخ‌کردنه‌ بۆ ته‌واوی دنیا و پێکهاته و
ورده‌کاریه‌کانی ژیان که ده‌یان نایه‌تی تر هه‌ن به‌ واجب و زه‌روری داده‌نین
موسلمانان بایه‌خیان پێبده‌ن؛ کاریگه‌ریکی گه‌لی سلبی خسته‌سەر ته‌واوی ژیا‌نی
ئومه‌تی ئیسلامیه‌وه... تا وای لیتهات جیا‌بونه‌وه‌یه‌کی ئیجگار ترازاو و دژ به‌یه‌ک
له‌نیوان دنیا و ناخیره‌ت له‌عه‌قلیه‌تی گشتی کۆمه‌لگه‌ی ئیسلامی به‌رپابوو،
عه‌قلیه‌تیک که هاوسه‌نگی و به‌یه‌که‌وه‌ گریدانه‌که‌ی نیوان دنیا و ناخیره‌تی ون کرد
و لاری بوو، لاریونه‌که‌ش بۆیه‌ رون نه‌ده‌بۆوه‌ چونکه دنیا بێبایه‌خ کرابو و ناخیره‌ت
کرابوه‌ تاکه مه‌به‌ستی هه‌ولدان، واته دینداری ببوه‌ دژایه‌تی‌کردنی دنیا له‌پیناو
ناخیره‌ت!!... که ئەمه‌عه‌قلیه‌تیکی سۆفیگه‌رانه‌یه‌ و ریازی سۆفیه‌کان و ربه‌ره
سۆفیه‌کانیش کاریگه‌ری سه‌ره‌کی بون له‌ دروست‌کردنی ئەم‌عه‌قلیه‌ته‌دا.

ئەم‌جۆره‌عه‌قلیه‌ته‌ سۆفیگه‌رییه‌ بوه‌ مایه‌ی بێبه‌شکردنی میژو و کۆمه‌لگه‌ی
ئیسلامی له‌ پێشکه‌وتنه‌ زانستیه‌کان که به‌داخه‌وه‌ پاشان ته‌ورویا پیتی گه‌یشته‌.
هه‌لبه‌ت گه‌لی هۆ هه‌ن بۆ پێشنه‌که‌وتنی موسلمانان له‌روی زانسته‌کرداریه‌کان و
وه‌دینه‌هێنانی ته‌کنه‌لۆجیا‌دا، به‌لام ئەم‌دابرا‌نه‌ی نیوان دنیا و ناخیره‌ت و
هه‌لبه‌زاردنی ناخیره‌ت به‌ ته‌نها و پشت هه‌لکردن له‌ دونیا به‌یه‌که‌جاره‌کی هۆیه‌کی
هه‌ره‌سه‌ره‌کی بوو، عه‌قلیه‌تی گشتی کۆمه‌لگه‌ی ئیسلامی وای لیتهات که

ئاسودەبونی خۆی تەنھا لە کردە تاییبەتەکانی سەر بە ناخیرەت بینییتەو و ئەو مەسەلەیه لە عەقلیەتە کەیدا باری کرد کە پێیانوابێن باری ھەمواری ژیاانی دنیاش مایەمی پتر دینداری کردن بێ و بەشیککی پێکنەر بێن لە دروستکردنی ئاسودەبیە کەدا. بە واتایەکی تر پێناسەمی ئاسودەبونی مرۆف و بەدەستھێنانی بەختەو ھەری مرۆفایەتی تەنھا لە لایەنی روحی دەبینرا و لایەنی ماددی فەرامۆش کرابو، بۆیە لە ئەنجامدا کۆمەلگەمی ئیسلامی بوە خواھەنی ھەزاران ھەزار پەرتوکی جۆراوجۆر لەبارەمی مەسەلە مەعنەوی و روحیە کائەو، کەچی ئەو کتیبانەمی کە لەبارەمی زانستە کرداریە کائەو ەن بە پەنجەمی دەست دەژمیڤردرین، ھەر بۆیەش کۆمەلگەمی موسلمانان نەبوە خواھەنی رێنسانسیکی زانستی و تەکنۆلۆجی. ھەرچەندە لەزۆر لایەنی ژیااندا پێشکەوتنی بەخۆیەو دە، بەلام بەپێی پێویست نەبون و نەبونە بزۆینەری کۆمەلگە.

بەلام لەلای ئەو روپیەکان کار بەجۆریکی تر گوزەری دەکرد، ئەوان ھەر لە میژووە لەسەر دەمی ئەپیکورۆسەو مەشتومریان لەو بارەو کە کردو کە ئاسودەمی چیه و چۆن و دەدی دێ^۱.. تا لە ئەنجامدا گەیشتنە ئەو تیۆری کە پێی وایە ئاسودەمی تەنھا بریتیە لە چیۆە ماددیە بەرھەست و بەر دەستەکان. ئەم تیۆرە بە درێژایی میژو مایەو و بینای گەلی پێشکەوتنی ماددیانەمی لەسەر کرا، جا ئەو رۆژەمی کە بە یە کجاری لە دەسلاتی کەنیسە (کە دەسلاتیکی سەپاوی ھەلەمی ئینی لاری و روحی دژ بە زانست بو) خۆیان راپسکاند و رزگار بون، ئیتر لەگەڵ دەیان ھۆکاری تر رێنسانسیکی یە ک لایەنەمی ماددیانە ھەلایسا و ئەو ئەو روپایەمی

^۱ بۆ زیاتر بگەرێو بۆ پەرتو کەمی أبو الحسن الندوی بەناوی: بە داروخانی موسلمانان جیھان چ زیانیکی لی کەوت.

لینکه و توهه که ئیستا بوته خاوهنی ژیاریکی یهك لایهنه‌ی ماددی و خاوهن ته‌کنولۆجیا‌یه‌کی پیشکه‌وتو.

چه‌مکی راسته‌قینه‌ی په‌یامی ئیسلام هه‌ردوو چه‌مکی دنیا و ناخیره‌ت به‌یه‌که‌وه‌ گری‌ ده‌دا و ئاسوده‌یی له‌ هه‌ردوو لایهنه‌ی دنیا و ماددی و هه‌روه‌ها ناخیره‌ت و روحی‌دا ده‌بینی، بۆیه‌ نه‌گه‌ر نه‌م چه‌مکه‌ به‌ راسته‌قینه‌یی خۆی له‌ عه‌قلیه‌تی کۆمه‌لگای ئیسلامی مابایه‌وه‌ و پیتی وابویه‌ که‌ ئاسوده‌یی له‌ هه‌ردوو روه‌وه‌ دا‌بین‌ ده‌بن و ته‌واو‌که‌ری یه‌ک‌ترین، نه‌وا چۆن ئیستا‌که‌ کۆمه‌لگه‌ی ئیسلامی خاوه‌نی گه‌وره‌ترین کلتوری روحی و مه‌عنه‌ویه‌، ئاوه‌هاش خاوه‌نی گه‌وره‌ترین به‌ره‌می زانستی پراکتیکی ده‌بوو و ده‌ستپیشخه‌ر تر ده‌بوو له‌ وه‌دییه‌نانی ته‌کنه‌لۆجیا پیشکه‌وتوه‌که‌دا و ژیاریکی وای بنیات ده‌نا که‌ ته‌واوی پیشکه‌وتنی روحی و به‌هاکان و ته‌واوی پیشکه‌وتنی ماددی و ته‌کنه‌لۆجیسی تیدا ده‌بوو... به‌ واتایه‌کی تر کۆمه‌لگه‌یه‌کی ستانده‌ر و ژیاریکی ستانده‌ری بنیات ده‌نا... به‌لام به‌داخه‌وه‌ که‌ ئیستا خاوه‌نی ژیاریکی وایه‌ که‌ له‌ هه‌ردوو لایهن وێرانه‌.

نوسه‌ر که‌ باسی سۆفیگه‌ره‌کان و کاریگه‌ریه‌که‌یان ده‌کات به‌سه‌ر کۆمه‌لگه‌ی ئیسلامی له‌ شوینیک‌دا ده‌لی:

له‌زانستی دنیایی وه‌ک نوژداری و گه‌ردونناسی و ماتماتیک و نه‌ندازه‌ و فیزیا و کیمیا دورکه‌وتنه‌وه‌... چونکه‌ نه‌مانه‌ به‌دونیای فانیه‌وه‌ په‌یوه‌ستن! دورکه‌وتنه‌وه‌ له‌ پیشکه‌وتنی مادی چونکه‌ ئارایشتی ژبانی دنیایه‌ و مایه‌ی به‌هیلک‌ چونه‌!

نوسه‌ر باسی هاوسه‌نگی راسته‌قینه‌ ده‌کات له‌ هه‌ستی موسلمانانی

راسته‌قینه‌دا و ده‌لی:

چونکه خۇدای وەدیهینەر بۆ ئەوەی لە ئەنجامدانی ئەرکی جینیشیندا-کە بۆ هەندێتی وەدیهیناوە- یاریدەى بدا دو توانای بەرامبەریەکی پێبەخشیو، بەهەر یەکیکیان لایەنێکی ئەرکی جینیشینی ئەنجامداو، بەهەردوکیان پێکەو، هاوسەنگی وەدەستدینى، جا نه لیڤه نه لهوئى هاوسەنگیەکی لە دەست نادا. لایەنێکیان برۆا بونە بەو شتانەى هەستیان پێدەکرئ و دوەمیش برۆابونە بەغەیب. بەتوانای یەكەم مامەلە لەگەل واقیعی بەرھەستی نیتیکدا دەکات... بەتوانای دوەمیش مامەلە لەگەل ئەو راستەقینانە دەکات کە هەستی پەیان پئ نابات- هەرچەند پەى بە شونی هەبونیان دەبات-.

هەر وەها باسی ئەو دەکات کە خۇای گەورە جۆرە مەتاعێکی دیاریکراوی زەروری بە مرۆڤ بەخشیو، کە پێویستە مرۆڤ لە سنوری خۆی چێژ لەم مەتاعانە وەرگرئ، بۆ هەلپەهەلپى نەفسیش کە دەیهوئ پتر لە سنوری خۆی چێژ لە مەتاعەکان وەرگرئ، پێویستە کۆنترۆلئ رێکخستن بچاتە کار و خۆی لەبەردەم ئەم تاقیکردنەوێه راگرئ کە خوا پئی تاقی دەکاتەو، جا وەك چۆن پێویستە ئەم مەتاعانە لە سنوری خۆیاندا بئ زێدەریی پەپەرەیان لیبکرئ و لی دەرچونیان تاوانە و خەتەرناکە، بەهەمان شێوێه لەناوێردن و داپلۆسین و کوشتنی ئارەزو، فرچکیەکانی مرۆڤیش تاوانە و کاریگەری ترسناک دیننە ئاراو.

نوسەر دەلئ:

لە مێهری خۆشیهتی کە ئەو سنورانەى بۆ دیاریکردو، کە خۇدا دەزانئ ئەو برە خۆشى و رابواردنە دابین دەکەن، بێئەوێ قەوارەى مرۆڤ تێکبەدن، بەلام خالی تاقیکردنەوێه بریتیه لە رازاندنەو و ئارایشتدانی ئارەزو، کە بە شێوێهێک مرۆڤ

حز له زیادبونیان بکات، پابه‌ندکردنیشی-له‌هه‌مان کات- بهو بره‌ی ریسی پئندراوه
و، ریگه پئنه‌دانی که بیانبه‌زیتنی نه‌گهر چی نه‌فیشی پتری بوئی..
له‌باره‌ی تیکشیشیواندنی هاوسه‌نگیه‌که‌شه‌وه که دنیایان تئیدا کوشتوه و
ئاخیره‌تیان هه‌لبژاردوه، ده‌لئ:

گومانی تئیدانیه ههر نه‌مه‌شه به‌خه‌یالی ئه‌وان که‌ساندا هاتوه که ئاخیره‌تیان
خستوته پیش دنیا، بهو شیویه‌ی سۆفیه‌ی پیشکه‌شی کرد، که‌بو چه‌ندین
سه‌ده‌ی دریتۆ به‌دریتۆی خاکی ئیسلام راکشابو، تا ئیستاکه‌ش شونه‌کانی لئیره و
له‌وئ به‌جیماون..

پاشان زۆر به‌وردی لایه‌نه سایکۆلۆجیه‌که‌ی سۆفیه‌ریتی شی ده‌کاته‌وه که
بوچی ئاره‌زه‌کانیان ده‌کوشت و چ لیکدانه‌وه‌یه‌که ئه‌نگیزه‌یان بوه، هه‌روه‌ها باسی
جیاوازی نئوان سۆفیه‌ریتی و زوهد و به‌رهمه‌کانیان ده‌کات. یه‌که له‌م جیاوازیانه
ئه‌وه‌یه که سۆفیه‌گه‌ران ویستویانه ئاره‌زه‌کانی ده‌رونی خۆیان بکوژن تا توشی
گونا‌ه نه‌بن، ههر بۆیه‌شه دوره‌به‌ریزیان کردوه له هه‌موو کاره‌ په‌یوه‌سته‌کان به
دنیاوه یان په‌یوه‌ست به دنیا و ئاخیره‌ته‌وه و رویان ته‌نها له‌و کارانه کردوه که
په‌یوه‌ستن به ئاخیره‌ته‌وه!

به‌لام زوهد ده‌رون به‌هیتز ده‌کات و په‌رژینیکی پته‌وی بۆ دابین ده‌کات-نه‌که
ده‌رونه‌که بکوژی- تا به‌لکو له گونا‌هان په‌پاریزی.

نوسەر لەم بارەییەوه دەلی:

سۆفیگەری پشت بەفیتنەى دنیا دەبەستى که دەبیته هۆى کهوتنه نىو
گوناهان، تەنیا بەکوشتنى ئارەزوه کانش دەکرى خۆى لى پپارىزى، تا له
خلیسکه کانى شەیتان دوربکه ویتتهوه..

هەلبەت ئەم وریاکردنەوانه و بینرخ و ترسناک نیشاندانى دنیا بەم مەبەستەوه
هاتون که وه نیشانە کانى سەر رینگا بن که پیت راده گەیهنى چۆن چۆنى بەرینگادا
برۆیت و خۆت له کۆسپ و کەند و هەلڈیر و شوینە مەترسیداره کان پپارىزى، نەک
بە مەبەستى تەریکه دنیا بون و پشت هەلکردن له دنیادا، چونکه ئەم جۆره چه مکە
له گەل چه مکى ئاوه دانکردنەوهى سەرزەمین دژ و پپچهوانەیه و له گەل ئەم هەمو
کۆششه زەبەلاحەش یەک ناگریتتهوه که موسلمانان بۆ فتوحات و سازکردنى ژيانى
دنیا تەرخانیان کردوه.

* * *

چەمكى ژيار و ئاوه دانکردنەوه:

ئەمپۆ مەملانێى ژيارە کان بۆتە واقعیتكى بەرھەست و رۆژانە ئاسەوارە کانى
وهديار دەکەون، بۆیه نيمەى موسلمان زۆر گرنگە تینگەيشتنىكى تەواو لەبارەى
ژيارە کەمانەوه وەرگرين و بنەما و شینواز و رەگەز و تايبەتەندیسە کانى بناسين و
بزاینين بە چ رپهرو و روکارين بەرەو پپشەوه دەچیت و هەلگري چ جۆره نامانجیکە..
تا بەلکو بتوانين لەبەردەم ئەم مەملانێیەى هاتۆتە ئاراهە خۆرابگرين و قەوارە کەى
خۆمان پپارىزبان و توشى تەوانەوه نەبن، هەروەها تا بەرچاومان لە مەیدانى ئەم
مەملانێیەدا رون بن بزاینين لە کام بوار و زەمینەدا مەملانێى بکەين و لە کام
بواریشدا تەفاعولینكى پۆزەتیشانە بینينە ئاراهە و پەيامە کەمانى تیدا رانویین.

کاتی خۆی له سه‌ره‌تای بلا‌وبونه‌وه‌ی په‌یامی ئیسلام به‌پوری جیهاندا، ژیاره‌ تازە له‌دایک‌بوه‌که‌ی ئیسلام له‌گه‌ڵ گه‌وره‌ترین دو ژیا‌ری جیهانی نه‌و کات که ژیا‌ری رۆم و ژیا‌ری فارسه‌کان بو؛ روه‌پوه‌وه‌ و سه‌رکه‌وتنیکی بی‌ئینه‌ی له‌ می‌ژودا تۆمار کرد. به‌لام نه‌وکات ژیا‌ری ئیسلامی خاوه‌ن ته‌وژم و ده‌سه‌لاتیکی به‌هێز و کاریگه‌ر بوو و نه‌و ده‌یویست با‌لاده‌ست بێ و با‌لی به‌زه‌یی به‌سه‌ر جیهاندا راهێلتی، هه‌رچهنده‌ دوو ژیاره‌که‌ی رۆم و فارس خاوه‌نی می‌ژویه‌کی دێرینتر و ده‌سه‌لاتیکی ماددیانه‌ی به‌هێزتریش بون. ناشکرایه‌ که‌ نه‌جمی مملانیکیکه‌ به‌ سه‌رکه‌وتنی ژیا‌ری ئیسلامی ته‌واوو.

به‌لام نه‌م‌پۆ به‌ پێچه‌وانه‌وه‌ ژیا‌ری رۆژئاوا خاوه‌نی هێز و ده‌سه‌لاته‌ و نه‌و ده‌یه‌وی سه‌رله‌به‌ری جیهان و به‌تاییه‌تی جیهانی ئیسلامی رامالنی و خۆی به‌سه‌ر ته‌واوی ژیا‌ری ئیسلامی به‌سپینتی و له‌ خۆیدا بتوینیته‌وه‌.. مملانیکیکه‌ له‌په‌ری جدیده‌ت و توندی‌دایه‌ و ژیاره‌که‌ی ئیسه‌ که‌وتۆته‌ حاله‌تی به‌رگری و دا‌کۆکی له‌خۆکردنه‌وه‌ و ژیاره‌که‌ی نه‌ورویاش حاله‌تی هێرش و رامالینی وه‌رگرتوه‌، نه‌مه‌ش وه‌ک و‌ت‌مان هۆیه‌که‌ی بۆ نه‌و ده‌سه‌لات و هێزه‌ ده‌گه‌ریته‌وه‌ که‌ نه‌وان هه‌یانه‌ و ئیسه‌ نیمانه‌.

ژیا‌ری تازە له‌دایک‌بوی ئیسلامی له‌ مملانیکی یه‌که‌میدا نه‌گه‌رچی له‌روی به‌رهمه‌ ماده‌یه‌کانه‌وه‌ پاشکه‌وتووتر بو و خاوه‌نی کۆمه‌له‌ ره‌شمالیک و چهند خانوکی قور و چهند بیستانیکی دارخورما و چهند ره‌وه‌ نه‌سپ و می‌گه‌له‌ مه‌ر و حوشتریک و شیر و تیر بوو، به‌لام چونکه‌ خاوه‌نی چه‌مکه‌ راسته‌قینه‌کان و لیشاوێک له‌ به‌های به‌رزای بی‌ئینه‌ بو؛ توانی له‌ مه‌یدانی ئه‌م مملانیکیه‌دا سه‌رکه‌وتنیکی سه‌یر و سه‌مه‌ره‌ وه‌ده‌ست بێنی و په‌یامه‌که‌ی خۆی به‌سه‌ر جیهان رابنوینی. که‌چی

ئەمىرۆ لە مەملانئىيى ئەم سەردەمەدا ژىيارى ئىسلامى گىشت چەمكەكانى شىيۆئىنراوه
و لە واتا راستەقىنەكەيان داشۆراون و بەھابەرزهكان مەرىنراون و روناكيان
دامرگاوتەو، بۆيە لەم رووھە ناتوانئى حالەتى ھەيش وەرگريئ، بەلكو تەنانەت
ناتوانئى لە مەيدانىشدا خۆى راگريئ و ھەر زوو توشى توانەوھ دەبئ.

كەواتە بونى ئەم دو فاكترە-فاكتەرى تەوژم و دەسەلات كە بەھۆى
تەفەيلکردنەوھى ئىسلام لە ژياندا دىتە دى، ھەرۋەھا فاكترەى تەواوئىتى و
راستەقىنەيى چەمكەكان- گىرنگىھى كەلى گەورەيان لە دىيارىكردنى سەرەجام و
چارەنوسى ئەم مەملانئىيەدا ھەيە.

نوسەر بۆ راستکردنەوھى چەمكى ژيار گەلى خالى گىرنگ دەخاتە رو كە باسى
ئاوازيەى ژيارەكەى ئىسلام و پىناسى ژيارى راستەقىنەى مەروفايەتى و چەند
ھۆيەكى داروخانى ژيارى ئىسلامى دەكات و پىراى كۆمەلئىك خالى تىرى گىرنگ و
جئ سەرنج.

نوسەر پىي واىە لارپىبونى چەمكەكانى تىرى وەكو چەمكى (لا الە الا اللہ) و
پەرسن و ئەوانى تر، بونەتە ھۆى لارپىبونى چەمكى ژيار.. دەلئ:
كاتئى ئەم ھەمو لارپىبونانە لە ژيانى ئومەتدا رويدا، كەواتە سەير نىە ئەگەر
تىنگەيشتن لە چەمكى ژيارىش لاسەنگ بئ.

ئەو ژيارەى كە ئىسلام ھىنايە ئاراوھ بە بەراورد لەگەل گىشت ژيارەكانى تر
ئاوازيە، چونكە ژيارەكانى پىشين و پاشىن يا ئەوھتە لەسەر واتا روحيەكان و
دژايەتلىكردنى ژيانى دنيا بىنا كراون، پا ئەوھتە لەسەر بنەما ماددىەكان و
فەرامۆشكردنى جىھانى روح و ئاخىرەت ھاتونەتە ئاراوھ. بەلام ئىسلام وا نىە،
چونكە ھىچ لايەنىكى فەرامۆش نەكردوھ و مافى ھىچ لايەكى لەسەر حىسابى

لايه كەي تر پيشييل نه كرده و بيناي ژياره كەي خۆي له سەر هەردوولا و به
تەواو كەري يە كتر يەوه بينا كرده.

نوسەر لەم بارەوه دەلێ:

... ئيسلام ئەو بەرنامە گشتگير و تەواو يە كە هيچ لايەك لە لايەكانى مرۆف
پشتگوئى ناخا و، لايەنيك له سەر حيسابى لايەنيكى ديكه تير ناکا...

ئەو ژيارەي كە ئيسلام دەيهييتته دى زۆر جياوازه لەو ژيارانەي كە هاتونەتە
ئاراو، چونكە ژيارى ئيسلامى دەيهوئى چەمكە راستەقينه و بەرفرەوانە كەي
پەرستن كە مەبەستى وەديهاتنى مرۆفه بينيته دى.

بەلام ژيارەكانى تر لەوهدا جيا دەبنەوه كە ئەوان تيروانينيان بەرامبەر بە وجودى
مرۆف جياوازه.

نوسەر لەم بارەوه دەلێ:

چەمكى ئيسلامى بۆ ژيار بریتيه لە چەمكى پەرستن، بریتيه لە هينانەدى
مەبەستى بونى مرۆف... كاتيك تيروانينيش بۆ مەبەستى بونى مرۆف دەگورئ،
تيروانين بۆ ژياريش دەگورئ، هەروەها تيروانين بۆ ميژوش دەگورئ.

نوسەر ئەوەش روون دەكاتەوه كە جموجۆل و چالاكيه كان ئەوكاتە ژيار دروست
دەكەن يان دەبن بە بەشيك لە ژيار كە ئامانجدار بن و هەول دەن ئامانجى بونى
مرۆف بيتنە دى، دەلێ:

هەمو چالاكيه كانى جەستە يا عەقل يا گيان ژيار پيكناهيئن، يا نابنە
بەشيك لە ژيار-ئەم مەسەلە يەش بەلگە نەويستىكى ئاشكرايە- بەلكو تەنيا
چالاكى ئامانجدارە كە دەبيته ئەو جۆرە پيکهيئەره، كە ئامانجى وەديهيئانى
مەبەستى بونى مرۆفه.

جا هدر جموجۆل و چالاکیهك نه گهر له پیتناو شه م نامانجه دا کار نه کات، شهوا نه گهر چی ژیاریش بینه ناراه، به لام ژیاری راسته قینه یان نه هیتناوه ته ناراه، با شه ژیاره له هندی لایه ندا سه رکه وتنیشی وه ده ست هیتابی، وهك ژیاره کهی شه وروپا.

نوسهر له م باره وه ده لی:

جا لیته وه ده توانین- به متمانه وه- بلین شه ده سه که وته ماددی یا عقلی (یا هندی جار روحی) انه ی که جاهیلیه ته کان به ره سه میان دینا ژیاریکی راسته قینه نیه، نه گهر چی هندی جار ناوازه و گه وه دینه به رچاو، یان له یه که م چرکه دا چاومان له مۆله قه راده گرن، چونکه شه م هرجه بنچینه بیدی ونکرده که چالاکی مرۆف و ده سه که وته کانی مرۆف ده که نه ژیار که شه ویش بریتیه له وه ی نامانجه کانی روه و وه دیهیتانی مه بهستی بونی مرۆف ناراسته کرابن، نه ک پیچه وانهی شه ناراسته یه.

نوسهر دوا ی شه رونکردنه وانه باسی شه وه ده کات که ژیاری ئیسلامی له بهر شه وه ژیاریکی راسته قینه یه، چونکه هه مو جموجۆل و چالاکیه کانی له پیتناو وه دیهیتانی مه بهستی بونی مرۆف له جولهدان. که واته نوێژ و رۆژو، جیبه جیکردنی شهرعی خوا، به رپاکردنی دادگهری خودایسی له سه ر زهوی، ژیان به گشتی و به هه مو ورده کاریه کانی وه، سیاسه تی خاوهن ره وشتی له خواترسانه، نابوری پابه ند به حهرام و حه لاله کان، په یوه ندیه کۆمه لایه تیه کان که بنه ماکانیان خوره وشتن، په یوه ندیه خیتزانیه کان، شه مه کداری سو په یمانه کان، فیروبونی زانست، هیتانه کایه ی هونه ریکی پاک و خاوین، هه مو شه مانه به شیکن له چه مکی ژیاری ئیسلامی.

نوسەر لهبارهی ئەمانەیی سەرەوه‌دا دەلێ:

ئەمە هەموی هەر شتێکیش هەمان ئەم ئاراستەیی هەبێ، بریتین لە لایەنی مەعنەوی ژیار لە چەمکە ئیسلامیە کەیدا.

بۆ لایەنە ماددیە کەش دەلێ:

ئینجا ژیاڕی مرۆفایەتی لایەنیکی مادیشی هەیه کە چەمکە ئیسلامیە کە دەیگریته خو، ئەمەشیان لایەنیکی گەوره و مەزنە. ئەگەر مرۆف بو پەرستنی خودا وەدیھێنرابێ، ئەوا ئاوەدانکردنەوهی زەوی لایە کە لە چەمکی فراوان و سەرتاپاگیری پەرستن، کە جێنشینی مرۆف لەسەر زەوی دینیتە دی.

پیشکەوتنە ماددی و زانستیه‌کان-کە ئەوروپا لە لوتکەدایە- دەبێ بەپیتی بەرنامەیی خۆاییه‌وه بەرپۆه بچن، تا لە تیروانینی ئیسلامیدا بە ژیار لەقەڵم بەدرین.

نوسەر لەم باره‌وه دەلێ:

جا کاتیک جاهیلیەتی هاوچەرخ ئەم لایەنە بەژیار دادەنێ یان بە گرنگترین شتیک لە ژیار و بە بەرجەستەترین دەسکەوتەکانی مرۆفی دادەنێ، ئیسلام یەك مەرج دادەنێ بۆ ئەوهی ئەم دەسکەوتانە بختە نیو مەدلولی ژیاره‌وه، ئەویش ئەمەیه کە دەبێ هەموی بەپیتی بەرنامەیی پەروەردگار راوەستابێ و، لە داخوایەکانی لاندەدا..

پاشان نوسەر پرسیاریک دینیتە پیشه‌وه کە هەردو جۆره ژیار-کە یەکیان تەنھا خاوەنی پیشکەوتنی ماددی بیت، ئەوی تریش خاوەنی بەها و روح بێ و پیتی نەکرابێ پیشکەوتنە ماددیە کە بێنیتە دی- روبەرووی یەکتەر دەکاتەوه و دەلێ کامیان لایەنە کە تر پر دەکاتەوه.. دەلێ:

ئەزمونە ئىسلامىيە ناوازە كە - لە بەرامبەر جاھىلىيەتى ھاوچەرخدا - وەرەمىكى
 گەردەبىرى ئەم پەرسىيارە دەداتەو، شەپۆلى مەزنى بەھاكان تۈانى قەرەبوى دواكەوتنە
 ماددىيە كە بىكاتەو، و، باشترىن نەو، دەرىغا كە مەزۇقايەتى بەخۆيەو، دىو،
 بەشايەدى خوا و شايەدى پىغەمبەرە كەى ﷺ، لە كاتىكدا لە جاھىلىيەتى ھاوچەرخ
 شەپۆلى مەزنى بەرھەمى ماددى و زانستى و تەكنەلۇجى نەيتۈانى قەرەبوى
 پاشكەوتنى روحى و مەعنەوى و ئاكارى بىكاتەو، و، خراپترىن جاھىلىيەتى لە
 مېژودا ھېناو، تە ئاراو.

باشان نوسەر ھەردو دەردى روخپنەرى ژىارى ئىسلامى دىارى دەكات كە
 يە كەمىان خەرىكبونى لە سنورىدەر بو بە خۆشى و چىژەكانى دىئاو، دوەمىشان:
 پشت ھەلكردن بو لە دەستگرتن بە ھۆكارەكان و ئاوەدانكردەو، زەمىن..
 نوسەر دەلى:

جا لەلايەكەو، خۆشراپوار دىنىكى بكوژ، لەگەل - يا بەشۈينكەوتنى -
 كاردانەو، يەكى ترسناك لەلايەكەى دىكەو، كە برىتى بو لە خۆماتكردن و
 پشتكردە ئاوەدانكردەو، مادى زەوى و ۋەرگرتنى ھۆكارەكانى ھىژى مەدى،
 بەھەنجەتى ئەو، كە دونيا نەفرەتلىكراو، چونكە خەلك لە ئاخىرەت دور دەخاتەو.

بەم شىۋەيە ژىارە كە لەيەكاتدا لە ھەردو لاو، دادەروخا:

لايەنى روحى و مەعنەوى - لايەنى بەھا و ئاكار و مەبدەئەكان - كە
 خۆشراپواردنى نابەجى گەندەلى دەكرد، لايەنى مادى بەرھەستىش كە سۆفىگەرى
 گەندەلى دەكرد كاتىك پشتى كەردبو، ئاوەدانكردەو، زەوى..

چەند رۇشنايىبەك بەرۈى ئايندەدا :

ئومەتى ئىسلامى كە لەم بارە ناھەموار و تىكشىتىۋا و بىدەسەلات و ھەرەمەكىەى ئەمپۇ تىيدا دەژى كە جۆرەھا نەخۇشى كوشندەى لەنىتودا تەنىۋەتەۋە، ھەر لە چەمكەكانەۋە بگرە تا رەفتار و ھەلۋىست و بىر كەردنەۋەكان.. ھەمويان مۆركىكى نەفامىتتەيان بەسەرەۋىيە و لە كانگای بىرۋىاۋەرە پاكەكەى ئەم پەيامە پىرۆزەۋە دورە. ئايا لە رەۋشىكى ئاۋا شپىزەدا چى بگەين؟!

بىنگومان پەيامەكەى ئىمە ھىچ كەموكورتىەكى تىدا نىە و بىبەش و بىمەيە و بىبەخىن نىە، بەلكو خاۋەنى پىرۆزەيدەكى تەۋاۋ و ھەمەلاينە و دەتوانى لە ھەمو سەردەم و شوئىنىكدا مېژۋى مەۋقايەتى بىنات بىنئەۋە و بىخاتەۋە نىۋىژيارىكى راستەقىنەۋە كە بەختەۋەرى بۇ داين بكات.

گرفتى ئومەتى ئىسلام لە پەيامەكەدا نىە، بەلكو لە تەفەيلكەردنەۋەى پەيامەكەدايە. لىرەدا نوسەر پىۋىۋايە (رابونى ئىسلامى) ۋەلامى ئەم پىرسىيارە دەداتەۋە كە ئايا ئەم رەۋشە بەكوئى بگات و چى بۇ بگرى؟ دەلى: پىرسىيارىكى سىروشتىش لەپاش ئەم خستەنە پۋە دىتە ئاراۋە.. ئەدى پاشان؟! ئەدى پاشنەۋەى مەسەلەكان گەشىتەنە ئەم شىۋەيە و، ئومەت بەمچۆرە لە ھەقىقەتى ئىسلام دوركەوتەۋە؟! قەدەرى خوا ۋەلامى ئەم پىرسىيارەى خستە ئەستۆ كە (رابونى ئىسلامى) ھىنايە بون... رابونى ئىسلامىش قەدەرى بالا دەستى خودايە، كە خدا بۇ ئەۋە تەقدىرى كەردە ھەتا ئەم ئومەتەى لەۋ ھالەتە ۋىلى و سەرگەردانىەۋە پى بىنئەتەدەر كەتتى كەوتەۋە.

جا كە رابونى ئىسلامى ئەم نەركە گەۋرەى گرتۆتە ئەستۆ تا بتوانى جارىكى تر ژيارىكى مەۋقانىي بىنات بىنئەۋە، ئەۋا ھەلبەت پىۋىستى بە كار و ھەۋلەدان و

ماندوبونیتیکی زۆر ههیه و پرای ئەم هه مو کۆسپ و ته گهره و درک و داله ی دیته
 سه ر ریی، که ده بی زۆر لیزانانه ته ختیان بکات. ههروه ها له سه ری پتیسته درک
 به گه لی مه سه له ی سه ره کی بکات و بهرچاری رون بی. نوسه ر له م باره وه پتیوایه
 که یه که م شت ئەم رابونه نیسلامیه بیزانی تهوه یه که شه ره که شه ری ئومه تی
 نیسلامیه له گه ل ته وای دوژمنانی خوا و ده بی سه ره جه می ئومه ت له م شه ره دا
 به شدار بن به نوینه رایه تی کۆمه لیتی هه لپژارده که وه ک بنکه ی پۆلایینن.
 نوسه ز ده لی:

به لکو جهنگی سه ره جه م ئومه تی نیسلامیه له گه ل تیکرایی دوژمنانی.
 دوژمنداریه که هه ر له بنه ره تا له نیوان دوژمنانی خوا و نیسلامدا بهرپایه ...
 کاتیکیش ده لێن ئومه ت به بهر فراوانیه که ی هه ندیک خه لک وا گو مان ده بن
 مه به ست هه مو تاکیکه له تاکه کانی، که ئەمه ش مه حاله! ... به لام مه به ستمان
 تهوه یه که بنکه یه کی پۆلایین^۱ - وه ک ئەو بنکه یه ی له کۆمه لگه ی پیغه مبه ر ﷺ دا
 هه بو- دروستی که هیز و خۆراگی ته وه نده هه بی که به روا لاوازه کان و، ته گه ره
 پهیدا که ران و، له سه رخۆکان و له شگرانه کان و، دوپه ره کان له گه ل خۆی هه لگرئ و
 هه مو یان به ره و ناما نچی خۆی بها.

نوسه ر له دیاری کرنی خالیکی تر دا ده ستنیشانی ته وه ده کات که شه ره که شه ری
 بیروباوه رپیکه له گه ل بیروباوه رپیکی تر و بهرنامه یه که له گه ل بهرنامه یه کی تری
 ژیاندا، ده لی:

به لکو له پیش هه مو ئەمانه - له هه مو انیش گرنگتر - جهنگه له نیوان
 بیروباوه رپیک و بیروباوه رپیکی دیکه و، بهرنامه یه کی ژیان و بهرنامه یه کی دیکه ...

^۱ بنکه ی پۆلایین: قاعده صلیه.

به لّام كرۆكى جهنگه كه وهك خۆيه تى و نه گۆراوه. جهنگى يه كتاپهرستى و هاوبه شپهرستى. جهنگى ئيسلام و جاهيليهت.

ههروهها له دهستنيشان كردنى خالتيكى تردا ده لّى:

مهسه لهى سييه م كه ده بى رابون چاك پهى پى ببا. ئهويه كه ئهم جاهيليه تى ئه مپۆ رويه پوى ئيسلام ده بيه توه له ترۆپكى ژيارى ماديدايه و، له لوتكهى سه راسيمه بويه تى به و ژياره وه و، موسلمانان ئهم بواره يه كجار دواكه وتون. داخوازي ئهمهش ئهويه كه موسلمانان رويه روى ئه و ژياره بينه وه به هه مانشيويه كه موسلمانانى يه كه م رويه پوى ژيارى فارسى و بيه زه نتي بونه وه، كه له لوتكهى بالا ده ستى مادى دابون. واته به و به ها ژيارانه ي ته وا و پيچه وانه و به رامبه رن له گه ل ژيارى جاهيلى.

باشان نوسه ر باس له وه ده كات كه سه ركه وتنى خوايى به پيى چه ند ريشو وينيكه وه ديته دى كه خوا بريارى له سه ر داوه، ئهم خالانه ي باسگران به شيكن له داخوازيه كانى وه ديھينانى ئهم ريشو وينه، ههروهها به نديكى تر له م ريشو وينه ئهويه كه هه ق و ره وا سه ربازى دلسو ز و پروادار و يه كانگيرى پشت به خوا قايى هه بى. نوسه ر ده لّى:

له سونه تى خوادايه كاتيک حق بزر بى، ناحه ق با ده خوا و فشوفۆل ده بى، كه حه قيش هات ناحه ق پوچ ده بيه توه... له سونه ته ئاساييه كانى خوداش وايه كه حه ق و ناحه ق پالپالانى بكه ن بۆ ئه وهى زه وى له گه نده لّى قوتار بكرى... هه ر له سونه تى خودا دايه كه حه ق سه ربازانتيكى هه بى بروايان پيه ه بى، چونكه ئه و حه قى سه ربازى نه بى سه رناكه وى و، ده بى ئه وسه ربازانه ش بۆ خودا دلپاست بن و، له سه ر بيروباوريش په يوه ست بن و، دلّيان له سه رى هۆگر و كو ك بى... ده بى ئه و

سه‌ریازانه‌ش له پشت به‌خوا به‌ستندا راستگۆ بن... ده‌بێ له‌پیناو خودا موجهاید
 بن و، نه‌گهر جیهاد هاته‌ گۆزێ به‌نارامه‌وه‌ بجه‌نگن و چاویان له‌ پاداشی خوا بێ.
 گه‌لی جار که‌ بیر له‌م روبه‌رپوبونه‌وه‌یه‌ی ئیسلام و نه‌و ژیا‌ره‌ی نه‌مپۆی نه‌و‌روپا
 ده‌که‌ینه‌وه‌ که‌ خاوه‌نی نه‌وپه‌ری پیشکه‌وتنی ته‌کنۆلۆجی و ماده‌دیه‌ و ره‌وشه
 بالاده‌سته‌که‌ی نه‌و و ره‌وشه‌ لاوازه‌که‌ی نه‌م به‌راورد ده‌که‌ین. له‌ یه‌که‌م تیروانیندا
 خه‌ریک ده‌بێ بیهیوایی دلمان داگری و توشی دلساردی بیهن، به‌لام نوسه‌ر لی‌ره‌دا
 خالێکی ئیجگار به‌هێزی ژیا‌ری ئیسلام دینیته‌وه‌ به‌رچاو که‌ بریتیه‌ له‌ لایه‌نه
 مه‌عنه‌وی و به‌هابه‌رزه‌کان، ته‌نانه‌ت نمونه‌ به‌ روبه‌رپوبونه‌وه‌که‌ی پیشانیش دینیته‌وه
 که‌ رۆم و فارسه‌کان به‌ به‌راورد له‌گه‌ڵ شه‌وکات هه‌مان جیاوازی و بالاده‌ستی
 ماده‌دیان هه‌بوه‌ به‌سه‌ر مو‌سلماناندا.

نوسه‌ر ده‌لێ:

مو‌سلمانان له‌ پیشکه‌وتنی زانستی و ماده‌ی و ته‌کنه‌لۆجی و ریکخراوه‌یی له
 مکه‌ته‌دا به‌پیش جاهیلیه‌تی هاوچه‌رخ ناکه‌ون. به‌لام-له‌گه‌ڵ شه‌وشدا- شتیکیان
 هه‌یه‌ که‌ نه‌جاهیلیه‌تی شه‌مپۆ و نه‌ هه‌ی سه‌به‌ی و نه‌هه‌ی هیج کاتی‌ک نه‌تی...
 بیروباوه‌ری راست و به‌رنامه‌ی راستیان هه‌یه‌.

هه‌روه‌ها ده‌لێ: بیگومان هه‌ریه‌ک له‌ جاهیلیه‌تی فارسی و جاهیلیه‌تی رۆمانی
 ده‌سه‌کوت و داهینانی ماده‌ی و ریکخراوه‌یی گه‌وره‌ و به‌سو‌دیان هه‌بو، گومانیش
 له‌وه‌دا نه‌یه‌ که‌ هه‌ندیک به‌ها و هه‌ندیک هه‌زی به‌سود له‌هه‌ردو جاهیلیه‌ته‌کاندا
 هه‌بون... به‌لام نه‌مه‌ هه‌موی نه‌و دو جاهیلیه‌ته‌ی نه‌پاراست له‌وه‌ی که‌ به‌رامبه‌ر
 ئیسلام دا‌پروخین، نه‌و ئیسلامه‌ی هه‌موی له‌سه‌ر بنچینه‌یه‌کی دروست و ساغ
 دامه‌زراوه‌، مه‌به‌ستی راسته‌قینه‌ی بونی مرۆف وه‌دیدینێ که‌ په‌رستنی خوایه‌،

بهواتا فراوان و گشتگیره کهمی په‌رستن که پیشتر روغان‌کرده‌وه^۱، له‌گه‌ل کهمی ژماره و کهمی که‌ره‌سته‌ی موسلمانان له‌و رژژیدا و، سه‌ره‌رای بیبه‌شی له‌ ده‌سکه‌وته مادی ورینک‌خراوه‌یه‌کان، بیجگه له‌ برپیکمی کهم که هه‌ر شه‌وته باسده‌کری.

پاشان باسی شه‌وه ده‌کات که شه‌م کاره کاریکمی جیددی و ترسناکه، کاری توژ و گروپ و لایه‌نیک نیه، به‌لکو کاری ته‌واوی شه‌مه‌تی نیسلامییه، کاریکه ده‌بئی رابونی نیسلامی ته‌واو شه‌ندازه‌ی بزانی و سه‌ره‌به‌ری وزه‌کانی خۆی بۆ کۆکاته‌وه.
نوسه‌ر ده‌لئی:

مه‌سه‌له‌که به‌راستیه .. توانای په‌راویژی په‌رته‌وازه به‌شی ناکهن و، هه‌ولیکمی به‌ش ناکا که ته‌نیا بۆ موماره‌سه‌کردنی نیسلام بئی له‌هه‌ر ناستیک له‌ ناسته‌کان. مه‌سه‌له‌یه‌که پیویستی به‌هه‌مو وزه‌کان هه‌یه پیکه‌وه و .. موحتاجی هه‌ولئی هه‌لکشان به‌ره‌و شه‌و لوتکه‌یه که موسلمانان یه‌که‌مجار سه‌ریکه‌وتن، کاتیک به‌هه‌به‌رزه‌کان و، موماره‌سه‌کردنی به‌رزی شه‌و به‌هایانه، قه‌ره‌بوی هه‌مو جیاوازیه مادیه‌کانی کرده‌وه له‌ نیتوان موسلمانان و دوژمنه‌کانیان.

دوای هه‌مو شه‌مانه، نوسه‌ر-خوا ته‌مه‌نی درژژتر و به‌هه‌ره‌وه‌تر بکات- له‌سه‌ر شه‌وه دوپات ده‌کاته‌وه که پیویسته له‌ هه‌مو ولاتیکمی نیسلامیدا بنکه‌ی پۆلایین و تۆکمه په‌روه‌رده بکری که شه‌وانیش پیویسته کۆمه‌لئی سیفدت و تایبه‌ته‌ندی دیاریکروایان لی بیته دی تا بتوانن ببنه هه‌وینی هه‌لنانی شه‌مه‌تی نیسلامی و له‌وانه‌وه‌را رابونه‌وه‌ی ژیا‌ری نیسلامی بیته‌وه دی و به‌سه‌ر ته‌واوی دوژمنان زال بیته‌وه.

۱ بگه‌ریوه بۆ (چه‌مکی په‌رستن).

نوسەر له پەرتوکیکی تریدا بە درێژی چۆنیەتی بانگەوازی ئیسلامی و سیفەت و چۆنیەتی دروستبونی ئەم بنکە پۆلایینە دەکات بەناوی (کیف ندعوا الناس) کە بەراستی گەلی مەسەلەمی گزنگی مەنەهەجی تیندا روون دەکاتەووە. ئیتر بۆ دواجار ئەو دەویات دەکاتەووە کە ئەگەر چەمکەکان راست نەکرێنەووە و بەشیووە راستەقینەکی خۆیانەووە تەفعیل نەکرێنەووە، ئەوا نە بنکەمی پۆلایین دیتەووە دی و نە سەرکەوتنیش بەدی دەکری.

نوسەر دەلی:

لەهەموو بارەکاندا هەر دەبی چەمکەکان راستبکریئەووە. کە بەراستی چەمکەکانیش راستدەکرێنەووە و، بنکەیهکی پۆلایین لەسەر ئەو چەمکە راستدروستانە پەرورده دەبن، جەماوەری برواداری هۆشیاریش پالپشتیان دەبی کە لەجیهانی واقیعدا مومارسەمی ئیسلام دەکەن.. ئەو کاتە ئەو بەلێنسە دیتە دی کە پیغەمبەری خوا ﷺ مژدەمی پێداووە... جا لەو کاتەدا روی زەوی دەگۆری.. ئیسلامیش خولیککی تازەمی بۆ دیتە دی، خەلکی تیایدا لە تاریکی بۆ روناکی دینەووە دەری و، لە پەرستنی بەندان بۆ پەرستنی خودا و، لە بەرتەسکی دنیا بۆ بەرفراوانی دنیا و ناخیرەت.

* * *

ئارامی گەزالی

ناوه روځ

- پیشه کی وەرگیر..... ۵
- پیشه کی..... ۹
- چه مکی (لا إله إلا الله)..... ۲۱
- چه مکی پهرستن..... ۱۹۳
- چه مکی قهزا و قهدهر..... ۲۸۳
- چه مکی دونیا و تاخیرهت..... ۳۱۷
- چه مکی ژیار و ناوه دانکردنه وی زهوی..... ۳۷۳
- چهند تیشکیک بو سهر ناینده..... ۴۰۳
- پاشبهند..... ۴۲۳

ژماره‌ی سپاردن نه کتییخانه‌ی نشتمانی کوردستان

(٦) سالی ٢٠٠٢

ئەم كىتەبە ھەولەنكى بچوكە بۇ راستكردنەۋەى ھەندىك لە چەمكە
ئىسلامىيەكان، بە گىرانەۋەيان بۇ وینەى يەكەم، كە لە كىتەبى خوا و سونەتى
پىنەمبەرەكەى ھەلپىنجرەۋە، لە گەل لاپردنى ئەو لاپىبونانەى لەمیانەى
كاروانى مېژوۋى ئومەتى ئىسلامى پىنەۋە لكاون.

لەم كىتەبەدا باسە لە پىنچ چەمكى سەرەكى لە چەمكەكانى ئىسلام كىردەۋە:
چەمكى (لا اله الا الله)، چەمكى پەرسىن، چەمكى قەزاوقەدەر، چەمكى دنيا و
قىامەت، چەمكى ژيار و ئاۋەدانكردنەۋەى زەۋى.

خوینەرىش دەپىنن كە باسە چەمكى لا اله الا الله بەشى ھەرەگەۋرەى
كىتەبەكەى داگرتەۋە، باشان چەمكى پەرسىن دى، ئەمەش شىكى سەپىر نىە،
چوتكە لا اله الا الله پاىەى يەكەمە و گەۋرەترىن پاىەكانى ئىسلامە، لاپىبونى
ھەرەگەۋرەۋە-ھەرە ترسناكىش- لە ژيانى مۇسلماناندا ئەۋەپە كە لە چەمكى
لا اله الا الله رویداۋە! ھەرۋەھا چەمكى پەرسىنىش، پىشتر لەو واتا فراوان و
گىشگىرەى كە ھەپبو، سەداى لە مەزنىتى ئەم ئوممەتە و مەزنىتى
دەسكەۋتەكانىدا ھەبو، ھەرۋەك لە واتا بەرتەسك و لاۋازەكەى كە پىي
گەپشەت سەداپەكى ھەبو لەو واقىعە تەسكەى كە ئەمرو مۇسلمانان
لەدەستى دەنالىن.

كاتىك ئەم چەمكەش راستدە كرىنەۋەۋە، لە دەرونى مۇسلماناندا وینە
راستەقىنە و زىندو و كارىگەرەكەى بۇ دەگەرپتەۋە، رىگاگە-بەيارىدەى خوا-
ئاسان دەپ بۇ راستكردنەۋەى ھەمو ئەو خواروخپچى و لاپىبونانەى توشى
مۇسلمانان ھاتون و، ھەمو ئەو كارىگەرىانەى لە ژيانى مۇسلماناندا
پەدايان كىردەۋە.

چا ئەگەر خوا سەرگەۋتەنكى لەم ھەۋلە بچوكە دەست خستىم ئەۋا من
سوپاسگوزارى نىعمەتەكانىم و، سەرگەۋتەنىشم ھەموى ھەر لە خواۋەپە.

محمد قطب